

TACVINI SANITATIS

ELLVCHASEM ELI-
MITHAR
Medici de Baldath,

De ſex Rebus non naturalibus, earum naturis, operationi-
bus, & rectificationibus, publico omnium uſui,
conſeruandæ Sanitatis, recens exarati.

ALBENGNEFIT

De uirtutibus Medicinarum,
& Ciborum.

IAC. ALKINDVS DE RERVM GRADIBVS.

*

ARGENTORATI
apud Ioannem Schottum Librarium.

¶ Cum prærogatiua Cæſ. Maieſtatis ad
ſexennium. M. D. XXXI.

REVERENDISS. PATRI, ILLVSTRISSI-
mo auitæ Domus Brandenburgeñ. Marchioni, D. ALBERTO,
Principi Electori: Ecclesiæ Rom. TT. S. Petri ad Vincu-
la Presbytero: Cardinali: Moguntinæ, et Magdeburgeñ.
sedium Archiepiscopo, Halberstadieñ. uero Ad-
ministratori: sacri Rom. Imp. Archicancella-
rio, Germaniæ Primati. &c. Domino si-
bi obseruantissimo,

QVOD IN REBVS HVMANIS PRAECIPVVM, & natura quasi compertum, Princeps clementissime, quodcꝫ iure quodam nostro, omnes summopere curamus, nimirum id est, ut & Victus sit ratio, & Vitæ seruetur incolumitas. Neque id abs re: quando etiam sacris literis proditum, ꝙ nemo carnem suam oderit unquam. Et mira CONDITORIS prouidentia factum, ut, pro ea conseruanda, suo quæcꝫ ordine, suis quocꝫ fungantur officijs, cum interiora, tum exteriora Hominis membra: indito illi, super hæc, spiritu æthereo, qui rationis ductũ moderetur: ut uere cecinerit Psaltes, DIIS similem factum: qui heroico quodam statu, cæteris creaturis, & dignitate, & iudicio præsit: adstipulante in eam rem ingenioso Poëta,

Pronacꝫ quum spectent Animantia cætera terram,
Os Homini sublime dedit, cœlumcꝫ uidere
Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.

Cui tametsi, ob lapsum, a cunis etiam, bis mille erumnarum & calamitatum accidant, quas inglorium forte, celsitudini tuæ si recenseam, Lectori quocꝫ plus fastidio, ꝙ uoluptati, infinitis tamen interim Gratiarum donis ornatur, quibus in hoc seculo nequam, diuinum in se numen resplendeat: quo non fucata charitate, uel subiectis iuste dominetur, uel proximi necessitatem benignius ferat. Quæ quum ita se habeant, quisnam inficias ibit, te, ex homine licet, tam clara tamen prognatum stirpe, tanta præcellentem & dignitate, & uirtutum insignijs, ad id mnueris a DOMINO uocatum, ut non modo Patriæ Pater, sed & admirandum iusticiæ, legalitatiscꝫ, specimen sis unicum toti Germaniæ. Iis accedunt illustriss. D. T. bonarum Artium, Autorumcꝫ celebriũ eruditissima censura, cum tam sollicita lectione, inter tot etiam negociorum reip. strepitus, ut Iustinianum non iniuria, si non superes, certe æques: non armis (ut es Princeps paci studiosissimus) uerum Bibliothecæ incomparabili thesauro, & condendarum Legum argutissima animaduersione. Hæc incꝫ, atcꝫ alia uirtutum tuarum monimẽta, adamussim in te perspiciens diuus ille, non intermorituro seculo etiãnum uiuens MAXIMILIANVS (ni me, sed nec fallere potest, integer Iacobi Spiegellij candor, & probata fides) tete, Princeps clarissime, secundum ex multis selegerat, quocum illi principales in arduis deliciæ, cuius mansuetudine, temperãtia, iudicio &

consiliis, olim restituta moru̅ uetusta integritas, Legum infinitaru̅ chaos co̅acta, & demum Turcæ impia tyrannis propulsa, Christianus orbis aliquanto tutior seruaretur. Sed heu, ut est Fati irreuocabile fatum, Heros ille, inuictissimi spiritus Imperator, a DOMINO uocatus, abit, te nobis ad eiuscemodi munia Albo subscriptum, relinquens. Quæ tuæ celsitudini, Princeps maxime, si forte molestius obtrudam, infimi nominis Librarius, at saltem id boni consulas, inmorali gloria hiisce neniis utrosq; dignos, posteris reddidisse, citra omnem Aulæ applausum. Vt uero ad conseruandam VITAE sanitatem, quod præcipuum carnis officium, redeamus, offerimus ecce tuæ celsitudini hosce Authores treis, a situ ueteri, quantum licuit, per exemplar non tam mutilum, q̅ deprauatum, uindicatos: qui &si non Romana polleant eloquentia, at uero quod quæritur absolutissime præstant. Quos ubi sedentario delectu quis uel obiter legerit, mirum q̅ pulcre reddant legentem alacriorem, trahantq; illecebris quibusdam PLVS VLTRO (ut dicitur) pergendum. Suscipe ergo pientiss. Princeps, nec dedignare munus, non quidem offerentis, sed illorum potius monumenta, qui sub inclytissimo nomine tuo, cunctis abhinc seculis reuixerunt: & Schotti in hoc animum, humilima subiectione tuæ celsitudini deuotissimumq; ratus excipe. Protectione diuinæ maiestatis in CHRISTO felicissime ualens. Argentorati. VI. Februarii, Anno M. D. XXXI.

Celsit. T. obsequentiss.

Ioannes Schottus, librarius Argentorate̅.

¶ ELLVCHASEM ELIMITHAR, filij Hahadum, filij Ducellani, Medici de Baldath,

TACVINI SANITATIS,

De sex Rebus quæ sunt necessariæ cuilibet homini, ad quotidianam conseruationem Sanitatis suæ, cũ suis Rectificationibus & Operationibus.

RIMA SANITATIS CVRA, est præparatio Aeris, qui cor contingit. Secunda, rectificatio Cibi & Potus. Tertia, rectificatio Motus, & Quietis. Quarta, prohibitio Corporis a Somno, & a Vigilijs multis. Quinta, rectificatio laxationis, & constrictionis Humorum. Sexta, Regulatio personæ in moderatione Gaudij, Iræ, Timoris & angustiæ. His enim modis æqualitatis erit conseruatio sanitatis: & remotio istorum sex ab hac æqualitate, facit ægritudinem, Deo permittente glorioso, & altissimo. Et sub quolibet horum genere, sunt plures species, & plurimum necessariæ, quarum dicemus naturas, si Deo placuerit. Dicemus etiam Electiones conuenientes cuilibet, secundũ cõplexionem, & ætatem ipsius. Et hæc omnia ponemus in Tabulis: eo quod multiloquia Sapientũ quandoque fastidiunt auditores, & diuersitas multorum librorum oppositorũ. Homines enim nolunt de scientijs, nisi iuuamenta: non probationes, sed diffinitiones. Ideo intentio nostra in hoc libro est, abbreuiare sermones prolixos, & aggregare modos diuersorũ uerborum. Attamen nostri propositi est, non recedere a consilijs antecessnrum ueridicorum. In hoc autem libro, nihil possumus a nobis, nisi ordinationes, compilationes, & Abbreuiationes interrogantium, & inductiones pro bono, ad fortificandam uirtutem uerborum. Nec uolumus sequi uoluntates hominum, secundum diuersitatem intellectus opinionum ipsorum. Inuocamus itaque auxilium Dei, ut rectificet intellectũ nostrum. cum humana natura uix excludatur a fallacijs, & tota uariatio nostra est iuxta moderatam nostram intentionem, Ad quod DOMINVS DEVS nos confortet, & auxilietur iuxta beneplacitum suũ.

Aer. Cibus & Potus. Motus & Quies. Somnus & Vigilia. Humor. Affectus. Libri summa, & ordo. Candida ad Deum inuocatio.

HOMO apud omnes Philosophos in plurib. modis suis, assimilatur dispositionibus Lunę. Quia sicut Luna dispositiones habet, quibus destruitur sua natura apud nos, utpote per Eclypsim: & habet dispositiones quib. cõpletur sua natura, sicut in oppositione, seu plenilunio: & dispositionem quæ ad immutationem procedens, postmodum completur, ut cum egreditur a Coniunctione seu Semilunio, uadens ad Oppositum seu Pleniluniũ: & per aliũ modum, cũ incipit ab Oppositione, & terminatur ad Coniunctionem. Et sic accidit Corpori. Quædam enim ipsum corrumpunt. sicut Venenũ. Quædam regunt ipsum. sicut Cibus. Quæ-

Homo Lunæ assimilatur. Adaptatio similitudinis.

dam incipiunt corrumpere, & finaliter iuuant. ſicut Medicina. Et alia incipiunt iuuare, & poſtmodum corrumpunt, ſicut Medicina quæ eſt Cibus. Propterea neceſſarium eſt, ſcire Iuuamenta rerum ad operãdum: & Nocumenta, ad præcauendum. Homo enim debet ſibi cauere a re quæ nocuit. Et ob hoc DEVS omnipotens docuit bonam uitam, ad proſequendum, & malam, ad præfugiendum.

Tacuini in gratiam Magnatum compositi.

Incipio cum DEI auxilio, & compono Tabulas, continentes Cibos et Potus, & alias res neceſſarias circa ipſos: ſicut ordinabo in ſuis circulis: ad hoc, φ ſit compendioſum Regibus, & Dominis, conſpicere in ipſis. Sunt eñ uſi habere Tacuinos, quibus aſſimilatur hoc opus. Et diuidam Tabulas ipſas per Domos. In prima domo, ponam Numerũ, qui eſt in extremo circuli, in quo res illa cõtinetur. In ſecunda domo, Nomen illius rei. In tertia domo, Naturã ſuam. In quarta domo Gradum eius. In quinta, Melius illius ſpeciei. In ſexta, Iuuamentum. In ſeptima Nocumentũ. In octaua Remotionem Nocumẽti. In nona Humorem qui generatur ex ea. Et conſequenter in alĳs quatuor Domib. conuenientias eius, ſecundum Complexiones, AEtates, Tempora anni, et naturas Regionum. In domo. 14. opiniones hominum in ea. In domo uero. 15. Electiones, & proprietates. Deinde faciam loca Simplicium, & Canones uniuerſales in genere illius de quo loquimur. Et in Rubrica primi marginis de genere, ſeu ſpecie illorũ, quæ continentur in margine, etiã iuxta quod dixerũt Aſtrologi de illo. Et ante hoc ordinabo Circulum, & aggregabimus omnia, de quibus locuturi ſumus, & ſermones eorum quos uidimus.

Hæc Domus erit Sextadecima, Tacuinos prçcedẽs, ſingulis tamẽ ſuo numero, ſuos ſubordinans Canones.

Primo incipiemus de Cibis ſimpliciter. Deinde de unoquoq; genere reliquarum ſex Rerum non Naturalium, ſecundũ ordinationem & conſuetudinem Gentium, quibus utuntur in comeſtione, potatione, & alĳs, in ſuis cameris. Et reſtituemus numerum Graduum, more Indorum. Et ſcribemus loco & uice nominum Philoſophorum, literam unam æquipollentem toti dictioni. Quæ narrabimus in ultimo Libri huius, cum auxilio ALTISSIMI.

Apparet Autorem fuiſse Indum.

ORDO ET EXPLICATIO PLAnior Domorum in Tacuinos ſequentes.

PRIMA Domus cõtinebit Numerum diſtinctionum, & Capita Libri, Regeſto Operis inſeruiens. Secunda, Rerum Nomina quæ deſyderantur. Tertia, earundem Naturas. Quarta, Rerum Gradus. Quinta, Melius ex eiſdem Rebus ſpecifice monſtrat. Sexta, Iuuamentum per eaſdem Res. Septima, Nocumentum earum. Octauã, Nocumenti remotiõem. Nona, Humorem qui ex eis generatur. Decima, Complexiones, quibus Res illæ conueniant. Vndecima, cuinam Aetati. Duodecima, Tempora anni quibus præſtent. Decimatertia, Regiones in quibus, & ubi deligendæ. Decimaquarta, Philoſophorum opiniones circa earum naturas & operationes. Decimaquinta, Electiones & proprietates dictarum Rerum. Adiunctis paſsim Aſtrologorum prognoſticis.

DOMVS uero Sextadecima, quia pugillo claudi non poteſt, Canones habet uniuerſales de generibus & ſpeciebus Rerum quas Lector quærit. Et id quidem copioſius in principio Libri, ante Tacuinorum formationes. Atq; hæc Summa Operis.

DOMVS SEXTADEcima, Tacuinorum omniū continens CANONES introductorios.

CANON PRIMVS DE SAPOrum & Odorum iudicijs, & Ciborum substantijs.

CANONES, quibus noscuntur naturæ Ciborum, sunt quatuor. Primus est semita Rationis: eo quod Ratio ostendit eorum Numerum, mediantib. Saporibus. Et ex receptione Odorum per membra. Et uelocitate Digestionis. Et ratione ipsorum Substantiæ.

Sapores uero simplices sunt octo. scilicet. Amarus, qui est in fine caliditatis: propter quod abradit linguam, & incendit. Acutus uero est minoris caliditatis, propter quod linguam lauat. Salsus autem est adhuc minoris caliditatis, operans in lingua acuitatem. Stipticus, est in fine frigiditatis, adunans linguam, & exasperans. Ponticus uero minoris frigiditatis, & adunationis. Acetosus autem minoris frigiditatis adhuc, operās acuitatem linguæ. Dulcis, uniens pure. nec em̄ est calidus separans linguam, nec est frigidus adunans, sed est temperatus: & hoc inest ei accidentaliter, eo ꝙ mediū inest ei naturaliter per se, propter quod linguæ efficit leuitatem tantum. Vnctuosus est minoris temperantiæ. Et istinc trahuntur Gradus. Nā ea quæ adunant linguā ultima adunatione, sunt in quarto: & quæ econtrario, in primo. Quæ uero media sunt, si propinquiora primo sunt, in secūdo: si quarto, in tertio. Et similiter accidit de ijs, quæ caliditate separant linguā. Odores uero Suaues membra recipiūt, & digerunt: uerum ipsorū caliditas minor est intensis Aromaticis. Horribiles uero econtrario. Ratione substantię. Nam substantia Cibi, quādo fuerit spissa, uel grauis, dura, uiscosa, seu grossa, est difficilis digestionis: uerum quando digeritur, nutrit multum, et generat opilationem. Si uero leuis fuerit, laxat: rara, mollis, uel subtilis, econtrario. Verum subtilis, aut est Calida, sicut in Acuto: aut Frigida, sicut in Aceto. Et grossa similiter possibile est ꝙ sit calida & frigida: eo quod nō est omne subtile calidum, nec omne grossum frigidum.

Sapores octo. Amarus. Acutus. Salsus. Stipticus. Ponticus. Acetosus. Dulcis. Vnctuosus. Gradus. Odores. Cibi substantia.

CANON SECVNDVS DE Qualitatibus Ciborum simplicium.

CANON Secundus, ad demonstrandas Ciborum qualitates simplices, quantitates & uirtutes ipsorum, per experientiam: quæ conuenientior est ratione, eo quod accipitur ab operatione substantiæ cibi in corpore: & maxime, cum Ratio excludat a saporum numero insipidum. Et quilibet cibus intrans corpus, impossibile est quod qualitate careat, quæ operetur. Quæ si in ultimitate fuerit, iudicatur in quarto gradu: et si in oppositione ultimitatis illius, iudicatur in primo. Et quæ est inter utrosq;, si est prope quartum, dicitur tertius: & si est prope primum, dicitur secundus. Igitur quælibet qualitas erit generaliter inter quatuor gradus. Quorum cuilibet distinguitur, Principiū, Finis, & Medium estimatione. Vel

Ciborum simplicium qualitates.

dicemus, ut multi dixerunt, status esse infinitos. Et in hac distinctione fuerunt multæ diuersitates inter antiquos, in naturis Ciborum iuuantium: eo quod non inuenerunt partem temperatã, cui proportionetur: nec inuenerunt noticiam, seu metam qualitatis assumendam ab illa. quia cibus qui est debilis caliditatis conditur: ex contrario, multam facit operatiõem cibus fortis caliditatis. Et hæc uia subtilis, facilis est ad comprehendendum, si cibus esset simplex. Sed quia plures ciborum sunt compositi, uel naturaliter, sicut compositum est mel ex dulci & acuto: & melongiane ex insipido, amaro & acuto: aut artificialiter, sicut syrupus de speciebus diuersis simplicibus, & nos oportet ad præsens facere Canonem de naturis compositorum.

Cibus dupliciter cõpositus.

CANON TERTIVS DE naturis Ciborum Compositorum.

CANON Tertius in noticia naturarum Compositorum, sic perficietur. Postquã peruenimus ad naturas simplicium, & gradus ipsorum cum ratione & experientia, demum ordinabimus naturam caliditatis in oppositum frigiditatis, & humiditatis in oppositum siccitatis. Qui si adæquetur in aliquo, iudicabimus illud temperatũ. sicut Ziribeyti dulcis. alias Ziribelgi dulcis, id est, cibus factus de carnibus, speciebus, & melle, seu saccharo: & dicitur latine Assipitium sine aceto. Fit etiam Assipitium cum prædictis ex aceto. Et si alterum excedat, iudicabimus secundum naturam dominantis. Et si compositum fuerit ex similibus, sicut de duobus calidis, quorum unum fuerit in primo gradu, & reliquum in tertio, iudicabitur oppositum.

Forte, Zibirebergi.

Assipitium.

CANON QVARTVS DE iuuamentis & nocumentis Ciborum.

CANON Quartus ad declaranda Iuuamenta, & Nocumenta Ciborum, & ad auferenda ipsa Nocumenta, ratione & experientia, per ratiocinationẽ. Quia Dulcis inducit sitim sua caliditate, generãs choleram sua conuersione: & laxat mundificatione sua, & facit opilationem multitudine nutrimenti ipsius, cum membra multum ex eo recipiant. Acetosus reprimit choleram, generãs uentositatem frigiditate sua: & nocet neruis, & uisceribus, subtilitate sua. Et ualde penetrat in profundum, et debilius est Pontico in frigiditate, & operatur operatione simili autumno. Salsus mundificat flegma, inducens sitim caliditate sua, & desiccans sua siccitate, & per eas exasperat pectus. & est debilius Amaro, in omnibus operationibus suis. Vnctuosus est plurimi nutrimẽti, corrumpens, uel fastidiens stomachum, faciens lubricam egestionẽ, multa humiditate sua: & est minor Dulci in sua temperantia. Stipticus linguã exasperat, & pectus, uentrem stringit, & confortat appetitum sua frigiditate. Ponticus debilior est eorum in omĩbus operationibus suis. Amarus scindi, & abradit linguã, multa caliditate sua: et est pauci nutrimẽti, sua siccitate, Mollificat naturã, & deponit flegma caliditate & siccitate sua. Acidus cõparatione Amari

Iudicium Ciborum iuxta Sapores.

est debilior in omnibus operationibus suis. Insipidus infrigidat.

CANON QVINTVS, DE rectificatione Nutrimenti, & remotione nocumenti Ciborum.

CERTIFICATIO Nutrimenti, fit unius sapore per aliũ. Nam dulce, & acetosum, alter alterius remouet nocumentum. Acetosum enim rectificatur per salsum: & econtrario. Salsum & Vnctuosum unũquodq; per alterum ipsorũ rectificatur. Stipticum cum Vnctuoso, siue Dulci rectificatur, & ipsa per Stipticum. Et Amarum aufert opilationẽ factam ex Dulci: et econtrario. Ex his tamen non complete soluitur dubietas, de remotione nocumenti, sed est necesse declarare huiusmodi per experientiam, quam sensibilis operatio similiter manifestat. Et patet aperte per pulsum, anhelitum, uel tactum: quia caliditatem faciens, calidum est: et econtrario. Et his adhæret Medicus. Philosophus autem consyderat, q; quodlibet animal, & quodlibet uegetabile, uirtute nutritiua priuatũ, est mortuum, & mortuum frigidum & siccum: etiamsi stinchus, seu balsamus. Sic & quodlibet aliud, seu uegetabile, in quo inuenitur uirtus illa, est uiuum: & uiuum calidum est & humidum: etiamsi papauer niger sit, seu piscis Bonch, id est, tranula. *

CANON SEXTVS, PRINcipia quædam generalia tradit circa Ciborum operationes.

PRINCIPIA ordinata in hoc libro. Primũ dicitur esse de cibis qui sunt calidi, quando sunt magis calefacientes corpore temperato: et econuerso in frigidis. Secundũ. Consulitur corpori sano, duobus modis conseruando scilicet sanitatẽ eius, cum similibus, uel * restituendo ipsum ad temperandum cum contrarijs. Tertium. Quando cibus est calidus & humidus, quod generatur ex eo, erit sanguis: & ob hoc erit iuuatiuus cõplexionibus & regionibus frigidis, & ætati decrepitæ, & tempori autumnali, Quartum. Quod temperatum est in caliditate, temperatum est in frigiditate: et similiter, quod temperatum est in siccitate, est temperatũ in humiditate. Quintum. Quando excedit cuiusq; caliditas, deficit frigiditas: et econuerso. Sextum. Dicitur res temperata, uel distemperata, quando est in aliqua qualitate temperata, & in aliqua distemperata. et similiter dicitur de iuuamento & inconuenibili. Septimũ. Calidum cum sicco est intensius, et cum humido remissius. Octauũ. Cibus humidus potest esse siccus, comparatione sui. sicut pisces: et econuerso. Nonũ. Temperatũ in digestione, temperatũ in quantitate. quia sc̄d'm hoc corium porci uidetur esse magis digestibile carne. Decimum. Præparanda calida cum calidis, quando alterũ ipsorum debilius est altero, et minoris caliditatis.

* alias, restaurando.

CANON SEPTIMVS, DE Fructibus in genere. Ad Tacuinum 1. 2. 3. 4.

OPORTET nos etiam inuestigare Canones proprios, dicentes: quod fructus omnes generant corrosiones & febres autumnales. Et ace-

tosus ipsorum nocet neruis, extinguens caliditatem sanguinis: & iuuat illos, qui sunt calidæ complexionis; nisi conuertantur. sicut Grisomala. Et stiptici ex eis ante cibum stringunt, & laxant post cibum, sicut Citonia. Et aquatici ex eis prouocant urinam, sicut Melones: & reprimitur ex fructibus dulcibus cum acetoso: & econuerso. Et ex eis qui est maturus & dulcoratus, est melior: & ex eis qui potest conseruari, & non corrumpitur, est melior eo, qui corrumpitur: & ex eis, qui postquam collectus fuerit; morari poterit aliquandiu, donec desiccetur, ad hoc ut elongetur a suis uirtutibus naturalibus, est melior eo, qui comeditur tempore quo colligitur. Et qui uelocis est descensionis, est melior eo, qui tardæ. nam diu morans cum corpore in stomacho, efficit operationem toxici. Et eius qui est tardæ descensionis, sua grossicie & duricie, ultimetur comestio. Et eius qui in stomacho est non mali chimi, aut uelocis descensionis seu conuersionis, econuerso. Et grossus conuenientior est, ut sit hyemali tempore comedendus: quia caliditas in hyeme profundatur in corpore, & econuerso in æstate.

CANON OCTAVVS, DE Frumentis & Seminibus. Ad Tac. 5.

Frumenta. GALENVS dicit, quod in quibusdam annis, ex malicia temporis, mixtum fuit inuentum Lolium frumento: & accidit, quod cum comedebatur panis factus ex eo, fiebat soda: & in principio æstatis superuenit multus bothor, & accidentia sanguinea. Et propterea debent mundificari grana frumenti, ab omnibus rebus alijs diuersis ab eis. Ex granis autem melius est, quando decoctione sua uelocius ingrossatur, & quorum modica quantitas multum nutrit. Et cognoscitur hoc mensura & pondere ipsius, & ex quantitate farinæ, quæ egreditur post molituram ipsius. Et quodlibet Semen non completum, est humidius completo. Est autem quodlibet semen leuius, calidius, & magis subtiliatiuum planta, uel herba, a qua habet originem. ut semen Papaueris, quod est minoris frigiditatis folijs suis. Et quædam semina comeduntur, exceptis folijs & herba eorum. Et quædam comeduntur cum herba tota. Et quædam econtrario. Et ex granis cum torrefiunt, quod torrefactum fuerit, & exterius superficiale leuius fuerit, est melius reliquo torrefacto. Per torrefactionem aufertur inflatio eius, & uentositas ipsius, & difficilem facit digestionem ipsius, & * multum facit nutrimentum.

Semen.

alias, nocet nutrimentū eius.

CANON NONVS TERræ, & uegetabilium comparationem docet.

ET CONSYderandum est, quod terræ ad uegetabilia se habent sicut regiones ad animalia. eo quod non quælibet terra, cuilibet uegetabili conuenit. Et in hoc est, quod inuenitur Balsamum in quodam loco terræ Aegypti, & in alijs contrarijs non. Et spina Aegyptiaca, id est, planta faciens generari; Arabiæ erat comestibilis: & cum ducta fuit in Persidem, & plan-

tata effecta fuit toxicum mortale. Et quidam Medici opinãtur, ꝙ Lolium sit frumentũ, conuersum ex malicia terræ per multos annos.

CANON DECIMVS, DE LEguminibus, & Philosophorum circa Seminum naturas placita. Ad Tacuinum 6.

MELIVS ex Leguminibus est, quod pertransit sex menses, usqꝫ ad annũ: & quod ultra pertransit, est minoris nutrimenti, & facilioris digestionis est: eo quod non pertransit. Et sicut inuestigamus de tẽpore granorũ ipsorum, sic inuestigare uolumus de magnitudine ipsorũ. Nam semina quæ magnitudinẽ naturalem pertranseunt, & sunt humecta & inflata, habent humiditatẽ superfluam: quæ debent conseruari in loco arido, usqꝫquo arefiant. Verũtamẽ cum superfluũt in uetustate ultima, fit, ꝙ ex uetustate farinæ egrediatur simile: & maxime quando non flat uentus septentrionalis, nec miscentur. Cum miscentur, fiat per res desiccãtes humiditatem, sicut menthastrum. Et philosophi opinantur, ꝙ Semina omnia calida sunt & humida, sicut sperma, et ꝙ sint sicut materiæ, & essentiæ plantarum, quod est principium generationis. Et dicunt pro caussa, ꝙ quædam plantarum sunt multorum seminum: sicut Sesamum est: eo quod sunt debilioris naturæ. Nam illorum quæ sunt debilis naturæ, natura multiplicat numerum seminis: ut sit multiplicatio ipsorum, loco uirtutis: & ob hoc sunt animalibus debilibus multa membra, quibus datæ & ordinatæ fuerunt uirtutes. Et caussa: quod multa semina diuisa sunt in duas partes: ut cum in terra corrumpitur una, altera remaneat. Et ideo fuerunt ordinata quædam membra & organa sensuum duplicia, sicut Oculi, Aures, Testiculi. Et Autores librorum Agriculturæ, dicunt: quod semina uelocius corruptibilia, sunt illa, quæ seminantur die Australi. In alio, Meridionali. Et quod dicitur de noticia seminum saluandorum anno quolibet, habetur ex hoc: quia si semina seminantur in Septembri, & bene pullulant, significatur, quod bene conseruabuntur in illo anno: & econuerso. Et ex Canone generali procedit, quod quodlibet semen quod in sua decoctione non crescit, est malum.

Legumina meliora.

*

Semina.

CANON VNDECIMVS, DE Panis natura, & uarietate. Ad Tacuinum 7.

PANIS est temperatæ caliditatis: cuius est desyderium, recipere omnes sapores conuenientes cuilibet complexioni. Et melius ex eo est, cuius frumentum bonum existit, & fermentum eius moderatum, cuius aqua & sal sint quantitate conuenienti, & ignis temperatus, agens in superficie & profundo ipsius. Hip. Cum talis fuerit panis, est plurimi nutrimenti, bonæ digestionis, facilis descensionis. Et panis diuersatur. Nam alius est, qui cõficitur cum aqua & farina: & est plurimi nutrimẽti. Alius

Panis natura.

est, in cuius confectione miſcetur oleum : qui eſt difficilior ad digeren= dum, & peior ad deſcendendum. Alius eſt, cui admiſcetur papauer : qui ualet ad prouocandum ſomnum. Alius eſt, cui admiſcetur ciminum ma= gnum, & ciminum cōmune : ad remouendum uentoſitatem ipſius. Et ex eo alius eſt, qui comeditur ualde calidus : cuius digeſtio eſt ualde ueloci= or, deſcenſio tardior, & nutrimentum amplius. Et ex eo alius eſt, qui frigi dus comeditur : cuius digeſtio eſt tardior, nutrimentū modicum, tranſi= tus uelocior : propterea, quia ſuperficies eius infrigidatur & ſpiſſatur, & a profundo caliditate ſua diſſoluitur uapor : qui dum mouetur uerſus ſu= perficiem, non inueniens tranſitum, reuertitur : & obuiando alij uapori, cum eo reuertitur : & erit de ipſo ratio ut de primo : & ſic reuertendo * incedentes, accidit huiuſmodi motu uiſcoſitas & inflatio, prohibentes humectationem, nec ſtomachus poterit ipſum ſuperare. Io. & Ra. uide= runt contrarium huius, laudantes quod comedebatur in fine ſecundæ diei poſtquam confectus fuerit, & maxime fermentatus. Et noticia eius habetur ex hoc : quia cum ponitur in aquam, quod deſcendit inferius, eſt azimus : & econtrario fermentatus : & ſi in medio natauerit, erit me= dium inter azimum & fermentatum. Et cauſſa in hoc eſt : quia fermen= tum eſt ſubtile : in quo eſt acetoſitas corrupta, quæ induxit in eo parum caliditatis, & multum aëreitatis : propter quod panis factus eſt ſpon= gioſus, & ſupernatans, cum non habeat in ſe uerberationes, motus, confricationes, & uiſcoſitates.

alias, inci- dentes.

C A N O N D V O D E C I M V S,

De Oleribus. Ad Tacuinum 8. 9.

Olerum natu ra & opera- tio.

CAVSSA QVARE præmittantur Olera in comeſtioni= bus, eſt, quia ſunt ſubtiliatiua, ſicut fructus : & generant omnia uentoſita= tem, & inflationem, & decrepitis colicam, & malam digeſtionem. Niſi ſit aliquod acutum ex eis. ſicut Origanum recens, & Naſturtium, quæ deficiunt ab hac operatione. Et ſunt iuuatiua illis quibus dantur pro ci= bis. Et plurimum ex eis, nutrit nutrimento modico. Sed ſanguis, qui generatur ex eis omnibus, eſt modicus, ſubtilis, & aquoſus, & malus. Et quidam ex antiquis dixerunt, quod ex centum drachmis Olerum, generatur minus decem drachmis ſangninis & carnis : & econuerſo. Et frigida & humida ex eis conferunt iuuenibus, & complexionem haben= tibus calidam. ſicut Lactucæ, Scariolæ hortulanæ. Item ex Oleribus, ſylueſtria ſunt fortioris ſiccitatis, & peioris nutrimenti. Et minus ma= la inter hæc ſunt Lactucæ, deinde Molachiæ, & poſtmodum Atripli= ces, & de hinc Portulacæ, & Bletones. Et de quibuſdam Oleribus plus nutrimenti eſt in folijs. ſicut Lactucæ. Et dc quibuſdam in radicibus. ſicut Radices, ſeu Raphani, Rapæ, & Bletæ. Et cuiuſlibet terræna= ſcentis, cuius comeditur radix, ſemen eius impoſsibile eſt quod ſine pe= riculo comedatur. ſicut Lactucæ. Et econuerſo : ſicut Citrulli, Cu= cumres. Et plures R O M A N I comedunt Olera, ſeu herbas

crudas post cibum, & non nocet eis: & hoc aut propter malam consuetudinem in ordinatione ciborum: uel quia fundus stomachi sua caliditate comburit ipsa, & orificium sua infrigidatione digerit.

CANON TREDECIMVS,
De uarijs Speciebus, & earum præparatione ad decoctionem.

EX SPECIEBVS quędam sunt de Terrænascentibus: quędam ex Animalibus. De terrænascentibus quædā sunt fructus, sicut piper, oliua: quædam flores, sicut crocus. Quædam sunt semina, sicut ciminū & coriandrum. Et quædam olera, sicut Bleta, & Spinachia. Et quædam radices, sicut rapæ, et pastinacæ. Et quædam olea, sicut sesaminum. Et quædam sunt succus, sicut acetum, & succus agrestæ. Et quædam ligna, sicut cinnamomū, & zinziber. Et quædā sunt de superfluitatib. animaliū. sicut mel: * & quædā alia eius generis multa, De istis plurimum dicemus in tractatu fructuum, olerum, & confectorum, cum acetosis, et speciebus ciborum secundę Mensæ, et Chalde, & huiusmodi: & quando dicemus de caseo qui fit ex lacte, dicemus de oliuis: & quando dicemus de carnibus salitis siccis, in secundo capitulo Carnium, dicemus de sale: & quando dicemus de acetosis, dicemus de aceto: & hæc omia ordinata sunt loco suo, quorum partitio uel capitulatio manifeste adparet. Canon in præparatione speciatorum, & adpositione rerum & siccorum fructuum de terrænascentibus ponantur in decoctione prius ꝙ dantur, sicut radices. Deinde quæ sunt leuis decoctionis, sicut olera. Et de seminib. aromaticis, quod est ex eis siccū, ponitur in principio decoctionis: & econuerso. Nec multiplicetur in cibis qui comeduntur infrigidantibus: quia exinde corrumpuntur. Et ex succis fructuum præcedant acetosa in decoctione. Dulcia uero & stiptica postponantur: ne cibi amari fiant. Iudicatur enim quodlibet a re uincente in ipso, cum remissione quadam: propter res alias quæ miscentur in ipso, sicut * Alkipitium per acetū, & cibus præparatus cum Muri, ubi ferculum fuerit diuersarum naturarū temperate compositum, sicut zinziber dulce. Et si ferculum fuerit diuersarum naturarū, erit temperatū, sicut * zibergi recens, id est cibus, qui fit cum carnibus & melle. Et hoc totum ordinatum est in Canone Quarto. Et diuiditur. Quia quoddam fit ex aqua piscium, quod inducit humores. Et quoddam fit ex farina similæ, quod sit modicæ caliditatis, bonum efficiens saporem in cibis. Et quoddam fit ex farina ordei, quod est calidum in primo, siccum in secundo, laxatiuum uentris.

Specierum species.

Alias, Et quædam ramę, ut stabes.

Speciatorum admistratio.

Forte Assipitium.

alias, Zibiribergi. supra fol. 8.

CANON QVARTVSDECIMVS, de proprie Acetosis. Ad Tacuinum 10.

ACETATA generaliter obsunt neruis, pectori, intestinis, & coitui, & extinguunt choleram, & sanguinem, & inducunt flegma, & conferunt habentibus complexiones calidas, in temporibus, & regionibus calidis. Et caliditatem eorum cum aceto præparatorum, minuit acetum, & humidorum minuit humiditatem, & grossorum grossiciem. Et grossa

Acetata.

ſunt ex cibis ſtomachorum calidorum, & hyemalium: ſubtilia uero econ trario. Et præparatorum cum aceto, quædam conſeruantur tempore ad tempus, ut Melongianæ, & Rapæ. Et quædam non conſeruantur, ſicut caules ouati, & his ſimilia. Sed Canon eſt, q. omnia quæ conſeruari debent, & durare, carnes ſint, uel aliud: ſi niue conſeruabuntur, efficientur mollia, & tenera: ſed melle præſtatur eis cum humiditate caliditas, ſed uino præſtatur caliditas & ſiccitas, ſed aceto frigiditas, ſed ſale præſtatur caliditas & ſiccitas multa.

CANON QVINTVSDECIMVS, De improprie Acetoſis. Ad Tacuinum 11.

Acetata non proprie.

COCTA Olera improprie acetata ſunt. Cibi qui fiunt ſpecialiter uolentibus ſubtiliare complexionem: & illis qui indigent cibo multo, modico nutriente: & etiam illis, qui tolerare non poſſunt cibaria groſſa, ſicut carnes: ſiue accidat ex natura hoc, ſiue ex morbo, ſiue in quem ueretur incidere, ſiue eo quod iam inciderit: uel quia utuntur cibis ipſis cauſſa religionis: uel quia timetur de Anno acuto, & peſtilentiali, quo etiam moriuntur Animalia: & iuxta unumquodq; ipſorum, uel iſtorum cibi prædicti diuerſimode præparantur. Quandoque cum ſuccis fructuum præparantur, ad ingroſſandum humores ſubtiles, & ad infrigidandum complexiones inflammatas, & calidas. Et quandoq; præparantur cum ſynapi, ad * incendendum humores groſſos: cũ muria & pipere, ad calefaciendum complexiones frigidas: & cum ſucco Lemoncellorum, ad confortandum ſtomachum, & excitandum appetitum. G. dixit multum uſus ſui, ad curandum habentes ſplenem groſſum, opilationem hepatis, et principiũ epiſteriæ, cum regimine ſubtiliationis. Et ſecũdum rationem cibi acetati & præparati cum ſpeciebus, ſunt cibi medicinales, cũ corpus non nutritur multũ ex eis. Et cibus medicinalis, eſt cibi habens in ſe uirtutem, quam natura refugit. ſicut ſunt allia, & ſynapis. Et melius cibalis eſt medicina, habens in ſe uirtutem aliquam nutritiuam, quam recipit natura. ſicut Scuthuſch, & Cumabari.

alias, incidendum.

Cibus medicinalis.

Cibalis medicina.

CANON SEXTVSDECIMVS, De cibarijs Suffrixatis & Frixis, Butyro, Coluſtra, Lacte & Ouis. Ad Tacuinum 12.

CIBARIA Suffrixa, & Frixa, ſunt iuuatiua habentibus in ſtomacho flegma, & humiditates: uel timentibus incurrere malam complexionem humidam. Quæ diuiduntur. Nam ex illis ſunt, quæ præparantur cum aceto. ſicut Sulcius, Galatina, et Askipitiũ cuius remota eſt unctuoſitas: quæ conferunt habentibus complexiones calidas, hepar calidum: et extinguunt inflãmationem ſanguinis & choleræ: et obſunt, quibus excedit melancholia, & neruis: et pręparata cum lacte, faciunt uentoſitatem & colicam, et maxime, quando præparantur cum carnibus gallinarum, ſeu cucurbitis, et his ſimilibus. Et lac nouiter mulſum, & aliquo tempore reſidens, et butyrum coctum, crudum, et coctum recens, & caſeus recens, et

Sulcius. Galatina. Askipitium.

floricũ, & colustra, sunt uniuersaliter multi nutrimenti, & auferunt pruritum, & scabiem siccam, & impinguant corpus, & conferũt pectori. Butyrum crudum, minoris est caliditatis, q̃ butyrum coctũ. Colustra uero humidior est florico, uel caseo receti. Lac coagulatũ, acetosum, & lac simpliciter preparatum cum speciebus & oleribus, remittuntur a natura sua: & melius est lac, quod est intensæ albedinis, boni odoris, et boni saporis, de quo cũ stillatur gutta aliqua, remanet integra comprehensa, nec spargitur in eo. Et caussa est in hoc, quia lac est temperatũ in caliditate, & humiditate: quia est sanguis completæ maturitatis: eo quod mammillæ conuertunt ipsum ad naturã suam: sicut conuertit cerebrum spiritũ uitalem, & testiculi spermatis substantiã. Quia natura quãdoq; facit calidum sanguinem in frigidum conuerti, ut fiat nutrimentum cerebri. Et quandoq; cibum subtilis substantiæ, facit conuerti, ut sit nutrimentũ corporis grossi. sicut fit operatio cum lacte Asinino. Et caussa subtilitatis lactis asinini est: quia asina lactans, propter suam grossiciem, grossum ipsius retinet ad sui nutrimentum: quia conueniens est naturæ suæ, grosso cibo nutriri, sicut asini, & qui nutriuntur * ex eo. Lac autem diuersatur secundum diuersitates, ex natura animalium, ætatum, temporum anni, pascuorum, & appropiationis, seu elongationis a partu. Et lac pascentium in campis, melius est lacte nutritorum in domo: & melius est lac Animalium pascentium herbam Scamoneæ, Glandes, & Sumach. Et lac Veris post partum animalium, mundificatione completa, est subtile: & in Aestate mediocre: deinde ingrossatur usq; ad tempora impregnationis: quibus & deficit lac. Et lac iuuenum animalium, est melius lacte senum. Et lac Vaccarum est grossius, & difficilioris descensionis, et magis naturã stringit, & est nutribilius quolibet lacte. Lac uero Camelarum econtrario se habet. Sed lac Caprarum est mediocre inter utrunq;. Et lac Pecudum est medium inter lac Vaccinum, & Asininum. Et lac Asininum et Equarum, est mediocre inter lac Camelarum, & Caprarum. Lac uero Muliebre, est temperatius quolibet alio lacte: eo quod est superfluitas temperatioris animalis inter cætera. Oua uero recipiunt in se quædam animalia, quorum aliqua uolumus recitare delectationis caussa. Quæritur em. Quare ex omnibus Ouis, quæ uicissitudinarie mas & fœmina cubant, cum pulli fiunt ex eis, non incontinenti cibum ex se recipiunt, sed a patre, & matre cibantur? sicut pulli columbini: & ex omnibus aliјs ouis, quæ solũ fœmina cubat, licet sit ipsa debilis, & diminutæ caliditatis, pulli ex eis nascentes, incontinenti comedere incipiunt ex se? sicut pulli gallinacei, & phasianorum. Et quare mares non soli cubant oua, sicut fœminæ solæ inueniuntur cubantes? Et quare omne animal, non habens aures extra eminentes, ouat? & econtrario. Item Isaac dixit, in libro suo de Animalibus, ex uerbo Aristotelis, φ oua habentia duo uitella, geminos pullificant. Et dixit uerum: attamen unus est maior altero. Dixerunt etiam quidam, φ oua non pullificantia, sunt illa, quę fiunt ex combinatione

Butyrum.
Colustra.
Lac.
Lac asininum subtilius.
alias; ex grosso.
Lac uaccarum.
Lac Muliebre.
Oua.
Solutionẽ horum, uide apud Aristote. in Proble.

gallinarum tantũ:aut quia gallinæ ordinantur ad ouandum in cinere:uel quia acciderunt tonitrua tempore cubationis. Et oua habentia duo uitella, ſunt uix pullificantia, & quæ fiunt in defectu lunæ. Et illa ſunt ut plurimum pullificantia, quæ carent prædictis impedimentis.

CANON DECIMVS SEPTIMVS, De Carnium natura in genere, & Stomachi caliditate, Deq; Carnibus porcinis. Ad Tac. 14.

CARNES ſunt cibi multi nutrimẽti, generantes ſanguinẽ unctuoſum, & ſunt de cibis exercitantiũ, et uirorum fortiũ, et ſanorum. Quæ diuerſificantur ſecundũ diuerſitatem animaliũ in ætatibus, & temporibus, quibus reperiuntur locis, & eorũ paſcuis, modis decoctionum, & aſſationum ipſarũ, poſt interfectionẽ, & repoſitionem ipſarũ. Nam propinquiores infantiæ, ſunt humidiores ſenibus, & domeſticę ſunt humidiores ſyl ueſtribus, & uernales humidiores autumnalibus, & carnoſæ ſunt pluris nutrimenti, & tardioris deſcenſionis pinguibus, et pingues meliores macilentis, & caſtratæ non caſtratis ſunt * meliores. Et cuiuſlibet animalis humidi, maſculus eſt melior ꝙ fœmina:et econtrario. Et animalis cuiuſlibet ſicci, quanto iuniores, tanto * meliores. ſicut uituli: & ecõtrario. ſicut arietis. Et carnes, quæ non diu ſteterũt poſt interfectionẽ. Et illæ quæ auferuntur ex aquis de piſcibus, quæ non peruenerũt ad ultimũ ſenectutis, uel corruptionis corporis, ſunt melioris digeſtionis, ꝙ recentes, in ſtomachis præparatis. Et animaliũ ſtatim interfectorũ carnes, ſunt magis cõuenĩetes ſtomachis calidis, ſicut Turcarũ et Sclauorꝝ. Et caliditas ſtomachi, aut eſt per naturã, aut ſecundum naturã:ut ſtomachis inflãmatis. Aut eſt ſecundũ accidens. ſicut accidit, quãdo foramen furculi uenĩetis a felle ad ſtomachũ, eſt amplius illo quod incedit ad inteſtinũ duodenũ, propter quod cholera cibũ comburit. Aut ex operatione exteriori. ſicut accidit illi, qui imponit ſtomacho ſuo, praue inquietans uentrẽ. Aut ex profundatione caliditatis. ſicut accidit ſtomachis in hyeme. Aut propter fundũ ſtomachi, qui eſt multæ carnoſitatis, & fortis caliditatis. Raſis dicit, quod tẽperatiores ex carnib. ſi eſſet a Lege ſtatutũ, ſunt carnes porcinę. Et Gal. narrauit, ꝙ ſunt ſimiliores humanis: eo ꝗd quibuſdã miniſtratæ fuerunt carnes humanæ, nec poterunt diſcernere inter eas, & porcinas diuerſitatẽ in odore, ſeu ſapore: propter ipſarũ ſimilitudinẽ. Et ex hoc Canone dicimus, ꝙ meliores ex carnibus ſunt, non propinquæ natiuitati: eo ꝗd ſunt multarum humiditatũ & muſcilaginũ: nec longinquæ a natiuitate: quia ſunt multæ ſiccitatis & groſſæ. Nam illæ ſunt non bonæ, propter uelocitatẽ deſcenſionis, et modicũ nutrimenti ipſarꝝ:et iſtæ, propter tarditatẽ, et reſidentiã ipſarum. Sed debent eſſe mediocres inter has:& maxime cum ipſarũ animal eſt ſanũ in tempore tẽperato, & paſcius affluentibus, & domeſticũ, utens motu tẽperato, et motu a loco paſcuorꝝ ſuorꝝ per ſeipſum reuertatur ad eundẽ. Ex quo cõuincitur, ꝙ non ſint herbæ illic necantes. Homo eñ nouit quæ ſunt cõuenientes aĩalibus herbæ. Et poſſibile eſt,

alias, humidiores.

alias, temperatiores.

Stomachi caliditas.

Lege, Domini per Moſen.

Carnes porcinæ.

ꝙ alicuius natura, alterius naturę couéniat, & alterius sit probatrix. Sicut Elleborus est conueniens coturnici, Iusquianus passerib. crocus bobus, & hominibus tẽperatus panis, & carnes bene coctæ. Nisi famescãt in stomacho ipsorũ: quibus tunc couenientes carnes Camelinæ, & panis azimus: et hoc propter uehementiã caliditatis ipsius. Quod si acescant in eo, erit propter debilitatem, et frigiditatẽ ipsius. Sicut accidit Prædicatori cuidam, de quo narrauit G. Ego tamen dico, ꝙ hoc accidit, quod orificium stomachi sit uehementis frigiditatis, & fundus ipsius in ultimo caliditatis naturalis, inducit appetitum magnum, & digestionem bonam, & maxime, cum appetitiua, & digestiua fortes fuerint, & corpus magnum, & ferculorum foramina inter ipsum & fel exeuntia, fuerint larga, et tempus hyemale, & regio septentrionalis: & econuerso.

CANON DECIMVS OCTAuus, De Carnibus syluestrium animalium, grossis, & subtilibus. Ad Tacuinum 15.

DE CARNIbus uenationũ quadrupedũ, syluestres sunt grossæ multũ, et sunt de cibis utentium exercitio. De carnibus uero auium, subtiles ex eis sunt, sicut phasianorum, & sunt de cibis conualescentium & quiescentium. Nec sunt couenientes utentibus exercitio, neq; sanis, neq; etiam habentibus stomachum calidum, & maxime habentibus corpora rara. eo quod corpra rara indigent cibo ad densandum: & densa econtra cibis subtilibus ad transeundum: et stomachi calidi indigent grossa substantia, ut non conbinetur in ipsis. Et caussa quare stomachus cum debilitate caliditatis, digerit corpora, quæ mollis, digerere non potest, sicut ossa & cartilagines, est: quia illa non habent digestiuæ proprietatẽ, cuius caussa corpus cibi per grossiciem eius subijciatur corpori stomachi * debilis, & humidi existentis. Sicut corpus hoĩs subijcit̃ uelocius puncturæ scorpionis, q̃ subtilib. perforatorijs: & sicut subijciunt̃ corpora animaliũ puncturæ uespaꝝ, muscaꝝ, et cimicũ, cum nutriunt̃ ex eis: sicut locustæ, seu galli operant̃, ut cauda lapidẽ perforent, ubi semen initiatũ conseruandũ sit a frigore. Et huius uirtutis nutritiuæ reperitur instrumẽtum in quibusdam bene completũ, taliter, ꝙ unus potest digerere, quantum plures non possunt comedere. sicut dicitur de filio Alleph, & alijs, quoꝝ stomachus subijcit̃ cibis, & mollescit in eis: sicut mollescit Adamas plumbo mediante sub mortello. Et operatur istoꝝ nutritiua in cibis multum, sicut operatur ignis ex lignis multis, modicũ cinerem, quia digerit uelociter. Et quædam partes in uapores soluuntur, exeuntes per mediũ pororum: & partes aliæ educuntur per aliquẽ modum aliũ purgationis.

* alias, lenis

CANON DECIMVS NOnus, De Piscium natura, & digestione. Ad Tac. 17.

GALENVS dicit, ꝙ Pisces sunt generaliter difficilis digestionis, generantes plurimum flegmatis, & sanguinem malum, & maxime illis, qui eis non utuntur, nisi calefactis, & illis qui uino non semper utuntur. Pisciũ natura

Diuerſantur tamen ſecundũ ipſorum genera, loca, quantitatem & ipſorũ cibum, & præparationem ipſorum: & plurimum de his diximus in ipſorum Tacuinorũ capitulis. Meliores uero ex piſcibus ſunt ſaporoſiores, & boni odoris, et modicæ uiſcoſitatis, nutrimenti boni, pulchri coloris, et de quibus pluries reperiuntur in aquis currentibus ſupra terram lapidoſam, quarum motus ſunt uerſus ſeptentrionem: peiores uero econtrario. Et melius eſt, non potens eos digerere, ut quo comeduntur die, procuretur uomitus: & peius, cum comeduntur, & deinde potatur aqua niuoſa. Et utilius quod fit, ad ſitim mitigandam ex ipſorum comeſtione inductam, quæ fit ex eorum unctuoſitate uiſcoſa poris ſtomachi inuiſcata, hoc eſt, quod ſtudeat bibere antea modicum uinum purum: ut ad fundum ſtomachi deſcendant: deinde multoties utatur potu ipſius, ut uelox ſit eorum deſcenſio. Et illis qui non adhærent huic curæ, eſt utile peludith mellitum: poſt quorum comeſtionem non debet dormire, niſi digerantur. Et dixerunt quidam, ꝙ cauſſa, quare piſces ſitim faciant, eſt, quia frigidi ſunt & humidi: & omne ſimile, ſimile adpetit: & propter hoc aquam adpetit, unde prouenit ſitis. Quia ſi res taliter ſe habet, ꝙ ſcilicet frigidum & humidum appetunt ſibi ſimile, ſicut aqua niuem, & lactuca res abſcindentes naturaliter ſitim, erunt naturaliter prouocantes ſitim, & nulli erit in hoc appetitus ſtomacha ratio, nec prodeſſet uinum in huiuſmodi ſiti mitiganda.

Piſcium delectus.

*

CANON VICESIMVS,

De Carnnibus membrorum Animalium, exteriorum & interiorum. Ad Tacuinum 18. 19.

MEMBRA Animalium, aſſimilantur animalibus, quorum ſunt membra, & diuerſantur iuxta diuerſitates animalium ipſorum, & ſpecierum earũ. Et propterea capita arietum, humidiora ſunt capitibus caprarum: & capita caprarum, humidiora ſunt cerebris capreolorum. Et ſic diuerſant̃, ſecundũ plus & minus, unũquodq; tamen conuenit ſuo generi. Quĩa etiã corda diuerſantur: quę generaliter calida ſunt & ſicca: eo quod ſunt radix caloris naturalis in animalibus. Propter quod omnia membra propinqua cordi, ſunt temperatiora, leuiora, digeſtibiliora alijs quæ elongantur ab eo: quia nutriunt ſanguinẽ quem cor & hepar decoxerunt. Et econuerſo, membra quæ ſunt a medietate umbilici, uſq; ad caudam. Et ſecundum hoc proportio erit. Quia membra quæ ſunt dextri lateris, ſunt meliora ſiniſtris: eo quod ſunt propinquiora hepati. Et mẽbra quæ ſunt propinquiora dorſo, per ipſorum motum, ſunt meliora propinquis uentri, propter quietem ipſorum. Et membra, quæ ſunt propinquiora ſuperficiei corporis, quia proxima ſunt aperturæ pororum, meliora ſunt propinquis parti interioris corporis. Et carnes quæ adhærent oſſibus, ſunt ſaporoſiores carnibus elongatis ab eis. Et medietas cartilaginum, melior eſt ipſarum extremitatibus. Ruffus dixit. Laudo ſanitatem illius

Membrorum qualitates.

corporis, cuius sensus nouit discernere inter hæc membra bonũ a malo.

Coci distinguunt inter hæc membra: licet ignorent caput esse locatum ad hoc, ut sit custos corporis: eo quod in ipso sunt quinq; sensus, quibus per intellectum deliberatur inter bonum & malum. Et cor locatum est in medio corporis, ut aërem adtrahat sibi propinquiorem, obtemperans frigiditate ipsius caliditatem propriam, faciens eius subtilem spiritum, per quem distinguat quinq; sensus, & ex eius grosso actus loquelæ, & uocis. Instrumenta uero nutrimenti locata sunt sub eo, ut sua caliditate iuuet ea ad digerendum, & festinet digestionem, & adiuuet gignitiuam, & ad educendum fœtum, & ad expellendum superfluitates. Manus autem & pedes sunt instrumenta ad adquirendum, & ad fugiendum, & sunt arma ad pugnandum. Dentes uero deputati sunt ad incidendum cibos, molares ad molandum, lingua ad loquendum, isophagus ad descendendum, uenter ad digerendum, intestina ad stercus. Meseraycæ uero sunt uiæ, ad deferendum hepati substantiam a stomacho ad hepar. Postquam autem decoquitur, conuertitur in quatuor substantias, sanguinem uidelicet, humorem aquosum, choleram, & melancholiam: ex qua Fel attrahit spumosum ipsius: Splen melancholiam residentem: Renes trahunt aquositatem cum ea commixtam. Demum remanet sanguis purus, qui reseruatur, ut corpus nutriat: cuius melius assimilant sibi testiculi. Benedicatur ergo DEVS, qui glorificauit hominem, statuens animalia uiua ad seruiendum ei, & mortua ad nutrimentum, & exaltauit illum inter alias creaturas, propter rationem ipsius: & ex pluribus non secuti sunt mandata DEI, nisi pauci, qui inspicientes mundum nihil esse, dimiserunt ipsum, & secuti sunt alium.

Ministeria membrorũ hominis.

CANON VICESIMVS primus, De officio Coci, & ferculorum uaria præparatione, totiusq; Culinæ, cura. Ad Tacuinum 20.

ORDINATIONES, quas ordinauerũt Coci, dixerunt, quod salita & stiptica, debent prius elixari cum aqua dulci, & deinde præparentur. Amara uero, & acuta præparantur cum aceto: & acetosa cum salitis, & econuerso. Et insipida præparentur cũ speciebus calidis & sale. Et carnes macræ cum unctuosis: quæ carnes macræ debet prius elixari, q; præparari ad usum. Et assandas carnes ungere debes prius: quibus in assatione submitti debet uas, continens aquã recentem. Et si humidæ fuerint carnes, sic assentur, q; humiditates propriæ remaneant in eis: q; si siccæ fuerint, tamdiu assentur donec desiccentur. Sit tamẽ cautela, quod uasa non cooperiantur, quibus præparãtur carnes syluestres. Nec occidenda sunt animalia ipso die, quo comederint allia, siue cepas: & si ferculum præparatum seruari debet in olla, lutetur creta coopertorium cum orificio ollæ. Debent etiã mundificari carnes a suis superfluitatibus antequã coquantur. Magni gladij taliter præparentur, q; in rumpẽdis ossibus frusta non

Assata.

fiant minuta: parui uero acuantur, ut incidendo carnes non deuaſtentur. Tabulæ uero ubi carnes & herbæ inciduntur, bene radantur. Habeatur etiam cultellus ſingularis, quo cepæ incidantur: nec cum cultello ipſo, quo cepæ inciduntur, ſed cum alio pulchro, & mundo panem incidas minutim, qui ponendus eſt in brodium. Quælibet etiam olla habere debet ſuum coclear, & coopertorium ſuum: & ſpumetur olla iugiter, & mundificentur labia ſeu latera ollæ ipſius, nec in eis fiat aliqua combuſtio: & ſi aliquid in eadem olla combuſtum appareat, charta bombicina madefacta applicetur loco prædicto. Et ſi oportuerit aquam addere, in ipſam ollā aſpergatur, & non ſubito infundatur. Madefiant etiā labia ollæ aſſidue. Species, & Amigdalæ non piſtentur in mortario unctuoſo. Herbæ etiam non piſtentur in ruginoſo mortario, a quibus debet haberi ſuccus: & non ponantur in ſcutella. Fercula, niſi poſtquam ſedabitur feruor ebullitionis ipſorum. Et lauet miniſter manus ſuas, priuſquā ſcutellet cibum ipſum, fumigans manus ſuas poſt ablutionem cum fumo ſandalorum: ut remoueatur odor ceparum. Nec obliuiſcatur, ante decoctionem ferculorum ſuffrixare carnes, cum ſpeciebus & cepis. Et in hoc eſt totum negocium coquinę. Dimittas etiam carnes groſſas una nocte manere ante decoctionem: deinde elixa eas cum aqua & ſale, ad ſubtiliandum eas. Nec decoquas carnes poſt occiſionem ſtatim, niſi prius infrigidentur. Prohibetur etiam ferculorum decoctio cum lignis uiridibus: & eſt conueniens ignem efficere ex lignis, quæ non ſunt malæ qualitatis. Et ſi uolueris celeriter excoqui carnes, Boracem in earum coctuſram apponas, & in illis cera mittatur: ponantur in hæc uirgæ ficuum, & cortices melonum.

Lotio manuū coci.

Ligna.

CANON VICESIMVS SEcundus, Qua cura cibus ſumendus, & quæ fercula, quibusq; de cauſſis fugienda. Ad Tacuinum 21.

Prohibita ferculorum mixtio.

ORDINAtiones meliorū de meliorib. rebus, eſt non cōmiſcere in comeſtione unius diei duo fercula calida, ſicut pullos colūbinos aſſos, & allia. Nec duo fercula frigida, ſicut madira. i. carnes præparatas cum lacte acetoſo, & maſlia. i. carnes p̄paratas cū ſero. Nec etiā duo fercula uiſcoſa, ſicut caſeum, & piſces recentes. Nec duo cibaria cōuertibilia, ſicut griſomala, & melones. Nec duo cibaria inflatiua, ſicut ſunt olera & fructus. Nec duo fercula ſtiptica, ſicut agreſtia & ſumachia. Nec duo cibaria groſſa, ſicut carnes ſalitas, & caſeum ueterem. Nec etiam duo fluxibilia, ſicut pinguedinem, & medullam. cuncta em̄ quæ diximus mala ſunt, maxime quando non ſucceſſiue comedunt̄, eadem comeſtione, & ſimul miſcent̄. Nec acetū ſumatur poſt cibaria confecta de granozizo. Nec lac cum aceto, ſiue cum radicibus. Nec cepæ cum allijs. Nec carnes gallinæ præparatæ cum lacte acetoſo. Nec granata poſt frumentū paratum cū carnibus. Nec aqua dulcis, ſeu calida ſumenda eſt poſt ſtidibog, id eſt, carnes præparatas cum ouis, ſpeciebus & aqua, aut ſalſa cibaria. Nec aqua frigida,

post fructus, sed cibaria calida, & chalde, nec carnes assatę cũ lignis laud. & assatæ cum lignis ficuum, & similib. Prohibetur etiam comestio aceti uel olei, quę reposita fuerint in uase æneo. Nec cibus calidus repositus nocte una sub uase æneo comedendus est: nec in loco seu camera humecta: & præcipue si sunt pisces assati cum oleo, uel aliquod assum, & in mantili calidum inuolutũ. Nec cibus, nec uinum, in quibus ceciderint formicæ, maltæ, seu alij uermes. Abstinendũ est etiam a corruptis fructibus. Nec cibus qui amisit suũ saporem & odorẽ, comedendus est. Et uniuersaliter abstinendũ ẽst a quolibet cibo, in quo humanus non delectatur animus, nec sensus. Nec bibas in comestione, nec comedas supra potũ. Cœna etiã minuenda est, si uis leuis * mane consurgere. Dimoueas etiã mensam, appetitu remanente comedendi. Prohibeas etiam cibos stipticos, colicam patientibus & senibus: & cõualescentibus grossas carnes: quas concedes iuuenibus & exercitantibus. Scire etiã conuenit, quod licet ex omnib. cibis prædictis, protinus non sentiatur læsio, sentietur tamen in futuro: et præcipue si senes, aut alij frigidæ complexionis existentes, utantur his cibis frigidis: & econuerso. Nam uidi quosdam, qui comederunt miscentes duo diuersa stiptica, quibus accidit colica in hora comestionis. Et * Ra. dixit, quod uidit quosdã comedentes allia, & cepas, & accidit in oculis eorum debilitas uisus. Et alius dixit, quod inter nos sunt duo fercula, quibus utimur, quæ non est hominum consuetudo miscere. nam si miscerentur, interficerent comedentes. Propter ipsa duo cibaria uoluit hoc docere filium suum.

,, ,, alias, manere.

alias, Ru.

CANON VICESIMVSTERtius, De Ciborũ diuersitate, & uaria eorũ operatione. Ad Tac. 22.

CIBORVM partitio diuersificatur, Aut ratione sui. Et hoc est, aut ratione substantiæ suæ, quæ est cõueniens ad digerendum. sicut sunt carnes agnorũ animaliũ. Aut inconueniens. ut fungi. Et si ratione suæ quantitatis, non multũ replet, et modicum desiccat. Et si ratione qualitatis, aut per oppositũ, ut si calidus sit, replet cerebrum uaporibus, & stomachum humiditatibus: si frigidus, calorem extinguit. Aut per uirtutem, & operationẽ. ut sit cibus morbis contrarius, & sanitati consimilis. Si ratione temporis: ut tardetur ciborum assumptio, donec choleræ fundantur ad stomachum: nec festinetur prius quam cibis stomachus mundificetur, sed assumatur primo cibo digesto, & stomacho mũdificato. Aut prolixitate temporis comestionis. et tunc primus cibus descendet primum, prius quam compleatur digestio. Et in his cibi stiptici primo sunt assumendi. Aut ratione ordinis, cum subtiles cibos, grossi præcedunt. Aut rõne mixtionis ipsorum. ut non sint diuersarum substantiarum, et saporum: tunc enim ab eis stomachus fatigatur. Et si est ratione appetitus: appetitiuum magis est * delectabile non appetitiuo. Cæterum si sit non appetitiuũ, minus iuuatiuũ est, tanquam abominabile. Et si fuerit ratione stomachi. sicut stomachus prauus (alias, paruus) impotens erit in digestione: et frigidus efficit

alias, diligibile.

humorem crudum: & calidus ſtomachus cibum comburit. Et ſi ratione potus: qui paulatim aſſumendus ſit: eo ꝙ multus potus cibum crudificat, & paruus comburit. Et ſi ratione comedentis: ante cibum conſyderet ipſum ratione complexionis, curationis, ætatis. figuræ, regionis, officij, & conſuetudinis. Nam cibi iuuenum habentium complexiones calidas, habentium membra magna, & poros apertos, laborioſi officij, in hyeme & regionibus frigidis omnes eſſe debent ſpiſſi & groſſi: & econuerſo. Et ſi poſt cibum: ſi ratione motus comedentis. Qui motus eſt duplex. Aut uitalis. ut ira, & timor: quæ duo cibum corrũpunt. Vel animalis. ſicut obuiatio maris & fœminæ: unde accidit arthetica. Et motus, & deambulatio poſt cibum, cibum crudificant, & deſcendere faciunt. Quies uero, ſicut eſt dormire ſuper lectum calidum, carbunculos accidere facit: & ſi in cameris calidis, ſitim accidere facit: & ſi in locis claris, & mali odoris, & multi clamoris, impedit dormitationem.

CANON VICESIMVS quartus, De ſignis Digeſtionis bonæ & malæ, & Ciborum temperamento. Ad Tac. 23.

Digeſtionis ſigna.

SIGNA Digeſtionis ſunt, quando ſentiuntur utraꝗ latera leuia, & umbilicus: Et quando dormitur ſupino corpore, ſtomachus manet depoſitus, & eructuatio accidit abſꝗ ſapore, & appetitus cibi feſtinat, et ardere non deſinit, & pulſus minuitur, et urina citrinatur, & aromatizatur ſenſus odoratus, ſomnus ſedatur, ſaliua minuitur, et ſitis efficitur: et quando hæc erunt, completæ ſunt digeſtiones tres. Et ſi hæc memorata in diebus æſtiuis acciderint mane, & in hyemalibus diebus in meridie, erit bonum. Alioqui ingenietur quod ſit. Si uero hominis ingenio permutatio hæc ex toto fieri non poſſit, ſaltem fiat ſecundum ſimilitudinem aliquam conuerſio æſtatis in hyemem, infrigidando locum, & alterando aërem, cum pannis raris & madefactis aqua frigida, & uentilatis uentilando, & alijs ſimilibus. Per hæc enim confortabitur ſtomachus ſenum & decrepitorum, in tantum, ꝙ fiet in digeſtione ſimilis ſtomacho iuuenum: & cum huiuſmodi rebus, & ſibi ſimilibus, poterunt ſenes digerere groſſos cibos, in regionibus meridionalibus, & temporibus calidis. Et per Canonem patet, ꝙ cibi temperati ſunt, in duobus temporibus temperatis, hominibus temperatis. In hyeme ſunt groſſi, propter occultationem caliditatis ipſius: et ſunt calidi, propter frigiditatem contrariam temporis. Et in æſtate ſunt ſubtiles, propter debilitatem caliditatis: et ſunt frigidi, propter contrarietatem caliditatis iemporis. eo quod aër dominans corpori tẽperato in hyeme, facit quod digeritur uirtute caliditatis flegmaticum: et in æſtate debilitate ipſius caliditatis, et effuſione caloris exterius, facit quod digertiur cholericũ. Nam aër caliditate ſua in æſtate, non ſufficit cor infrigidare: nec aqua calida ſufficit uires ſedare ſitis. Et cauſſa in hoc eſt: ꝙ iuuamentum, quod in hoc aër præſtat, eſt ex ea frigiditate unde eſt ſua ſubſtantia. Terræ enim caliditate,

Stomachi Senum fortificatio.

ſicut Aethiopiæ, homines calidi ſunt, apti nati ad frigiditatem interiorum: nec eſt aliqua uia rectificatoribus, id eſt, curatoribus, ad auertendum eos ab illa natura, nec hyems ipſorum habet potentiam permutandi eos ab illa natura: unde cibum calidum recipiunt loco medicinæ in eorum ſtomacho. Et etiam ad mundificandum ſtomachum ipſorū, Sclaui recipiunt res calidas in cibis: eo quod ſimiles ſunt in eorum complexionibus.

CANON VICESIMVS quintus, De naturis Aſsatorum, & Elixatorum. Ad Tacuinum 24.

IN ASSATO duplex eſt modus conſiderationis. Vnus in compoſitione ſuiipſius. & huiuſmodi Aſſum nutrit nutrimento forti, & tardo. Alius modus eſt in comparatione ad Elixatum. et ſecundum hunc modum eſt humidius elixato. quia elixati diſſoluta eſt humiditas naturalis in brodio: et illud cuius humiditas naturalis eſt diſſoluta, eſt ſiccum: Aſſatorum uero in igne humiditas, non poteſt diſſolui, ſpiſſitudine ſuperficiei ſuæ: & illud cuius humiditas remanet, magis eſt humidum, ꝙ illud cuius humiditas reſoluitur. Vnde ſi duo membra inter ſe ſimilia tollantur, quorū unum exiſtens elixum, et illud eadem hora ſublatum de brodio, et aliud etiam aſſatum illa eadem hora ſublatum ab igne, reponantur ambo nocte una: mane ſequenti inuenies colorem aſſati ſplendidū: cuius ſplendor eſt ex ſuperfluitate caliditatis & humiditatis, & aëreitatis. ſicut acciditiuuenibus in comparatione decrepitorū. Saporem cuius etiā aſſati reperies delectabiliorem: delectatio enim in ſenſu guſtus eſt ab humido: et elixatum inuenies deſiccatum, & denigratum, et diminutū a ſapore ſuo delectabili: eo quod in eo non exiſtit ſua humiditas naturalis: et brodium ipſius, et ex quo fit res ſe habet in eis. Aſſum ergo humidius eſt Elixo. Dixit.PP. Medicus. Pulli aſſati ethicis largiuntur, ut conſeruetur ipſorum humiditas, cum ſuperflua humiditate pullorum ipſorum. Nec eſt dicendum ab aliquo, ꝙ elixata habent humiditatem ab humiditate aquæ, loco naturalis humiditatis, ab eo per elixaturam ſublatæ: quia cum ſit accidentalis, non debet denominari ab ea: illa uero, humiditas quæ eſt ab ea per elixaturam ſublata, eſt ſua forma. Et nullus debet credere, ꝙ forma elixatorum ſit brodium: imo brodium eſt forma elixationis, & non elixatorum. ſicut ſunt carnes. Diuiſio enim eſt inter elixum, et elixaturam, et Aſſatum & Aſſaturam, et hoc propter diuerſitatem ſimplicium ipſarum: quarum noticia, in tertio Canone eſt, quem diximus.

Aſſata. Elixata. Aſſatum humidius elixato.

Elixum. Elixatura. Aſſatum. Aſſatura.

CANON VICESIMVS ſextus, De Chalde cibo dulci, ſimplici & compoſito. Ad Tacuinum 25.

CHALDE eſt cibus, ſeu materia dulcis: & mundificat os a ciborum unctuoſitate: & recipitur ab hepate & uiſceribus, & per membra diffunditur, quæ multum nutrit, opilationem faciens. Et Chalde huiuſmodi di-

Chalde quis cibus.

uiditur. Nam alia ex eis fit artificialiter, & alia naturaliter. Et quæ a natura fit, si simplex est, est illa quæ fit ex elementis. Si composita, est illa quæ fit ex animalibus. Et si mediocris fuerit inter istas, est ex terrænascẽtibus. Illa uero quæ fit ex operatione elementorum, est, utpote Terregenbim, Sirusuk, & Manna. Illa denique quæ fit ex animalium naturis, est sicut mel. Illa uero quæ fit mediantibus terrænascentibus, est sicut Rucab, & canna mellis. Et illa quæ fit artificialiter, est simplex, uel composita. Simplex, est sicut zaccharum & Rob. Composita uero sunt, sicut omnes modi qui fiunt artificialiter. Et Terregenbim est ros, qui descendit in Chorasam, super arbores cadens, & dragantum: cuius complexio est subtilior zaccharo, & maioris mundificationis, & dulcedinis, & ipsa est humiditas qua fit laxatio. Sirusuk est ros qui cadit in Chora, de regiõe Chorasæ, super arbores salicũ, & draganti: & est plurium uirtutum, quàm sit Terregenbim. Manna uero cadit super arbores landri, et glandium, in regione Sagiuar, & Dyarbether. Et ex Chalde melior est, quæ cum pane conficitur: & peior est ex ea uiscosa, præparata cum oleo & amilo. Et caussa propter quam utimur cibis unctuosis & dulcibus, qui præparati sunt ex eis utentibus, hęc est: quia sumus distemperati, contrario indigẽtes. Nam utimur cibis acetosis prius pro cholericis, ad temperandam complexionem ipsorum. Nam postquã temperantiam consequuntur, nutrimus similibus, & præparata utimur chalde, seu dulcibus in fine comestionis. Et alia caussa est, quia dulce similius est hepati, quàm omnibus alijs membris: quæ dulcia hepar recipit ad sui nutrimentum de cibis alijs, quæ ad alia membra nutrienda mittuntur. Et caussa quod temperatũ repertum inter sapores sit dulce, est, quia omnes alij sapores sunt ab extremitatibus qualitatum, & dulce est mediocre inter ipsos temperatũ: eo quod sit in medio ipsorum sicut centrum: qualiter autẽ possibile esset, quod centrum, quod est medium locatũ, reperiret in circũferentijs, seu extremitatibus? hoc certe impossibile.

Terregenbim.

Sirusuk.

Manna.

CANON VICESIMVS SEptimus, De Præparatorijs, & mundificatione, & conseruatione Dentium. Ad Tac. 26.

PRAEPARAtorijs Dentiũ indigent, qui mundificare uolunt dentes, & expellere id quod remanet ex cibis inter eos. Nam quando aliquid remanet inter eos de residuo cibi, incipiet caliditas naturalis corrumpere ipsum, quod nocebit postea dentibus, & gingiuis, & maxime illorũ, quorum corpora calida sunt. Et signum corruptionis eius est, ex odore illius quod remanet, quando interuallo temporis non mundificantur. Propter quod mundificantia offeruntur, Citonia masticari ante alios cibos, ut repleãtur interstitia dentium, qua de caussa residuum ciborum intrare non potest, unde corruptio ipsorum non fiet. Et hęc sunt præparatoria iuuantia dentes. Et præcipue si misceantur eis res dentes confortãtes, cum aromaticitate, & stipticitate. sicut sunt præparatoria magis conferentia. Sunt autem multum nociua, si conuertantur in usum & consuetudinem: tunc

Citonia pro Dentibus.

enim sunt non iuuatiua: eo quod dentes mobilitant, & ætates minuunt. Ad abstergendū uero unctuositates ciborum, necessariæ sunt res abstersionem habentes. sicut sunt usuen, zaccharum, et fabæ. Horobi uero farina est multū iuuatiua ad abscindendum horribilem odorem piscium salitorum, & sibi similiū. Et lac dulce abscindit odorem, qui fit ex cibo, qui dicitur Dakerirata, & sibi similibus. Et hæc omnia obsunt dentibus, & laxant gingiuas: nisi abscidatur eorum nocumentum cum rebus aromaticis & stipticis, sicut sunt ciperi, et sandali. Et operatio cum oleis: sicut lauatio facta cum eis quæ sunt boni odoris, prodest ante cibū: quia non permittit res mali odoris poros subintrare, quos iā impleuit. Et lauatio post cibū cum aliquo oleo, sicut amigdalarū, prodest: eo quod ipsum oleū poros subintrat, & superfluitates contentas expellit, & aër circumstans dissoluit horribilem odorem factum ex putredine corruptionis. Dentibus nociua. *

CANON VICESIMVS-
octauus, De Aquarū delectu & frugi potu. Ad Tac. 27.

AQVAE sunt delatrices ciborum: eo quod per eas feruntur cibi per extrema corporis. Meliores tamen ex eis sunt, quæ fluunt uehemēter uersus austrum, in oppositum septentrionis, super lapillos, non incedentes per loca plana, & sunt dulces, lucidæ, claræ, & leues pondere, nullum habentes odorem, nec saporem, & calefiunt uelociter oriente sole, & infrigidantur uelociter occidente sole. Descendētes ad stomachū uelociter leuigant grossos cibos in stomacho: & quantitas moderata ex eis, cibum subtiliat, deferens ipsum per membra: per quam aquam cōseruatur humiditas membrorum radicalium, & acquisita, seu rationalis: & cōseruatur etiam caliditas innata, & acquisita, seu influens. Nimiū potata, corporis putredinem efficit, & carnis molliciem. & teneritatem: & multiplicatus potus ipsius, facit tremorem, stuporem & obliuionem, et sitis debilitat appetitum, & corpus desiccat, uisum obtenebrat. Aquæ uero diuidunť. Quædam est frigida: quę appetitum confortat, coloris pulchritudinem efficit: digerit accidentaliter: quia aggregat partem stomachi supra digestionem cibi: modicū tamen ex ea sufficit ad sitim sedandam: prohibet sanguinem a corpore, & uapores adscendere ad cerebrum: sanitatē conseruat, & præseruat a febribus, maxime in corporibus & complexionibus calidis: & obest catarris, reumatibus & apostematibus non digestis. Quædā est calida: quæ sitim non mitigat, nec a membris recipitur: propter quod non oportet, ut multoties utantur potu. nam assumpta multoties complexionem corrumpit, molles inflatiōes efficiens: cerebrum uaporibus implet, qui fluentes ad stomachū mediantibus neruis, laxant eum, propter quod non digerit. Vnde plures uidimus de gentibus aquam bibentibus calidam, colorem habentes compositum ex uiridi & citrino, & splenem, & hepar habentes inflata, et lepram patientes. Nec cadit in nos reprehensio super eo, ꝙ Christiani utentes ea, non offenduntur ab ea, nec accidūt eis incōmoda super dicta: cum ipsi bibant eam uino commixtam. & tunc

Aquæ meliores.

Aqua frigida.

Calida.

non operatur in membris, nisi infrigidationem, & humectationem. A- qua salsa sitim prouocat, calefacit, & desiccat. Aufertur uero salsedo ipsius per sublimationem cum cucurbitis, & alijs uasis conuenientibus, uelut cum fit uas cæreum, & ponitur in aqua salsa, & per subtiliatio- nem, & resudationem aqua subintrat ab exteriori, & efficitur dulcis: & aquæ bullire debent, usque ad consumationem tertiæ partis: deinde po- tentur. Nec sit aqua in uasis orificiorum strictorum. nam hæc aqua, re- plet corpus uentositatibus cum fugitur. sicut est operatio uasorum, in quibus reponitur foca. Nam hæc uasa quando cum eis bibitur, replent corpus uentositate. Et de melioribus uasis ad bibendum, sunt uasa de corio Tayf. Et aqua niui admixta, creditur inducere sitim: eo quod cum maxima auiditate recipitur, propter frigiditatem ipsius, & maxi- me habentibus complexiones calidas. Et quando aquam bibere uolue- ris, bibas medietatem quantitatis totius quam existimas sufficere ad si- tim mitigandam, quam habes. Nam ex hoc aqua efficitur magis sana corpori, & fortior stomacho, & urinam non multiplicat, & est magis cibi digestiua.

Aqua salsa. * Niualis,

CANON VICESIMVS- nonus, De Vini natura, quæ meliora, quomodo, & quibus cōmode bibenda. Ad Tacuinum 28.

Vini uirtus.

VINVM CALEFACIT corpus, digestionem meliorat, membra humectat, syncopim & sitim aufert, quando lymphatum fue- rit, urinam prouocat, uentrem laxat, animum lætificat, solatium, li- bertatem, & prudentiam efficit, maxime corporibus temperatis. Et hæ sunt operationes suæ, quando bibitur moderate. Cum uero immodera- te bibitur, uigilias facit, & inflationes hepatis: appetitum, coitum & nu- trimentum minuit. Lethargiam, malum odorem oris, tremorem corpo- ris, agitationem, epilepsiam, debilitatem neruorum, & uisus inducit: febres efficit, & sensus permixtionem, malum intellectum, paralysim oris, & subitaneam mortem inducit. eo quod uinum cerebrum replet, & calorem suffocat: sicut oleum abundans, lucernæ flammam extinguit. ¶Et si aliquis inquirere uoluerit, inueniet decem uini iuuamenta: quinq; ex parte corporis, & quinq; ex parte animæ. Nam digestionem efficit meliorem, prouocat urinam, pulchrum reddit colorem, bonum odorem efficit, roborat coitum, animum lætificat, bene sperare facit, & audaciam reddit, & pulchrificat dispositiones corporis, et auariciam compescit. Et melius inter uina ad generandum sanguinem temperatū in complexioni bus temperatis, est uinum rubicundum, bene lymphatum, odoriferum, mediocre inter nouitatem, et uetustatem. Et habentes complexiones cali- das, bibant uinum lymphatum, infundentes in eo panem similaceum, & frusta citoniorum, et poma. Quandoq; bibatur etiam post comestionem amigdalinum. Quod si uinum clarum quis uoluerit facere, terat ami- gdalas, & linguam bouinam misceat, et colat. Hoc etiam taliter prępara-

Vinum ru- beum,

Vinum clarum,

tum cor confortat. Recipiatur tamē post hoc sorbitio una aquæ frigidæ. Habentes uero complexiones frigidas, non indigent. Vinum etiam non est bibendum a famelico, & repleto cibis salsis, acutis, & acetosis: nec post assumptionem lactis, nec post cibum: ne forte opilationem & hydropisim incurrat: sed post duas horas uel tres bibendum est uinum. Cauendum est etiam, ne in bibendo diuersa uina misceantur. Nec bibendum est post balneum, nec post exercitium: nec per diuersas uices unius potus diuidatur in potionibus. Conueniens est, suffumigationibus uti. A colloquio duro, uel taciturnitate est abstinendum, a somno, ebrietate, & a potu supra nauim quæ uelociter uehatur, a nimio motu, & ab aspectu uini quod uasa continent: nam hæc omnia potum minuunt, & ebrietatem faciunt. Si uero sit numerus uasorum continentium libram unam, secundum numerum quatuor humorum, hoc appetitum inducit, & somnum tranquillum facit, et cibi digestionem.

Vinum quo modo, & a quibus bibendum.

CANON TRICESIMVS,
De Odoriferis, & eorum usu per singulos anni menses. Ad Tacuinum 29.

AROMATICA, & alia redolentia in cameris reposita, aerem rectificant, et cerebrū confortant, adeo, ꝙ uapores uini non recipiūt, ipsum corrumpentes: et hoc fit cum aromaticis frigidis. Faciunt etiam redolentia prædicta, delectationem sensus odoratus, et complent delectationem sensuum reliquorū. Et hæc aromata diuersantur, secundum diuersitatem temporū. Nam quædam reperiuntur mense Septembri: sicut sunt limones, lemoncelli, uiolæ, narcissi, maiorana: in Nouēbri, sicut arangia, & sodula: in Decēbri, sicut residui fructus: in Ianuario. sicut nabech: in Februario incipiunt apparere rosæ, & omnes arborum flores: in Martio, sicut Bahar, et eodem mense frondescunt arbores: in Aprili, sicut sambuci, et flores mandragoræ: in Maio sunt melones aliquantulum redolentes odore fructus, & nenufar: in Iunio sunt mala, & melones bene redolentes: in Iulio sunt citonia, & persica: in Augusto sunt citra immatura, & omnes alij fructus. Verum omnes hi fructus festinant in regionibus calidis, et retardant in frigidis. Et sermo noster in hoc non est, ut comedantur, sed ut odorentur. Caussa tamen diuersitatis inter colorem, & odorem ipsorum, est propter diuersitatem complexionis ipsorum in calido, frigido, sicco, & humido. Et caussa quare quidam conseruant fructus, quos alij non conseruant, est assimilatio, quæ est in complexione inter fructus, & illos qui ipsos conseruant: eo quod simile delectetur simili: & ob hoc habentes temperatas complexiones, delectantur in uiridi complexione: quia res uiridis coloris sunt temperatæ: & habentes melancholiam, libenter uolunt morari in locis obscuris: & plures sunt qui gaudent in contrarijs: eo quod cœperunt deuiare a sanitate modicum. sicut calefacti gaudent in frigiditate, & habentes in cerebro grossos uapores, in odoribus calidis, sicut in naphta, et pice. Nec est mirandum

Quibus aromaticis per singulos menses utendum.

de hac diuersitate: quia plures sunt qui gaudentes submittunt se musicæ melodijs, & plures alij, qui recedunt ab ea, audire nolentes: et simile his reperitur in saporibus. nam quidam appetunt aliquem saporem, quem alij abhorrent.

CANON TRICESIMVS primus, Quæ secundæ mensæ conueniant, uel discon- ueniant. Ad Tacuinum 30.

OPERATIONES rerum, quæ ueniunt in secunda mensa, id est, in fine prandij, uel cœnæ, sunt uel ad reprimendū, uel ad sedandum uapores ex uino, & mitigandum abominationes: sicut operatur calefactis rabes, mala, lactuca, papauera. Vel ad prohibendum anxietates, quæ accidunt ex potu uini: sicut operantur limoncelli, cum suguntur post uinum, & caules præparati cum speciebus. Vel ad conseruandum uocem: sicut Canna mellis, uel Candi. Vel propter fastidium stomachi: sicut cum recipitur bolus, & res salitæ. Vel propter frigiditatem, & debilitatem stomachi: sicut Ciperi, teneritates palmarum, id est, Cephaliones palmarum. Vel propter coitum: sicut decrepiti, cum assumunt zinziber, seu citrum conditum, & * cannam mellis elixam. Vel propter stomachū dissipantē caliditate sua in eo contenta: sicut cum assumitur bismagnard, & ramalæ factæ cum carnibus. Ista tamen prohibentur habentibus stomachum frigidum. Et de melioribus secundæ mensæ, sunt illæ, quarum assumptione non fatigatur anhelitus, nec stomachus dissensionem sentit ipsarum: contrariæ uero corrumperent cibos prius assumptos, & exirent indigesti cum uino tunc assumpto: propter quod assumentes hæc & bibentes, efficiuntur propinquiores ebrietati, cōmorantes diu in anxietatibus & stupore ipsius ebrietatis: & efficiunt lassitudinem, & turbationem in sensibus. Et de deterioribus secundæ mensæ, est comedere infra potus, & maxime Chalde. Nec debet quis decipi super consuetudine, quod non offendatur ab his, qui usus fuerit prædictis. Nam uirtus prohibet quidem quantum poteſt aliquo tempore, uel ætate, demum autem desistet, seu fatigabitur aliquo tempore, & apparebit postmodum nocumentum, consuetudine non obstante. Et de melioribus rebus secundæ mensæ, sunt omnes res mundificantes, & uelociter transeuntes, & quæ uapores ascendentes prohibent: sicut papauera, & zaccharum cum aqua rosarum, et sorbere aquam frigidam, sicut fit in secunda mensa.

alias, grana mellis elixa.

Meliora secundæ mēsæ.

CANON TRICESIMVS secundus, De Musicæ usu & operatione, animæq; accidentibus. Ad Tacuinum 31.

Musicæ operatio.

MVSICAE INSTRVMENTA sunt iuuatiua ad conseruandam sanitatem, & restituendam amissam, iuxta diuersitates complexionum hominum. Nam & antiquitus ordinata erat hæc ars, ad retrahendum animos ad salutiferos mores: & deinde Medici exercitati, uel

ſciſcitati ſunt ad curandū per ea corpora ægra. Igitur ſic ſe habent toni ad ægros, ſicut medicinæ ad corpora ægra. Et operatio muſicæ ad animos, eſt manifeſta in inceſſu camelorum, quando ductores ducunt eos oneratos, & cantant: quia confortantur ex hoc: et in pueris, qui etiam delectantur in cantu. Et cantus etiam habilitatem operatur & delectationē, et confert ad orationes prorogandas, et locutiones: & medici utuntur eo, ad mitigandū dolores: eodē modo faciunt ferentes grauia onera, qui ut facilia, & leuia uideantur, cantant. Et de Cantibus melior eſt, qui ſe habet in æquali proportione, ad ſonos inſtrumentorū, ad chordas, & ipſorum intenſiones, & ad ſonitum fiſtulæ aptatum, iuxta ordinationem proportionis uocis. Vnde pulſatio, eſt motus uocis, temporibus proporcionatis. Et melior inter ipſas, magis adæquata in ſe ipſa: & ſi egredietur ab hac uia, ordinandū eſt, quod iterum redeat ad eam: & ſi naturaliter non poteſt ad uiam ipſam redire, ingeniandum eſt ut redeat. Et accidentium Animæ ſunt quinq; ordines, ſcilicet Ira, Gaudium, Verecundia, Anguſtia, & Timor. Et cauſſa in hoc eſt: quia cor aut mouetur uerſus partes pectoris, aut uerſus partes dorſi, aut utrobiq;. In quolibet iſtorum modorum mouetur cor, uel impetuoſe, & repente, uel paulatim, & ſucceſſiue. Si impetuoſe, uerſus pectus, operatur Iram: ſi paulatim, Gaudium. Si impetuoſe uerſus dorſum, Timorē operatur: ſi paulatim, Anguſtiam: ſi utrobiq;, operatur Verecundiam, & Triſticiam. Et hæc uocantur accidentia Animæ. Sunt & uitales cauſſæ deferentes, qui ſunt Senſus, & Cogitatio. Senſus uidelicet deferunt ad cor delectabilia, & non delectabilia: & Cogitatio etiam eodem modo. Et Anguſtiæ ſunt de rebus præteritis, et Triſticiæ de rebus compoſitis ex ſpe & deſperatione.

Cantus muſicus.

Accidentia Aniæ quinq;

CANON TRICESIMUSTERTIUS, De Somni operationibus & cauſſis. Ad Tacuinum 32.

SOMNVS NATVRALIS, fit ex uaporibus humidis reſolutis ex cibis, cerebrum aſcendentibus, & replentibus, faciens quieſcere ſenſus ab exercitio uigiliarum: & facit etiam corpus quieſcere a labore, & ſollicitudinibus, præparans cogitationes & rationes, humectans corpus, cibum digerens, ex reditu caloris naturalis ad interiora: exteriora tamen corporis infrigidat, propter quod dormientes cōoperimento indigent: & ideo digeſtiones quæ fiunt in hyeme, ſunt meliores, quamuis cibus ſit multus: eo quod caliditas * adurat interius, & noctes ſunt prolixiores & frigidiores. Et ſi forte cibus digeri non ualeat, ſed corrumpitur, uapores calidi ab eo reſoluti, cerebrum aſcendunt, propter quod uigiliæ accidunt. Indiget enim propter hoc confabulationibus, quibus ſomnus prouocetur. eo quod non dormire, corpus deſiccat, membris & cerebro nocet, ſenſus permiſcet, acutas ægritudines commouet: qua de cauſſa præcipiunt Medici, habentibus corda frigida, recitare coram eis, hiſtorias iracundiam prouocantes: & habenti-

Somni operatio.

* alias, adunatur.

Vigiliæ.

bus corda calida, hiftorias mifericordiam continentes: ut obtemperentur complexiones ipforum. Et cauffa in hoc eft, quod confabulationes fomnum prouocant: eo quod auditus recipit abfq; motu naturali qualitates fenfibilium, & quia auditus recipit delectabilius ipforum, uel eorum quæ audit, & imaginationi tranfmittit: imaginatio uero rationi: ratio uero admiratur de præfentatis, donec fatigetur ex admiratione prædicta, ita quod ex multiplicata admiratione imaginabilium receptorum, quibus intenta eft, uirtus ipfa audibilis, audibilia non præfentat: propter quod quiefcit inftrumētum auditus ab apprehenfione fenfibilium, cum alijs fenfibus: unde prouocatur fomnus, ipfis fenfibus quiefcentibus ab apprehenfionibus in uigilijs factis: licet cogitatio feu ratio remaneat, diftinguens fenfus a fenfibus præfentatis eidem: propter quod accidit, quod plurimi dormientium uident in fomnis, quæ in uigilijs uidebant. Sermones ergo qui recitantur, delectabiles debent effe ornatu uerborum, ut fomni prolixi fiant, & dormientes non uideant fomnia timorofa. Nam timorofa fomnia male digerere faciunt, conturbant fenfus, fpiritus, & fanguinem. Somnus uero fit, quando cerebrum repletur uaporibus refolutis ex cibis. Fit etiam ex diminutione fpirituum, facta ex nutrimenti defectu: quod mediantibus fenfibus percipitur. Fit etiam ex motu: eo quod per ipfum motum uapores humiditatū cerebrum afcendunt, fomnum prouocantes. ficut accidit infantibus cum nauiculis deducuntur. Et aliquoties ex motu uapores calidi afcendunt, timores facientes. ficut accidit decrepitis a fomno expergefactis. Et confilium eft ad hoc, ut fomnus prouocetur, & deambuletur poft comeftionem aliquibus pafsibus, ut cibus defcendat ad fundum ftomachi. Deinde, quod dormire ftudeat, primo fuper latus dextrum, ultimo fuper finiftrum, poftmodum uero affurgere a fomno ipfo. Leuitas uero, alacritas, & magnanimitas, quæ accidit in expergefactis, accidit ex bona digeftione, & mundificatione fpirituum, a uaporibus malis: & econuerfo.

Somniorum cauffæ.

Somnia timorofa.

C A N O N T R I C E S I M V S quartus, De uarijs Purgationibus, & Coitu. Ad Tac. 33.

Minutio.

PVRGATIO eft uaria. Nam quædam eft per Minutionem: & hæc fieri debet, quando leuitas corporis eft diminuta, & multiplicatur conftipatio, feu extenfio corporis, cumq; rubefcit facies, urina & pulfus magnificabitur, & uenæ ingroffabuntur: & pofsibile eft, quod fentiatur aliquis pruritus in loco minutionis, & dolor in renibus: uel fentiatur fapor fanguinis in guftu eius: quando hæc figna apparuerint, in phlebotomatione uenæ Cephalicæ trahatur fanguis ex capite, & collo. Et phlebotomatio Bafilicæ, & Titillaris eft conueniens ægritudinibus quæ accidunt a renibus ufq; ad pedes: phlebotomatio uero fuperioris fit ad opus uentris & hepatis. Et uena Mediana, feu Purpurea, feu Antimonialis, aperitur generaliter ad totius corporis opus. Aperiatur attamen uena ictu phlebotomi facientis foramen amplum, a quo fanguis cum intermifsio-

nibus permittatur exire, multoties digitum superponendo loco minu-to, consyderantes, ætatem, uirtutem, consuetudinem, & aëris comple-xionem. Et quædam per Purgationem uentris, seu membrorum urina-lium. Quæ si medicinæ beneficio fieri debeat, fiat, cum signa repletio-nis humorum apparuerunt: quod si non appareant signa prædicta, ca-ueas, ne laxes, seu constipes, sano sic corpore existente: eo quod ex pur-gatione tali accidit dysenteria. Et ex retentione superfluitatis accidit ru-ptura, & colica: ex urinæ retentione, accidit apostema, & syncopis: ex urinæ fluxu, sitis accidit & desiccatio: & ex longa mora & premitu in cel-la, accidunt hemorrhoidę. Si uero purgatio beneficio Medicinæ fieri de-beat decem attendenda sunt præcepta. Nam fieri debet ante somnum, non post, & ante exercitium, coitum, er balneum, ante minutionem, ante scarificationem, ante cibum, & potum, ante nauigationem, & equita-tionem. Quod si purgatio per Coitum fieri debeat, uel sibi simile, sicut diximus in libro nostro de coitu: uel per res multiplicantes sperma ab in-terioribus sumptas: uel per res exteriores, sicut per rem conuenien-tem, & appetitum, Coitum prouocantem. Sperma enim multiplica-tur, aut natura, aut arte. Medicinæ uero Coitus sunt duorum modo-rum. Aliæ sunt calidæ, & humidæ, sperma generantes, sicut Oua, mediocriter semiassa, & sorbilia, & Testiculi gallorum. Aut inflatio-nes generantes, & uirilia extendentes, sicut cepæ, & erucæ syluestres. Et habentibus complexiones calidas, & siccas, si coëant, nocet eis ui-num, & iuuantur per frigida & humida, sicut pisces recentes, lac dul-ce, & lactucas. Et habentibus complexiones frigidas & humidas, con-ferunt pisces, qui dicuntur sicca racori: & carnes assatæ, cum synapio supra tegulam: & secatia, & semina heleni. Non est tamen coëun-dum, nisi uentre leuigato: nam hoc erit salubrius, & certius ad generan-dum. Non etiam coëundum, nisi primo cum muliere ludatur, & fri-cando plantas manus ipsius mulieris, & capiendo & stringendo leni-ter capita mammillarum: ut ambo prouocati, simul spermata emittant, ad hoc quod misceantur. Cognoscitur tamen appetitus mulieris in ocu-lis ipsius. Et inclinetur ad latus dextrum, ut masculus generetur. Dein-de post coitum bibatur Dauit prumæ. Cauendum, ne masculus conuer-tatur ad iterum coëundum, nisi præcedat lauatio, & urinæ emissio: eo quod nisi talia obseruentur, oculi natorum erunt nisi coloris cœlestis.

Purgatio Medicinalis.

Coitus.

*

*

*

CANON TRICESIMVSQVINtus, De Exercitio & Motu corporis multiplici: & Quiete. Ad Tacuinum 34.

FINIS EXERCITII est in principio lassitudinis, & frequentia anhelitus, & sudor fluens * consuetis: & principium corporis exerci-tij, est post digestionem completam, longum somnum, & urinæ tinctu-ram. Et motus ante cibum est ualde utilis, & post cibum ualde nociuus. Nisi cibus propter delectationem stomachi, natet in orificio stomachi: &

alias, con-suetus.

tunc utendum eſt exercitio moderato:ad hoc,quod cibus deſcendens reſideat in ſtomachi fundo. Et quicunq; a ſomno grauis & piger ſurrexerit,iterum ad ſomnum redeat,faciens tangi, & fricari corpus ſuum, quouſq; urina citrinetur,& egrediantur ſuperfluitates ſeceſſus & urinæ,et alleuiabitur uenter. Deinde exercitetur paululum ieiunus. Cauendum eſt etiam in utendo exercitio, ne membrum patiens exercitetur: ſicut podagra laborantes inſideant ſellis equitando, & non laborando pedibus.

Exercitia uaria. Exercitium autem diuiditur. Nam aliud eſt cōmouens totum corpus.Et huiuſmodi, Aut conuenit corporibus fortibus, continentibus ſuperfluitates.ſicut exercitium luctationis & ſaltationis ſupra ſcaphas,et etiam ſupra pilas. Aut conuenit corporibus debilibus. ſicut equitatio equorum. Aut partim corporibus mediocribus.ſicut ambulatio. Aut eſt particularis, pertinens particularibus membris. Si manibus: ſicut plaudere cum eis,aut mouere chordas lutinæ.Si pedibus:ſicut calcatio in torcularibus. Si in pectore:ſicut cantus,et fiſtulatio. Et ſi eſt infantum, ſicut pueri motu cunarum: & ſi adoleſcentum, ſicut ſaltus in planicie, exercitium cum inſtrumento pilæ.Et hæc diuerſificantur ad ſe inuicem ratione quantitatis:nam quædam ſunt diuturna,& quædam breuia. Aut ratione qualitatis: nam aut fortia ſunt, aut debilia,aut mediocria. Aut ratione motus:& erunt,aut uelocia, aut tarda, aut mediocria. Et quando hæc combinaueris, fient. 17. combinationes. Et ſi bene imaginaueris, inuenies aliquod membrum prædictæ diuiſionis æquipollere alteri: ſicut motum uelocis operationis,efficit motus fortis. Et hæ ſunt diuiſiones motus exercitationis.

Quies. Et ex quiete ſuperflua,accidit opilatio,& repletio corporis, ex humoribus:cum corrupti fuerint:propter quorū corruptionem febris accidit.

CANON TRICESIMVS ſextus, De Balnei iuuamentis & nocumentis. Ad Tacuinum 35.

Balnei operationes. IVVAMENTA Balnei ſunt hæc.Nam Balneum aperit poros, educit ſuperfluitates,uentoſitates diſſoluit,urinā fluere facit, ſtringit uentrem ex indigeſtiōe, et abſtergit ſordes ſudoris, delet prurītū & ſcabiem, aufert laſsitudinem,corpus humectat,uentris digeſtionem prouocat,corpus pręparat ad recipiendum nutrimentū, membra deſiccata ex paralyſi lenit,digerit reuma cerebri,et catarrum, cōferens febri ephimeræ,& ethicæ,quartanę,et quotidianæ,poſt digeſtionem.Et hæc omnia probantur a probis Medicis. Nocumenta uero Balnei ſunt hæc.Nam ex eo leniter fluunt ſuperfluitates ad membra debilia,corporis laſſitudinem efficit,debilitat calorē naturalem, & membra neruoſa, aufert cibi appetitum, coitum minuit.Et tempus introitus ad balneum, eſt poſt exercitium moderatum, et ante cibum. Niſi corpora ſint habentia poros apertos, aut laxa fuerint, aut multorū cholericorum humorū, aut fuerint impinguari uolentia. Amplius,Balneum corpus permutat tribus de cauſſis, ratione aēris,aquæ,et operatiōis ipſius. Aēr uidelicet iuxta camerarū naturam. A-

qua uel dulcis, uel non dulcis. Et si dulcis, calida, uel frigida: non dulcis, salsa, uel non salsa, uel aluminosa, & ferrea, et similes. Similiter ab operatione ipsius. Nam aut fit balneatio cum fricatione, aut sine fricatione: fricatio uero, aut fit cum inunctione olei, aut sine: et inunctio olei etiã quandoq; fit cum flamine, quandoq; sine: et hæ oẽs fricationes, aut leues sunt, aut fortes. Ie. dixit. Caueas ne ingrediaris balneũ, et egrediaris calefactus, sed in unaquaq; camera modicum cõmoreris. Laua etiã caput tuũ, qualibet septimana, si uolueris, q pili barbæ nõ cadant. Absterge etiã capillos a sudore in eo, cum modico salis: et pectina multoties caput. quia uisionem confortat, corpus alleuiat. Faciem uero laua cũ farina fabarum septem diebus in uentre melonũ, et sępius permutata per eos. Deinde reponatur in lacte: quod sæpius permutet: quæ farina sic imbibita, postmodũ desiccetur, & misceatur cũ radicib. croci, alcannæ, et boraginis, & de quolibet ana, partẽ unãm. Deindẽ balneatus gradatim cameras egrediatur, et indu at camisiam suffumigatã. Abstinens a mulieribus die una & nocte. Lotio, absterſio, & pectinatio capitis.

CANON TRICESIMVS septimus, De figuris Balneorum, deq; uaria Pilorum artificio. Ad Tacuinum 36.

INVENIANTVR in Balneo figuræ, quæ commoueant appetitiuam, seu desyderatiuam uirtutem. sicut figurę conuiuij, seu nuptiarum: at figuræ quæ cõmouent, uirtutem irascibilem, sicut figuræ præliorum, uel declarantes prælia, non inueniantur, sed figuræ quę commouent uirtutem sensitiuam, sicut figuræ laudabilium philosophorum. Et hæc caussa est, quod appetitus, & ira sequuntur complexiones, quæ sunt latrices uirtutum: & cum tales debilitentur in balneo, aspectus istarum duarum figurarum, remouebit nocumentum prædictum. Et quando pulchrius egit humana discretio iuxta huiusmodi proportiones, inuenies artes scacorum, & taxillorum: & facies has res similes euenientibus in hoc mundo, scilicet euentum, et præuisionem. Nam Scaci assimilantur rebus, quæ sunt iuxta discretiuam pręuisionem: et Taxilli assimilantur rebus prouenientibus a casu, et fortuna. Et Alfarabius dicit, quod figuræ & statuæ fu erunt magnæ artis: quibus non utuntur moderni. Iam locuti fuimus de diuisionibus Balneorum, remansit nobis loqui de Pilis. Augent pilos hæc. Accipe emblici, & draganti, & gumi, æquali pondere, uitrioli dimidiam partem boracis, & hæc omnia misceantur, & informentur succo bletæ, et felle uno uaccino, & utatur. Et medicinæ quæ crescere faciunt ipsos, oleum de Alchanna, & oleum de Myrtha. Secundo de his, quæ nigrificant. Accipe Litargyrium asperũ, æris combusti, & partem calcis, luti uiridis partes duas, & formẽtur cum aqua saporis. & utatur. Aut nuces combustæ cum corticibus suis, tingunt ipsos per se. Papaueres rubei, quando mittũtur in ampullã, et sub eis, & super eos aureum unũ æris combusti, & deinde ponaẽ sub fimo recenti. 20. diebus, tingent eos eadẽ hora. Aut lima eos cũ folijs indici, et post limatione alchannę. Tertio de his qui uo-

Scaci. Taxilli. Pilorum tinctura.

Capilli albi. lunt dealbare capillos. Suffumigentur cum sulphure, uel stercore hyrundinum: uel assumantur uermes coruorū, seu cornicum, iugulatarum, & compositarum sub fimo recenti, tribus diebus: & ponantur in cacula, & cooperiantur oleo, tantum dimittens bullire, quousque liquefiant, aut dissoluant. Deinde inungas ex hoc quatuor uicibus pilos, & fiunt albi. Quarto de prohibentibus ipsorum ortum uniuersaliter, & fit hoc modo. Depiletur locus: deinde madefiat farine fabarum aqua: ex qua locus emplastetur. Et eodem modo fit de phaseolis, maxime quando decoquuntur, & postea desiccantur. Quinto de facientibus ipsos oriri, hoc modo. Accipiantur ungulae nigre pecudum, combustae, mixte cum oleo, cum quibus locus emplastetur. * Obendri, cufri, modus quidam ambrae, operatur hoc modo ad tincturam pilorum.

Ne pili crescant.

Vt pili crescant. alias, elindri.

CANON TRICESIMVS octauus, De suffumigationibus aromaticis, Syrupis, & uaria eorū confectione. Ad Tacuinum 37.

RES AROMAticae boni odoris, sunt nutrimētum spirituum, quae latores sunt uirtutum, deferentes ipsas: & habent se sicut aër praeparatus ad recipiendam & deferendam lucem. Qui odores diuiduntur in multos simplices. Nam quidam est ex arboribus & floribus, sicut lignum Aloës, aromaticę species, sandalus, et camphora. Et quidam ex animalibus. sicut Muscus, & Sirbeth. Et quidā ex fontibus scaturientibus, sicut Ambra. Et in multos compositos. sicut Neda: quae fit diuersis modis. Nam quaedam dicitur Neda trina: quae fit hoc modo. Reci. ligni aloës triti subtiliter, & educti per pannum de seda partem. 1. musci triti partem. 1. ambrae partem. 1. Deinde dissoluatur ambra, & misceatur cum alijs, et confice: & fac ex eis scucetra, & operare ex eis suffumigationes. Et Neda dualis, seu media, fit hoc modo. Reci. medietatē musci, et ambre medietatem. Et quidam confectores miscent cum eis camphoram, ab una carata usque Dauit. Fit etiam Neda ex duabus partibus musci, & tertia ambrae. Fit etiam alia confectio ex ligno Alöes hoc modo. Recipe ligni aloës frustatim diuisi, & lima ipsum. Deinde accipe musci ana partem. 1. ambrae aurum medium, & camphorae modicū: in liquefacta ambra & camphora, inungantur frusta ligni aloës, & desiccentur in umbra, et reseruētur. Aut recipe ligni aloës triti, et cribellati, et misce cū musco & camphora, & confice cum syrupo lulep, & fac trociscos: quos desine siccari: et suffumiga ex eis. Et qui nouerit eos conficere cum camphora resoluta, non curet cum syrupo conficere. Et de syrupis, quidam sunt simplices, quidā compositi. Si compositi, uel ex floribus. sicut qui fiunt de nenufare, & rosis. Vel de fructibus acetosis. sicut aceto. Aut stipticis. sicut poma, & citonia. Aut de radicibus & seminib. sicut semina feniculi, et radices capparis. Et Canon iuuamenti Syruporū est talis. Cum aggregantur in syrupo acetosa & stiptica, infrigidat syrupus ille, et uincit choleram. sicut est syrupus acetosus de citonijs, quem composuit G. Et cum aggregantur in eo res dulces &

Odorum partitio.

Neda.

*

Syrupi.

Canon de Syrupis.

acetosæ, syrupus ille incidit, & subtiliat moderate. sicut syrupus acetosus simplex. Et cum conficitur ex amaris stipticis, aperit opilationes, & subtiliat. sicut syrupus qui fit de radicibus feniculi, & capparis. Et cum aggregatur ex rebus uiscosis stipticis, et dulcibus, laxat. sicut est syrupus de uiolis, & rosis confectus. Et syrupi stiptici, & aromatici confortant cerebrum & hepar. sicut syrupus de sandalis.

CANON TRICESIMVSNONVS,
De Syruporũ administratiõe, & Habitaculi præparatiõe. Ad Tac. 38.

DE NECESSITATE prohiberi debent acetosa, stiptica in syrupis illorũ, qui patiuntur pectoris ægritudines, & tussim. Prohibent̃ et dulces res patientibus dysenteriã & lienteriam. Imo assidue exhiberi debent stiptica, ad stringendũ, et dulcia, ad lubricandũ, et acetosa ad subtiliandum, aperiendũ, et incidendum, et frigida ad ingrossandũ. In confectione uero stipticorũ non conficiat̃ syrupus cum stipticis, nisi in uase lapideo, despumãdo ipsum cũ cocleari ligneo: ut extrahat̃ succus fructuũ ipsorum post contritionẽ ipsorum in mortario ligneo, uel lapideo: et non trahat̃ succus post collectiõem fructuũ incontinenti, imo dimittant̃ prius per noctem unã. Et de uiolis auferant̃ stipites, et capita, seu botri. Et de rosis auferãtur capita seu botri, et semĩa. Nenufaris solũ flores et folia: teneant̃ ad usum. Radices uero, et oẽs res siccæ, infundant̃ in aqua, & diu morent̃, prius ꝙ decoquant̃. Recentes tamẽ, hora qua colligunt̃ in decoctionẽ mittantur. Res quæ transmutari debent, sicut rosæ, mittantur in aquã, de quibus fit aqua rosarũ rubea: transmutent̃ reuoluendo, tritis prius: & syrupi decoquant̃, adeo despumãdo ipsos, donec mundificent̃, et clarescant. Syrupi uero, qui cum acetosis conficiunt̃, decoquant̃ adeo, donec ad quãtitatem zacchari reducant̃. Syrupi qui fiunt cũ dulcibus, adeo decoquant̃, donec a corruptione seruent̃. Albugines uero ouorũ cum aqua & zaccharo ductæ, cõmisce ante cocturã syrupoꝝ. Quod si necesse fuerit, aquam & spẽs miscere syrupis, non misceant̃, nisi prope finẽ decoctionis ipsoꝝ. Ignis uero, quo decoqui debent, sit suauis circa latus unũ rosis submissus, ad hoc, quod spuma cadat circa latus idem. Narratio uero quã de Cameris fecimus, fuit, quia loca sunt cõuenientia spiritui animali, et uitali, quarũ inspiratus aẽr fit uacuus omnibus malis, & corruptis humoribus & qualitatibus, præparatus cum odorib. aromaticis. Et æstate pateant ostia, & fenestræ uentis septentrionalibus, ad alterandas corruptiones ipsarũ. In hyeme uero pateant, ut solis disponãtur ingressui, qui subtiliet aerem, & uapores ipsaꝝ. Quãplures uero affectant, ut Cameræ depictę sint, de picturis, figuris, et statuis: quod sensus odoratus, & uisus delectationẽ percipiant. Nam propter assiduũ ad figuras aspectũ, prouocabitur somnus, sicut prouocatur cum historiæ audiuntur, in quibus animus delectatur.

Syruporum confectiones uariæ.

Præparatio Cameræ.

CANON QVADRAGESIMVS,
De Aẽre temperato, & distemperato. Ad Tacuinum 39.

AER ALIVS temperatus, alius distemperatus. Temperatus est,

Aër temperatus. qui est subtilis, de uaporibus, delectabilis odoris, quo nec sudant corpora, nec frigescunt, uelocis mutationis ad caliditatem & frigiditatem. In solis ortu & occasu confortat uirtutes, obtemperans complexiones, & mundificans humores, & clarificans spiritus, et meliorans digestionem. Distemperatus. Distemperatus uero, in tota substantia sua est sicut aër epidimitus. Qui accidit duobus modis. Vno, ex mixtione uaporũ corrumpentium aërem inspiratum, resolutorum ex lacubus circumiacentibus ciuitatibus, uel ex cadaueribus accidentibus ex interitu bestiarũ, uel occisione in prælijs accidente: propter quæ accidunt periculosę ægritudines. Alio, ex mutatione aëris ex anni temporibus accidente. sicut hyems cum fuerit calida, & non pluuiosa: & æstas econtrario. Et si in qualitate sua: scilicet cum erit calidior, aut frigidior tẽperato: & hoc quinqȝ modis. Primo caussa temporum anni. Secundo ex ortu, & occasu magnarum stellarum, & elongatione seu appropinquatione ipsarũ ad solem. sicut Alhabor, et Cauda ursi. Ventorum operatio. Tertio caussa uentorũ. Nam Septentrio prolongat uitam, et decorat corpora, sicut est uidere in Sclauis. Meridionalis uero econuerso, Orientalis est tẽperatus, similis ueri, Occidentalis uariatur, sicut Autumnus. Quarto caussa regionum: quæ diuiditur quinqȝ modis. Primo ratione uentorum, sicut diximus. Secundo ex situ ciuitatum, uel terrarum. Nam terrarum altarum, aër & aqua sunt clari, & colores incolarũ pulchri: imarum uero econtrario. Tertio ex uicinitate montiũ: quia quędam regiones sunt habentes montes interpositos, & obstantes uentis meridionalibus, sicut incolę regionum septentrionalium. Quarto ex uicinitate Marium. Nam quando fuerint maria ex parte meridionali, erit meridionalis. Quinto ex mobili superficie terræ. Nam terra saxosa est frigida, & sicca, & aqua eius frigidior aquæ terræ limosæ & lutosæ, lapillosa, calida. Quinto ex permutatione in qualitate aëris proueniente ex ascensione uaporum, & non in substantia eius: sicut diximus de aëre epidimito. Et est possibile, quod regio sit duarum naturarum, uel trium: quæ permutabunt dispositiones, figuras, & anni tempora secundum se.

CANON QVADRAGESIMVS primus, De habitatoribus Conuallium, & discrimine Aëris. Ad Tacuinum 40.

QVANDO acciderit, ꝙ in montanis regionibus, habitationes fuerint in conuallibus, pluuiæ hyemales suffocant eas, et caliditas æstiualis eas comburit. Quorum habitantium corpora, propter siccitatem sunt subtilia, et artifices subtiliũ artium: & figuræ & dispositiones eorum pulchræ: et propter humiditatẽ assuescunt habere ægritudines autumnales: et remissio in his est manifesta, & intensio et remissio horum apparebit propter effectus prædictos, scd'm ꝙ quodlibet ex eis simplicium naturam habet manifestam. Aër calidus. Nam aer calidus efficit corpus macilentum, et citrinum: sitim prouocat, famem debilitat, cor calefacit, sanguinem corrumpit, febrem inducit, sanguinem de naribus prouocat, et menstrua: debili-

tat uirtutes, poros aperit, laxat corpus, & digestionem impedit. Prodest uero habentibus catarrũ, & reuma, paralysi uniuersaliter, & particulariter, quæ fit ex humiditate. Aër uero frigidus econuerso. Sed Aër humidus, conseruat corpus humiditate, & prodest macilentis, & humectat coriũ & carnẽ, præstans corpori aquositatẽ, & pulchrũ colorem. Et aër siccus econtrario. Obuiatur tñ his quæ fiunt ex aëre calido, præparãdo hoc modo. Inueniunt Criptæ, uel Domus subterraneæ, in quibus morandũ est: quæ domus uel criptæ, sunt inuestitæ, seu incortinatæ pãnis, seu cortinis subtilibus, & raris: & aqua frigida potanda est. Aëri uero frigido obstatur, morando in locis calidis, & induendo bonas uestes, & calefaciendo per ignem. Aëri uero Sicco, morando in loco delectabili, bibendo aquam frigidam. Aeri uero humido, morando in domibus altis, quas sol ortu suo repercutiat. Et sciendum est, quod iuuamentum accidens ex aëre, & ex sua frigiditate, non est ex sua substãtia: & propter hoc suffocari uidemur in aere balnei. Aere uerumtamen egemus magis aqua: eo quod famelicus, & siticulosus, si strangulari iubeatur, eo dissoluto, uel liberato prius quam per strangulationem pereat, uelocius currit, ad aerem recipiendum, quam ad aquam, uel ad cibum. Est etiam possibile, quod homo longiori tẽpore uiuat, præter potũ aquæ, quam præter aeris attractionem. Et aer est unũ ex elementis: & aqua est uapor resolutus ex terra rorida, propter solis incessum per zenith loci illius: & natura uaporis, est sicut natura terræ a qua resoluitur. Et hoc est ultimum de narratione sex Rerum non naturalium. Remanet tamen dicere caussam, quare sint sex. Et diximus, quod caussa in hoc est, quia huiusmodi uirtutes sequuntur, quæ sunt tres: scilicet Naturalis: quam sequuntur Cibi & Potus, Purgationes, & Constipationes. Vitalis: quam consequũtur accidentia Animæ, et Aer circũstans. Animalis: quam sequuntur Motus, & Quies, Somnus & Vigiliæ.

Aër frigidus. Humidus. Siccus. Quare sex res nõ naturales.

De Fructibus recentibus & Speciebus ipsorum. Iuuamenta Rationabilia.

A	1	Ficus.	G.cal.et s.Arch. cali.& hu.	Cal.in 1.& hu.	Albæ, excorticatæ, et a putrido mundatæ,	Mũdisicãt arenã de renib. et subtiliãt: præseruãt a toxico.	Faciunt inflationem.	Cum muri, & syrupo acetoso.	Nutrimẽ.lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	2	Vuæ.	In.cal.& hu.lo. temperate G.	Cal.in 1.& hu.	Maturæ, aquosæ, subtilium corticum.	Laxant uentrem, & accelerant pinguedinem.	Sitim inducunt, & nocent uesicæ.	Cum Granato aceto-so.	Sang.bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
C	3	Persica.	G.& lo.frigi. & humida.	Fri.in 1.hu.in 1.	Odorifera.	Febribus adurentibus.	Humorem corrumpunt.	Cum uino odorifero.	Natura subtilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	4	Pruna.	G.fr.lo.fr.& si. Ma.si.et mal.h.	Fri.in 1.h.in 1.	Damascena dulcia.	Educunt choleram.	Impedimẽto sunt stomacho.	Cum zaccharo ros.	Humor agstus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	5	Pira.	G.fr.lo.frigida & sicca.	Fri.in 1.h.in 1.	Dulcia, matura, & non lapidosa.	Stomachis debilibus.	Colicæ.	Cum alijs primo ipsa comesta.	Sang.frigi.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F	6	Granata dulcia.	Mal.cal.& hu. cũ tẽperantia.	Ca.in 1.h.in 1.	Grossa, & excorticabilia leuiter.	Tussi, & coitui.	Faciũt inflationem.	Cum Granatis acetosis.	Nutri.laudabi.	Tempe.in cali.	Senectuti.	Autumno,	Temperatis.
G	7	Gran.acetosa.	Mal.fr.subtilis. stipticitatis.	Fran.in oc.	Multæ succositatis.	Epati calido.	Pectori, & uoci.	Cum chalce mellito.	Chimus modi.	Flegmaticis.	Iuuenibus.	Aestati.	Cali.& humi.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Ra. **Ficus.** Eligunt albæ, magis nigris: ꝓpter earũ subtilitatẽ, & tẽperantiã caliditatis earũ: & diffi
G. cultatẽ corruptionis ipsarũ. Et Ficus uniuersaliter expellunt sordiciem sub cute generantẽ pe-
D. diculos. Verum quia ipsarũ naturæ expellũt superfluitates ad cutem propter q̃d fiunt pediculi sordes, hic pes grauidosus febris & sudoris q̃n corrũpunt. Conferunt attamen pectori, dorso, maciei, renibus, et coitui, & malo odoratui, accidẽte ex caliditate stomachi. Delet grossiciẽ splenis. Et q̃n miscent cũ aceto, & cũ emplastat ex eis splen, dissoluũt eũ. Et R. dixit, ꝙ sunt subtiliatiuæ sua cali. & ingrossatiuæ sua uiscositate. Cũ aceto bibitę tpate, remouet earũ nocumentũ.

Eligitur usus Cibariorum, quando ascendens, & signũ nutrimenti ad augentur.

H. **Vuæ.** Eliguntur interiora uuarum magis granis, & corticibus: eo quod indigestibilia sunt grana & cortices. Et prohibetur potus aquæ, in qua dissoluta est nix, post ipsas: quia facit inflationem stomachi, & maxime patientibus Colicam. Albæ ex eis, laxant magis nigris: &
G. quanto dulciores fuerint, tanto calidiores. G. Sunt iuuamento pectori, & pulmoni, & no-
Ie. ciuæ epati & spleni. Ie. Cortices ipsarum frigidi sunt, & sicci, & medullæ cali. & humi. & aquositas ipsarum cali. & humi. in primo, & grana ipsarum frigid. & sicc. in secundo.

G. **Persica.** Eliguntur magis chrysomelis: propter minorem conuersionem & corruptionem
D. ipsorum: & quia grossiora sunt, ideo inducunt febres tardius, uidelicet post mensem uel u-
Io. num, uel duos: & sunt conuenientiora stomacho, & saporosiora chrysomelis. Aliæ uero dispositiones ipsorum sunt similes dispositionibus ipsorum. Et meliora, & digestibiliora ex Persicis sunt ea ex quibus facilius egrediuntur ossa. Alia uero contra.

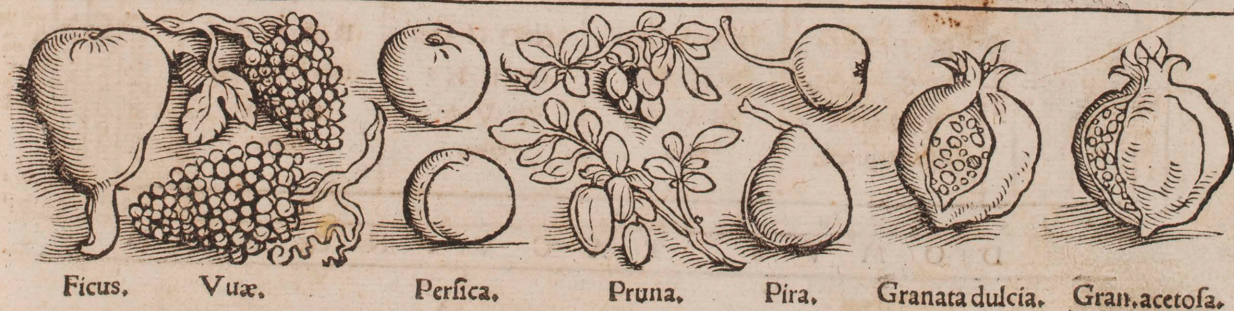
G. **Pruna.** Eliguntur in febribus: eo quod extinguunt sitim, & educunt choleram. Prohiben-
D. tur decrepitis, nisi biberint uinum uetus post ipsa. Sicca ex eis remouent appetitum
M. cibi. Gal. Cum decoquitur aqua ipsarum cum melle, & abstine-
Io. bit a cibo, post hæc erit magis laxatiuum. Dio. Dulcia recentia sunt nociua stomacho, & multæ laxationis: & stiptica uetera econtrario.

Io. **Pira.** Eliguntur ad remouendum abhominationem, per stipticitatem, & aromaticitatem ipsorum: & prohibentur decrepitis, nisi comedant post ipsa zinziber conditum. Et im-
G. matura sunt difficilis digestionis. Gal. Sunt nutribiliora inter alios fructus. H. Im-
H. matura infrigidant uentrem, & stringunt: & matura dulcia econtrario. Dios-
D. cori. Si pira decoquantur cum fungis, aufertur nocumentum a fungis. Et grana pirorum interficiunt uermes.

Mass. **Granata dulcia.** Eliguntur contra asperitatem pectoris, & tussim (in alio, grossiciem) & no-
Io. cent propterea, quia generant colicam (in alio, prohibentur: quia generant choleram) Et nuclei ipsorum bulliti (in alio, torrefacti) uentrem stringunt: & in uza conferunt pulsationi cordis. Et cum granata comprimuntur, succus per compressionẽ educit chole-
Tha. ram, & sunt confortatiua stomachi, & epatis calidi. Tha. Vidi enim dixit, quod si quis comederit tres summitates malorum granatorum, præseruabitur uno anno ab ophthalmia.

Mas. **Granata acetosa.** Prohibentur post cibum, quia faciunt descendere cibum indigestum. Præ-
Mas. ter quam in complexionibus calidis. Et est de melioribus cibis secundæ mensæ, quibus ute-
H. bantur calefacti post uinum. Et si decrepiti eis indiguerint, post eorum comestionem accipiatur dyacitron: & sunt iuuamenta doloris orificij stomachi. H. Quædam mulier patiebatur hanc ægritudinem, & curata est cum sauich & succo granatorum. Nam sedabat uomitum & dolorem cum extinctione & humectatione.

Apta huc que supra Canone. 7. fol. 9. & 10.

Ficus. Vuæ. Persica. Pruna. Pira. Granata dulcia. Gran. acetosa.

De Fructibus, & Maneriebus ipsorum. | Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gn͠atur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	8	Cydonea.	G. frig. & hu.	Fri. & sic. in 1.	Completa, et grossa.	Lætificant, & prouocãt ap petitum.	Colicam.	Dactyli melliti.	Humor frigi.	Cholericis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	9	Mala dulcia.	Theo. æqualia in cal. & humi.	Cal. & hu. in 1.	A Sichem Hierosolymitanæ regionis.	Confortant cor.	Neruis.	Cum zuccharo rosa, aut melle rosa.	Sang. modico.	Calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C	10	Mala acetosa.	Theo. paucę ca. & multæ sicci.	Fri. & sicc. in 1.	Quæ nõ sunt ponticæ.	Syncopi.	Articulis.	Cum uino citrino.	Sang. flegma.	Flegmaticis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridianis.
D	11	Chrysomela.	G. Io. fri. & hu.	Fri. & hu. in 1.	Arrani, & Arui.	Prouocant uomitum.	Multum inflant stomachum, & facile corrumpuntur.	Cum uomitu.	Sang. choleri.	Temperatis.	Iuuenibus.	Princi. æstatis.	Orientalibus.
E	12	Sycomori.	Arch. G. cali. & humi.	Fri. & sicc. in 1.	Magni, & nigri.	Apostemati gutturis.	Faciunt dolere stomachũ, & conuertuntur cito ad malum.	Cum trifera minori.	Sang. incõpletus, imũdus.	Sanguineis.	Adulescentib.	Veri.	Calidis.
F	13	Galbraira.	Io. frig. & sic.	Fri. & sicc. in 1.	Multarũ carnium.	Præseruãt ab Ebrietate.	Stomacho. et digestioni.	Cum penidijs.	Chimus siccus.	Calid. & humi.	Pueris.	Aestati.	Meridianis.
G	14	Nabach.	Io. Frig. & Scc.	Fri. in 1. sic. in 3.	Maiores, & odoriferi.	Fluxui Cholerico.	Tardant digestionem.	Cum fauo mellis.	Humor melancholicus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Princi. Autũni.	Septentrionali.
H													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Io. Ioh. Cydonea. Eliguntur contra fluxum sanguinis, ante cibum: quia stiptica sunt: & constipatis, post cibum: quia comprimunt. Nocent neruis: nisi post comestionem ipsorum inungantur oleo in balneo. Et sua proprietate prouocant urinæ fluxum. G. Sedant uomitum succo, & odore suo, nec corrumpuntur in stomachis ægrorum, quanto minus sanorum. B. Et succus eius magis conseruatur, quam succus pomorum: eo quod succus pomorum acescit citius, aquositate sua & subtilitate.

Eligitur horũ comestio Luna existente in signo terræna scentiũ, & iuncta Fortunæ.

Ioh. Theo. G. H. D. Mala dulcia. Eliguntur poma Hierosolymitana dulcia ad faciendum Rob, & syrupos: propterea quod temperatiora sunt omnibus alijs pomis. Et post hæc poma Sehestem. Et post hæc Fotani, & Malni. Et poma confortant cor, & aromatizant stomachum, & meliorant digestionem, & lætificant animum, & decorant continentiam. Et delent syncopin, quando masticantur infusa aqua rosacea: quorum syrupus confert fluxui, & colicæ. Sed digeruntur grauiter.

Plinius lib. 23. cap. 6.

Mala Acetosa. Syrupus qui fit de pomis immaturis, est iuuamentum Toxicatis toxico animalium quæ uocantur Caruc (in alio, Carruc) & maxime contra alios modos toxicorum. Et hunc syrupum inuenerunt nouiter homines Indysabarion, id est, de regione illa: eo quod illi inuenerunt de eis in exercitu Mutten. Et est utilis contra choleram, & contra ægritudinem quæ dicitur Meschier, & Chite, & omnibus inflationibus (in alio, inflammationibus) & corpus eius facit uentositatem, & dolorem stomachi, & stringit uentrem, & nocet neruis.

Ra. G. Io. Chrysomela. Prohibentur habentibus stomachum calidum: quia succus eorum conuertitur cum recentia sunt: & cum antiquantur, conuertuntur in medicinam. quia succus eorum desiccatur: & ualet contra choleram. sicut thamarindi, & sibi similia. Et corpus ipsorum est generaliter pessimum, & eorum succus uelocioris conuersionis. Et si comeduntur post cibum, corrumpuntur, & supernatant in orificio stomachi.

G. Io. Ioh. D. G. Sycomori. Prohibentur de eis immatura, quia inflationem faciunt: & Rob qui fit ex eis, dicemus in capi. de Rob. G. Matura ex eis laxant cum frigiditate sua, & immatura constipant: & conueniens est, ut antequam comedantur, lauentur, ut assumentes efficiantur securi a nocumento, quod efficiunt in stomacho & capite: & bibatur post comestionem ipsorum syrupus acetosus. Et immaturorum prohibetur malicia, cum quibusdam rebus subtiliatiuis. sicut trifera, & sibi similia. Alia non nominauit G. quia non inueniuntur in regione sua. Et dulcia ex eis sunt calida, & acetosa frigida.

G. R. G. Io. Gulbraira. G. Gulbraira omnia saporosiora sunt Zarolis, quæ sunt similiora medicinis quam cibis, & ob hoc non debet plurimum ex eis comedi. Ruffus dixit, quia sedant uomitum, & stringunt uentrem, & urinam multiplicant. Et zarolæ sunt stipticiores Gulbrairis, & conuenientiores uentri, licet Gulbrairæ sint saporosiores. Et Gulbraira est cibus conueniens, plus contemperans naturas ipsorum, quando exhibentur eis ad comedendum cum lacte.

Io. G. D. H. Nabach. Est magis odoriferum Gulbraira. Et sauich quod fit ex eo, confortat stomachum, & est iuuamentum fluxui. Et Darriæ, Zarolæ sicut species Gulbrairæ. Et quando ponuntur contusæ in aqua, ingrossant aquam, ex uiscositate sua: & decoctio ipsarum commixta aceto, fortificat ipsum: & cerasa alterant choleram acetositate sua: & grana mirtillorum stringunt uentrem frigiditate, & stipticitate ipsorum.

D 3

Nabach. Gulbraira. Sycomori. Chrysomela. Mala acetosa. Mala dulcia. Cydonea.

De Fructibus, & Maneriebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	15	Melones dul.	Io.c.&h.le.f.h.	Fr.in 2.et h.in 3.	Samaracandi.	Frangunt lapidem, mundificant cutem.	Laxant uentrem.	Cum syrupo acetoso permixto.	Sang.modicus.	Flegmaticis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B	16	Melones musi, & insipidi.	G.fri.& humi.	Fri.& hu.in 2.	Maturi.	Prouocant urinam.	Faciunt dolorem in uentre.	Cũ post ipsas assumitur cibus.	Modicũ nutrimentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentriona.
C	17	Melo. Indi, id est, Palestini.	G.fri.& humi.	Fri.& hu.in 2.	Dulces, aquosi.	In ægritudinibus acutis.	Digestioni.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.aquosus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	18	Dactyli syluestres.	Io.frig.& sicc.	Fri.in 1.sic.in 2. in alio, fri.et hu.	Dulces, recentes.	Confortant uiscera.	Pectori, & gutturi.	Cum dactylis, & fauo mellis.	Humor gross.	Cali.& humi.	Iuuenibus.	In prin.æstatis.	Septentriona.
E	19	Busuri, dactyli cũ incipi.dulcess.	C.et h.cũ stipti.	Calid.sicc.in 2.	Quod nõ est stipticum.	Lubricat ægestiones.	Dentibus, & ori.	Cum syrupo acetoso simplici.	Sang.moderatæ quantitatis.	Temperatis.	Omnibus.	Autũ.et hyeme.	Temperatis.
F	20	Musæ, poma paradisi.	le.c.&h.lo.f.h.	Cal.humi.in 1.	Magnæ, maturæ, dulces.	Cõmouent coitum.	In stomacho.	Cum zaccharo.	Sang.flegmaticus.	Calidis.	Iuuenibus.	In quolibet.	Meridionalib.
G	21	Nux Indiæ.	Calid.humi.	Cali.humi.in 2.	Recens, dulcis.	Cõfert strangurię, et acuit intellectũ.	Tarde descendit.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.multus, & acutus.	Frigi.& sicc.	Senectuti.	In autumno.	Meridionalib.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

8 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ie. Io. R. Melones. Prohibentur ualde maturi & dulces, propter caliditatem ipsorum, & uelocem conuersionem in uenis: & propterea, quia generant febres adurentes. Et non est hæc species Melonum, quam dixit G. frigidæ naturæ, cuius opinionem in hoc secutum est uulgus: quia non inueniebantur in regionibus suis. Et Io. etiam in hoc peccauit, dicens post comestionem illorum Melonum debere potari uinum, ad alterandum eos, et remouendum maliciam eorũ. Et tunc maius nocumentũ affertur, cũ comeditur a multũ famelico, et maxime cũ post assumptionẽ dormit super latus dextrũ. Post quoq; assumptionẽ deambulatio bona est.

Eligitur ipsorum comestio existẽte ascendẽte in signo igneo, uel aqueo.

G. M. Ie. Melones muli, et insipidi. Eliguntur hæ duæ species temperatis complexionibus: quia diureticæ sunt: uenas mundificant, & renes, frangentes lapidem. Et quia in eis est absterfio, infrigidationes cutis abstergunt, & Morpheam. Et semina sunt fortiora in substantia ipsorum. G. Cum corrumpuntur, fiunt similes toxico. Et propter hoc si tales assumantur, uomendi. Melones qui sunt de Cucumeribus, assimilantur his, deficientes ab eis modicum: qui comedi debent infra duo fercula, uel mixti cum alio cibo. Verumtamen Filius Mes. dixit, quod sunt calidi (in alio, acuti) licet minoris dulcedinis.

R. G. Melones Indi, id est, Palestini. Eliguntur in febribus adurentibus, & ægritudinibus, & complexionibus calidis. Et cum assumitur aqua eius cum zuccharo, uel aliquo acetoso, prouocat urinam & uesicam, & renes lauat: & sunt nociui decrepitis: & humores crudificant (in alio, mundificant.) Nocent hepati & spleni, et stomacho, quando in eis est apostema (in alio, inflammatio) & multiplicatio assiduitatis eius, facit fluxum, & male digerere.

G. Filius Mes. Cassallationes. Eliguntur ad confortandum stomachum debilem, et ad curandam dysenteriam intestinorum. Et sunt dactyli uiridis coloris, immutari. Et similiter operantur Busuri, id est, dactyli aliquantulum dulces, recentes. Et syrupus eius est iuuatiuus ad sistendum motum choleræ, et sanguinis G. Dixit, quod capsula, quæ paruos dactylos clausos continet inclusos in ea, totaliter composita est ex duabus substantijs. Vna substantia est frigida, et aquosa, et dulcis. Et altera stiptica & grossa. Et cum uincit aquosa in ea, digeritur: et quando uincit grossa, non digeritur.

G. Io. R. Busuri. Omne quod est de fructibus dactylorũ maturum, sicut Rutal, est calidũ & humidum, generatiuũ opilationum, et est uelocis conuersionis (in alio, corruptionis) mollificans uentrem, et addit in spermate. Et illud quod est ex eis stipticũ, sicut Busuri, ad frigiditatem, et siccitatẽ declinat: & cum sit tardæ digestionis, abscindit fluxũ, confortat stomachũ, et generat uentositatẽ (in alio, uiscositatem) Et secundũ quod declinat ad caliditatẽ, minuitur operatio ipsius. ElFast, id est, dactyli sicci, sunt temperatæ caliditatis, stringunt uentrẽ: et Rutal sunt maioris nocumẽti ꝙ dactyli cõpleti et maturi. Rutal, id est, dactyli propinqui maturati.

Musæ. Prohibetur multitudo assumptionis eorum, cum indigestionem faciant: et sunt nutritiuæ magis alijs fructibus, et minoris superfluitatis: et habent se in omnibus operationibus suis sicut Melones, qui sunt temperatæ dulcedinis. Et quando comeduntur cum zaccharo, uel fauo mellis, iuuant digestionem: maxime quando sunt maturæ, et bene mundatæ a corticibus: et bibatur post comestionem ipsius uinum odoriferum: quia aufert nocumentum, et maliciam eius.

Si indigeatur huius comestione, existente infortunata coniũctione, inuestiget quãdo Luna sit remota ab eis 12. grad.

Ma. Io. Nux Indiæ. Eliguntur maturæ ex eis: quia addunt in spermate, et iuuant dolorem antiquum dorsi. Et senibus non oportet auferre nocumentum ipsorum, sed iuuenibus, cum quibusdam rebus sanguinem extinguentibus. Et antiquæ ex eis, sunt fortioris caliditatis et siccitatis: & naturam stringunt: et cum corrumpuntur, nocent dentibus.

D 2

Nux indiæ. Musæ. Busuri. Cassalationes. Melones Palestini. Muli, & Insipidi. Melones.

De Fructibus, & Rebus auferentibus stupefactionem Dentium. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	22	Rural, id est, dactyli maturi.	Fil. diuersarũ naturarum. Ior. cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Ex omnibus speciebus Rural.	Stomachis frigidis.	Gutturi, & uoci.	Cum sauich de papauere.	Sang. cholerico.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	23	Passulæ.	Carnes eius cal. & hum. regenerata econtrario.	Io. ca. et h. in 1.	Corasenę, magnæ.	Dolori intestinorum.	Comburit sanguinem.	Cum curulis recentibus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	24	Ficus siccæ.	Arch. sunt cali. subtilitatẽ proserũt. ca. sic. in 1.	Cali. sicc. in 1.	Gartarosæ, rotundæ.	Pectori, et pseruant a toxico.	Opilationem faciunt uisceribus.	Cũ nucibus, & amigdalis dulcibus.	Medio. nutri.	Frigidis.	Senectuti.	Ven.	Temperatis.
D	25	Karrubli.	G. frigi. & sicc. Io. cali. et sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Recens, dulce.	Sæpe surgenti ad sellam.	Tarde digeruntur.	Cum penidijs.	Medio. nutri.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
I	26	Glandes.	G. sicc. et modicæ calid. Macer. fr. sic. The. c. sic.	Fri. in 2. sic. in 3.	Recentes, magnæ, et completæ.	Confortant recentamen.	Abscindunt menstrua.	Cum assatæ comeduntur cũ zucch.	Medicu Nutri.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
F	27	Iuiubæ.	Io. calid. & humi.	Cali. humi. in 1.	Iurianæ, non corrosæ.	Extinguũt acuitatem sanguinis.	Generant inflationem.	Cum pasulis enucleatis, propter subtilitatem eius.	Sang. flegma.	Calid. et sicc.	Adulescentib.	Aestati.	Calidis.
C	28	Nuces.	Ori. cal. et sicc. Theo. cal. & hu.	Theo. ca. h. in 1.	Quæ uelociter enucleantur.	Stupefactioni dẽtium, & toxico.	Generãt bothor in ore & gutture, et linguam aggrauant.	Cum seminibus (ali. papaueris,) & amigdalis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

udæ-us. Rutal. Cum antiquum est, minus humidum est: quando uero est recens, plus caliditatis habet, & magis generatiuum spermatis: & inducit sodam. Et quando decoquitur cum melle, & croco, multiplicatur caliditas, & siccitas eius, & additur malicia: quæ remouetur cum oleo. Loco nuclei eius ponuntur amigdalæ, & comeduntur cum papauere, & aqua rosa. & etiam post eas comeduntur lactucæ cum aceto.

Repudiatur hic Cibus, Luna in signo existente igneo, uel aqueo, & maxime cum Fortunæ fuerint angulis.

Ie. Io. G. R. Pasulæ. Eliguntur carnosæ & puræ dulcedinis, ratione suæ caliditatis, & multi nutrimenti ipsius: & quia mundificant humiditates, & laxant: & maxime cum remouentur nuclei. Et si accipiuntur ex aqua earum cocta, laxabunt sicut uuæ. Et stipticæ ex eis, quæ sunt minus carnosæ, sunt minoris caliditatis, confortant stomachum, stringunt uentrem. Et illæ quæ naturaliter carent nucleis, sunt subtiliores, quam carnes uuarum dulcium.

G. Pau. Io. Ficus siccæ. Prohibentur, quia nocent spleni, & hepati sua grossicie: quia hæc duo membra naturaliter appetunt dulcia, quæ attrahunt stomacho, & quæ sunt sibi similia in natura: quæ attractione opilant uias, & sic addunt in grossicie ipsorum. G. Signum autem in hoc est, quia uidemus grossiciem in hepatibus animalium, quæ solent comedere Ficus. Et bonus sapor ipsarum & grossicies est, quia sunt multum nutritiuæ. Ipsæ etiam mundificant pectus, & pulchrum efficiunt colorem.

G. Io. D. H. Karrubli. G. Vtinam non ducerentur ad nos de Hierosolymitanis regionibus: quia eorum nocumentum est nobis apparens, & magis quam in locis unde portantur: eo quod facit fluxum recens. Et quando desiccatur, stringit: quia deperditur humiditas eius, & remanet substantia terrestris. D. Recens est mala stomacho, & laxat uentrem: & sicca econtrario. quæ diuretica sunt, & maxime quando bulliuntur in musto, & fit condimentum ex eis. Et ex immaturis, quando fricantur uerrucæ, delet eas.

The. G. Ma. Glandes. Frigidæ sunt in primo, & siccæ in tertio, grossæ, stipticæ, difficilis digestionis, Naturam stringunt, & sanguinem menstruorum: & cum digeruntur, plurimum nutriunt. Et Castaneæ sunt meliores & dulciores, minoris siccitatis & stipticitatis, Et nutrimentum ipsarum, melius nutrimento Glandium. Et complexio ipsarum temperata, inter caliditatem & siccitatem: tamen dicitur, quod sunt calidæ in primo gradu.

Io. G. Iuiubæ. G. dicit, quod non inuenitur in eis operatio magna in conseruatione sanitatis, sed inuenit ipsas difficilis digestionis, generantes flegma, & modici nutrimenti, & malas stomacho. Et miror de ijs, qui contendunt quod sint dulces cum acumine: cum extinguunt acuitatem sanguinis. Et utuntur eis ad prouocanda menstrua. Et nisi attribuatur dictæ proprietati earum, manerent grossæ. unde
Ma. hic sermo earum attribuitur proprietati. Ma. dicit, quod sunt temperatæ.

H. Mes. Gal. Nuces. Multociens accidit ex comestione ciborum acetosorum immaturorum stupefactio dentium: propter quod non permittuntur masticari cibi, unde digestio corrumpitur. Et curatio stupefactionum dentium fit cum rebus uiscosis, quæ inducunt, quod absterserunt acetosa, de uiscositate dentium. sicut portulaca, nuces, & farina sesamina, & pheludichi, & omnia unctuosa, uiscosa, & calida: etiam aptans frigiditatem complexionis neruorum dentium, per acetosa inductam. sicut sal.

De Granis, & Victualibus, quæ ex eis fiunt. | Iuuamenta rationabilia.

A	29	Frumentum.	G. Cal. & hu.	Cali. & hu. in 1.	Pinguæ, pon derosum.	Aperit apostemata.	Facit opilationes.	Quando bene operatur.	Sang. bonus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Temperatis.
B	30	Amylum.	G. Frigi. sicc.	Frig. & sic. in 1.	Album, frangibile.	Pituitam sedat choleræ.	Tardæ digestionis.	Cum rebus dulcibus.	Melancholia.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
C	31	Sauich Tritici.	Th. cal. sic. lo.	Cali. sicc. in 1.	Temperate torrefactum.	Visceribus humidis.	Exasperat pectus.	Cum lauatur aqua calida.	Sang. tẽperat.	Temperatis.	Senectuti.	Veri. (ali. Hyeṁ.)	Calidis.
D	32	Hordeum.	Mas f. h. lo. t. si.	Frigi. sicc. in 1.	Nouum, magnum, & album.	Cõfortat expulsiuam, & descendit uelociter.	Dolorem inducit debilem.	Torrefactum.	Humor laudi.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
E	33	Sauich eius, & Sauich frumẽti.	Frigi. & sicc.	Frigi. sicc. in 1.	Temperate torrefactum.	Fluxui Cholerico.	Generat inflationem.	Cum Zacch. rosa.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	34	Aqua eius.	H. et oẽs alij f. h.	Frigi. sicc. in 1.	Complete cocta, leuis.	Epati calido.	Visceribus frigidis.	Cum Zaccharo.	Sang. tempe.	Cali. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridiona.
G	35	Triticum.	H. cal. & humi.	Cali. hu. in 1.	Complete operatum.	Pectori, & gutturi.	Visceribus debilibus.	Cum penidijs.	Pluri. nutri.	Stomach. cal.	Iuuentuti.	Hyemi.	Meridiona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ie. O. R. **Frumentum.** Eligitur rubeum, uiscosum, ponderosum, & quod dentibus facile frangitur, eo quod est multum nutritiuum, & est magis conueniens inter alia grana corpori temperato. Et quidam de Aethiopibus nutriuntur cum alijs: sicut nutriuntur Indi cum grano Rizon, & Turcæ cum Milio. Vel quia distant a locis temperatis, uel quia non temperatur in illis partibus frumentum. Et frumenti maneries diuersatur secundum diuersa genera ipsorum, terras, & complexiones anni, & ætates, & recentiam seu uetustatem ipsius.

Repudiat pro nutrimēto, qñ est ascēdēs Domus ægritudinis illius, ꝓ q̄ eligit, licet sit signum terræ nascentium. Plinius lib. 18. cap. 7. prope finem.

G. H. eo. **Amylum.** Eligitur, quando solum decoquitur, uel cum lacte patientibus fluxum cholericum & dysenteriam. Quia quando præparatur cum Zacch. & oleo amigdalino, est iuuamentum tussi, asperitati pectoris, & reumati. L. Debent tamen apponi pro qualibet ; Amyli, tria rotula aquæ. & decoquatur donec redeat sicut succus, & postmodum recipiatur. Hoc tamen est minoris nutrimenti inter omnia quæ fiunt de frumento: facit tamen opilationem uiscositate sua.

io. la. Ra. **Sauich Tritici.** Illud quod fit ex infusione sauich frumenti infrigidat, caliditatem extinguit, & sitim mitigat, quando bibitur cum aqua frigida, postquam lotum fuerit multoties cum aqua calida, ad remouendum ex eo uentositates, & inflationes. Et quod fit ex frumento elixo, est minoris uentositatis, & pluris caliditatis & nutrimenti, q̄ quod ex infusione sauich non elixi. Rasis tamen dicit, ꝙ magis infrigidat, q̄ sauich Hordei: eo quod plus aquæ imbibit.

Io. la. Ie. **Hordeum.** Eligitur ex eo, q̄d est subtilioris corticis, & multæ medullæ, nouū, spissum, uiscosum, & ponderosum. Et hoc est de quo mādauit Hippocrates, fieri succum Kiski Hordei. i. e farina Hordei, cum lacte: & q̄d est generatū in corpore ex eo, fortificat, & mundificat. Et diuersat secundum diuersos modos confectionum ipsius. Quoniam quando ex eo fit sauich, desiccat: & quando decoquitur cum aqua, humectat: & quando panis ex eo efficitur, neq; humectat, neq; desiccat. Et nouum ex eo, est minoris frigiditatis. Vetus & excorticatum, est ualde nutritiuum: cuius proprietas est, cito descendere ad stomachum.

Kiski, uel Kischar.

R. H. G. **Sauich eius.** Eligitur ex eo, quod est temperate torrefactum, modici furfuris, & multæ medullæ, & lotum cum aqua dulci frigida: quod bibitur, ad infrigidandum, ante introitum balnei duabus horis, in Aestate cum Zacch. & stringit naturam cum syrupo constrictiuo. Hippocra. Si bibitur hora qua cum aqua frigida infunditur, stringit: post aliquod tempus laxat, humiditate aquæ. Et est de cibis quiescentium, & calefactorum: sed nutrimentū eius, est minus nutrimēto sauich frumenti.

H. G. D. **Aqua eius.** Eligitur, quæ fit ex Hordeo nouo, pingui, & ponderoso. Cum infunditur, excorticatur, & teritur: & ponunt pro qualibet mensura Hordei. 14. aquæ: deinde decoquitur, deducitur, & despumatur. Et tunc laxat naturam, sua uiscositate, & urinam prouocat, & sedat sitim sua humiditate, & aperit opilationes sua abstersione, & nutrit sua substantia, & uincit caliditatem febris sua qualitate. Et si immisceatur cum constipatiua, uel subtiliatiua, erit subtilians, uel constipans.

H. hi. lis. **Triticum.** Prohibetur quando fit ex azymo: propter hoc, quia est difficilis ad digerendum. Et cum supponitur ei Zucch. uel oleum Amigdalinum, confert ægritudinibus pectoris. Et quando decoquitur cum portulaca, & lingua arietis, confert sputo sanguinis. Et cum digeritur, plurimum nutrimentum generatur. Et quando sanus uult sibi cauere a nocumento ipsius, accipit post ipsum uinum antiquum, & miscet cum eo piper: & ex hoc expellitur eius nocumentum.

Apta huc q̄ supra fol. 10. in Canone Octauo.

Triticum. Aqua hordei. Sauich hordei. Hordeum. Sauich Tritici. Amylum. Frumentum.

De Leguminibus & Naturis ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	36	Rizon.	le.c.sic.G.sic.	cali.& sicc.in 1.	Margaritinũ, quod crescit in coctura.	Ardori stomachi.	Patientibus Colicam.	Cum oleo & lacte.	Lauda.Nutri.	Calidis & hu.	Omnibus.	Hyemi.	Omnibus.
B	37	Faba.	Io.frig.& sicc.	fr.in 1.sicc.in 2.	Clara, munda & integra.	Vigilijs,& sodæ.	Hebetat sensus.	Cum sale & origano.	Sang.nõ mal.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C	38	Mesch.	Io.fri.tpa.hu.	fri.in 2.tpa.hu.	Recentes, grandes.	Tussientibus cum febri.	Debilitati dentium.	Cum decoquitur cum oleo Amigdalino.	Bonũ Nutri.	Cal.& hu.sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
D	39	Phaseoli.	Or.fr.si.Io.c.si.	cali.& hu.in 1.	Rubei,non corrosi.	Prouocãt urinam,& impinguant corpus.	Faciunt nauseam, & somnia mala.	Cum oleo, muri,& synapi.	Sang.gros.fle.	Frig. & sicc.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	40	Lentes.	G.tẽ.c.le.fr.si.	fri.& sicc.in 2.	Quæ in aqua mersæ,cito tamen siccantur.	Sedant acuitatem sanguinis,& confortãt stomachũ.	Melancholię, coitui, & uisui.	Cum bletis, & atriplicibus.	Sang.grols.	Sanguineis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	41	Lupini.	Io.Cali.Sicc.	cali.sicc.in 2.	Albi,& ponderosi.	Lubricos pellunt,purgant a scabie et malis humorib.	Difficile digeritur & descendit.	Qñ dimittit̃ in eo amaritudo, & comeditur cũ aceto & muri.	Melior lan.lẽnb.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrio.
G	42	Fru.elixum.	Vni.H.c.& h.	cal.& hu.in 2.	Viscosum, põderosum, plenum & squallens.	Corporibus laxis.	Tardę digestionis, generãs humores uiscosos.	Cum multo sale.	Lac & sperma.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Io. G. Ie. G. **Rizon.** Est cibus temperatus, leuis ad digerendũ, & conuertens naturam ad constipationẽ: maxime, quod ex eo est rubeum: & albũ, quando decoquitur cũ oleo amigdalino, uel sesamino, aut butyro cocto, non stringit uentrẽ, & mitigat morsurã stomachi & intestinorꝫ. Et quãdo fit cum lacte recenter mulso, generat opilationes. Verũtamen aufert siccitatem eius, & impinguat corpus. Et quando præparaẽ cum oleo de carcamo, non generat opilationes, & laxat. Et dixerunt quidam, quod in ipso est aliqua caliditas. G. dixit, quod addat in sperma te, & minuit urinam, egestionem, & uentositatem.

G. Hi. D. Ie. G. **Faba.** Prohibetur, quia facit inflationẽ, & molliciem carniũ, & somnum, & lassitudinem. Et siccæ sunt minoris nutrimẽti ꝙ̃ recentes. Et excorticatæ coctæ cũ oleo amigdalino, sunt minoris nocumẽti (in alio, nutrimẽti) ꝙ̃ coctæ non excorticatæ. Et medulla earꝫ abstergit. Et cortices earũ sunt stipticæ: & ideo quidã Medici, temperatã fabam cũ aceto decoxerunt, & dederunt ad comedendũ patientib. apostema intestinorꝫ et fluxũ. Et melius est, ꝙ decoquanẽ, uel torrefiant cũ oleo amigdalino, postquã elixanẽ multotiens: qa tunc erũt iuuamentũ pectori (in alio, exscreantibus). Aufert maliciã earꝫ Origanũ, & sal. G. dixit, ꝙ conseruãt sanitatẽ.

G. Io. Ra. Ma. **Mesch.** In complexione sua propinqua est fabæ, & propterea in comparatione est propinqua. Et est tardæ digestionis in stomacho: sed cum digeritur, generat humorem laudabilem. Et est bona febricitantibus. Et laxat, cum miscentur cum ea quædam olera, sicut spinachiæ. Et prodest cordi (alias pectori) quando præparatur cum oleo amigdalino.

R. Ma. Io. G. **Phasioli.** Quidam Phasiolorum sunt albi, frigidi & sicci: & quidam rubei, caliditatem habentes, & inflationem: modicum tamen inflant, & plurimum nutriunt. Est & minoris inflationis faba, cuius humiditas est excedens. Et rubei ex eis habent subtilitatem, per quam descendunt menstrua. Et debent comedi præparati cum oleo, muri, & sinapi, & carui, & origano: & per hæc expellitur eorum malicia.

Ra. Ma. Io. G. **Lentes.** Prohibentur habentibus complexiones melancholicas: quia inducunt in eis alienationes, & febres quartanas, & lepram. Et quæ ex eis non sunt excorticatæ, lubricant egestiones. Et quandoꝗ in decoctione, prima aqua ejcitur, postmodum stringit. Et quando ex aqua earum fit garus, prodest squinantiæ, & lubricat uentrem. Et sunt iuuatiuæ magis quando comeduntur cum spinachijs, bletis, cum multo oleo: & peiores sunt, quando comeduntur cum Themesich, id est, carnibus siccis, salitis. Ma. Habent in cortice suo acuitatem, cum qua laxant. Et earum medullæ stringunt.

G. Hi. D. Io. **Lupini.** Quando coquuntur donec trunseat amaritudo ipsorum, fiunt difficilis digestionis, & non laxant uentrem: & amaritudo earum facit eos uelocis descensionis, cum qua interficiunt uermes, & digeruntur, & nutriunt nutrimento conuenienti hepati. Et uniuersaliter urinam prouocant amaritudine, & sanguinem menstruosum, & fœtum educunt, & aperiunt opilationem splenis, hepatis, & pulmonis. Quorum aqua melius operatur, ꝙ̃ eorum substantia. G. Sanguis generatus ex eis, non est malus. Io. Generant humorẽ grossum, & malũ.

Ma. Di. D. **Frumentum elixum.** Est tardæ digestionis & descensionis, generans humores uiscosos, si non descenderit. Et generat lumbricos, & cucurbitinos. Et succus qui fit ex farina eius, & aqua Kaski, quæ fit ex eo, prosunt tussi, & ægritudini pectoris, & apostemati pulmonis. Et cum debet decoqui, cooperiatur bene hyeme cum pasta, quæ fit inter coopertorium, & ollam: & decoquatur lento igne bene: nec discooperiatur, donec perfecte sit coctum: post eius perfectam decoctionem agitetur.

Adde quæ supra fol. 11. de Canone. 10.

E

Rizon. Faba. Mesch. Phasioli. Lentes. Lupini. Frumentum elixum.

De Panibus, & modis ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

A	43	Panis de Simula.	H. temperate calidus.	Calid. in 2.	Bene coctus, citrinus.	Impinguat corpus.	Opilat.	Cum cōpleta fermentatione.	Nutrimentum plurimum.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	44	Panis Opirus.	Ma. calidus.	Calid. in 1.	Qui minꝰ habet furfuris. In alio, uel steterit una nocte anteq̃ comedatur.	Obtemperat uentrem.	Inducit pruritum, & scabiem.	Cum compagnio iunctuoso.	Nutrimentum bonum.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	45	Panis Azymus.	H. grossus, & humidus.	Tempe. fri. in 2.	Salsus multum, & bene coctus.	Corporibus laxis, & fessis.	Generat inflationē, & uentositatem.	Cum uino ueteri, & bono.	Flegma. ulcosum, & multū.	Cal. exercitātib	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	46	Panis Rizon.	Theo. frigidus, & siccus.	Fri. & sic. in 2.	Qui fit ex Rizon margaritino.	Purgat interius intestina, & stringit.	Difficilis descensionis.	Cum exercitio, et balneo.	Moderata melancholia.	Temperatis.	Iuuentuti.	Frigidis.	Septentrionali.
E	47	Panis de Furno.	Melior int panes ex eo ē mollior.	Tempe. fri. in 2.	Bene temperatus, et bene coctus.	Corporibus siccis.	Malæ digestionis.	Cū rebus deponentibus, sicut chalce.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
F	48	Pa. factꝰ i testis.	Io. minoris mal. ciei pane gastell.	Tempe. sic. in 2.	Fermentatus, & subtilis.	Corporibus exercitantibus.	Fatigat stomachum, & generat lapidem.	Cum carnibus subtilibus, & brodꝭs.	Sang. crudus.	Multū exercitā.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
G	49	Pa. de Gastellis.	G. Io. hu. grossus, & malus.	Tēpe. hu. in 1.	Coctus, et intermixtus cinere.	Corporibus laxis.	Malē descensionis, faciens dolorem diuturnum.	Cum uino ueteri post assūptionem.	Sang. malus.	Calidis, lassis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ra. Hip. G. **Panis de Simila.** Detestatur: quia propter generationẽ uiscositatis opilat, & inducit dolores articulorum, & lapidem: & hoc sua uiscositate, & quia tarde digeritur. Et est nutribilior inter alios panes. Et ut amoueatur malicia eius, comedatur brodium quod fit cum carnibus, ouis, et speciebus, et aqua compositum: et Tobeget, id est, cibus frixatus de carnib9 & speciebus, ubi sint salita cum Prehidebergit, & Raberigit. Et qui fit ex farina proximo molita stringit uentrẽ, et habet in se de ignea caliditate. Et panis ex longinquo molitus econtrario. Et panes magni & grossi, sunt meliores uel nutribiliores, & ueolociores ad descendendum.

R. G. **Panis Opirus.** Eligitur habentibus colicam, & frigidis complexionibus: quia est uelocis descensionis (alias nutrimenti) & habet aliquid de furfure: quia abstergit intestina, & ob hoc est minoris nutrimenti. Et desiccat: & ad remouendum eius siccitatem, et ad augendum eius nutrimentum, ualet, si comedatur cum unctuosis, & cibis coctis cum lacte dulci. Et calidus ex eo est pluris nutrimenti, & uelocioris descensionis (alias nutrimenti) quam frigidus: & ille qui fit e grossa farina, sicut tarde mollescit infusus aqua cum conficitur, sic se habet huius esse in stom acho.

Ru. Ra. Io. **Panis Azymus.** Azymi nutrimentum uiscosum, tardum, grossum: & nutrimentum eius multum, quando descendit a stomacho. Verumtamen generat lapidem, opilat splenem, et hepar. Et est de cibis utentium labore graui. Et cum necessarium fuerit comedere ipsum, accipiatur post zinziber, seu trifera. Deinde bibatur aqua mellis. Et addatur his post hoc exercitium, balneum, fricationes cum eis, et longus somnus. Et multi inter eos qui comedunt, incidunt in pessimas ægritudines, & moriuntur ante senium.

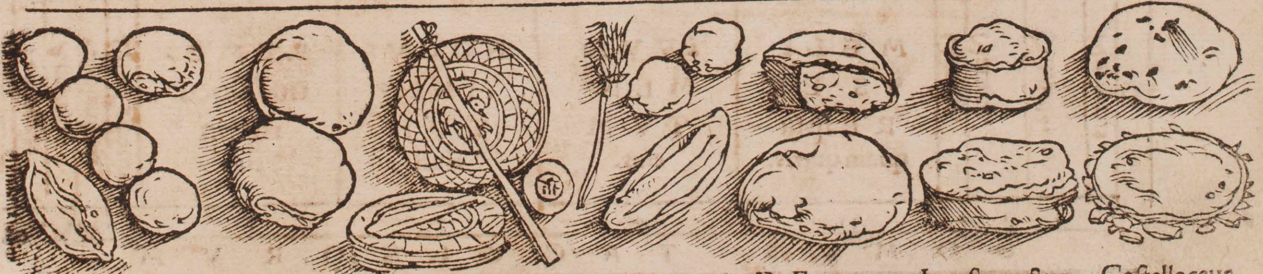
Ga. Io. Iudæus. **Panis Rizon.** Detestatur, propter siccitatem eius adquisitam per ignem, quæ additur siccitati naturali: ob quam est tardæ digestionis, faciens uentositatẽ, et colicam, quæ propterea præparatur cum quibusdam rebus subtiliatiuis. Et modus quo melius comeditur ad mollificandum pectus, est brodium rumicis, cum oleo amigdalino, et cum Rahib, id est, lacte acetoso, facto ad mitigandam caliditatem, & cum alijs stipticis stringentibus. Et Rizon colorem faciei efficit bonum, et uidere bona somnia facit, et impinguat corpus.

Io. Ie. Ga. **Panis de furno, uel focularío.** Detestatur, propter combustionem superficiei, & semiplenam cocturam profundi. Et diximus multotiens, quod panis Azymus, & non coctus, est de cibis exercitantium, & fatigantium: et quiescentibus multum obest: & utentes eo sentiunt de nocumento ipsius tractu temporis. Sed ad remouendum nocumentum eius, desiccetur & torrefiat, & misceatur cum aqua & zuccharo.

Ga. Hip. Ia. **Panis in testis factus.** Panis qui coquitur in testa, est malus: maxime, quando miscetur cum oleo. quia naturam stringit, generat opilationes, & humores malos, crudos in corpore. Et qui indiget comestione ipsius, multiplicet eum, frumentando salem (in alijs, bene fermentando salem) & faciat eum bene decoqui. Et licet oleum opilet poros, & prohibeat ingressum ignis decoquentis in eum, ideo companagium melius cum quo sumitur, est cibus qui fit ex speciebus aromaticis (in alio, acutis.) &c.

G. H. R. Io. **Panis de gastellis.** Panis gastellaceus est, qui fit super paruis lapillis igneis: sicut fit in uillis. In quo pane hæc tria sunt mala: quia combustus in superficie, semicrudus interius, & mixtus cineri: propter quod est peior pane decocto in furno. Et quando comeditur cum carnibus unctuosis coctis, abscinditur aliquid maliciæ ipsius. Et melius quod fit post comestionem ipsius est, cum bibitur uinum purum: & consequenter moueatur motu laborioso: quia ex hoc remouetur nocumentum eius.

Apta huc quæ supra fol. 11. Canone. 11.

Panis de Simila. Opirus. Azymus. Panis Rizon. De Furno. In testa coctus. Gastellaceus.

De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	50	Lactucæ.	Io. fri. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Amplæ, & citrinæ.	Vigilias, & gomorreas sedant.	Coitui, & uisui.	Cum miscentur cum apijs.	Nutr. ãplis alijs.	Calid. & frigi.	Iuuentuti.	Omnibus.	Calidis.
B	51	Scariola.	Ori. et G. fr. et h.	Fri. in 1. sic. in 2.	Recens, & dulcis.	Infrigidat hepar calidum.	Retardat digestionem.	Cum nasturcio.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C	52	Apium.	G. cali. & sicc.	Cali. & sicc. in 2.	Hortulanum.	Aperit opilationes.	Efficit sodam.	Cum lactucis: & econuerso.	Nutri. modicu.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	53	Thacon, id est, herba Piretri.	Ior. cali. & sic.	Cali. & hu. in 1.	Hortulanũ, recens, & tenerum.	Saporat frigida fercula.	Sitim facit, & moratur diu.	Cum apijs.	Nutri. acutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
E	54	Eruca, & Nasturcium.	Ior. cali. & hu.	Ca. in 2. hu. in 1.	Quod minoris est acuitatis.	Addit in spermate, & coitu.	Nocet hemigraneæ.	Cum scariolis, & aceto.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
F	55	Kadharrhudq.	Ori. Theo. Io. cali. & humi.	Ca. in 2. sic. in 1.	Odoriferum.	Substãtia stringit, siccus laxat.	Obtenebrat uisum.	Cum folio fatuo, id est, Portulaca.	Nutri. inflatiuũ.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	56	Portulaca. Citraria.	Frigi. & humi.	Fri. in 3. hu. in 2.	Amplorũ foliorum, & tenerorum.	Stupefactioni dentiũ, & delet porros.	Spermati, & coitui.	Cum Erucis syluestribus.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ior. Ma. Ori. Lactucæ. Ior. G. Sanguis generatus ex Lactucis, est melior generato ex alijs oleribus, & amplioris nutrimenti, & melioris descensionis, & neq; stringit, neq; laxat: quia in ea non est stipticitas, neq; salsedo. Et eligitur ex eis illa, quæ non habet lac: quia frigidior alijs: & est conueniens puncturæ stomachi. Quando autem abluitur aqua, debilitat uisum, & mitigat sitim. Io. Io. Frigida & humida in primo, prodest pectori, & nocet stomacho.

Ma. Io. H. Scariola. Licet sit frigida & humida temperate, nihilominus præstatur sibi de aliorum naturis. quia fit in æstate calida accidentaliter, cum fiat amara: & in autumno sicca, & propterea ingrossat & exasperat: & sec'm hoc in hyeme & uere, cum amaritudine sua aperit opilationes splenis & hepatis. Et ex eis syluestris fortior est in hac operatione, & confortat stomachum. Et succus eius confert inflammationibus calidis. Et elixata bene, stringit uentrem, præparata cum speciebus.

G. R. Io. Apium. Eligitur ad prouocanda menstrua, & urinam, expellit uentositates, aperit opilationes, & confert stomacho. Crudum & coctum tarde digeritur, & propterea debet eum præcedere cibus, cum quo misceatur. Et folia ipsius purgant urinam, magis quam laxant: & radices suæ econuerso. Ru. Dicit, quod prouocat urinam, & stringit uentrem. Et consulendum est, quod non comedatur tempore, quo mouentur animalia uenenosa: eo quod aperit uias, & iuuat ad transeundũ uenena interius. Et est duorũ modorum, Napticum, & Romanũ.

H. G. Ys. Thachon. Moris est Medicorum præcipere, ut masticetur ante potum medicinarũ. Horribilis saporis: quia stupefacit instrumentum gustus. Et modico ex eo assumpto, confert ad digerendum & descendendum. Mentha G. calida & sicca in tertio gradu, conferens nauseæ. Et generat uentositatẽ. Et modicum ex ea, digerit sua caliditate naturali: & multum ex ea, cruditicat humiditate superflua, quæ est in ea. Et aromatizat stomachum, digerit, & appetere facit. Et quando sola comeditur, inducit pruritum in cute. Et addit in coitu, & appetitu ciborum, & necat uermes.

Io. H. G. Eruca, & Nasturcium. Eligitur utentibus coitu: quia emittit uentositatem facientem uirgam erigere, & generat sperma, & laxat uentrem, & urinam prouocat. Et calefacit calefactione manifesta, & subtiliat: & propterea debet misceri cum aliquo prohibente fumositatem ascendere ad cerebrum. Et Nasturcium calidum & siccum, necat uermes, obest stomacho, & uesicæ, & inducit stranguriam, resoluit uentositates, & incidit flegma.

Radharuchi, id est, Ocimum. Prohibetur a stomacho: quia est tardæ digestionis, & conuertitur in choleram, & commouet uentositatem. Et ingreditur numerum ciborum subtiliatiuorum, mundificat humiditatem pectoris, & stringit, & laxat uentrem. Et non mirentur de hoc sermone nostro, cum dixerimus de una re, quia stringit & laxat: eo quod possibile est habere in se duas uirtutes diuersas, sicut caulis: quarum altera fortificata secundum naturam materiæ conuenienter operatur. Et possibile est, quod ipse cibus sit siccus naturaliter, & humidus accidentaliter.

Portulaca, & Citraria. Dissonum uidetur, quod res acetosa remouet stupefactionem dentium: nisi accideret ex uiscositate sua: & quia stiptica est, confert excoriationi intestinorum, & dysenteriæ, & fluxui sanguinis mulierum, & sputo sanguinis. Et sedat uomitum, & cum sua frigiditate extinguit choleram, & abscindit appetitum coitus, & mitigat arsuram uesicæ, & renum, & delet porros. Citraria, seu herba Apum, calida & sicca in primo, confortat cor, & hepar, & lætificat animam, & purificat (in alio, uiuificat) mentem, & dissoluit melancholiam.

Apta huc quæ supra fol. 12. Canone. 12. notantur.

E 3

Lactuca. Scariola. Apium. Thachon. Eruca, & Nasturtium. Ocimum. Portulaca.

De Herbis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	57	Cicera.	Ori. lo. cal. & h. in ali. cal. & sic.	Cal. & hu. in 1. in al. fr. & h. in 1.	Grossa, non coriosa.	Addunt in spermate.	Apostemati renum, & uesicæ.	Cum seminibus papaueris.	Sperma, & lac.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
B	58	Sinapis.	Omnes calid. & sicc.	Ca. & sic. in 3. in al. ca. in 4. si. in 2.	Recens, rubea, & hortulana.	Podagræ, & dissoluit duriciem.	Cerebro.	Præparatum cum amigdalis, & aceto.	Humor acutus.	Frigi. & humi.	Decrepitus.	Hyemi.	Montuosis.
C	59	Anetum.	The. c. et si. recẽs tñ est mino. cali.	Cali. & sic. in 2. Ori. in 3.	Viride, recens, & tenerum.	Prodest stomacho cum succo suo.	Renib. & abominatiõi stomachi, sua substantia.	Cum lemoncellis.	Nutri. modicũ.	Frigidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Frigidis.
D	60	Porri naptici.	Omnes calid. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 2.	Napticum acutum.	Prouocat urinam, & addit in coitu.	Cerebro, & sensibus.	Cũ oleo sesamino, sesaminis nõ excorticatis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
E	61	Galanga.	Io. cal. & sicc.	Cal. in 3. sic. in 2.	Grossum ex eis.	Venæ sciaticæ, & coitui, & odorẽ aromatizat oris.	Cordi.	Cum ferculis unctuosis.	Humor acutus.	Humidis.	Decrepitus.	Hyemi.	Frigidis.
F	62	Oleũ amigda.	Io. Temperatũ.	Temperatũ in 2. humi. in 1.	Recens, dulce.	Pectori, tussi, & stomacho.	Visceribus debilibus.	Cum mastice.	Humor tempe.	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
G	63	Agreste succus.	Paul. lo. frigi. & sicc.	Fri. in 3. hu. in 2.	Recens, & purus.	Visceribus cholericis.	Pectori, & neruis.	Cum unctuosis, & dulcibus.	Nutri. modicũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

G. H. Io. Cicera. Ru. dicit, quod operatur in carne, sicut fermentum in pasta, & acetum in terra. Et nigrum ex eis frangit lapidem, & prouocat urinam, & menstrua, & embrionem eijcere facit. Et album ex eis habet in se absterfionem: quia mundificat splenem, renes, & hepar. Sunt in eis etiam substantiæ duæ, salsa, & dulcis: Salsa laxat uentrem, & dulcis urinam prouocat: Semen Nasturcij deficit a Sinapi modicum.

G. R. Io. Sinapis. Piper, calid. & sicc. in quarto gradu, calefacit interiora frigida, & subtiliat cibos grossos, & modicum ex eo prouocat urinam, & multum laxat. De Cimino nigro, melius est ponderosius, & est calid. & sicc. in tertio gradu, subtiliatiuum, & resolutiuum uentositatum frigidarum. Semen Papaueris albi frigid. est in tertio gradu, & somniferum. Oleum Sesaminum calid. in primo, humid. in secundo, & fastidiens. Carui siccum in totum, resoluit uentositates, prouocat urinam, interficit uermes, Ciminum commune, & Napticum, id est, montanũ, est siccum sicut Carui: quo cum inungiť cutis, facit citrinũ colorem.

G. D. Io. Aberelim. (in alio, Kelim) Aberelim, id est, semen Ferulæ, est sicut Ciminũ: & melius ex eo est citrinum quod assimulatur folijs Alue. Et ex Altie melior surculus, paruorum foliorum, est & calid. & sicc. & acutum. Origani duo sunt modi. Vnus ex eo est longorum foliorum, & est certioris operationis. Et aliud rotundorum foliorum, & est calid. & sicc. facit digerere, & adpetere cibum, & resoluit uentositatem. Sumach, melius ex eo est rubeum, retinens fluxum cholericum. Ruta G. calid. & sicc. in tertio gradu. Dio. Confert toxicatis, prodest uisui, & nocet coitui. Origanum.

H. G. Io. Porri. Minoris sunt operationis, quam Napticum, id est, Montanum: minoris uero eis sunt in subtiliatione & mundificatione: & conferũt sanguini Hemorrhoidarum. Ruta uiridis calid. & sicc. in tertio gradu, conferens Epilentiæ. Coriandrum, Hip. dicit, quod est calid. cum stipticitate: & generaliter, aliqui frigidum dicunt. Crocus calid. & sicc. confortans membra interiora, & aperit opilationes, & facit transire cibum, cor lætificat. Flos Cartami calid. & sicc. inducens bonum saporem in cibis, & facit excoqui carnes grossas: & in eo est stipticitas.

Ru. D. G. Folia Asæ. Calida & sicca, conferunt digestioni. Ex Asa melior est, quæ est boni saporis. Melior est Carmeni, quæ est calid. & sicc. in quarto gradu, fortis subtiliationis & dissolutionis. Digerit, & appetere facit cibum, augens fœtorem secessus. Piper longum calid. & sicc. est, impinguat stomachum, & mundificat ipsum, & caput: Spica aromatica, calid. est & sic. Zinziber, calid. & humid. (in alio, sicc.) Darsini calid. est in secundo gradu, sicc. in tertio: de quo melius est odoriferum, leue. Prouocat urinam, & menstrua, & nocet uesicæ.

G. H. Io. Ma. Oleum Sesaminũ. Confert grossiciei pectoris, & pulmõis, gutturis & gulæ, obtpans uentrẽ, contrariũ toxicis, laxat stomachũ, auferẽs malũ saporem ciborꝝ, qñ ex eo condiunť. Oleum de nucibus, fortis est caliditatis, dissolutiuũ, & iuuamentũ complexionib. frigidis: Oleum recens, quod fit ex cõtusione oliuaꝝ uiridiũ, est frigi. et quod fit ex nigris antiquatis cal. est. Et Reblebi dicit oleum, quod defertur sub bardis camelorũ. Oleum Omphacinũ, quod fit de oliuis recentibus, quo utuntur seruitores in negocijs suis. Oleum Cartaminum calid. est, et fastidiosum. Et Sabutinũ (in alio, & Rasu.) cali. est & humi. grossum, & fastidiosum.

Agrestæ succus. Eligitur ex ea, & ex succo uuæ, quod uindemiať tempore suo, & teriť non cum cortice. Et eligiť de lemoncelloꝝ succo, qui fit ex decorticatis, et cuius auferunť grana: deinde premunť. Et de succo Sumach eligiť, quod decolať per terebellũ, manibus nõ cõtusum. Et de succo granatoꝝ eligiť, q̃d tritũ fuerit in mortario uitreo, uel marmoreo. Et inter succos fructuum melius est clarũ, odoriferum, non horribilis uel mali saporis: et quę non permutanť, nec in malis uasis reconduntur, imo uasa uitrea, quibus recondi debent, lauentur cum uitro trito, & folijs Scariolæ, uel folijs Persicorum, seu cum harena, sale, & cinere.

Apta huc quę supra fol. 13. Canone. 13. & fol. 13. notantur.

E 2

Succus Agrestæ. Olea uaria. Galanga. Porri. Anetum. Sinapis. Cicera.

De Acet[o], & Acetatis, & quibusdam fructibus. | Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A		Acetum, & Acetata.	G. cõpositũ ex cal. & sic. subtili bus, uincẽs fri. et sic. H. fri. & sic.	Fri. in 1. sic. in 2.	Quod fit ex uino.	Choleræ, & gingiuis, & appetitui.	Neruis.	Cum aqua, & zuccharo.	Nutri. modicũ.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Semper calidis.
B	65	Sergara, radix asæ, uel ferulæ.	Ori. cal. & sic.	Cal. & sic. in 3.	Recens & alba, et non perforata.	Abstergit stomachũ, & prouocat uomitũ, & q̃rtanã ex adusto flegmate pellit.	Cerebro, & neruis.	Cum aceto.	Humor melãc.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
C	66	Cucumeres, & Citrulli.	lo. fri. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Nisaburus completi.	Febribus adurentibus, & urinam prouocant.	Faciunt Iliorum dolorẽ, & stomachi.	Cum melle, & oleo.	Sang. illauda.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Frigidis.
D	67	Melongiana.	Calid. & sicc. grosse. (alias fri gidæ & siccæ.	Cal. in 2. sic. in 2.	Recẽs, cuius dulce interius.	Hemorrhoisagiæ, stõacho, sanguini, uomitui, & unicuilibet accidẽti ex debilitate stõachi.	Vaporib. melancho. capiti, et efficit Bochor in ore.	Cum uentosis, et multitudine aceti.	Melancholia.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Frigidis.
E	68	Kalen, id est, Enula.	Al. calida & humida, et generat calidum & siccum.	Cal. in 3. sic. in 3.	Tenera, recens.	Minuit urinam.	Minuit sanguinem, & sperma multum.	Cum aceto.	Nutri. malum.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Frigidis.
F	69	Cepæ.	Ral. calida & sicca. uniuersaliter calida, & humida.	Cal. in 4. h. in 3.	Albũ, aquaticum, succosum.	Addũt in coitu, eo q̃d aufẽrãt nocumentũ q̃d fieri posset ex pmutatione aquaæ.	Facit sodã in capite.	Cum aceto, & lacte.	Sperma, & lac.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
G	70	Alia.	Generaliter calida & sicca.	Cal. in 4. sic. in 3.	Nodosa bulbis.	Toxicis.	Expulsiuæ, cerebro, & uisui.	Cum acetosis, & oleis.	Hũor grol. et ac.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Ior. Ioh. G. **Acetum, & Acetata.** G. Opiniones Philosophorum conueniunt in siccitate ipsius, & discrepant in caliditate & frigiditate. Nam quidam dixerunt, quod est frigidũ: eo quod cholerã mitigat. Et alij dixerunt, quod est calidũ: eo quod super petram sparsum bullit, & frangit lapidem. Et melius quod de eo dicitur, est quod sit calidũ potentia, & frigidum actu: & iudicare rem per actũ, seu per formã, est rationabilius ꝙ per potentiã G. Licet forte habeat aliquã caliditatem, tamẽ stringit cũ sua siccitate naturã: et cum melle est incisiuũ, et subtiliatiuũ, conferens tussi flegmaticæ. Et quidã medici consueuerũt cum eo curare sputũ sanguinis.

Io. Ma. **Radix plantæ Asæ, seu Stringar: & est radix Amadchon.** Eligitur ad faciendum compositum cum aceto: quia generat acuitatem in eo, per quam humores subtiliat, & superflua incidit, appetitum conferens, ad transeundum, & digerendum cibaria grosa: utpote capita, hepata, renes, & his similia. Et quando præparatur cum brodio, uel salsamento, frigidis cum aceto forti, erit cibus fortis: & dicitur acutus.

G. D. **Cucumeres.** Eliguntur longi, ut Citrulli: quia urinam prouocant, & naturam mollificant, & mitigant sitim. Sed Citrulli sunt frigidiores, & subtiliores: propter quandam amaritudinẽ, quæ in eis est. Et in eis est etiam modicum stipticitãtis. Et accidit comedentibus ipsos recentes sitis, maxime in quorum stomacho est cholera: eo quod cõuertuntur. Rapæ calidæ sunt & humidæ, nutrientes multum, & generãtes sperma. Vrinam prouocant, & neq; laxant, neq; stringunt, & faciunt appetere cibos. G. Quando elixantur bis in aqua, & postmodum præparantur cum aceto & sinapi, aqua ipsarꝫ confert Surnæ (in alio, Surriæ.)

Melongianæ. Diuersantur in complexione, propter uetustatem, & recentiam, dulcedinem, & amaritudinem. Nam ueteres amaræ, calidæ sunt & siccæ, facientes bothor oris. Et recentes dulces, frigidæ & siccæ sunt: quæ crudæ existentes, sunt difficiles ad digerendum: & coctæ econtrario. Sed temperatæ cum aceto & carne, addunt in appetitu ciborum: quia confortant orificium stomachi. Verum elixari debent antequam præparantur, cum aqua & sale, & sunt cibi assueti, nec earum nocumentum adparet uelociter: & peiori modo quo comeduntur, sunt assatæ.

G. D. Io. Ior. **Rasen.** Eligitur, eo quod cibos digerit, & aperit opilationes splenis, & hepatis, conferens stomacho, & transitui per intestina, & mitigat uentositates, frangens maliciam aceti, & acuitatem ipsius. Cappares calidi sunt & sicci in tertio gradu. Qui præparati cum aceto, aperiunt opilationes splenis & hepatis, mollificantes duriciem ipsorum: & extenuant humorem melancholicum: uentrem mollificant, & abstergunt flegma stomachi. H. Capparis est cibus medicinalis. G. dicit, quod est iuuatiuus spleni, iuuamento quo Absinthium hepati confert.

H. G. D. Ior. **Cepæ.** Eliguntur, ut humores subtilient, appetitum reparent. Ventrem mollificant, urinam prouocant, sed uisum hebetant, bonum efficientes colorem. Tamen prohibetur comestio ipsorum, ab illis, quorum corpus est fluxile, aut temperatum, sed comedant ipsum habentes dura corpora. Et longum, rubeum ex eis plus habet acuitatis, quam rotundum, album & siccum. Crudum melius est molli cocto. Et generaliter omnes uentositatem faciunt, & chimum malum: & nocet infirmis, cum multiplicatur eorum comestio.

Allia. Eliguntur, quia humores incidunt, corpus laxant, urinam prouocant, aperiunt opilationes, & educunt uermes cucurbitiuos: clarificant uocem, & auferunt tussim, ex frigiditate. Et prohibentur, quia nocent oculis, capiti, renibus, & pulmoni, & siti: & quia uelociter retrahunt temperatas complexiones, a temperatura. Et cum decoquuntur, quousq; remoueatur eius acuitas, frangitur uirtus eius: & maxime, quando infunduntur in aceto, & comeduntur cum lacte & piscibus. Et ipsum est magis Medicinæ simile, ꝙ cibo.

Apta huc quæ supra fol. 11. Canone. 14.

De Herbis, & Condimentis. Iuuamenta rationabilia.

A	71	Spargus.	G.tpat.Ru.cal. tpa.lo.ca.&h.	Calid.in 1.	Recens, & cuius sumitates decliues respiciunt terram.	Addit in coitu, & aperit opilationes.	Villis stomachi.	Elixatus, deinde præparatus cũ Muri.	Nutri.bonum.	Frig.&sicc.	Decrepitis.	Veri.	Quib.repiunt.
B	72	Spinachiæ.	Io.fri.Ori.calli. & humi.tpate.	Frigid.in 1.	Pluuia infusæ.	Tussi, & pectori.	Digestionem impediunt.	Suffrixatæ cum Muri.	Nutri.modicũ.	Cholericis.	Iuuenibus.	Qñ reperiunt.	Omnibus.
C	73	Bletæ.	Ori.ca.&hu.& acute.lo.c.et si.	Cali.&sic.in 1.	Quę sunt dulcis saporis.	Succus earũ aufert furfures.	Comburunt sanguinem.	Cum aceto, & sinapi.	Humor acutus.	Visceribus sicc.	Senio.	Hyemi.	Siccis.
D	74	Pastinacæ.	Vniuersaliter calid.&humi.	Ca.in 1.hu.in 1.in alio,c.et h.in 1.	Rubeæ, dulces, & hyemales.	Excitant coitum.	Retardant digestionem.	Cum multa decoctione.	Sãg.et sperma.	Frigi.&humi.	Senectuti.	Hyemi.	Omnibus.
E	75	Terra tufali.	Mey.&G.frig. & humi.multũ.	Fri.&hu.in 2.	Melongiani, & magni.ali. Calangæ magni.	Quiarecipiũt omnes sapores.	Morbis melancholicis.	Cum pipere, oleo, & sale.	Fleg.grossum.	Cõplex.inflam.	Iuuenibus.	Hyemi.	Calidis.
F	76	Cucurbitæ.	G.frigi.&humi.lo.cal.hu.	Fri.&hu.in 2.	Recentes, uirides.	Sitim mitigant.	Conuertunt, descendentes uelociter.	Cum Muri, & sinapi.	Nut.modi.hu.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Omnibus.
G	77	Caules ouati.	Assimilant cau lib.sed sũ diffici. et tardę descẽsio. a stõa.ca.&sic.	Ca.in 1.sic.in 2.	Recentes, citrini.	Aperiũt opilationes.	Visceribus.	Cum multo oleo.	Sang.malus.	Cerebro calido.	Iuuenibus.	Qñ reperiuntur.	Omnibus.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ra. Ior. Ru. Spargus. Eligitur, quia est conueniens stomacho: & quia inter olera multum nutrit: maxime hortulanus, quia humidior est syluestri. Et qui oritur infra lapides, mundificat absq; forti calefactione, & infrigidatione: & decoctus, mollificat uentrem. & prouocat urinam. Et syluestris cum terra in principio ueris aduritur. Nascitur in principio autumni. Et Cardones Lactatili calidi sunt & humidi: quia addentes in coitu, sudorem faciunt redolere. Nocent cerebro. Et Cardones Asinini assimilatur spargit in natura.

Ior. Io. Ru. Spinachiæ. Eliguntur ad mollificandum uentrem, propter uelocitatem suæ descensionis. Et qui est frigidæ complexionis, comedat ipsas cum Muri, Darsini, & Pipere: & qui est calidæ, cum Coriandro, & oleo Amigdalino. Et Atriplices deponunt choleram, & mollificant uentrem: quia in se humiditatem habent. Et Atriplices. & Bletæ paruæ, frigidæ sunt, & propterea conferunt adurenti febri, & ictericiæ. Neq; stringunt, neq; laxant, nisi præparentur cum oleo, & muri: quia tunc laxant & prosunt stomacho.

G. Ior. Ori. Bletæ. Prohibentur ratione stomachi, propter humiditatem, quæ est in eis: per quam humiditatem laxant in colica, & exopilant, & resoluunt grossiciem splenis. Et radix eius generat flegma. Et succus eius laxat. Et substantia eius constipat. Verumtamen radix eius magis laxat. Porri minus allijs, & cepis habent caliditatis, & siccitatis, & acuitatis: & sunt iuuatiuæ uentositatibus, quæ sunt in intestinis, & hemorrhoidibus præparati cum oleo, & etiam crudi: & acetosi frigi. & sicc. confortant uiscera, & uentrem stringunt.

G. D. Pastinacæ. Comeduntur crudæ & coctæ: quarum nutrimentum est minus nutrimento raparum, uerum ipsæ calefaciunt, laxant, & subtiliant, & urinam prouocant, et inflant, & commouent coitum, et generant sanguinem habentem aliquantulum corruptionis & maliciæ. Et in quibusdam regionibus inueniuntur boni odoris. Et sunt difficilis digestionis, et maxime quando recentes, seu inueteratæ fuerint in terris earum. Et prohibitio prædictæ maliciæ, fit cum Aceto, Muri, & Sinapi.

G. Io. Ru. Terratufuli. G. Non est in Terratufuli sapor apparens, propter quod recipiunt omnes sapores. Vnde cum commiscentur cum eis species calidæ, efficiuntur calidi: et econuerso. Et sanguis generatus ex eis, est grossior temperato. Et ipsi generant ægritudines melancholicas, & anhelitum oris corrumpunt. Et melior modus quo comeduntur, est cum multo oleo, & carnibus pinguibus. Fungi sunt eiusdem speciei: et sunt interficientes: propter quod nolumus narrationem facere de eis. Terratufuli diuersificantur secundum diuersitatem terrarum ipsarum.

D. G. Ie. Cucurbitæ. Eliguntur pro cibis contra tussim, & febrem: quia si reperiantur (in alio, retinentur) in stomacho, humores conuertuntur ad eas: et propterea debent præparari cum acetosis. G. Corruptio accidit eis ratione decoctionis ipsarum: itē accidit eis ex permutatione ipsarum ad humorem quem inueniunt, uel propter moram longam ipsarum in stomacho: & sunt propter insipiditatem ipsarum mora recipientes omnes sapores ciborum, qui præparandi sunt cum rebus conuenientibus unicuiq; complexioni. Et laxant uentrem, & prouocant urinam. Et quando fit ex eis Chabis, conferunt habentibus complexionem calidam, Chabis, est cibus, qui fit cū Cucurbitis prius coctis, et postea præparatis cū farina & melle.

H. Ie. G. Caules ouati. Similantur Caulibus, tamen sunt minoris desiccationis. Qui elixari & præparari debent cum oleo multo, & muri: quia ipsorum elixatio cum aqua & sale obest stomacho: & ipsi prouocant urinam, & maxime oua ipsorum, quando sunt recentia: & præseruant ab ebrietate, & ebrios curant. Apta huc quæ supra fol. 12. Canone. 12.

Spargus. Spinachia. Bleta. Pastinaca. Tubera. Cucurbitæ. Caules ouati.

De Lacte, & Condimentis aliis. De Ferculis suffrixatis, & postmodum infrigidatis, & Lacte acetoso, & Caseo, & Oliua. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexion.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	78	Suffrixata.	Calid. & desiccata.	0	Bene cocta, et humida.	Subtiliat flegma.	Sitim excitant.	Cum sit ex eis prius mussus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	79	Galatina.	Frigi. & sicc.	0	Præparatā cū pullis colum barum.	Choleræ.	Neruis, et melancholiæ.	Cum uino ueteri, & odorifero.	Sang. frigidior temperato.	Cali & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
C	80	Lac dulce.	Tempe. R. Cal.	0	Pecudum iuuenum.	Pectori, & pulmoni.	Febribus.	Cum passulis, siue nucleis.	Nutrimentum bonum.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati. al. Veri.	Meridionalib. in alio, spatis.
D	81	Lac acetosum.	Frigi. & humi.	0	Qd' est multi butyri.	Mitigat sitim.	Gingiuis, & dentibus.	Cum gargarismo hydromellis.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridionalib.
E	82	Caseus recens.	Frigi. & humi.	0	Temperati lactis, et aliis cōuenientibus.	Mollificat corpus, & impinguat.	Opilat.	Cum nucibus amigdalis, & melle.	Nut. mult. grof. non malum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
F	83	Caseus uetus.	Cal. cali. et sicc.	0	Vnctuosi saporis (alias, unctuosus, saporosus.)	Sedat fluxū assus.	Lapidi, et renibus.	Cum comeditur inter duo fercula.	Multiplicat nutrimentum.	Exercitantibus.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
G	84	Oliuæ nigræ.	G. ca. tēp. cū modica siccitate.	0	Quæ sunt de Coqui, id est, de regiōe illa.	Excitat appetitum.	Sodæ, & uigiliis.	Cum comeduntur infra fercula.	Humor melancholicus.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

læ- us. **Suffrixata. (alias, Suffrixa.)** Eliguntur habentibus flegma in stomacho: eo quod ignis con sumpsit humiditatem eorum. Quapropter siccitate ipsorum desiccantur humiditates stomachi, & stringunt orificium fundi ipsius stomachi, & nutriunt corpus nutrimento calido & sicco. Et quod ex eis fit cum speciebus calidis, erit duræ digestionis: & propter hoc species non debent adponi in ferculis his infrigidatis.

Ra. **Gelatina, & Sulcius.** Eliguntur habentibus complexiones flegmaticas, (alias, inflammatas) & prohibentur frigidis. Conferunt coitui. Nocent autem podagræ, & neruis: nisi consequatur comestionem ipsorum, comestio chalce mellis. Et hi cibi de extremitatibus gressibilium, sunt meliores, quam facti de piscibus, uel carnibus albis, & teneris, & carnibus Vaccinis. Et coci procurant, ut geletur acetum, ad faciendum Gelatinam, cum modis zarolarum, amylo, & extremitatibus Hedorum lactentium. Helem est brodium Asfipicη infrigidatum, et colatum ab unctuositate ipsius: quod est simile Gelatinæ & Sulcio.

H. G. D. **Lac.** Compositum est ex tribus substantiis. Ex Sero, quod est calidum & acutum, subtilians humores: & laxat. Et ex caseo, qui est factus constipans, & generans humores grossos, & opilationes, & lapides in renibus. Et ex unctuoso, seu butyro, quod est calidum & humidum. Et diuersantur partes istæ. Nam quædam ipsarum augentur: & quædam minuuntur, iuxta animalium diuersitates. Et lac Asininum confert consumptis. Et lac Camelinum confert Hydropicis, quando miscetur cum urina ipsorum.

G. D. Ru. **Lac acetosum.** Eligitur post quadragesimum diem partus, & diuersatur secundum modos præparationis. Nam coctum cum rizo, uel frumento, est tardæ digestionis. Et illud cui amotum est butyrum, et factum est acre, propter ductionem, conueniens est habentibus complexiones calidas. Et illud cui ablatũ est butyrum, & serum, & dicitur Daug (in aliis Dausum) confert stomacho calido. Et cum lapides torrefacti ponuntur in eo, et dimittuntur donec consummatur aquositas eius, cõfert fluxui. Et illud, a quo separatum est grossum per coagulum, cum syrupo acetoso (alias, sinapi) sumptum, confert pruritui.

G. D. Ior. **Caseus recens.** Qui est propinquior caseus nouitati, est melior: & quanto longinquior, est pluris sitis, & difficilioris digestionis. Qui diuersatur secundũ animalia quorum est. Et Colustrum est frigidum & humidum, & impinguat corpus: & aqua eius mundificat uenas, & confert cõplexionibus hepatis calidi, & corporibus temperatæ caliditatis. Sauſi. (alias, Laui,) id est, Floricum, quod fit de sero bullito cum lacte, est mediocre inter caseum recentem, & colustrum. Et aqua lactis acetosi, frigida est & sicca in secundo gradu, & lac non multum acetosum cum speciebus, est cali. & sicc.

H. D. Ie. **Caseus uetus.** Detestatur, quia est difficilis digestionis, faciens sitim, & malum nutrimẽtum: & quanto est acutior, & asperior, tanto peior: eo quod coagulum præstat sibi acuitatem. Et consumptio aquositatis ipsius, præstat sibi desiccationem. Et propter uiscositatem etiam ipsius generat lapidem, & maxime in corporibus inflammatis. Et elixatus prius, et postmodum expressus, et assatus, stringit: et cum comeditur cum rebus calidis & siccis, sicut sale, & oliuis, est maioris desiccationis.

G. H. D. Io. **Oliuæ.** Sunt Oliuæ duobus modis. Oleaginæ: quę sunt multi nutrimenti. Et unctuosæ, in aqua seruatæ: quæ sunt stipticæ, & ex stipticitate sua confortant appetitum, & stomachum, & maxime quando comeduntur cum aceto. Et maturæ ex eis calidæ, & immaturæ frigidæ. Et de rubeis generatur humor uitellinus. Et Oliuæ nigræ sunt pluris olei, quam cæterorum modi oliuarum: & sunt magis propinquæ ad generandum choleram: ita quod possibile est, quod fiat propterea fluxus. Acetum tamen frangit maliciam ipsarum.

Apta huc quę supra fol. 14. Canone. 16.

F

Suffrixata. Gelatina, Sulcius. Lac dulce. Lac acetosum. Caseus recens. Caseus uetus. Oliuæ.

De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte, et modis ipsorũ, et condimẽtis, et ouis. Iuuamenta rationabilia.

A	85	Butyrũ recens.	Ior. cali. & hu.	o	De lacte pecorino.	Educit superfluitates pulmonis, gñatas p frigiditatẽ, & siccitatem.	Humectat stomachũ.	Cum rebus stipticis.	Sang. optimus.	Siccis.	Decrepitis.	Hyemi.	Meridianis.
B	86	Kemath.	Hẽt cõplexiões eorũ ex qbus fit.	o	Temperata in acuitate, & uehementi caliditate.	Prouocat ructũ, et appetitũ, mũdificat stomachum.	Sitim excitat.	Cum acetosis, unctuosis.	Flegma. salsum.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	87	Chures cum oleribus.	Hẽt cõplexiões eorũ ex qbus fit.	o	Quod fit cũ multo uino, & sinapi, & lacte.	Appetitum excitat.	Digestioni.	Cum comeditur cũ multis cibis bonis.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	88	Oua cum hepatibus.	Calida, & humida.	o	De Iohanichot regione sic dicta.	Exercitantibus.	Ructuositatem fumosam.	Cum uino ueteri.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	89	Oua Gallinacea.	Albugo fri. et h. Citrinũ ca. et h.	o	Recentia, magna.	Addunt in coitu.	Retardant digestionẽ, generant lentigines.	Comedatur solum citrinum.	Humor laudab.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	[illegible]
F	90	Oua Perdicum.	Subtiliora ouis Gallinarum.	o	Frixa, rotunda.	Conualescentibus.	Exercitantibus.	Cum uino rubeo.	Nutri. modicũ.	Temperatis.	Adul. et decrep.	Veri.	Temperatis.
G	91	Oua Anserum.	Tẽperata in caliditate, & grossa.	o	Semiassa.	Exercitantibus.	Colicæ, uentositati, et uertigini.	Cum origano, & sale.	Sang. multus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Io. **Butyrum.** Effectus Butyri recentis, est sicut olei recentis, conferens habentibus superfluitates in pectore & pulmone, & indigentibus maturatione & mundificatione ipsorum: & maxime cum comeduntur cum melle, uel zucchero. Et natura Butyri cocti, sicut natura recentis Butyri. Verumtamen est uelocioris caliditatis, propter salis admixtionem. Quod etiam quanto plus antiquatur, tanto uehementius calidum, & mundificatum est.

Ra. **Kemach, id est, compositum.** Immutata & integra, per se ipsa non dentur pro companagio: imo comedantur, cum cibaria grossa & unctuosa multiplicantur in prandijs, ad remouendum fastidia ipsorum. Et ipsa faciunt descendere cibum uelociter, & sitim concitant: & splenem ingrossant, & maxime in complexionibus calidis: & diliguntur ad comedendum cum assatis super carbones, & cardigene: & cum cibis infrigidiatis. Nam & ipsorum comestione, sentitur permutatio melior saporis unius cibi, ad saporem alterius. Kemach, condimentum.

Io. Iudaeus. **Chures cum oleribus.** Praeparatum cum Origano, expellit uentositates generatas ex lacte. Et praeparatum cum sinapi, subtiliat grossiciem ipsius. Et cum praeparatur cum Apio, & Mentha & cum herba Charione, id est, piretri (alias Chaidos, id est, piretro) efficitur boni saporis. Et cucurbitae praeparatae cum lacte, sunt iuuatiuae stomachi calidi: & frangit maliciam ipsorum sinapis, & ciminum magnum cum oleo.

Filius. Mūd. **Oua cum Hepatibus.** Dicam naturas quoque & Hepatis uniuscuiusque per se. Nam cum fuerint permixta, sunt grossae substantiae, & difficilis digestionis: & postquam digeruntur, corpori multum nutrimentum praestant. Et sanguis generatus ex eis, laudabilis est. Hepata etiam in seipsa sunt saporita, & praecipue cum fuerint hepata anserum, uel gallinarum pinguium: quae non debent multiplicari in cibis, & maxime quadrupedum.

H. G. **Oua Gallinarum.** Meliora ex Ouis, sunt Oua Gallinarum, & calidiora, cum sunt recentia. Et calefacta, & complete decocta, eo quod dura, uel fastidiunt, uel uelociter non descendunt: uerum cum digeruntur, multum nutriunt. Et semiassata nutriunt uelociter nutrimento multo. Et elixa in aceto, uentrem stringunt. Et quae sorbentur ex eis, cum rebus subtiliatiuis, eijciunt reuma e pulmone & pectore. Et cum sorbentur simpliciter, conferunt calefactioni hysophagi, stomacho, uesicae, & sputo sanguinis, & uocem clarificant. Et magis iuuatiua ex elixis sunt, quae proijciuntur in aqua bulliente ad coquendum.

G. R. Io. **Oua Perdicū.** Sūt subtiliora Ouis gallinarū, & minoris nutrimēti. Et melior pparatio Ouorū est uniuersaliter. Ponant ad elixandū in aqua bulliente cū sale & aceto, sicut cū aqua proportionent cōueniēter, ita quod superficies aquę, aequet extremae superficiei Ouorū. Et similis pparatio pdictis in bonitate, est, qn̄ agitant cū oleo, muri, & modico uino: & ponunt in uase, qd uas suspendat in caldario continente aquā calidam: deinde cooperiat, et accendat ignis de subtus, usque ad decoctionem perfectam. Et frixa & suffrixa in oleo sunt mala. generant enim lapidem, & faciunt fastidium, & Colicam. Et praeparata in aquis, sunt digestibiliora.

Oua Anserū, & Anatum, et Strutionū. Sunt haec uniuersaliter grossa, & tardae digestionis: diligens tn̄ comedere ea, comedat citrinū ipsorum. Et scias, quod citrinū ouorū omniū subtilius est albo, & albū est humidius citrino. Et nutribiliora ex ouis, & subtiliora, sunt oua habentia duo uitellia. Minoris nutrimenti sunt oua gallinarū sine gallo. Ex quibus duobus praedictis non generant animalia. Et similiter nec oua generata in defectu Lunae. Sed plurimū sunt generantia: eo quod oua a nouilunio usque ad pleniluniū, & replentur, & humectant, & sunt laudabilia ad generationem. Et econuerso, quae generantur a plenilunio usque ad nouilunium. Apta huc quę supra Canone.18.fol.17.

Butyrum. Condimentum. Chures cū oleribus. Oua cū hepatib. Oua Gallinarū. Perdicū. Anserū, Anatū. &c.

De Carnibus Animaliũ, & naturis ipsarũ, & de recentibus, & salsis. Iuuamenta rationabilia.

		Nomina.	Natura.	Gradus.	Melius ex re ipsa quam quęris.	Iuuamentum eius.	Nocumentum eius.	Remotio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	93	Car. Arietum.	Ie. cali. & hu. in comparatione Caprarum.	Cal. & hu. in 1.	Animales, pingues.	Stomacho tẽperato.	Cõsuetis pati nauseam, & abominationem.	Cum brodijs stipticis.	Flegma.	ꝓpinqs tꝑantiç.	In fine iuuẽtutis.	Veri.	Orientalibus.
B	93	Capra. Hedorũ.	Io. minoris cali. in humi. quã carnes agnorꝫ, et facilioris digestio.	Tꝑate cal. in 2.	Hedorũ rubeorꝫ, ad brunũ tendẽtes, a sex mẽsib. infra ꝓpiqores natiuitati.	Velocis descẽsiõis, seu digestionis.	Colicæ, quãdo sunt salitę.	Cum chalce mellino.	Nutri. deficiens a temperato.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Temperatis.
C	94	Vitulorum.	G. Meliores sunt carnib. Arietũ, & Vaccarum.	Tempe. cal. in 2.	Propinquiores natiuitati.	Vtẽtibus exercitio.	Spleneticis.	Cum motu, & balneo.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
D	95	Vaccinę. Carne.	Ie. frigi. & sicc. in comparatione Caprarum.	Cal. & sic. in 2.	Iuuenes exercitantes.	Exercitantib. & fluxũ cholericum patientibus.	Aegritudinibus multis.	Cum zinzibere, & pipere.	Nutri. flegmaticum.	Choleris.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	96	Sal.	Io. calidum, & siccum.	Ca. in 2. sic. in 3. ali. cal. & si. in 2.	Adriatici maris.	Cibum digerere facit, & descendere.	Cerebro, & uisui.	Lotus, & torrefactus.	Pruritum in cute.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	97	Car. salitæ, sic.	Cali. & sicc.	Ca. in 2. sic. in 3.	Pingues, humidæ.	Luctantibus	Colicæ.	Cum decoquũtur cum oleo, & lacte.	Sang. Melancholicus.	Calid. & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	98	Missse.	Minoris sunt calidiratis, q̃ carnes siccæ.	Cal. temp. in 1.	De animalibus humidis.	Corporibus Præstãt uires.	Faciunt pruritum.	Cum speciebus frigidis, & humidis.	Melancholia.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ori. Carnes Arietum. Prohibentur carnes pecudum, quia malum sanguinem generant. Et Agni faciunt nutrimentum multum, calidum & humidum. Verum flegma generant. Et Arietes annales temperatiores sunt minoribus se. Et istæ carnes sunt in uere meliores, q̃ in alijs temporibus: quæ præparantur indigentibus infrigidatione cum aceto, & indigentibus descensione cum muri: post quas bibitur uinum album subtile: deinde accipitur Calche zuccarinum.

H. Io. R. Carnes Caprarū, & proprie Hedorum. Eliguntur carnes Hedinæ, propter bonū nutrimentum quod præstant: & prohibentur ex eis carnes fœminarum, seu mariū plurium annorum: quia sunt difficilis digestionis, & mali chimi. Et carnes Caprinæ uniuersaliter, conferunt pustulas patientibus & Bothor: & præparandæ sunt in uino rubeo, dulci. Et Hedinæ carnes in hyeme malæ sunt, in æstate bonæ, & in alijs temporibus mediocres. Vocantur uero Hedi, usq; ad sex menses, & annales post annum, & duorum annorum post duos annos. quia quanto antiquiores, tanto peiores.

G. Ma. R. Carnes Vitulorum. Quorumlibet siccorum animalium carnes iuniores, temperatiores sunt in humiditate & siccitate: propter additionem humiditatis nutrimentalis, & siccitatis naturalis. sicut Vitulus. Et carnes quorumlibet animalium humidorum seniores, sunt temperatiores iunioribus. sicut Arietes, qui sunt conuenientiores corpori temperato, carnibus Vaccinis. Et ab autumno, usq; ad medietatem ueris, sunt mali: & in æstate tota boni.

R. G. Carnes Vaccinæ, & Camelinæ. Eligitur brodium Asfipicij infrigidatum, & colatum, & uocatur Helem, habentibus epar calidum, & ictericis, & his similibus. Verum habentes frigidas complexiones, comedant cum allijs, pipere, Darsim & Mentha (in alio, Ruta.) Et carnes Camelinæ, sunt conferentes patientibus ueram sciaticam, & molestiam febris quartanæ. Expellitur autem nocumentum ab eis, cum extenuantibus ipsorum grossiciem. sicut zinziber conditum, & siccum (in alio, sal.)

Io. Ra. Sal. Eligitur ad præparandos cibos insipidos, & faciendum ipsos transire per membra: & est desiccatiuum corporum: rectificatur tamen cum sisamo: eo quod humectat eius acuitatem, unctuositate sua, & impinguat corpus sua substantia. Et semina papaueris temperant caliditatem Salis, cum frigiditate ipsorum: & semen Canabis, licet sit calidum. & desiccatiuum spermatis, est tamen subtiliatiuum, & prouocatiuum urinæ. Et Origanum expellit unctuositates, uentositates, uenenositates. Et herba Asæ facit adpetere cibum. Et diximus de residuis speciebus, quando locuti fuimus de Speciebus. Vide supra fol. 2. can. 4.

Iudæus. Carnes salitæ, Siccatæ, & Misiske. Comparantur carnibus recentibus ex quibus fiunt. Sal tamen addit in eis caliditatem, & siccitatem, & minuit nutrimentum eius: propterea debent præparari cum lacte, uel brodio facto cum ouis, butyro, uel oleo sisamino, & cum pinguedinibus recentibus. Et meliores quæ saliuntur de carnibus sunt quæ duræ, & pingues, quibus conueniet desiccatio salis. Et sunt conferentes flegmaticis, & humidis, quando ex eis recipitur modicum.

Ys. Misiske. Id est, carnes incisæ, subtiles & longæ, salitæ, & desiccatæ in sole, quod & Machamar dicitur. Recipiunt qualitates specierum, quæ ponuntur in eis. sicut ameos, piperis, cardamomi, & coriandri. quæ bonæ sunt Hydropicis, & inflatis: & maxime quæ positæ fuerunt in aceto: eo quod minus sunt siticulosæ. Auferunt etiam fastidium factum ex cibis unctuosis, & sedant sitim quæ accidit Ebrijs. Huc apta canonem. 17. supra fol. 16.

Carnes Misiske. Salitæ, & siccatæ. Sal. Vaccinæ, & Camelinæ. Vitulorum. Caprarū, & Hedorū. Arietū.

De Carnibus animalium, syluestrium, quadrupedum & auium. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñantur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	99	Car. Gazelorũ	Ra. ca. et sic. sunt meliores iter car. nes uenationũ.	Cal. & sic. in 2.	Iuniores.	Colicæ, & paralysi, & corporibus multaæ superflui tatum.	Neruos desiccant.	Cum oleis, & acetosis.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
B	100	Leporinæ.	H. ca. & sic. uen trẽ stringẽtes, & urinã puocãtes.	Cal. & sic. in 2.	Capti per uenatores canes.	Superatis a pinguedine.	Vigilare faciunt.	Cum speciebus subtiliatiuis.	Melancholia.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
C	101	Grues.	Th. in. & sic. lo. calid. & sicc. uel unctuosæ.	Cal. & sic. in 2.	Captæ cum falcone aucupatione.	Vtentibus exercitio.	Faciunt male digere re.	Cum preparantur cũ speciebus calidis bonis, & bene coctis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	102	Bistardi.	G. c. & h. mulũ Mas. int gallinas uel anseres, et a nates i grossicie.	Cal. & hu. in 2.	Remanẽtes in nido, & fatigatæ ante interfectionem.	Mitigat uentositates.	Arteticæ, & Colicæ.	Cum darsini oleo, & aceto.	Sang. flegma.	Frigidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	103	Pauones.	lo. diutc. digestu. G. assimilãt cor ticib. cefaliõ. lo. malę cõplexiõis.	Cal. & hu. in 2.	Iuuenes.	Stomachis calidis.	Difficilis digestionis.	Cum suspen sione ipsorũ per collũ, & appẽsiõe lapidis ad pedes.	Chimus grossus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	104	Anates, anseres.	lo. multæ caliditatis, et humidi. H. hũidiores auibus domesticis.	Cal. & hu. in 2.	Remanẽtes in nido, post alios pullos in bonitate.	Impinguant macilentum.	Replent corpus superflui tate.	Cum insufflatiõne boracis in gula ipsorũ ante interfectionem.	Hemor fleg.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	105	Sturnæ.	lo. tempe. calidæ.	Ru. calf. in 2.	Pingues, humidæ.	Conualescentibus.	Ventribus frigidis pondera grossa.	Cum præparantur cũ fermento.	Sang. tẽpera.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Orientalibus.

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ior. Carnes Gazelorum. Carnes syluestres omnes malæ sunt, generant enim sanguinem grossum, & melancholicum. Gazelorum tamen minoris sunt maliciæ inter alias. Post quas
Ra. Leporinæ sunt iuuatiuæ decrepitis, & habentibus complexiones frigidas, & maxime senes ex eis. Iuuenibus tamen non sunt conuenientes: qui si comedere appetant ex eis, reponant ipsas una nocte in succo Granatorum, & aceto. Lactentes uero, & exeuntes a lacte, dum dicimus, intelliguntur adolescentuli Gazelorum.

H. G. Ori. Ia. Carnes Leporinæ. Eligitur cerebrum ipsorum assum, contra tremorem, cum comeditur cum pipere: quod confert indigentibus cura desiccatiua, nec est bonum indigentibus cura subtiliatiua. Ipsum etiam stringit naturam, & urinam prouocat: & quia pascua sua in campis assumit, factum est siccæ naturæ. Nam omnia, quæ pascuntur in campis, sunt sicciora pascentibus in domo. Et carnes Ceruorum & Arietum montanorum sunt omnes malæ & nociuæ.

Ior. Io. Grues. Eliguntur ita, ut assumatur post comestionem ipsarum chalce mellitum, & uinum bibatur croceum, citrinum, & res quæ procurent exitum ipsarum uelociter: eo quod sunt neruosæ, & grossæ pinguedinis, & propterea comedi debent post interfectionem ipsarum, cum dimittuntur uno die, uel duobus, & ligatis lapidibus in pedibus suspendantur: ut teneræ fiant carnes ipsarum: & decoquantur bene in earum decoctione, ut facilius digerantur cum comeduntur. Et taliter fit omnibus, quæ sunt de huius natura.

Gar. Filius. Műd. Bistardi. Prohibentur, quia grossæ sunt carnes, & duræ ad digerendum: & meliores sunt ad comedendum, postquam interfectæ steterunt uno die. Infigantur pectoribus & coxis ipsarum alliorum frusta multa, cum pipere, & etiam cum speciebus. Et quando digeruntur, nutriunt multum, & quæ reperiuntur in nidis, laudabiliores sunt senibus. Verumtamen accipiatur post eas chalce mellitum, & uinum bonum uetus, cum zinzibere conditum.

G. Ior. Pauonum carnes. Odiuntur, quia sunt magis lactosæ carnibus aliarum auium, & magis difficiles ad digerendum, & magis similes corticibus cephalionum. Debent autem ipsi Pauones post interfectionem morando per unam noctem, suspensi cum pondere, bene decoqui. Prohibetur autem comestio illorum hijs, qui utuntur quiete & statu: eo quod sunt de cibis exercitantium, & motu utentium. Vinum tamen uetus bonum, facit eos digerere.

H. Io. Anates, & Anseres. Eliguntur cum assantur, & inunguntur cum oleo, ad auferendum horribilem odorem ipsarum. Et in præparatione ipsarum, ponantur multæ species calidæ, ad remouendum ipsarum grossiciem, & odorem prædictum: eo quod carnes ipsarum malæ sunt, duræ, & non conuenientes stomacho, propter difficultatem digestionis ipsarum. H. Humidiores inter carnes auium domesticarum, sunt carnes Anserum: & humidiores inter carnes auium lacualium, sunt carnes Anatum: quæ quia superfluitates multiplicant, febres generant cum uelocitate.

The. G. M. Perdices paruæ, seu Sturnæ. Sturni, Phasianis sunt in natura propinqui. Et secundum ordinem se habent in temperantia & subtilitate. Nam Sturni principaliter: consequenter Phasiani: ultimo Perdices, propter desiccationem ipsorum. Qui non sunt cibi quibus uti debet sanus, & maxime motu utentes. Et meliores inter carnes Phasianorum, Coturnicum, & Turturum sunt, cum comeduntur in autumno.

Apta huc quæ supra fol. 17. Canq. 15.

F 2

Car. Gazelorum. Leporinæ. Gruum. Bistardorum. Pauonum. Anserum, Anatum. Sturnorũ.

De Auibus. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REIpsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Veri.	Regiones.
A	106	Coturnices.	Ind. cal. & sicc.	cali. & sicc. in 2.	Nidasij, & humidi.	Artetice, & frigidis.	Epati calido.	Cum coriandro, & aceto.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
B	107	Auiculę Cirzar.	G. c. & si. lo. duriores carne gallinarum.	cal. & sicc. in 2.	Assatæ, & pingues.	Addunt in spermate, & coitu.	Humiditatibus primis.	Cum oleo amigdalino.	Humor cholen.	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
C	108	Nigreti. Merulę	le. cal. & sic. & malæ, & maxime macilenti.	cal. & sicc. in 1.	Captæ cum laqueis.	Addunt in erectione uirgæ.	Cerebro.	Cum brodijs humidis.	Humor acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	109	Gallinæ.	Mes. temperate calid.	tpate cali. in 2.	Pascētes de India: in regione nostra, uiridibus, & libero campo.	Addunt in cerebro, & spermate.	Vrentibus motu.	Cum bono uino, odorifero.	Nutri. tempera.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
E	110	Galli.	Mes. cal. & sicc. cum temperamento.	cal. & sicc. in 2.	Quæ sunt tēperatę uocis.	Patientibus colicam.	Stomachis.	Cum fatigatione ante in[ ]erfectionem.	Nutri. illauda.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	111	Pulli colūbini.	G. cal. & multæ hu. lo. hu. eorum superflua.	cali. & hu. in 2.	Adquirentes iam sibi cibū bisarti.	Paralysi ex frigiditate.	Cerebro, & uigilijs.	Cum aceto, & coriandro.	Sang. fortis cāli.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Nitiosis.
G	112	Castrata ex aīal.	Frigidiora sunt multo castrato, non castratis.	Diuersantur.	Annale, hyrcinum.	Velocis digestionis.	Laxant stomachum.	Cum succo fructuum.	Sang. tēperat.	Temera. in cali.	Iuuenibus.	Hyemi.	Occidentalib.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		

Ru. Ra. Coturnices. Odiuntur alsatæ: quia siccæ sunt, & maxime nutritæ cum elleboro. Et Turtures calidæ sunt, & siccæ. Verumtamen earum siccitas est fortis: propter quod non comedantur ex eis nisi pulli ipsarum, & ultimo remanentes in nidis. Et Sturni, & Alchata habent in se superfluitates, & sunt malæ digestionis, & mali nutrimenti: & sanguis ex eis generatus, calidus est, & siccus. Et Alchata est siccior, & unctuosa ualde, obtemperans eas.

G. Ie. Io. Auiculæ, & Cuzardi. Prohibentur: quia dum modicum ex ossibus eorum commiscetur comedendo ipsos, accidit hysophago, & in intestinis excoriatio. Et quando fit ex pullis eorum frosa cum ouis, & cepis, addunt in coitu. Et ipsorum brodia laxant, & carnes stringunt, maxime quando macri sunt. Et peiores ex eis sunt, qui impinguantur in domibus. Et Cuzardi sistunt uentrem, & ipsorum brodium confert Colicæ.

G. Mu. Ru. Nigreci, siue Merulæ. Odiuntur: quia comedunt uermes, & locustas: propter quod habent carnium acuitatem, & odores horribiles, & non bonos colores, & sunt peiores carnibus Cuzardorum. Rufus ponit in auibus tres ordines dicens. Quod meliores ex auibus syluestribus sunt Calandrellæ, & Sachar (in alio, Sathur pingues.) Deinde sturni, phasiani, perdices, turtures, pulli columbini, palumbæ syluestres, & filacotonæ. Et post has coturnices, & Cuzardi: licet Cuzardi magis attribuitur medicinæ, quam cibo. Auium syluestrium ordines.

G. Ra. Io. Gallinæ. Sunt cibus temperatus: quia nec sunt calidæ, conuertibiles ad choleram: nec frigidæ, generatiuæ flegmatis. Et ignoramus qualiter uulgus, & quidam Medici dixerunt, quod sint malæ podagricis, inducentes podagram. Et dicentes hoc, non credimus habere aliquam aliam probationem, nisi proprietatem tantum: nec hoc inuenitur notatum in libris. Verum ipsæ pulchrum efficiunt colorem. Et ipsarum cerebella addunt in cerebro, & sensibus. Et sunt de cibis conualescentium, & quiescentium, & maxime priusquam ouerint.

G. Ru. Ioh. Galli. Ex Gallis ueteribus resultat uirtus borachia in coctura, qua laxatur uenter: & confert Arteticis, tremori, & febri diuturnæ, peryodali: & maxime quando præparantur cum aqua, sale, & caulibus, & medulla cartami, & polypodio. Et Gallicellorum nutrimentum, conueniens est cum uociferare incipiunt, cunctis hominibus: & gallinarum, prius quam ouent: quibus uti debetur ad comedendum quotidie, uel in maiori parte.

G. Theo. H. Pulli Columbini, Turtures, & Filacotonæ. Sunt propinquæ in naturis suis: Verum pulli Columbini sunt nocituri cerebro, & oculis, & maxime, quando fuerint assati. Et sunt multarum superfluitatum. Et sanguis ipsorum est uelocis corruptionis, generans ægritudines sanguineas: & cibi facti cum distillatione humidatum horum pullorum assatorum. In quibus etiam si apponeretur pinguedo inuenta in eis, adderent in coitu, & renibus prodessent. Turtures uero comedi debent, residentes post interfectionē ipsarū uno die. Verūtamen postquā annū transierint, non debent comedi.

M. Io. Castrata Animalia. Cum pinguia fuerint, sunt boni saporis, & humida naturam laxantia & tarde descendentia. Macra uero, econtrario sunt: quia sunt uelocis descensionis. Et meliores ex earum carnibus sunt illæ, quæ sunt mediocres inter maciem & pinguedinem, conuenientes iuuenibus exercitantibus. Et meliores etiam ex earum carnibus sunt Arietinæ ultimæ iuuentutis: & Vaccinæ non peruenientes ad ultimum iuuentutis: & castrati Capuli. Et illis qui modico motu utuntur, carnes Vitulinæ, & Hedinæ sunt meliores.

Coturnix. Auiculæ, & Cuzardi. Nigreti, & Merulæ, Gallina. Gallus. Pulli colūbini, & Turtures. Capo.

De Piscibus recentibus, & Salitis. Iuuamenta rationabilia.

A	113	Pisces.	Frigi. & humi.	Fr.et h.in 3.al.2.	Petrosi, subtilis corporis, & parui.	Ingrossant corpora.	Faciunt sitim.	Cum uino, & passulis.	Humor flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
B	114	Praeparati in Aschipitio.	Fri. & hu. in humi. temperata.	Frig. & hu. in 2.	Quorum magnitudo est a brachio usque ad palmum.	Hepati cholerico.	Visui.	Cum phelu-dichi.	Fleg. acetosum.	Calidis.	Iuuenibus.	Incẽtiuae aestati.	Maritimis.
C	115	Saliti.	Cal. & sicc.	Cal. et sic. in 2.	Saliti ex longinquo.	Liquefaciunt flegma.	Faciunt Morphaeam nigram.	Cum uino rubeo mellito.	Impetigo, & scabies.	Frigid. & hu.	Senectuti.	Hyemi.	Meridianis.
D	116	Frixi, & infusi aceto, et herbis.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Humidi, pingues.	Excitant appetitum.	Sciaticae.	Cum dyatitron.	Sang. Melancholicus.	Humidis.	Decrepitis.	Veri.	Maritimis.
E	117	Ihareth.	Calid. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Nõ diu in sale stantes.	Laxant uentrem.	Spleni, & stomacho.	Cũ frosa ouorum tremula.	Nutri. malum.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	118	Sachne.	Calid. & sicc.	C. in 2. et si. in 2.	Boni odoris.	Malo odoris, proueniente a stomacho.	Sitim inducunt.	Cum medullis lactucarum.	Sang. malae qualitatis.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	119	Vrbien.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in 2.	Citrini, recentes.	Addunt in coitu.	Dormitioni.	Cum frosa de oleo amigdalino.	Sang. grossus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentriona.
H	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

H. G. D. **Pisces.** Species Piscium multæ sunt. Odiuntur tamen ex omnibus magni, & lacuales, & qui nutriuntur ex limo: quia sunt nociui stomacho, & laxantes uentrem. Et Pisces fluuiales sunt multarum spinarum subtilium, & multarum humiditatum: & marini econuerso. Et Anguillæ sunt multi nutrimenti, lubricantes uentrem, & mundificantes cannam pulmonis: & uocem clarificant, & addunt in spermate: & fastidiuntur, illæ tamen quæ sunt magni corporis, & multi nutrimenti: & multarum superfluitatum.

Ior. G. Ru. **Asfipicium Piscium unius palmi usq; ad brachium, qui dicuntur Esocte (alias, Escele.)** Iuuamentum est Ictericiæ, & febrium cholericarum. Et brodium piscium in quo apponitur uinum, laxat uentrem. Et Asfipicium ex piscibus, est melius frixis, & maxime cum farina inuolutis. Et præparati in aceto, sunt meliores ipsis: prius tamen bullienda est aqua, deinde sunt decoquendi pisces in ea, ut remaneat sapor eorum, & delectabilis fiant saporositatis: & taliter non deuastabuntur in coquendo. Sunt autem decoquendi aliquanto spacio post piscationem, quo corrumpi non possint.

G. Su. Ru. **Saliti.** Eliguntur ad saliendum pisces, illi qui sunt duriorum carnium, & iuniores: & illi qui sunt tenerarum carnium maiores, etiam in ætate prouecti. Caueri autem debet, ne sint de aquis quibus fimus est mixtus, uel limus positus ad calidum, uel de illis quibus miscentur aquæ balneorũ, coquinarũ, uel alueorum qui discurrunt a ciuitatibus magnis ad flumina modicũ fluentia. Quod si oportet ipsis uti, piscentur eos in superiori loco fluminis, antequã ad ciuitatẽ perueniant: deinde saliant: et comedant postquã in sale deficcent, cũ multo oleo. Et cum hoc toto pisces illi sunt conferẽtes, et consentientes actionibus, quas longũ esset enarrare.

Di. Ior. **Frixi, cocti, & in aceto depositi.** Sunt sitim minus inducentes, quam saliti, & recentes cum oleo frixi: propter alterationem, quam recipiunt ex frigiditate aceti. Et sunt uelocioris digestionis & subtiliationis, propter admixtionem rerum & specierum in ipsis. Et sunt mali patientibus melancholiam: quia sanguinem melancholicum generant. Et est sciendum, quod cauda piscium, propter motum ipsius, est melior dorso eius, & dorsum melius uentre ipsius. Et oua Piscium sunt difficiliora ad digerendum ipsorum carnibus.

Ru. Ie. **Tharet.** Eligitur modicum ex eo: quia est medicina subtiliatiua melancholiæ, & febris quartanæ. G. Narrauit in Epistola ad Glauconem. Non tamen est bibendum post asumptionem ipsius uinum, nec aliæ res calidæ asumendæ: & similiter in piscibus salitis: eo quod adderent cum eis corpori caliditatem & siccitatem. Et sunt mali stomacho: uerum sunt subtiliatiui. & corpus laxantes calide. Et Curchach similis est ei in omnibus modis suis.

G. The. Ra. **Sachne.** Eligitur pro illo, cui accidit malus odor ex flegmate corrupto in stomacho: & ad stomachum fastiditum ex humiditatibus: eo quod in ipsa est incisio, subtiliatio, & mundificatio. & hoc propter salem qui reperitur in ea: propter quod sitim inducit, & facit sodam: & corpus deficcat. Et confecta ex propinquo, & liquida præprata cum piscibus pinguibus, est minoris nocumenti.

Ru. Io. **Vrbien, & Bubulichi, & Cancri salsi.** Sunt difficilis digestionis, uentrem laxantes. Et omnes qui sunt paucæ salsedinis, sunt difficilioris digestionis. Marini, sicci, saliti in sale conseruati, & carnes Cancrorum fluuialium in brodio præparatorum, conferunt Ethicæ: & sputo sanguinis. Et quando comburuntur in uase terreo, lutato luto sapientiæ, in fornace continente lentum ignem, & bibitur cinis ipsorum cum syrupo facto de papaueribus, confert sputo sanguis. Gambari calidiores sunt Vrbien.

Apta huc quę supra fol. 17. Canone. 19.

Pisces. Asfipicium. Pisces saliti. Frixi, cocti in aceto. Tharet. Sachne. Vrbien.

De Carnibus membrorum Animalium, & naturis ipsorum: & de recentibus, & salsis. Iuuamenta rationabilia.

A	120	Capita.	Cal. grossa, et h.	Cali. et hu. in 2.	Quæ sunt ex animali temperato.	Ventrem laxant, et prouocant urinam.	Leuia faciunt ponderosa.	Cum darsini, & pipere.	Humor cōposi.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
B	121	Cerebra.	Frigi. & humi.	Fri. & hu. in 2.	Ex animali completo.	Addunt in cerebro, prouocant uomitū cum oleo.	Corpus grauant.	Cum sale, sinapi, & origano.	Sang. flegmati.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyē, uel autū.	Frigidis.
C	122	Oculi.	Cal. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Mediocriter eminentes.	Addunt in spermate.	Abominationem faciunt.	Cum herba asæ, & origano.	Sang. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyē, uel autū.	Frigidis.
D	123	Pedes, cū tibijs.	Temperati.	Tēpe. cali. in 2.	Agnorum, et Hedorum.	Consolidant ossa fracta.	Colicæ.	Cum aceto, & croco.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Pueris leni. maciē. in al. cōual.	Veri, et Aestati.	Temperatis.
E	124	Corda.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Animalis lactantis.	Exercitantibus conueniunt.	Organis digestionis.	Cum aceto, & herba Asæ.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrionali.
F	125	Vbera.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	De animali temperato.	Multiplicant lac.	Tardę descensionis.	Cum origano, & aceto.	Sāg. melā. et lac.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
G	126	Testiculi.	Cali. et humi.	Cal. et hu. in 2.	Pinguium Gallorum.	Addunt in spermate.	Difficilis digestionis.	Cū Pulegio montano, & sale.	Sang. et sperma.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

H. Io. Ru. **Capita.** Carnes Capitum multi ſunt nutrimenti, addentes in ſpermate, & digeſtionem retardantes. Nocent ſtomacho: eo quod laborat in digerendis ipſis: cum ſint naturarum diuerſarum, & mali tranſitus: unde ructuat recipiens de ſapore ipſorum longo tempore poſt comeſtionem. Quæ ructuatio ſedatur, ſi prius eis comedatur Cortana. Et ſunt de cibis exercitantium. Quorum proprietas eſt, inducere fœtorem in urina: quæ remouetur ex maſticatione Maſticis, & ex miſtione in brodio ipſorum. Cuius Maſticis propriũ eſt, facere redolere urinã, ſicut redolet oleum roſaceum.

G. R. Ie. **Cerebra.** Cuiuſlibet Cerebri nutrimentum eſt flegmaticum, tardæ deſcenſionis, & difficilis digeſtionis, habens in ſe cauſſam faſtidij, & uiſcoſitatis, quibus etiam feſtinat corruptio. Et eſt ſtomachi nocitiuum, procurans faſtidium, & uomitum: maxime quando comeduntur poſt cibum cum multo oleo: & magis nocitiuum, non potentibus ipſum digerere, & habentibus defectum appetitus in cibis. Propter quod præparandum eſt cum ſale, aceto, origano, pulegio montano, & cum alijs ſpeciebus calefactiuis, & ſubtiliatiuis.

Io. Ru. **Oculi.** Eliguntur Oculi, quia ſunt naturæ & ſubſtantiæ diuerſarum. Debent tamen comedi ex eis, muſculi, & pinguedo: muſculi tamen ſunt uelocioris deſcenſionis inter omnia quæ comeduntur ex animalibus, & pinguedo natat in orificio ſtomachi: & ex membris animalium muſculi ſunt laudabiliores. Ex eis tamen melius eſt ipſius medium: eo quod extremitates ipſorum muſculorum ſunt neruoſæ. Et linguarum carnes ſunt temperatæ, quarum nutrimentum mediocre in quantitate. Aures uero ſunt cartilaginoſæ: quarum extremitates ſunt comedendæ.

H. Filius. Mũd. **Pedes cum Tibijs.** Eliguntur ex tibijs anteriores: eo quod digeſtibiliores ſunt poſterioribus. Et ex eis partes domeſticæ ſunt digeſtibiliores partibus extrinſecis: quia motus in ipſis tibijs eſt a parte domeſtica, ſeu intrinſeca magis: quæ ſunt pauci nutrimenti, propter earum maciem: & ſunt uelocioris deſcenſionis, propter uiſcoſitatem eorum. Sanguis uero qui generatur ex eis, eſt laudabilis qualitatis. Colla tamen parum ab his deficiunt in bonitate, propter cerebri ſuperfluitatem, & deſtillationem tibiarum. Et carnes prædictæ meliores ſun roſtris, ſiue maxillis animalium. Roſtra uero, ſeu labia, meliora ſunt auribus.

D. Io. Ru. **Corda.** Sunt ualde difficilis digeſtionis. Et illa quæ ſunt temperati animalis, comeduntur cum muri, pipere, & cimino: poſt recipiatur zinziber conditum: quæ cum digeſta fuerint, nutriunt nutrimento multo. Pulmones calidi ſunt & ſicci. Qui ſunt iuuatiui lente febricitantibus, & adoleſcentibus: quia ſunt leuis, & facilis digeſtionis. Et ſunt nocitiui exercitantibus: quoniam ipſorum nutrimentum eſt modicum, flegmaticum, conſtipans uentrem.

Io. Ru. **Vbera.** Carnes horum membrorum, ſimiles ſunt carnibus glanduloſis, quarum ſapor eſt dulcis, & ſapidus: & complexio ipſarum humida eſt, declinans ad frigiditatem: & hoc eſt propter ſimilitudinem ipſarum cum ſubſtantia ſpermatis. Et ſanguis generatus ex eis, eſt bonus: & cum digeruntur, nutriunt, nutrimento multo. Et cum ſunt ex animalibus iunioribus ſunt meliores, quam quæ ſunt ex ſenibus: quarum bonitas, & malicia eſt ſecundum bonitatem, & maliciam animalis cuius ſunt. Et dicunt quidam, quod bene coctæ & comeſtæ, conferunt ad generandum ſperma.

Teſticulorum. Subſtantiæ & complexiones, ſimiles ſunt ſubſtantijs, & complexionibus Mammillarum: ſed declinant magis mammillis ad caliditatem: quia ſperma generant. Et ſanguis generatus ex eis, eſt minoris bonitatis, quam ſanguis generatus ex mammillis: & ſunt inſipidi. Et qui ſunt ex animalibus decrepitis, ſunt tardæ digeſtionis. Et Teſticuli inter cibaria uniuerſa ſunt, quorum quantitas modica, multum nutrit. Debent autem comedi cum ſale, origano, & ſalſamentis digeſtiuis.

Apta huic quæ ſupra fol. 19. Canone. 21. notantur.

Capita. Cerebra. Oculi. Pedes cum Tibijs. Corda. Vbera. Teſticuli.

De Membris animaliũ interioribus, & eorũ partibus extremis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	127	Hepata.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Anserum pinguium.	Non uidentibus de nocte: & præcipue hepar Caprarum.	Stomachum fatigant.	Cum oleo, & sale.	Sang. mundus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	128	Splenes.	Calid. & sicc.	Ca. sic. in 2. al. 1.	Ex pinguibus animalibus.	Ad ingrossandum complexionem.	Patientibus melancholiam.	Cum pinguedine, & oleo multo.	Melancholia.	Calid. & humi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
C	129	Viscera, et intest.	Fri. & neruosa.	Fri. & sicc. in 2.	Animalium Arietum.	Quibus cib. feruescit (ali. fumescit) in stomacho.	Varicibus.	Cũ Asfipitio præparato cũ galanga & pipere.	Flegma.	Calid. & siccis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
D	130	Adeps, Pingue.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	De aniali temperato (alias, perfecto.)	Coitui.	Vertuntur in fumũ, sanant & laxant abominationē.	Cum usuen, aceto, & zinzibere.	Nutri. fastidiol.	Frigi. & sicc.	Senibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	131	Alæ, & Colla.	Tēperate cali.	Tpate cal. in 2.	De optimis gallinis.	Conualescentibus.	Corporibus fortibus.	Bene coctæ cum oleo.	Sang. modicus.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
F	132	Coria. Cutes.	Fri. sic. in pportione carnium.	Frig. sicc. in 2.	Corium auis humidæ, seu lactantis animalis.	Quibus cholera fluit ad stomachum.	Generat opilationem, & malam digestionem.	Cum aceto, & speciebus, & bona coctura.	Sãg. modi. et fr.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	133	Ventres.	Grossæ substantiæ.	O.	Cum Anseribus pinguibus, iuuenibus.	Exercitantibus.	Tardæ digestionis.	Si bene coquantur cum sale.	Nut. mediocre.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ru. Ior. **Hepata.** Eligitur hepar Caprarum assatum, patientibus debilitatem uisus. Et hepar est difficilis digestionis, generans grossum sanguinem. Hepar Asininum, quando assatum comeditur ieiuno stomacho, confert patientibus Epilentiam. Et si hepar Caprinum assatum comederit patiens Epilentiam, capietur ab ea: & maxime hepar Hyrcinum. Sapidius inter hepata est hepar Anserum pinguium impinguatorum cum pasta, & lacte. Et hepar pinguium Gallinarum. Deinde hepar Porcorum impinguatorum cum ficubus.

G. Ru. Ior. **Splenes.** Splen non est sapidus: eo quod continet quantitatem aliquam stipticitatis. Et sanguis qui generatur ex eo, est uehementis maliciæ: quia decliuis est ad melancholiam. Sed qui est pecorum & animalium humidorum, recentium, & tenerorũ, econtra. Renes uero sunt calidi, & difficilis digestionis, & mali nutrimenti: eo quod aliquid de qualitate urinæ patet in eis: stringentes naturam. Et præparari debent cum muri & aceto: ut sint facilis digestionis, & uelocis descensionis.

G. Io. Ru. **Viscera, & Intestina.** Odiuntur, quia neruosa sunt, & difficilis digestionis: & licet bene cocta fuerint, sanguis tamen generatus ex eis, est modicus ualde. Et etiam uasa sunt superfluitatum, quas natura expellit, & sunt remota a corde, & non sunt in motu continuo, nec aliquid ex eis resoluitur. Et si quis ea comedere uoluerit, faciat ipsa elixari prius: deinde præparari & decoqui cum aceto, & speciebus, ad hoc ut sint digestionis facilioris.

G. Ior. Paulo. **Adeps, et Pinguedo.** Adeps est minoris caliditatis & humiditatis Pinguedine: & propterea post liquefactionem ipsorum ciborum, coagulatur adeps: & hoc hebetat stomachum. Pinguedo uero uertitur in choleram. Et diuersatur secundum diuersitatem animalium quorum est. Adeps igitur Vaccarum est siccior. Et secundum ætates etiam. quia iuuenum est humidior adeps. Secundum recentiam, & uetustatem: & sexum masculi, seu fœminæ. Sunt tamen hæc utilia ad præparationem carnium. Quando uero solæ comeduntur: generant flegma, & opilationes, & corrumpunt cibum: & maxime dulcem.

Ie. Io. **Alæ, & Collum.** Eliguntur Alæ conualescentibus, propter debilitatem caliditatis ipsarum: & quia sunt uelocioris digestionis inter membra auium, & paucarum superfluitatum, & nutrimenti pauci, propter motum ipsarum. Et laudabiliores ex eis sunt Alæ paruarum auium impinguatarum. Et similiter se habent Colla. Et quæ sunt ex auibus procedentibus in ætate, tam Colla, quam Alæ ipsarum sunt tardæ digestionis, & malæ, nec aliquid boni existit in eis.

G. Iudæus. **Coria, & Cutes.** Auium sunt laudabiliores cibi inter omnia Coria aliorum animalium, & sunt subtiliora, & uelocioris digestionis in proportione aliorum animalium. Et in comparatione auium, membra ipsarum sunt meliora & deteriora secundum modos auium quarum sunt membra: & secundum genus ipsarum, grossiciem, ætatem, pascua, loca, tempora, & secundum alios modos, quos de auibus diximus. Et scias, quod natura non statuit Coria animalibus, ut digerantur, seu non digerantur, sed statuit ea ad expellendum superfluitates, & ad defensionem corporis, & ad sentiendum.

G. Iudæus. **Giserij, seu Ventres.** Sunt grossi. Et meliores ex eis sunt Giserij Anserum pinguium: deinde Gallinarum pinguium. Et hepata auium calida sunt & humida, saporosa. Et sanguis generatus ex eis laudabilis. Et saporosiora inter hepata auium, sunt hepata Anserum pinguium: deinde hepata Gallinarum iuuenum pinguium: maxime quando nutriuntur ex fructibus maturis & dulcibus.

G 2

Hepata. Splenes. Viscera, & Intestina. Adeps, et Pinguedo. Alæ, & Colla. Coria, & Cutis. Ventres.

De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

A	134	Sicheis.	Temper. in cal.	Cal. & tpa. in 2.	Operatum in compositione.	Hepati cholerico.	Facit dysenteriam, & corpus macerat.	Cum dulcoratur fauo mellis.	Sãg. laudabilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
B	135	Salhadia, & Sindibeis.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Temperatæ salsedinis.	Colicæ.	Fastidit, & sitim efficit.	Cum cibo facto ex succo. lemoncellorum.	Humor lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Frigidis.
C	11	Madua, & Maskia.	Frig. & tpa. hu.	Frig. tẽper. in 2.	Cuius acetositas tẽperata cum succo lemoncellorũ.	Vincit choleram.	Complexionibus frigidis.	Cum chaloe mellito.	Nutri. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Calidis.
D	137	Brodium Cicerum.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Præparatum cũ ciceribus, fabis, et lacte dulci.	Paralysi.	Cholericis.	Cum Sikabegi.	Lac, & sperma.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentriona.
E	138	Sumachera, & Rutmania.	Frigi. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Cum sumacho recenti.	Debilitati corporis.	Pectori.	Cum Mathalebia.	Sang. melanch.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
F	139	Habarista, & Sicinsia.	Cali. et humi.	Cali. et sicc. in 2.	Cum subtilibus carnib9, & frumento mundo.	Coitui, & spermati.	Stomacho debili.	Cum muri, & cimino.	Nutri. multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Septentriona.
G	140	Ziribes.	Tempera. cali.	Tpat. cali. in 2.	Cum syrupo acetoso.	Hepati.	Intestinis.	Cum chalce zuccarino.	Sang. tẽperatus.	Tpate calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ioada. **Sicheis.** Autores librorum coquinarum dixerunt, quod melius inter modos sit Sikibes; eo quod istud est temperatũ complexione componentiũ: & quod sit ex subtilioribus carnibus: & quod fit de bonis speciebus, & bonis seminibus: et coctũ igne, supposito, et superposito. Cum enim taliter præparatur, prodest cholericis, & sanguineis, confortat appetitum, & stringit uentrem, propter qualitatem, quã recipiunt carnes ex frigiditate & siccitate. Nisi sit multæ dulcedinis, et pinguedinis: et cũ carnibus uaccinis ptæparatũ. et est magis iuuatiuũ illis quibus descendũt ad stomachũ humores multi, et cholera ꝑpter amplitudinẽ meatuũ, q̃ sunt inter ip̃m & fel.

Filius. Albes. **Salhadia, et Stindibeis.** Eliguntur hæc duo Fercula pro illis, quorum complexiones declinant ad frigiditatem, declinatione modica (alias, moderatione colica) eo quod subtiliant, expellentes ipsam a stomacho. Et conferunt habentibus uentositates grossas, & patientibus de consuetudine colicam. Et præcipue quando ponitur in huiusmodi ferculis polypodium, & quando etiam ponitur in huiusmodi brodijs uinum uetus & purum, & bonum, operatur operationem consimilem.

Ie. Ior. **Madua. Id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Masfia, id est, carnes præparatæ cum sero.** Madua nutrit nutrimento multo, frigidæ complexionis, generans flegma, & conferens habentibus calidam complexionem: & nocet habentibus frigidam: propter quod præparanda est cum bonis seminibus, & speciebus calidis. sicut piper, galanga, darsim: & dulcoratum postmodum cum chaloe mellito. Et bibatur uinum citrinum. Et in secunda mensa sumantur penidiæ, & dactyli melliti. Secunda mensa, i. post cœnam, uel prandium.

Iudæus. **Brodium Cicerum.** Qualitas uincens in hoc ferculo est complexio Cicerum: quod est diureticum urinæ, & prouocatio menstruorum, & lactis: & extrahit fœtum, pulchrum reddit colorem: & nocet renibus & uesicæ, habentibus corruptionem: quorum inflatio debilior est inflatione fabarum. Sunt tamen nutribiliores ipsis. Et quando miscentur cũ eis oua pulli, & cepæ, multiplicant sperma: & impinguant corpus, et humectant siccitates.

Filius. Alb. **Sumacheria, & Rumania.** Eliguntur duo fercula, quia stomachis sunt conuenientia: & uentrem solubilem constipant: & sunt iuuatiua fluxui sanguinis, & complexionibus sanguineis, propter proprietatem quæ est in eis. Et qui uolunt constringere naturam ipsorum, miscent in præparatione Spinachiam, & Bletam: & qui constringere uolunt ipsam, miscent in præparatione ipsarum herbam acetosam, & stipites portulacæ. Verum Rumania est minor ista in operatione, qnando non est permixtione aliqua dulcorata.

Filius. Mes. **Habarisia, et Sirinkia.** Hæc duo fercula sunt nutribiliora inter alia fercula humanis corporibus: quia sunt eorũ qualitatibus cõuenientia. Verũtamen requirunt stomachũ bonum, ipsa bene digerentem: quæ postquã bene digesta fuerint, & incesserint per uias cordis (in alio, per uenas cordis) bene nutriunt, & impinguãt, & roborant uirtutes: efficientes bonũ colorem. Sunt tamen tardæ digestionis, opilationẽ generantia, & lapidẽ, propter multã superfluitatem ipsoꝝ: & præcipue quãdo præparanẽ cum lacte. Et sunt cibi exercitantiũ. Et præparata cũ specieb. calidis, sunt minoris nutrimẽti, & stabilioris digestionis (in alio, facilioris.) Et hæc fercula qñ fiũt cũ phasiolis & lentib. naturã retinẽt granoꝝ ipsorũ: et q̃ fiũt ex frumẽto uiridi, sunt hũidiora.

Ra. **Ziribes.** Eliguntur habentibus complexiones temperatas: eo quod eius nutrimentum est temperatum, nec nocet habentibus alias complexiones: præcipue quando est temperate composita, & præparata. Et uentrem rectificat, repugnans acuitati humorum, & depurans naturam, addens in uirtutibus. Cor lætificat, conferens ægris, quanto magis sanis. Apta huc quę supra fol. 19. Canone. 31.

Sicheis. Salhadia, & Stindibeis. Madua, & Masfia. Brodium Cicerum. Sumacheria, & Rumania. Habarisia, & Sirinkia. Ziribes.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	141	Homadia.	Frig. & siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex citris fusarijs.	Extinguit feruorem choleræ.	Neruis.	Cum Gallinis pinguibus.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
B	142	Tamutia.	Cali. et humi.	Cal. & hu. in 2.	Ex carnibus uitulinis.	Impinguat extenuatos.	Abominationem facit.	Cum acetosis post eam assumptis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Montuosis.
C	143	Berberella.	Frig. et siccum.	Fri. & sicc. in 2.	Ex berberis recentibus.	Inflammationi hepatis.	Constipatis.	Cum chaloe zuccarino.	Nutrimentum temperatum.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridianis.
D	144	Corumbria.	Calida.	Cal. et sicc. in 2.	Ex pinguedine Gallinarum.	Retardat ebrietatē, & prohibet uaporē uini ascēdere.	Desiccat corpus.	Cum uino recenti.	Nutrimen. illaudabile.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
E	145	Muntuxia.	Tpa. in ca. et sic.	Cal. et sic. in 2.	Ex speciebus cali. & digestiuis.	Ructuationē, & appetitum prouocat.	Dysentericis.	Cum cibis frigidis ex lagagis, uel nebulis, seu medullis pinguib9.	Sang. acutus.	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi, et Veri.	Occidentalib.
F	146	Torotia, & Cerasia.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in 2.	Quæ fit ex multis ouis.	Addit in coitu.	Choleræ.	Cum acetosis succis.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	147	Agrestia, uel Choformia.	Frigi. & sicc.	Cali. tpat. in 2.	Ex agresto puro, & recenti.	Vincit choleram.	Pectoribus debilibus.	Cū amigdalis tritis, et nutritis cum lacte.	Ventositates in uentre.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones. & Proprietates.

Filius. Mun. Homadia fit de aceto. Eligitur in ebrijs, & habentibus calidas complexiones, & consuetis pati mechite, & habentibus scire: & detestatur habentibus complexiones frigidas, & decrepitis. Nec comedant post hunc cibum dactylos mellitos, sed bibant bonum uinum, purum. Cibus tamen hic exasperat guttur, & obest pulmoni, tussi, & pectori: & obtemperat humores prauos.

Filius. Alb. Tamutia. Id est, carnes præparatæ cum furnest, & sunt digestibiliores, quam coctæ super tripodes. Eliguntur, quia addunt in coitu, & corpus impinguant: generant sanguinem, & uentrem obtemperant, expellentes uentositates, & dolores corporis ex frigiditate. Et detestatur stomachis debilibus, & consuetis pati nauseam, uel abominationem, & illis quorum cibi conuertuntur in choleram.

Ior. Berberesia. Id est, carnes præparatæ cum Berberis. Eliguntur habentibus complexiones calidas, & habentibus hepar inflammatum, & consuetis pati fluxum cholericum. Et hic cibus est saporosior inter omnia cibaria stiptica, & plurium iuuamentorum: & quod in hoc cibo continetur sapor bonus, & medicinale iuuamentum: & maxime, quando fuerit recens, & præparantur cum eo carnes Phasianorum, Perdicum, & Pullorum columbinorum (alias, pullorum tantum) & cum fuerint bene præparatæ.

Ar. Corumbria. Id est, carnes præparatæ cum Berberis caulibus. Eligitur brodium caulium ad laxandum uentrem: eo quod mundificat: & eligitur substantia ipsorum ad stringendum, eo quod desiccat, & est iuuatiua ebrijs. Verumtamen debilitat ipsum, sicut lentes: & præcipue oculos siccæ complexionis. Sed conferunt oculis humidis, & specialiter caules æstiui. Sunt tamen mali stomacho, & boni tremori, & uisceribus: & maxime spleni. Et soluunt maliciam uenarum, & menstrua prouocant.

Mas. Munturia. Id est, carnes frixæ, & præparatæ cum aceto & speciebus. Brodia huius ferculi habent uirtutem subtiliatiuam humorum, & incisiuam flegmatis: & hoc propter admixtionem acetositatis & salsedinis ipsorum. Habet tamen ferculum hoc, quantitatem aliquam difficilis digestionis: propter uarias causas & species, quæ miscentur in eis. Et non est nociuum habentibus complexiones frigidas & calidas: uerum tamen nociuum neruis, & melancholiæ.

Filius. Mes. Torosia. Id est, carnes coctæ cum ouis: & Cerasia, id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Detestabilis est illis qui consueuerunt pati nauseam, & habentibus stomachum calidum & inflammatum: propter sitim quam efficiunt, & propter multam aquam quæ bibitur postea, ut auxilietur exitum ipsius ferculi. Et est cibus uernalis, conferens robustis, & exercitantibus: & cum huiusmodi ferculum digeritur, nutrit multum. Ferculum uero dictum Cerasia, debilius est in operatione.

Hali. Filius. Alb. Agrestia, uel Choformia. Id est, carnes præparatæ cum agrestia. Eligitur huiusmodi ferculum, cum præparatur cum bono succo agrestiæ, quam decoxerit æstas quantitate aliqua decoctionis. Et quando præparatur cum succo recenti agrestiæ, est fortior in infrigidando, & magis conferens cholericis & sanguineis. Generat tamen uentositatem in stomacho, & in intestinis: eo quod est succus immaturus & indigestus, nec tempus habuit, seu spacium ad coquendum ipsum. Cum stipticitate stringit uentrem.

Apta huc quæ supra fol. 20. Canone. 28.

G 2

Homadia. Tamutia. Berberesia. Corumbria. Munturia. Torosia, Cerasia. Agrestia.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	149	Michelebria.	Temperat. cali. & humi.	Temp. sic. in 2.	Præparatum cũ pinguedine Gallinarũ, & q̃d non est durũ multũ.	Conseruat sanitatem.	Cholericis.	Quando prius comedun tur agrestia.	Nutrimentum temperatum.	Temperatis.	Omnibus.	Hyemi.	Temperatis.
B	149	Pumata, & Cibesia.	Frigid. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Muza, & speciata.	Fluxui cholerico.	Tussi.	Cum Gallinis pinguibus.	Frigi. temperatum.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
C	150	Rapata, & Cumabitia.	Cali. & multæ uentositatis.	Tẽper. cal. in 2.	De ouis Cabusu recentibus.	Vrinam prouocant.	Visum obtenebrant.	Cum uino recenti.	Sang. lubrilis, aquosus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	151	Dikiscera.	Temperat. calid. & sicc.	Tẽper. cal. in 2.	Quod est tẽperatæ acetositatis, & salsedinis.	Malę digestioni, occasione frigiditatis.	Melancholiæ.	Cum condito de cucurbitis.	Sang. melancholicus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.
E	152	Rizon, et miliũ cum lacte.	Calid. temperat. humi.	Cal. & hu. in 2.	Cũ lacte caprino, puro.	Vlcerata intestina glutinat.	Opilationi.	Cum zuccaro Taberzet.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Temperatis.
F	153	Maguminiæ.	Inclinãs ad sicc. tempera. cali.	Tẽper. sic. in 2.	Ex temperatis in complexionibus.	Stomachis flegmaticis.	Pectori, et intestinis.	Cum mechelebria.	Sang. melancholicus.	Tempera. in cal.	Senectuti.	Aestati.	Calidis.
G	154	Masfinbe.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Bene cocta, habens aliquã humiditatem.	Exercitantibus.	Fastidit.	Cum uino subtili.	Nutri. multũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius. Ma. Mechelebria. Id est, ferculum, quod fit ex carnibus, uzo, & lacte, & speciebus calidis. Est cibus temperatus, bonus temperatis complexionibus. Temperantia uero sua est in eo, quod caliditas conuertitur ex frigiditate rizon, & obtemperatur siccitas rizon, æquata lactis humiditati. Et est de cibis quiescentium, & exercitantium moderate, & maxime temporibus temperatis. Qui cibus nec constrictiuus, nec laxatiuus existens, purificat intellectum, & delectabilia somnia efficit.

Filius. Alb. Pumata, & Kibesia. Eliguntur hæc duo fercula habentibus complexiones cholericas, & habentibus stomachum debilem, & habentibus hepar calidum, uel inflammatum, & habentibus diuturnum fluxum cholericum: & communicantur patientibus asperitatem pectoris & pulmonis: & colicis, habentibus complexiones frigidas. Et sunt nociua neruis. Sunt etiam offendentes sperma & coitum, minuentes appetitum.

Ma. Rapata, & Cumabitia. Eliguntur huiusmodi fercula caulium, habentibus complexiones frigidas. Gumebet est maneries caulis, cuius flos magnus & grossus, sicut unum uas magnum. Et odiuntur, quia flegma generant, faciunt uentositates, & dolores fortes. Et bona sunt ad prouocandam urinam, & maxime quando præparantur oua caulium ipsorum tantum: & quando elixantur cum aqua & sale huiusmodi caules, sunt nocui stomacho. Rapata uero calida est & humida, addens in coitu, quia uentositatum est generatiua: quæ cum bene digeritur, nutrit nutrimento multo & bono.

Filius. Ma. Diriscera. Est ferculum acetosum, factum de carnibus, & succo acetoso, & muri. Eliguntur Diriscera habentibus humidum stomachum, & plenum flegmate. Verumtamen est nociuum melancholiæ, & habentibus complexiones frigidas & siccas, & macilentis. Et hic cibus conficit ex Askipitio muri, seu uini: & generaliter uini est confectio, facta ex farina grossa (quæ nominatur polina) sale, origano, & aqua: quæ conseruatur ad usum. Hic cibus habet multas diuersas operationes: eo quod in eo sunt plures & diuersi sapores, uidelicet, dulcedo, acetositas, et salsedo: et secundũ hanc rationẽ complexio eius dicit a complexione uincẽtis.

Ra. Rizon, et Milium præparatum cum lacte. Eligitur hic cibus factus ex Rizon, uel ex Milio cum lacte, eo quod lac humectat siccitatem ipsorum: & fit propterea cibus temperatus in humiditate & siccitate, inclinans ad frigiditatem: quæ nutrit corpus multum: & quando comeditur cum zuccaro, uel melle, uelocius digeritur. Verumtamen est cibus inconueniens habentibus opilationem renum & hepatis, & illis in quorum renibus generatur lapis. Verum Milium, & Panicium, & Rizon sunt frigidiora, licet sint æqualia in siccitate. Quidam tamen dixerunt, quod Rizon calefacit calefactos.

Iudæus. Magumimæ. Sunt carnes præparatæ cum aceto in uase fictili, cuius orificium fit obturatum cum cæra, seu pasta. De proprietate huius ferculi, est incidere flegma cum salsedine & acetositate, quæ sunt in eo: & est humorum subtiliatiuum, & nutrit abundanter quando digeritur. Verum replet caput acutis uaporibus, & obest cerebro & neruis. Est malum habentibus stomachos debiles. Et post hunc cibum diliguntur a quibusdam Melones comech: quod est de rebus magis offendentibus digestionem ipsius.

Io. Maskinbe. Id est, carnes assæ in loco quem ignis inflammauit. Aduersantur conualescentibus, & utentibus quiete, & statu, & stomachum habentibus debilem: maxime quando comeditur cum subtilibus cibis, uel post comestionem ipsius, assumatur cibus stipticus: eo quod fumescit cibus iste in stomacho ipsorum & corrumpitur. Attamen bonus est exercitantibus fortiter, & illis, quorum corpus est calidum, & pori aperti.

Apta huc quę supra fol. 21. Canone. 33.

Maskinbe. Magumimæ. Rizon & Miliũ cum lacte. Dirifcera. Rapata, & Cumabitia. Pumata, & Kibesia. Mechelebria.

De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis. Iuuamenta rationabilia.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	155	Bisinagnard.	Cali. et grossū.	Tpare cali. in 1.	Præparatum cum succo acetosorū fructuum.	Fortificat uirtutes.	Digestioni.	Cum uino odorifero.	Sang. plurimus, temperatus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
B	156	Mudacatate.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Ex carnibus animaliū subtilium.	Corpus impinguat.	Fastidit.	Cum succo Sumach.	Sang. temperatus.	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
C	157	Thabeget.	Temperatum in caliditate.	Tpare cali. in 2.	Cum aceto, & succo Lemoncellorū.	Stomachis cholericis.	Neruis, et ægritudinibus.	Cum chalce zuccarino.	Nutri. bonum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Occidentalib.
D	158	Suffrixa.	Cali. temperate, sicc.	Tpare cali. in 2.	Humorosum, dulce.	Memoriā meliorat.	Orificio stomachi.	Cum acetosis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
E	159	Suffrixa falsa.	Calida.	Cal. & sicc. in 2.	Vnctuosum, dulce.	Confortat, et sanitatē conseruat.	Pectori, & sitim inducit.	Cū zinzibere dulci, uel condimēto de cucurbita.	Nutrimen. sicc. temperatū.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	160	Assū sup carbo.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Coctum, humorosum, & molle.	Minutionem celebrantibus.	Patiētibus in stomacho.	Cum trifera minori.	Nutri. multum si digeritur.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
G	161	Assum in ueru.	Cal. naturaliter, hu. accidētaliter.	Cali. et hu. in 2.	Humorosum ualde, & coctum (alias, acutum.)	Spiritum uitalem auget.	Stomachis debilibus.	Cū uino odorifero.	Sicut assa supra carbones.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montuosis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	Remotio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius. Müd. **Bismagnard, & Sembusuch.** Bismagnard, id est, cibus factus cum aqua ros. & succis acetosis. Eligitur utentibus motu laborioso, bene digerentibus, & stomachũ calidum habẽtibus: eo quod est compositũ ex substantijs diuersis. Et licet diuersæ substantiæ fatigent, tamen stomachus reducet eas in naturã consimilem. Et hic cibus nutrit nutrimento multo, forti, & bono, cum digeritur. Et Sembusuch, id est, Calizon panis: quorum pasta non digeritur, quando non bene decoquuntur cum fiunt. Et Sembusuch est cibus, qui dicitur Ramoli, factus de carnibus minutim incisis, & ouis, & herbis: & impedit digestionẽ eorundẽ unctuosum eorum.

Hali. Filius. Alb. **Mudacatatæ.** Eliguntur carnes concisæ, seu minutim incisæ, pro illis quibus laxatio multiplicatur causa coitus: uel pro exercitantibus exercitio forti: uel quibus superueniunt accidentia animæ retardantia digestionem, quæ faciunt languorem & timorem. Pars substantiæ carnium in brodium conuertatur: unde digestiua potest leuiter conuertere ipsas in sanguinem, & corpus ex hoc recipiet iuuamentum. Mundacatatæ, est cibus qui fit de carnibus minutim incisis cum speciebus.

Filius. Mes. **Thabeget.** Est cibus cum carnibus frixis, postmodum præparatis cum acetosis. Eliguntur Thabeget acetosa pro illis, in quorum stomacho generatur Flegma cum Cholera: eo quod ipsa sua siccitate desiccant flegma, & acetositate choleram. Et hij cibi nutriunt corpus nutrimento multo, inclinante ad siccitatem. Et ex eis quæ præparata fuerint cum Sumach, confortant stomachum, & retinent naturã. Et præparata cũ succo Limocellorum, prouocant appetitũ.

Elken. Di. **Suffrixa.** Eliguntur Suffrixa sine brodio, pro illis, in quorum stomachis flegma multiplicatur: eo quod ipsum incidunt: maxime, cum præparantur cum calidis speciebus. Species enim retardant digestionem ipsorum. Et hic cibus generat nutrimentum siccum: propter quod est de cibis illorum, qui utuntur exercitio forti, & maxime cum fuerint ex carnibus inclinantibus ad grossiciem.

Ioh. Io. **Suffrixa salsa.** Eliguntur pro habentibus stomachum humidum, & quibus accidit obliuio, & habentibus ægritudines flegmaticas, & utentibus exercitio, & motu: eo quod carnes, quæ recipiuntur sic præparatæ, non cito dissoluuntur, propter siccitatem, & ipsorum resistentiam. Verumtamen hic cibus debiles stomachos fatigat, postquam accidit abominatio sitis, & dolor debilis, leuis in corpore.

Filius. Alb. **Assum supra carbones.** Eliguntur carnes assatæ supra carbones, eo quod multum nutriunt: & odiuntur propter tarditatem descensionis ipsarum. Et assaturæ huiusmodi carnium agnorum paruorum efficiunt conuenientius & melius nutrimentum: maximẽ illis, qui per minutionem euacuati fuerint: eo quod humorositas ipsarum conuertitur in sanguinem uelociter, & confortat uirtutem uitalem.

D. Filius. Iol. **Assum in ueru.** Eliguntur carnes assatæ in ueru illæ, quæ sunt iuuenum Gallinarum, Perdicum, & Phasianorum, quarum assationi carbones suppositi, non fuerint malæ qualitatis: & infundatur sæpe ipsi assaturæ oleum amigdalinum: propter quod assata accipient humiditatem alteram ab humiditate sua. Et istæ assaturæ sunt de cibis habentium stomachũ calidum, & habentium poros largos, & exercitantium exercitio multo.

Apta huc quæ supra fol. 22. Canone. 24. notantur.

Bismagnard, Mudacatatæ, Thabeget, Suffrixa, Suffrixa salsa, Assum sup carb. Assum in ueru.

De Assatis, & his quæ auferunt odorem allecium. — Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	162	Assum.	Calid. & humi.	Cal. & hu. in 1.	Assum supra aquam.	Carnes efficit cartilaginosas.	Stomachum offendit.	Cum exercitio forti.	Nutri. multū.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
B	163	Iudep de pane.	Calid. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Cum pane fermentato.	Macilentis, et gracilibus.	Visceribus humidis.	Cum stipticis post ipsas commestis.	Sang. ualde hu.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
C	164	Iudep Cathay.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in 2.	Carens nucibus, & melle.	Vetribus uenatione semper.	Corrumpitur, & replet.	Cum citrullis dulcibus.	Sāg. ualde acu.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
D	165	Iudep de pauere.	Tēpe. cal. & hu.	Tēper. cal. in 2.	Cum zuccaro, oleo amigdal. & gallis.	Vigilijs, & Tussi.	Visceribus debilibus.	Cum stipticis: sicut cydonijs.	Sang. tempera.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Occidentalibus.
E	166	Iudep de melon. et medul. amig.	Tēpe. cal. & hu.	Tēpe. c. et h. in 2.	Zuccarū temperatæ dulcedinis.	Prouocant sperma, & urinam.	Corrumpūt sanguinem.	Cum cibis acetosis.	Sāg. uelocis cor.	Siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
F	167	Iudep de dactylis.	Calid. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Cum dactyl. recentibus.	Coitui.	Sanguinem calidum efficit.	Cum granatis muzis.	Sang. turbidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G	168	Coriandrum.	Ori. f. et h. Hip. tepidū. Io. f. et s.	Fri. & sicc. in 2.	Hortulanū, recens.	Extinguit calorem sanguinis.	Cordi.	Cum syrupo acetoso de cydonijs, seu gallis.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridiona.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Asum. Antiqui Medicorum consyderauerunt cocta Asata, & Frixa in comparatione corporis humani: dicentes, quod ex Asis & Frixis nutrimentum quod recipit corpus, est siccum: eo quod Asum non habet in se humiditatis quantitatem qua posit humectare corpus, licet diu moretur in stomacho. Et Frixum eodem modo. Et carnes omnes elixæ in aqua, se habent econtrario: eo quod recipiunt humiditatem ab aqua: & aqua humidissimum est Elementorum, sicut Medici dicunt.

Iudep de pane. Id est, offa. Eligitur pro macilentis, & uolentibus corpus impinguare: eo quod multum nutrit, & uelociter descendit: cuius nutrimentum est laudabile. Sanguis generatus ex ipsa est fortis, & bonus: & maxime, quando conficitur cum pane fermentato cocto: quæ laxatiua est uentris, conferens habentibus tussim, & asperitatem cannæ pulmonis. Et est generatiua lapidum, & opilationum.

Iudep Chatay. Id est, offa. Hic cibus est multi nutrimenti, & tardæ digestionis: & cum præparatur cum nucibus, uel oleo ipsarum, est fortis caliditatis: & cum amigdalis & oleo ipsarum, seu Sesamino, uel pinguedine Gallinarum, est temperatæ caliditatis. Et Iudep de Musis, est difficilioris descensionis a stomacho. Et quando præparatur cum zaccharo, addit in spermate, & urinam prouocat, & laxat uentrem, asperitati pectoris conferens.

Iudep de papauere. Eligitur cum zaccharo, præparatum ad infrigidandum corpus: & ad prouocandum somnum: propter frigiditatem papaueris: & quia multum moratur in stomacho: & confert tussi, & asperitati pectoris, & pulmonis, & quibus reumatizat caput. Descendens ab eo humor, subtilis, calidus. Et est tardæ digestionis: maxime quando est cum multo oleo. Et quando præparatur hic cibus cum papaueribus recentibus est fortioris præparationis.

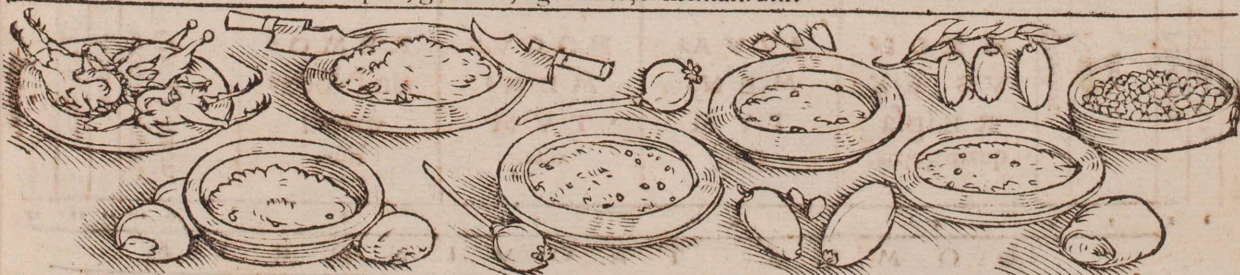
Iudep de Melonibus, & medullis Amigdalarum. Detestatur: eo quod sit de Melonibus multæ dulcedinis: & quia sunt uelociter conuertibiles, corrumpunt humores existentes in uenis: propter quod febris accidit iuxta uelocem humorum corruptionem, seu tarditatem ipsorum. Remotio uero nocumenti ipsorum fit, cum comeduntur prius ipsis acetosa, & post fructus pontici, sicut Citonia. Cibus uero qui fit de medullis amigdalarum & nobulis, est similis cibo qui fit cum zaccharo & suis maneriebus, & operationibus: tamen omnes huiusmodi cibi sunt tardæ digestionis.

Iudep de dactylis. Cibus qui fit ex Dactylis, est Rutal, est multi nutrimenti, & uelocis descensionis, & digestionis. Laxat uentrem, opilationem generat, & nocet ægritudinibus splenis, & hepatis: corpus impinguat, conferens uentositatibus grossis, & ægritudinibus frigidis, & maxime quando in præparatione admiscetur fauus mellis, & crocus.

Coriandrum. Contingit, quod plures diligunt comedere allia recentia, & cepas cum fultio uel lacte: quæ odiuntur, propter odorem ipsorum. Et facit sedare odorem ipsorum masticatio Coriandri uiridis, uel sicci, rutæ, pulegij, corticis citri, & foliorum ipsorum, & lauatio oris cum uino odorifero & bono, seu masticatio stipticorum aromaticorum, sicut Citonia, & Poma, & his similia: & etiam masticatio ciperi, gariofili, ligni alces, & mentastrum.

Apta huc quæ supra fol. 21. Canone, 21.

H

Asum. Iudep de pane. Iudep de Chatay. Iudep de papauere. Iudep de Melonibus. Iudep de dactylis. Coriandrum.

De Chaloe simplicibus, & compositis. | Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	169	Zuccharum.	Est c. scd'm Ori. Ioh. uero est cal. lor. cali. & hu.	Ca. in 1. hu. in 2.	Album, clarum.	Mundificat corpus, & prodest renibus.	Sitim efficit, et commouet choleram.	Cum granatis musis.	Sang. non malus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitabilibus.
B	170	Mel.	Gal. Ori. calid. & sicc.	Cali. & sic. in 2.	Quod est infans.	Mũdificat, laxat, et phibet corruptiõem carniũ, et aliorũ, et hũectat.	Sitim efficit.	Cum pomis musis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis, alias, frigidis.
C	171	Feludichi.	Gal. calidum.	Cal. tẽper. in 2.	Zuccarinum.	Pectori, & pulmoni.	Opilat splenem, & hepar.	Cum modico amido, & multo Zucharo.	Nutrimentum calidum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	172	Catayf cũ nucib.	Calidum.	Cali. & hu. in 2.	Bene coctum & fermentatum, sicut panis quadratus.	Vtẽtibus exercitio.	Efficit bothor in ore, & opilat hepar.	Cum granatis bonis.	Sang. non cocdus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	173	Chabis.	Valde calid. & minor feludichi in uiscositate.	Cali. tẽpe. in 2.	Cum micis panis, bene coctis.	Meliores feludichi cerebro.	Hepati grosso.	Cum citrullis recentibus.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	174	Chaloe cũ nuci.	Fortis caliditatis.	Cal. & sicc. in 2.	Quod est puræ albedinis.	Stomacho flegmatico, & renibus.	Facit grauedinem capitis.	Cum lactucis, et papaueribus.	Ipa. multũ, ali. nutri. multũ, uel spema multũ.	Frigidis.	Decrepitus	Hyemi.	Septentrionalis.
G	175	Cusfabene.	Temperate calidum.	Cali. in 1.	Bene cocti, & modici olei.	Synthericis (alias, dysentericis.	Fastidit.	Cum uino lymphato.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

Zuccharum. Melius ex zaccharo est Calaxzec: & laudabilius & subtilius ex eo, quod est bene colatum. Est tamen zaccharũ temperatæ complexionis, sed inclinat ad humiditatem (alias, caliditatem) quod est in omnibus suis modis simile melli: sed sitim ualde non efficit sicut mel, attamen nutrimentum eius est maius nutrimento mellis. Sed si coquatur & despumetur, sedat sitim: & tussim, & ægritudinem stomachi, & renum, & uesicæ, & caliditatem extinguit. Manna calida est in primo gradu, utilis pectori, & pulmoni. Verum illa quæ cadit super arbores glandiũ est sicca: sed illa quæ cadit supra arborem landri, est calida & sicca.

Mel. Vrinam prouocat, & uomitum commouet. Et quando cum aqua decoquitur, & despumatur, perditur acuitas eius, & minuitur dulcedo & inflammatio eius (in alio, inflatio) & nutrimentum eius augetur, & urinæ prouocatio, & uentris laxatio. Et melius ex eo est acutum, puræ dulcedinis, spissum, & uernale, declinans ad rubedinem. Et Deps, id est, mel dactylorum, calidum est & humidum, complexionis temperatæ. Quod uero ex eo in sole decoquitur, est minoris humiditatis, & multæ dulcedinis, & caliditatis. Rob uero calidum est & siccum, sanguinem comburens. Musum uero ex eo, est minoris caliditatis.

Feludichi. Est multi nutrimenti, & difficilis digestionis. Leusunichi subtilius est Catayf, & est minoris nutrimenti, & difficilioris digestionis. Fingi uero sunt leuiores prædictis ad digerendum. Omnibus uero dictis cibis, quiescentes uti non debent: eo quod sunt magis conuenientes exercitantibus. Remouetur autem nocumentum ipsorum cum optimo uino assumpto, post quatuor horas finita comestione prædictorum. Prædictos uero cibos comedere non debent habentes hepatis seu splenis opilationem. Sunt tamen hij iuuatiui pectoris.

Catayf cum nucibus. Detestantur illis, qui timent generationem lapidis fieri in uesicis eorum: & præcipue habentibus renes calidos, & opilationem patientibus in hepate: propter uiscositatem ipsorum: & sunt conferentes patientibus apostema pectoris, seu pulmonis. Et quando præparantur cum zaccharo, amigdalis, & nucibus, habentibus stomachum temperatum. Qui dicitur Quadratum: pro eo, quod quarta pars est mica panis: alia ex rebus, quibus farcitur: alia ex pasta circũstante: & reliqua ex aceto. Res uero replentes ex quibus farcitur, sicut sunt Leusimcheri, cuius tertia pars sunt amigdalæ, & duæ tertiæ sunt zaccharum: & species debent esse ea proportione, qua recipiantur delectabiliter a gustu.

Chabis Hippocrates dicit, quod milla quæ fiunt ex farina frumenti, melle, oleo oliuarum, uel alijs oleis, sunt uelocis descensionis, & corrumpuntur uelociter in stomacho: eo quod farina, & oleum sunt uelocis descensionis: & mellis etiam descensionis uelocitas sedatur, cum igne decoquitur: & uelocitas corruptionis ipsius est, quia cum bene decoquitur cibus ipse, acuitur mel & oleum: et cum non decoquitur, remanet farina cruda.

Chaloe cum nucibus. Omnes modi & naturæ, seu cubaiæ, qui fiunt cum nucibus & melle, sunt generatiui choleræ: & qui fiunt cum amigdalis, sunt conferentes tussi quæ fit ex humiditate. Et qui ex eis præparantur cum festicis & melle, sunt conferentes habentibus in pectore & pulmone opilationẽ, & humorem flegmaticum. Et qui præparantur cum papaueribus & zaccharo, sunt conferentes fluxui reumatis, & tussi quæ fit ex caliditate. Et præparati cum Sisamino, fastidiunt, licet sint multi nutrimenti. Verumtamen permutatur complexio cuiuslibet Chaloe ex rebus quæ miscentur cum melle.

Cuskabenchi. Nutriunt magis quam aliqui modi Chaloe, quando digeruntur: eo quod in se partem panis continent: & est difficilis descensionis, eo quod oleum resistit cocturæ panis ipsius. Et frixum ex eis est difficilioris digestionis, quam aliter coctum: propter nimiam unctuositatem ipsius. Et hij sunt ex cibis exercitantium. Et ex Chaloe sicca & uiscosa, est difficilis digestionis: eo quod ignis propter admixtionem ouorum, præstat eis uiscositatem: & quæ ex eis liquefit sub lingua, econuerso.

Apta huc quæ supra fol. 23. Canone. 26.

Zuccharum. Mel. Feludichi. Catayf cũ nucibus. Chabis. Chaloe cũ nucib. Cuskabenchi.

De Præparatorijs Dentium, & conseruatione. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 176	Præpar. dentiũ.	Cal. & sicc. cum stipticitate.	o	Quod est odoratum.	Dolori dentium ex frigiditate.	Renibus.	Cum lauantur ex aqua rosacea.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Frigidis.
B 177	Maheleb.	Chab. et Theo. fri. & sic. sor. ca. et hu. Mus. temperate cali.	Fri. & sicc. in 2.	Recens, magnũ, & ponderosum.	Gingiuis, & urinã prouocat, ex frigiditate retentã.	Cerebro calido.	Cum temperatur cũ oleo refrigeratiuo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Frigidis.	Septentriona.
C 178	Aqua cãphoræ.	Filius Ab. calida, & sicca.	Cali. et sic. in 2.	Quod assimilat in colore, & citrinitate oleo salsami.	Mundificat sordes.	Ex caliditate sodæ.	Mixtũ cum oleo uiolarum.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Oib. prer Sept.
D 179	Vsuem.	lor. & Mal. cali. & acutũ. lumachium, & siccũ.	Cal. in 3. sic. in 2.	Kerriferr mũdum. alias, berbin mundum.	Educit fœtũ, & dentes a sordibus mũdificat.	Gutturi obest, & dentes adurit.	Cũ medullis seminis melonum, & oleo uiolaceo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Omnibus.	Omnibus.
E 180	Ciperi.	Kal. cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Hortulanum album.	Vesicæ frigidæ, & gingiuas stringit.	Gutturi, & tussi.	Cum miscetur zuccarũ, uel sandalũ.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F 181	Sandalũ albũ.	Mal. et Mul. fri. ces. et odoriferũ: rubeũ uero fortioris frigidita.	Fri. in 3. cal. in 2.	Macastri.	Ori, & hepati calidis.	Voci obest.	Cum candi.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
G 182	Rosæ.	Dio. fr. et si. sor. fr. et sic. G. diuersæ uirtutũ: ũnã frigidi. eis.	Fri. in 1. sic. in 3. ali. c. in 3. si. in 2.	De Iuri, rubeæ.	Dẽtes, et gingiuas confortant.	Coitui cum comeditur.	Cum granis zelun secunda mensa comestis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
H												

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Alb. Præparatoria Dentium, secundum Maymonem. Eligitur ex eo recens, ponderosum, cuius natura est calida & sicca: uerum siccitas est fortior caliditate. Hæc enim sua stipticitate confortant gingiuas, & dentes: & sua caliditate inflationes ipsorum soluuntur. Quod quia uentositatem generat, addit in coitu, & appetitu combinationis: & maxime quando miscetur in medicinis eorum compositum simile.

Ra. Ior. Ioh. Ie. Maheleb. Ex laudabilioribus lauacris, accipitur tantum ex uirgis & ramis melioris odoris: & quod ex ligno eius melius est, album, plenum, saporitum, Margaritaceum, & delatum de partibus Aldrabingen & Vehemit. Et dicitur, quod sit temperatum in caliditate, auferens sua mundificatione odores horribiles, qui fiunt ex carnibus pinguibus. Dissolutione etiam, & aromaticitate (alias, attractione) frangit lapidem, & mollificat duros tumores. Abstergit lentigines, aperiens opilationem, necans lumbricos: & aufert reumata, quæ sunt in pectore, & pulmone.

Aqua Camphoræ. Dixerunt ueteres cōfectionarij, quod sit aqua destillans ex cortice arboris Camphoræ Carassace: unde ab ipsa egreditur. Et dixerūt, qui hoc uiderūt, quod ex Camphora quoddam est, quod reperitur in corticibus arborum suarū, clarum: & aliud est de Camphora. Et quoddam est, quod reperitur inter cortices arborum, & lippos ipsorum: quod decoquitur, & colatur, post cuius cocturam (alias, colaturā) separatur aquositas ipsius. Et eius proprietas est, quando ponitur in cibis, muscæ elongabunt se ab eis. Item Origanum puluerizatum, & sparsum, super pisces, uel carnes, uel alia cibaria, fugat muscas ab eis.

Ior. Maf. Vsuem, siue stercus passerum. Berbim locus regionis Castrie. ubi eligitur habens grana grossa & alba: quæ debent poni in aqua rosacea, & siccari in umbra: deinde redigantur in puluerem, & in uasellis reponantur uitreis: postmodum ducatur super plano lapide, et reseruetur: quo utimur ad suffumigandum, contra toxica. Gal. dixit, quod lauant intestina, prosunt dysenterijs ipsorum, nocent uesicæ. Aufertur tamen eius nocumentum cum melle. Et uisus fuit quidam, qui utebatur comestione ipsius, & incurrit hydropisim. Et sapor eius est multæ mundificationis, nocens oculis, & ori.

Ra. Filius. Mun. Ciperi. Eliguntur de partibus Cuffi, parui, quorum herba breuis, & unctuosa grana ipsius, & quæ colliguntur ex pratis, & locis modicarum aquarum. Et post ipsos eliguntur qui sunt de partibus Bausari. Et post istos de partibus Rassi. Rassis ciuitas. Et omnes isti modi conferunt apostematibus oris, habentes in se uirtutem incisiuam, qua frangunt lapidem, & urinam, & menstrua prouocant: & confortant stomachum, qui est debilis digestionis: & calefaciunt & desiccant sine mordicatione.

Maf. Muf. G. Sandalus albus. Eligitur ad confortandum dentes, & gingiuas: & aromatizant oris odorem, conferentes sodæ accidenti ex caliditate. Confecti tamen cum medicinis hepatis & stomachi, confortabunt eos. Et liniri super inflationes calidas, in principio prodest, & maxime inflammationibus hepatis & stomachi. Rubei tamen ex eis frigidiores sunt albis, quorum iuuamentum æquale est iuuamento alborum. Sandali uero cum confricantur, ex fricatione caliditatē acquirunt, sicut acquirit farina ex molitura, & ferculū ab igne.

Di. G. Ori. Io. Rosæ. Sunt diuersarum partium. Nam in quibusdam ex eis uincit amaritudo: & sunt partes calidæ, subtiles. Et in quibusdam stipticitas: quæ sunt frigidæ, & grossæ. Et in quibusdam aquositas: quæ sunt saporis insipidi. In quibusdam totaliter uincit frigiditas: quæ sunt mediocres inter grossiciem & subtilitatem, & sunt confortantes cerebrum calidum.

Apta huc quę supra fol. 24. & 25. Canone 27.

Præparatoria Dentium. Maheleb. Aqua Camphoræ. Vsuem. Ciperi. Sandalus albus, & rubeus. Rosæ.

De Aquis pluuialibus, & Fontium. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	183	Aqua fontium.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 4.	Ex fontibus orientalibus.	Hepati calido, & digestioni.	Infrigidāt, & efficiunt inflationes humidas.	Cum balneo, & exercitio moderato.	Vrinam prouocat.	Calidis, & sicc.	Calidis, & sicc.	Aestati.	Calidis.
B	184	Aqua pluuialis.	Habens aliquid caliditatis.	Fri. & hu. in 4.	Ex bona terra recepta.	Tussi.	Raucitati, si corrupta fuerit.	Cum calesit, (alias, quādo colligit mēse Ianuarij.)	Sudorem prouocat.	Temperatis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.
C	185	Nix, et glacies.	Fri. naturaliter, sic. accidētaliter.	F. et h. in 3. ali. 2.	Ex aqua dulci existente.	Digestionem meliorat.	Tussim commouet.	Bibenda antea modicum.	Desiccationē iuncturarū, paralysi.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
D	186	Aq. niui mixta.	Fri. naturaliter, & accidētaliter.	Fri. & sicc. in 2.	Cum miscetur cum aqua.	Digestioni, & præseruat ab inflatione humida.	Pectori, & gutturi.	Cum balneo, & debili motu.	Frigiditatem, et humiditatem.	Calidis, & sicc.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	187	Aqua calida.	Cali. accidentaliter.	Fri. & hu. in 2.	Tepida, dulcis.	Mundificat uillos stomachi.	Laxat instrumenta digestionis.	Cum miscetur aqua rosacea.	Inflationes humiditates.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	188	Aqua salsa.	Cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Non amara, & fluens.	Soluit corpus.	Pruritum efficit.	Cū miscetur cū bono luto, et itur post eius potū ad balneum.	Sitim expellit.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	189	Aqua alūmosa.	Frigi. & sicca.	Fri. & sicc. in 3.	Quæ potest potari, & est modicæ stipticitatis.	Hemorrhoidibus, & fluxui uentris.	Desiccat corpus.	Cum rebus humidis, & dulci uino.	Colicam.	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Hip. G. **Aqua fontium.** Ordiuntur Aquæ fontium quæ multæ sunt frigiditatis: & aquæ locorum arenosorum, quando a ieiunis bibuntur: quia obsunt stomacho, dentibus, inflationi, neruis, ossibus, & cerebro: eo quod sunt frigidæ complexionis. Sunt etiam malæ quæ dantur in balneis, & post coitum, & in exercitio forti, & siti quæ de nocte accidit in somno. eo quod calorem naturalem extinguit. Nisi sitis fuerit occasione febris, cibi saliti, aut rerum calidarum & siccarum.

Hip. G. Ori. **Aqua pluuialis.** Hipp. dicit, quod Aqua pluuialis est melior inter aquas, leuior, & dulcior: eo quod subtilius est quod sol ex aquis extraxit: quæ licet corrumpitur, sua subtilitate, & non malicia corrumpitur. Nam omne leuiter corruptibile est subtile. Et cum corrumpitur aqua, raucitatem facit, (alias, siccitatem) & febres: & cum non corrumpitur, est bona. Melior tamen ex aquis, est, quæ pluit suauiter, & paulatim, & cum tonitruis: prima causa, propter ipsius subtilitatem, quæ in ea existit: & secunda, propter motũ nubium ipsam subtiliantem.

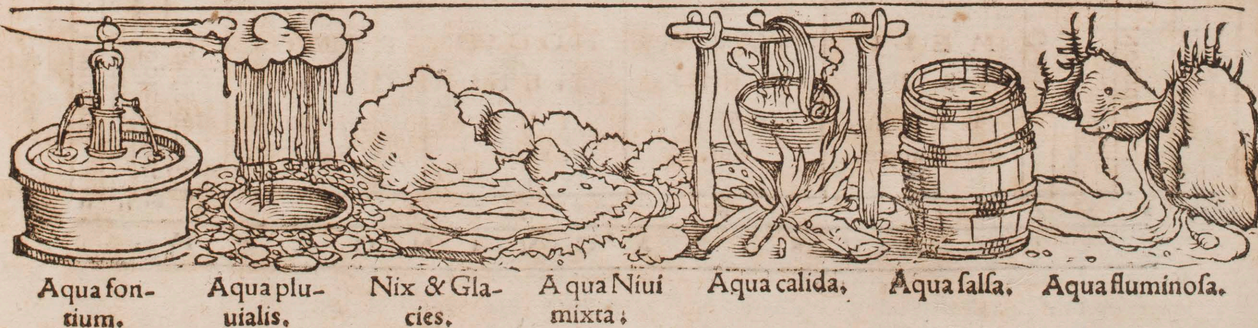
G. Mas. Ioh. **Nix & Glacies.** Nix quædam est glacies, & quædã gelu. Et de Glacie melius est, & peius secũdum maneriem loci in quo reperitur. Et de glaciebus melius est quod ceciderit super saxis, terris duris, et bonis arenis. Et cum acciderit non nisi malã aquam habere, tempera eam cum hac niue. Et de niuibus peius est, quod super mineras ceciderit. Et Nix licet sit frigida, & sicca in substantia, iudicat tamen Medicus in ea secundum opinionem (in alio, operationem) secundum quam est humida.

Mas. Io. Ari. **Aqua Niui mixta.** Qui usus fuerit potu aquarum fluentium de fontibus, & infrigidatarum in aëre, & conseruatarum in arena, in domibus, non indiget niue: quia si niuis nocumentum non appareat iuuenibus incontinenti, tamen accrescens antea modicum apparebit decrepitis, & præcipue illis, qui consueti sunt pati podagram, seu ægritudines neruorum. Et ꝙ aqua non nutriat, signum est, quod non inspissatur dum coquitur, & famelicum non satiat, nec digesta dicitur, nec prouocat appetitum.

G. Ra. Ioh. **Aqua calida.** Eligitur ieiunis: quia stomachum lauat a ciborum superfluitate. Et possibile est, quod uentrem laxet, maxime cum Zaccharo mixta, & melle: cuius usus destruit digestionem, laxat stomachum & corpus, & prouocat fluxum sanguinis de naribus. Sed illa quæ nec est frigida, nec tepida, corpus inflat, & appetitum debilitat, & uisum: & sitim nõ sedat. Scias, quod eam subtiliat ignis, quando caussa grossiciei ipsius fuerit frigiditas: & ingrossat, quando caussa grossiciei fuerit caliditas. sicut in Nilo, in terra Aegypti.

Aqua salsa. Primo laxat corpus, deinde stringit & desiccat. Sulphurea uero, & picea, & de Naphtha prosunt scabiei, apostematibus ueteribus, & hydropicis. Aqua uero æris, urinam constipat: & aqua quæ egreditur ex mineris argenteis infrigidat, & desiccat temperate. Aqua siquidem terrea, prodest stomacho, & inflationi splenis, & calefacit & desiccat. Aqua tamen salsa, cum miscetur cum Sanich in uasis nouis creteis: deinde perforatur fundus uasis subtili foramine: aqua destillans exinde potata super pingues cibos, aufert nocumentũ ipsoꝝ.

Aqua Aluminosa. Aquæ oẽs hmõi sunt cõuenientes ad curandum ab exterius corpus, non ad potandũ. Tñ si potare aliquis indigeat, misceat cũ eis de luto suæ regionis: uel bulliat prius, & misceat cũ eis uinũ stipticũ, si assumẽtes fuerint frig. cõplexionis. Si uero fuerint cal. dent̃ cepæ ꝑparatæ cũ aceto in comestione, et in potu syrupus acetosus. Et in aqs q̃ sunt malę q̃litatis, coquat̃ cicera, et colatæ dent̃ ad bibendũ: post q̃s etiã cõuenient̃ dant̃ cepæ ꝑparatæ cũ aceto: et añ eas comedat̃ de pastinacis syluestrib. piscib. salitis, uel cucurbitis. Etiã aqua turbida clara efficit, qñ ponunt̃ in ea alumẽ, uel medulla nucleoꝝ chrysomeloꝝ. i. ꝑsicoꝝ, seu carbões accensi. Apta huc quę supra fol. 52. Canone. 28.

Aqua fontium. Aqua pluuialis. Nix & Glacies. Aqua Niui mixta. Aqua calida. Aqua salsa. Aqua fluminosa.

De Vinis fructuum uuarum, & de cautela ad Ebrietatem, & Anxietatibus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	190	Vinum.	Ioh. cali. sicc.	Cal. et sic. in 2.	Citrinum, odoriferum.	Famem sedat.	Bibitum immoderate.	Cū rebus secundæ mēsæ, & cum aqua mixtum.	Sang. calore tēperatus.	Frigidis.	Decrepitis.	Cibis p̄ter æsta.	Frigi. Meridionalib. cal. cibis.
B	191	Vinum odoriferum.	Ioh. fortis ca. et igneitatis.	Cal. in 2. sic in 1.	Vnctuosum, odoriferum.	Curat ophthalmiam.	Sensibus, & memoriæ puerorum.	Cum pomis muzis, & medullis lactucarum.	Sang. subtilis, acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	192	Vinum rubeum grossum.	Tpatum in caliditate, & siccit.	Cal. & sicc. in 2.	Splendidum.	Sedat syncopim. (alias, sitim.)	Spleni, & hepati debilibus.	Cum granatis acetosis.	Cholera rubea.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	193	Vinum citrinum, acutum.	Fortius inter uina in caliditate.	Cal. & sicc. in 2.	Annalæ, et lucidum.	Aufert nocumentum toxicorum.	Sedat coitus appetitum.	Cum Cidonijs muzis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Decrepitis.	Veri imphatū.	Septentrionalibus.
E	194	Vi. incipiēs nerí acetosum.	Paucæ caliditatis, & siccitatis.	Cal. & sicc. in 2.	Quod sit de uinea quę diffunditur.	Cholericis.	Neruis, & uisceribus.	Cum chalōe secūdæ mensæ.	Sang. immundus.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Orientalibus.
F	195	Vinum de dactylis.	Grossum & abominabile.	Cal. & hu. in 2.	Factum ex rutab melle ipsius.	Impiguat corpus, & laxat.	Opilat.	Cum granatis dulcibus.	Sang. rubicundus.	Frigi. & siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Maritimis.
G	196	Amigdalæ, amaræ.	O. et lo. c. et sic. cū corticib. c. i 3.	Cal. et sicc. in 2.	Magne, dulces, & unctuosæ.	Comesti ante potū p̄seruāt ab ebrietate, & anxietatib. abstergūt lentigines.	Intestinis.	Cum seruūtur cū amigdalis dulcibus; papaueríb. seu zuccharo.	Humor indigestus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus (alias, fri.)
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 01 11 12 13

Hip. G. D. Vinum. Diuersificatur in colore, odore, & sapore, ordine, potu, & tempore. Vinum album est modicæ caliditatis, & modici nutrimenti, uelox ad digerendum: nigrum uero econuerso. Odoriferum uero bonum sanguinem facit. Horribilis uero odoris, econtrario. Dulce est uelocis digestionis, fluere facit uentrem minus quam urinam: stipticum uero econtrario, Grossum est multi nutrimenti, & difficilis descensionis: subtile uero econtrario. Vinum nouum est inflatiuum: uetus uero alleuians.

Eligitur potio uini Luna existente in signis aquaticis: præter scorpionē. Deinde aërea Luna coniuncta cum Venere, & Ioue.

G. Hip. R. Vinum uetus odoriferum. In ultimitate est calidum in tertio gradu. Nouum uero in primo. Medium inter hæc est calidū in secundo. Habentibus uero complexiones calidas, nocet uinum citrinū, & rubeum, splendidum, uetus, amarū, & purum: eo quod inducit Sodam, anxietates, & uigilias, maxime habentibus hepar & cerebrū calidum, nam somnus & uigiliæ sunt iuxta caliditatem, & frigiditatem cerebri & uini. Habentibus uero cxmplexiones contemperatas, prodest uinum rosaceum, non antiquum, moderatum in quantitate & lymphatione.

G. R. Ioh. Vinum rubeum grossum. Vinum grossum, nouum & dulce, est plurimi nutrimenti, & maxime nociuum stomacho: deterius uero est eo, nigrum, grossum, & dulce: hoc uero deterius est, nigrum, grossum & stipticum: eo quod est difficilis descensionis. Album uero inter omnia uina est minoris caliditatis: cuius nutrimentū est magis iuuatiuum calefactis, & ad prouocandū urinam: & præcipue subtile ex eo: eo quod omne uinū album est stipticū, grossum, uel aquaticum subtile: dulce uero nunquam. Omne uero uinum nigrum dulce est.

Eligitur existēte ascendente in quinta domo illius, pro quo eligitur, et Luna existē te in eo: & repudiatur si fuerit in octaua.

Vinū citrinum acutū. Quare uinū citrinum acutū, noceat cōualescentib⁹ & debilia hñtibus corpora, est, ꝑpter siccitatē & acuitatē ipsius. Et quare etiā sedat coitū, est: qa caliditas, qua cōplet cōbinatio & digestio spermatis, extrahit ad supficiē corporis ex gaudio, et uini subtilitate. Et caussa quare hñtes cal. cōplexiones inebriant citius potādo ex scyathis paruis, ꝙ in magnis, est: qa modicū uinū paruo scyatho cōtentū, uelocius digerit, cerebrū ascendēs, cuius uapores uelocius in cerebrū ascendūt, unde citius inebriāt, & uelocius multo. Et quare accidat occasiōe potatōis uini tremor, & nutabilitas, ꝗuis ipm sit calidū, est: qa tremor accidit occasiōe flegmatū generatorꝝ ex mala digestione: & frigiditas accidit, qa aër ingredit poros, ꝗs uinū aperit.

G. O. M. R. et glossatorꝝ. Vinū acetosum. Qñ colat uinū ꝗd acescit a domo sua, uel fęce, & ꝑmutādo miscet cū fęce alterius boni uini, annullat acetositas eius. Cinis uitis albarꝝ uuarū, et passulæ dissolutæ, et cicera trita, & myrtus, ꝗdlibet ipsorꝝ in uino ꝗd acescere cęperit impositū, abscindit acetositatē. Et qñ uindemiant uuæ, quæ cęperūt aliquantulū desiccari in umbra, Luna existēte diminuta lumine, ꝗd exprimit & decoquit usq; ad consumptionē aquositatis ipsarꝝ, et reponunt in uasis, orificia quorꝝ sunt cooperta lamina ferrea, applicetur tempore coruscationū, & tonitruorꝝ, auferatur tempore boreali, assecuratur hoc uinum, quod ab acetositate præseruabitur.

Repudiat Saturno existēte in ascendente, propter impedimēta ipsi⁹: & Marte, propter excessus, quos facit in potatiōibus: et cauda, ne tediosi superueniant.

Ra. Ior. Mas. Vinum de dactylis. Eligunt ad potandū in quolibet uino cocto nuces tritæ, ad auferendum fumū, si quis per ignē remanserit. Et ad faciendū ipsum clarū & mundū, sal adponendū est. Vinum uero de dactylis grossius est inter alia uina, & minoris caliditatis. Et uinū quod fit ex melle dactylorꝝ, grossius est alijs uinis, & debilioris caliditatis, tardioris descensionis, & pluriū uentositatū, inter alia uina prædicta. Opilationē faciunt, maxime postquā ueterascūt. Vinū tamen mellitū fortioris est caliditatis inter alia uina, et magis operatur stuporē. Et uinum passularꝝ est debilioris operationis, quā uinum grossum, nigrū. Vinum uero temperatū dicitur esse de numero electorꝝ. Et uinū in ꝗ ponit teda, est frigi. et stipticū, et dicit a ꝗbusdā, ꝗd est calidū & sic.

D. Ori. Ioh. Amigdalæ, maxiæ amaræ. Si ex succo foliorꝝ uitis uuarꝝ albarꝝ accipiant 3.2. & ex forti aceto 3.1. & rob agrestæ 3.1. & seminis caulis 3.2. et misceant: ex ipso confecto inter potationes quātitates aliquæ bibant: pseruat ab ebrietate, & ebrietatis stupore. Et si adsumant ex semie caulis 3.2. & miscent cū rob agrestæ añ uini potatiōes, ab ebrietate pseruat. Et si uoluerit aliqs bibere ab undāter, cibū minuat. Et si assumat de brodio caulis pingui, & comedat de feludichi zaccharino, uel bibat de uino dulci qualibet uice ter, & odoret camphora, & nenufar, et nō multiplicetur motus, uel loquela, pseruāt ab ebrietate. Processus uero & principiū potationis inantea debet esse a modico ad multū. Si datur in potu diligenti uinū aqua fruticū uitis, mixta uino inscio potare, uinū horrebit. Similiter si detur ante potū myrtus, seu ruta ad potandū, horrebit.

Apta huc quę supra fol. 25. & 27. Canone 29. notantur.

Vinum. Vinū uetus. Vinū rubeum grossum. Vinū citrinum. Vinū acetosum. Vinum de dactylis. Vinum Amigdalinum.

De Odoribus, & Floribus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Natura.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	197	Myrtus.	Ioh. et Iohannicius frig. sicc.	Fri. in 2. sic. in 3.	Casruhuben, id est, contracta.	Hepati calo- ris emplastrata.	Vigilijs.	Cum uiolis recentibus.	o	Calt. et humi.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
B	198	Rosa.	Ori. frigi. & stipticę. G. diuersarum uirtutũ. lor. frigi. sicc.	Fri. in 1. sic. in 3.	De Iuri in Persia, recentes.	Cerebro calido.	Efficit quibusdam mesthut.	Cum camphora.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Meridianis.
C	199	Ocimũ origana.	Filius Ab. tpate cali. filius Mun. ca. in 1. M. fri. & sic. lor. ca. et sic.	Cal. in 1. sic in 2.	Origanatũ, ꝓpter suã frigiditatẽ ratione uiscositatis.	Dissoluit superfluitates cerebri.	Replet cerebrum frigidũ superfluitatibus.	Cum nenufar.	o	Temperatis.	Omnibus.	Cuiuscũq; iuuẽ.	Orientalibus.
D	200	Violæ.	lor. frigi. & humi. hñtes quidam caliditatis.	Fri. in 1. hu. in 2.	Azichnę multiplicium foliorum.	Odorata ad birsem, et eis potus laxat choleram.	Catarrum ex frigiditate.	Cum Cayri, & Samsuco.	o	Inflammatis.	Iuuenibus.	Cuiuscũq; iuuẽ.	Meridianis.
E	101	Lilia.	G. debilis cal. & tpate humi. cũ stipticitate. lor. cali. & sicc.	Cal. in 2. si. in 3.	Cœlestia.	Dissoluũt superfluitates cerebri, & purgant aquam citrinam.	Sodam, ex caliditate.	Cum camphora.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
F	102	Citra.	Cortex eius cal. & sic. similit grana Caro fri. et h. acetosũ fr. et sic.	Cal. et sic. in 2.	De Fasisgna, id est, regia.	Cũ odore stomachi cõtra toxicũ cũ medicina: & cortex eius digerit cibum.	Cerebro calido, & est difficilis digestionis.	Cũ uiolis odorãdis recẽtib⁹ cũ comedunt p⁹ cibũ.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	103	Fruct⁹ mãdrag.	G. fri. uerũtamẽ est in eo hu. et color. fr. & sic. acetositas ipsi⁹ f. et si.	Fri. in 3. sic. in 2.	Magni, & odoriferi.	Odorãdi contra sodã, prodest elephantię, & magnis infrigidationibus cutis.	Hebetant sensus, & somnium prouocant.	Cum fructu hederæ.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Ie. G. Io. Myrtus. Propter suam stipticitatem, est frigid. & sicc. & propter amaritudinem habet aliquid cali. & humi. (in alio, subtilitatis.) Et Sanibucus est fortis caloris, & siccitatis. Et Sanibucus credo, prodest habentibus torturam oris, & paralysim sola ex frigiditate. Rosæ gariofilatæ, nominatæ arabice uisirim, propinquæ sunt Sambuco in uirtute: uerumtamē debiliores sunt eis, & delectabiliores. Narcissus temperatus in cali. & sicc. subtiliatiuus, & dissolutiuus humiditatum. Syluestris tamen fortior est, & calidior hortulano. Et campestris Narcisi si cepe accipiatur, & aliquantulū scindatur in crucem, plantetur postmodū in uiridario, duplicabit flos eius.

G. R. Mem. Rosa. Rosæ sunt diuersorum modorum. Nam ex eis sunt quædam rubeæ, splendidæ. Quædam albæ. Et quædā citrinæ. Et quædam in exteriori superficie citrinæ, & in interiori sunt nigræ. Et earum naturæ sunt diuersarum uirtutum: uerumtamen omnes ad frigiditatem declinant: unde cerebrum infrigidant, & desiccant, & sedant caliditatem ipsius. Tamen habentibus frigidum cerebrum, catarrum faciunt. Et moschire, Cheri citrinum habet aliquid caliditatis. Nigrum tamen est temperatum. Ior. tamen dicit quod sit calidum & siccum in secundo.

G. Io. Mem. Ocimum origanatum. Habet in se caliditatem, qua dissoluit superfluitatem cerebri moderate. Quod si aspergatur aqua, seu infundatur, infrigidat, & humectat magis. Mentastrum calidum & siccum est in tertio gradu, dissolutiuum uehementer humiditatum cerebri. Cuius succus prodest singultui facto ex repletione. Samsucus calidus & siccus in secundo dissolutiuus, & subtiliatiuus. nam dissoluit uentositates cerebri, & exopilat ipsum, & subtiliat humiditates eius. Cuius oleū prodest doloribus auriū, qui fiunt ex uentositate grossa. Et qn̄ ponitur succus eius in uentosa apposita locis sacrificatis, operat̄, ꝙ cicatrices dictoꝝ locoꝝ deleant̄.

Io. Ie. Violæ. Eliguntur contra cerebrum calidum propter suam frigiditatem: contra uigilias, quia odoratę faciunt uelociter dormire. Et si ponātur exterius supra caput recentes, faciunt urinam redolere sicut redolēt ipsæ, sicut accidit cum Alcanna unctis: eo quod urina eodem colore tingatur. Et Nenufar simile est uiolis in uirtute, et iuuamento: uerūtamen frigidius est eis, propter quod abscindit sodam contingentē ex caliditate. Et ipsum est duorū modoꝝ, citrinū syluestre, & cœleste hortulanū: uerum cœleste delectabilius est, et humidius. Flos Panis porcini calidus est & siccus: qui si uino infundatur, et postmodū uinum ipsum bibatur, inebriat.

G. D. Mem. Lilium. Est diuersorum modorum: uerumtamen quodlibet calidum est, dissolutiuum cerebri. Et Cheri citrinum est calidum, subtiliatiuum, & dissolutiuum temperatum: licet omnes aliæ maneries eius sint temperatæ in caliditate & frigiditate. Ocimi gariofilati uirtus propinqua est in operatione Samsuco. Rachacaromos sunt temperatæ complexionis, & delectabilis odoris, conferentes leuibus uentositatibus cerebri. Fructus Hederæ sunt eiusdem uirtutis. Baschiæ uirtus est sicut uirtus fructus Hederæ.

G. D. Io. Citra. Multæ prægnantiū comedunt ex eo, quando habent appetitus accidentales. Et ipsum est contrariū mortalibus toxicis. Cuius cortex est calidus & siccus, et acutus. Et acetosum ipsius frigi. & sicc. in tertio. Et caro ipsius inter hæc ex sua acuitate & aromaticitate confortat stomachum, & confert digestioni: cuius caliditas propinqua est temperantiæ. Et acetosum ipsius incidit & subtiliat: & caro eius mediocris est inter corticem, & acetosum ipsius. Bacheschon dixit in libro quem fecit in Maymonem, & filius Embrahi dixit, quod si comedatur de nocte, strombosilitatem facit (in alio, stribosilitatem.)

G. D. Io. Fructus Mandragoræ. Hi infrigidant cerebrum, & humectant, & illud insensibile reddunt. Arangi dissoluunt uentositates frigidas, & sunt Citris subtiliores. Limoncelli similes sunt eis in odore, & operatione ad cerebrum. Citoniorum uero odor est infrigidans, & confortans cerebrum, & animam: tamen odor Citoniorum abscindit abominationes, & uomitus.

Apta huc quæ supra fol. 27. Canone. 30.

Myrtus. Rosa. Ocimū origanatū. Violæ. Lilia. Citra. Fruct9 Mādragoræ.

Iuuamentū, & nocumentū eorum quæ appropriantur secundæ mensæ. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Regiones. Tempora.
A	204	Canna mellis.	Cali. & hu. D. lor. ca. & hu. D. hñtes in se stipti.	Cali. & hu. in 1.	Multę succositatis, & dulcedinis.	Pectori, & tussi.	Generat uentositatem.	Cum lauantur cum aqua calida.	Sang. tẽperato.	Frigidis.	Senectuti.	Quib. repleunt. Quibus reperiuntur.
B	205	Candi.	Temperatum in caliditate.	Cal. in 1. h. in 2.	Purū, transparens, & leue.	Cannæ pulmonis.	Stomachis cholericis.	Cum muzis fructibus.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus. Omnibus.
C	206	Lutū coralceni.	Ca. sua falsedie, gñaliter fr. et si.	Fri. tpa. hũ. in 2.	Leue, & fragile.	Abscindit uomitum.	Generat lapidem in renibus.	Cum fructibus muzis, syrupo acetoso de seminib9.	Nutrimentum siccum.	Cali. & huml.	Decrepitis, calidis in uirtute.	Cali. & flegma. Hyemi: quia digerere facit.
D	207	Festucæ. al. titi.	Ori. cal. et sicc. lor. cali. & hu.	Cal. & sicc. in 1.	Antiquæ, & magnæ.	Morsui serpentum.	Facit uertigines.	Cum chrysomelis siccis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Senectuti.	Frigidis. Hyemi.
E	208	Nucellæ.	M. c. et h. minus q̄ nuces. R. c. h.	Ca. in 1. hu. in 1.	Grossæ, humorosæ.	Addit in cerebro.	Offendit stomachum.	Cum Penidijs.	Sang. non bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Septentriona. Hyemi.
F	209	Amigd. cũ laie.	lor. torrefactę cū corticib. c. & si.	Cali. et sic. in 1.	Cuius cortices fricando separantur.	Retardant ebrietatem.	Fastidiunt.	Cum uino citrino.	Flegma. latsum.	Calidis.	Iuuenibus.	Meridionalib. Hyemi.
G	210	Rabes.	Cal. & sicc. in 2.	o	Conseruatum in niue.	Variolis, & morbillis.	Pectori, & coticæ.	Cum citris conditis.	Humor immūdus.	Calidis.	Iuuenibus.	In q̄bus regiunt. Veri.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

D. Io. R. **Cannæ Mellis.** Sunt temperatæ caliditatis, conferentes asperitati pectoris, gulæ, & cannæ pulmonis, mundificantes humiditatem existentem in eis: & urinam prouocant. Quarum uentositates sedantur per excoriationem, & ablutionem aquæ calidæ. Penidiæ uero calidæ & humidæ sunt: conferentes pectori, & tussi: lubricant uentrem, generant sanguinem temperatum, & ex eis meliores sunt, quæ conficiũtur ex puriori zaccharo.

Io. Ha. **Candi.** Clarificant guttur, ad quod fluunt humiditates capitis, propter clamorem, & cantum, tussim & raucitatem, soluentes & conferentes pectori & pulmoni. Et quando præparantur cum succo Coriandi recentis, et papaueribus, erunt magis conuenientes habentibus complexiones calidas. Et tincti, seu infusi cum azurio, conferunt melancholiæ, & subtiliant ipsam.

Io. Ie. G. **Lutum coralcenum.** Eligitur ut comedatur post cibum ad meliorandũ digestionem, & roborandum, seu cõstringendũ orificium stomachi, & maxime post assumptionẽ unctuosorum: et est desiccatiuũ humiditatis stomachi. Et quantitas ex eis conferens, est ab una dragma usq; ad aureum: & si hanc quantitatem excesserit, operatur inflationem, opilationem, & citrinitatem. Et habentibus uenas largas, minus obstat quam alijs. Habet etiam in se aliquid caloris, propter salsedinem, & nutrit nonnulla de animalibus: eo quod est terra munda. Proprietas tamen luti prædicti, diuersatur secundum diuersitatem speciei ipsius.

Ori. Io. Gal. **Festucæ, uel Festicij.** Eliguntur habentes in se stipticitatem, & aromaticitatem, ad conferendum stomacho, & expellendum humores pectoris, hepatis, & pulmonis, & mundificandum renes. Verum stipticitatem non habentes parum conferunt, aut nocent stomacho, & parum laxant, imo nutriunt modico nutrimento, sunt tamen comedendæ post cibum. Agricolæ autem dicunt, quod fiunt ex insertione amigdalarum, in lentiscis, seu faucis hortulanis.

Theo. Mas. **Nucellæ.** Hipp. dicit, quod Nucellæ magis nutriunt nucibus, & sunt difficilioris digestionis, nisi corticibus mundatæ fuerint. Quarum cortices sunt stipticæ, uentrem stringentes, & habentes multum uentositatis: & uentositatem generant. Dixerunt uero quidam de antiquis, quando comeduntur cum ruta ante cibum, non læduntur comedentes a morsu reptilium. Fertur etiam, quod scorpiones fugiunt eas. Et quando comeduntur cum ficubus, conferunt morsis ab eis.

G. D. R. Cor. **Amigdalæ cum sale.** Amigdalæ cum uino odiuntur, nisi ab eis, qui habent in stomacho flegma: quæ boni sunt saporis, præparatæ cum sale: & sunt conferentes mundificationi pectoris, & pulmonis, & faciunt uentrem laxum: eo quod habent in se abstersionem. Amaræ tamen ex eis sunt magis abstersiuæ pectoris, & pulmonis, & exopilatiuę opilationum splenis, hepatis, renum & uesicæ. Sunt etiam utiles ad prouocandum urinam: & cum fuerint uehementioris amaritudinis, erunt fortiores in huiusmodi operationibus.

Io. Ie. Ha. **Rabes.** Eligitur pro stomacho debili, & cholerico, ut confortet orificium suum, & sedet abominationes eius. Et prohibet uapores uini ascendentes ad cerebrum, & confortat uentrem debilem. Naturam stringit, & rectificat pectus. Verum nocet decrepitis, & habentibus complexiones frigidas.

Apta huc quę supra fol. 28. Canone. 31.

I

Canna mellis. Candi. Lutũ corascenũ. Festuca. Nucellæ. Amigdalæ cũ sale. Rabes.

De Musica, & Accidentibus Animæ, & medicinis mundificantibus Corpus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Gradus. Naturæ.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	211	Cantus.	Cõcordari uoces instrumẽtorũ sonis, quorũ naturæ sẽ usus.	Qui allicit aues.	Liberat ab ægritudinibus.	Quãdo assuescunt propter delectationẽ.	Cũ uritur per iuuamentum tantum.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
B	212	Organũ. Fistu.	Vox quædã muta, uel cantus uiolentus.	Quod est proportionatum concorditer cum uoce.	Quando cantatur suauiter.	Qñ discorditer cantaĩ, q̃d ipsorum alterũ uix audit.	Cũ pportionabiliter concordatur.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	213	Sonare, saltare.	Mouere pedes, & personã proportionare ad sonum.	Qñ proportionabiliter adæquaĩ intentio cantus, & actus psonæ.	Participatio uidẽdi, et audiẽdi delectationem consonantiæ.	Cum receditur a consonantia notarum.	Reditus ad notarũ consonantiam.	o	Pluribus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D	214	Gaudia.	Exitus uirtutis uitalis, & caliditatis successiue.	Quod ducit ad prosperitatem.	Periclitantibus, & tristibus.	Eo q̃d multiplicatũ mortem inducit.	Cum inhabitatione sapientũ, et discretione.	o	Frigi. et pprie.	Decrep. et pprie.	Frigidis.	Frigidis.
E	215	Verecundia.	Motus cordis ad interius, & exterius.	Absq; certa causa.	Occultare uerecundiam.	Ex malo furore uitalis.	Cũ reformatione discretionis.	o	Temperatis.	Adulescentu.	Omnibus.	Omnibus.
F	216	Ira.	Ebullitio sanguinis in corde.	Impinguans, & colorẽ trãsmutatum restituens.	Paralysi, & torturæ oris.	Consentientibus illicitę uoluntati.	Rectificanda cum curialitate philosophica.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	217	Litargyrum.	G. temperatum in caliditate, & desiccatiuum.	Ex Pohem lucidum.	Desiccat apostema, cũ carnem generat.	Facit redire superfluitates ad cor.	Cum oleo rosaceo.	o	Frigidis.	Senibus.	Frigidis.	Septentriona.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Nico. Mac. **Cantus.** Vox debilis & submissa, seu semitonia, est quæ nullam habet proportionẽ ad acuitatem, seu grauitatem, sed est solum, ut sit tonorũ principium. Verũtamen uox illa submissa, seu semitonia, se habet ad tonũ, sicut literæ se habent ad loquelam, nam ex eis componuntur, & ad eas resoluuntur. Et pulsatio instrumẽtorum se habet ad Cantum, sicut Ars uersificatoria ad uersus. Et numerus tonorum est secundum numerum complexionum: propter quod pro sunt ægritudinibus quæ fiunt propter accidentia animæ. Nam quidam Medicorꝫ consueuerũt etiã curare cum eis uenã sciaticam. Et Musica, sicut diximus, operat̃ ad animos.

Eligitur in cãtu & pulsatione, & musica, q̃d sit Luna in signis aëreis, & secundo igneis, coniuncta cum Venere, & Mercurio.

Is. Oẽs. Vniuersaliter. **Organare.** Vtilitas Organi, Cantus, & Pulsationis est, quod Cantor, seu Explicator tonorũ aliquoties non potest uocem exaltare quantũ conuenit, nec potest etiã complere quod uellet in chordis, & supplet illud organo, seu fistula mediante, sicut cantus qui fit supra Bemi, id est, species chordarũ, est fortior q̃ qui fit supra Zir: et debet esse quasi sonus fistulæ mediocris inter relatorem, qui Cantor est, & inter non loquentẽ: qui sunt chordæ: propter q̃d diffiniuimus fistulationẽ, & diximus eam esse cantũ in alio mutũ. Et electi fuerũt ad fistulandũ illi de Signa, quia habuerũt amplas maxillas, ad recipiendũ aërem, et grossa labia, ad retinendũ cãnulas fistularꝫ, & cor frigidũ ad muniẽdas sufflationes (in alio, ad imitãdas) & nõ sunt expediti ad cantandũ.

Labio. **Saltare.** Sonus Musicorꝫ instrumentorꝫ, est genus saltationis, & modus motus localis. Qui diuidit̃ in grauem primũ, & leuem secundũ ipsius: & in mediocrẽ, & leuem ipsius: & in sonũ tonitrualẽ, & leuem. Et quilibet istorꝫ habet sex modos ordinatos Cantuũ, scilicet Cantũ planũ, cantũ in modum Auium, cantũ altum, cantum suauem, strictum cantũ, plurium notarũ elongatarũ a uersibus, & cantũ multiplicium notarũ, cantum diuersarũ notarum recedentiũ a uoce, & recedentiũ ad primũ cantum. Et saltatio quædam fit cum instrumẽtis: & quædam sine. Et Saltator debet esse leuis in sua natura, in arte cõmendandus, in corpore & statura tẽperatus.

G. Hip. R. **Gaudia.** Gaudium impinguat corpora macilenta, & gracilia: propter afflictiones, adæquando humores, & trahendo calorem naturalem exterius. Verũ cum repente accidit, interimit: eo quod subito calorem naturalem exterius educit, propter quod gaudentibus sæpe oportet uti alijs cogitationibus. Angustiæ enim sunt oppositæ Gaudijs: & sunt nocitiuæ omnibus corporibus frigidis & siccis. Quæ si continuæ fuerint, interimunt: nisi quis utatur bona dieta, & animam regat bono regimine.

Hip. G. R. **Verecundia.** In Verecundia mouetur calor naturalis interius, fugiendo ab eo quod Verecundia induxit: propter quod color eius fit pallidus: deinde per cogitationem mouetur exterius, & efficitur color ipsius rubeus: & similiter in tristicia. Verum multi opinantur, quod in cogitatu tristiciæ, & uerecundiæ, calor reuocatur interius: & quando aliquis sperat obtinere de aliquo, calor reuocatur exterius. Et hæc species deficcat corpus: propter quod apparet, quod quidam propter desperationem & spem patiuntur. Et colores sperantium sunt apparibiles, & desperantes sunt pallidi.

Ordinet̃, q̃d duæ infortunæ non sint in Ascendente, nec coniũctæ Veneri, Mercurio, & Lunæ. Caueas ne Luna sit in tempore electionis in 7. & 2.

Hip. G. Ori. M. **Ira.** Ex Ira multiplicata prouenit color citrinus, tremor, anxietas, & febris destructiua: nisi discretio naturalis expellat, & refrenet ipsam, & propterea obtemperetur. Contra confert timidis, & habentibus complexiones frigidas: eo quod sanguinem ad exteriora transmittit, ruborem efficiens, & replet uenas: & sudorem prouucat. Timor uero est his oppositus: eo quod calor reuocatur interius: de quo possibile est, quod interimat Melancholicos, timentes ex re modica, et suspicantes suspicionibus mendacibus.

R. Schir **Litargyrum.** Tuchia, & semen Tamarisci cum teruntur, & miscentur cum aquis ros. sedant malum odorem sudoris titillarium & genitalium. Et succus foliorum liliorum, quando præparantur in uase terreo, & dimittitur quousq; deficcetur, deinde teritur cum corpore uasis ipsius, prodest eisdem. Et si uoluerit aliquis quod pili titillariũ pueri non nascantur, depilentur, & inungantur loca cum sanguine ranarũ, uel testudinum, mixto cum ouis formicarũ, seu cum oleo stellionis, id est, lacerta inhabitãte domos: & rubor cum grossicie qui accidit in palpebris cum aqua rosa. in qua ponitur sumach, cum succo agrestæ ueteri. Et cum sudor hominis multiplicabitur, ungatur corpus cum alchanna mixta cum succo foliorum liliorum.

Apta huc quæ supra fol. 28. & 29. Canone 32.

Cantus. Organum. Saltus. Gaudium. Verecundia. Ira. Litargyrum.

De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 218	Ebrietas.	Agitatio instrumētorū sensuū.	o	Quę delectationem non abscindit.	Grauibus doloribus.	Generationi, & cerebro.	Cum confortantibus cerebrū, et deinde cum uomitu.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
B 219	Vomitus.	Exitus humorū, uię cibi cōtrariis.	o	Qui est facilis habētibus pectora ampla.	Stomacho, et inferioribus extremitatib. corporis.	Cerebro, & stricto pectori.	Cum ligatura oculorū, & attactu.	o	Flegmaticis.	Senibus, decrepitis.	Quādo prouenit a labore.	Calidis.
C 220	Raphani, et similia.	Gal. et Ioh. calid. & sicc.	Cal. in 1. sic. in 2.	Hortulani recentes.	Ante cibū ad uomendū, pȯ ad laxādū, & ad purgandū aquā citrinā.	Commouendo cibum, & humores.	Cum uomitu.	Humor malus.	Cali. et humi.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
D 221	Somnus.	Immobilitas sensuum.	o	Dormire 8. horis, medijs iter duas primas noctis, & duas ultimas noctis.	Ad quiescendum, & digerendum.	Quādo multiplicatur, desiccat corpus.	Cū cibis humectantibus.	o	Flegmaticis.	Decrepitis.	Omnibus.	Omnibus.
E 222	Confabulator.	Est una caussa somni.	o	Conueniens naturæ uolenti dormire.	Delectātibus in ipsis.	Si noluerit nisi unius cōfabulatōib. uti, et sunt plures confabulatores.	Nō audire, nisi ab uno singulariter.	o	Omnibus.	Omnibus, præter pueris.	Omnibus.	Habitatis.
F 223	Confabulatiões in somnis.	Rumores ueri, seu falsi.	o	Conuenientiores ad audiendum.	Inducit somnum.	Quādo sunt rumores mali.	Cōmutando ingrata, ad grata.	o	Omnibus.	Vnicuiq; secūdum ætatem suam.	Omnibus, sed hyeme magis.	Omnibus.
G 224	Vigiliæ.	Exercitium sensuum.	o	Quibus completur digestio.	Ad adquisitionem corū quæ sunt ad uitam.	Tedium sensuum quādo excedunt.	Cum somno.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ebrietas. Vini potus, est res extra naturam: eo quod spiritus animalis uini uaporibus conturbatur, & sensus, uirtutes, & operationes ipsorum concurrunt horribili cursu precipites: ita quod uinum ostendit ea quæ in sobrietate erant horribilia, in ebrietate grata. Et istorum aliqui naturaliter prouocantur ad iram, propter ebrietatem. Quidam stultizant absq; ratione, & caussa. Et quidam exuberant in lætitia. Et aliqui reputant se habere sapientiam, & non ebrietatē: et possibile est accidere, ut disputent in Legibus.

Vomitus. Aliquis de necessitate contingit: & aliquis est uoluntarius. Voluntarius est, sicut accidit utentibus uomitu ad mundificationem corporis. Aut per medicinam, sicut per Anetum. Aut absq; medicina, sicut accidit ipsa non utentibus. Qui uero accidit ex necessitate, accidit ex nocumento expulsiuæ uirtutis existentis in stomacho, Aut in sanitate, sicut accidit ebrijs, Aut in ægritudine, sicut accidit in crisibus, & diebus Canicularibus.

Eligitur Vomito Luna existēte in mansionibus Septentrionalib. coniūcta planetæ retrogrado.

Raphani, & sibi similia. Eligitur uomitus post exercitiū, balneum, & post potum syrupi acetosi facti cum seminibus, post comestionē piscium salitorum cum sinapi, & ferculorū, quæ dicuntur Strydebeng, melonum, raphanorū, seu radicum: & post comestionē de duabus horis, debet prouocari uomitus, istis assumptis, potando aquam aneti, aquā mellis, seu aquam calidam cum oleo sisamino: & bibendo uina diuersa, dulcia uidelicet & acetosa multoties. Deinde assumatur penna infusa in oleo, qua in gutture posita euomatur. Post uomitum uero lauetur os cum uino, & aqua rosacea. Deinde recipiatur dosis una de syrupo de pomis: & abstineat a cibo usq; ad consimilem horam alterius diei: deinde comedatur, & uomatur.

Somnus. Prolixus Somnus debilitat uirtutē & calorē naturalē. Et Sōnus breuis tpis, flegma gñat, et corpus extenuat. Mediocris uero excitat uirtutes, et calorē naturalē, et efficit cogitationes bonas. Somnus attamē diuersificatˀ secundū diuersitates assumptorꝝ. Quia si fuerint in corpore uirtutē separantes, erit possibile, q̄d uirtus pereat: ꝑpter q̄d iniungatˀ post ciborꝝ assumptionē, multiplicantib. et sistentibus in principio paraxismorꝝ febriū, q̄d non dormiant, donec assumpti cibi plenitudo resoluatur, & alleuietur subsequenter. Quod si uacuū fuerit corpus, somnus infrigidat ipsum, & desiccabit, & uirtutem ipsius debilitat.

Confabulator. Debet recitator fabularꝝ boni esse intellectus, in scientijs ipsius generis fabularū, in quibus delectatˀ animus, potens abbreuiare, et ꝓlongare cum uoluerit, Fabularꝝ sermones ipsos ornare, cōtinuare, & ordinare, ut cōuenit. Nec mutet suā effigiem in ipsa confabulatione, nec ꝓlixitate sermonū uarietˀ confabulatoris intentio. Sit uero cōfabulator ipse boni modi, et bonæ curialitatis, potēs sustinere uigilias, scrutator sermonū, hostoriarꝝ Regū, & sermonū delectabiliū, et risum ꝓuocantiū: & uersuū, et Rithmorꝝ cōscius: ut propter ea Rex assumat plenitudinē gaudiorꝝ. Nam propter hæc melioratˀ digestio eius, & mūdificabitˀ spūs, et sanguis iporꝝ, et uacabit a uarijs cogitatōib. et efficitˀ bonę maneriei in rūorib. et euētib. supeminētib. ei.

Confabulationes insomnis. Sermones confabulationum ut plurimum sunt de præteritis: qui aut sunt ueri, aut falsi, aut similes eis. Et diuersantur, aut iuxta desyderia intendentis. sicut sunt historæ Amatorum, sicut Tristrandi, & Isaldæ, & Paridis, & Helenæ. Aut iuxta delectationem, aut iuxta desyderia intellectus. sicut in scientijs, curialitatibus & historijs Alexandri, & similibus. Aut de pertinentibus iracundiæ. sicut bella, & prælia, & expugnationes castrorum, ciuitatum, & his similia confabulationes sunt de genere accidentium animæ.

Vigiliæ. Hæ naturaliter laxant corpus, & uirtutes naturales, animales, calorem naturalem, & cordis caliditatem ad exteriora mouentes, per quos uigorantur sensus, & motus uoluntarius, unde interius cor infrigidabitur, exterius calefiet. Cum uero uigiliæ prolongantur, & somnus minuitur, addit desiccationem corpori & caliditatem, & corrumpit humiditatem corporis, & facit oculos concauos apparere.

Apta huc quę supra fol. 29. Canone. 33.

I 3

Ebrietas. Vomitus. Raphani. Somnus. Confabulator. Loquēs in somnis Vigiliæ.

De Purgatione, & Constipatione, & mundificatione Dentium, & cura Ebriorum. Iuuamenta rationabilia.

A	225	Purgatio.	Dominiũ uirtutis expulsiuæ.	Expellens humorem superfluum tantum.	Virtuti retentiuæ quiescenti.	In purgatione excedens.	Cum stipticis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	226	Constipatio.	Victoria uirtutis repentinæ.	Retinere uirtutem, donec prosit.	Cõseruat humorum radices.	Retentioni superfluitatum.	Cum medicinis laxatiuis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Hyemi.	Habitatis.
C	227	Coitus.	Est duorũ cõbinatio cõparitũ, ad imitẽdũ sper.	Qui fit donec cõplete spermatizetur.	Ad conseruationem speciei.	Hñtibus anhelitos frigidos, et siccos.	Cum cibis generantibus sperma.	o	Cali. & humi.	Iuue. et adulesc.	Veri p9 mũdificationẽ mẽstru.	Temperatis.
D	228	Sperma.	Materiæ generatiuæ cali. & humi.	Tpatũ quantitate, & qualitate in aqua, descendẽs ad fundum.	Generationi.	Cum in generatione fuerit defectus.	Cum cautela spermatis, & loci recipientis.	Animal aliqd.	Oib. et pci. c. h.	Iuuenibus.	Temperatis.	Temperatis.
E	229	Mũdificatoria, et lauat. dentiũ.	Mundificatio, & confortatio.	Non offendentes gingiuas.	Locis grossis, & concauis.	Cõmouentia dentes, & deturpantia gingiuas, & excoriantia.	Cum non frequenter utitur eis.	o	Interiorib. cali.	Denbus tortub.	Omnibus.	Omnibus.
F	230	Ebrietas.	o Vini fastidium.	Quæ nunquam est bonum.	Nullum.	Cerebro, & uirtutibus.	Cum odorationibus frigidis.	o	Nullis ipsarum.	Nullis ipsarũ.	In quibuslibet mala.	Non habitatis.
G	231	Foca ordeacea. (alias, ceruisia.)	Io. c. & h. exopilans. G. f. & hu. imodica callidit.	Acutum, speciatum.	Extinguit caliditatẽ acuitatis, & ebrietatis.	Neruos inflat, & facit fastidium.	Cũ miscet cũ succo limoncellorũ, et acetositatẽ citri.	Humor malus.	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
H	Numerus.	Nomina.	Gradus. Naturæ.	MELIVS EX REipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat	Complexiões	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Electiones, & Proprietates. Opiniones Philosophorum.

Hip. G. **Purgatio.** De rebus necessarijs est iuuare naturam, ad expellenda superflua. Hoc tamen uidendum est, quod si constipatio fuerit defectu cibi, & siccitatis caussa, ordinetur quod cibus multiplicet̃, & humectetur cũ brodijs pinguibus: & offis infusis in liquoribus humidis. Quod si fuerit ex assumptione cibi stiptici praecedentis, qui constipauit, abstineat ab eo. Quod si fuerit ex abundantia cibi, elongetur. Quod si fuerit ex mala complexione, rectificetur mala complexio. Quod si fuerit ex retentiõe urinae in renibus & uesica, sed ex caliditate acciderit, curetur cũ seminibus cõibus, melonibus Indis, & Iudep. Si ex frigiditate, cũ seminibus apij, & feniculi.

Eligit̃ in minutione manuũ, cũ fit Luna in mansionibus igneis: deinde in mãsionibꝰ aereis. Nisi luna fuerit i Geminis: & semilunijs melius, q̃ plenilunio.

Hip. G. Ru. **Constipatio.** Si ex frigiditate acciderit, intret balneũ, et fricet̃ ibidẽ. Si ex caliditate, soliũ cum aqua tepida balneet̃, et oleo uiol. Quod si uoluerit q̃d egrediat̃ de Branchos, id est, de aqua ubi fit Branchos, fiat cum aqua mellis gargarisiua, abstergens dentes, & cum Masticis masticatiõe. Et expulsio rancositatis fit cũ sternutatiõe, & positione faciei supra uapores aquae calidae. Et q̃d in stomacho est, trahendũ est cũ uomitu: & q̃d in pectore, cũ decoctione ficuũ, & radicũ lilij, & capillorum Veneris, & cum comestione Butyri. Et si corpus fuerit plectoricum, trahatur humor uincens, cum medicina mundificante & euacuante cum phlebotomia.

G. Ru. **Coitus.** Natura in generatiõe delectationẽ fieri uoluit subitam, ducentem ad finem nobilem generati: ex qua delectatione quãplurima mouentur: quemadmodũ anima rationalis. Et hoc accidit, quando fit pruritus q̃dam & titillatio: et praecipue cum uidetur operari: & etiã cum qs cogitauerit super eo, in somno, seu uigilijs. Et illud q̃d maxime moderatũ ex eo dicitur, est post cuius complementũ accidit leuitas, et gaudium. Agens uero, seu coiens, non sit repletus cibo, neq; famelicus: quia accidit opilatio, & desiccatio. Sit & tempus moderatum, & aer non epidimitus, & corpus non paratum ad aegritudinem.

Eligunt̃ ad generationẽ masculorꝫ, mãsiones masculinae, ex q̃bus meliores sunt Libra, & Sagittarius: foemínarꝫ uero Pisces, & Virgo: curet̃ etiã si sit Virgo.

Hip. G. Ari. **Sperma.** Est ex superfluitatibus corporis nobilius: propter quod cum eius fit multa eductio, prosternitur uirtus, & accidit inde paralysis, tremor, & aegritudo iuncturarum, pulsatio cordis, sudor, apostema pectoris, & pulmonis, defectus appetitus ciborum, obscuritas uisus, & maxime decrepitis, & illis qui sunt frigidae complexionis. Non coeuntibus uero, sed coire somniantibus, accidit animi peruersitas, testiculorũ inflatio, uniuersaliter aegritudines repletionum in corpore, & cerebro.

Ra. Ior. Bog. Iehu. **Mundificatoria.** Dentes uero offendit potus aquae fri. post cibũ cal. et Chalõe, et comestio lactis, et ciborꝫ acutorũ, et obstupefactio Dentiũ, medicinae uomitiuae masticatio, regulariter dentes frãgẽtes, & supflua mũdificatio dentiũ. Qui mũdandi sunt cũ fustibus botrorꝫ dactylorꝫ, et maxĩe illorꝫ de Metha. Et corrosio dentiũ, lota, cũ frustis ramorꝫ persici mũdificetur. Debent etiã abstergi dentes cũ panno linteo madefacto aqua ros. q̃bus apponendus est puluis confortatiuus, confectus ex ciperis, squinanto, rosis. Et de rebus etiã mundificãtibus dentes, sunt carbones nouiter facti ex lignis, & puluis terreus uasorum quae ueniunt de Seni.

Mas. G. **Ebrietas.** Est eleuatio uaporũ calidorꝫ ex uino ad cerebra debilia. Cuius cura fit cũ exercitio leui, & balneatione aquae tẽperatae, chalõe, potione syruporũ calorem extinguentiũ. Et abstinentia cibi curat̃ ebrius, cum fuerit multa ebrietate grauatus: cuius etiã pedes fricentur, & cerebrũ confortetur, & ingeniet̃, ut somnus inducat̃: ad quod operatio uini circa stomachũ, & cerebrum sedat̃. Deinde cibetur cum cibo facto de caulibus, & cibo de lentibus praeparatis cum liquore muzi saporis, & cum rebus acetosis, & etiã pullis gallinaceis praeparatis cum liquore acetoso. Et haec omnia fieri debent post usum muzorum fructuum.

Iudaeus. Giptianus. **Foca. &c.** Iuuamentum Ebrietatis est illud, quod conficitur cum succo granatorum. Sed hordeaceum inflat, & speciatum calefacit & desiccat. Quod conficitur de pane, & herbis, est minus inflatiuum hordeaceo: uerum praeseruat ab Ebrietate, si syrupo de limonibus, succo agresti, & Rob, mirtillorum bibens, ante potum uini utatur, & potus duorum dauit cineris sarmentorum, cum uilleo, & aqua niuis, et potus uini lymphati, & clarefacti paulotenus in camera Septentrionali. Et de proprietate Focae est, mollificare, & abstergere ebur cum infusum fuerit in eo.

Apta huc quę supra fol. 31. & seq. Cano. 34.

I 2

De Motu, Quiete, exercitio moderato, & speciebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 232	Motus.	Processus uirtutum ad aliquem finem.	o	Quod prouenit ad nobiliorem finem.	Complementũ motoris, & moti.	Quando fuerit superflus.	Prohibendo impedimenta.	o	Fri. & mors fortis: & econtra.	Iuuenibus.	Aesta, mors fortis: et cõtrario.	Existenti extra temperantiã.
B 233	Quies.	Finis motus.	o	Conseruans finem motus.	Structuræ pectoris.	Flegma generat.	Cum motu.	o	Cali. habentib. poros apertos.	Decrepitis, & pueris.	Aestati, al. extra tpantiã degẽtib.	Calidis.
C 234	Exercitiũ leue.	Motus animalis uoluntarius.	o	Tempatis in quãtitate, & qualitate.	Superfluitates expellit.	Macilẽtis habentibus poros apertos.	Cum quiete moderata.	o	Calidis, et humidis.	Vniuersis, sed pueris tpat. fri.	Distemperatis.	Habitatis.
D 235	Equitatio.	Quidam motus moderatus.	o	Prouocãt sudorem.	In tribus, quę dicemus.	Cum extenditur in ea.	Cum humidis.	o	Calidis.	Perfectis.	Temperatis.	Planis, expeditis.
E 236	Venatio terre.	Ad uenandum animalia syluestria.	o	Quí est facilis uenationis.	Humores subtiliat.	Corpora desiccat.	Cum iunctione in balneis facta.	o	Temperatis.	Vniuersis, exceptis pueris.	Temperatis.	Vniuersis.
F 237	Exerci. cũ pila.	Est impulsio cũ instrumento ad hoc depurato.	o	Cum pila mediocri.	Delectatio animæ, & exercitiũ moderatũ corporis.	Iuncturis debilibus.	Cum suauitate utendo.	o	Temperatis.	Adulescentibus.	Tpato cuiuslib. et circũiacentib.	Omnibus.
G 238	Luctatio.	Est moderatum exercitium inter duos.	o	Post cuius finem sentitur leuitas.	Corporibus fortibus.	Pectoribus.	Cum somno post balneũ.	o	Calidis, & humidis.	Iuuenibus.	Veri, et circum stantib. ipsis.	Omnibus.
1 2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Hip. Ru. **Motus.** Species Motus sunt sex. scilicet, Generatio, Corruptio, Augmentum, Diminutio, Alteratio, & loci Mutatio. Et caussa in hoc est: quia motus, aut est in substantia, aut in accidente. Si in substantia: Generatio, & Corruptio. Si in accidente, aut interiori, aut superficietenus. Si in interiori, aut secundum qualitatem: & est Alteratio. Aut secundum quantitatem, & est Augmentum, & Diminutio. Si exteriori seu superficietenus, est Motus localis.

Eligitur Luna existẽte in tertia domo, scilicet gaudiũ, cõiuncta fortunis, & ascendens & dominus sint fortunati a dño terræ, hoc est, quartæ.

Hip. G. Ori. **Quies.** Per Quietem accidit corpori frigiditas, & humiditas, & artetica, carnositas, caro superflua a natura derelicta, & turpitudo effigiei, mala digestio ciborum: & hæc omnia, quia superflua resolui non possunt ex motu. Quies autem est bona habentibus in suis corporibus uapores fumosos: quia dum quiescunt, non resoluuntur uapores ipsi nociui. nam resoluti miscentes se humoribus forte febres inducerent.

Hip. G. Ru. **Exercitium moderatum.** Temperatius inter tempora est Ver: deinde Autumnus. Et temperatius dierum, est mane dierum æstatis, & meridies dierum hyemis. Exercitium uero temperatum eget tempore, & loco conuenienti. Et generaliter Exercitium moderatum, diuersatur iuxta diuersitatem elementorum: quia exercitium moderatum iuuenilis ætatis, & corporum depressorum, in regionibus frigidis, & temporibus hyemalibus, quodlibet forte: & econuerso.

G. Ie. Gab. **Equitatio.** Est exercitium moderatum: quæ diuersatur secundũ diuersificationem, quantitatis, equitantis, & equitaturæ. Et suauis equitatio, est exercitium, quando non equitatur motu totius corporis. Et uniuersaliter iuuamenta exercitiorum moderatorum sunt tria. Primum, excitatio caloris naturalis: & est augmentum, ad meliorandum digestionem, & subtiliandas superfluitates. Secundum, pororum apertio, & meatuum mundificatio cum sudore, resiccantibus uaporibus. Tertium, duritia membrorum, & uirtus ipsorũ ex confricatione membrorum.

Eligitur equitatio in signis mobilib. Luna existẽte in trino Martis, & aspectu Iouis.

Iudæus. Ari. **Venatio terrestris.** Venatio in campis infrigidat & desiccat: quia est modus excedens quãtitatẽ temperatã, ex desyderio obtinẽdi, qui circũfluxerat, dissoluens humiditatẽ, quæ est caloris sustentamentũ: propter q̃d infrigidat corpus, & desiccat. Et hoc exercitiũ est detestandũ, maxime insuetis: quia homo morãs in quiete, deinde multo motu utens, & multoties cũ hoc comedens uenationũ carnes, descendũt prius q̃ digerant. Et laborantes in uenationibus, siue sint assueti exercitio, & uelint eo uti, siue sint plures uenatorũ qui non regunt, & uiuunt carnibus uenationũ, & laborãtes in suis uenationibus, utẽtes hoc cibo, non digesti cibi a stomacho descendũt, ꝓpter q̃d gñant corpori ægritudines. Sed uenatio pisciũ & similiũ infrigidat, & humectat.

Eligitur Luna existẽte in signo, q̃d non aspicit dominus eius, & aquaticũ exercitiũ in signis aq̃ticis, aëreum in aëreis, & terreum in terreis.

Auic. Ie. **Exercitiũ solatiosum.** Melius int exercitia, q̃d annexũ est solatijs, & lætitijs ai, et est minoris laboris: non tñ sicut uenatio, quæ tantos labores exigit: nec sicut delatio armorꝝ, nec sicut laboriosa militia. nam hæc exercitia continuanda sunt. Sed solatia pilarũ continuari possunt. Nam exercitiũ paruæ pilæ, est de moderatis exercitijs, & iuuatorijs in omnibus ætatibus. Pilæ uero solatium fit multis modis. Nam aliquando ludendo cum uirga ducitur, aliquãdo cum lata tabula, aliquando cum lanceola, & aliquando inmediate cum manu. In huiusmodi uero solatio, inferiora corporis quiescunt, & superiora mouentur: in alijs econuerso.

Eligitur hmõi solatiũ, cũ Luna fuerit in signis mobilib. cauendum tñ ne participet cũ Saturno.

G. Ru. Io. Ori. **Luctatio.** Vniuersaliter existens exercitiũ habentibus corpora carnositate repleta, est periculosa: eo quod talis luctatio cõmouet in huiusmodi corporibus humores in eorum quietibus, quibus accidere poterit exinde ruptura, & uenire febris, caro superflua, ante derelicta, & mors subitanea, & alia iuxta naturam humorum, & membrorum recipientium ipsorum influentiam. Et exercitium est nociuum habentibus complexiones frigidas & siccas, & habentibus pectora stricta, macilentis, habentibus poros apertos, consuetis pati tussim, & stricturam anhelitus, & illis qui consueti sunt seruire in balneis, & similibus.

Apta huc quæ supra fol. 52. Canone. 35. notantur.

Motus. Quies. Exercitium. Equitatio. Venatio. Ludus pilæ. Luctatio.

De operationibus Balneorum, & partibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	239	Balneum.	Quatuor qualitates.	o	Vetus, altũ, & aquæ dulcis.	Vniuersis hominibus.	Aegritudinibus acutis.	Cũ rebus uehementis frigiditatis.	o	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
B	240	Cameræ, & aër ipsius.	Gal. humi. & sicc.	o	Tempatæ, ratione aëris, & aquæ.	Sanis cõsimiles, et ægris, & econuerso.	Syncopizantibus, & pulsationi cordis.	Cũ receptione uenti Septẽtrionalis.	o	Sanis cõsimiles, et ægris ecõuer.	Siccis in complexionibus.	Oibus similiter.	Habitatis similiter.
C	241	Aqua delectabilis calidi.	Tepida.	Cali. et hu. in 1.	Aperiens poros temperate.	Corporibus hñtib9 poros apertos, et febri tertianæ declinãtibus.	Fluxui uentris.	Cum potu stipuco.	o	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
D	242	Aqua caliditatis nimiæ.	Cal. accidentaliter calorẽ faciens naturaliter.	Gal. tpa. & hu.	Quæ non est uehemẽtis caliditatis.	Subtiliat flegma.	Virtutibus rationabilibus.	Cum aqua frigida.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E	24	Aqua frigida.	Infrigidat naturaliter, calefacit accidentaliter.	Dulcis tri. in 1.	Dulcis, delectabilis.	Meliorat digestionem.	Infrigidatis fortiter.	Cum introitu ad calidam.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
F	244	Aqua excellentis frigiditatis.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 2.	Non habentibus qualitates malas.	Paralysi ex repletione.	Nimium purgatis.	Cum uino citrino.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalib.
G	245	Psylothrũ cõlatũ ex calce extĩc.	G. lo. c. sic. et q̃d fit ex calce nõ extincta cõburẽs.	Cal. & sicc. in 2.	Album, uelocis depilationis.	Trahit quod est sub cute, cum resolutione.	Macilentis, non carnosis.	Cũ aqua Rosarũ, & oleo uiolarum.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Terræ uehementis frigiditatis.
•	•	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Io. Balneum. Aquæ frigidæ infrigidat naturaliter, & per accidens calefacit. Balneum uero aquæ calidæ econuerso. Verumtamen utrunque humectat. Balneum uero aëris calidum, desiccat: propter quod sanitas conseruatur. Et conferunt febribus ethicis, hydropicis, & paralysi prouenienti ex euacuatione & repletione. Cum uero uolueris balneo humectari, aspergatur balneum ipsum aqua multa, & sedeatur multum in concha, seu fonte. Quod si desiccari uolueris, euacua & desicca multum balneum ab aqua ipsius, & sedeatur in fonte illo, donec inspissetur anhelitus & augeatur.

Eligitur ad introitũ Balnei, cũ ascendens fuerit domus Iouis, uel Martis, et Luna aspicit Venerẽ, uel fuerit in angulis.

G, Io. Cameræ. Aër balnei diuersatur secundum diuersitates Camerarum ipsius. Nam prima est tepida, secunda mediocris, tertia in uoluntate caliditatis & siccitatis: in qua si moretur aliquis modicum, calefacit corpus & humectat: si diu, infrigidat & desiccat: propter multam distemperantiam humiditatis, & caloris naturalis dissolutionem: & infrigidat accidentaliter, extrahendo a corpore humouem cholericum, sicut accidit hoc in febribus tertianis.

Hip. G. Hyp. Aqua delectabilis, &c. Hæc poros aperit, & attrahit humorem cholericum, infrigidans accidentaliter, & humectans naturaliter: & dolorem mitigat, & digerit reumata, & humores: prouocat somnum: sedat nocumentum rigoris, dissoluens grauitates, & dolores capitis: & remouet ardorem prouenientem ex sole, conferens paralysi, impinguans corpus, ingrediens ipsum post modicam comestionem.

Hip. G. Aqua calida, &c. Aqua fortiter calida, multum calefacit, & parum humectat. Dixit Hip. Si quis intrauerit frequenter balneum, liquefiet pinguedo ipsius, mentem corrumpens, & syncopim facit. Et idem dicit in alio loco, quod nocet illis, quorum uenter est strictus: nisi forte balnei aqua fuerit infrigidata. Et illis etiam, quorum uenter est humidus per crasim: eo quod balneum stringit. Nocet etiam illis, quorum uirtus est debilis, & uomitum patientibus, & in quorum stomacho sunt humores cholerici, & quibus facile manat fluxus sanguinis de naribus.

Hip. G. Io. Aqua frigida. Iuuamentum balnei aquæ frigidæ est, quia infrigidat & humectat: & calefacit accidentaliter, propter clausuram pororum: facit etiam retineri uapores interius, propter quam caussam balneatio in eis post cibum meliorat digestionem. Diuersatur tamen operatio eius ratione habitudinis, & temporis præsentis: eo quod iuuenis densi corporis, cum balneatur in aqua frigida tempore æstiuo, augetur caliditas, & uirtus ipsius, & melioratur ipsius digestio: & aufert paralysim ex repletione, ex copia caliditatis interius profundatæ.

Eligit in natationib. & lauacris i aqua frigida, cũ Luna fuerit in Cancro, uel in Pisce, nec sit iuncta Saturno, & detestat Luna existẽte in Capricorno, uel Aquario.

Hip. G Io. Aqua. &c. Nocumentum accidens ex balneo aquæ frigidæ est, cum balneatur post exercitium, coitum, uigilias, uomitũ, medicinam laxatiuam, & uentris fluxum ex indigestione: & si bibita fuerit etiam nocet. Obest etiam ægritudinibus iuncturarum, & tumoribus frigidis, & abscindit fluxum sanguinis ex naribus, & ex alijs locis fluentem, cum circa ea loca non manat, embrocatur: eo quod aqua cõagulat sanguinem. Et accidit decrepitis ex aquæ frigidæ balneo, sicut accidit serpentibus ex frigiditate hyemis. Et de iuuamento aquarum fontium, sicut diximus in capitulo de aquis potabilibus.

De. Glo. Mac. Psilothriũ. &c. Præcedit intinctionẽ Psilothri ad hoc ut non exurat locũ, inunctio cũ malua: deinde lauet cũ aqua fri. locus inũctus & desiccatus: postmodũ locus inũgat psilothro, ita tñ q̃d inũgat prius psilothro ꝓprius digitꝰ, & scribat in cruce dextra dicẽdo, Miserere Deus Salomonis filij Dauid. Huius uero psilothri inunctio fieri debet postq̃ sudauerit in balneo, & sudoris ipsiꝰ facta fuerit absterſio, et desiccatio. Cũ uero abradere cœperit, morandũ est in camera cali. balnei, donec psilothrũ liquefiat: postmodũ fricet locus cũ cartamo trito, cũ semine melonũ, & farina rizon, tẽperatis cũ aqua myrthi, & prunorũ, et fumigatis in uase aliquo, & reseruatis: de quo dissoluto cum aqua ros. quoties necesse fuerit recipitur, & inungitur, seu lauatur locus.

Eligit hꝰ inũctio cũ Luna fuerit minuta lumine, prius q̃ a sole euadat, et gñaliter hec electio utilis est ad mũdificãdũ sordes oẽs corporis.

Balneũ aquæ frigidæ, & Cameræ. Aqua delectabilis. Aqua calida. Aqua frigida. Aqua in balneis frigi. bibita. Psilothriũ.

De ordinatione Balnei, & uariatione uestimentorum post balneum, & conseruatione sanitatis unguium

Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX REipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat	Coplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H 246	Auripigmentum.	Gal.cali.sic.stipti.cōbustiuū.	Cal.& sicc.in 2.	Quod est de laminis deauratis, leuibus.	Abradit pilos, & trahit humores cū sudore.	Colorat cutem nigro colore.	Cum succo rizon, & cartani.	o	Frigi.& humi.	Senectuti.	Hyemi.	Habitatis.
G 247	Inūctio olei sine fricatione.	Humectat naturaliter.	Frigi.tpa.in 2.	Post balneum.	Hūectat corpus, & pręseruat ab apostematibus.	Habitudinē lenit.	Cum sandalo, aqua ros.	Habitudinem limpidam.	Siccis.	Decrepitis.	Aestati.	Lutosis, et mōtuosis.
F 248	Fricatio absq; olei inunctiōe.	Calefactiua, & desiccatiua.	o	Leuis.	Aperit, & resoluit uapores.	Facit Bothor.	Cum balneo temperato.	Membrorum duriciem.	Humidis.	Iuueni.et Senec.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E 249	Bismalua.	Theo.calid. temperate.	Cali. tpat.in 2.	Montana, tenera.	Mūdificat & lenit uentrē, & dissoluit apostemata orificij ani.	Mollificat crispitudinē capillorum.	Cū mixtione gariofil.et sandalorum.	Lenit membra.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D 250	Vestis linea.	Frigi.& sicc.	Fri.& sicc.in 2.	Leuis, splendida, & pulchra.	Temperat calorem corporis.	Dēsat cutem, & prohibet exire uapores.	Cum mixtione setæ.	Desiccationem apostematū.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati, et Veri.	Septentrionalibus.
C 251	Vestis de sera, & lana.	Cali.& desiccatiua.	Cal.& sicc.in 2.	De partibus Masi, & Fasi.	Educit calorem.	Inflammat calorem.	Cum uestib9 lineis, & subtus eas.	Additionem caloris.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
B 252	Oleum uiolaceum.	Frigi.et humi.	Fri.& hu.in 2.	Factū de bonis uiolis.	Mollificat duriciem neruorum.	Laxat neruos, & membra.	Cum oleo sambuccino.	Debilitatem tactus.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
A												

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

D. Glo. May. Rog. **Auripigmentũ.** In calce lota, seu extincta, auripigmentũ tantũ, quantũ quarta pars ipsius cal eis ponat. Deinde terat, & misceat pro calefactis, cũ aquis hordei, uel rizon, uel succo melonũ: pro infrigidatis uero cũ succo maioranæ, seu mẽtastri. Quod si educere uolueris aliqd sub cute existens, misceat cum pdictis aloës epimitidæ, myrrhæ, & coloquitidæ añ.3.2. ad pseruandũ apostemata, & bothor corporis. Et si accipiat spuma maris, & misceat cũ aqua, depilabit locus inũctus. Vel accipiat spuma maris, & terat, et infundat multoties in aquã auripigmẽti: deinde in aqua athalli, & sublimetur, abradit pilos aspersa super locum pilosum. Quod si hæc plura uideantur acuta, dissoluantur in aqua fontium frigida & recenti. Quod si modicum acuta fuerit, dissoluatur in aqua prædicta. Alias auripigmentum mixtum cum melle, abradit.

Eligitur ad faciendum abrasionẽ pilorũ, Luna existẽte in signo bicorporeo: excepta Virgine.

G. **Inunctio olei.** Si oleum frigidũ fuerit, sicut uiolaceum, lenit superfluitates, aperit poros, lenit & humectat corpus. Et si fuerit calidum, sicut sambucinum, & muscelinum, & costinum, calefacit, & dissoluit dissolutione uehementi, cum aliquo ipsorũ utuntur febricitantes, post completam digestionem humorum. Olei enim inunctio, antequam fiat pororum apertio, operatur retentionem superfluitatum, quas natura sub cute expellit: facta uero pororum apertione, dissoluit superfluitates, & corpus humectat.

G. Hip. Ior. **Fricatio.** Fricationis uero simplicis, seu præter oleum, quædam est lenis: & hæc dissoluit, & liquefacit humores, & poros aperit. Et quædam est fortis: & hæc dissoluit humiditates, & membra indurat. Et quædam est mediocris: & hæc sanguinem trahit ex superficie corporis. Et olei inunctio absq; fricatione, poros claudit, & prohibet resolutionem ab eis. Post balneationẽ cum aqua calefacta, conseruat calorem naturalem, ne dissoluatur, & calefacit & humectat. Et post balneationem in aqua frigida, inunctio infrigidat & humectat.

Ior. **Bismalua.** Est duplex. Alia est alba. Alia uiridis. Viridis est melior. Dixerunt tamen quidam q est calida in primo gradu: & in ipsa est aliquid stipticitatis: & est humectatiua, & digestiua, & mundificatiua: & propter hoc abstergit maculas nigras faciei. Alia ad leniendum faciem, & planificandũ capillos. Rec. psillij torrefacti, triti, & educti per pannum de sera & lana. Alia conferens furfurib. capitis. Lauantur capilli cũ succo bletæ, & deiet. Alia. Si misceatur cum succo, quem diximus staphisagriæ, interficit pediculos, & lendes. De operationibus uero usuem, sandal. & rof. diximus in capitulo lauationis mannum.

Eligit ad uestimẽta induenda, Luna existẽte in signis mobilib. pter Capricornũ. Et medius inter signa mobilia est Libra et Aries: et maxie qñ aspexerit Venerem, seu Iouẽ, trino uel sextili aspectu.

Supra fol.39. Iesu. **Vestis linea.** Omnia uestimenta tangentia corpus calefiant prius: deinde calefaciunt. Præter uestimẽta linea. Nam hęc prius infrigidant corpus, deinde adquirunt corpori lenẽ caliditatem. Vestimẽta uero Scumeysi corpus leniũt & humectant. Bombicina uero quãto nobiliora sunt, tanto magis leniũt, et calefaciũt corpus: et ecõuerso. Vestimẽta uero habẽtia pilos spissos, sunt de hyemalibus uestibus. Et uestimenta leuia, rara, & splendida, sunt ecõuerso. Calceare ocreas, seu calciamenta dextri pedis, prius sinistro, præseruat a dolore splenis.

Detestat incisio unguiũ digitorũ, cũ Luna fuerit ĩ Geminis: & incisio unguiũ pedum, qñ Luna fuerit in Piscibus, et pcipue cũ iuncta fuerit Mercurio, uel Ioui.

Hali. Filius. Ab. **Vestes de sera & pellibus.** Vestimẽta de sera leue efficiunt corpus: si de sera torta fuerint, minus corpus calefaciunt, q si de bombicea fuerint. Sed uestes de pelle, diuersantur secundũ diuersitatẽ animaliũ. Sed meliores sunt, quæ fiunt de pelle Biffari: nam hæ calefaciũt fortiter. Sed pelles Vulpinę sunt magis calefactiuę. Pelles uero Cuniculorũ et Leporũ, sunt minoris caliditatis, q de Biffari: q sunt cõuenientiores corporib. tpatis, ppter leuitatẽ ipsarũ. Pelles uero Agnorũ sunt magis calefacientes pellibus Hedinis, & magis conferẽtes dorso, & renib. Et sedilia quæ fiũt ex gatis paludis, conferũt Hemorrhoidib. Vestimẽta uero aspera, macre faciũt corpus.

Oleum Violaceum. Vngues sunt de extremitatibus corporis. Et quorũ inũctio sanitatẽ præseruat ipsorũ. Incisio uero ipsorũ fit die Iouis: ut assecuret de ruptura ipsorũ, si forte forfices tetigerint carnes digitorũ, uel lotæ fuerint cũ sale, post incisionẽ accidere potest, qd digiti incurrant inflationẽ calidã: quæ curat cũ semine psillij infuso in aq, et asperso supra petrã: et apposito. Sed si senserit pulsationẽ in locis islatis, signat putredinẽ fieri. Accipiat de farina grossa, et masticet: q masticata digito patienti apponat. Quod si putredo remaneat, ita qd unguẽ cadere cõtingat, inũgat extremitas digiti patientis cũ oleo fri. uel cæra. nã hæc nõ pmittũt turpẽ unguẽ renasci.

Apta huc quę supra fol. 35. Canone. 36.

K

Auripigmentũ. Inunctio olei. Fricatio. Bismalua. Vestis linea. Vestis serica. Oleũ uiol.

Fumigationes bonae, Iuuamenta & Nocumenta syruporum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturae.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	253	Xyloaloes.	Mus. calid. & sicc.	o	Nigrũ, ponderosum, & amarum.	Retinet, confortat stomachum, & spiritus.	Aegritudinibus cerebri calidis.	Cum sumitur cum camphora.	Cremẽtum spiritus uitalis.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
B	254	Muscus.	Mus. calid. & sicc.	o	Sxiadi, quod fertur de partibus Culbeth.	Confortat cor, & cerebrum.	Cerebro calido.	Cum camphora.	Cremẽtum uirtutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
C	255	Camphora.	Ie. cõpetra substãtia, cal. & substantia frigi.	o	Rubrum, album, & magnum.	Abscindit fluxum sanguinis ex naribus.	Inducit uigilias, & nocet coitui.	Cum uiolis, & nenufare.	Delectamentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	256	Ambra.	Ior. cali. & sicc. declinans ad calli. musci.	o	Grisea, leuis, & pinguis.	Confortat cor, & multiplicat spirit9.	Consuetis pati Machire.	Cũ camphora, & odoramento alchannæ.	Audacia.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionali.
E	257	Aqua rosacea.	In lib. sine titulo fri. & stiptica, in q̃ est uirt9 trea.	o	Quod fit ex sublimatione rosa. absq; aqua.	Confert uirtutibus, & instrumentis ipsorum.	Exasperat pectus.	Cum candi, & Iulep.	Alacritas.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentrionalib.
F	258	Syrup. acetosus.	Ipa. in cali. fri. & subtilitate. Mus. Ioh.	o	Coctus mundus, moderate coquatur.	Incid t, subtiliat, mundificat, & aperit.	Coitui, tussi, & dysenteriç.	Cum Iulep de redeo.	Humor frigidus.	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
G	259	Syrup. aceto. de seminibus.	Ipa. ca. ex oppilatione, & dicit q̃d sit cali. Ru.	o	Quod fit secũdum artis canones.	Descẽdere facit cholerã, & flegma.	Stomacho pectori, & neruis.	Cum syrupis de papaueribus.	Nutri. de q̃ non est curandum.	Frigi. et humi.	Iuueni. et ultra.	Hyẽ. et circũst.	Frigidis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

M. Ie. Ior. **Xyloaloes.** Eligit Indiæ: qa est delectabilius in fumigationib. Deinde Xyloaloes Saamsi: quia hmōi facit magis redolere pānos, postq̃ est lignū aloes humidū: eo q̃d meli⁹ est ad masticandū. Lignū aloes uero Crinū, est de mō Saamsi. Et in hoc est dulcedo, ꝓ quā gñant̄ pediculi. Sed Indū hēt amaritudinē, quæ ꝓhibet gñationē ipsoꝝ. Et lignū aloes est diuersoꝝ modoꝝ, scđm diuersitates regionū, ex qbus fert. Verū nō quęlibet arbor ipsius dicit̄ xyloaloes. Et xyloaloes ponit̄ incisa sub terra: ꝓpterea, ut sordes & terrestreitas sua abscindat̄. Et loc⁹ ortus ipsi⁹ est ignotus. Et hmōi xyloaloes ē cōferēs mēbris iteriorib. et cōfortat cerebrū & neruos, et cōfert hepati.

G. Ior. M. **Muscus.** Folliculi cōtinētes Muscū Cubit sunt, subtili ex uesicula & musco. Gergeri folliculi sunt hijs cōtrarij: q musc⁹ est minoris subtilitatis, & aromaticitatis. Verū musc⁹ Charā mediocris est inter p̄dictos: cū quo miscet̄ limatura argēti, & plūbi, ut sit ponderosus. Muscus Salmindi est declinās ab operatione p̄dicti: quia motus de proprio folliculo, in uase uitreo conseruat̄. Et folliculus in quo continet̄ muscus, est umbilicus anialis, similis Gazelo, habētis duo cornua erecta uersus altū: quæ uesicæ iueniunt̄ plenæ sanguine: quæ cū conseruant̄ tpe diurno, sanguis ille transit in muscū. Et cū hæc anialia a maritimis, elongant̄ uersus desertū incedētia, spica naturaliter pascunt̄, & tūc ipsoꝝ muscus erit delectabilior. Cū uero ꝓpe maritimā cōmorant̄, pascunt̄ myrrha. Falsificatur tñ hic muscus cū radice dicta Makir, & cum herba falich trita.

Ior. Ma. Io. **Camphora.** Riachi est radix oim camphoraꝝ, inuenit̄ in corporibus arboꝝ. Frusta ipsius in modū salis albi. Frustū tñ unūquodq; ipsius est ponderis aurei, uel minus. Camphora uero minuta uocat̄ Missen. Et Camphora cōmixta frustis arboris, decoquit̄, sicut diximus in præparatione aquæ Camphoræ, & hæc camphora uocat̄ Firroli, (in alio, Sysiri,) ex qua conficiūtur statuæ. Et Camphora non nominat̄ diuersis noibus, nisi propter diuersitatē regionū, & partiū insulaꝝ, et non ex alia causa. Et fertur, q̃d sub umbra arboris camphoræ morari possunt ultra centū hoies: cuius corpus est albū, declinās ad rubedinē, ex quo cū frangit̄, cadit Camphora.

Maf. Ior. **Ambra.** Est sicut cerebellū. Et mai⁹ ex ea est ponderis mille aureorū: et hęc Ambra egredit̄ de fontibus reptis in mari supnatās aquę: de qua supnatātes aues descendētes comedūt, & moriūtur ꝓpter comestionē ipsius. Alij uero dicūt, q̃d sit supfluitas, seu stercus anialis. Alij uero dicunt, q̃d sit de sordibus maris. Et ex oibus modis Ambræ melior est grisea, & deterior quæ est coloris niuosi: post quā in bonitate est Ambra piscea (alias, picea) Ambra piscis est qui horribilē odorem habet. Nam pisces deglutientes ipsum, eijciunt postmodū: & quādo præparat̄, in decolatiōe (in alio, in decoctione) egredit̄ ex ea harena. Est etiā alius modus Ambræ pinealis. Et est alter modus, q dicit̄ mūdus, carēs odore. Such uero conficit̄ ex humidis emblicis. Qui si non repiunt̄, fit ex ramich. Et Ramich est galla recens, agrestis. Et isti modi Such sunt frigidi.

Iudæus. **Aqua Rosacea.** Eligitur potus eius ad confortationem cordis & stomachi: & odor eius, ad sedandū syncopim: eo quod excitat quinq; sensus, & dilatat animā, & confortat corpus, cum aromaticitate, & stipticitate, si cum rosis misceantur alij flores, seu species aromaticæ: ut camphora, & crocus: & sublimet̄ aqua illa rosacea, efficietur uirtutū rerum mixtarum.

Filius. Isa. **Syrupus acetosus.** Qui fit cum zaccharo, est conueniens omnibus sanis complexionibus, ætatibus, & regionibus: & qui cum melle est temperatus inter caliditatem & frigiditatem: & factus cum radicibus, est declinans potus ad caliditatem, magis exopilans, & incisiuus, & minus extinctiuus, & infrigidatiuus, q̃ acetosus simplex. Et syrupus acetosus de seminibus, est magis aperiens opilationem. Acetosus uero simplex, est fortior ad sedandum sitim, & infrigidandum hepar: cuius iuuamenta dicemus post.

G. Ie. Ra. **Syrupus simplex.** Hic est conueniens sanis & ægris, dissoluens uentositates: & exuperat choleram sua acetositate, conferens expulsioni sputi a pectore & pulmone. Vrinam prouocat. Et Syrupus acetosus de Citonijs, quem composuit G. est conferens confortationi stomachi & hepatis, & addit in appetitu, & prodest conualescentibus. Et Syrupus acetosus squilliticus, est conferens hydropicis, & ægritudinibus uentris accidentibus ex frigiditate: & educit fœtum, & confert asmati, & difficultati anhelitus, accidentibus ex humore flegmatico uiscoso.

Apta huc quę supra fol. 54. Canone. 38.

Xyloaloes. Muscus. Camphora. Ambra. Aqua Rosa. Syrupus acetosus. Syrupus.

De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa, quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	160	Syrup. de Citonijs.	Frigi. & sicc.	Fri. in 3. sic. in 2.	Bene cõpositus, ex rebus cõuenietibus confectus.	Meliorat digestionem, & stringit uentrẽ, & abscindit uomitũ.	Exasperat guttur, & pectus.	Cum syrupo dulci, sicut de papaueribus.	o	Cali. & humi.	Senectuti.	Aestati, & circumstantijs.	Meridianis.
B	161	Syrup. de Papaueribus.	Frigi. & tempe.	Fri. tempe. in 1.	Confectus cũ seminibus, & corticibus papauerũ, & aqua pluuiali.	Pectori, & cerebro calido.	Offendit cõplexiões uiscerum ex frigiditate.	Cũ mina bona. (alias, myrrha.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
C	162	Syrup. Rosaceus.	Fri. & stipticus laxatiuus.	Fri. & cali. in 2.	In aqua, cuius spẽs rosę post bullitionem mutatæ sunt.	Educit subtilem cholerã.	Cõprimit stomachum, & intestina.	Cum aqua hordei, & humida.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In media æstate.	Meridianis.
D	163	Syr. de Iulep cõfectus de aq̃ rosf.	Frigi. & humidus.	Cali. & hu. in 1.	Bene coctus, & confectus cum aqua rosa.	Ebrietati, & cõseruationi sanitatis.	Fluxui, & rasuræ intestinorum, & dysenterijs.	Cum syrupo de pomis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalib.
E	164	Rob de ribes.	Fri. & sicc. constrictiuus.	Fri. & sicc. in 2.	Quod defertur de Sires.	Cõfortat stomachum, & digestionem.	Dolori gulæ, & gutturis.	Cum Rob de granatis melliferis.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
F	165	Cameræ æstiuales.	Frigi. & humi. temperate.	o	Quæ assimilantur temperantiæ Veris.	Complexionem, & digestionem obtemperant.	Prohibẽt dissolutionem æstatis.	Cum balneo.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In meridie.	Meridianis.
G	166	Cameræ hyemales.	Contẽpera. in caliditate.	o	Quæ assimilantur extremitati Veris.	Excitat uirtutes sopitas a frigore.	Sitim efficiũt, et faciunt descendere crudum cibum.	Cum dispositione uersus aërem septentrionalem.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Fortiter frigidis.	Montanis.

4 5 6 7 8 9 10 11 12

Sab. Filius Sab. Ior. **Syrupus de Citonijs.** Eſt confortatiuus ſtomachi, & ſitis ſedatiuus. Sciendum tamen, ꝙ ſuccus Citoniorum diutius conſeruatur ſucco pomorum. Mina ſpeciata eſt de natura ſpecierum. Syrupus uero pomorum eſt frigidus & ſiccus, confortatiuus orificij, conferens pulſationi cordis, roborans animum, retinens uomitum, & fluxum uentris. Syrupus tamen qui fit de pomis Hieroſolymitanis melior eſt, & pro huiuſmodi operationibus, propter bonitatem coloris: Verum eſt minoris frigiditatis, propter ipſius dulcedinem.

Confortatiuus. Eligit̃ in Syrupis medicinalibus, ꝙ Luna ſit iuncta Veneri & Ioui, in ſignis aereis et aquaticis.

D. **Syrupus Papaueris.** Eligitur contra uigilias, eo quod ſtuporem efficit. Et eſt conferens tuſsi & reumati. Et ſyrupus de Nenufare eſt conferens dolori capitis: & reumatibus deſcendentibus ad pectus, uel ad ſtomachum. Syrupus de Lemoncellis eſt frigid. & ſicc. habens in ſe aliquid caliditatis propter corticem: uincit choleram, conferens ſtomacho, & appetitui. Meliorat digeſtionem, ſedat uomitum, & prodeſt ebrietati.

Refrigeratiuus. Eligit̃ in purgatiõe, q̃d Luna ſit in Scorpione, uel in ſua triplicitate. Deteſtatur tñ, ſi ſit coniũcta cum Ioue, uel planeta retrogrado.

Iudæus. Laxatiuus. **Syrupus Roſa.** Eligitur ſyrupus de aqua Roſa. rubea: confectus propter uirtutes ipſius laudabiles. Et fit, acuendo ipſum cum ſcamonea: & ſimpliciter non acuendo. Et eſt poſsibile, ꝙ temperetur cum ſyrupo acetoſo. Syrupus Viol. eſt temperatus in frigiditate & humiditate; lenit pectus & guttur, & ualet contra tuſsim cum febre, & lubricat uentrem. Syrupus de granatis cum menta confectus, eſt frigidus & ſiccus, ſedans uomitũ, & ſitim, conferens cholerico orificio ſtomachi. Syrupus confectus cum thure, confert uariolis, rubori corporis, & meſthiræ, & ſimilibus.

Filius Mun. **Syrupus Iulep.** Eſt temperatus, declinans ad frigiditatem & humiditatem. Extinguit caliditatem ſtomachi, confortans eum: & reprimit acuitatem febrium. Aqua mellita, cum ſpeciebus, confert ægritudinibus frigidis: cuius mundificatio minor eſt mundificatione mellis. Laxat uentrem ſiccum, ſed premit ſtomachum, & inteſtina parata ad expellendum ſuperfluitates: & retinet cibum inuentum in ſtomacho, & confortat diſtribuentes ipſum per partes corporis.

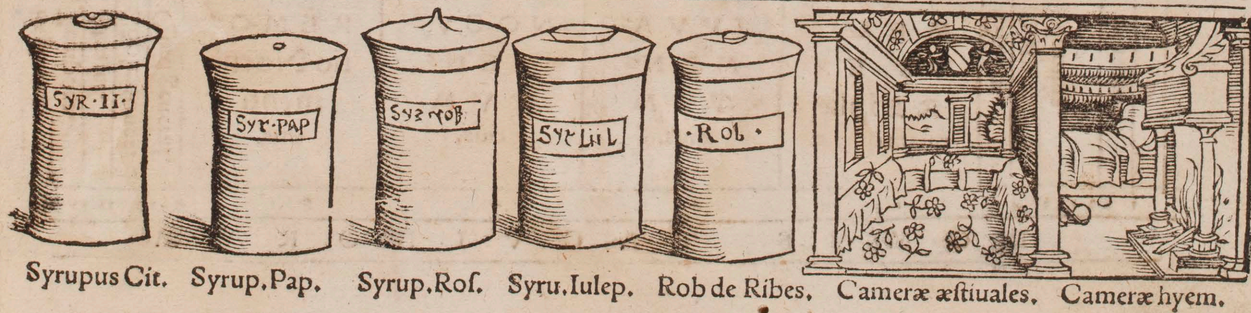
Refrigeratiuus. Eligitur ut fiat hæc diſpoſitio camerarũ, Luna exiſtẽte in ſignis fixis, ſeu bicorporeis, et Luna & aſcendens ſint fortunati a domino aſcendẽtis (alias, a domino tertij.) Prohibet̃ hæc conſtitutio camerarũ fieri, cũ infortunæ fuerint in angulis, tertia domo, et eius oppoſito.

Sab. Sera. **Rob de Ribes.** Rob de myrtillis confert fluxui cum tuſsi. Rob de cellis, eſt frigidus, conferens tumori gulæ ex caliditate. Rob de nucibus eſt calidum, conferens inflammationibus gulæ ex frigiditate. Rob agreſtæ frigid. & ſicc. alterat choleram, uomitum reprimens, & ſitim, uentrem ſtringit. Et ſimiliter Rob de aceto citri, uerumtamen eſt fortioris operationis. Rob de prunis confert febribus cholericis, quando uenter eſt ſtrictus.

Ra. Gab. **Cameræ æſtiuales.** Eligunt̃ tẽpore æſtiuo Cameræ Septẽtrionales, inueſtitæ plurib. ſuppoſitis pãnis ſubtilib. et raris, aſperſę odoramẽtis fri. et aq̃s dulcib. et bedurg, amplis, plenis ſpẽbus fri. redolẽtibus herbis, et fructib. frigidis odoriferis: quę fumigant̃ etiã cum ſandalo & camphora: & rorant̃ panni p̃dicti aqua roſa. tẽperata, cũ uino odorifero. Et per hanc diſpoſitionẽ camerarũ, & conuerſationẽ alicuius in eis nudo corpore, fit ꝓhibitio a calore uehemẽti. eo q̃d aer eſt tunc frigidior nobis. Et cum hęc operari non poſsumus, induimus corpus ueſtimẽtis, & caput cooperimus biretis, quæ ſunt calidiora nobis: & præcipue cum äerem calidum circũdantem nos, & mixtum uaporibus noſtri corporis, rectificare cum flabellis non poſsumus.

Cameræ hyemales. Eligit̃ in Cameris hyemalib. ut habeant̃ carbones ignẽ diutius continẽtes, & ligna nõ hñtia malas q̃litates. ſicut ſunt ligna ficus, et ſimilia. Et Cameræ ſuffumigent̃ ſuffumigationib. aromaticis calid. ſicut neda ambræ. Et oſtia cameræ ſint diſpoſita ad orientẽ, & in cameris lecti leues & molles ſint. Nã hæc cõſtitutio camerarũ ſitim efficit, et ciborũ deſcenſum feſtinare facit añ horã debitã, et uniuerſalit̃ ſicut balnea cooperant̃ poſt cibũ. Et cũ cameræ inficiunt̃ forte cimicibus, ſuffumiget̃ ſuffumigationib. nucũ cupſſi, et odoramẽto neptę albæ, tũc interficiunt̃. Et ſi accipiat̃ auripigmentũ ductũ cum aqua in aliq̃ uaſe, et roret̃ cum ea locus continens muſcas. Itẽ herba ſancti Iohannis ſcarletza, uel eius flores, ualet contra cimices.

Apta huc quę ſupra fol. 35. Canone. 39.

Syrupus Cit. Syrup. Pap. Syrup. Roſ. Syru. Iulep. Rob de Ribes. Cameræ æſtiuales. Cameræ hyem.

De mutatione Aeris, occasione Ventorum, & temporum, Iuuamenta rationabilia.

A	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
H	267	Ventus meridionalis.	Cali. & humi.	Cal. in 2. fri. in 1.	Transiens per bonam regionem.	Pectori.	Perturbat sensus.	Cum camphora, & aqua ros.	o	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Autumno.	Septentrionali.
G	268	Ventus Septẽtrionalis.	Cali. & sicc.	Fri. in 3. sic. in 2.	Transiens per aquas dulces.	Clarificat sensus.	Pectori, & tussi.	Cum balneo, & uestimẽto.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F	269	Ventus orientalis.	Temperatus.	Temp. cal. in 2.	Trãsiens per aquas, & prata pulchra.	Multiplicat spiritus.	Ophtalmiæ, & corizæ.	Cum aqua florum.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
E	270	Ventus occidentalis.	Alicuius tẽpãtiæ.	Tpa. f. in 2. al. i 1.	Declivis Septentrionalibus.	Procurat digestionem.	Tremori, & frigori.	Cum calefactione.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
D	271	Ver.	Temperatum.	Tpa. hu. in 2.	Medium ipsius.	Vniuersaliter animalibus, & terræ nascẽtibus.	Corporibus immundis.	Mundificãdo corpora.	o	Temperatis.	Iuuenibus.	Nullis pportiõ.	Temperatis.
C	272	Aestas.	Cali. & sicc.	Tempera. in 2.	Principium ipsius.	Dissoluit superfluitates.	Impedit digestiõem ratione choleræ.	Cum infrigidantibus humidis.	o	Frigidis.	Decrepi. et leni.	Nul. pportiõat.	Montanis.
B	273	Autumnus.	Alicuius tẽpãtiæ.	o	Medium eius.	Gradatim pcedẽtibus ad contraria.	Tẽpatis cõplexionibus.	Cũ rebus humectantibus, & balneo.	o	Temperatis.	Adulescentib.	Nul. pportion.	Temperatis.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. **Ventus Meridionalis.** Regio Meridionalis consistit in dextra parte, respiciente uersus Orientem. Et est regio calida, eo quod declinat uersus eam: & distat modicum a circulo Augis (in alio, axis) & est humida: propter uapores dissolutos, & magno mari circumdante. Et hebetat motum, & corpora, perturbat sensus, prouocat paroxismum epilenticum. Inducit soda, replet cerebrum superfluitatibus, & maxime humidis, & debilitat digestionem.

Hip. G. **Ventus Septentrionalis.** Regio Septentrionalis est opposita regioni Meridionali, ex parte sinistra consistens, respicienti uersus Orientem. Cuius complexio est frigida & sicca: eo quod elongatur egressus (in alio, incessus) Solis a loco illo. Nam sol transit per eum, cum est in circulo Augis suæ, & tunc distat longius quam possibile est a terra. Et hæc regio humores mundificat, clarificat spiritus, & sensus corroborat, prohibens fluxus reumatis: & obest complexionibus frigidis. Hippo. opinatur, quod uentus est aer motus, Arist. uero dicit, quod est uapor descendens a terra.

Hip. G. **Ventus Orientalis.** Regio Orientalis, quæ Arabice dicitur Sabel, uersus ortum Solis, est temperata, declinans ad caliditatem, & siccitatem. Temperata, quia Sol non elongatur ab ea in tantum, quod remaneat frigida: nec tantum appropinquat, quod sit calida, sicut accidit alijs ab ipsa: quæ propter suam temperantiam efficit habitudines temperatas, & corpora sana, uirtutes fortes, & habitatores coloratos, albo & rubeo colore.

Hip. G. Ari. **Ventus Occidentalis.** Regio Occidentalis Arabice dicitur Dubur, & est sicut regio Orientalis, non simpliciter temperata, sed declinans ad frigiditatem & siccitatem. Non simpliciter temperata dicitur, quia Sol non immittit radios suos mane super eam: & habitantes in regione illa, sentiunt in crepusculis matutinalibus frigus, & in serotinis calorem, sicut in autumno sentitur. Sunt alioqui octo uenti, quorum quilibet declinat uersus unum latus quatuor primorum, & uniuscuiusque complexio istorum octo, est secundum naturam illius ad quam declinat.

Hip. D. **Ver.** Principium temporis Veris est, quando Sol ascendens, intrat primum punctum Arietis, uidelicet decimoquinto Martij. Cuius natura est temperata, propter incessum Solis super lineam rectam æquinoctialis: & ultimum eius, quando Sol consistit in ultimo Geminorum. Et tẽpus Veris continet tres menses, propter tria signa: mense uero secundo intrat Sol Taurum, uidelicet decimoquinto Aprilis, & egreditur in medietate Maij. Et quilibet illorum mensium, natura assimulatur alteri propter uicinitatem. Et sic se habent omnia tempora.

Hip. D. **Aestas.** Principiũ Aestatis est, quãdo Sol intrat primũ gradum Cancri, uidelicet. 16. Iunij: finis uero eius, est, quãdo Sol est in fine Virginis. s. 16. Septembris. Mensis uero secũdi, Aestatis principiũ est, quãdo Sol intrat primũ gradum Leonis. 18. Iulij: & finis ipsius, quando intrat primum gradum Virginis. 18. uidelicet Augusti. Cuius natura calida est & sicca: eo quod Sol existens in ascensu suo, quantũ plus est possibile uersus Septentrionem incedit, ad cenith capitis nostri, & calefacit nos. G. & Hippo. opinantur, quod principium Aestatis sit, quando oritur Gallina, seu frons Tauri, & est principium messionis.

Hip. D. **Autumnus.** Principium Autumni, est, quando Sol incipit descendere, intrans principium Libræ. 18. uidelicet Septembris: tunc conuertitur Septentrio uersus temperantiam, declinans ad meridiem: cuius ultimum est Sagittarij decimoquarto uidelicet Decembris. Mensẽ uero secundo est descensus Solis in primum gradum Scorpionis decimoseptimo uidelicet die Octobris. Vltimum ipsius est decimoquarto Nouembris. Huius uero naturã temporis est frigida & sicca, temperate: sicca, propter siccitatem æstatis remanentem: & frigida, propter adproximationem hyemis.

Apta huc que supra fol. 35. et seq. Cano. 40.

Ventus Meridionalis. Ventus Septentri. Ventus Orientalis. Ventus Occidentalis. Ver. Aestas. Autumnus.

De mutatione Aeris, occasione temporũ, & partiũ ciuitatum. Seu de regionib. epidimijs, & cum præseruatiua.

Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatⁿ.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
[illegible]	274	Hyems.	Frigida, & humida.	0	Contigua Veri.	Meliorat digestiones.	Generant flegma.	Calefactio cũ igne, uel uestimento, seu balneo.	0	Cali. & sicc.	Iuuenibus.	Non proportionata ei.	Maritimis.
[illegible]	275	Regio septẽtri.	Frigida, & sicca.	0	Habẽs bonas aquas, & terram superficiei bonam.	Inducit fortitudinẽ, & prudentiam.	Pectoribus strictis.	Cum obtẽperatione mensium.	0	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
[illegible]	276	Regio meridio.	Calid. & sicc. (in alio, & humi.)	0	Distans a mari, & appropinquans septentrioni.	Inducit largitatem, et alacritatem.	Variolis & morbillis, digestioni, et intellectui.	Confortãdo stomachum, & caput	0	Frigi. & sicc.	Senectuti.	Autumno.	Existẽtib. iuxta polũ Septriona.
[illegible]	277	Regio oriẽtalis.	Temperata.	0	Septentrionalis, circa partẽ meridionalẽ, habens interpositionem.	Fere omnibus uirtutibus.	Quia multorum fulgurũ, & terræmotuum.	Cum secessu in subterranea.	0	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
[illegible]	278	Regio occidẽta.	Variabilis temperanter.	0	Insulæ Alabor.	Manifestationi minerarum.	Complexiones deuiare facit.	Cum rectificantibus ipsas.	0	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Septentrionalibus.
[illegible]	279	Aër epidimius.	Malum periculosum.	0	Cuius nõ corrumpitur substantia.	Destructioni inimicorum.	Animalibus terræ nascentibus.	Cum fumigationibus contrarijs.	0	Nullis.	Nullis.	Malis omnibus.	Malis uniuersaliter.
[illegible]	280	Tyriaca.	Calida, & sicca.	0	Quæ liberat gallum toxicatum.	Tussi, & ægritudinibus fri. & sicc. (alias, toxicis.)	Vigilijs.	Cum infrigidãtibus, sicut aqua hordei, & similibus.	0	Frigi. & humi.	Senect. & senio.	Hyemi, & tẽpori opportuno.	Vbi nocumentum.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. D. **Hyems.** Initiũ Hyemis, est descensus Solis in principiũ Capricorni: & est finis declinationis eius uersus medium Decẽbris: & ultimũ eius est descensus uersus extremitatem pisciũ in Martio, ubi est circulus ascensionis meridionalis. Initiũ uero est mensis secundi, existentia Solis in Ianuario: & ultimũ in Februario. Et possibile est, quod unus circulus uenit uno die ante, uel post, cuius natura est frigida & humida, propter elongationem Solis a Zenith capitis. Hipp. uero opinatur, quod principium eius sit, quando occidit Gallina, seu frons Tauri, quod est tempus seminandi.

Hip. D **Regio Septentrionalis.** Regiones existentes sub polo Septentrionali, sicut Sclauonia, & similes, sunt fortis frigiditatis, & siccitatis: quarũ incolæ sunt ampli pectoris, & prudentes, et horribilis dispositionis propter occultationẽ caloris: & sunt subtiliũ tibiarũ, propter excessum caloris ipsius, ab extremitatibus, & sunt tamẽ longæ uitæ, propter bonã digestionem ipsorũ: & sunt parum bibentes, eo quod multum comedunt: quorũ mulieres sunt fertiles: eo quod non mundificantur a menstruis, propter frigiditatem aquarum, quibus utuntur: & sunt pauci lactis, & difficilis partus: & earum est strictus uenter.

Hip. D. **Regio Meridionalium.** Regiones existentes sub polo meridionali, sicut Aethiopia, sunt fere contrariæ dispositionibus septentrionalibus, quarũ complexiones sunt calidę & humidæ, multarum corruptionum: quarum aquæ sunt turbidæ, & salsæ: & colores incolarũ ipsarum sunt nigri: quibus festinat ebrietas, propter debilitatem capitis, & humiditatem ipsorum: ad quorum uiscera multum descendit flegmatis: ex quo minuitur appetitus, & debilitatur ipsorum digestio, frigiditatem ipsorum prædicta augente. Quorum & dispositiones sunt suaues, uitæ breuis, & uentres molles: propter malam digestionem.

Hip. D. **Regio Orientalium.** Regionũ Orientalium, aër est clarus, & temperatus sicut Ver: uerumtamen declinans ad siccitatem. Quarũ cibi sunt temperati, & aquæ dulces, claræ: eo quod Sol non diu moratur super eis, ut efficiantur salsæ: nec elongatur ab eis, ut fiant turbidæ: quarũ regionum incolarum colores sunt albi, mixti rubori, & corpora pinguia, uoces claræ, ægritudines paucæ, figuræ pulchræ, somnia sublimia, frutices multi, arbores grandes. Natura gnaui & prudentes, propter temperantiam qualitatis ipsarum, quinimo sunt gentes suauitatis & quietis.

Hip. D. **Regio Occidentalium.** Aër declinans ad caliditatem & humiditatem, non est clarus: quarum cibi sunt calidi, aquæ turbidæ: eo quod Sol non oritur mane super eis. Quarum in æstate aëris est frigiditas, & sero caliditas Solis, sicut accidit in autumno. Propter quod uirtutes eorum sunt debiles, & colores ipsorum mali, & ægritudines multæ. Regionum uero mediarum inter has, complexio est mediocris, cuius natura similis est, naturæ illius cui adproximat, cum diminutione aliqua.

Hip. D. R. **Aër epidimitus.** Cum fuerit aëris odor horribilis, & aderit multiplicatio uariolarum, & ægritudinum corruptarum & mortalium, morandum est in criptis, seu in domibus subterraneis, & siccis, & in mansionibus, longe uidelicet ab habitationibus: & loca sunt roranda cum aceto, & suffumiganda cum thure, & folijs myrti, & sandalis: & comestio eorum assiduetur cum aceto præparata. Et etiam potatio aceti lymphata. Et euacuentur corpora, & mundificentur cum medicinis, & minutioribus Assiduetur & comestio boli armeni loti, & odoratio aquæ ros. & Camphoræ.

G. Hip. **Tyriaca.** Completur post 10. annos, & operantẽ cum ea usq; ad 30. annos, & finitur eius operatio in 40. Et cum aliquis morsus uenenose, biberit ex ea scyathũ unum, cum uino, & unxerit membrum morsum, confortat cor, & educit uenenum extra. Et incidantur membra morsa scorpionum, & ligentur super eandem partem, & incipiat minuere ægrotum, & dare uinũ mixtum cum aloës. Et comprime carnes, & pone super locum morsum. Et detur etiam in potu thus masticatum sigillatum, Luna in scorpione, in lapide Basar insculpta, sit figura scorpionis: Luna etiam existente in scorpione, qui etiam unus sit ex angulis ascendentis. Et prouocat uomitum mox illius qui toxicatus est, cum lacte.

Apta huc quę supra fol. 35. Cano. 39. 40.

Hyems. Septẽtrio. Meridies. Oriens. Occidens. Aër epidimitus. Tyriaca.

ET FORTE aliquis legens hunc Librum meum, dicet, quod uixi longo tempore, nec indigui auxilio huius libri: multoties enim immiscui multa diuersa cibaria in stomacho simul & semel, & accidit mihi contrarium dispositionis eorum, quæ dicta sunt: eo quod nõ euenit mihi inde nisi bonũ. Verũ si cogitasset dicens hæc, quod Deus dñs noster, si condemnaret suũ peccatorem incontinẽti ex primo peccato, nullus peccaret. Si fur etiã puniretur de primo furto quod cõmitteret, nullus furaret. Et si cognouisset corpus humanũ similari terræ. Nam quãdo cultor studuerit super culturã terræ, seminando bona semina, & irrigando eam aqua moderate, & extirpauerit uepres, & inutiles herbas, accrescũt ei exinde prouẽtus: sin aũt, ecõtrario. Si ergo terris hoc accidit, quid corpori humano? Si quis igit̃ hoc modo prædicto fuerit opinatus, contradicet sentẽtiæ philosophicali. Nam signũ est in hoc, quod Caui, uel Gaui, in uere comedũt herbas, & mundificant eorũ corpora uomitu. Et huic simile accidit pluribus anĩalibus. Et possibile est, q̃d aliquis infectus opponet contra ea quæ diximus, de operatione proprietatis, absq; uia probationis: æstimans, quod omnia probatione carentia, non sint alicuius iuuamenti, propter quod non sit curandum de eis. Nos uero dicimus, ꝙ non est de proposito, neq; sapientia, negligere iuuamentũ q̃d ex Syrupo acetoso accidit ad extinguendam choleram, donec certificetur ex probatione de operatione eius: imo uti debemus eo, relinquentes inquisitionem probationum, semper adhærẽdo operationi ipsius. Nec debemus ab aliquo labore huius Libri reprehendi: sed parcatur nobis, & doctori nostro: eo quod æstimari debet ueraciter, quia ex toto ingenio, et cogitatione nostra inquirentes, nullũ librum dimisimus taliter ordinatũ, quẽ non legissemus cum præsentẽ librum composuimus, ad hoc quod approximaretur cordibus dominorũ, & amicorꝝ nostrorũ. Rogabimus igitur Deum, ut perducat nos ad uiã congruitatis, et ꝙ præbeat nobis intellectũ habendi noticiam glorificandi, & laudandi eum sicut suæ pertinet maiestati, Amen.

CANON AVTORVM
margine citatorum.

Al.	Albes	Buc.		Filius Alb.	
D.	Dioscorides	El.	Elken	Gab.	
Filius Mun.		Filius Mes.		Gl.	Glous.
G.	Galenus	Gi.	Giptianus	Ia.	Iabes
Ha.	Hali.	H.	Hippocrates	Ioh.	Iohannicius
Ie.	Iesu	Ieh.	Iehus	If.	Isaac
Io.	Ioannes	Ior.	Iordanus	Mas.	Masnoe
Iu.	Iudæus	Ma.	Maymo	Mu.	Museia
Mes.	Mesue.	Mun.	Mundinus	Ra.	Rasis
Or.	Oribasius	P.	Paulus	Schi.	Schiarchandi
Rog.	Rogerius	Ru.	Ruffus	The.	Theodosius

¶ LIBER ALBENGNEFIT Philosophi, de Virtutibus MEDICINARVM, ET CIBORVM, translatus a Magistro Gerardo Cremonensi de Arabico in latinum.

EX ANTIQVORVM LIBRIS, hunc librum aggregaui de uirtutibus Medicinarum, & Ciborum, in quo mentem meam diu fatigaui, & posui eum occupatiõem meam, fundendo preces in eo, quod DEO sublimi & glorioso appropinquat. quia per ipsum iuuamentum cõmune, & proprium speraui, ultra id, quod in cognitione illius est de iuuamento in arte Medicinæ.

Medicinæ autem intentio est, sanitas: & est secundum duos modos. Primus modus, est cognitio complexionum corporum hominum. Secundus est, cognitio Medicinarum, & Ciborum, quorũ cognitione existit sanitatis permanẽtia in sano, & ipsius reditio super infirmum: & sunt materia curationis per medicinam, & electionem eius. Qui autem uirtutem Medicinarum simplicium, et Ciborum cognitionem uult habere, est indigens cognitione uiarum quibus earum uirtutes, & ipsarum operationes inueniuntur. Et hæ quidem uiæ sunt. 8. Vna earum est, ut sit medicina, cuius uirtutem experiri uult aliquis, uacua a qualitate adquisita accidentali. cuius exemplum est in medicina simplici, aqua frigida, quæ per accidens corpus calefacit, quando super ipsum funditur: quoniam infrigidat cutem, & aggregat eam, & inspissat ipsam, quam ob rem coärtantur uapores qui exspirabant, quare calefacit corpus propter illud: sicut aqua calida infrigidat per accidens, quoniam rarificat corpus, quare respirant uapores calefacientes, & infrigidatur corpus. Et secunda est, ut sit ægritudo, in qua experitur medicina simplex. sicut febris ethica. Et tertia est, ut ea medicentur ægritudines contrariæ, donec certificetur. Et quarta est, ut sit uirtus medicinæ æqualis uirtuti ægritudinis, quæ cum ea medicatur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter. Et quinta est, ut consyderetur operatio medicinæ, an sit operatio eius in calefactione, & infrigidatione hora qua recipitur. Nam si non calefacit nisi post spacium, cum in principio infrigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi per accidens: & similiter etiam si non infrigidat nisi post spacium, & iam in principio rei calefacit, tunc infrigidatio eius non est nisi per uiam accidẽtis. Et sexta est, ut consyderetur operatio eius in omni corpore, & in omi hora, quare est eius infrigidatio, & ipsius calefactio una res semper. Nam si est ita, tunc operatio eius est per naturam: & si non est ita, tunc operatio eius est per accidens. Et septima est, ut sit calefactio medicinæ in illa re, ad

Medicinæ intentio, sanitas.

Cognitio Medicinarũ & Ciborũ discitur octo uijs.

1 2 3 4 5 6 7

quam comparatur calefactio eius, aut ut ipſius infrigidatio non ſit in alia. Nam ſi non comparatur calefactio eius, niſi ad corpus hominis, tunc oportet, ut dicatur, quia calida eſt ex uia qua calefacit corpus hominis, non propterea quod faciat illud in alio animali. Nam non oportet propterea quod Iuſquiamus infrigidat corpus hominis, ut infrigidet corpus Turdorũ, quibus eſt cibus. Non oportet propterea, quod Nigella ſoluit hominem, & non nutrit ipſum, ut ſoluat Coturnicem, cuius cibus eſt. Et oleum nutrit hominem, et non interficit ipſum, ſed interficit omne animal

8 cui non eſt ſanguis. Et octaua eſt, ut diſtinguatur inter medicinam, & cibum. Sciatur ergo, quod Medicina eſt illud, quod calefacit corpus, aut infrigidat ipſum. Et Cibus facit id: quoniam addit in ſubſtantia corporis, & augmẽtat ipſum. Inquit G. Nos nominamus totum, quod facit ſtare ſubſtantiam noſtram, & augmentat nos, Cibum: & totum quod mutat naturam noſtram, Medicinam nominamus.

Medicina. Cibus.

Viæ aliæ cognitionis Medicinarum, & Ciborum.

Et ex uijs iterum quibus extrahuntur uirtutes medicinarum, & ciborum ſunt iſtæ aliæ, & ſunt iſtæ quinq;, quæ ſtant loco eius utenti eis, quo dicatur operatio eius, et quo multiplicabitur ratiocinatio. Vna earum eſt

1 uia ſumpta ex uelocitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius.

2 Secunda uia eſt ſumpta ex uelocitate cõagulationis eius, & difficultate

3 4 cõagulationis eius. Tertia eſt uia ſumpta ex ſapore rei. Et quarta eſt uia

5 ſumpta ex odore rei. Et quinta eſt uia ſumpta ex colore rei. Prima autem quæ eſt ex uelocitate alterationis, & difficultate eius, eſt, quod omnis medicina cuius alteratio eſt uelox ad naturam ignis, eſt calida potentia. Verumtamen non eſt neceſſarium, ut illud ex medicinis, cuius eſt hæc uia, calefaciat corpus hominis, imo non oportet neceſſario: niſi quando eſt ſubtilis ſubſtantiæ, ſolidum, durum, in quo non ſunt ſuperfluitates, uel uacuitates: quoniam non eſt groſsę ſubſtantiæ, aut quæ eſt rari corporis, poſsibile eſt ignis reſoluat illud, & conuertat illud uelociter ad naturam ſuam, et caliditas corporis non faciat illud cum eo: fit ergo per hanc cauſam, ꝙ non calefacit corpus. Et ſcitur, quod medicina, in qua agunt duæ caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis hominis, non eſt niſi ſubtilis ſubſtantiæ, rari corporis: ſed caliditas ignis poteſt ſuper illam, & uincit eam uelociter. Hoc cognoſcitur duabus rebus: quarum una eſt Oleum, & altera eſt Arundo ſicca, et Pilus. In oleo quippe quando adproximat igni, inflammatur ab eo: & quando occurrit corpori hominis, non calefacit ipſum calefactione manifeſta uelociter. Et ratio ꝙ oleum inflammatur uelociter, et non calefacit corpus hominis, quoniã oleum eſt uiſcoſum, groſsæ ſubſtãtiæ. Cum ergo occurrit corpori, adhæret ei, & fit difficilis ſeparatio eius ab ipſo: quoniam non eſt poſsibile, ut attenuetur, & ſubtilietur per aërem uelociter, & penetret, & perueniat ad interiora cor-

poris: quia significatio illius est, quia quãdoq; ponis in uase super ignem aquam & oleum, de quibus primo finitur aqua, remanet oleum ultimo: & Arundo, et Pilus, quando occurrunt corpori hominis, non calefaciũt ipsum. Et scitur, q quando medicina est quam præparat ignis, & non calefacit corpus hominis, ex duabus rebus id fieri: quarum una est substantia caliditatis, & secunda natura materiei. Ignis uero est subtilior res, & calidior, qui submergit in corporibus: de proprietate cuius est, ut adurat ea, donec perueniat ad profundũ eorum in spacio breui: & facilis fit penetratio eius per separationem partium eorum, & eorum subtiliationem, & conuersionem eorum ad naturam suam. At uero caliditas corporum hominum, non est nisi uaporosa, grossa, debilis, non ualens agere in eis hora qua occurrit eis, operatione qua resoluat ea, & conuertat ipsa ad naturam suam. Et omnia quidem, quæ calefaciunt corpus, indigent, ut in eis agat caliditas corporis in primis, & mutet ea, donec ei reddatur post illud, q calefaciunt corpus: hæc est ergo caussa, quæ est propter substantiam caliditatis. Caussa autem quę est ex natura materiei, est, quod ista duo, scilicet Arundo, et Pilus, non est in eis possibile, ut diuidantur, neq; trahãtur, neq; frangantur per attractionem, fractura qua fiant in termino pulueris: omne uero de quo est uoluntas, ut calefaciat corpus, indiget, ut diuidatur in minores partes q̃ sunt, donec fiat ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, & impressionem eius in ipso, & mutationem eius, qua immutet ipsum: & ex caussa hac, quod calamus sit aromaticus, calefacit corpora hominum, plus q̃ faciat ea ex speciebus calami quæ sunt apud nos. Secunda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius. Dico ergo, quod duæ istæ uiæ sunt necessariæ in inquisitione de uirtutibus medicinarum & ciborum. Verũtamen prima quę est sumpta ex uelocitate alterationis eius, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum calidarum potentia. Et secunda quæ est sumpta ex uelocitate cõagulationis, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarũ frigidarum potentia. Et secundum hoc, quando sunt duæ res, quarum esse in grossitudine substantiæ & subtilitate eius, occurrit secundum similitudinem unam, tunc illa earum quæ difficilius sumit cõagulationem per frigus, est certe frigidioris complexionis: & quando sunt duæ res, quarum esse in subtilitate substantiæ, & grossitudine, non occurrit secũdum similitudinem unam, tunc si est grossitudo substantiæ unius earum secũdum frigiditatem alterius, utræq; simul cõagulantur secundum similitudinem unam: uerũtamen unam earũ, & est illa, quæ est grossioris substantiæ, æstimat aspiciens eam, quia est uehemẽtis cõagulationis. & caussa in illo est, substantiæ grossæ: quãuis frigus complexionis unius earũ, sit ue-

Ignis calor.

Calor corporis humani.

Velocitas, & difficultas coagulationis.

hementius grosſitudine alterius. Et in illis, quæ ſecundum contrarium ſunt, non eſt poſsibile ut ſit coāgulatio earū, utraq; in quantitate temporis unius, imo oportet ut illa, quæ ex duabus illis eſt frigidioris complexionis, aut groſsioris ſubſtantiæ, cōaguletur in ſpacio temporis minoris, & ſit coagulatio illius, quæ eſt minoris frigoris, et minoris groſsitudinis aliarū, in ſpacio temporis longioris. Et ſimiliter etiā occurrit res in hoc, ut ſit una earum durior multum, & durior parū, comparatione ſua: illud enim non accidit ei, niſi ſecundū quātitatem ſuperfluitatis eius, in uno duorum modorū neceſsario. In tertia uero, quæ eſt uia ſumpta ex ſapore rei quæ guſtatur, dico: quia cum corpora ſint compoſita ex elementis, & elementa ſint inæqualium quantitatū in compoſitione corporum, propter diuerſitatem quantitatū elementorum, et in omni compoſitione eorū ſint proprietates multæ, & fiant ſaporibus etiam, propter diuerſitatem quantitatum harū, proprietates multæ, & cum ſint ſapores multi, neceſſarium fuit inſtrumentū, quo diſtinguatur inter illum qui ex illis eſt cōueniens corpori, et illū qui eſt incōueniens corpori. Poſuit ergo Creator benedictus, & ſublimis illud inſtrumentū, ſcilicet Linguam, & poſuit eam multi ſenſus: & poſuit illud quod continuatur ei ex numeris, multi numeri: quod eſt, quia continuātur ei. 7. numeri: ut propter illud, quod eſt ei de ſuperfluitate ſenſus, diſtinguat̄ per eam, inter illud quod occurrit ei de calido, frigido, humido, ſicco: & diſtinguatur inter incōueniēs, & cōueniens corporis: & cum res cōuenientes corpori ſuperfluant, et ſint quędam earum plus cōuenientes naturæ corporis, & quędam earū minus diuerſæ naturæ corporis, oportet ut ſint etiā quædam earū plus diuerſæ naturæ corporis, & quædam earū minus, ut ſint qualitates rerū quæ guſtantur multæ, ſcilicet ſapores earum. Dico ergo, quod qui ex ſaporibus ſunt compoſiti, ſunt infiniti, qui non fiunt, niſi ab additione, & diminutione in compoſitione. Singulares autē, & ſimplices ſunt octo, & ſunt, Ponticitas, Amaritudo, Acuitas, Acetoſitas, et Stipticitas, Salſedo * Humectuoſitas, et Dulcedo. Et ſunt iſti guſtus ex diuerſitate ſubſtantię corporis, quod guſtatur in ſubtilitate, & groſsicie: & ex diuerſitate complexionis eius. Diuerſitas autem ſubſtantiæ corporis eſt: Quoniam ſi eſt groſſa, fit cauſſa groſsiciei eius aut dulcis, aut ponticus, aut amarus. Et ſi eſt ſubtilis, fit cauſſa ſubtilitatis eius aut acutus, aut acetoſus, aut unctuoſus. Et ſi eſt media inter ſubtilitatem, & groſsiciem, fit aut ſtipticus, aut ſalſus. Ex diuerſitate complexionis quoq;: Quoniam ſi complexio ſubſtātiæ calida eſt, fit guſtus eius amarus, aut acutus, aut ſalſus. Et ſi complexio eius eſt frigida, fit guſtus eius, aut ponticus, aut acetoſus, aut ſtipticus. Et ſi complexio eius eſt media inter calidum & frigidum, fit ſapor eius, aut dulcis, aut unctuoſus. Compoſitio autem ſpecierum ſubtilitatis ſubſtantiæ, & groſsitudinis

Iudiciū rei per Saporem.

Sapores ſimplices ſunt octo.

Alias, unctuoſitas.

Nouem ſunt ſpecies cōpoſitionis ſubtilitatis ſubſtantiæ,& groſsitudinis eius.

eius cum ſpeciebus, caliditatis complexionis ſubſtantiæ, & frigiditatis
eius facit nouem ſpecies compoſitionis. Quarum una eſt ſpecies cui non
eſt Sapor ex corporibus: & eſt media inter ſubtilitatem partium, et groſ-
ſitudinem earum, & inter complexionem frigidam & calidam. Et octo
ſpecies reliquæ, ſunt illæ, quibus fit guſtus. Nam ex compoſitione ſub-
ſtantiæ groſsæ, complexione frigida, generatur ſapor Ponticus. Ex com- 1
poſitione ſubſtantiæ groſsæ, complexione calida, generatur ſapor A- 2
marus. Et ex compoſitione ſubſtantiæ groſsæ, cum media complexio- 3
ne inter calidam & frigidam, generatur ſapor Dulcis. Et ex compoſiti- 4
one ſubſtantiæ ſubtilis, cum complexione frigida, generatur ſapor Ace- 5
toſus. Et ex compoſitione ſubſtantiæ ſubtilis, cum complexione calida, 6
generatur ſapor Acutus. Et ex compoſitione ſubtilis ſubſtātiæ, cum me- 7
dia inter calidam & frigidam, generatur ſapor Vnctuoſus. Et ex compo- 8
ſitione, inter groſsitudinem, & ſubtilitatem ſubſtantiæ mediæ, cum com
plexione frigida, generatur ſapor Stipticus. Et ex compoſitione ſubſtan- 9
tiæ mediæ inter groſſitudinem, & ſubtilitatem, cum complexione calida,
generatur ſapor Salſus. Dico ergo in diuiſione guſtiuum, ꝙ omne quod occurrit linguæ, aut non agit in ſenſu guſtus, aut agit in ipſo. Si ergo non agit in ipſo, nominatur Theſien, et eſt illud cui non eſt ſapor. Aut eſt ſimplex, ſicut aqua, quæ eſt elementum. Aut eſt corpus compoſitum, ſuper quod non uincit calor, neq; frigiditas, ſed eſt temperatum. Aut eſt decliue parumper ab æqualitate ad frigus: ſicut ſunt medicinæ quæ nominantur opilatiuæ. Et opilatiuæ ſunt ſecundum duos modos. Modus primus eſt, terreſtris ſiccus, quod ex ſiccitate exſiccat corpus. ſicut Amylum, & Thucia, & Cerusſa plumbi, & Climia, & Calx abluta, & Hemathites: quando abluitur unumquodq; eorum decenti ablutione, et quæ ſunt eis ſimilia. Secundus eſt uiſcoſus humidus, qui humectat corpora. ſicut oleum ſaporitum, & albugo oui, & caſeus recens, et pingue ex corpore porci, & cæra ſaporita, abluta, colata: & ſicut malua agreſtis & domeſtica, & interior pars cucurbitæ, & raſuræ eius. Et iſta diuerſificantur in uiſcoſitate ſua. quoniam ſuper albugine oui eſt terreſtreitas magis uincens, & ſuper oleum ſaporitum aëreitas eſt magis uincens. Quod autem non agit in ſenſu guſtus, eſt, quoniam ſimplex eſt. ſicut aqua: & ſenſus eſt compoſitus. Simplex uero non efficit in cōpoſito operatione compoſiti: propterea, quod nulli rei agenti naturali ineſt ut agat, niſi in eo quod eſt ſimile ei potētia, ut extrahat illud ad effectum: neq; paretur ei, etiam quod eſt ſimile ſimiliter, qa non recipit niſi quod in eo eſt potentia. Saporem autem ſimplicem, impoſsibile eſt eſſe in compoſito, neq; potentia, neque actu: & propter illud non recipit ipſum, neq; alteratur ad eum, ſicut eius alteratio ad compoſitum, ex eo, propter conuenientiam eius ad ipſum in

Medicinæ opilatiuæ.

Iſaac in dietis. Simplicia nō agunt in compoſitis, quod compoſita in compoſitis.

compositione. Quod si agat illud, quod occurrit linguæ in sensu gustus aliquid nunc ipsum, aut facit in eo nocumētum, aut in eo delectationem. Quod autem facit in eo delectatiōem, est illud, quod est decliue ei, quod delectat ipsum, & est simile complexioni corporis hominis, & est calidū & humidum, cum æqualitate: facit ergo in lingua ex delectatione simile ei, quod in reliquo corpore, ex delectatione, quādo occurrit ei aqua tepida. Illud autē quod est secundū hanc complexionem, scilicet aqua, super ipsum magis est uincens, nominatur Dulce. Et si aër super ipsum est magis uincens, nominatur Vnctuosus. Et omnis cibus delectationum, non nocens sensui, est aut dulcis, aut unctuosus, aut utrumq; aggregat saporem. Qui autem ex cibis est, quem cooperit alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administratur, nisi cibus, & medicina. Qui autem efficit læsionem in lingua, trahit ipsam, mordicando eam: uel per inordinationem, quam facit. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis, quæ per superfluam separationem, sicut calidum efficit, aut per superfluam aggregationem sicut frigidum. Separatio autem calidi, aut est cum grossitudine, et terrestreitate, aut cum subtilitate & igneitate. Et separatio quidem calidi cum grossitudine & terrestreitate, aut est talis, quæ separat uehementer, & nominatur Amarus. Aut talis, quod separationem efficit infra uehementem: & nominatur Salsus. Et separatio calidi cum subtilitate, & igneitate, nominatur Acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum grossitudine, & terrestreitate, aut cum subtilitate, & aquositate. Aggregatio uero eius cum grossitudine & terrestreitate, quando uehementem efficit aggregationem, nominatur Ponticus: & si facit aggregationem, quæ fit infra uehementiam, nominatur Stipticus. Aggregatio uero frigidi cū subtilitate & aquositate, nominatur Acetosus. Iam uero manifestū est, quod Sapores sunt octo. Amarus, Salsus, & Acutus, & Ponticus, & Stipticus, & Acetosus, & Dulcis, & Vnctuosus.

Sapores octo.

Iam illud quod aggregat linguam, et exsiccat eam, et cōartat eam, et exasperat: et non in eo quod apparet tantum facit aggregationem æqualem a boni latere, sicut frigidum, imo facit aggregatiōem usq; in profundum eius inæqualem, & propter illud facit asperitatem eius, & exsiccat eam: si facit has operationes operatione forti, nominatur Ponticus. Et si facit operationem ut fortem, nominatur Stipticus. Et quādo non efficit aliquid horum quod diximus, imo contrariū illius, & abluit linguam, & abstergit quod est in ea, donec sibi adhærent aliqua ex rebus stipticis, & abstergit eam, & abluit ipsam, nominatur Salsus. Et si abstersioni eius superfluitas uirtutis addat super operationem salsi, nominatur Bauracus. Et quando abstergit salsus & bauracus, donec exasperat linguam exasperatione uehementi lædenti, nominatur Amarus. Et quando contingit, ꝙ occur-

rit linguæ, & facit in ea mordicatiōem, & corrosionem cum caliditate uehementi, nominatur Acutus. Et quando mordicatio, quam facit, est uacua a caliditate quam facit acutus, et cum illo facit in eo cui occurrit simile ebullitioni, nominatur Acetosus. Et quādo contingit, ꝙ quando occurrit linguæ, rectificat ex ea quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, & fit sicut unguentū, quod replet uacuitates, et impinguat maciē: tunc si occursus eius ad ipsam est cum dulcedine linguæ, nominatur Dulcis: et si non delectat eam delectatione dulci, nominatur Vnctuosus. Et sicut Bauracus est de genere salsi: similiter suauis, uel saporitus est de genere dulcis: quoniam efficit operationem duplicem ex lenificatione et sedatione. Verumtamen in suaui permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

Ponticus ergo est terrestris, qui aggregat & incidit, & constringit poros, sicut coria præparant: et præparat, & ingrossat, & infrigidat, et exsiccat. Et Amarus est terrestris, calidus, igneus: qui mūdificat meatus, et abstergit, & subtiliat, & incidit grossiciem, & calefacit nō uehemēter, et præparat sanguinē ad adustionem, & maliciā, & multiplicat in eo choleram citrinam: quoniā calefacit sanguinē, & exsiccat ipsum exsiccatione & calefactione forti. Acutus est igneus: qui subtiliat, & mūdificat, & calefacit uehemēter, et attrahit, & adurit, et resoluit. Et Acutus calefacit plus ꝙ̃ Amarus. Propter illud ergo exsiccat caliditatem, & inflāmat corpus uelociter, & adurit sanguinem, & mouet ipsum, & facit declinare ipsum in primis ad choleram citrinā: deinde ad melancholiam. Et Acetosus est frigidus, & aquosus: uerūtamen non est cum frigore forti: choleram refrænat, & sanguinē, et stringit uentrem, quādo stomachus & intestina sunt mūda, & subtiliat ea: et soluit ipsa, quādo sunt in eis flegmata multa: et infrigidat corpus, & incidit, et subtiliat, & aperit, et mundificat meatus: & expellit, & infrigidat in toto illo. Stiptici uero operationes, sunt infra operationes Pontici: qui infrigidat corpus, & exsiccat ipsum, et minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si assiduetur: & confortat stomachū, et stringit uentrem: & generat sanguinem melancholicum: & infirmat magnitudinem factam in hepate proprie: & nocet neruis, et membris neruosis omnibus, & superfluit in exsiccatione corporis. Verūtamen excitat appetitum ad cibum fortitudine sua. Salsus uero est terrestris, calidus, sicut in igne: qui adgregat, et opilat, & exsiccat: præter quod calefacit uehementer. Dulcis, calidus, temperatus in illo mollificat & digerit: præter quod calefacit manifeste: & soluit uentrem, et mollificat stomachum: & conueniens pectori, & pulmoni, tenerum efficit corpus, et multiplicat sperma: & assiduatio eius multiplicat choleram, et sanguinem, & commouet ægritudines factas ex eis, et generat opilationes, & apostemata in hepate,

& in splene: & præcipue quando membra sunt præparata ad illud: sicut fit in febricitantibus et habentibus hepata calida. Vnctuosus uero est aquosus, et aëreus: qui humectat et lenit, et mollificat stomachũ, pręter q̃d calefacit manifeste: et mollificat stomachũ, et soluit uentrem, et sanat uelociter ante sufficientiam cibi: et præcipue febricitantes, et habentes hepata calida, et stomachum calidum: et lenit uentrem, et humectat ipsum, et addit in flegmate, et retardat cogitationem, et multiplicat somnum. Et dico, quod Ponticus et Acetosus, in frigore sunt æquales: uerumtamen Ponticus est grossus & terrestris, et Acetosus est subtilis, aquosus. Et plurimũ operationis Pontici, est in manifesto corporis: quoniam est tardæ penetrationis: et plurimæ operationis Acetosi, est in profundo corporis: quoniam penetrat uelociter in corporibus sensibilibus. Dulcis autẽ et Amarus, sunt calidi: uerumtamen Dulcis in caliditate sua est humidus, et similiter unctuosus: et propter illud sunt conuenientes naturæ hominis, nutrientes ipsum: cum corpus hominis sit temperatũ in caliditate, et humiditate. Amarus autem est calidior Dulci, et siccior eo. Quoniam quando superfluitas fit in decoctione, est omnis dulcis cum igne: aut decoquit ipsum, et uincit super ipsum amaritudo, et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes: uerumtamen dulcis abstergit abstersione temperata, et non soluit continuitatem, imo humectat: et amarus abstergit abstersione inæquali, et soluit continuitatem: & quoniam soluit continuitatem, non delectat, ideo lædit: uerumtamen caliditas eius minor est caliditate acuti, & est grossus, siccus, terrestris. Cum ergo ponitur in ulceribus, abstergit ea, et minuit carnem natam in eis: et quando bibitur, incidit grossitudinem superfluitatum quæ sunt in uenis: et propter illud prouocat menstrua, et iuuat ad exspuendum saniem, et humiditatem grosſam ex capite, et pectore, & confert sodæ. Et significat super siccitatem eius, quoniam non putrefit, neq; generantur ex eo uermes, neq; nutrimentum fit ex eo, quando est amarus pure. Acutus autem et Salsus sunt etiam calidi, sicci, sicut Amarus: uerumtamen Acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus: et propter illud corrodit, et adurit, & liquefacit. Sed Salsus est terrestris, calidus: uerumtamen caliditas non efficit in eo operationem suam, quam efficit in Amaro, neq; subtiliat eum cum subtilitate, qua subtiliat Amarum: & propter illud Salsus est minoris caliditatis quam Amarus per gradum. Fit ergo Salsus in gradu secundo, et Amarus in gradu tertio.

Quatuor Gradus. Antiqui autem contenti fuerunt, ut ponerent quatuor Gradus in uirtutibus Medicinarum, & Ciborum. Cum ergo auditur sermo eorum, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum: ipsi non uolunt per illud, nisi comparatione ad complexiõem corporis hominis sani: cum sit com-

plexio temperatior complexionibus alijs, & propinquior eis ad æquali-tatem, & medicationem qualitatum quatuor: & propter superfluitatem corporis hominis, super reliqua animalium corpora, ligatur cum eo intelligentia: & propter superfluitatē aīalis super plantas, adiuncta ei est sensibilitas. Plantis uero facta est materia, et similiter uirtutes animæ, & eius operationes apparent in meliore, plus q̄ sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo innenitur ex istis medicinis, et cibis aliquid, quod non imprimit in sensum, neq; fugat ipsum aliqua specierū fugæ, tunc ipsum est conueniens corpori hominis. sicut aqua tepida. Nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in æqualitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, et recipit eius desyderiū. Et quando inuenis aliquid, quod in sensu aliquam efficit impressionē, sed tamen illa impressio est sine læsione, neq; est horribilis naturæ: tunc scias, quia iam recessit a cōplexione corporis hominis in quantitate, quæ apparet ex eo, per gradum unū, et est primus: & quod in eo est, mutat corpus ab æqualitate: uerumtamen non mutat ipsum mutatione manifesta, quare indiget in mutatione eius tempore. sicut est dulcedo, et unctuositas: utræq; enim sunt calidæ in primo gradu. Et quando inueneris illud cuius additur impressio, & fugat sensum manifeste, quamuis, uel si non appareat ei nocumentum, neq; dolor, scias quod iam additur reflexio eius a complexione corporis hominis per duos gradus, et est secundus: & quod in eo est, est q̄d mutat corpus mutatione manifesta, quæ non est cum uehementia, sicut Salsedo, et Acetositas: uel ita ut Salsedo est: uel sit in gradu secundo caliditas, & Acetositas in gradu secundo frigiditatis. Et quando inuenis aliquid cuius impressio iam addit uirtutem & multiplicatur, et facit dolorem, et læsionem, et fugat sensum fuga forti, scimus quod reflexio eius ad complexionem corporis hominis iam sit ad tertiū gradum: uerumtamen quamuis mutet corpus mutatione uehementi, tamen non est corrūpens: sicut Amaritudo. Ipsa nanq; est in gradu tertio caliditatis. Et quando inuenis aliquid cuius operatio additur, et superfluit: donec corrumpit complexionē corporis hoīs, per superfluitatē separatiōis, si est calidū, aut per superfluitatē adgregationis, si est frigidū, scimus quod reflexio eius a cōplexione corporis hoīs iam superfluit, et addit, et peruenit ad quartū gradū: et est q̄d mutat corpus mutatiōe corrūpente: sicut acuitas. Ipsa em̄ corrūpit cum adustione, et est in quarto gradu. Inquit G. Siccitas quādo est in quarto gradu, efficit operationē acuitatis. Antiqui uero cōuenerūt super hoc, ut starent apud gradū. 4. et non cogitauerūt in eo quod est post eum: qa non inuenerūt ad illud formā conuenientē in operatione, in quā possibile esset cogitationē incedere: uerūtamē diuiserūt hos quatuor gradus in tres ordines: primū, et mediū, et postremū. Dixerūt ergo principiū

Primus.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

gradus, et medium eius, et poſtremũ eius. Verũtamen poſſibile eſt, ut ſint inter hos tres ordines, media occulta ſenſui corporeo, et propter illud dimiſit intellectus eorũ remorationẽ, et non fecit ſuper ea cadere nomen.

4. Odor Quarta eſt, quæ eſt ſumpta ex odore rei. Dico ergo, quod Odor ſecũdum plurimũ eſt conueniens ſapori: quod eſt, quia plurimũ uaporis imprimit ĩ ſenſum olfactus, ſicut ĩprimit ſapor in ſenſum guſtus. Verbi gratia: ex aceto, et omnibus rebus acetoſis, et acutis, ſicut alliũ, et cepæ, ſuſcipit ſenſus & olfactus ſimile ei quod recipit ſenſus guſtus. Et in qbuſdam rebus diuerſis, fit odoratus a guſtu, et pręcipue in illis, quæ ex medicinis ſunt boni odoris. Verbi gratia, Roſæ odor diuerſus eſt a ſapore eius. Quod eſt, quia in roſa inuenit guſtus quiddam ponticũ, et quiddã amarum, et quiddam inſipidũ, et aquoſum: et comprehendimus illud per guſtum, et non cõprehendimus hos ſapores per odoratũ. Verũtamen nos cõprehendimus, quod omnis res habens odorem bonũ, eſt calidæ cõplexionis, ſubtilis ſubſtantiæ: quantitatẽ uero illius, aut eius compoſitionem cũ frigido, non ſignificat tibi olfactus: per guſtũ uero eſt ſuper fiduciam eius quod guſtas, et iterum odor non ſignificat, niſi ſupra illud, quod ex uapore reſoluitur de medicina: ſed uapor non reſoluitur ex omnibus partibus odorati. Quod ſi reſolueretur ex eis omnibus, non eſset motio eius, qua mouet olfactum, et operatio eius in eo motio una, & operatio una. Senſus uero guſtus non eſt taliter. Odor ergo antecedit ad ſenſum olfactus ex ſuperficie medicinæ: et non reſoluitur ex omnibus partibus rei odoratus: et ſi reſolueretur ex eis omnibus, non occurreret ſenſui olfactus in hora una. Et tu quidem, quando guſtas roſam, iudicas quod iſti ſapores ſunt in ea: et quando olfacis eam, non iudicas quod ſunt in ea.

5. Color Quinta uero, quæ eſt ſumpta a colore rei, eſt, quia ſi roſa eſt rubea in colore ſuo, & ceruſsa eſt alba, non tamen omne rubeum eſt calidum, neque omne album eſt frigidum. Nix enim & Calx, et Sambucus, & Piper album, et Gipſum, et Zuccarum, et Elleborus albus, et Amylum, & lac, omnia iſta albi ſunt coloris, diuerſarum uirtutum et contrariarum. Iudicium ergo ſuper uirtutem medicinæ ex colore eius, longinquius eſt a uerificatione, quàm iudicium ex calore eius. Cuius exemplum eſt illud quod præmiſsum eſt, ex hoc, quod in colore uno ſunt medicinæ calidæ & frigidæ, humidæ & ſiccæ. Verum certificatur ex colore, quod uinum, & mel, & cepa, & uua, & ficus, & quæ ſunt illis ſimilia, quanto plus eſt unumquodque uehementioris albedinis, eſt minoris caliditatis: et omne quod eſt uehementioris caliditatis, aut rubedinis, aut nigredinis, eſt decliuius ad caliditatem. Et ſimiliter Roſa, & quæ ſunt illis ſimilia, Nam roſa quanto plus eſt uehementioris albedinis, eſt frigidior. Et ſimiliter eſt in tritico, & fabis, & faſiolis, & lentibus, & cicere, et

omnibus ſeminibus & floribus. ſicut lilium album, et citrinũ, et uarium. Et quod eſt citrinũ, aut rubeum, uehementioris eſt caliditatis, ꝗ̃ album.

¶ Sermo in adpropinquatione Medicinæ ex CORPORE.

QVANDO uis cognoſcere uirtutem rei, tunc incipe, et experire uirtutẽ eius cũ re cui adiungitur: & oportet ut diſcernas medicinã agentem cum ſubſtantia ſua, ex eo quod præceſcit ex rememoratione noſtra de eo. Et uolo ponere aquam ſubiectam nobis, ut inquiramus de ea. Nam qui ex uulgo infirmi ſunt, eam accipiunt, et ſani, et uiuũ indigens ea eſt. Comparemus ergo eam in primis ad corpus temperatũ, quod non eſt frigidum ualde, neqꝫ calidum: deinde comparemus eam poſt illud ad illos, quorũ naturæ ſunt malæ cõplexionis attemperamento exiſtẽtes. Quãdo ergo facimus illud, inuenimus aquã infrigidare corpus temperatũ in tẽpore longo: & infrigidat illud quod eſt malę complexionis uelociter, & præcipue, quando aqua eſt frigida: quando uero aqua eſt calida, infrigidat ipſum cũ tarditate. Et ſi cõpares aquã frigidam ad corpus adoleſcentis, calefacit corpus eius tẽpore paruo: & ſi appropinquas eam ad illũ, qui habet ægritudinẽ ſimplicem calidã, aut frigidam, calidam ſimplicẽ, ſicut eſt febris ethica, et frigidam ſimplicẽ, ſicut febris accidens ex congelatione per niuẽ, infrigidat eũ aqua infrigidatione manifeſta: & oportet ut non ſit frigus eius per accidens, ſed per naturã ſuam. fortaſse em̃ ægritudo eſt compoſita, ſicut apoſtema calidũ. Cum ergo appropinquamus ei aquã, efficit in eo operationem ſecundũ modum naturalem: deinde facit in eo operationẽ aliam accidentalẽ: & quando ægritudo eſt ſimplex, non efficit aqua in eo operationẽ accidentalem. Et tu quidem experire operationẽ medicinæ ſimplicis, in ægritudine ſimplici, per operationẽ medicinæ cõpoſitæ, in ægritudine cõpoſita: & eſt opiũ ſuper apoſtema calidũ. Et medicina quidẽ compoſita, operatur in corpore plus, ꝗ̃ ſit opatio medicinæ ſimplicis. Exemplũ quidẽ opationis cõpoſitæ in cõpoſitis, eſt, pſiliũ, quod plus infrigidat corpora noſtra, & abſcindit ſitim, ꝗ̃ aqua: quãuis aqua in natura ſua ſit frigidior pſilio, quãdo eſt puræ frigiditatis: quoniã eſt elementũ, quod eſt ſimplex. Et propter illud cõuenerũt philoſophi ſuper hoc, ꝙ̃d elemẽta non nutriũt corpus oĩno, neqꝫ aſsimilantẽ alicui mẽbrorꝫ, niſi mediantibus plantis, et ſanguine. qm̃ Elementa propter propinquitatẽ ſuam ad plantas, cõueniunt cũ eis, et permutantur ad eas: et plantæ propter propinquitatẽ ſuam ad ſanguinẽ, aſsimilantẽ etiã cum eo, & ꝑmutantẽ ad ipſum: & ſanguis ꝓpter propinquitatẽ ſuam ad mẽbra aĩalis, aſsimulatẽ eis, & permutatẽ ad ea: qm̃ per eum eſt eorum uirtus, & ipſorũ eſſentia. Longiores uero res a cibo aĩalis, ſunt elemẽta: cum ſint ſimplicia, quibus non ſunt ſapores: propter illud recipiunt ſa-

Aquæ operatio.

Elementa.

Plantæ.

Sanguis.

pores omnes, & apparent in eis: ficut recipit aqua, cui non eft color, oẽs colores: & propter illud facta eft humiditas grandinea, quæ exiftit: uifus ita, quod non eft ei color, quare recipit colores: & facta eft lingua fine fapore, & propter illud recipit fapores: & cum in interiore parte hominis pahnæ, eft plurimum fenfus tactus, & eft temperatius quod fit in corpore. Cum ergo tu ponis aquam fubiectum tuum, & non mentitur fenfus tuus, & tu quidem experire aquam, cuius uis experientiam, in primis cum fenfibus tribus: fcilicet per uifum, ne aqua fit turbida: & per guftũ, ne fit ei qualitas falfa, aut alia: & per olfactum, ne fit ei qualitas mala, fœtida. Cum ergo eft taliter, eft aqua primitiua, munda, pura: hæc eft ergo aqua frigida in natura fua. Cum ergo tu calefacis eam, non eft aqua fola per calefactionem calefaciens, & comburens etiam, fed fimiliter eft opium, & pomum dæmonis, & mandragora omnia, quando calefacis ea, & appropinquas corpori hominis, calefacis ipfum & comburis illud, etiam quando funt fuperfluæ caliditatis. Dico ergo, quod medicinæ omnes quarum tu uis experiri uirtutes, quando tu ponis eas fuper corpus hominis, oportet, ut non fit in eis caliditas accidentalis, & frigiditas, & non aqua folum, fed omnes res. Cuius exemplum fit cæra, quam liquefacis cum oleo faporito, & fricas eam, & infrigidas ipfam cum aqua, & ponis eam fuper membrum calidum: quare infrigidas ipfum, & humectas illud: & non per frigus naturale, fed per illud quod adquifiuit ab aqua frigida de frigiditate. Secũdum hoc ergo exemplum, inquire de rebus omnibus: nam certificabitur tibi, quod uis de cognitione uirtutum medicinarum, & ciborum, quando approximabis corpori eius ex uirtute accidentali. Et oportet ut difcernat, qui uult cognitiõem uirtutum medicinarum, & ciborum illud quod dicitur in ea, fcilicet ex eis experiri, quod eft calidum, aut frigidum potentia & actu. Calidum ergo actu, ficut caliditas exiftens in igne. Potentia uero, caliditas exiftens in Piretro, & Caftoreo, & Pipere, & quæ funt illis fimilia. Et frigiditas actu, eft ficut frigiditas exiftens in glacie, & niue. Sed potentia frigiditas, eft exiftens in opio, & pomo dæmonis, & mandragora. Et intentio fermonis noftri cum potentia, eft, quod res præparata eft, ut fit in actu: & dicitur fecundum duos modos. Aut per hoc, quod mutatur. Aut illud, ut generetur. Mutatio autem eius eft, quando remanet fpecies eius, fed quod non remouetur. ficut cum res alba fit rubea. Generatio uero eius, quando alteratur, & conuertitur. ficut panis fit fanguis. Panis ergo eft fanguis potentia: cum ergo alteratur, & conuertitur, fit fanguis actu, & non remanet panis, fecundum quod fuit. Et oportet, ut difcernat quod dicitur in re quia calefacit corpus fecundum duos modos. Aut calefacit ipfum ita quod addit in caliditate caliditatis eius, & augmentat eam. Aut quod ad

Actus. Potentia. Mutatio. Generatio.

dit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate corporis, nominatur me-
dicina calefaciens actu, aut potentia. Actu, sicut ignis. Et potentia, per ui-
am qua est medicina. Et hæc species, aut est propinqua. sicut uenenum
Viperæ. Aut minus propinqua, sicut Cantharides: & sunt utræq; cor-
rumpentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficientium. Plu-
rimum autem in propinquitate paucitatis sunt, sicut Euphorbium, et Pi-
retrum, & Castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc etiam est a-
ctu, aut potentia. Actu quidem, sicut puer teneri corporis, quem applicat
homo pectori suo, donec occurrat stomacho eius. Potentia uero est, sicut
cibus superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo,
est secundum duos modos. Veniens ita quod uincit eum corpus in pri-
mis, est cibus: deinde corpus uincit ipsum in postremo, & nominatur ci-
bus medicinalis. Et oportet ut discernat, quod medicinarum sunt quatu- Medicinarum
or genera. Primum genus est, quod non mutat corpus, & ipsum mutat 4. genera.
corpus. & hoc genus est perimens, aut cum caliditate. sicut uenenum Vi
perarum: aut cum frigiditate, sicut opium. Et secundum genus est, quod
mutat corpus, & corrumpit ipsum: & hoc genus etiã mutat, aut ita quod
attenuat & subtiliat. sicut est illud quod accidit ex Iusquiamo: aut ita
quod putrefacit. sicut illud, quod accidit ex Cantharidibus: & hoc genus
etiam est corrumpens corpus. Et tertium genus est, quod corpus mutat,
deinde reddit ipsum, & mutat corpus & calefacit ipsum calefactione ue-
hementi. sicut Euphorbiũ, & Castoreum, & Piretrum, & Piper. Et quar-
tum genus est, quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud
mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia calidita-
tis corporis: Si est ex rebus calidis, superfluam caliditatẽ. sicut cepæ, et al-
lium, & synapi, & quæ sunt illis similia. Quod si est ex rebus frigidis, su-
perfluam frigiditatem. sicut lactuca, & simila hordei, id est, hordeum fra-
ctum in mola, & quæ sunt illis similia. Manifestum est igitur, quod gene-
ra medicinarum sunt quatuor. Quoniam rei superuenientis corporis uir
tus, si est comparata uirtuti corporis, & corpus agit in eam, deinde reddit
ipsam, & agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior cor-
pore, donec non ualeat corpus agere in eam, neq; mutare ipsam, imo ipsa
est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina corrumpens, in-
terficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam, & soluat eam, do
nec assimilet eam substantiæ suæ, tunc ipsa est cibus absolute: quoniã ci-
bus generat in membris corporis secundum dispositionẽ assimilationis
suæ cum eo impressionem, & mutat ipsum post hanc mutationẽ. Et hæc
mutatio & impressio, est fortasse manifesta sensui: et fortasse non est ma-
nifesta in principio rei, sed declaratur post spacium longum. Et quod ex
cibo imprimit in corpus impressione manifesta, nominatur cibus medi-

cinalis. ſicut lactuca ex frigidis, & allium ex calidis. Hæc enim duo antequam digerantur, mutant corpus. Lactuca igitur infrigidat, & propter illud dormire facit: & allium calefacit, & propter illud ſitire facit. Deinde utraq;, poſtquam digeruntur, addunt in quantitate ſubſtantiæ corporis tantum, præter quod mutent ipſum in qualitate ſua.

Modi cognitionis uirtutũ Medicinarum & Ciborum.

Et oportet ut ſcias, quod cogitationi uirtutum Medicinarum, & Ciborum ſunt duos ordines. Ordo primus eſt, cognitio frigidi & calidi, & humidi, et ſicci. Et ſecundus ordo eſt, cognitio digeſtiui ex eis, & lenitiui, & indurantis, & opilatiui, & aperientis opilationem, & abſterſiui, & rarificatiui, & inſpiſsantis, et aperientis orificia uenarum, & conſtringentis ea, & comburentis, et putrefacientis, & minuentis carnem. et conſolidantis, & attrahentis, et albezearim, & ſedantis dolorem.

Sermo in MATVRATIVO.

MATVRATIVVM eſt calidum & humidum, cuius caliditas eſt æqualis ſuperfluitatibus quæ eo curantur, necq; minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum æqualitate ſua corpori, in caliditate & humiditate ſua, oportet ut ſit opilatiuũ, uiſcoſum. quoniam quando ipſum opilat poros corporis, coärtat ſpiritum innatum, per quem fit digeſtio, et reliquæ operationes naturales. Et eſt ſicut oleum concuſsum cum aqua calida, & farina tritici decocta cum aqua calida, et panis, & oleum, et pinguedo porci, & pinguedo uituli, et pix, et reſina pini, et butyrum rubeum, ſcilicet coctum. Iſta quando coniunguntur cum oleo calido, & thus, et colofonia, et ſiſamum, iſta quando impinguantur, et caulis decoctus cum butyro cocto, et quæ ſunt illis ſimilia.

Sermo in LENIENTE.

LENIENS autem eſt calidum: uerumtamen eſt pluris caliditatis parũ, ꝙ corpus cuius lenit duriciem, & pluris ſiccitatis: & propter illud, quod membrũ quod indiget medicina leniente, eſt duricies: et duricies, quæ indiget medicina leniente, eſt accidens a chimo frigido, groſso, & uiſcoſo: tunc indiget medicina in qua ſit caliditas, quę liquefaciat illum chimum, et reſoluat ipſum, & finiat eum: et non oportet, ut ſit caliditas eius ſuperflua: ut non finiat ſubtile et dimittat groſsum in lapidem conuerti, et non reſoluatur. Oportet ergo, ut ſit caliditas eius in gradu ſecundo, et in principio tertij. Et ſiccitas eius iterum non oportet, ut ſit ſuperflua, imo in gradu primo. ſicut folia altheæ cum butyro cocto, et maſtix cum butyro crudo, & bdelliũ, & ſtorax liquida, & aqua roſata, & armoniacum, et hyſopus humida, et quæ ſunt ſicut illa, et medulla oſſis cerui, et medulla oſſis uituli, et medulla oſſis cameli, et pinguedo gallinæ, et pinguedo capræ, et pinguedo anſeris, et muſcilago altheæ, et muſcilago ſeminis lini, & muſcilago fenugræci, & quæ ſunt illis ſimilia.

¶ Sermo in Indurante cum FRIGORE.

INDVRANS cum frigore, est sicut Portulaca, & Psilium, et Altahalub, et quæ sunt illis similia ex Solatro.

¶ Sermo in OPILATIONE.

ET OPILANS cum frigore, est Medicina quæ opilat poros corporis opilatiōe absq; apertione. Et est ꝓculdubio, aut terrestris, aut uiscosa, nō mordicans. qm̄ si est mordicans, nō fit ut figat̄ in poris: quoniā liquefacit ex mēbro aliquid, aut trahit ad ipsum aliqd, quare resoluitur, et currit. Oportet ergo, ne sit ei sapor oīno, neq; caliditas uehemens, neq; frigiditas uehemens. Terrestris quidem est. sicut amylum, & thutia, et cerussa plumbi, & climia, et calx, & hematites. Ista omnia, quando abluuntur decenter, deinde exsiccant̄. Viscosa uero non mordicatiua sunt, sicut malua syluestris, et malua domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasura eius, et citrulli: & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Aperiente OPILATIONES.

APERIENS autem Opilationes, est contraria opilanti: quoniam subtiliat res grossas, & incidit eas: et est illa quæ est amara: aut baurachia. sicut radix lilij cœlestis, et squilla, et amigdala amara, et herbus, & baurachi, et lupinus, & seha: et quæ est ex medicinis apertiuis, in qua est cum uirtute operationis aliquid ponticitatis, aut stipticitatis. Si ponitur exterius, non aperit, propter stipticitatē suam, aut propter ponticitatem: & si bibatur, aperit opilationes uiscerum.

¶ Sermo in ABSTERGENTE.

ABSTERGENS uero est similis aperienti opilationes, uerumtamē est debilior ea, & non indiget subtiliatione illa, qua indiget aperiens opilationes: & propter illud plures medicinæ quæ abstergunt sunt dulces. sicut mel, fabæ, et hordeum, et amigdala, & batheca dulcis, & furfur tritici, & similia eis.

¶ Sermo in RARIFICANTE cutem.

ETIAM est q̄d calefacit corpus calefactione tēperata, & non exsiccat, & non est grossū. sicut camomilla, & flos altheæ, & oleum de lierua, & oleum de raphano, et oleum antiquum, & his similia.

¶ Sermo in INSPISSANTE cutem.

EST SIMILIS opilanti, uerumtamen est debilius eo: & est illud q̄d est frigidū, aquosum, non mordicatiuū. sicut aqua frigida hordei, et spuiua, & lenticula aquæ, & poma mādragorę, et eis similia.

¶ Sermo in APERIENTE orificia uenarum.

HOC EST grossum, acutum. sicut allium, et cepæ, et fel tauri, & lilium, et flos papaueris ruffi, & cepa narcissi, et alhalchoen, & oleum lilij cœlestis, et quæ eis sunt similia.

¶ Sermo in Constringente P O R O S, & V E N A S.

HOC EST grossum, frigidum, stipticum, non uiscosum. sicut uirga pastoris, & arnoglossa.

¶ Sermo in A D V R E N T E.

ADVRENS est calidum superfluũ, grossum. sicut arsenicum, & zega, et calcantum, et æs ustum, et cinis ficus, & sinapis, et stafisagria, et resisiæ, & est coruiscus, et similis est eis arbor Mariæ.

¶ Sermo in Putrefaciente, corrodẽte.

EST calidum superfluũ, subtile. sicut zimar, & urtica: et eis similia.

¶ Sermo in diminuente carnẽ ex V L C E R I B V S.

EST EX genere zinziar, uerũtamẽ est debilius eo. sicut cortices æris, et hematites, & cucumer asininus, et radix colocitidæ, et cinis testudinis, et cinis cancrorũ, et cinis limaciarũ, et cinis serpentũ, et uiparũ.

¶ Sermo in C O N S O L I D A N T E.

EST QVOD constringit, & desiccat cum æqualitate. sicut sanguis draconis, & thus, et myrrha, & aloes. Et quãdoq; consolidat per accidens illud quod minuit carnes, quando ponitẽ ex eo parũ cum eo quod consolidat ulcus. sicut cærotũ. Et ex eis est q̃d consolidat cũ stipticitate sine mordicatione. sicut alumen, et gallæ, & merdasengi, et plumbũ ustũ, et scoria ferri, plũbi, & cerussa plũbi, et antimoniũ combustũ. Et ex eis est q̃d consolidat cũ mordicatiõe, et adustione. sicut colcotar cõbustũ, & tuthia, cathymia, et cortices ferri, & cortices æris, et calx abluta quadã (ablutione.

¶ Sermo in A T T R A H E N T E.

EX EO est, quod attrahit cũ qualitate sua: et ex eo est, quod attrahit natura sua. Quod ergo attrahit natura sua, est sicut medicinæ solutiuæ. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, & subtilitatem. Et caliditas & subtilitas, aut sunt in medicina ex natura sua: aut insunt ei ex putrefactione, quæ accidit ei. Quod autem ex natura medicinæ est, est sicut pulegiũ coruinũ, & serapinũ, et asa. Sed q̃d est ex putrefactione quę accidit medicinæ. sicut fermentũ, & stercus antiquũ, et limus.

¶ Sermo in B E Z A A R I M.

EX EO EST quod agit cum euacuatione. Quod autem agit per hoc quod resoluit, aut resoluit ex sua qualitate: aut resoluit sua natura. Quod facit illud sua natura, complexio eius est media, in eo quod est inter rem recipientẽ ad rem, quã recipit: & propterea illud quãdo ministratur in hora sanitatis, est nociuum.

¶ Sermo in S E D A N T E dolorem.

EST ILLVD quod est calidũ. sicut cõplexio corporis in gradu primo: & est subtile, euacuans, et resoluens, & rarificat, et subtiliat, & ma-

turat, & uenit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad æqualitatē. sicut chimus calidus, aut uiscosus: & si est grossus, aut multus, aut annexus in poris sub tilibus: aut uentositas frigida, aut grossa, cui non est meatus: & non oportet, ut sit stipticum inflatiuum, sicut oleum anetinum, imo nudum ex uirtute stiptica.

De tertio Ordine.

ORDO autem tertius, est cognitio eius quod frangit lapides, et eius q̄d adiuuat spuere illud quod est in pectore, et mundificare ipsum, & mundificātis cerebrū, et mundificātis aures, & oculos, et os, & palatum, et stomachū, & intestina, et hepatis uenas, & gilbositatē eius, & splenem, et renes, & uesicam, et prouocantis urinā, et lapidem: excitantis coitum, & abscindentis coitū, et generantis lac, & abscindentis ipsum, & prouocātis menstrua, et abscindentis ea, & mordificātis intestina ex stercore, et uermibus, & prouocātis sudorē, et mundificātis sudorē corporis.

Sermo in frangente LAPIDES.

EST illud quod incidit: quādo non est caliditas manifeste: nā tunc frangit. sicut radix spargi, & radix arundinis, et poliū, & nitrū adustum contritū, et acetū squillæ, & cinis scorpionū, et lapis spongiæ: quoniā ista sunt frangentia. Quando cū eis est caliditas uehemens: dum indurant lapidem, non frangunt ipsum. Et si cū eis est caliditas quæ non sit uehemens, sicut diximus, & accipiatur cum eis, adiuuat res humida ad frangendum. quoniā si fuerit superfluæ caliditatis, separant subtile a grosso, & educunt subtile, et remanet grosum.

Sermo in mundificante pulmonē, et pectus, & iuuante ad Asma, et Tussim antiquā, & generationē Saniei in eis.

ILLA sunt semen bautiæ syluestris, et est daucus, & semen lini, et alhassæ, et semen raphani, & raphanus, et nasturcium, & sisamū, et cordumeni, et semen cucumeris, & semen batellinæ, et semen rutæ, et nigella, et piper, & polium, et prassiū, & cassioli, et rahunt, et costus, et amomum, et sulphur, et galbanū, et myrrha, & opoponacū, et cepæ, & alliū, & squilla, et calamentū, et hysopus sicca, & amigdala amara, et ficus sicca, & pinea, et castoreum, & herbus, et armoniacū, & bdellium, et olibanū, & asa, et aristolochia longa & rotunda, et sticados: & ouū sorbile, quando sorbetur cū melle: et ficus antiqua, quando decoquitur in lacte, præcipue camelæ, et cicer cum lacte. Et conferunt per accidens, subfumigatio cum laudano, et cum storace. & stercus leporis, et pili eius, et stercus Gazeli, & radix cucumeris asinini, et semen feniculi: & rahunt, quando subfumigatur cum eo, iuuat.

De Mundificantibus Cerebrum.

MVNDIFIcantia cerebrum ex naribus, quādo cum eis fit caput-

purgium, sunt succus siclæ, & succus cucumeris asinini, et oleum de lilio, & oleum de amigdalis, et succus radicis arboris Mariæ, & quando exsiccatur radix, & teritur cum pipere et baurach: et calamentum.

¶ De Mundificantibus OCVLOS.

MVNDIFIcantia Oculos per lachrymas, et conferunt prurituí, et grauitati, & corrosioni, et debilitati uisus, sunt omnes medicinæ abstergentes. sicut feniculum humidū, et aqua cinamomi, fel perdicis, et mel, & aqua casieli, et oleum de lierua, & oleum balsami, et oleum nucis, et oleum anetinū. Et ex succis, ad illud etiam sunt succus acori, & harmel, et succus papaueris ruffi, & arboris Mariæ, et succus cepæ, & synapis, & rutæ.

¶ De Mundificantibus AVRES.

MVNDIFIcantia Aures, sunt mel, et uinum dulce, & oleum amigdalinū, et fel tauri, & succus capparis, et fel piscis omnis, & ficus, et baurach, & myrrhæ, et succus siclæ, & similia eis.

¶ Mundificantia Cerebrum ex ORE.

MVNDIFIcantia ex Ore cerebrum sunt, passa montana, id est, stafisagria, et squinantum, & mastix, et piretrum, & synapis, et muri, & quæ sunt eis similia, quando masticantur: et quandoq; decoquuntur, et gargarizatur cum eis.

¶ Mundificantia per PALATVM.

MVNDIFIcantia ex Palato, sunt baurach, et aloes, & semen urticæ, et grana alhoros, hoc est, Cardamomum, et synapis, & calamentum, et hysopus, & allia.

¶ De Confortantibus stomachū, et nocentibus ei.

CONFORtantia stomachū, et nocentia ei. Conferentia autē ei sunt, dactyli immaturi, et citonia, & oliuæ salitæ, et oliuæ conditæ cū aceto, et oleum crudū ponticum, et glandes, & castaneæ: et præcipue quando comedunt̄ in lacte: et oīa olea spinosa: et sunt illa, in quibus sunt amaritudo, et stipticitas: et rosæ, et fumus terræ, et napi conditi cum aceto, et cū synapi, et raphanus, et synapis, et nasturciū, et piretrū, et spargus cum muri & aceto, et myrtilli, et alcanneriæ, et similia eis: et capparis condita cū sale, et cortices citri, et absinthiū, et aloes, et uinū purum. Et nocentia ei sunt grana Iuniperi, et grana Pini maiora & minora, et grana halhert, et alhacōen, et semen agni casti, et sicla, et acetosa, et napi crudi, et bleta, et atriplex, et malua, et quæ sunt eis similia (nisi comedant̄ ista cū muri, et aceto, et sisamino) et fenugrecū, et lac: qm̄ acescit in eis q sunt frigidę cōplexionis, et in stomacho frigi. et mutant̄ in stomacho cali. et isseha armeni, et abrotanū, et baurach, et mel, qn̄ sumit̄ multū ex eo, et batelma, et oīs

medulla, et cerebrū, et uinum nigrū & grossum et durū, pręcipue nouū.

¶ De Mundificantibus INTESTINA.

MVNDIFIcantia Intestina sunt titimallus, et lac eius, & semen atriplicis, et succus caulis, et decoctio polypodij, et aqua ciceris, et folia agni casti, et decoctio alahassæ, et scordion, et calamētum: et butyrum recens, quando assidue lambitur: et ficus sicca, quando feruet in aqua: et oleum olfacinum, et agaricum.

¶ De Mundificantibus uenas HEPATIS.

MVndificantia uenas hepatis sunt de pulpa colognntidæ, et camomilla, et absinthiū, et aq̄ casei, et ius galli antiq, decrepiti, et aq̄ ciceris albi.

¶ De Mundificātib. Gibbositatē hepatis.

MVndificātia Gibbositatē hepatis, sunt amomū, et decoctio squināti, et radix acori, et gentiana, et cortices radicis lauri, et rahunt, sene, et succus liqricię, et amigdala amara, et anisum, et feniculū, et dauc9, & semen apij hortulani, et montani, et asarū, et myrrha, et eupatorium.

¶ De Mundificantibus RENES.

MVNDIFIcantia Renes sunt oīs medicina incidens. sicut radix arnoglossæ, et fructus eius, et spargus, et radix peoniæ, et radix ciceris nigri, et amigdala amara, et capillus Veneris, et fu, et cime squinanti, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris uitis, et sanguis hyrci siccatus.

¶ De Mundificantibus SPLENEM.

MVNDIFIcantia Splenem, sunt elleborus niger, et decoctio calamenti, et cortex radicis capparis, et infusio cucurbitæ amaræ, et tamariscus, et pulpa coloquintidæ, et camomilla.

¶ De Mundificantibus VESICAM.

MVNDIFIcantia Vesicam sunt stercus galli exsiccatum, et rahunt, et sauina, et carpobalsamū, et decoctio glandiū, et fructus alhulaię, id est, aglenter, et balaustiæ, et succus liqriciæ, et decoctio rubeæ, et menta, et foliū, et spica, et nera excorticata, et spargus.

¶ De Prouocantibus VRINAM.

PROVOcantia Vrinā, sunt oīa quæ calefaciūt, et exsiccāt. Et plurima illoꝝ sunt medicinæ acutæ. sicut apiū, et semen eius, et feniculi, et semen bauciæ, et ameos, et fu, et meu, et asarū, et acorus, et apium montanū, et siseleos. Et ex prouocantibus est semen spargi, et semen cucumeris, et melonis, et bauciæ, et scariolæ, et napi, et secaniabin.

¶ De Mundificantibus Lapidem ex uesica.

MVNDIFIcantia lapidē ex uesica. et renibus, sunt cordumeni, et ciperi, et oleum de amigdalis dulcibus, et bdelliū, et radix

feniculi, et olibanum, et amigdalæ amaræ, et decoctio radicis altheæ. Et testiculi porci exsiccati, qui teruntur, et sumitur puluis eorum siccus: deinde parũ uini post ipsum. Et lapis Iudaicus, et lapis inuentus in spongia marina, et stercus columbarum, et cinis leporis.

¶ De stimulantibus Coitum.

STIMVLantia Coitum, et multiplicantia sperma, Ex cibis quidem, omne q̃d est multi nutrimẽti, multæ inflationis. Ex medicinis uero, omne calefaciens, humectãs. Cibi quidẽ sunt sicut pineæ, et cicer, et fabæ, & ficus, et amigdalæ, et nux, et fistici, et cepæ, et lac cũ zaccharo, et uitella ouorũ, et sisamũ, et mel. Et medicinæ, eruca, et spargus, et stincus, et satyrion, et secacul, et piper nigrũ, et est granũ alzelem, et beeñ, et zinziber.

¶ De Abscindentibus Coitum.

ABSCINdentia Coitũ, et desiccantia sperma, sunt, quæ ex cibis sunt ingrossantia, exsiccantia, infrigidantia. Ex oleribus q̃dem lactuca, et atriplex, et blitus, et cucurbita, et cucumer, et citroli, et sandix, et morũ, et aluiniar, et alcofre. Et omne exsiccatiuũ ex medicinis, sicut ruta, et piper, et agnꝰ castus, et ciminũ, et myrabolani, et carabe, et ciperi, et balaustiæ.

¶ De Prouocantibus Lac.

PROVOCANtia Lac, et generantia ipsum, sunt aqua hordei cum lacte, et feniculũ humidum decoctũ, et semẽ feniculi, et anetum, et anisum, et semẽ lini, et farina milij, et decoctio fenugreci, & eruca, & semen cucumeris, et caulis coctus. Et ex eis q̃bus fricat̃ corpus, et prouocatur lac, sunt lumbrici terrestres, et nigella, et scoria ferri, et fel tauri, et succus hordei infusi, et pinguedo anseris, et om̃e subtiliatiuũ, incisiuum, qñ cũ eo nõ est caliditas, nisi equalis, pauca, et nõ est exsiccatiuũ, g̃nat lac.

¶ De Desiccantibus Lac.

DESICCANtia Lac, sunt oĩa desiccantia. sicut piper, et ruta, & arbor Abraam, et arbor Mariæ, et anetũ, et coriandrũ siccũ, & semen albedarogi, et menta, et calamentum, et sauina, et semen rutæ, et lupinus, et pulegium ceruinum. Et omne infrigidatiuum, stipticum. sicut sumac, et balaustiæ, et lens, et acetum, et agresta. Et omne narcoticum frigidum. sicut lactuca, et coriandrum, et iusquiamus, et papauer.

¶ De Prouocantibus Menstrua.

PROVOCANtia Menstrua secundum plurimũ sunt oĩa q̃æ prouocant urinã cum calefactione et subtiliatione. sicut asarum, & aqua mellis, et castoreum, et aqua ciceris, et myrrha, et daucus, et serapinum, et casioli, et galbanum, et sauina, et rubea, et calamẽtum, et storax, & arbor Mariæ, et alcanna, et altit, et opoponacum, et faseoli: omnia ista prouocant menstrua: et quando sufficientia est super unum istorum, et decoquitur in uino, et bibitur, prouocat menstrua.

¶ De Abſcindentibus Menſtrua.

ABSCINDentia Menſtrua, ſunt thus, et balauſtiæ, et gallæ, et acatia, et carabe, et bolus armenus, & terra ſigillata, et ſemen plantaginis, et ſcoria ferri, & myrabolani. Et ex eis ponuntur ſuper dorſum, & ſuper ilium ſiniſtrum, et abſcindit menſtrua. ſicut ſanguis draconis, & antimonium, et alumen: et quæ ſicut eis ſimilia.

¶ De Mundificantibus Inteſtina ex ſtercore.

MVNDIFIcantia Inteſtina ex ſtercore ſunt, ſtorax, et aloes, & maſtix, et allium, quãdo bulliuntur cum oleo, et muri: et ſynapis, et ficus cum baurach, et medulla cartami.

¶ De facientibus deſcendere uermes.

FACIENtia deſcendere uermes, et aſcarides, et lũbricos ex uentre, ſunt ſeha armenũ, et alabrengi, et lupinus, et abrotanũ, et lumbrici terreſtres, et ataraxacon, et ſcariola agreſtis, et ſal indũ, allinitran, et nigella, et poliũ, et ſiccidis, et herba auris muris, et fel tauri, et coloquintida, & aloes.

¶ De Prouocantibus Sudorem.

PROVOCANtia Sudorem ex corpore toto, ſunt calida ſiccæ omnia. ſicut ciminum, & aniſum, et calamẽtum, et polium. Et ex oleis, et medicinis, etiã cum qbus fricatur corpus. ſicut oleum cum baurach, et oleum cucumeris aſinini, et oleum raphaninũ, et oleum balſami, & oleũ camomillę, et oleum anetinũ, et albenaketin, et eſt purũ, et oleum nardinũ, et coſtus, et ex illo balſamũ, et carpobalſamũ, et rahunt, et calamus aromaticus. Et ex medicinis quę excitant ſudorẽ, quãdo ſubfumigatẽ cum eis, ſunt caſtoreum, et bdellium, et agnus caſtus, et lens parua, et carpobalſamũ.

¶ De Mundificantibus Cutem.

MVNDIFICANtia Cutem ſunt arſenicum rubeum, et citrinum, et ariſtolochia, et calamus aromaticus, et piretrum, & ſtafiſagria, et ſambucus, et cinis glandium, et radix altheæ, et farina fabarum, et farina lupinoꝝ, et ſarcocolla, et mel, et herbus, et baurach, et ſpuma maris, et dactyli, et cicer: et uniuerſaliter omne in quo eſt abſterſio.

Inquit Aggregator huius libri. Iam præmiſi illud, quo fit iuuamẽtum ex cognitione uirtutum Medicinarum, et Ciborum, et quomodo auxiliatur per illud, & nunc in principio narraui ea. Dico ergo, propterea, quod Cibi, et Medicinæ ſunt multæ, conuenere antiqui, præcipue poſtremi, ut ordinarent ea ſecundum literas alphabeti. Et hoc eſt ubi incępi.

¶ Explicit ALBENGNEFIT.

LIB. IACOB ALKINDI philosophi De GRADIBVS Rerum.

QVONIAM PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiusq; medicinæ singillatim in caliditate, frigiditate, siccitate, & humiditate loquerentur, ualde sollicitos esse cognoui: unde in hoc quatuor inuenerunt differentias, uel definitiones, dicentes Gradum primum, et secundum, & tertium, & quartum in unaquaq; qualitatum esse: quod tamen in composita medicina dicere prætermiserunt. Non enim dixerunt, quod hæc medicina, scilicet composita, in aliquo gradu ita, & ita existat, in caliditate, uel frigiditate, siccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fuerit, scientiam eius rei in medicina simplici attendere, quam in composita. Licet enim huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinæ præcedat compositam, non est tamen conueniens, ut ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia composita medicina, quamuis ex medicinis constet, quarum uirtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, ut eius complexio diuersificetur quando componitur: intellexi, quod ad scientiam uirtutum medicinarum compositarum pertingere, non minimi existat lucri. Quia igitur medicinam compositam multoties componimus, consecutum est, ut eius uirtutes secundum multitudinem, & paucitatem diuersificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit composita. Impossibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit composita, consisteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inuestigare proposui, nec potui prætermittere, quin cuiusque gradus relationem quam ad alterutrum habet, perciperе studerem, in inquisitione æqualitatis absolutæ laborare æquum fuit. Ipsa enim est ubi contraria æqualiter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius inquisitio magis proprie præmittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec siccum, nec humidum, nisi ex eo quod temperamentum iam addidit supra æqualitatem: & quia ipsa est & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipsa prouenit augmentum, & in illa resoluitur. Si enim quid sit resolutionis intentio quæritur. Dicitur, quod sit augmentorum ab æqualitate ablatio, donec æqualitas remaneat. Sicut ego, si DEVS uoluerit, explicabo.

Resolutionis intentio

Et quia eorum quæ super æqualitatem addita fuerunt, neque quantitates, neque species omnino notæ fuerunt, necesse fuit nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus, Gradus sunt quatuor, qui supra æqualitatem additi sunt. Dicam ergo, quod omnia Augmenta naturalia quinque modis sunt. Primum est Augmentum dupli. Post quod est augmentum quod addit partem unam: quod est continens quantum est illud cui comparatur, & eius medietatem. Post hoc uero est augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Post hoc sequitur augmentum dupli, quod addit partem, & est compositum ex prima specie & secunda. Consequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima scilicet specie, & tertia componitur. Quia ergo hoc ex parte exponere in numeris naturalibus cupio, ipsos secundum ordinem naturæ supposui in ordinibus suis, quorum unus alium præcedere non potest: & incæpi ab uno, qui est caussa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod, ut menti hunc librum nostrum legentis, citius insigatur, & affirmetur, æquum fuisse credidi præmittere, quod de hijs quinque speciebus præposuimus. Augmentorũ modi quinq;.

Est autem ordo naturalis iste, I. ij. iij. iiij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmentum duorum supra unum, duplum est unius: & unum duorum, est medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, est augmentum dupli: & quod duo, duplum sunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmisimus: quia natura ipsum præmisit: & quia prima proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur, medietas existit, id est, quod unum eius ordinis est, qui est post ipsum, scilicet duo, medium est. Apud nos enim nihil interest, utrum dicatur augmentum, siue dicatur proportio. Primum augmentum.

Præterea dico, quod augmentum trium supra duo, est id quod addit partem, hoc est, quod tria iam addiderunt supra duo, partem duorum: duorum namque pars unum est, & est illud quod addit partem. Iam ergo manifestum est ex hoc, hoc augmentum naturali ordine sequi illud, quod est ante ipsum. Similiter quoque augmentum quatuor supra tria, ex genere est eorum, quæ addunt partem. Inde dico, quod augmentum quinque supra tria, sunt duo: duo nanque duæ partes trium existunt, quod illud est quod addit partes. Dico igitur, quod augmentum quinque supra duo, est primum augmentum duplum, quod addit partem, & est illud quod quinque iam addiderunt supra duo cum duplo eorum & uno: unum namque duorum est pars: & hæc est pro- Secundũ augmentum.

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmētum octo supra tria, est primum augmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necessario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, i. & ij. & iiij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iiij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut, ij. & v. & xi. & xxiij. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, iij. & viij. & xviij. & xxxviij.

Consyderemus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resoluere uoluerimus. Multa enim sæpe quæruntur, ad quorum scientiam perueniri non potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Aequalitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sic proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde supposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & exequimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in alijs fecimus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uoluerimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori duplum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: & si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quærebamus. Si uero non, iam egreßi sunt ab illa specie, in qua relationem habuerunt, & transierunt in illam speciem quæ magis remota est a natura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque consequenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residui, æquales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus. Si autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordinibus distincta, et sit prima, & sint in ea isti tres numeri I. I. I. Deinde adiungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numerorũ proportione dupli proportionales, & sunt isti, I. ij. iiij. Si ergo uoluerimus resoluendo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus quantitatẽ minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, et minorem quod est unum, & duo, et remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo æquales inueniũtur. Quod si q̃d ex quatuor superfluit speciebus, resoluendo ad æqualitatem reddere uolueris, non consequitur, ut ea quæ residua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli caussa, duabus lineis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportiones continentes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, iiij. VI. IX. Deinde annectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sint numeri isti, IX. XV. XXV. Huic quoq; consequenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hij, iiij. X. XXV. Cui similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi proportione dupli, addentis partes, & sunt isti, IX. XXiiij. LXiiij. Cum ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei, numerum minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Numeri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt naturaliter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superfluit, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus: prius resoluendo, donec æqualitas inueniatur.

Qđ dicit hic, non quiescendũ, donec æqualitas inueniat, sciẽdum esse non posse eo modo quo ostẽdit. Sed si ita fiat, ut ĩ duplici ostẽsum est, inueniri poterit q̃d dicit.

Posſunt autem hæ ſpecies & aliter componi, & non ſecundum diſpoſitionem dupli, ſic, ij. iij. iiij. quæ eſt linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam ſecundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua ſunt, iij. v. vij. Et poſt addimus ei lineam quintam continentem proportionem dupli, quod addit partem: ut illam in qua ſunt, ij. v. xi. Et deinde adnectemus ei ſextam lineam, continentem proportionem dupli, quod addit partes, ut illam, in qua ſunt, iij. viij. xviij. Quemadmodum ſubiecta docet figura.

Aequalitas.	i.	i.	i.			
Multiplex.	i.	ij.	iiij.			
Superparticularis.	iiij.	vi.	ix.	ij.	iij.	iiij.
Superpartiens.	ix.	xv.	xxv.	iij.	v.	vij.
Multiplex ſuperparticularis.	iiij.	x.	xxv.	ij.	v.	xi.
Multiplex ſuperpartiens.	ix.	xxiiij.	lxiiij.	iij.	viij.	xviij.

Quod hic dicit, ęqualitatẽ nõ poſſe reperiri, niſi in dupla proportione, ꝓpter gradus, de q̃bus intendit dicit: aliter eñ nunq̃ poſſet oñdere, q̃d intẽdit.

Cum ergo uoluerimus has quatuor ſpecies reſoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaq; linea, cuiuſq; ſpeciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod poſtquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui reſidui ſunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifeſtum eſt, æqualitatem minime reperiri poſse, niſi in proportione dupli, quæ eſt prima: et eſt etiam oſtenſum, quod proportio dupla proportionalis eſt, et quod augmenta quæ reſoluendo ad æqualitatem reducuntur, ſunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor ſpecierum conuertendo ad dupli proportionem, quæ eſt prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoq; dictum eſt, quod æqualitas non inuenitur, niſi in proportione dupli. Poſtquam ergo iam oſtenſum eſt, primum ex augmentis naturalibus, augmentum dupli eſse, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipſam reſoluuntur, demonſtrabo æqualitatem quæ eſt in qualitate. Deinde oſtendam illud, quod ab æqualitate egreſsum eſt: & poſt hoc in ipſam reſoluam. donec augmentorum menſuræ ſupra æqualitatem manifeſtæ ſint, ſi D E V S uoluerit.

Aequalitas abſoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitas in qualitate, eſt contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, ſcilicet ut eius ſit calefactio quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egreſsus ab æqualitate, ſit augmentum unius qualitatis ſupra ſibi contrariam. Quod ſic colligitur. Caliditas & frigiditas contrariæ ſunt, quarum unaquæq; eam quæ

sibi affertur fugat. Sic igitur in æqualitate sunt æquales, quarum neutra aliquid super aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen est, ut cum una ex qualitatibus aliquid supra sibi contrariam augmentauerit, secundum suam speciem addat. Iam igitur manifestum est, quod discessus ab æqualitate in qualitate, est augmentum unius duarum qualitatum supra sibi contrariam. Apud nos enim nihil interest, siue æqualitates dicantur temperantes, siue æquantes, seu alternantes, siue rectificantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud intelligi uolumus nisi ipsius intensionem. Augmentum enim in qualitatibus non proprie dicere possumus. Ipsum enim ex proprietatibus quantitatis una proprietas existit: & quia unaquæque duarum qualitatum contrariarum locum occupauit, in quo ipsi consistit eleuatio. Fuitque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. Vnus enim locus duobus non supponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut dicamus in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigidas, cum ipsa in minimas diuiserimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem caussa suæ raritatis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quam sit locus quem tenet frigiditas, & hoc caussa suæ constrictionis. Dicemus caliditatem non dilatari, cum eius contraria coniungatur ei & æquetur: quia contrarietas est inter eas, & insecutio: nec etiam æquius est, caliditatem remouere frigiditatem a loco suo, quã ut caliditatem frigiditas. Postquam ergo caliditati nunc adest, quod diximus contra frigiditatem, non dilatatur in loco suo caliditas magis,
quam frigiditas in suo.

Quod si uolueris minimam ex partibus rei in complexione æquali, intellectualiter consydera, quæ est pars indiuisibilis caussa suæ paruitatis: & inuenies conueniens esse, ut sit in ea tantum caliditatis, quantum frigiditatis: cum rei æqualis compositio facta sit ex partibus istis. Iam ergo ex hoc uerificatum est, in re æquali tot partes calidas contineri quot frigidas: & manifestum est, quod discessus ab æqualitate secundum qualitatem, est augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam: quod etiam indagando secundum quantitatis directionem exposuimus. Iam igitur ostensum est, quantitatem eorum, quæ ab æqualitate discesserunt, secundum quantitatem in qualitate ex hoc quod in eis est de æqualitatis manifestatione, metiri. Deinceps uero explicabo eorum resolutionẽ in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non reperiatur, nisi in eo quod in ipsum resoluitur. Dicam ergo, quod licet augmenta, quia supra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem resoluantur, præter augmentum dupli, consequens est tamen secundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluatur: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaque patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resoluerimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese, ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius, oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplus caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsius enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a quibus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men-

ſura augmenti eius ſecundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui eſt in æqualitate, exigit ut ſit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui eſt in re æquali, & duplus frigiditatis eiuſdem, oportet ut ſit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui eſt in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipſa exiſtit, poſtquam calor æqualitatis frigiditati ipſius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis exiſtit, tantum eſt quantum octaua pars caloris eiuſdem. Cum ergo abſtulerimus hoc augmentum tertium, remanebit ſecundum augmentum: quod inde cum ſublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoq; primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipſa, ut dictum eſt, ſunt duo media, quæ ſeſe uiciſsim temperant, a quibus proceſsit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut ſit menſua augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer ſupergreſsi ſunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet: quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui eſt in æqualitate octuplus, oportet ut ſit menſura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & ſexdecuplus caloris qui eſt in æqualitate: qui etiam frigiditatis in ipſa; quę in ipſa reperitur ſexdecuplus exiſtit: quemadmodum oſtendimus, quod calor æqualitatis eſt ſicut eius frigiditas. Eſt ergo illud frigiditatis, quod in quarto exiſtit augmento, tantum, quantum eſt medietas octauæ partis caloris in ipſo exiſtentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoq; cum abſtulerimus, remanebit ſecundum: cumq; ſecundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum ſublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipſa, ut ſępe dictum eſt, ſunt duo media, quę ſe ad inuicem temperāt, ex quibus æqualitas conſtituta eſt. Non diſsimiliter quoque erit menſura augmenti primi, & ſecundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas ſupergreſsa eſt: quemadmodum fuit menſura caloris, qui æqualitatem exceſsit, cuius ſupergreſsionem explanauimus. Caliditas quoq;, quæ eſt in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intenſio.

Poſtquam ergo iam expoſuimus manifeſte hoc quod propoſueramus in æqualitate abſoluta, reuertamur ad oſtendendum hoc in æqualitate, quæ ſecundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod ſecundum comparationem quam habet ad humanam ſpeciem, æquale uocatur: & eſt quod neque calefacit, neque infrigidat, *Aequale ĩ medicinis ſcd'm comparationem.*

neque humectat, necꝫ desiccat. Cum igitur aliquid sic fuerit, consequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei; non est maior ipsius in frigiditatione, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparationem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparationẽ dicitur, ea quę æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut diximus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluuntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Etiam ostensum est, primum augmentum naturale. est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu; quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominãtis, dupla uirtutis dñantis in primo: sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in ęquali, secundũ suam speciem, aut si uolueris, secundũ sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secũdo gradu dominãs quadrupla eius, quod est in ęquali secundũ suam speciem, aut si uolueris secundũ sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primũ augmentum attenditur: & cum primũ sustulerimus gradũ, remanebit æquale, in quo qualitates secundũ æqualitatem coniũguntur: sicut demonstrauimus in cõuersione quę fit dum reditur ad ęquale. Non dissimiliter etiã cum dicimus medicinã hanc calidam, uel fri. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel fri. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundũ, quod est primũ augmentorũ, quæ gradum secũdum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrariæ, quæ est in æquali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in æquali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominium sustulerimus, residuũ erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cõmiscentur. Similiter cum dicimus hanc medicinã calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in quarto gradu, intendit, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradũ tertium, quod existit primũ augmentum, tertiũ gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cõbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmẽto dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primi, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primi gradus, & sexdecupla illius, quæ est in æquali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cũ ergo hunc quartũ gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ sunt. Hoc itaque modo, qualitas resolutionis augmentorum ad æquale consistit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoque manifestum est, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principium sortiuntur, ad ipsum resolui, uel conuerti a quo processerunt. Nos autem iam ostendimus, resolutionem in æqualem inueniri non posse, nisi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem existentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum sensui apparẽtes, quę scilicet supra ęquale aliquid augent, proportionales dupli proportione existere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur conclusionem, est, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum esse, quæ in æquale cõuertuntur: sicut iam manifestum est. Omne autem quod in æquale resoluitur, in proportione dupli existit. Consequens igitur est ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, proportionales sint dupli proportione.

Comparationes Gradnũ ad inuicem.

Cum ergo adiunxeirmus huic conclusioni suam comparationẽ: hoc est, quod hoc est, quod proportio dupli est proportionalis: consequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales esse: scilicet ut sit proportio caliditatis, quæ in æquali consistit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, sicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem secundi gradus. Et proportio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ est in æquali ad frigiditatem gradus secundi, & proportio frigiditatis gradus secundi ad tertij gradus frigiditatem. sicut proportio tertij gradus ad frigiditatẽ quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, secundum augmentum recesserunt, si denominauerimus secundum modum comparationis excedentium, erunt proportionales, addentes: hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis, quæ est in æquali supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mensuram frigiditatis gradus secundi, supra mensuram frigiditatis gradus tertij: sicut mensura frigiditatis gradus tertij, supra mensuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quasdam earum ex alijs, erunt æquales: quemadmodum ostendimus omnes æquales existere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta sublata fuerint: ipsæ enim partes æquales inuenientur. Huius autem declaratio est, quod æquale illud existit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, siue partes sint magnæ, siue paruæ. Ponamus igitur, quod æquale sit pars minima partium, cuius medietas sit calida: & medietas sit frigida, & quod caliditas primi gradus dupla sit eius quod est in æquali ex cali-

ditate, ſicut oſtendimus, primum augmentum naturale eſse augmentum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum eſt ei quod eſt in ipſo ex caliditate, oportet ut ſit caliditas primi gradus dupla etiam frigiditatis, quæ eſt in æquali: cum ipſius frigiditas ſuæ caliditati ſit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla eſt frigiditatis, quæ eſt in æquali, erit quod reperitur in ipſo ex frigiditate quantum eſt medietas eius, quod eſt in ipſo ex caliditate. Ergo caliditas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque ſecundo, quod ex caliditate reperitur, duplum eſt eius, quod eſt in ipſo primo ex caliditate: ſicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod eſt in gradu primo caliditatis, ut oſtenſum eſt, duplum quoque eius eſt quod eſt in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod eſt in ipſo ex frigiditate. Oportet ergo, ut ſit quod in gradu ſecundo eſt, ex caliditate quadruplum eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam frigiditatis quæ eſt in ipſo cum menſura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas ſecundi gradus quadrupla frigiditati quæ eſt in æquali, poſtquam, quod in ipſo eſt frigiditatis, æquum eſt ipſius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas partis medietas. In gradu ſimiliter tertio, quod caliditatis continetur, duplum eſt eius quod eſt in ſecundo ex caliditate: quemadmodum oſtendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur ſecundo ex caliditate, quadruplum exiſtit eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex frigiditate. Oportet igitur ut ſit quod in gradu tertio eſt caliditatis, octuplum caliditatis, quæ eſt in æquali, & octuplum etiam frigiditatis eiuſdem, cum menſura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ eſt in æquali, erit quod eſt in ipſo ex frigiditate octaua pars eius quod eſt in eo ex caliditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In gradu quoque quarto quod eſt ex caliditate, duplum eſt eius, quod eſt intenſio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefecimus. Sed quod eſt intenſio ex caliditate, iam fuit octuplum eius quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigiditatis quæ eſt in ipſo. Oportet igitur, ut ſit quod eſt in gradu quarto ex caliditate, ſexdecuplum eius, quod eſt in æquali ex caliditate, & etiam ſexdecuplum eius quod in ipſo continetur ex frigiditate, cum ad frigiditatem commenſuratum fuerit. quia caliditas gradus quarti caliditatis gradus tertij dupla eſt. Et cum caliditas gradus quarti ſexdecupla fuerit frigiditati, quæ eſt in æquali, erit illud quod eſt in ipſo ex frigiditate, quantum eſt medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas o- cto partes, & frigiditas partis medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. & iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem præmisimus ex frigiditate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundem modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, qnod cum tu proportionaueris uir- tutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmẽtum, quare quælibet in quolibet gradu est medietas partis uni- us inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habent recedentes, erunt proportionales, dupli proportione: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigidi- tas. Similiter quoq; gradus secundus super tertium, & primus super se- cundum, & æquale super primũ: hoc est, quod frigiditas caliditatis quar- ti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali simili- ter. Calor quoq; qui attenditur secundum dominium frigiditatis in ter- tio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se ha- bent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportione augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem exi- stere, in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauimus. Musicæ quoque tractator docuit hanc propor- tionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, & * in medicinis conuenientiorem, scilicet dupli proportionem.

Alias, in na- turis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum pri- mum, ij. iij. iiij. nisi solummodo secundum modum quo numeri ordi- natio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiã eorum sermo in nominan- do gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum in- tentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem nume- ri, & eorum computationem nominauerunt, quę est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit pri mi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis: cum ipsi in gradibus uirtutes quærant. Quod si fuerint etiam aliqui, qui dicant in gradibus quartum dici, quod eius uirtus sit quadrupla primi, & tertium caussa suæ uirtutis, quæ est tripla primi, erit iste ordo graduum absque proportione. Nos uero iam ostendimus in præcedentibus, ipsos proportionales existere.

Galenus quoque in libro x. tractatuum, quem de componendis medicinis edidit, in parte uidelicet octaua, cum de quinta confectione medicinarum Andromachi tractaret, ad curandum stomachũ, eorum destruxit sententiã, qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam, & tertij primi triplam asserebant. Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi, si quis intente considerare uoluerit: & si fuerit boni intellectus, & in proportione instructus, intelliget sententiam illorum qui dicunt, quartum gradum quadrupli primi, & tertium triplum primi, annullatam esse.

Alij præterea fuerunt, qui Graduũ uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt: affirmantes, uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus, ideoque tres eius octauæ remanent frigidæ. Dixerunt etiam, quod uirtus caliditatis secundi gradus, habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius quarta frigida: & quod uirtus caliditatis tertij gradus cõtineat septẽ octauas uirtutis caliditatis quarti gradus, et remanebit eius octaua frigida. Qui autem eos in hanc induxit sententiam, fuit quidam qui dixit: quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam, cum medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ, & quatuor frigidæ. Et si adderemus quintam partem calidam, esset calida in primo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & tres frigidæ. Similiter si adderemus sextam partem calidam, in secundo gradu esset calida, & essent eius tres quartæ calidæ, & alia quarta frigida. Septimam quoque partem calidam si adderemus, esset medicina calida in tertio gradu, essentque ipsius septem octauæ calidę, & reliqua octaua frigida. Quod si octauam partem calidam adderemus, esset medicina calida in quarto gradu, & esset tota calida, nihil in se habens frigiditatis. Huius autẽ intentio falsa existit, & secundũ modum experimenti, & secundũ eum qui argumentatur contra eũ, ponens principium suũ secundum dicta illius: hoc est, quod si prędictus misceret medicinã calidam in tertio gradu, cũ medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, essentque in ea tres partes calidæ, & tres frigidæ: quod si pars una caliditatis adderetur, esset calida in primo gradu, & essent eius quatuor partes calidæ, & duæ frigidæ: essent ergo secundum hoc, primi gradus duæ tertię calidæ, & una frigida: ex præmis-

Opinio quorundam circa Graduũ uirtutes.

Dilutio opinionis pręcedentis.

O

sis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem est impossibile. Similiter quoque, si pars secunda cum prima fieret calida, esset medicina calida in secundo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo secundum hunc modum, quinque sextę secundi gradus existerent calidæ, & una frigida: sed in precedentibus eius tres quartę fuerunt calidæ, una quoque frigida: quod omnino contrarium & impossibile est. Ita etiam, si pars tertia cum secunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in se retinens frigiditatis. Sed in pręcedentibus ostensum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipsam pręcedunt in quarto gradu calida sit, eius septem octauæ calidę existunt, & reliqua octaua frigida. Ideoque hæc intentio falsa manifeste existit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & secundo obseruari possit. Postquam ergo huius intentionis falsitas manifeste apparuit, & eius etiā sententia manifeste destructa est, qui uirtutē quarti gradus primi quadruplā, & tertij triplam primi asserebāt, ex eo, quod G. in receptione medicinæ sui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Et postquam ostensum est, quod gradus dupli proportione proportionales existunt, scilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad secundum est in effectu, sicut proportio uirtutis gradus secundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartū: declarabo nunc, quomodo compositio componendi medicinas, secundū hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportione augmentorū melior existit, comprehendi queat.

¶ De Compositione MEDICINARVM in generali, quæ fit sex modis.

DICAM ergo, quod Compositio Medicinarū, licet infinitas recipiat sectiones, in sex tamen restringitur, quæ sub regulis rationis cōprehensę sunt.
1 Quarū una est, Compositio medicinę calidæ, cum alia medi-
2 cina calida. Et secunda, Compositio medicinę frigidæ, cum alia medicina
3 frigida. Et tertia, Compositio medicinę calidæ, cum medicina frigida.
4 Quarta quoque medicinę Compositio, est medicinę temperatæ, cum alia
5 medicina temperata. Quinta, etiā Compositio medicinę temperatæ cum
6 medicina calida. Sexta, Compositio medicinę temperatæ, cum medicina
frigida. Compositio quoque medicinę calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus est, ut ipsa medicina misceatur medicinę æque calidæ ut ipsa est. Secundus est, ut cōiungatur medicinę maioris caliditatis. Tertius est, ut medicina minoris caliditatis, medicinę maioris caliditatis coniungatur. Quod si Compositio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

Compositio Medicinæ calidæ cum calida triplex.

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinæ fiat ex medicina calida, & alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinæ fiat ex calida, & alia quæ sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquæque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt ferventes utræque. Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quæ magis ferueat, augmentabitur caliditas aquæ minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquæ multum feruentis, propter aquam minus feruentem. Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinæ cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinæ frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in præcedentibus declarauimus, frigiditatem, quæ est cum caliditate primi gradus, æquari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum: ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditatis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere: quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum.

¶ De Compositione MEDICINAE quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida.

COMPOSITIO uero Medicinæ, quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinæ eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminutæ igitur frigiditas, ex augmentatæ frigiditate augebitur, & augmentatæ frigiditas ex diminutæ frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidæ. Hoc quoque manifestum est & apparens ei qui propositum exemplum memoriæ commendauerit. Rursus in compositione quæ fit ex coniunctione medicinæ calidæ cum frigida, unaquæque qualitatum a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinæ frigidæ cum frigida triplex.

ſus in compoſitione quæ fit ex commixtione medicinæ æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis compoſita æqualis. In Compoſitione quoq; medicinæ, quæ fit ex coniunctione medicinę calidæ non æquali, erit medicina ex eis compoſita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis compoſita æqualis. hoc eñ unum eſt ex per ſe notis, quæ probatione non indigent. Et neceſse eſt, ut caliditas medicinę calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc eſt, quod illud quod eſt in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimit caliditatem eius quod eſt magis calidum. Huius ſermonis ſumma eſt, quod cum compoſitio fit ex cõmixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorꝝ cum frigidis eiuſdem frigiditatis, non augmentabitur eorũ uirtus, neq; minuetur ex eo quod eſt in ea aliquid: eſset ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed ſi compoſitio fit ex commixtione diuerſarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augebitur, & maius a diminuto minuetur.

¶ Expoſitio Compoſitionis MEDICINAE, & renunciatio compoſitionis medicinæ calidæ, cum alia medicina calida.

CONGREGABIS itaq; pondera calidarum quæ in gradibus ſunt, & ſeruabis ea: quę etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniungens, & quę ſit earum denominatio, ex numero calidarũ uirtutum ſcies. Nos autem iam ſæpe in eis quæ præceſserunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis compoſita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarũ uirtutum, erit medicina in ſecundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinæ uirtutes, quantum ſextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas dominatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod ſi uirtus medicinæ intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quæ inter illos duos gradus inuenitur, ſcias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc eſt, quod cum miſcuerimus pondus ʒ. i. maſticis, quod in ſecundo gradu exiſtit calidum, cum pondere ʒ. ij. cardamomi, quod eſt in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una eſt, in duabus ʒ. cardamomi, & prouenient inde duæ partes: deinde multiplicabis etiã uirtutem gradus ſecundi, quæ eſt duo, ſecundum primam regulam in i. ʒ.

Graduum in Compoſitis diſcretio.

masticis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticis, & fiunt quatuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum caliditate primi gradus existunt, sicut quantum caliditas, medietas calidarum partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes calidas comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus ʒ. ij. cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sciuisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi, & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medietas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius ʒ. masticis, & erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denominatio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis quas seruasti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius partibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuisti, quod frigiditas quæ est cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gradus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuisti etiam, quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in caliditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas, quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur, ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueniuntur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gradum secundum existat.

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: superfluitatem, qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum, frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quæ est quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt frigiditas compositæ medicinæ, & remanebit octaua. Deinde scies quæ sit denominatio eius, ex quatuor, quæ est superfluitas, quæ inter duos gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo medietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc denominationem a gradu secundo, & erit medicina composita in medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demonstrare uoluimus. Regula quoque quæ in compositione medicinæ frigidæ cum medicina frigida attenditur, erit similiter.

¶ Dominatio Compositionis Medicinæ.

VIRTVTES ponderum Medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis: & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis: & unumquodque eorum separatim per se seruabis: uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur: & quod cum eis est ex uirtutibus calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidę frigidis plures fuerint, scies denominatiōem uirtutum frigidarum ex eis: & facies sicut pręmisimus. Frigidæ quoq; uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis: & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinę æqualis cum æquali, est sicut diximus: uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

¶ Narratio Compositionis MEDICINAE æqualis, cum medicina calida.

VIRTVTES ponderum Medicinarum æqualium frigidas, & calidas, uniuscuiusq; uidelicet gradus per se aggregabis: uirtutes quoque calidarum medicinarum, & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis: deinde uirtutes calidas calidis, & frigidas frigidis adiunges: & uirtutes frigidas ex calidis denominabis, & facies ut pręmissum est. Cuius exemplum est: ut misceamus mannæ ℥. 1. cum cardamomi. ℥. 1. Et ea iam sciuisti, ꝙ illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media: & quod ex frigiditate, pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statueremus, scilicet proportione dupli proportionales erunt. Sed quia, caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars media calida, & media frigida. Accipies itaque pro. ℥. cardamomi, partem unam calidam, & mediam frigidam: propter hoc qnod demonstrauimus: pro ℥. quoque mannæ sumes mediam partem calidam, & mediam frigidam: deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis medietas calidæ: partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque, quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidę duæ ter-

tiæ, frigidæ sunt. Oportet ergo, ut hæc medicina composita æqualis sit calidior: eo quod calor qui est in æquali, est quantum ipsa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ est inter æqualem, & gradum primum secundum frigiditatem: & hoc est medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta: deinde scies quæ sit eius denominatio, ex differentia quæ est inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit represa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ obseruanda est in compositione medicinæ æqualis, cum frigida. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & siccis idem obseruatur: & similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi Medicinam.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Cardãomi	ʒ i.	pars una.	pars media.	pars una.	ps media.
Zuccari	ʒ ij.	partes duæ.	pars una.	ptes duę.	ps prima.
Indi	ʒ i.	pars media.	pars una.	pars una.	ps media.
Emblici	ʒ ij.	pars una.	partes duę.	ptes duę.	pars una.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoque frigidas colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & siccæ erunt sex, & humidæ tres. Postea scies quæ sit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipsæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina composita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde scies etiam denominationem partium humidarum ex siccis, quæ est earũ medietas: & quia sic etiam medicina est sicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

Exemplum Compositionis alterius Medicinæ.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Masticis	ʒ i.	partes duę.	pars 5.	partes ij.	ps media.
Cardãomi	ʒ ij.	partes duę.	pars i.	partes ij.	pars una.

Pars 5. media, uel semis, idem.

Partes calidas adunabis, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectæ fuerint, erunt pars una & 5. siccæ erunt, iiij. humidę uero erunt pars una, & 5. Deinde scies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauę: tres autẽ octauę minus sunt medietate, quæ est frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quę est frigiditas gradus secundi. Erit ergo caliditas huius medicinę compositę, addens supra caliditatem gradus primi: quia est plus duplo frigiditatis medici-

næ compositæ. Scias itaque, superfluitatem frigiditatis quæ est intra gradum primum & secundum, quę est quarta (quam postquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) scias ergo denominationem eius ex quarta, quæ est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaque ex hoc scitum, frigiditatem huius medicinæ, super frigiditatem gradus secundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur consequitur, caliditatem gradus secundi, minoratam esse secundum quantitatem suæ medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, supra frigiditatem gradus tanta est, quanta diminutio caliditatis suæ. Cuius rei probatio est; quod si frigiditas gradus secundi augmentatur secundũ quantitatem frigiditatis quæ est in gradu secundo, reprimetur caliditas ipsius gradus, & descendet ad gradum primum. Quod similiter erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit, mensuram augmenti frigiditatis medicinæ, supra frigiditatem gradus mensuræ diminutionis caliditatis eiusdem gradus æquari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secundi, in prædicta medicina sit diminuta, relinquitur ut sit eiusdem caliditas caliditatis medietas gradus secundi: aut si mauis, fac secundum hoc quod præcessit in superfluitate: quæ intra gradum primum & secundum inuenitur. Hoc tamen leuius est, & manifestius apparet probatio eius operationis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidi.
Masticis	ʒ ij.	Partes iiij.	Pars 1.	Partes iiij.	Pars una.
Alchon	ʒ 1.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ 1.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ 1.	partes iiij.	pars 5	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	pars 5.	pars 1.	pars 1	pars 5.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars 1.	partes viij.	pars 1.
Euforbij	ʒ 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ 1.	partes viij.	pars 5.	partes viij.	pars 5.

Huius itaq; Medicinæ partes frigidæ, si ex calidis denoĩentur, erunt ipsarũ quinta: quinta uero minor est quarta, quæ est quantitas frigiditatis gradus secundi: & maior octaua, quæ est frigiditas gradus tertij. Qua propter consyderandũ est, ꝙ sit augmentũ quintæ super octauã, & inuenietur esse trium quartarũ decimæ: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintę. Minuentur igitur tres quintę a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod si hæc medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit secundũ hunc numerũ, & hoc pon-

dus. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinæ caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humiditatis
Masticis	ʒ ij.	Partes iiij.	Pars i.	Partes. iiij.	Pars i.
Acori	ʒ i.	partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ i.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ i.	partes iiij.	pars 5.	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Euforbij.	ʒ i.	partes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ i.	ptes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Mellis	ʒ c.	partes cc.	pars i.	partes cc.	pars i.

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quæ est in alio.

GRADVS itaq; caliditas atq; frigiditas, a suis cõtrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificant ab illis, scilicet quæ sunt in gradu tertio, ex quantitate dupli, & septimæ unius: & ab his quæ sunt in gradu secundo, ex quintuplo: ab his quoq; quę sunt in gradu primo & quindecuplo. Gradus item tertij caliditas & frigiditas a suis contrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quæ sunt in secundo ex duplo., & tertia unius: & ab his quæ sunt in primo, ex septuplo. Gradus quoq; secundi caliditas & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quæ sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoq; æquale nullum temperat ex gradibus, cum ipsius caliditas sit quanta eius frigiditas. Vnde dum medicina componitur ex æquali, & non æquali, nunquam erit æqualis. Scias ergo hoc

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars c.
Hypoquistidos	ʒ ij. & vij.	Pars i. et media vij.	Partes 8. et 2. vij.

Huius itaq; compositæ medicinæ partes, calidæ sunt, viiij. & media septima. Frigidæ similiter sunt, viiij, & media septima.

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ℨ i.	Partes viij.	Pars 5.
Balaustiæ	ℨ v.	Partes ij. 5.	Partes x.

Huius quoque medicinæ calidæ partes sunt. x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ℨ i.	Partes viij.	Pars 5.
Violarum	ℨ v.	Partes vij. & 5.	Partes xv.

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quindecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Asari	ℨ i.	Partes iiij.	Pars media
Arnoglossæ	ℨ & tertia	ps i. & vij. unius	pt. iiij. et duæ tertiæ unius.

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinque, & sexta: & frigidæ. v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Galangæ	ℨ i.	Partes iiij.	Pars 5.
Mirobalani	ℨ vij.	Partes iij. et 5.	Partes vij.

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Ambræ	ℨ i.	Partes ij.	Pars 5.
Bellirici	ℨ iij.	Partes i. et 5.	Partes iij.

Huius ſimiliter compoſitio medicinæ calidæ partes ſunt, iij. & 5. & frigidæ, iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quædam præpoſita fuerunt ſigna, in quibus numeri proportionales quaſi confuſe diſpoſiti ſunt, ideo in hoc loco ad maiorẽ expreſsionem hanc ſubijcimus tabulam: ut quod ibi dicitur, diſtincte intelligatur.

CAVTELA De partibus Graduum.

1.	1.	1.
1.	ij.	iiij.
ij.	iij.	iiij.
iij.	v.	vij.
ij.	v.	xi.
iij.	viij.	xviij.

De partibus Graduum ſciendum eſt, quod ſi quis ſubtiliter uoluerit attendere remiſsæ qualitatis augmentum, & intenſæ remiſsionem, inueniet eas certiſsime. Caueat tamen, ne unquam eas æquales reddat: non enim eſset tunc in gradu.

¶ Medicinæ Galeni compoſitio, quam ſecundũ Andromachum ædidit, in octaua parte, lib. x. tractatuum.

Manſiones	Medicinæ	Pond.	Caliditatis	Frigid.	Humid.	Siccitatis
Fri. et ſic. in 2.	Arnogloſ.	pt. vij.	par 1.	pt. iiij.	pars 1.	ptes iiij.
Cal. et ſi. in 2.	Maſticis	ptes ij.	ps 1. & iij.	iij. ps 1.	tert. pt. 1.	ps 1. et iij
Ca. et ſic. in 2.	Myrrhæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. ſexta	ptis ſexta	pt. 3. ij.
Cal. et ſi. in 2.	Mentæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. ſexta	ptis ſexta	part. 3. ij.

Receptio huius medicinæ, quæ in libro 10. tractatuum continetur, in quo ſecundum autoritatem Andromachi ſcripſit, in tractatu ſcilicet octauo, cuius etiam Alkindus autoritatem induxit, ſi ſecundum dupli compoſitionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis em̃ ſtomachi paſsionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod ſi ſecũdum uerba eius accipiatur, qui dixit quartum gradum eſse primi quadruplũ, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina ſtomacho nociua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

FINIS.

A D L E C T O R E M.

¶ Primum te Lector candide monemus, ut quas uocum directiones legeris in hoc Indice, simplici, atque unica appellatione signatas (pręcipue uero Tacuinorum tabulas spectantes) sese ad præcedentem sui ordinis typum præcedentis numeri referre. Vt ab exemplo, Ficus fol. 39. Tacuinum sui ordinis e regione sinistri lateris numerum. 38. respicit, gradum, naturam, & cætera id genus multa ostendens, tanta rerum uarietate; ut quod ad Res non naturales pertineat, non alter expresserit pulchrius, copiosius, limatius hoc Autore. Quæ uero cum ijs contextu quodam uerborum uides, passim Alkindi, passim quoque Albegnefit scriptis exsucta sunt, eadem tamen serie, chartarumque numero clauduntur. Vale.

¶ I N D E X trium Autorum huius Libri.

¶ A.

ABstergentia 133
Acetum, & Acetata 56.57
Acetata proprie 13
Acetosa non proprie, 14
& eorum præparatio ad cibum. eo.
Adeps, & pinguedo 75
Adurentia 134
Aer temperatus, & distemperatus 36
Aeris quadruplicis uirtus & operatio 36.37
Aer epidimitus 117
Agrestia 79
Agrestæ succus 55
Alæ, & Colla animalium 75
Allium 56
Alterationis ciborum & medicinarum uelocitas & difficultas 120
Alue 55
Ambra 111
Amigdalæ amaræ 93
Amigdalę cum sale 97
Amylum 47
Anetum 54
Anguillæ 71
Animæ accidentia quinque 29
Aperientia orificia uenarum 133
Apium 53
Apium duplex ibi.
Aqua 107
Aqua hordei 47
Aqua Camphoræ 89
Aqua fontalis 91
Aqua pluuialis eo.
Aqua niui mixta eo.
Aqua calida eo.
Aqua fortiter calida 107
Aqua frigida eo.
Aqua salsa 91
Aqua sulfurea ibi.
Aqua æris ibi.
Aqua terrea ibi.
Aqua aluminosa ibi.
Aqua delectabilis 107
Aqua Rosacea 111
Aquarum delectus, uarietas, & earum naturæ 25
Asa 55
Assatum, & assatura 23
Assipitium 8.71
Assum 85
Assum super carbones 83
Assum in ueru eo.
Attrahentia 131
Atriplex 59
Augmentorum modi quinque 141
Auium syluestrium ordines 69

¶ B

BAlneum 107
Balnei operationes, iuuamenta & nocumenta 32
Balneorum ornatus 33
Berberesia 79
Bismagard 53
Bismalua 109
Bletæ paruæ 59
Bletæ magnæ eo.
Brodium cicerum 77
Bubulichi 71
Bussuri 43
Butyrum recens & coctum 15.63.

¶ C

CAssallationes 43
Caloris ignis, & uaporis humani discretio 111
Cameræ 107
Cameræ æstiuales 103
Cameræ hyemales eo.
Camerarum præparatio 35
Camphora 111
Caneri 71
Candi 97
Cannæ mellis eo.
Cantus 99
Cantus musicus 29
Capparis 57
Capitis lotio, abstersio, & pectinatio 33
Capita animalium 73
Cardones lactauli 59
Cardones asinini ibi.

Carmeni 55
Carnium natura, & delectus 16
Carnes porcinæ 18
Carnes syluestres 17
Carnes membrorum animalium 18
Carnes arietum 65
Carnes caprarum & hędorum eo.
Carnes uitulorum eo.
Carnes uaccinæ & camelinæ eo.
Carnes salitæ eo.
Carnes Gazelorum 67
Carnes leporinæ eo.
Carnes gruum eo.
Carnes bistardi eo.
Carnes pauonum eo.
Carnes anatum & anserum eo.
Carnes perdicum, sturnorum, phasianorum, coturnicum, & turturum eo.
Carnes auicularum 69
Carnes gallinarum eo.
Carnes gallorum eo.
Carnes pullorum, columbarum, & turturum eo.
Carnes animalium castratorum eo.
Cartami flos 55
Carruc 41
Carui 55
Caseus recens 61
Caseus uetus eo.
Catayf cum nucibus 87
Cepæ 57
Cerebra animalium 73
Chabis 59.87
Chalde 23. & seq.
Chaloe cum nucibus 87
Choformia 79
Chrisomela 41
Chures cum oleribus 63
Ciborum simplicium qualitates & gradus 7
Cibus simpliciter compositus 8
Ciborum compositorum naturæ eo.
Ciborum iudicium iuxta sapores eo.
Ciborum rectificatio, & remotio nocumenti eorum 9
Circa ciborum operationes principia quędam generalia eo.
Cibus medicinalis eo.
Cibalis medicina eo.
Cibi qua cura sumendi, uel fugiendi 20. & seq.
Ciborum diuersitas, & eorum uaria operatio 21.22.120
Ciborum & medicinarum cognitio discitur octo uijs 119. & 120.
Cicera 55
Ciminum comune eo.
Ciminum nigrum 55
Ciperi 89
Citra 95
Citraria 53
Citrulli 57
Cydonea, Citonia 41
Coci offitium, cura, & culinæ prouisio 19
Coitus 31.103.
Coitum stimulantia 138
Coitum abscindentia eo.
Colla animalium 73
Colustrum 15.61
Confabulator 101
Confabulator in somnis eo.
Confortantia, & nocentia stomacho 136
Consolidantia 134
Constipatio 103
Constringentia poros & uenas 134
Corda animalium 73
Coria & cutes animalium 75
Coriandrum 55.85
Corrodentia & putrefacientia 134
Corumbria 79
Coturnices 69
Crocus 55
Cucumeres 57
Cucurbitæ 59. 63
Cumabitia 81
Cuskabenchi eo.
Cuzardi 69

¶ E

DAug, uel Dausum 61
Darriæ 41
Darsini 55
Dentium præparatoria, mundificatio, & conseruatio 24.89
Dentibus nociua 25
Dentium stupefactionem auferentia 44
Digestionis bonæ, aut malæ signa 22
Dikiscera 81
Diminuentia carnem ex ulceribus 134

¶ E

EBrietas 101.103
Ebrietatis remedia 93
Elixum, & Elixatura 13
Enula 56.57.
Aequalitas absoluta in qualitate rei 145
Aequale in medicinis secundum comparationem 148
Aestas 113
Equitatio 105
Eruca 53
Exercitiorum corporis discretio, & uarietas 31.32
Exercitium moderatum 105

Exercitium ſolatioſum 105

¶ F

FABAE 49
Feludichi 87
Ferculorum deſcriptiones uariæ 77
Feſtucæ 97
Ficus 39
Ficus ſiccæ 45
Floricum 61
Flos panis porcini 95
Foca 103
Folia Aſæ 55
Fricatio 109
Frixa 14
Frumentum 47
Frumentum elixum 49
Fungi 59

¶ G

GAlbraira 41
Galli 69
Gallinæ eo.
Gaudium 99
Gelatina 61
Giſerij & uentres 75
Glacies 91
Glandes 45
Gradus primi & ſecundi cognitio 146
Gradus tertij & quarti cognitio 147
Graduum adinuicem comparationes 151
Graduum appellatio duplex 152
Graduum uirtutes quidam aliter opinati 153
Graduum in compoſitis diſcretio 156
Graduum rectificatio 161
Granata dulcia 39
Granata acetoſa eo.
De Granis, & uictualibus quæ ex eis fiunt 46

¶ H

HAbariſia 77
Hederæ fructus 95
Helem 61
Hepata 63.75
Herbæ & olera 52.53.54
Homadia 79
Homo aſſimilatur lunæ 5
Hordeum 47
Hyems 117

¶ I

Indurantia cum frigore 133
Inſpiſſantia cutem eo.
Inunctio olei 109
Ira 99
Iudep de pane 85
Iudep de Catay eo.
Iudep de papauere eo.
Iudep de melonibus & medullis amigdalarum 85
Iudep de Dactylis eo.
Iudicium rei per Saporem 121

¶ K

KArrubli 45
Kemach 63
Kibeſia 81

¶ L

LAc dulce & coagulatum 15
Lac aſininum ibi.
Lactis uarietas ibi.
Lac ex uarijs ſubſtantijs componitur 61
Lac acetoſum eo.
Lac prouocantia 138
Lac deſiccantia eo.
Lactucæ 53
Lapidem frangentia 135
Leguminum naturæ, & electiones 11.48
Lenientia 132
Lentes 49
Lilia 95
Linguæ animalium 75
Litargyrum 99
Luctatio 105
Lupini 49
Lutum coraſcenum 97

¶ M

MADVA 77
Magumimæ 81
Maheleb 89
Mala dulcia 41
Mala acetoſa ibi.
Manna 24
Maskia 77
Maskinbe 81
Maturatiua 132
Mechelebria 81
Medicina cibalis 14
Medicinæ intentio, ſanitas 119
Medicinarum & Ciborum cognitio diſcitur octo uijs 119.120.& 132
Medicinæ operatio 120
Medicinarum quatuor genera 131
Medicinarum compoſitio generalis, fit ſex modis. 154
Medicinæ calidæ cum calida compoſitio triplex 155
Medicinæ frigidæ cum frigida comppſitio triplex 155
Medicinæ calidæ cum calida compoſitio alia. 156.& ſe.
Medicinæ compoſitæ dominatio 158
Medicinæ æqualis compoſitæ narratio, cum medicina calida eo.
Medicinam componendi exempla 159.160

Medicinarum compositiones uariæ, iuxta graduum differentias 161
& seq. usque ad finem libri.
Mel 87
Melones 43
Melones musi & insipidi eo.
Melones Indi eo.
Melongianæ 57
Membrorum animalium qualitates. 18
Membrorum hominis ministeria, & offitia. 19
Mensæ secundæ conuenientia & disconuenientia 28
Menstrua abscindentia 139
Mentastrum 95
Meridionalium regio 117
Mesch 49
Minutiones 36
Misiske 65
Motus species sex 105
Mudacatatæ 83
Mundificatoria 103
Mundificantia pulmonem & pectus. 135
Mundificantia cerebrum 136
Mundificantia cerebrum ex ore eo.
Mundificantia cerebrum per palatum. eo.
Mundificantia oculos eo.
Mundificantia aures eo.
Mundificantia intestina 137
Mundificantia intestina ex stercore. 139
Mundificantia uenas hepatis 137
Mundificantia gibbositatem hepatis. eo.
Mundificantia renes eo.
Mundificantia splenem eo.
Mundificantia uesicam eo.
Mundificantia lapidem ex uesica. 138
Mundificantia cutem 139
Munkuria 79
Musæ 43
Muscus 111
Musicæ usus & opera 28
Myrtus 95

¶ N

NABATH 41
Nasturtium 53
Narcissus 95
Nedæ compositio 34
Nenufar 95
Nix 91
Nucellæ 97
Nuces 45
Nux Indiæ 43
Nutrimenti rectificatio 9

¶ O

OCimum 53
Ocimum originatum 95
Occidentalium regio 117
Oculi animalium 73
Odoriferorum usus per singulos anni menses 27
Odorum partitio 34
Olera & herbæ 52
Olerum naturæ 12
Oleum sesaminum 55
Oleum de nucibus eo.
Oleum oliuarum eo.
Oleum omphacinum eo.
Oleum cartaminum eo.
Oleum uiolaceum 109
Oliuæ duplices 61
Opilantia 133
Opilationem aperientia eo.
Organorum pulsatio 99
Orientalium regio 107
Origani species 55
Oua 15
Oua cum hepatibus 63
Oua gallinarum eo.
Oua perdicum eo.
Oua anserum, anatum, & struthionum eo.
Oua piscium 75

¶ P

PAnis natura, et uaria eiusdem pistura. 11. 50
Panis de simila 51
Panis opirus eo.
Panis azymus eo.
Panis rizon eo.
Panis de furno 51
Panis in testa factus eo.
Panis de gastellis eo.
Passulæ 45
Pastinacæ 59
Pedes & tibiæ animalium 73
Penidiæ 97
Persica 39
Phasioli 49
Pili ut crescant 33 & seq.
Pili ut non crescant 34
Piper longum 55
Pira 39
Pisces 73

Piscium natura, delectus, & digestio 17.18
Pisces saliti 71
Pisces cocti, & in aceto depositi eo.
Porri 55.59
Portulaca 53
Pruna 39
Psilothrum 107
Pulmones animalium 73
Pumata 81
Purgatio 103
Purgationes uariæ 30
Purgatio medicinalis 31
Putrefacientia & corrodentia 134
¶ Q
QVIES 105
Quies superflua 32
¶ R
RAbes 97
Radix plantæ 57
Rapata 81
Rapæ 57
Raphani 97
Rarificantia cutem 133
Rasen 57
Reblebi 55
Regionum quatuor descriptio 117
Res non naturales sex 5
Resolutiua 134
Resolutionis intentio 140
Rhadbaruchi 53
Rizon 49
Rizon & Milium preparatum cum lacte 81
Rosæ 89.95
Ruta 55
Rutal 43.45
¶ S
SACHNE 71
Salhadia 77
Saltatio 99
Sambucus 95
Sandalus albus, & rubeus 89
Sanitas, medicinæ intentio 119
Sapores simplices octo 122
Sauich tritici 47
Sauich hordei eo.
Scariola 53
Sedantia dolorem 135
Sembusuch 83
Seminum naturæ & usus 10 & se.
Semen papaueris 55
Septentrionalium regio 117
Sicheis 77
Sinapi 55
Sirmkia 77
Sirusuk 24
Somnus 101
Somni operatio 29
Somniorum causæ 30
Somnia timorosa eo.
Spargus 59
Specierum uarietas, & ad decoctionem præparatio 13
Speciatorum administratio eo.
Sperma 103
Spica aromatica 55
Spinachiæ 59
Splenes 75
Stindibeis 77
Stomachi caliditas 16
Stomachi senum fortificatio 22
Stringar 57
Succi uarij 55
Sudorem prouocantia 139
Suffrixa 14.61.83
Suffrixa salsa 83
Sulcius 61.83
Sumach 55
Sumacheria 77
Sycomori 41
Syrnporum discretio 34
Syruporum confectiones uariæ 35
Syrupus acetosus 111
Syrupus simplex eo.
Syrupus de citonijs 113
Syrupus papaueris eo.
Syrupus rosaceus eo.
Syrupus de Iulep eo.
Syrupus de Ribes eo.
¶ T
TAcuini in gratiam Magnatum compositi 6
Tacuinorum partitio in Domos eo.
Tacuinorum autor, Arabs eo.
Tamutia 79
Terregenbim 24
Terratufuli 59
Testiculi animalium 73
Thabeget 83
Thazet 71
Themesich 49
Timor 99
Torosia 79
Tyriaca 117
¶ V
VBera animalium 73
Vegetabilium comparatio 10
Venatio terrestris 105
Ventres animalium 75
Ventrorum operationes 36
Ventorum quatuor descriptiones 113

Ver 113
Verecundia 99
Vermes facientia descendere 139
Vestis linea 109
Vestis de sera, & pellibus eo.
Vigiliarum operatio 29.111
Vini uarietas, uirtus & natura 26
Vinum quomodo, & a quibus bibendum 27
Vinum album, rubeum, odoriferum, dulce, stipticum, grossum, subtile 93
Vinum nouum & uetus ibi.
Vinum uetus odoriferum eo.
Vinum rubeum grossum eo.
Vinum album ibi.
Vinum citrinum acutum eo.
Vinum acetosum eo.
Vinum de dactylis eo.
Vinum temperatum 93
Violæ 95
Viscera & intestina 75
Vomitus 101
Vrbien 51
Vrinam prouocantia 137
Vsuem 89
Vuæ 39

¶ X

Xyloaloes 111

¶ Z

Zarolæ 41
Zinziber 55
Ziribeyti 8
Ziribelgi eo.
Ziribes 77
Zuccharum 87

*

¶ TACVINORVM tituli.

De fructibus recentibus, & speciebus ipsorum 38
De fructibus & maneriebus ipsorum 20.22
De Fructibus, & auferentibus stupefactionem Dentium 22
De Granis, & Victualibus quę ex eis fiunt 26
De Leguminibus & naturis ipsorum 28
De Panibus, & modis decoctionis ipsorum 50
De Herbis, siue Oleribus, & proprietatibus ipsorum 52
De herbis 52
De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus 56
De Herbis & condimentis 58
De Lacte, & condimentis alijs. De Ferculis, item suffrixatis, et postmodum infrigidatis. Et lacte acetoso, Caseo, & Oliua 60
De Lacte, & ijs quæ sunt ex lacte, & modis ipsorum, & condimentis, & Ouis 62
De Carnibus animalium, & naturis ipsarum. Et de recentibus, & salsis 62
De Carnibus animalium syluestrium, quadrupedum & Auiũ 66
De Auibus 68
De Piscibus recentib. & salitis 70
De Carnibus membrorum animalium, & naturis ipsorum. Et de recentibus & salsis 72
De Membris animalium interioribus, & eorum partibus extremis 72
De Ferculis, & diuersis maneriebus ipsorum 76
De Ferculorum diuersitate 78.80
De Ferculis infrigidatis, seu frixis, & assis supra carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis 82
De Assatis, & ijs quæ auferunt odorem allecium 82

De Chaloe simplicibus, & compositis 86
De præparatorijs & conseruatione Dentium 88
De aquis pluuialibus, fluminũ, & fontium 90
De Vinis fructuum uuarum, & de cautela contra Ebrietatem, & anxietatibus animi 92
De odoribus & floribus 94
Iuuamentum & nocumentum eorum, quę apponuntur secundę mensę 96
De Musica, & accidentib. animæ, & medicinis mundificantibus corpus 98
De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs 100
De Purgatione & Constipatione, & mundificatione dentium, & cura Ebriorum 102
De Motu, Quiete, Exercitio moderato, & speciebus ipsorum 104
De Operationibns Balneorum, & partibus ipsorum 106
De ordinatione Balnei, & uariatione Vestimentorum post Balneum, & conseruatione sanitatis Vnguium 108
De fumigationibus bonis, iuuamentis & nocumentis Syruporum 110
De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones 112
De mutatione Aeris, occasione Ventouum & temporum 114
De mutatione Aeris occasione temporum, & partium ciuitatũ. Seu de regionibus epidimijs, cum præseruatiua. 116

TACVINI AEGRITVDINVM

et Morborum ferme omnium Corporis humani, cum curis eorundem.

BVHAHYLYHA BYNGEZLA Autore.

Christianissimo Regi CAROLO eius nominis primo, nuncupati.

Cum Priuilegio CAES. Maiest. ad Quinquennium.

ARGENT. apud Ioannem Schottum librarium. M.D.XXXII.

ADOLPHVS OCCO MEDI-
CVS, Io. Schotto S. P. D.

Literas tuas humaniſſimas, ex Bibliopola noſtro accæpi, quibus me hortando rogas, et quod nimiũ eſt, ſupplicaſq;, ne operã rei Medicæ nauantibus deſim, ſed rei tam fæliciter a te inceptæ, meo exemplari opem feram, quo Autor ille uetuſtus (nam ſub Imp. Carolo ſcripſit) et admirandæ breuitatis caſtigator, in lucẽ diuulgetur. Addidiſti certe, ut dici ſolet, currenti calcaria. Nam quamprimum tabulas illas rerum non naturalium, ut Medici uocant, a te excuſas uidi, ſtatim mecum conſtitui, ut reſiduæ quoq; ederentur. In hac re Nouiomago, uiro tum bono, tum egregie docto, uſus ſum, qui hac de re ad te ſcripſit: nã placuit has tuis coniungere. Perſuaſi enim mihi, neminem reſiduam partem habere, me excæpto. Sed tu de duobus exemplaribus mentionem facis: quod ſane non parum admiror. Mitto itaq; cum illo tabellario Methodum, ſeu Curatiuam artem: tu, ut huius artis non ignarus es, ſingula nõ ſine uoluptate perleges. Scholia quæ marginibus annexa ſunt, uix apponerem, cum materia per ſe clara ſit. Cum uero in officina tua opus abſolutum fuerit, aliquot horum pro me, amicisue meis mitti cupio. Reliquum, quod nõ pauci facio, eſt, me tecum principia amicitiæ contraxiſſe, quam in breui aucturus ſum, Deo dante. Vale, & ſi quid inſulſe ſcripſi, ex Arabis inhæſit. nam primitus Leoniceno, Copo, Linacro, uiris ſane latiniſſimis, doctiſſimiſq; non incubui. Quare recte dicitur, quo ſemel imbuta ſeruabit odorẽ recens teſta diu. Id mihi quoq; contigit. Iterum uale. Raptim ex Auguſta Vindelicorum. XVII. Octobris. Anno ſalutis noſtræ.

M. D. XXXII.

Operis sui præfatio.

In nomine DEI misericordis & pij.

TACVINVS CORPORVM, cum ipsorum curis, morborum qui accidunt in eis triplici conditione, in membris cõsimilibus, officialibus, et in separatione continuitatis, distinctis in eis caussis, signis, regimine conuenienti cuiuslibet morbi, prout manifestatur euidenter in eo, cum complexione, ætate, tempore, et regione. Et constructum est documento discretionis intellectus sufficienter, ad utilitatem communem, per philosophũ clarissimum, senem peritum Buhahylyha Bingezla physicum, in idiomate Arabico, ad opus cameræ regis excellentissimi Caroli, totius fidei christianæ coronę, et luminis peritorum: quod de mandato eiusdem Regis per magistrum Farragum Iudæum fidelem eius, ad opus cameræ eius felicis, nec minus ad utilitatem communem omnium christianorum est translatum. A

Autor operis

Caroli magni decretum.

CANON & intellectus Tacuinorum, seu Tabularum operis.

In primo uero folio sunt distinctæ duæ tabulæ, in quarum regulis notantur capitula omnium nominum communium morborum corporis, sub compendio tamen, digno ordine, ut de leui possit inueniri nomen cuiuslibet morbi cum cura eius in qualibet tabula ipsius distincte & decenter. Et in secundo folio, & quolibet sequenti folio, una tabula notatur. Et in prima Regula paruula cuiuslibet tabulæ distinguitur numerus tabularũ: et sequitur de eo quod multiplicatur in eo de certo capitulo morborum. In Secunda Regula ipsius tabulæ, in prima clausula ipsius regulæ, scribũtur nomina, in secunda complexio, in tertia ætas, in quarta tempus, in quinta regio, in sexta salus, uel timor, in septima caussa, in octaua signũ, in nona euacuatio, in decima cura regalis, in undecima cura leuis inuentionis, in duodecima (quę est in secunda pagina ipsius folij sequentis) cura cõmunis. In tertia Regula notatur species morbi in prima clausula ipsius, in secunda respondet ad complexionem, in tertia ad ætatẽ, in quarta ad tempus, in quinta ad regionem, in sexta ad salutem, uel timorem, in septima ad caussam, in octaua ad signum, in nona ad euacuationẽ, in decima ad curam regalem, in undecima ad curam leuis inuentionis, in duodecima ad curam communem, quę sola est in qualibet pagina secunda cuiuslibet tabulæ, semper in sequenti folio. Et sic sequendum est documentum de sequentibus Regulis septem, in quarum primis clausulis notantur species morborum: & in spaciositate cuiuslibet folij ipsarum tabularum scribitur theorica specierum morborum notatorum in ipsa tabula, tam superius, quam inferius continuando per longũ coniunctiue per utrancp paginam cuiuslibet folij. B

Tabulę uero omnes sunt. 26. Duę tabulę in primis duobus folijs in utracp pagina, de capitulis nominũ morborũ. Et. 22. tabulę residuę semper

Tacuinorum numerus.

C in ſecunda pagina, ita ut ex contrario reſpondeant canones. Et opus ipſarum eſt laudabile, & ſatis iuuabile. Laus ſit Deo excelſo, qui fuit in adiutorium mihi. Amen.

¶ Procœmij elucidatio, uice CANONIS totius libri.

Tacuinus quid.

Ad euidentiam eorum quæ dicũtur in hoc procœmio, Notandum eſt, quod Tacuinus, eſt ars ſeu ſcientia breuis, utilis, leuis, et experta, ſicut eſt ſcientia Concluſionum. Et fuit inuentus proprie pro hominibus huius temporis, maximeq; diuitibus & nobilibus, qui de ſcientijs non quærunt niſi Concluſiones, parum de probationibus curantes. Vnde decet talem librum eſſe in Cameris Regum & magnatum, nec eo debent carere. Poſt ubi dicitur, et in hoc tertio, & quolibet ſequenti folio una tabula notatur, Notandum eſt, quod prȩter duas primas tabulas, quæ ſunt de nominibus morborum, ſunt aliæ. 44. quarum quælibet continetur in duabus paginis contiguis, quæ ualent unum foliũ. Et continet quælibet tabula decem lineas deſcendendo inferius. Et quælibet linea tranſit continue per ambas paginas. Et prima regula continet numerum tabulæ ſcilicet quota ſit. 1. 2. 3. &c. Et poſt determinatum in ipſa tabula. &c. Deinceps uſque ad quadrageſimam. Secunda uero regula, et quælibet ſequens uſq; ad finem tabulæ deſcendẽdo inferius, continet duodecim manſiones, ſeu caſulas. In prima uero tabula regulæ ſecundȩ ſcribuntur nomina, ſecundo complexio, tertio ætas, quarto tempus, quinto regio, ſexto ſalus, uel timor, ſeptimo cauſſa, octauo ſignum, nono euacuatio, decimo cura regalis, undecimo cura leuis inuentionis. In duodecimo in ſecunda pagina per ſe cura cõmunis. Poſt autem in tertia regula primo nominatur ſpecies morbi, ſecundo adaptatur complexioni. Deinde ætati,, tempori, regioni, ſaluti, uel timori, cauſſȩ, ſigno, et ita de alijs ſequentibus. Iſte ordo tenendus eſt in regulis ſequentibus, eodemq; modo in alijs tabulis procedendum. In parte autem ſuperiori ſupra regulas, et inferiori ſub regulis continuando ſcribuntur diuiſiones, & canones ægritudinum determinandarum in ipſa tabula.

Alias, regulas.

D

¶ Partitio Tacuinorum alia.

Licet autem Autor ſufficienter librum ſuum per. 22. tabulas, & alias duas priores, quæ ſunt de nominibus ægritudinũ diuiſerit, ad faciliorẽ tñ inuentionem eorum quæ tractantur in dicto libello, poteſt ſimiliter diuidi præter primas duas tabulas, cum alijs tabulis. 22. in. 17. capitula hoc modo. Capitulum primum de febribus ephimeris, putridis, & conſumptione, ſiue ethica: & continet duas primas tabulas.

Capitulũ ſecundũ de apoſtematibus, & alijs morbis exterioribus corporis: & continet ſequentes quinq; tabulas.

Capitulum tertiũ de Vulneribus, ulceribuſq;, continetq; duas ſequentes tabulas.

Capitulum quartum de Venenis. Et continet. 2. ſequentes tabulas.

Capitulũ quintum de morbis Capitis: Et contine. 3. tabulas ſequentes.

Capitulum ſextum de morbis Neruorum. Et continet. 1. tabulam.

Capitulum ſeptimum, de morbis Oculorum, & oculis adiacentibus. Et continet quinq; ſequentes tabulas, & principium. 23. tabulæ.

Capitulum octauum de morbis Auris. Et continet reſiduum. 23. tabulæ, et principium uiceſimæ quartæ.

Capitulum nonum eſt de morbis Narium. Et continet reſiduum uiceſimæ quartæ, & principium uiceſimæ quintæ.

Capitulum decimum eſt de morbis Oris, Linguȩ, Dentium, Gingiuarum, Labiorũ. Et continet reſiduum uiceſimæquintæ, & duas ſequentes.

Capitulum undecimum est de morbis membroru᷑ Anhelitus. Et continet. iiij. tabulas, scilicet uicesimamoctauam, & uicesimamnonam, & tricesimam. A

Capitulum duodecimum est de morbis Instrumentorum cibi. Et continet quatuor tabulas, scilicet tricesimamprimam, tricesimamsecundam, tricesimamtertiam, & tricesimamquartam.

Capitulum decimumtertium est de morbis Intestinorum. Et continet unicam tabulam, scilicet tricesimamquintam.

Capitulum decimumquartum est de morbis Hepatis, Cistisfellis, & Splenis. Et continet duas sequentes tabulas, & principium. 38.

Capitulum decimumquintum est de morbis Renum, Vesicæ, Virgę, Testiculorum, & eis adiacentium. Et continet residuum uicesimęoctauę, & duas sequentes.

Capitulum decimumsextum est de morbis Matricis, & Mammillaru᷑. Et continet tres tabulas, scilicet. 21. 22. & 23.

Capitulum decimumseptimum est de morbis Iuncturarum. Et continet ultimam tabulam.

T A	B V	L A	V N	I V	E R	S A	L I	S
Febris Ephimera ſc'd'm ſpecies eius	Ephimera ex re calida.	Ephimera ex puſtulis	Ephimera ex calida re ſumpta.	Ephimera ex labore	Ephimera ex impetu	Ephimera ex anguſtia.	Ephimera ex uigilijs.	Ephimera ex apoſtemate
Frb.putrida et ethica ſ;m ſpecies eius	Tertiana.	Tertiana duplex.	Quartana	Quotidiana	Sinocha	Compoſita	Ethica	Conſumptio
Apoſtemata ſecundū ſpecies eius	Flegmon	Formica	Apoſtema molle	Apoſtema durum.	Heryſipela	Cancer	Bubayahlat	Scrophulæ,& noduli
Morbi ſupficiei corpis a cauſa intiori	Morbilli & Blacteæ.	Lepra,	Baros	Morphea alba & nigra	Impetigo	Scabies & pruritus	Excoriatio cutis	Pediculi
Morbi ſupficiei corpis a cauſa extiori	Punctuli ruffi. ſ. ſera,eſſera.	Puſtulæ paruæ	Punctuli Philiſaphat	Verrucæ & claui	Ignis Perſicus.	Vlcus ex combuſtione.	Mater ſanguinis	Sudor intenſus
Morbi ſupficiei faciei ſe. ſpecies eius.	Alopicia, & uitiū ſerpentis.	Tinea	Impetigo	Magnitudo capitis,& tortura ei9	Apa molle ſub cute capitis.	Prurit9,lentigoꝗ in facie	Puſtulę Perſæ,lentes in facie.	Cōbuſtura & fiſſura in facie
Morbi ſupficiei manuū, & pedum.	Vena ciuilis.	Vitium Elephantis.	Varices	Fiſſura manuum,& pedum.	Pannaricium	Inflatio,& lęſio digitorum.	Cura et ſubtiliatio unguium.	Leſurę unguium ex calciamēto
Vulnera,& ulcera ſc'd'm ſpēs ipſorū	Vulnus ſingulare	Vlcus ſingulare.	Vlcus ſord dum	Vlcus cum caliditate	Vlcus cū frigiditate	Vlcus cū humiditate	Vlcus cū ſiccitate.	Vlcus cum apāte,carne ſupflua.
Vlcera comb. ignis, pcuſſi. extra.telo.	Vlcus cū ſepatione cōſ.uenæ.	Vulnus Neruorum	Vlcus cū fractura oſſis.	Vlcus cum dolore.	Vlcus malignum.	Fiſſuræ.	Combuſtura ignis	Extractio telorū, pcuſſio corrig.
Morſus,ict9 aīalium uenenoſorū.	Morſus canis rabidi.	Morſus leonis,hoīs,canis.&c.	Morſ9 muſtelę,uulturis,pediculi	Punctio tyrorum & ſerpentum	Punctio ſcorpionum	Punctio ueſparum & apum	Punctio araneæ	Punctio garraræ
Medicinæ mortiferę.et ſpēs ipſarū.	Potus medicinę cal. mortiferę.	Pot9 med. frigidę mortiferæ.	Potus Napelli	Potus cātaridum	Potus fellis,leporis,& tyri.	Pot9 extremitatis caudæ cerui	Potus ſudoris equi	Potus opij
Medicinæ mortiferæ,& ſpēs ipſarū.	Potus hyoſquiami	Pot9 mādragorę nucis, & myrrhæ	Potus ſquillæ.& aquę coriādri	Comeſtio fungoꝝ & tuberum.	Potus leporis marini.	Potus Ranulæ.	Potus caſtorei.	Potus anacardi.
Medicinę mortiferę ſecundū ſpecies ipſaꝝ	Potus oleandri	Potus ſquillę	Potus lithargyri.	Potus argenti uiui.	Potus ceruſę plumbinæ.	Pot9 arſenici,& uiridis ęris.	Comeſtio piſcis & carnis aſſæ.	Coagulatio lactis in ſtomacho.
Soda ſecundum ſpēs ipſius,	Soda cū caliditate	Soda cum frigiditate.	Soda ex humore calido.	Soda ex humore frigido.	Soda ex cauſa exteriori.	Soda poſt euacuationem.	Hemicranea.	Soda participans cum ſtomacho.
Morbi cerebri ſecundū ſpēs ipſius	Sirſem	Inflatio faciei,maſara.	Heryſipela.	Obliuio.	Subeth.	Subeth cum uigilia.	Corruptio cogitatiōis,& memorię.	Congelatio.
Morbi cerebri ſecundū ſpēs ipſius	Scotomia	Vertigo	Epilepſia.	Apoplexia.	Incubus.	Melācholia murachia.	Ceruff.	Amor hereos.
Merbi nuchę ſecundū ſpēs ipſius	Paralyſis, & ſtupor	Laſſitudo	Tortura oris.	Spaſmus, cum laſſitudine.	Spaſmus ex repletione.	Spaſmus ex ſiccitate.	Tremor,& iectigatio.	Gibbus.
Morbi palpebraꝝ ſ;m ſpēs ipſorum.	Seabies palpebrarū.	Apoſtema durum,ſc3. bardi.	Putrefactio & inflatio groſſa.	Adheſio.	Cauma quaſi arena,uel terra.	Breuis palpebra,ideſt ſaltara.	Cadeaccolum.	Morum.
Morbi palpebrarū ſecūdū ſpēs ipſaꝝ.	Tinea.	Formica.	Nodulus.	Pediculi.	Pili ſuperflui & inuerſi.	Apoſtema humidum galdmag.	Groſſicies rubea.	Mollificatio palpebræ ſupioris.
Morbi coniunctiuę ſ;m ſpēs ipſoꝝ.	Obthalmia.	Inflatio cōiunctiuę.	Duricies eius.	Pruritus eius.	Pannus rufus,ſcilicet ſebal.	Vngula.	Lachryma.	Percuſſio accidens in oculo.
Morbi corneę ſecundū ſpecies ipſaꝝ.	Vlcera.	Puſtulæ.	Albedo,& ueſtigium.	Cancer.	Eminentia.	Cauatio.	Ocultatio ſaniei poſt corneam.	Excoriatio corneæ.
Morbi anguli, uueę,& criſtallinæ.	Fiſtula.	Fluxus.	Glandula.	Strictura foraminis.	Amplitudo foraminis.	Aqua.	Imagiuatio ex parte aquæ.	Imaginatio ex parte glandulę.

M O	R B.	E T	AE G	R I	T V	D I	N V	M
Dolores neruorũ uisus, auriumq́.	Visus in die, & non in nocte	Visus i nocte, & non in die.	Dolor aurium ex caliditate	Dolor aurium ex frigiditate	Apã calidum in aure	Apostema frigidũ in aure	Exitus sanguinis de aure	Exitus saniei de aure
Morbi Aurium, Nariumq́.	Opilatio auris	Tinnitus aurium	Surditas	Caliditas auris cum apãte cal.	Vlcera narium	Caro addita in nare	Fœtor narium	Fluxus sanguinis ex naribus
Morbi Odoratus, & Lingnæ.	Defectus Odoratus	Catarrus	Pustulæ oris	Apã calidum in lingua	Apostema durum in ea	Gustus mutatus ex humore calido	Gustus mutatus ex humore frigi.	Ponderositas linguæ
Morbi Labiorum, & Dentium.	Fissura Labiorum	Hæmoroidæ labiorum	Dolor dẽtium ex caliditate	Dolor dentium ex frigiditate	Corrosio dentis	Cauatio dentis	Labiorum pustulæ	Stupor dentis
Morbi dentiũ, gingiuę, & linguæ	Motio Dentis	Apã calidum in gingiuis	Putrefactio gingiuę, & sanies eius	Fœtor oris	Fluxus saliuæ in somno	Caro addita in dentibus	Apostema calidum in renibus	Mollificatio uuularum
Mor. guttis, epiglot. pul. & cannalis.	Squinantia	Spinę in gula, uel sanguisugę	Submersio, strangulatio	Reumata	Tussis	Asthma	Eiectio, & constrictio anhelitus	Peripleumonia
Sputũ sang. saniei, costa. diafr. & cor.	Sputum sanguinis	Sputum saniei	Ptisis	Pleuresis	Exituræ in pectore	Byrsem	Caliditas cordis	Frigiditas cordis
Morbi Cordis s;m species ipsorũ	Humiditas cordis	Siccitas cordis	Saltus.i. debilitas cordis	Sincopis ex euacuatione	Sincopis ex repletione	Sincopis ex mala complex. cor.	Sincopis ex mala cõplexiõe epatis	Sincopis ex paroxismo feb.
Morbi hysophagi & stomachi.	Caliditas hysophagi	Frigiditas hysophagi	Siccitas hysophagi	Humiditas hysophagi	Apostema calidũ hysophagi	Apã frigidum hysophagi	Caliditas oris stom. cũ chol. rubea	Caliditas oris stom, cũ chol, rubea
Morbi stomachi scd'm spẽs ipsorum	Appetitus caninus	Dolor stomachi	Sitis	Mala digestio ex caliditate	Mala digestio ex frigiditate	Mala digestio ex hum. cholerico	Mala digestio ex flegmate.	Mala digestio ex cho. ni.
Morbi stomachi scd'm spẽs ipsorum	Frigiditas & humid. stomachi	Frigiditas stoma. ex fleg. melã.	Siccitas stomachi	Apostema frigidũ in stomacho	Malus appetitus pregoantis	Defectus appetitus cibi	Apostema calidum in stomacho	Bolisinus
Morbi stomechi scd'm spẽs ipsorum	Fluxus uẽtris, & uomitus	Diarria	Lienteria	Nausea, & uomitus	Singultus ex inanitione	Singultus ex repletione	Ventositas et inflatio stomachi	Defectus di. ex nauseatiua satietate
Morbi Intestinorum inferiorum	Tenasmon	Disynteria	Disynteria epatica	Colica	Ileos miserabile	Lumbrici, uermes. & cucurbitini	Torsio	Hemorroidę & fissurę ani
Morbi Epatis s;m species ipsorum	Caliditas Epatis	Frigidias epatis	Humiditas epatis	Siccitas epatis	Apã calidum in epate.	Apostema frigidũ in epate	Apostema putridum in epate	Opilatio epatis.
Hydropisis, morbi fellis, & splenis.	Hydrops carnosa	Asclites	Timpanites	Hydropisis ex caliditate.	Ictericia citrina	Ictericia nigra	Mala comp. calida splenis	Apostema calidum splenis
Morbi splenis & renũ, s;m spẽs ip.	Cõplexio ma. frigi. ĩ splene.	Apostema frigidum in splene	Lapis, uel arena in renibus	Mictus sanguinis	Mictus saniei	Fluxus urinę	Apostema durum in renibus	Apostema calidum in renibus
Mor. uesicę, sifac, testicu. & ueretri.	Lapis in uesica	Apostema in uesica	Vlcera in uesica	Difficilis mictus, & ardor eius	Exitus urinæ nõ uoluntarius	Ruptura	Apostema calidum in testiculis	Apostema frigidum in testiculis
Morbi testiculorum & ueretri.	Cõgregatio aquę in testiculis	Ruptura, & uarices in eis	Pruritus & pustulę in eis	Defectꝰ appetitus coitus	Intẽsus appetits coitꝰ cũ spmate	Erectio ueretri absq́ coitu	Iectigatio ueretri	Opilatio ueretri
Morbi matricis s;m species ipsorum	Fluuxs sanguinis matricis	Retentio menstruorum	Manatio humida matricis	Præfocatio matricis	Ventositas matricis	Apostema calidum matricis	Apostema durum matricis	Dubayla in matrice
Morbi matricis s;m species ipsorum	Cancer in matrice	Ruptura, in matrice	Hæmorroidę matricis	Fissura matricis	Pustulæ matricis	Vlcera matricis	Exitus matricis	Declinatio matricis
Morbi matricis & mãmillarum.	Priuatio impregnationis	Aborsus multus	Difficilis partus	Retẽtio secũdinę, et fetꝰ morť.	Quod ꝑpt impregnationem	Apostema calidũ in mammillis	Sang. coagulatus in mãmillis	Apostema in mammillis
Morbi ancharũ, articulorũ & pedũ.	Sciatica	Podagra ex caliditate	Podagra ex frigiditate	Arthetica ex frigiditate	Arthetica ex caliditate	Duricies. et putrefactio articulorũ	Custodia seu cautela de arthetica frigi.	Cautela de arthetica calida
	9	10	11	12	13	14	15	16

C

TACVINORVM, SEV TABVLARVM particularium CANONES introductorij.

CANON .I. Ad intellectum Tacuini, seu Tabulæ primæ, febris Ephimeræ.

AD EVIDENTIAM eorum quæ dicuntur in diuisione & Canonibus morborum istius Tabulæ, notandum est, quod Membrorum corporis quædam sunt Simplicia, quędam Composita. Simplicia membra dicunť, quæ sunt similia in omnibus suis partibus: sicut caro, pinguedo, neruus, os, cartilago, & similia. Et ideo dicuntur Consimilia: & morbi ijs aduenientes dicuntur Consimiles, scilicet qualitatum, ut caliditatis, frigiditatis, siccitatis, humiditatis, singulariter, uel complexe. ut caliditatis & siccitatis simul, caliditatis & humiditatis simul, frigiditatis & humiditatis simul, frigiditatis & siccitatis simul. Et isti omnes morbi possunt esse sine materia, uel cum materia, idest, humore. Membra autem Composita dicuntur, quia componuntur ex simplicibus: & dicuntur Officialia, quia ad aliquod officium deputata sunt: sicut oculus ad uidendum, auris ad audiendum, lingua ad gustandum & loquendum, manus ad palpandum & operandum, & sic de alijs. Et ideo morbi his membris aduenientes, dicuntur Officiales. Et isti morbi sunt quatuor generum, scilicet quantitatis, figuræ, numeri, et positionis, siue situs. Et nota, per hanc diuisionem non excluditur, quin membrum compositum, seu officiale, possit incurrere morbum consimilem. Et morbus communiter dicitur, quia participat, obestq; membris: sicut est solutio continuitatis. Et possibile est, duos de istis morbis esse simul in uno membro, & aliquando tres. sicut in apostemate.

Membra simplicia. *Composita Officialia.* D

Morbus est quædam dispositio mala, lædens in corpore operationes naturæ per se, & non per medium. ut fit læsio apostematis in gutture per anhelitū & glutitum. Morbus triplex est. In primis dicitur Consimilis, uidelicet procedens in membris cōsimilibus corporis. s. instrumentis cōpositis de membris consimilibus. Et accipitur nomen eius de nomine loci in quo est. Dicitur etiam Officialis, quia accidit in membris officialibus. Etiam dicitur Separatio continuitatis: qui est quidam morbus procedens in partibus coniunctis in se, et separatis secundum id quod continuatū est in eis: et est cōmunis membris consimilibus, & officialibus. Et nomen eius accipitur de loco in quo accidit. Et hæc est partitio digna. quia corpus quando transgreditur æqualitatem, eius morbus erit aut in ordine membrotum quæ consimilia sunt in partibus ipsorum, & dicitur consimilis: aut in ordine membrorum officialium post membra consimilia, & dicit̃ officialis: aut in ordine totius corporis post membra principalia ex separatione illius quod continuatum est in corpore: & dicitur

Morbus. *Consimilis.* *Officialis.*

separatio continuitatis. Morbi uero consimiles, aut singulares sunt, aut compositi. Et singulares sunt, scilicet calidum, uel frigidū, humidum, uel siccum. Sed compositi sunt, calidum & humidum: uel ca. & sic. uel frig. & hum. uel frig. & sic. ex qualitate cōtinuante super mēbra cū supfluitate fluente cum ea. Morbi officiales etiam quatuor modis fiunt. Aut in forma membrorū, aut in quantitate, aut in numero, aut in positione. In forma uero quinq; modis fiunt. In conueniētia: in continuitate: in poris, ut strictura, aut largitas: in asperitate, & lenitate. Sed qui fiunt in quantitate, duobus modis fiunt: aut ex habundantia crescente super quantitatem naturalē: aut ex ultima paruitate. Similiter in numero duobus modis fiunt: aut ex naturali augmento: aut diminutione uniuersali, uel particulari. Etiam qui fiunt in positione membrorum: aut propter motionē alicuius membri de loco eius: aut propter corruptionem eius uicinitatis cum alio, per adhęsionem aliquam quę non separatur de leui, aut per separationem aliquam quæ non adhæret de leui. Et cōmunis morbus dicitur separatio continuitatis. Qui si fit in osse, dicit̄ fractura. Si in carne ex proximo tempore, dicitur plaga. Si ex longo tempore, dicitur ulcus. Si in neruis, dicitur contlusio. Si in uena pulsatili, mater dicitur sanguinis. Si in uena non pulsatili, excussio dicitur. Si in musculo, dicitur percussio. Si in cute, dicitur excoriatio, uel discoriatio. Si in membro, dicit̄ incisio: ut in membro manus, uel pedis. Quilibet uero istorū morborum habet caussam inducentem eum: et accidēs sequens, scilicet signum ʒcans super eum. Sed dicendum est de hoc in diuisione morborum. Morbi itaq; aut erunt manifesti ad sensum in membris manifestis, aut occulti a sensu in membris interioribus. Qui uero eorum manifesti sunt ad sensum, cōmunes sunt exterioribus & interioribus corporis, ut febres, et apostemata. Et ipsorum qui proprij sunt exterioribus corporis tantum, caussa eorū erit exterior, aut interior. Exterior erit in contusione lapidum, uel incisione ensis, uel morsu, aut punctione alicuius animalis, aut alicuius similis. Ordinandus itaq; est liber iste super istam diuisionem. In prima tabula dicendum est primo de febribus communibus toti corpori. Febris uero est calor ĩnaturalis, cursum supergrediēs naturæ, procedens a corde in arterias & membra corporis, suosq; lædens effectus. Et febris diuiditur iuxta participationē illius quod est in corpore. Quæ si accidat in spiritu, dicit̄ Ephimera. Si in humoribus, putrida. Si in membris solidis, ethica. Et assimilatur Ephimera utri pleno aqua calido, qui calefit ex calore aeris. Et putrida assimilatur uasi frigido pleno aqua calida quod calefit ex caliditate aquæ. Et ethica assimilatur uasi calido in quo ponitur aqua frigida, & calefit aqua ex caliditate uasis. Et ephimera durat per unum diem, & unam noctem. Et possibile est, quod fit minus, aut plus: sicut illa quę durat per biduum, aut triduum. Et ephimera fit ex caussis exterioribus. ut ex usu rerum calidarum actualiter, ut a calore solis: uel potentionaliter. ut ex aqua sulfuris. Aut ex usu rerum frigidarū actualiter. ut ex niue, & a-

A
Morborum officialinm modi.
Morbus cōmunis.
B
Febris.
Febrium partitio.

C qua frigida:aut potentionaliter, ut ex aqua aluminis:eo quod includit su perfluitatē, quæ nisi esset eius condensatio, iam dissolueretur. Aut accidit ex sumptione rerum calidarum, aut ex motu intenso corporis, sicut exercitio:aut spiritus, ut impetu, uel angustia, uel uigilla. Aut accidit ex apostemate dyafragmatis, cuius calor tendit ad cor, deinde ad membra.

CANON .II. Ad Tacuinum Tabulæ secundæ Febris putridæ.

Febris putridæ origo.

FEBRIS putrida, ex putrefactione alicuius quatuor humorum prouenit, qui sunt sanguis, flegma, cholera rubea, cholera nigra. Et caussę putrefaciētes humores sunt multę: quę fiunt ex quātitate ipsorū, aut grossitudine, aut uiscositate, aut uiolentia superueniente eisdē, aut ex defectu anhelitus sequēte uiolentia ipsarū. Et diuiditur febris putrida secundū quatuor humores. Et est febris flegmatica, cholerica, et melancholica. Et si putrefactio fit inter uenas, dicitur Continua: & est absq; horripilatione. Et si fit extra uenas, dicit̄ Interpolata. Est febris sanguinis: quæ si a principio eius usq; ad finem est unius tenoris, dicitur æqualis, & residua pars sanguinis est ut pars putrida eius. Et si in principio est debilis, & augetur in fine, dicitur augmentabilis. quia pars sanguinis putrida est maior residua eius parte. Et si in principio est debilis, & diminuitur in fine, dicitur diminuta: quia pars sanguinis residua est maior parte putrida.

Febrium putridarū partitio.

D Et omnia signa putridarum febrium incipiunt cum debilitate, & fortificantur, & non separantur separatione perfecta: & ipsarū caliditas pungitiua existit. Et quandoq; eas præcedit rigor, uel horripilatio cum diuerso pulsu, & defectu digestionis in urina, & digestio urinæ fit per hypostasim planam & albam. Et pars ipsarum febrium cōponitur cum patre, Et habetur significatio super eas. Si æquales sunt humores inducentes eos, per signa propria cuilibet ipsorum cognoscuntur. Et si sunt inæquales, signa condominantis humoris erunt fortiora. Et habetur s3catio super speciem febrium. Quia si putrefactio est intra uenas, febris erit continua. Si extra uenas, febris erit interpolata, & fortificatur in die paroxismi. Et tertiana extra uenas, durat per duodecim horas in afflictione ipsius. Et quartana affligit per uigintiquatuor horas, & dimittit per .28. horas. Et quotidiana affligit quolibet die per .16. horas, & separatur per sex horas. Et febris ethica fit ex caussa caliditatis supergredientis cursum naturalem in mēbris radicalibus, & humiditatibus corporis. Et si consumit humiditates quæ sunt in uenis paruis proprijs cuilibet membro, dicitur febris ethica absolute. Et si consumit humiditates quæ sunt in carne tenera, deinde humiditates quę sunt in membris, quę sunt ad modū roris, de quibus nutriuntur membra, dicitur Consumptio. Et si caliditas consumit hanc humiditatem, deinde consumit humiditatem continuam cū membris radicalibus, dicitur consumptio cum ptisi. Sed febris epidimialis fit ex corruptione aëris, & non egreditur modos febrium prædicta-

Tertiana. Quartana. Quotidiana. Ethica. Consumptio. Epidimialis.

rum. Et quodlibet corpus recipit eam iuxta aptationem eius, & modum quantitatis superfluitatis eius. Et ut plus accidit in habente complexionem calidam & humidã, erit quoq; cum hac febre sitis, lamentatio, anhelitus foetens, & frequens. Et fit in pluribus hominibus ex corrupto aëre. Sed sciendum est in hac febre ad cor confortandũ & corrigendũ aërẽ, cũ cameris frigidis, herbis frigidis, et fumigio cũ cãphora, roratiõe cũ aqua rosata, et aceto, infrigidatione pectoraliũ, cũ aqua rosarũ, et camphora cũ pañis lini. Et pañi mutent̃ cum calefiunt. Detur eis de rob acetositatis citri, & syrupis pomorum. Cibentur cum galliculis assis, uel coctis cum aqua berberis. Febres possunt etiam componi multis alijs modis, quod dicetur inferius, quasi infinitis. Componũtur enim aliquotiens duę febres, uel plures eiusdem generis, uel speciei: & aliquotiens diuersarum specierum. Et aliquotiens continua cum interpolata, sicut in hemitritęis. A

CANON .III. Ad Tacuinum tertium de Apostematibus.

APOSTEMA est quædam grossitudo tumens, accidens in aliquo membro corporis ex aliqua materia inducente illud: quæ materia aut generat̃ in mẽbro in quo fit istud apostema: aut superuenit ad istud membrum ex alio membro. Manatio tamen materiarum superueniens ex alio membro, modis sex fit. Aut ex uirtute expellente eã ad istud membrũ. Aut ex debilitate membri recipientis eam. Vel ex abundantia multa ipsius materiæ. Largitate pororum. Vel ex debilitate uirtutis attrahentis nutrimentum, quod est in membro accipiente eam. Vel ex accipiente locato in inferiori parte corporis. Et Apostema est bipertitũ: Calidũ, uel frigidum. Calidum duplex est: scilicet sanguineum, & cholericum. Et frigidum simili modo diuiditur, scilicet in phlegmaticum, et melancholicũ. Sed quãdo componuntur humores, composita accidunt apostemata, iuxta modũ compositionis humorũ. Et si ęqualis fit cõpositio, cognoscit̃ ex signo ʒcãte super unum, uel alium duorum humorũ si de duobus fit ipsa compositio. Et si augetur pars unius super partem alterius, cognoscetur per signum dominationis humorũ. Tamen aliquod apostema habet nomen proprium: aliquod uero non. Sed breuiter, nomen eius fit taliter. Quod si apostema componitur de sanguine et cholera rubea, nominatur herisypela. Et si pars humoris mirifici est intra uenas, et alia pars ipsius est extra uenas de eis, fit Cancer. Et si phlegma est ęquale in subtilitate, grossicie & uiscositate, ex eo fit apostema molle. Et si est grossum tantum, ex eo fit scrophula, uel glandula. Et si cum grossitudine est frigidum ualde, & cum eo miscetur sanguis turbidus & grossus, ex eis generatur Tubayla. Ad declarationen quoq; huius tabulæ notandum est, quod generatio apostematis in membro fit hoc modo. Quia quando membrũ inflatur in aliqua sui parte, uel totum, apostematur: & postea replentur uenæ maiores loci qui apostematur; deinde minores: & postea a capitibus

Apostema quid.

B

Apostematũ partitio.

Apostematis generatio.

C parvarum uenarum euomitur pars humoris facientis apostema ad membrorum concauitatem, seu spaciositatem: & pro tanto dicitur, quod apostema fit ex humore partim existente intra uenas, & partim extra. Et in principio debet curari repercussiuis: nisi sit in emunctorio membri nobilis: & nisi corpus sit completum. quia plenum non recipit. Vnde si corpus est plenum, debet aliquo modo inaniri super euacuationem, secundum qnod cõpetit, & postea adhiberi repercussiuum. Et sciendum est, quod ab apostemate non repercutitur, nisi istud quod est intra uenas. Illud autem quod est extra uenas, aut in paruis uenis, terminatur uno triũ modorum. Quia aut induratur per resolutionem partis subtilioris materiæ, & grossum compingitur. Aut resoluitur insensibiliter. Aut conuertitur ad saniem. Et pro tanto in augmento miscentur maturatiua cum repercussiuis, & in statu ponuntur maturatiua, ad faciendum saniem in loco. Reliqua autem quæ dicuntur in Tacnino, manifesta sunt.

CANON. IIII. Ad Tacuinum Quartũ de Morbis superficiei corporis ex caussis interioribus non appropriatis alicui membro.

D MORBORVM accidentium in superficie corporis quidam appropriantur alicui membro corporis, ut capiti, uel faciei. sicut est Pannus. Et quidam non appropriantur alicui membro. Morbi accidentes alicui membro, bipertiti sunt. Aut enim erunt ex caussa exteriori, ut ex separatione continuitatis. ut ex ense, uel ex lapide. Aut ex caussa interiori. Sed morbi qui fiunt ex caussa exteriori, & nõ appropriantur alicui membro corporis, sunt sicut morbilli, & blactæ, qui græce appellantur herysipela, & arabice, filiæ ignis: & ut est lepra, quæ dicitur, uitium leonis. Et dicunt quidam quod dicitur lepra, quia leprosi habent oculos rotundos ad modum leonis. Similiter est baros, morphea alba, & morphea nigra, & impetigo, scabies, pruritus, & excoriatio cutis. De ignibus dicendum erit suo loco.

Lepra.

In quarta, quinta, sexta, et septima tabulis dicuntur multę esse ægritudines, siue morbi, qui secundum ueritatem morbi non sunt, nec apud alios autores morbi reputantur, sed dedecoratio. sicut illa quæ non lædũt uirtutes corporis naturales, sed decorem corpotis. ut sunt infectiones cutis leues, sicut pannus, lentigines, alopitia, uerrucę, pruritus, scabies, & similia: nisi sint inmensa ualde. Cætera plana sunt.

CANON. V. ad Tacuinum Quintum, De morbis superficiei corporis ex caussa interiori, ut proxime supra.

ACCIDIT in superficie corporis morbus non appropriatus alicui certo membro, ut essera, pustulę paruę, asaf, uerrucę, claui: eo quod profundantur in membro quasi essent claui. Etiam ignis persicus appel-

latur, quia ſimilis eſt ampullis accidentibus ex combuſtione ignis. Etiã A ulcera accidentia ex ſanguine melancholico aduſto. Etiam quoddã apoſtema quod nominatur mater ſanguinis. & eſt ruptura accidens arteriæ ſub pelle, facta ex uulnere, pelle cõſolidata remanente, ruptura inciſionis arteriæ ſub pelle occulta. Et ſudor quando intenſus eſt. Et huiuſmodi morbi fiunt ex cauſa interiori. Puſtulę uero, & ulcera accidentia in corpore fortis albedinis, difficiliora ſunt illis quæ accidunt in corpore bonę æqualitatis quod declinat ad rubedinem. quia humiditas ſuper ulcera ipſius condominat: & ſanguis ex quo generatur bona caro, eſt modicus in eo. Epidimiales uero morbi proximi ſunt corpori rufi coloris & mali coloris. & ſunt puſtulæ, & apoſtema cum forti inflãmatione. Et ſunt quandoq; rufi coloris. aliquando nigri, aliquando uiridis. Et omnes morbi iſti dicunt̃ maligni: & proprie illi qui ſunt nigri coloris cum circumferentia liuiditatis, aut nigredinis. Et cum eis accidit ſaltus cordis cũ ſincopi. Ideo ſunt magnę fallaciæ quando in eis apparent ſigna intenſa ſupradicta, imminente cum eis äere epidimiali. Et in eis melior eſt cura illa, quæ confortat cor, infrigidans caliditatem. Et in eis nulla eſt facienda minutio, ſed bibitio fiat de ſucco granatorum acetoſ3. citrorum, trociſcis camforæ, ſandal. & aqua roſarum. Et cibetur galliculis coctis cum agreſta, & ſucco granatorum. Moretur patiens in loco frigido, in quo ſternantur ſalices, roſę, flores pomorum, citoniorũ, extremitates myrti, nenufaris, ſandali. Et ſupponendi ſunt panni infuſi in aqua ipſorum pectori. Et ſcarificetur locus, & extracto ab eo ſanguine, lauetur cum aqua B calida, & ut non coäguletur, leniter ſugatur. Et non illiniatur cum infrigidatiuo: ne noceat ſaltui cordis. Etiam quando morari in loco frigido ægrum cõtingit, debet cooperiri cum pannis: ut nullo modo lædat eum frigus. quia intentio curæ in hoc debet eſſe, ad muniendum ut anhelitus ſit frigidus, non ut cor infrigidetur, ſed ut habeat äerem bonum & conuenientem: & poſt abſterſionem loci curetur cum conſolidatiuis.

Mater ſanguinis.

Morbi maligni.

CANON. VI. Ad Tacuinum Sextum, De morbis accidentibus capiti & faciei.

MORBORVM accidentium in ſuperficie corporis aliqui appropriantur alicui membro tantum. ut illi qui appropriantur corpori tantum. ut uitium ſerpentis, alopitia, magnitudo capitis, & tortura ipſius, accidens ex diſiunctione iuncturarum eius. ſ. ſcon: & apoſtema molle ſub eius cute. Et quidam appropriantur faciei. ut pannus, lentigines, morũ in maxillis, puſtulæ lenticulares, aduſtiones, & fiſſuræ. Et quidam appropriantur manibus & pedibus: de quibus dicendum eſt in tabulis ſuis. Alopitia uero dicitur uitium uulpinum: eo ꝙ accidit uulpibus cadentibus pilis. Et uitium ſerpentis dicitur: eo ꝙ excoriatur pellis ipſius. Et hoc accidit ab aliquo humore. Et cognoſcitur ſignum per colorẽ loci. Quia ſi eſt citrinus, ex cholera rubea: rufus, ex ſanguine: niger,

Alopitia uulpina. Vitium ſerpentis.

C ex cholera nigra: albus, ex phlegmate. Et patiens uarices, potest pati alopitiam, ex ascensione humorum ad capitis cutem: & qui patitur alopitiam, potest pati uarices, ex descensione humorum agentium eam ad inferiora corporis.

Capilli & ungues non sunt sicut cætera membra corporis. quia membra alia habent uirtutes naturales quibus reguntur: capillorum autem & unguium nullũ est, sed generatio sola. Generantur enim per impulsionem partis post partem. Et cum excreuerint, abscindi possunt, & recrescunt. Capilli autem generantur ex uapore fumoso, resoluto per calorem ab humoribus: & per calorem & alias dispositiones eorum iudicatur super complexionẽ corporis, & maxime cerebri: sicut tractatur ab autoribus. Generantur autem capilli ad decorem, & utilitatem. Vtilitas autem eorũ est, quia defendunt caput a nocumentis exterioribus. ut frigore, ictibus, & similibus. Pili barbæ proprie sunt ad distinctionem speciei. Ad quid autem sint pili superciliorum, & palpebrarum, dicetur infra.

CANON. VII. ad Tacuinum septimum, De morbis accidentibus in pedibus & manibus.

MORBORVM appropriatorum superficiei manuum & pedum quidam appropriantur superficiei pedis. ut uarices, læsio calciamenti, & excoriatio facta ab equitatione. Et quidam communiter. ut uena ciuilis, & fissura accidens in interiori parte uolę manus, & pedis, et calcanei, baras unguis, & curuatio eius, & subtiliatio ipsius. Et quidam D appropriantur manibus tantũ, quidam pedibus tantum. ut baras unguiũ, & panaricium. Vngues generantur in extremitate ossium leuium. Et sunt creati propter quatuor iuuamenta. Primum, ut extremitates digitorum sint fortiores. Secundum, ut possint capere facile res minutas. Tertium, ut per eas ualeat quis se scalpere & mundare. Quartum, ut cum eis tanquam armis ualeat quis se defendere. Tria prima competunt humanę speciei, quartum omnibus alijs animalibus brutis.

Vnguium quatuor officia.

CANON. VIII, Ad Tacuinum Octauum de Vulneribus, & Vlceribus.

VVLNERA sunt de specie separationis continuitatis: & fiunt aut in fissura singulari tm̃, aut ex morbo officiali, aut consimili, uel cum caussa antecedẽte aliqua alicuius caussæ separationis cõtinuitatis. Et Vulnera quandoq; sunt magna, aut parua: aut erunt sicca, aut habentia sordiciem & resudationem. Et accidit erugo, uel resudatio in ulcere, ex debilitate membri in digestione competente ei in nutrimento eius, quando agit debili dissolutione superfluitatis eius. Si superfluitas ipsa remanens fuerit subtilis, ex ea fit erugo. Et si grossa, ex ea fit resudatio. Et eo quod a quolibet membro dissolutio subtilis fit per poros, illa dissolutio occultat superfluitatem grossam, ex qua fit sordicies. Et uulnus si est cum caussa &

Erugo. Resudatio. Sordicies.

materia ibi manante ad membrum, cognoscitur per multum fluxum eius. Etiam fit uulnus cum morbo consimili. sicut istud cum quo est mala complexio calida, aut frigida, humida, uel sicca. Aut fit cum morbo officiali. sicut illud quod fit ex diminutione, quando deficit caro ulceris: uel cadit aliqua pars membri. Et dicitur morbus ex augmento, quando in ulcere fit aliqua caro addita. Et dicit morbus cum magnitudine, quando cum uulnere fit apostema. Fit etiam in uulnere separatio cõtinuitatis, non in carne. sicut est incisio neruorum, & fissura uenæ. Etiam fit uulnus compositum cum accidente. sicut illud quod sequitur, dolor. Et ulcus quando chronicum fit, & transit. 15. dies, appellatur fistula. Et fistula est quodlibet ulcus habens concauitatem, & os strictum, & fundum latum, cum carne dura, mortua, alba & arida: fit quandoq; humida. Opilatur etiam os fistulæ, & aperitur qñq; concauitas eius, fitq; recta. Fit etiã per transuersum, & torturam quandoq;. Fiunt etiam in ea orificia multa. Et si redit ad aliquam uenam, aut aliquod os, aut neruum, aut membrum nobile, corrumpit illud, putrefacitq;. A

Fistula. quid sit

CANON. IX. Ad Tacuinum Nonum, de Vlceribus, combustura ignis, extractione telorum, spinæ, & percussione cum fustibus.

SEPARATIO continuitatis ossis, est fractura ipsius. Eius debet fieri cura cum minutione facta in loco conuenienti membro fracto. Et bibat patiens unc. 5. de iulep, & aur. 1. luti armeni, cum aqua rosarum. Purgetur cum manna & medulla casiaf. Et cibetur primo die cum rebus frigidis, cum aceto coctis. Deinde cum gallliculis. Extendatur membrum de utroq; latere leniter, paulatim, per rectitudinẽ: rectificata forma membri, plumaceoli ad modum membri fiant. Et illiniatur cum radice granati siluestris, luto armeno, myrto, oleo rosarum. Et superponatur loco fracturæ per circumitum, & extendatur, & superponatur fascia loco fracto, inuoluto super illud per tres uel quatuor horas: & stringatur fascia in superioribus membri leniter, deinde in loco fracturæ et inferioribus partibus eius. Deinde fiant ascellæ de leuiori ligno, aut de ferula, conuenientes membro ex utroque latere. Et superponantur eis pañi linei, ut leues sint. Deinde fiat secũda ligatura super ipsis ascellis: & ascellę sint longiores fractura in utroq; latere ad modum trium, uel quatuor digitorum: & ponatur super eas strictura. Et cauendum, quod non tangant capita ascellarum articulum. Deinde fiat ligatura firma, ita quod nõ doleat. Et si dolet, dissoluatur membrum statim: similiter si accidit pruritus fortis, effundat super illud aqua tẽperate calida. Et mitigato dolore, aut pruritu, superponantur plumaceoli infusi in aqua rosarum, oleo uiolarum, & modico aceto. Et primo die sit ligatura lenis. Secundo & tertio die assecinet de apostemate. Deinde ligatura fiat fortior, & incipiet fieri sarcoydes in ea. Deinde mollificetur ligatura paulatim. Quod si non est cum febre, B

Alias, cum succo myrti.

C neq; cum apostemate, & incipit sarcoydes fieri in ea, nutriat cum fermentaria, & similibus medicinis ad ingrossandū parum, & ad multiplicandū sarcoydes: quod est quoddam ligamentum coniungens partes ossis fracti. quia os non recipit consolidationē: unde fit sarcoydes ad coniungendum fracturam ossis. Et signum ligationis sarcoydis fit per sanguinē clarum in plumaceolis et ligaturis absq; uulnere: et significat, quod sanguis bonus ducitur ad membrum: et ligatur sarcoydis in fractura, & resudat ipsa materia per poros de loco fracturę, et apparebit in plumaceolis. Sed in dislocatione extendatur membrum, & reducatur ad locum, & ligetur super id cum emplastro: & obseruetur in ea prima forma eius.

Sarcoydes.

Et si sit percussio cum sagitta, & uis eā extrahere de loco eius: euitetur, q̄d non sit in arteria, aut in neruis, aut locus sit uicinus alicui nobili membro. Quod si dubium est in hoc, melior est dimissio in extractione eius, si dubitatur de membro nobili, aut de incisione nerui, aut de ruptura alicuius arteriæ. Quia narrauit quidam de secta medicorum, qnod fuit iniecta sagitta quædam in partibus stomachi, rumpendo diafragma. quia remansit inter stomachum & membrum, & extrahere non potuit. quia remansit per spacium longum ubicq; signum ipsius per liuiditatem coloris loci, aut nigredinem: unde dimissio eius est melior sui extractione. Et si sa

D gitta peruenit ad membrum compositum nobile, ut ad cerebrum, cor, epar, pulmonem, stomachum, renes, uesicā, et similia, et uides signum mortis, et debilem naturā, noli extrahere sagittam. Et si ulcus fuerit bonum absq; signis malis, extrahatur: quia si remaneret, moreretur patiens. Dicitur enim, quod quidam lædebatur sagitta in intestinis, et stercus egrediebatur per uulnus, et sanatus est. Dicitur item, quod quidā chirurgici uiderūt particulas epatis egredi per uulnera, etiam cibum et potum, et nulla superuenit eis mors. Quod si accidit uulnus in cerebro, et peruenit ad duram matrem, sequitur soda, fortis inflatio, rubedo oculorum, mutatio coloris linguę, permixtio mentis. Et si peruenit ad piam matrem, deficiet uirtus cum uoce, et tortura faciei, fluxu saniei, exitu sanguinis de naribus. Et si ingreditur sagitta concauitatem pectoris, et cor, egredietur sanguis niger, et sequetur infrigidatio extremitatū, sudor cum sincopi, deinde mors. Et si in pulmonem, erit sanguis spumosus, et mutabiť color patientis. Si in diafragmate, spissus erit anhelitus, et magnus cum motu utriusq; cubiti. Si in stomacho, egreditur cibus. Si in intestinis, egredietur stercus, uel zirbus: in uesica, egredietur urina.

CANON. X. ad Tacuinum Decimum, de morsu et punctione animalium uenenosorum.

ANIMALIVM uenenosorum quædam mordent. ut canis rabidus, mustela, lacerta leprosa, pediculus uulturis, tyrus sitibundus, glandinosus, degens in aquis, et similes. Quædam pungunt. ut scorpio, aranea. etc. Sed dicendū est de forma canis rabidi: ut uidēs eū, euadat de eo.

Canis rabidus uadit ut demens, nec comedit, nec bibit, quamuis laboret forti siti, & inflammatione, nullam tamẽ aquam appetit. Habet os apertum, lingua extrahitur, mucilago manat ab ore eius, ut de ore cameli coitum quærentis. Caput eius declinat ad latus, oculi eius molles, multi motus, pili erecti, uox rauca, & forte sine uoce. Ignorat dominum suum. Aggreditur canes, & homines: fugiunt & canes ab eo: atq; id plus accidit eis in estate. Et ut dixit Ruffus, fit ex dominatione melancholiæ. Et si mordeat aliquem, in primo non sentit dolorem, sed post. 20. dies, aut menses. 6. superuenit extensio cum rubedine in toto corpore, & proprie in facie, cum furore & sincopi, & timore de aqua: quam cum uiderit, tremet, & non petit bibere de ea, sed fugit ab ea, & ab omni humiditate. Et raucus erit. Et si patiens mordet aliquem, ille erit in conditione sua, & peiore. Similiter accidit spasmus. Et uenenum eius est uehementis siccitatis. Caussa hmoi accidentis, est ex processu ueneni in corpore cum intensa siccitate. Ideo timet aquam. quia condominatio siccitatis fit per naturam eius, fugiens a suo contrario. s. ab humiditate. Aliqui dicunt, quod laborans morsu canis rabidi, imaginatur formam canis mordentis in aqua. Alij dicunt, q uidet intestina canis in aqua. Et quotiens curatur ipse patiens ante timorem aquæ, cito saluabitur: sed post timorem aquę incurabilis est. Similiter si inspicit in speculo faciem suam ad formam canis, incurabilis est. Sed uenenum tyrorum & serpentum est calidum, combustiuum: & de morsu ipsorũ accidit dolor in loco morsus: Deinde procedit pet totum corpus. Et in loco morsus erunt duo foramina, ex morsu duorũ dentium, et de eis manat humiditas & oleum. Deinde accidit apostema cũ rubedine & liuiditate, & ampullis, uelut ex combustura ignis. Deinde accidit nausea cum uomitu cholerico, cum tremore, et sudore frigido. Et corrosio fit in loco morsus. Et sanguinolenta fiet gingiua patientis: & minget sanguinem. Sed nota de tyro glandium, qui moratur in radice arboris quæ est glans, dicitur, q qui uadit super eum, excoriantur eius pedes, & inflantur: & excoriantur manus curantis morsum ipsius. Et dixerunt, q ille qui interfecit ipsum tyrum, non odorabit post nisi odorem ipsius. Et signum laborantis per morsum cum eo quod dixi, erit dolor stomachi, sitis ualida, quæ nõ mitigatur per potum aquę: & omnino eam sequitur mors. Sed ex morsu tyri degentis in aqua, homo minget humiditatem nigram, fœtentem ut eruginem mortuorũ. Et ex morsu serpentis habentis cornua, erigitur ueretrum patientis, & erit morsus citrinus, & uentositas per anum egreditur.

A — Canis rabidi indicia.

B — Morsus tyrorum & serpentum.

Alias, inflammantur.

Et cura completa cuiuslibet morsus uenenosi fit sic, quod sugatur morsus, ita tamen q sugens eum non sit ieiunus, sed habeat in ore oleum: ad euitandum nocumentum ueneni, & expuat illud. Et ligetur super locum morsus uehementer. Et si potest locus cauterizari, cauterizetur, et superponatur uentosa cum multo igne. Dicitur de alijs speciebus tyrorum, q periculosi sunt. Quod si inspicit aliquis ipsorũ in aliquem hominem,

C homo ipse peribit. Et qui audit sonum uocis eius, peribit. Et alia mirabilia multa dicuntur de eis.

CANON. XI. Ad Tacuinum Vndecimum, de Medicinis mortiferis.

MEDICINAE mortiferæ aut nocent cum tota ipsarum substantia, aut cum quantitate. Et quæ contrariȩ sunt, manifestantur in corpore. ut napelli, cornua spicæ, & fel tyri. Sed quæ nociuæ sunt per qualitatem, aut ex putrefactione ipsarum, aut ex corruptione. ut sunt lepores marini. Aut ex calefactione. ut euforbium, & castoreum. Aut ex forti infrigidatione et stupefactione. ut opium, mandragora. Aut ex opilatione pororum & meatuum anhelitus in corpore. Et est uenenum nocens uni membro, & nō alio, nec lædit corpus iuxta communitatem. sicut nocent cātarides uesicȩ, & lepus marinus pulmoni. Et sunt quædam quæ nocent toti corpori, quæ alterant cōplexionem. ut est hyoscyamus, & opium. Et diuersificantur medicinæ. Sed uenenum animalium aut fit ex toto corpore ipsius, aut uno membro eius. Aut ex humiditate aliqua ipsius, nocet quoq; cum toto corpore. ut ranula paludum, piscis assus, & coopertus, lacerta leprosa, cantarides, lepus marinus. Et quæ nocent cum aliquo membro ipsorum, sunt ut sanguis coagulatus, fel tyri, & leopardi, & extremitates caudȩ cerui. Et quædā nocent ex humiditate. ut lac coagulatum in stomacho, & sanguis tauri recens.

D

CANON. XII. Ad Tacuinum Duodecimum, de Medicinis item mortiferis.

CVM ALIQVIS suspicionem habuerit sumpsisse uenenū, statim bibat aquam calidam cum butyro uaccino, oleo sisami, aut olei: & imponat ori eius digitū, aut pennam infusam in oleo, ut uomat. Et studeat purgare stomachum de omnibus contentis in eo per uomitum. Et iterato bibat aquam calidam, ad prouocandum uomitum: ut mundificetur complete. Deinde bibat lac recens. Deinde de electuario luti sigillati. Et medicinȩ mortiferȩ diuersȩ sunt, et de eis dicuntur mirabilia multa. Et dixerunt, ꝙ quædam herba sit in partibus Aegypti, quæ comeditur absq; aliquo nocumento cum lacte: & quando inuenit aliquem locum uulneratum in corpore cum sanguine, interficit manducantem. Et dicit Gal. ꝙ quidam portabat epar in manu de una uilla ad aliam: & uolens ire egestum, dimisit epar super herbam: & post egestionem uolens recipere epar prędictum, inuenit ipsum dissolutum in sanguinem. Et cognoscens, ꝙ herba illa dissoluit epar in sanguinem, collegit de ea in magna quantitate, & plures homines cū ea interficit. Et cognitis malis operationibus ipsius, iudicatus fuit ad mortem: & clausi sunt oculi

Herba mirabilis.

Nota h dictu ad galienum

ipsius, ut non doceret aliquem cognoscere herbam istam. Bibens uero de medicinis mortiferis, patietur consumptionem, defectum anhelitus, sincopim, & dissolutionem uirtutis. Et uenenum lędit substantiam corporis: unde uomat, & post uomitum bibat de tyriaca maiori, aut de trociscis tyrorum, et luto sigillato, aut de abrotano armeno, et agarico, & radice mentastri montani, semine urticæ, nardo akliti, & succo prassij dosis singulariter, uel cōmuniter aur. i. Cibetur cū auellanis, ficubus siccis, & ruta: & bibat decoct. cicerum imparatorū, tritorum, expressorum. Et odoret sandal. aquam ros. & camforā, mixto cum eis modico musco. Et suffumigetur xyloaloe Indiano, et ambra. Et fricetur pectus, & os stomachi, ut calefiant: & nutriatur carnibus gallinę tritis. Et si longa fit sincopis, & deficit pulsus, & oculi fiunt concaui, cum sudore frigido, noli sperare de uita. Et si ictericia accidit in bibente medicinas mortiferas, nocumentum est in epate. Et si accidit sincopis, nocumentum ipsarum est in corde. Si spasmus, nocumentum est in cerebro: unde fiat propria cura ad confortandum quodlibet membrum læsum per eas. A Antidota.

CANON. XIII. Ad Tacuinum Decimumtertium, de Medicinis mortiferis.

QVI TIMET, NE detur ei potio uenenosa, aut medicinæ mortiferę, & non potest habere cautelam de cibo suo, caueat sibi a mensa abundante cibo dum fuerit esuriens ualde, aut sitiens similiter. quoniam hæc inducunt eum ad fallaciam in cibis suis & potibus, & ad defectū sensus. Et euitet nutrimenta acida, salsa, & dulcia. quia cum his potest misceri uenenum, & non sentiet. Vtatur comestione ficuum, nucibus, & ruta, & quolibet die luto sigillato. quia hoc pacto possibile est, ꝙ emittatur cibus cum uomitu: si fuerit uenenosus, cum metridato, aut tyriaca, aut simil. quoniam qui his utitur in potu, non timeat potionem medicinarum mortiferarum, nec punctionem animalium uenenosorum. quia medicamen nobile est, conferens contra uenenū ante sumptionem eius. Et post etiam confert contra quemlibet morbum uenenosum, frigidum, flegmaticum, uel melancholicum. Notandum itē cum alijs cautelis, ꝙ cauendum est, ne aliquid uenenosum cadat in uas ubi parantur cibaria, & in dolia quibus uinum reconditur. quia multa uenenosorum animalia diligunt uinum. B

CANON. XIIII. ad Tacuinum Decimumquartum, de Soda, & speciebus eius.

HABETVR ſcatio super morbos accidētes in interiorib. corporis per octo modos, sc3, Per nocumentum actus, aut per illud quod e-

C greditur a corpore, aut per dolorem proprium, aut per locationem membri, aut per interrogationem, aut per formã apostematis, aut per accidẽs propriũ morbo, aut per cõmunicationem membri alicuius. Sed per nocumentum actus habetur: quia quodlibet membrum habet proprium actum ei, unde per læsionem actus eius ʒcatur super læsionem membri in quo agebatur. quemadmodum diminutio appetitus cibi, ʒcat super læsionem oris stomachi. Et per id quod egreditur a corpore, habetur noticia, aut per quantitatem, aut per locum eius. Et per dolorem proprium habetur, quod quodlibet membrum habet dolorem proprium ei. quemadmodum pulsatio, quę significat quod passio est in uena pulsatili. Et per locum membri dolentis habetur, quod dolor quãdo fit in latere dextro, significat quod dolor sit in epate. Et per interrogationem habetur, quando medicus interrogat patientem: & si respondet quod dolor sit in latere sinistro, significatur quod est in splene. Et per formam apostematis habetur: quia si est in latere dextro, & in forma lunari, erit in epate. Et si in forma quadrata, & longa, in musculo erit. Et habetur per accidens proprium morbo, sicut est rubedo genarum, quæ significat super ulcus pulmonis: & sicut incuruatio unguium, quę significat super ptisim: & sicut quę est ut aqua lotionis carnium, significans super debilitatem epatis. Et habetur per cõmunicationem membri: quia quando membrum illęsum patitur morbum, significat super illud quod prouenit ei ab eo quod fuit læsum. sicut digitus quando patitur nocumentum in sensu ipsius absq; læsione accidente in manu: quod significat quod neruus ei pertinens patitur

D nocumentum. Incipere ergo uolo a morbis accidentibns membris interiorib. scilicet cerebro, deinde alijs per ordinẽ. Et morbi cerebri sunt sirsam, soda, apostemata, permixio intellectus, obliuio, subeth cũ uigilia, stupor corruptio memoriæ et cogitationis, uertigo, scotomia, incuhus, epilepsia, apoplexia, melancholia, amor hereos. Sed soda quædam accidit in toto capite, quæ dam in parte. Et illa quæ fit in parte, aut fit in parte superiori, aut media: & illa dicitur hemigranea. Et quæ fit in toto capite, aut sequitur aliud, aut concomitans est. Et quando est in stomacho, aliquis humor ascendit, uel uapor eius ad cerebrum, & sequitur eum febris. Et proprium dicitur capiti, quando fit ex caliditate, aut frigiditate, aut humiditate, aut siccitate. Et parum accidit ex humiditate, nisi sit cum humore. Aut accidit ex humore frig. ut phlegma, uel melancholia. Aut ex calido, ut ex sanguine, uel cholera. Aut accidit post euacuationem, aut ex apostemate. Et cura ipsorum una est, sed diuersa sunt iuxta loca ipsorum in capite. Aut erit ex caussa exteriore, sicut ex casu, uel percussione. Et quod erit ex caliditate, erit ex interioribus corporis, & exterioribus. sicut illnd quod accidit ex calore solis. Quod si accidit a stomacho, stude curare stomachum mundificando & confortando. Si fit ex ipso cerebro, fiat cura consimilis ei. Similiter de alijs membris applica ut decet.

Soda.

Hemigranea.

CANON. XV. Ad Tacuinum Decimumquintum, De morbis Cerebri. A

SIRSAN PER se accidit ex mala complexione calida, ex apostemate panniculorum cerebri, aut in cerebro: uel si accidit in cerebro ex apostemate, uehementis fallaciæ erit. Et accidit alicui laborantium sirsan, quod expergefiunt a somno cum uoce alta, & saltu: grossæ fiunt linguæ ipsorum: euellunt pilos de uestimentis ipsorum: & quandoque fluunt lachrymæ de oculis ipsorum: arefit humiditas oculorum aliquando ipsorum. Et si apostema est cholericum, cum his accidentibus erit impetus cum rixa. Si sanguineum, cũ risu & inflatione & rubedine oculorum. Si melancholicum, erit cum saltu, multa loquela & uaria, cum tremore & terrore & planctu. Et si cum hoc miscetur flegma, erit cum hoc subeth cum uigilia, cum diuersitate pulsus & anhelitus. Et si accidit sirsan in senescente, fallax erit, & incurabile. Sed sirsan fit cum subeth, eo quod est mala cõplexio, uel materia dominans cerebro, & diuersificatur cum materia inducente etiã in loco accipienti. Et subeth cum uigilia erit cum permixrione choleræ, & flegmatis: & erit patiens quasi dormiens & uigilans. Et si flegma condominatur subeth, erit uigilia magna: & si cholera, erit magna uigilia. Et si passio est debilis, sorbet totum in liquidum quod ponitur in ore eius: & si fortis, non sorbet, sed egreditur de naribus eius, & difficilis fit urinatio, & non manifestabitur anhelitus: pulsus erit paruus, debilis, spissus. Differt inter eam, & scotomiam. quia laborans hac passione, non habebit anhelitum sanum. Et differt inter eam, & præfocationem matricis, si accidat in muliere. quia præfocatio matricis facit iacere mulierem iuxta solitum ipsius: et quandoque alleuiatur, & intelligit id quid loquitur homo cum ea: deinde sincopatur fortiter. Et differt inter eam, & congelationem. quia congelatio quando accidit, non mutat dispositionem patientis quando ipsam patitur in sedendo, aut se erigendo, aut iacendo, oculis apertis, aut clausis. Et corruptio memoriæ, uel cogitationis quandoque accidit smipliciter: & quandoque composite, quando accidit in senibus. Sed sirsan est apostema panniculi, & communicat cerebro, & neruis qui sunt inter ea. Et dicturus sum de his in morbis panniculi cordis.

Subeth cum uigilia.

B

Præfocatio.

Congelatio.

CANON. XVI. Ad Tacuinum Decimumsextum, De morbis item Cerebri.

SCOTOMIA & uertigo fiunt ex parte cerebri, aut ex parte alterius. Et uertigo fit penes uisum in rebus gyrum facientibus. Et fit ex humore incluso in uenis quæ sunt circa cerebrum: qui non potest dissolui, & uertiginem infert. Et quando fit ex humore flegmatico incluso,

C

C inuenit homo in ore saporem acidum, uel salsum. Et si fit a cholerico, inuenit in ore saporem amarum. Sed epilepsia, & apoplexia fiunt ex opilatione uentriculorum cerebri prohibente id quod præsentat ad membra sensibilia & mobilia uolũtarie. Et pręcedit apoplexiam inflatio grandis, cum obscuritate uisus, uertigine radiorum, frigiditate extremitatum, & iectigatione totius corporis. Et penes insultũ stertit cum pectore. Et quanto magis sterrit, tanto magis fortificatur morbus. Quod si sorbet id quod ponitur in ore liquidum, morbus est debilis, et finitur. Dicit autem Hippoc. Apoplexia si fortificatur, non sanabitur: & si debilis est, nõ est leuis curæ. Et epilepsia fit ex caussa apoplexiæ si est debilis. Et fit ex ipso cerebro. Et præcedit euentum eius dolor capitis, obscuritas uisus, malicia sensus: & quando accidit, apparet spuma in ore. Et fit ex stomacho a uaporibus flegmaticis & melancholicis, & præcedit eam constrictio super stomachum, saltus cordis, & punctio: & fortificatur quando tardatur cibi hora, Possibileq; est, q͡ accidat tẽpore insulsus sincopis. Et fit ex parte alicuius membri, ut manus, uel pedis, quando ascendit uapor grossus de eis. Et signa eius habentur. quia sentit ascensum uaporum ante insultum de membro in quo est humor. Et peior species est, quæ fit ex spasmo omnium neruorum corporis, ex repletione uentriculorum cerebri: & peiora erunt accidentia: & possibile est, q͡ interfitiat ut apoplexia. Et quãdoq; in epilenticis tempore insultus fluit urina, uel spuma, uel stercus. Et in aliquo fit morsus lingue. Et epilepsia quando accidit post curã

D pulm. in pectore, non sanabitur. Si fit ex parte cerebri, ante ipsam ætatem iuuentutis, & curetur sicut competit, speratur sanatio eius. Incubus est de rebus præcedentibus epilepsiam. Et habetur significatio epilepsię, si fumigetur myrrha, aut cornu caprino, aut cum epate caprino asso, aut ex comestione eius, aut si induit pellem caprinam excoriatam statim, uel infusam in aquam: quia statim cadet, uel apparebũt aquæ signa. Et de signis eius est, citrinitas uenarum quæ sunt sub lingua. Vnde quando epilenticus cadit, odoret maioranam, rutam, anetum: & iuuabit eum. Et dicitur, q͡ curatur epileniticus cum odore piretri: & si sternutatur, cura ipsius sperat̃. Et melancholia est permixtio mentis absq; febre: & fit ex congregatione humoris melancholici in rerebro: aut uaporibus melancholicis ascendentibus a stomacho. Et diuersa sunt accidentia ipsius, quia pars infirmorum timet mortem cum mala cogitatione eius, & pars multum ridet, aliqui plorant. quia mirabilia & diuersa accidunt ex uaporibus melancholicis, uel flegmaticis ascendentibus de stomacho & partibus hypocondriorum ad caput. Cuius signum est, eructatio acida, fumosa, pauca digestio, multum sputum, dolor intra spatulas, & in partibus hypocondriorũ, cum ardore, inflatione, rugitu post cibum. Et Ceruff est quædam species melancholiæ, quæ multiplicat sitim, & infert ulcera tibiarum, & faciei: ut ex morsu canum, casu, & concussione. Et incurabilis est ista species, & succedit iure hereditario.

Epilepsia. Apoplexia. Incubus. Melancholia. Ceruff.

Amor hereos immensus macrescit corpus totum, præter oculos. Et palpebræ erunt ualde calidæ, paucæ lachrymæ: & pulsus amantis, est ut pulsus laborantis angustia. A

CANON. XVII. Ad Tacuinum Decimumseptimum, De morbis medullæ Spinalis.

MORBI accidentes in nucha & locis eius, sunt laxitudo, paralisis, stupor, spasmus, & tremor. Item quando accidit opilatio in uentriculis cerebri, prohibebit motum & sensum, uel unum istorum, ut supra dictum est in morbis cerebri. Si accidit opilatio in aliquo latere eius, & mollefiet illud latus proprie in toto cum facie, dicitur paralisis cum tortura oris simul. Si accidit opilatio in origine nuchę, accidit mollificatio in membris alijs prope faciem. Et si accidit opilatio in aliqua parte nuchæ, erit mollificatio in membris quæ sunt in ipsa parte. Et si accidit opilatio in origine neruorum qui procedunt ad musculos faciei, & erit in aliqua parte urriusq; partis, accidet mollificatio in una parte faciei, eritq; tortura oris. Et fit tortura ex spasmo, & laxitudine simul: & mollificantur inde musculi unius partis faciei, & spasmātur musculi alterius partis. Et si accidit opilatio in neruis qui pertinent ad epiglotum, exinde accidit defectus uocis. Et si fit in musculo qui pertinet ad musculos pectoris, fit strictura anhelitus. Et si in musculo qui pertinet ad uesicam, egredietur urina inuoluntarie. Et si fit in musculo qui pertinet ad aluum, egreditur stercus inuoluntarie. Et opilatio fit ex humore grosso, uel ex apostemate, aut desiccatione membri, unde stringitur musculus, & fit mollificatio in loco eius. Et si inciditur neruus de quo procedit per latitudinem, non sanabitur: & si per longitudinem, sanabitur bene. Etiam fit mollificatio ex errore membri de loco eius articuli, aut ex humiditate uiscosa emittetur illud de loco eius. Fit etiam post crisim. Et fit ex colica, ex uiolenta expulsione uirtutis. Etiam fit ex causa exteriori, ut ex casu, uel percussione. Si fit ex casu, uel percussione, mollificatio statim incurabilis est. quia significat super incisionem nerui procedentis ad illud membrum. Et si fit post biduum, uel triduum, speratur cura ipsius. quia significat, quod est ex causa apostematis accidentis in neruo. Sicut fuit in quodam, de quo locutus est Gal. q; ipse conquestus est se pati dolorem & inflationem in dorso, & toto medio eius, & curatus est per emplastra eis superposita, & non fuit sanatus: quare interrogatus fuit ab eis de causa cur passus est hæc? & dixit, q; cecidit de iumento suo, & inuenit spatulam eius tritā in suo casu: tunc accępit emplastra membro applicata, & posuit super spondile eius, et sanatus est. Narrat item de alio, qui cecidit, & post triduum mollificati sunt pedes eius, & eius uox defecit triduo. Et superpositis emplastris loco casus, sanatus est. Et si tortura fit in una utriusq; mandibulæ, quando facies inflari uult, inflatio oris egredietur ex una mandibula tortuosa. Et stupor accidit ex causa mollificationis si

Paralisis species.

Tortura oris.

B

Opilationis caussa.

Stupor.

C est debilis. quia opilatio si est debilis, aut modica, accidit exinde stupor, & sentit patiens eum, & mouetur. Sed si augetur, exinde fit mollificatio cum defectu sensus, & motus uoluntarij. Et in pueris ut in pluribus accidit spasmus ex repletione. Et signum erit ante aduentū eius, febris continua, uigilia, tardus anhelitus, color citrinus, nigredo linguę, sicca saliua, & spasmus. Si fit post febrem, malus. Et si post eum febris fit, bonum signum & salubre erit. Etiam fit spasmus ex humore frigido inspissante partes musculorum, & eos colligente: & hęc accidit ex forti frigore, & dicitur spasmus congelatiuus. Et dixerunt, ꝙ congelatio fit musculus congelatus, qui est in spondili dorsi, uel colli. Et de signis eius est, rubedo faciei, aut declinatio eius ad rubedinē, uel liuiditas, oculi eminentes, et plus uident quam uiderunt ante. Et uidebis patientem quasi ridentem: & sonitum dant digiti eius: & quandoꝗ extenditur, & quandoꝗ colligitur, cum uigilijs & difficultate mictus, & siccitate materiæ: & possibile est, ꝙ mingat urinam ut sanguinem. Et in principio huius passionis accidit singultus, cum dolore capitis, & utriusꝗ cubiti: & dubitatur de morte usꝗ ad diem quartum: & post illum leuis erit cura. Et iectigatio fit ex uentositate grossa, uaporosa, et gybbus fit ex dislocatione alicuius spondilis declinantis ad anterius, aut posterius, aut ad latus. Et diuersæ sunt caussæ eius. Quæ fit ex apostemate pectoris in ætate puerili, mortem dat cito. Et cognoscitur dislocatio spondilis, per tactum manus super locum.

Congelatio.

D

CANON. XVIII. Ad Tacuinum Decimumoctauum De morbis Palpebræ.

Oculorum morbi uarij.

MORBVS oculorum aut fit in palpebris, aut in coniunctiua, aut cornea, aut in uena, aut inter corneam & cristaliinum, aut in angulis, aut in neruo uisus, aut in musculo mouente eos, aut in uenis procedentibus a panniculo cerebri ad oculos. Sed morbi palpebræ sunt scabies, pruritus, apostema durum, appellatum bared, & petrificatio, inflatio grossa, grossicies, adhesio, breuitas palpebrę, appellata conna: & discoopertio albedinis oculi. appellata sarra, ordeaceolum, & morum, tinea, noduli, formica, pediculi, pili inuersi et extensi, apostema forte humidum, appellatum, nardeug, corrosio cum rubedine, appellata sulac.

Morbi palpebræ.

Scabies.

Scabies est quędam grossicies accidens in interiori parte palpebræ superioris. Et est diuersarum specierum. Species quædam ipsius est minoris grossiciei, et minoris rubedinis cum dolore et grauedine. Et alia species est fortioris grossiciei, & maioris rubedinis & duriciei, ita ut scindatur palpebra ut ficus: et dolet magis, et maioris pruritus est. Grauedo autem palpebræ est maior; et est morbus chronicus. Et sarra similiter

Grauedo palpebræ.

diuersarum specierum est: et una species est, quando eleuatur palpebra, et non potest cooperire oculum. Et accidit naturaliter, aut accidentaliter. si naturaliter, incurabilis est: si accidentaliter, potest curari. Oculo autem sunt alia quædam accidentia adiacentia. sicut lacerti, & palpebrę. Lacerti autē, siue musculi, ad oculū sunt uenietes, ut eum moueant sursum, deorsum, et sinistrorsum, & lateraliter. Et sunt sex: quorum capita sunt in coniunctiua. Palpebræ autem creatæ sunt, ut defendant oculum a nocumentis uenientibus ab extra: et ut æquent lumen eius nigredine pilorum. Palpebra inferior non mouetur, sed superior. Et habet tres musculos se mouentes, duos ad claudendum. quia per unum non potest æqualiter claudi, & unum ad aperiendum: & est situatus in medio palpebræ. Supercilia uero licet sint ad decorem faciei, iuuant tamen etiam oculos ad clausionem, et ęquationem luminis sui.

A

Lacerti oculorum.

Palpebræ.

Quandoq; accidit consolidatio mnltis hominibus, ita ut consolidetur palpebra superior cum albedine oculi, & prohibeat ipsum ab operationibus suis naturalibus. Oportet ergo quod intromittas extremitatem radij sub palpebra, et eleues eam sursum: aut extendas eum cum uncino: deinde incide adhærentiam cum spatumili subtili: quod non fit cum acuitate incisionis spatumilium, imo sit obtusum parumper: ut nō inquietetur infirmus apud operationem, & remoueatur spatumile, & lædat oculum cum acuitate sua: & sit incisio tua quasi tu excories illam adhærentiam cū facilitate, donec quando redit palpebra secundum formam suam naturalem, & sanetur adhærentia tota. Funde tunc in oculum aquam salsam, cum aqua ablue ipsum: aut distilla in ipsum ex sief facto, ex ziniar dissoluto cum aqua. Deinde separa inter palpebram & oculum cum licinio lini: & pone super oculum lanam infusam cum albugine oui: & post diē tertium utere sief, & cum solidatiuis, donec sanetur.

Ex Albucasis lib. 1. cap. 15.

B

CANON. XIX. ad Tacuinum Decimumnonum, De morbis item palpebræ.

PILI INVERSI quando multiplicantur, & nō iuuat in eis cura, eleuatio est melior alijs medicinis. Iaceat patiens super dorsum, & inuersentur palpebræ ipsius, & scindantur instrumento camadin de medio maioris anguli usq; ad terminum minoris anguli sub pilis additis: & non profundetur fissura, sed peracto pili erunt labentes ad exterius. Deinde claudantur palpebrę, & ligentur super pellem quæ est in superficie palpebrę cum acu & filo in tribus locis per lineam rectam: et pręcipe, quod teneantur fila, et extendatur palpebra cum eis superius, prout uidebit opportunū, quod leuentur pili super oculū. Cum æqualitate, ꝯo fiat incisio multa: ne fiat in oculo sarra. Deinde pellis eleuata cū filis incidatur forpice. Deinde colligant̄ duę extræmitates fissuræ pellis, aut suatur cum sutura duorū nodorū, aut triū in pluribus locis, & continuentur extremitates pellis. Deinde superponatur ei puluis citrinus, et dormiat patiens. Post ponatur in ea saliua masticationis cimini, cum modico sale.

C Et die tertio scindantur fila forpice, et extrahantur, & curetur locus unguento consolidatiuo. Et curentur pili additi. si sint tres, uel quatuor, eligatur filium ternum, uel capillus mulieris duplicatus, ita quod cum uno filo, & una extractione ipsius plures pili extrahantur sine reuersione: & communiter inmiscētur pili cum mastice, & extrahunt̄ sine querimonia.

CANON. XX. ad Tacuinum Vicesimum de morbis Coniunctiuæ.

CONIVNCTIVA est albedo oculi coniuncta cum cornea. Et morbi eius sunt plures. Obthalmia est apostema calidū, accidens in cōiunctiua: & accidit tribus modis. Aut enim ex caussa exteriori, ut ex feruido calore solis, uel puluere: et ex eo fit rubedo oculi absque apostemate, lachryma, & ardor modicus. Aut ex caussa extrinseca excitāte humorē intrinsecū, et cal. et defluit de cerebro, et rubedo eius erit fortior cū dolore, duricie, lachrymis multis, & repletione uenarū cōiunctiuę. Aut fit a caussa intrinseca: et apostema eius erit fortioris rubedinis, ita q̊d ex apostemate ipsius ambę palpebrę inuersant̄ ad exterius, & eleuabitur nigredo oculi super nigredinem. Inflatio fit quatuor modis. Vna fit subito: & color eius est albus: & ante eam accidit dolor in angulo, ut morsus cimicis & muscæ. Secunda est fortior: & quando conprimitur digito, profundatur locus eius, & remanet uestigiū eius per horam. Et tertia fortior est secunda: & in illa profundatur locus eius quando conprimitur, attamen non manet uestigium ipsius: & color eius est ut naturalis color: caret dolore. Et quarta fortior est tertia: et possibile est, ut extendatur ad utrūq; latus, & ad genas: & erit dura, et liuida: & non profundatur in ea digitus premens super eam: et caret dolore: et ut plus accidit hæc ex morbillis et obthalmia chronica: proprieq; fit in hyeme.

Obthalmia.

Inflatio.

D

CANON. XXI. ad Tacuinum uicesimum primum De morbis Corneæ.

MORBI Cornee sunt plures. Eius ulcera fiunt aut in superfitie corneæ, aut profundo eius. Quę sunt in superficie, quatuor modis fiunt. Vnum ulcus simile in calore fumi incipientis de nigredine oculi per locum multum. Secundum est magis rubeum alio, et profundius, sed minus. Tertium fit super nigredinem, et tendit parum super albedinem: et pars eius quæ est super nigredinem, habet colorem album: et quę est super albedinem, colorem rubeum. Quartum fit in superficie corneæ ramosum. Et concaua ulcera fiunt tribus modis. Vnum ulcus est profundum, & strictum, simile grano panaci. Secundū ulcus est infectum, multi corticis, & profundum: et quando perforatur, emanant humiditates oculi ex corrosione accidente in cumcis. Sed pustulæ diuersæ sunt, in colore loci, dolore, & fine: & erunt nigræ, albæ, & mediocres in colore. Et quæ sunt nigrę, erunt post corticem primum corneæ, & ille cortex di-

Vlcera in superficie.

Vlcera concaua.

citur facilior, & componitur ex quatuor corticibus. Et albæ erunt post primum & tertium corticem eius: & illa dicitur difficilior. Et quę sunt coloris mediocris, erunt post corticem secundum, quę dicitur mediocris inter difficilientem & facilientem. Sed in loco si sint separatę a foramine, salubriores erūt: & si sunt super substantiam foraminis, erunt difficiliores. Et similiter si post primum corticem, erunt salubriores: et si post tertium, difficiliores. Sed in dolore, si dolor fortior, difficilior erit cura: si lenior, salubrior. In fine quę erunt salubres, habebunt dolorem modicum, & erūt separatæ a foramine, & post corticem primum, & de materia modica: sed quę difficilis finis, erūt ex multa materia, et cum acuitate, et post corticem tertium super substantiam foraminis pupillę: et dolor eius inducit cęcitatem. Eminentia fit quatuor modis. Vna eminentia est, quando eminet modica pars uueę: & dicitur caput formicæ: & estimabit eam uidens, quod sit pustula: & differunt inter eas. quia eminentia est in uuea. Et si oculus est niger, glaucus, uel columbinus, erit in colore ipsius: & pustula radicaliter est alba, cum rubedine, & pulsatione in oculo. Et species alia eminentiæ similis est uueę: & dicitur uelamen. Et tertia eleuatur usq; ad pilos palpebræ. Et quarta appellatur caput claui. quia est ei similis. Et hæc fit quando adhæret aliqua pars corneæ. Et differt inter uestigium, & albedinem. quia albedo fit ex pustulis quæ fiunt in profundo corneæ: sed uestigium fit ex pustulis quæ fiunt in superficie corneæ. A Eminentia. B

CANON. XXII. ad Tacuinum Vicesimumsecundum de morbis Corneæ & Vueæ. &c.

MORBI anguli sunt. 3. fistula, quę dicit̃ grab, manatio, & glandula. Et morbi uueæ sunt strictura foraminis, & eius amplitudo. Et morbi accidentes inter corneam, & humiditatem cristallinam, sunt aqua, et uapores ascendentes a stomacho. Et color aquæ si est ut color aëris, conuenit ei cura cum ferro. Et si est ut color nitri, potest etiam curari cum ferro. Fit etiam in colore albo, rubeo, aureo, uiridi, blauo, & nigro. Etiam assimilatur argento uiuo, in suo motu. Debet autem curari cum instrumento. Supponere debes manum alicui duorum oculorum: et si uides alium oculum in suo foramine ampliari, cōuenit ipsi curę. Sin autem non, erigatur patiens in sole, et præcipiatur ei, quod in te respiciat bene: et superpone pollicem palpebræ superiori, & commoueas eam super oculum: deinde dimitte oculum, & cito aperiat: & inspice. Et si moueatur quādo separati sunt pollices ab oculis, dispergitur, nec conueniet curæ instrumēti. Et si remanet collecta, & nō dispergit̃ aqua: tunc perficitur, et conueniet. Et si aqua est fortis grossitudinis, uel uiscosa, uel subtilis, nō debet curari cū instrumento. Et diuersimode locuti sunt medici de loco in quo generat̃ ista aqua.

C Quidam dixerunt, quod generatur de tunica corneæ, & uueæ: quidam, quod generetur inter uueam & cristallinam. Primi allegant, quod aqua fit cum amplitudine, & non manifestatur de uuea nisi modicum: & impossibile est, quod amplietur foramen in tanta ultimitate, quod curetur instrumento, & reuertatur tunica prout erat. Dicunt item, quod si sequeretur uueam, iam manaret humiditas albuginea ex fissura instrumenti. Et allegant alij: quod si sic esset, quare suspenditur aqua cum uuea penes curam instrumenti? Et reprobant primi, quod impossibile sit, quod amplietur foramen in cura instrumenti, & suspendatur aqua cum uuea. Et allegant alij, quod si esset aqua inter uueam & corneã, uideretur instrumentum sub cornea: quia est tunica sub qua uidetur id quod ibi est: quia uideretur in colore tunicæ quæ est post eam. Et nos non uidimus instrumentum penes pupillam. Et excusarunt se in dicto priorum, dicentes. Si hoc esset, & si rumpatur uuea, iam manaret humiditas albuginea: sed ipsa est in pañiculo subtili, qui prohibet eius manationem. In eo quoque quod dixit Gal. quod ipsa sit de cristallina & cornea, signatur, quod credit, quod hæc potest fieri inter corneam & uueam, uel inter uueam & cristallinam. Quod si creditur, quod sit de cornea & uuea, proprie dicit, absque cristallina: sed possibile est apud eum, quod ipsa potest fieri in utroque loco: ideo caput acutum instrumenti, appellati mahac, nõ debet esse ualde acutum: ne scindat panniculum subtilem super albugineam.

D

CANON. XXIII. ad Tacuinum Vicesimumtertium, De morbis neruorum Visus, & doloribus Aurium.

MORBI neruorum Visus sunt, opilatio, sabtara, gehar, & separatio continuitatis. Fit autem opilatio, Aut ex multa humiditate generata circa neruos, ad infestandum eos, ex qua deficit uisus, aut minoratur. Et signum eius est, ponderositas capitis, præcipue in profundo oculorum. Aut fit ex humore manante ad inferiora neruorum: & homo imaginatur in principio eius, uidere radios, muscas, capillos absque læsione apparente in oculo de signis aquæ: & si clauditur unus oculus, & non ampliatur alius, illud dicitur mala opilatio. quod non penetrat aliqua pars uisus ad oculum alium. Et separatio continuitatis fit ex casu, uel percussione, accidentibus super caput: aut ex uomitu forti. Et signum eius est, eminentia oculi in principio: deinde non fit concauus, nec contabescens: & deficit uisus, uel minoratur. Et Sabtara fit ex grossicie ipsius spiritus animalis & turbedine humorum. Etiam Gehar fit ex paruitate spiritus uitalis, & extensione musculi oculum mouentis: & quando spasmatur aliqua pars ipsius, declinat oculus ad illam partem: et quando mollificatur, declinat oculus ad partem contrariam: & musculus defendens radicem neruorum, quod non amplietur & separetur quando spasmetur, non lædit oculum: tamen si mollificatur, lædit eum. quia hoc fit ex materia manante ad neruos & musculum. Et possibile est, quod hoc fiat in uenis pro

Opilatio uisus.

Separatio cõtinuitatis.

Sabtara.

Gehar.

cedentibus in oculos in craneo capitis, unde fit manatio humiditatis de capite ad oculos. A

Morborum accidentiũ in aure, quidam accidunt cõmuniter in omnibus membris auditus: quidam appropriantur parti membrorum ipsius. Qui accidunt communiter, sunt mala complexio, apostemata, separatio continuitatis: et morbi accidentes in fundo aurium. ut sunt signa dicenda in dolore existente in craneo capitis, in parte pertinente ad fundum aurium. Et aliqua ipsorum signorum erunt extra foramen, & sunt manifesta sensui: & praecedit haec casus, uel percussio. Et morbus qui fit ex causa interiori, non manifestatur nisi ex laesione accidente auditui. Et morbus qui fit in foramine auditus, aut est ulcus, aut caro addita, aut ex uerme generato ibi, aut sordicies, aut casus alicuius lapidis uel grani in eam, uel ingressus aquae ex natatione, uel infusione capitis cum aqua: uel animalis ingressus, uelut muscę, uermis, & similiũ, aut uentositatis. Vnde quando huiusmodi morbi sunt fortes, inducunt debilitatem auditus. Et morbi qui sunt in instrumẽtis auditus, & neruis eius, sunt tinnitus, sonitus, et uox mentiens, grauis auditus, surditas: quorum in tabula dicentur causae & signa.

CANON. XXIIII. Ad Tacuinum Vicesimumquartum, De morbis Aurium, & Narium.

OPILATIO si fit ex uermibus generatis ex humiditate corrupta, signum ipsorum habetur per motum, & tremorem existentem in aure: & possibile est, ꝙ aliqua pars ipsorum foras egrediatur. Et si fit ex uerruca, uel carne addita, uel sordicie generata ex superfluitate materiae, signum est, ꝙ uidetur inspiciendo aurẽ in sole. Et similiter uidet̃ id quod cadit in aurem. Et aqua signum habetur per balneationem praecedentẽ. Et animalis ingredientis aurem, signum habetur per motum ipsius. B Opilatio aurium ex uermibus.

Morborum autem Odoratus quidam accidit in naribus, & in panniculo induto interius. Et quidã in instrumẽto primo instrumentorũ odoratus, quae similia sunt additamentis mammillarum. Et morbi accidentes in quolibet loco hm̃oi membrorum, fiunt aut ex mala complexione, aut separatione continuitatis, aut ex morbo officiali. Et morbus officialis est, ut caro addita in naribus, quae dicitur polipus, qui obturat nares cum pedibus. Sed foetor narium fit ex putrefactione ossis colatorij: uel ex humore inuiscato in foramine eius: aut ex humore putrido. Et illud sequitur febris & soda. Et si humor putridus est in ossibus putrefactis, illud sequitur minoratio uocis. Et sunt morbi accidentes in utroꝗ instrumento odoratus. ut sunt coriza, et defectus odoratus. Odoratus morbi. Polipus.

C

CANON. XXV. Ad Tacuinum Vicesimumquintum, De morbis Odoratus, & Linguæ.

Coriza.

MORBI accidentes in instrumēto Odoratus, sunt coriza, & defectus odoratus. Coriza est ex humiditatibus de uentricule cerebri descendentibus ad nares. Et fit uel a causa calida, uel frigida. Quæ fit ex caliditate, erit ut illud quod accidit ex calore solis, in capite liquefaciente superfluitates quæ sunt in cerebro. Et quæ fit ex frigiditate, est illa quæ fit ex äere frigido inducente superfluitates quæ dissoluebantur a cerebro. Et Chasam est defectus odoratus: & fit a mala cōplexione incensa, aut opilatione, aut apostemate, aut ex humore grosso, uiscoso, aut separatione cōtinuitatis. Et si passio est modica, diminuit odoratū: si multa, deficit in toto. Et dum loquimur de naribus, est morbus in osse colatorio. Et si loquela non est impedita, uitium est in utroq; uentriculo, anterioris instrumentorum odoratus, aut in panniculo induto eis interius.

Chasam.

Gustus & linguæ morbi.

Morborum quidem linguæ & locorū oris, quidam sunt linguæ accidentes: & quidā in parte nerui eius. Et qui accidunt in lingua, sunt pustulæ: & dicuntur cola: & apostema calidū, apostema simile glandulæ, quæ dicitur ranula: & corruptio gustus, qui mutatur ad amaritudinē: & hoc fit ex cholera rubea: uel ad dulcedinē, & hoc fit a sanguine: uel ad acidū, & hoc fit a flegmate acido: uel ad salsedinem, & hoc fit a flegmate salso. Et quidam accidunt neruo ex quo fit sensus gustus: & ex hoc fit diminutio gustus. Vel est defectus in toto, uel in parte. Et quidam accidunt in neruo ex quo fit loquela: & sunt grauedo linguæ, & surditas. Et hoc fit ex mala cōplexione dominante in neruo: uel ex opilatione accidente in eo, aut apostemate, aut infestatione. Et separatio continuitatis neruorū fit ex humore acuto, uel percussione, uel casu super cerebrum. Et fit grauedo linguæ post morbum acutum & sirsam.

D

CANON. XXVI. Ad Tacuinum Vicesimumsextum, De morbis Labiorum, Oris & Dentium.

Oris morbi.

MORBORVM accidentium in Ore, quidam accidunt in labijs, ut fissura, & hemorroidę. Et quidam accidunt dentibus, ut dolor ipsorū: quę fit, aut a calore, aut frigore: corrosio, cauatio, stupor, motus, & casus. Et dentes in se non dolent, nec tamen carent sensu. Et habetur significatio huius. quia si frangatur dens in aliqua parte ipsius, inde non fit dolor: & si infrigidetur, non dolet. Quare dolor accidit a mala complexione neruorum ligantium dentes, qui sunt in radicibus ipsorū, aut apostemate in locis prędictis: estimaturq;, q̃ dolor sit in eis. Et si mitigatur dolor apud eradicationē, hoc fit ex dilatatione neruorū, uel apostematis. quia quando stringit̄ locus eius, extenditur, & dolet: & quando ampliatur locus, mitigatur dolor. Et quando medicina tangit locum dolentē, mitigatur tunc dolor, ob tactum ipsius. Et dicitur, q̃ dolor dentium fit ex dilatatione, & cōstrictione. Et intelligi potest, ut dixi. Et si or-

Dentiū dolor

tus dentium in pueris fit tardus, fricentur gingiuæ cerebro leporis, aut medulla lacertæ. quia iuuat ad producendum sine dolore: similiter suspensio dentis lupi, uel canis. A

CANON .XXVII. Ad Tacuinum Vicemumseptimum De morbis Dentium, Gingiuarum, Vuulæ.

CASVS Dentium, uel commotio ipsorum sunt ex humiditate gingiuarum, & neruorum tenentium eos, uel putrefactione gingiuarum, uel amplitudine foraminum in quibus sunt. Et amplitudo foraminum fit ex opportunitate ortus aliorũ dentium fortiorũ eis, ut accidit infantibus: & ex opportunitate ortus aliorũ dentium, sicut fit in iuuenibus. Et hæc amplitudo foraminum fit necessario ampla, ut in eis locari possint dentes maiores primis, & fortiores. Sed ex siccitate fit, ut accidit in senibus, casus ipsorum dentium. Et dicitur, ꝙ in quodam sene cecidit dens, & ortus est alius: quod incredibile alijs. Et dixit mihi quidam fidelis, ꝙ uiderat uetulam, cuius dentes ceciderunt, & ortus fuit dens in ore eius nouus. Et hoc nõ uidetur impossibile, per Philosophum dicentem, ꝙ potest oriri dens in senectute: ut uisum est multotiens. Etiam putrefactio gingiuarum, commotio dentium, & casus ipsorũ, malum fœtoris oris, caro addita inter dentes, exitus sanguinis de gingiuis, uel toto ore, dicuntur de morbis oris: & ipsorũ signa sunt similia. Apostema accidit in gingiuis ex cholera rubea. Et morbi Vuularum sunt, mollificatio, casus, & apostema calidum ipsarũ. Et quando subtilis fit radix Vuulę, fit rotundum caput eius, & prolongatur apostema casus eius, & non conferunt medicinę: incidi aũt debet, ne inducat squinantiam. Et si est rotunda, et radix eius nõ est subtilis, neq; longa, et color eius fit ut color sanguinis nigri, non debet incidi. quia ex incisione eius fit apostema magnũ, & fluxus sanguinis incessabilis, & incurabilis, & sequit̃ mors. Si est subtilis radicis, & longa, & extramitates eius sunt similes caudis muris, & mollificante colore eius declinante ad albedinẽ, incidi debet pars addita contra modum naturalem. quia si inciditur cõtra quantitatẽ conuenientem, incisio inducet nocumenta magna et diuersa, secundum diuersos occasus materię descendentis ad pectoralia. Cui faciendum est medicamen tempore necessitatis cum cautela.

Casus dentium.

B

Vuularum morbi.

CANON .XXVIII. Ad Tacuinum Vicesimumoctauum, De morbis Gutturis, Epigloti, Pulmonis, & Cannalium ipsius.

MORBORVM accidentium in membris anhelitus, quidam accidunt in gutture, uel in gula, uel in cannali pulmonis, uel in uelamine induto super costas, uel in diafragmate, uel in corde. Et morborũ in gula accidentium quidã sunt in glandulis, quæ dicuntur amig, quæ generant saliuam: quorũ locus est in utroq; latere gulę: et quidam in musculo eius, & quidam in uelamine induto super eum: & quidã in meatu eius. Et qui

Morbi anhelitus.

Gulæ.

C accidunt in glandulis, sunt apostemata calida. Cuius signum est, dolor strangulans gulam penes glutitum, & rubedo in exteriori parte gulæ. Et qui accidunt in musculo, sunt squinantia, apostema in musculo gulæ, aut hysophago. Et qui accidit in musculo interiori, prohibet deglutitum: & malum erit: & si fit in musculo exteriori, erit minoris malicię. Et istud sequitur difficultas anhelitus, eius eiectio, diminutio uocis, dolor gutturis, rubedo oculorum & faciei, extensio difficilis deglutitus, concauitas oculorum.

Squinantia. Squinantia est apostema calidum: accidens in musculo gutturis. Si in musculo exteriori, salubris: si in interiori, dicitur squinantia canina: & illa species incurabilis est. Et si fit ex uitio spondilium, quod fit et accidit in plurimum infantibus, ex debilitate ligamenti spondilium, uel percussione. Et signa unius squinantiæ sunt sicut alterius: tamen unius fortiora alijs, & difficilis deglutitus. Et quando infestatur id quod deglutitur, ascendit ad partes palati, & egreditur de naribus, ex opilatione hysophagi. Et in salua squinantia apparet apostema in ore, quando os aperitur, aut in parte exteriori gulæ: sed in mala nihil apparens erit. Et qui accidunt in meatu ipsius, fiunt de sanguisuga bibita cum aqua, & obtenta gula, uel spina piscis, uel alterius rei.

Reumata. Et qui accidunt in uelamine gulæ, & gutturis, et cannalis pulmonis, sunt reumata: quæ sunt quędam descensiones superfluitatum humidarum de cerebro. Et si descendunt hæ superfluitates ad nares, dicuntur coriza: si ad guttur, & cannalem pulmonis, inducunt raucitatem, & tussim: & si ad pulmonem & pectus, erit D materia tussis mala & difficilis. Et fiunt aut ex caliditate, aut frigiditate. Accidentia caliditatis, sunt inflammatio faciei & capitis, acuitas illius quod manabit de naribus cum asperitate gutturis. Sed in accidentibus a frigiditate, patietur patiens frigiditatem, & opilationem narium, et diminuitur odoratus, uel deficiet, uel diminuetur uox: & in raucitate sentietur asperitas gutturis cum punctione, absq; turbatione,

Tussis. & fit tussis cum siccitate absq; reumate ex caliditate febrium, uel frigiditate äeris septentrionalis: & cum ea non erit sputum, sed sicca erit. Et hoc fit etiam ex humiditate gutturis, & cannalis pulmonis: & inde uox erit clara, & carebit asperitate. Fit etiam tussis & raucitas ex causa exteriori. ut ex puluere, fumo, & uoce magna. Et reuma non potest digeri in senibus cum uelocitate.

Pulmonis morbi. Morbi accidentes in pulmone, sunt tussis fortis, asthma, strictura anhelitus, & eiectio eius.

Peripleumonia. Peripleumonia est apostema calidũ pulmonis cum sputo sanguinis, uel saniei: & illud sequitur ptisis. Et tussis ex pulmone fit aut ex descensu alicuius humiditatis de capite, aut ex mala complexione: & superfluitas, aut eri tacuta, subtilis: quæ est peior, licet spuatur: aut grossa, aut calida. Super quæ habetur significatio per caliditatem anhelitus, sitim, deiectionem äeris frigidi, rubedinem faciei: & possibile est, q; quandoq; erit sputum. Et si est frigida, habetur significatio super eam per liuiditatem faciei, modicam sitim, nocumentũ ex rebus frigidis, & äere frigido: iuuamentum per balneum, & äerem calidum.

Et strictura anhelitus asthma, & eiectio anhelitus, erunt ex strictura meatuum pulmonis: & si strictura est in uenis pulsatilibus, erit asthma: et si fit in diuersione cannalis, exinde eiectio erit anhelitus, & eius strictura. Et habetur significatio super hoc, per frequentem anhelitũ absq; febre, quæ si laboraret patiens magno labore, & magno anhelitu. Et fortificatur patiens per dormitionem, et alleuiatur penes sui eiectionem. Emissio anhelitus erit delectabilior ea inmissione: & fit exinde tussis cum commotione: & si est absq; tussi, possibile est ut declinet ad hydropisim, ex caliditate & multitudine uaporũ cordis. Et fortificatur exinde sitis: & patiens magis declinabit ad immissionem aëris frigidi, quam emissionem aëris eius. Peripleumonia est quoddam apostema pulmonis ex sanguine, uel cholera rubea. Et ex ea accidit febris fortis cũ tussi, strictura anhelitus, et dolore in anteriore parte pectoris, cum rubedine genarum, et oculorũ. A Peripleumonia.

CANON. XXIX. Ad Tacuinum Vicesimumnonum, De Sputo sanguinis, & saniei, morbis pañiculi, cerebri, diafragmatis, & cordis.

SPVTVM sanguinis aut fit de cannali pulmonis, aut de pectore, aut de ore stomachi, aut de fundo ipsius, aut de capite, aut de gula, aut de gutture, aut de hysophago, uel de ore. Si de pulmone, erit cum tussi forti, & egreditur subito absq; dolore in magna quantitate, in colore rubeo, cũ spuma. Et si de pectore, erit cum tussi forti similiter, tamen in parua quantitate, quasi simile sanguisugæ: & seq̃untur istud reumata, & pectus erit strictum. Si est de ore stomachi, erit cum eo dolor in ore stomachi. Si de fundo stomachi, egredietur cum uomitu & dolore leui. Et si de capite, cũ rascatione. Si de gutture, cũ hiñitu. Si de hysophago, dolor erit inter spatulas. Si de ore, egressus eius erit cum alio sputo consueto. Et fit sputũ sanguis exterius. ut ex percussione, uel casu, uel magna uoce, uel saltu, ex quo rumpitur aliqua uena. Et huius signum habetur per egressum multi sanguis subito. Vel interius: ut ex corrosione uenarũ, accidente ex reumate acuto, uel cholerico, uel phlegmatico, salso. Et huius signum habetur, quod parũ primo egredit̃, deinde in multa quantitate: uel de repletione uenarũ, uel cum dominatione complexionis calidæ & hum. uel complexionis malę & siccæ, quæ condensat uenas ualde, & eas restringit: unde pars ipsarũ eminebit super partẽ, & aperiunt̃. sicut accidit luto quando siccatur. Sed sputum saniei fit aut ex apostemate cal. accidente in pulmone, uel pectore, uel post sputum sanguinis, uel in panniculo induto super costas, uel diafragmate. Et quod fiit ex apostemate horum locorum, declinabit ad colligendũ saniẽ: et febris et rigor accidẽt in laborante eo penes generationem saniei: & de ipso tempore expectatur eius emanatio. Sed diuersa fit uelocitas eius, et tarditas, iuxta caliditatem materiæ, et frigiditatem, grossiciem, & subtilita- Origo Sputi sanguinis. B Sputũ saniei.

C tem eius: Et si est cal. et subtilis emanatio, erit in die septimo, numerando a die rigoris & febris. Et si sit ex complexione cal. & patiens est iuuenis, significatio habetur exinde, quod emanatio erit in septimo. Et si materia est grossæ substantiæ et acuta, emanatio erit in die uicesimo. Quod si materia est grossa, & modicæ caliditatis, erit in die quadragesimo. Et si materia est grossę emanationis, fortificabitur febris ponderositas & rigor. qm̃ ex quo generatur sanies in aliquo apostemate, erit ponderositas cum eo in latere passionis: & quando iacebit super latus sanum, sentiet rem ponderosam esse suspensam in latere superiori. Et si apostema fuerit in medio pectoris, dolor & ponderositas erũt fortiores in parte anteriori pectoris. Et si sit apostema in utroq; latere pectoris, sentietur dolor in eis. Et si super aliquod latus iaceat, sentiet ponderositatem in superiori latere, uel la certo. Et emanabit sanies quandoq; ad superius, & ascendet per sputum & tussim: & quandoq; ad inferius, & tendet ad epar per uenam concauam: deinde ad intestina, uel renes. Et laborantes hac passione, si spuunt uelociter ante quadragesimum diem de die in qua emanauit apostema, non patiet̃ ptisim: quod si non, generatur sanies in quadragesimo, et declinabit patiens ad ptisim. Et ptisis hereditarie succedit. Et morbi accidentes in panniculo induto super costas, sunt species apostematum & exiturarum. Et quandoq; accidit in eo apostema cal. & dicitur pleurisis. Et si

Pleurisis.

D accidit in musculo, apostema dicitur dolor lateris. Si in pleurisi fit sputũ in principio eius, passio erit salubris, & breuis. Si fit sputnm in quarto, erit crisis in. 7. uel. 11. uel ad plus in. 12. Et si tardat sputum ad septimum diem, tardabit crisis ad. 20. diem. Et habetur significatio super colorem sputi super modum apostematis. Nam si rubeum, est sanguineum: si citrinũ, cholericum: si album, phlegmaticum: si nigrũ, uel liuidũ, melancholicũ. Et parum fit apostema in musculo, in melãcholico, uel phlegmatico; aut non fit sputum, & dolor pungens. Et morbi Diafragmatis sunt, mala complexio, & apostemata. sicut sunt birsam. Et morbi Cordis sunt etiã ei proprij, uel cõmunes & alijs. Qui sunt proprij, sunt dolor, & saltus: & qui sunt cõmunes, ut sincopis. Et dolor fit ex mala complexione, uel apostemate, uel solutione continuitatis: ut ex uulnere in quo non sanabitur, sed morietur cito. Sed mala complexio, sincopis, & saltus, curabiles sunt: tamen apostemata, & uulnera ex ueloci periculo ipsorum non recipiunt medicinam, nec curam.

Morbi diafragmatis.

Morbi Cordis.

CANON. XXX. Ad Tacuinum Tricesimum, De morbis Cordis.

MALA COMPLEXIO cordis aut est calida, aut frigida, aut humida, aut sicca. Saltus aut fit ex humiditate aquosa, aut sanguinea. Sicut fuit in illo de quo locutus est Gal. cui contingebat iectigatio quolibet anno: & curabatur in quolibet anno cum minutione tribus annis: & in quarto anno minutus fuerat ante tempus euentus ei-

us, & sanabitur, & minuebat quolibet anno ante tempus eius aduentus, & sanatus est perfecte. Sincopis est dissolutio uirtutis uitalis subitanea. Et fit ex repletione uenarum de humoribus, aut stomachi de cibo. Aut ex repletione cerebri, aut apoplexia. Aut ex inaninitione intensa, ut fluxu uentris, sanguinis, fluxu ex naribus, matricis, uulneris, uel manatione saniei ex apostemate, uel sputo sanguinis forti, uel priuatione cibi & potus: uel complexione mala calida, ut in febribus: uel ex frigiditate stomachi, cum qua deficit appetitus cibi: aut ex forti dolori oris stomachi, & colicæ, & dolore ulceris articulorum, & uulnerum capitis musculorum: aut ex putrefactione matricis ex uaporibus frigidis tendentibus de matrice ad cor: aut ex morbo accidente in corde: & hic sequitur mors subito. Et sincopis accidens in paroxismo febrium. Fit etiam ex caussa doloris accidentis ex caliditate, aut ex manatione humoris putridi ad stomachum: apostemate febricitantis, accidente in aliquo membro: aut debilitatione oris stomachi. Fit etiam sincopis ex accidentibus animi. ut terrore, & impetu. Et signa cõmunia sincopis sunt, frigiditas extremitatum, debilis anhelitus, & paruus, color citrinus: & si uocatur laborans sincopi non respondet, quasi esset longe a clamatione. A Sincopis.

CANON. XXXI. ad Tacuinum Tricesimumprimum De morbis hysophagi, & stomachi.

MORBORVM accidentium in instrumentis nutrimenti, quidam fiunt in hysophago, quidam in stomacho, quidam in intestinis, aut in epate, aut in splene, aut in cistifellis, aut renibus, aut uesica. Morbi qui accidunt hysophago, aut fiunt in corpore ipsius, aut in meatu ipsius. Qui in corpore ipsius, est debilitas uirtutis attrahentis cibũ, uel expellẽtis eum per uomitũ. Et debilitas ipsius fit ex mala cõplexione, uel morbo officiali, uel separatione cõtinuitatis. Et mala cõplexio aut erit calida, aut frig. hum. uel sic. Et apa officiale est ut apostema q̃d fit aut cal. aut frig. Et separatio cõtinuitatis si fit per longitudinẽ, infert diminutionẽ in attractione: et si fit per latitudinẽ, infert diminutionẽ in expulsione. Et morbus accidens in meatu ipsius, est opilatio, & fit ex apate cal. uel frig. Et signũ opilationis accidentis in meatu ipsius, est ꝓhibitio penetrationis cibi ad stomachum. Et q̃n putrefit apa, patiẽs patietur rigorẽ et horripilationẽ, et fortificat̃ febris: et in stomacho fit morbꝰ, aut in ore, aut in fundo. Et erit aut ꝓprius, aut cõis. Cõmunis fit ex cõicatione alicuius membri, ut cerebri in uigilijs, et ꝑmixtione mẽtis in febrib. ut in epilẽtia, spasmo, & subeth. Sed ex cõicatiõe cordis cũ eo fit sincopis, et saltus. Et morbus ꝓprius stomacho aut fit cõis ei, et omnibus suis. sicut est mala cõplexio, separatio cõtinuitatis, apata. Sed propriꝰ est, ut corruptio appetitus, appetitus caninus, & alij morbi de quibꝰ dicturi sumus, si mala cõplexio eius fuerit cal. uel hum. frig. uel sic. uel composita de eis. Cura compositę complexionis debet esse ut cura singularis, quãdo componitur morbus. B

C

CANON .XXXII. ad Tacuinum Tricesimum secundum, De morbis Stomachi.

Dolor stomachi accidit in ore eius ex mala complexione calida. Et cognoscitur hæc per mitigationem doloris ex appositione rerum frigidarum super stomachum, & sumptione rerũ frigidarum. Et fit ex calore manante ad os stomachi. Et hũc sequitur frigiditas extremitatum, sincopis fortis: & possibile est, ut patiens pereat ex dolore: & manat cholera rubea ad os stomachi, quando tarda fit sumptio nutrimenti: & penes dolorem uehementem, et angustiam magnam: et ex ipso dolore fit morbus, quem sequitur mors. Fit etiam ex phlegmate putrido manante ad os stomachi, inducente lamentationem, et rubedinem: & totũ id accidit ex sensu oris stomachi, & proximitate eius ad cor. Sitis intensa accidit ex caliditate oris stomachi, uel stom. uel utriusq; simul, uel ex humore salso congregato in tunicis ipsius, uel in intestinis gracilibus, uel meseraicis: uel ex caliditate epatis, pectoris, et pulmonis. Et distinguitur inter sitim quæ fit ex caliditate pectoris, & pulmonis: & sitim quę fit ex parte stomachi, & intestinorum, & epatis. quia sitis quæ fit ex caliditate pectoris & pulmonis, mitigatur per immissionem aëris frigidi: & quæ fit ex parte stomachi, uel epatis, non mitigatur nisi per potum aquæ frigidæ. Et dixit Gal. quod quidam passi sunt sitim fortem, & non fuit mitigata per potum aquæ frigidę, nec per immissionem aëris frigidi: & mortui sunt ex ipsa siti. quia quidam ipsorum comedebant tyros sitim inferentes: & quidam biberunt uinum in quod cecidit tyrus: et quidam de uino uetusto, quorum stomachus calefactus fuit ualde: quidam ex defectu aquæ dulcis, biberunt aquam maris, & mortui sunt ex siti. Et quorundam lenificabat̃ natura nauseatiua ex potu aquæ maris: & euacuatæ sunt exinde humiditates corporum eorum. Sed morbi accidentes in fundo stomachi, sunt mala digestio, satietas nauseatiua, fluxus uentris cum uomitu, appellatus ayda, diaria, lienteria nauseatiua, singultus, inflatio, uentositates, & ructatio. Quia cibus quando non descendit cito de stomacho, dicitur tarda digestio. Et quando non digeritur, nec descendit penitus, & corrumpitur in stomacho, dicitur satietas nauseatiua. Et mala digestio fit ex caliditate, uel frigiditate, uel humore cholerico, uel phlegmatico, aut melancholico, uel ex satietate nauseatiua, uel ex ayda.

Sitis intensa.

D

Morbi in fundo stomachi.

CANON .XXXIII. Ad Tacuinum Tricesimumtertium, De morbis Stomachi.

Mala complexio stomachi, aut fit ex qualitate singulari, aut communi: & materia aut erit cholerica, aut phlegmatica, aut melancholica: & siccitas & humiditas eius non fiunt condominabiles. quia si condominatur ei humiditas, ex ea fit hydropisis: & si condominatur siccitas, ex ea fit consumptio. Apostemata itẽ stomachi aut sunt

calida, aut frigida. Et distinguitur inter malam complexionem stomachi singularem, & malam complexionē stomachi cum materia, de eo quod emittitur per uomitum post sumptionem laudabilis nutrimenti: et si mixtum est cum aliquo humorum, tunc dicitur cum materia: si non, erit singularis. Cognoscitur etiam per urinam. quia si post sumptionem æqualis nutrimenti, erit spissa & grossa, tunc significat super malam cōpeexionem cum materia: & si subtilis & clara, tunc significat super malam complexionem singularem. Cognoscitur etiā per egestionem post sumptionem nutrimenti æqualis. quoniā si egeritur stercus cum aliquo humore, tunc dicitur mala complexio cum materia: sin autem, erit singularis. Etiā per inflationem uenarum corporis, & earum repletionem cognoscitur. quia super separationem continuitatis habetur significatio cum eo quod dixi in sputo sanguinis: & iā dicta est cura eius. Et corruptio appetitus cibi, fit aut ex augmento, aut ex diminutione, ex defectu, aut ex incursu horribili. ut accidit in gaham. Et augmentū appetitus quādo fit in quantitate, exinde fit fames canina, & gaham. ut plus fit in pregnantibus penes congregationem superfluitatis malæ in ore stomachi ipsarum, quæ superfluunt de sanguine menstruo, de quo nutritnr embrio. quia pars ipsius uertitur in nutrimentum embrionis: & pars alia, quæ minor est in bonitate, tendit ad mammillas, & fit lac: & peior pars eius si remanet superflua, tendit ad os ipsius stomachi, & inducit appetitus malos: & accidunt in muliere in tertio mense, & quarto mense cessant. quia embrio dum est paruus, nutritur cum modico sanguine, & maior pars remanet: tamē quando magnificatur, nutritur cum maiori parte ipsius sanguinis: & si remanet aliqua pars eius, inducit gaham. Bolismus uero est dolor intensus in membris. quia stomachus quādo patitur fortem frigiditatē, non appetit: & quando deficit eius appetitus, appetunt membra cibum stomacho: qui cum eis negatur, sequitur exinde fames communis cum omnibus membris, nō ex ore stomachi. Et distinguitur inter hunc morbum, & appetitum caninum. quia ex isto morbo deficit appetitus: exinde fit macilentum corpus, et debilitatur uirtus: sed in appetitu canino appetitus est fortis, & membra sunt repleta.

A

Corruptio appetitus cibi

B

Bolismus.

CANON. XXXIIII. Ad Tacuinum Tricesimum quartum, De morbis Stomachi.

AYDA EST euacuatio quædam quæ dicit͏̃ cholerica passio, facta per uomitum, & fluxum uentris. Et fit ex corruptione cibi secundum modū corruptionis, aut ex multitudine eius, aut malicia, aut uiscositate: unde mutatur ad choleram rubeam, et expellitur a uirtute expulsiua ex læsione ipsius: & pars eius subtilior ascendit ad os stomachi, & emittitur per uomitum: & pars eius residens in fundo stomachi, emittitur per fluxum uentris. Vel fit ex manatione aliqua cholerica facta ad stomachum. Et habetur significatio huius per id quod emittitur de cor-

Ayda.

C pore per uomitum, uel per fluxum uentris, per lamentationem, nauseam, & sitim: & in hoc erit cum læsione modica: & penes euacuationem cibi corrupti, fortificatur dolor, ex acuitate choloræ, & acetositate eius quod emittitur per uomitū, pungens hysophagum: uel per fluxum pungentem inteftina & anum: & exinde fit lamentatio turbida, nausea, cum temporibus planis, nare subtili, extremitatibus frigdis, penes fortitudinem ipsorum accidentium, et multitudinem humorum paratorū ad corruptionē in corpore.

Diaria. Diaria est quedā euacuatio membrorū subtiliū. Et fit ex malicia regiminis cibi, aut repletione uenarū, aut opilatione opilante meseraicas, aut humoribus falsis manantibus ad stomachum. Et signum eius erit, falsedo oris, aut acuitas oris stomachi, cum siti: et exinde fit dysenteria. Et nisi sit acuitas, aut falsedo, exinde non fit dysenteria, sed debilitas uirtutis. Et distinguiē inter diariam, & aydam. Quia cum ayda fit uomitus, cum diaria non: et ayda est morbus calidus, breuis tempore: sed diaria est morbus longus. Et quandoq; diaria fit frigida, accidens in biduo, aut triduo, iuxta congregationem humorū in membro a quo expellitur ad stomachum, & ad inteftina: & accidit in febribus. Fit etiam diaria a materia flegmatica contenta in inteftinis, ex qua fiunt inflatio, & torsio. Et hoc fit in modica quantitate, & moram longā patiens trahit in tempore suæ emissionis.

Lienteria. Lienteria uero est quædam lubrificatio inteftinorum, ex qua labitur cibus cito de stomacho, nulla mutatione facta D in forma eius. Et fit aut ex debilitate uirtutis retentiuæ, uel mala complexione frigida & humida, & uiscositate materiæ dñantis super stomachū & inteftina, & lubricantis nutrimentum. Aut ex fortitudine uirtutis expulsiuę, si in stomacho sunt pustulę, uel ulcera, quę pungūt cibos in transitu eius: unde expellit eum natura, & emittit statim. Et habetur significatio eius per id quod erit in ore & lingua eius de pustulis, & per caliditatē & siccitatem, quæ erunt in ore. Et dixit Hippo. Eructatio acida si fit in lienterico, nō antecedente causa signum, laudabile est. Et bene dixit, quia eructatio acida non fit nisi per mutationem nutrimenti, quando moratur in stomacho, & retinetur a uirtute.

Nausea. Vomitus. Nausea, & Vomitus fiunt ex multitudine nutrimenti, & eius ponderositate super stomachum: aut ex malicia ipsius, si erit horribile, amarū, aut pungitiuum: aut ex humore pungitiuo. Et si fuerit in concauitate stomachi, inducit uomitum: & si inter tunicas, exinde infunditur, & prouocabit nauseam. Et hmōi humor aut manabit ad stomachum, aut generatur in eo. Et si fit ex humore generato in eo, erit nausea incessabilis: & si ex humore manante ad ipsum, aliquando mitigabitur post sui manationem. Et habetur significatio super punctionem humoris per exitum eius cum uomitu, si cholericus est, uel flegmaticus. Fit etiam uomitus ex parte crisis penes expulsionem uirtutis ex humore inducente morbum.

Singultus. Et Singultus est quidam spasmus alicuius tunicæ stomachi inferioris. Et fit ex repletione, uel inanitione, uel mala complexione frigida penes sumptionē alicuius nutrimenti frigidi,

sicut accidit senibus: uel ex sumptione alicuius nutrimenti acuti: uel potu uini uetusti fortis. Inflatio, & Rugitus fiunt ex modica caliditate digerente nutrimenta. Et ex sumptione alicuius nutrimenti generantis uentositates, ut fabarū, & similium: quæ tamen in hora uentositatum ipsarū modica erit. Et significatio huius habetur per nutrimentum præcedens. A Inflatio. Rugitus.

Ructuatio fit ex quadam uentositate inflante stomachum, ascendente ad os. Et si uapores humorum sunt calidi, erit ructuatio fumosa: si humorum frigidorum, erit acida. Fit etiam eructuatio frigida ex cibarijs frigidis, debilitantibus caliditatem nutrimenti in sui digestione: & quando retinetur eructuatio, exinde generantur uentositates, & inflationes, lædentes ualde partes inferiores ad quas legantur. Ructuatio.

CANON. XXXV. Ad Tacuinum Tricesimumquintum, De morbis intestinorum, & partium inferiorum.

MORBI accidentes in intestinis, sunt dysenteria intestinorum, uel epatis: tenasmon, colica, iliaca, uentositates, uermes, lumbrici, torsio, ulcera intestinorum, fluxus sanguinis intestinorum. s. dysenteria. Et fit post euacuationem acutorum humorum. Et in principio eius emittitur quædam humiditas flegmatica, uiscosa, illinita super interiora intestinorum, excoriata ex illius acuitate quod transit super eum: deinde emittitur rasura: deinde aliqua pars intestini. Et si in rasura sunt aliquæ particulæ carnium magnæ, significant super corrosionem corporis intestinorum, donec perueniat morbus ad tunicas interiores: deinde emittitur de orificijs uenarum sanguinis similis origani fœtenti, & in colore & in substantia pinguedini: et hoc fit ex caliditate liquefaciente pinguedinē intestinorum. Et si longum sit tempus huius, fiet similis fæci, & erit sanguis melancholicus, adustus ex fortitudine caliditatis. Et hij duo morbi sunt mortales, præcipue si sunt cum fœtore. B Dysenteria.

Et habetur significatio super ulcus intestinorum, ex pluribus surrectionibus in uno momento factis. quia punctio fit absq; torsione. Et si illud quod egreditur non miscetur cum stercore, significat ꝙ ulcus est in intestino recto. Et si miscetur cū eo parum, significat quod est in orobo, uel colon. Et distinguitur inter ea, quia dolor erit in inferiori tenemeto umbilici, in ulcere intestini grossi. Et punctio erit in umbilico, si est in intestinis gracilibus. Vlcus intestinorum.

Et dysenteria epatica est fluxus sanguinis puri, mixti cum stercore: & in principio est similis lotioni carnium: deinde fit rufus: deinde niger, et de specie melancholiæ. Et distinguitur inter dysenteriam intestinorum, & dysenteriam epatis. quia in dysenteria intestinorū, est fluxus cōtinuatus cum rasura paulatim: & in ea quę est de epate fluxus, fit in momento, subito, absq; rasura cum alleuiatione: & possibile est, ꝙ sentitur dolor in parte epatis, Dysenteria epatica.

C & aliquando cum sanguine proueniente de epate emittitur cholera rubea de intestinis, & cum ea emittitur rasura. Vnde peritus medicus debet subtiliter consyderare, ad cognoscendum distinctionem ipsarum bona noticia: sin autem, peccabit cura ipsorum. Et Colicæ quædam species fit ex flegmate incluso in tunicis intestini quod dicitur colon: et quędam ex uentositate excedente illud: & quædam ex apostemate. Et in prima, quæ fit ex flegmate, est eructuatio acida: & sentiet patiens, ꝙ intestinum quasi perforatur a perforatorio: & hanc sequitur nausea cum uomitu flegmatico: & constipatio erit fortis, cum qua non egreditur aliqua uentositas: & infrigidatur pars inferior umbilici. Illam uero quæ fit ex uentositate, sequitur extensio, & doloris transmutatio cum rugitu, absqꝫ ponderositate: leuis erit digestio, natans super aquam, & assimilatur stercori uaccino. Et cum illa quæ fit cum apostemate, est febris, sitis ardor, & nausea, cum dolore punctio, & uomitus cholericus. Et hæc dicitur peior alijs speciebus colicæ: & ut plus accidit ex ea Ileos. Et dolor colicæ assimilatur dolori renum. Et distinguitur inter eos. quia dolor colicæ est fortior, acutior, & durabilior. Et dolor renum est in regione ipsorum proprie. Morbi Ani sunt hemorroidæ, fissura, apostemata calida, & eius egressio. Hemorroidæ si non apparent, superponatur ano cyathus paruus, aut uentosa cum igne in bombace: & inuersabitur anus, & manifestabuntur. Et super apostema habetur significatio per inflationem, dolorem, dissuriam: & si calidum fuerit, erit rubedo: & mitigatur per apostemata rerum frigidarum super illud.

Colicæ species.

Morbi Ani.

D

CANON .XXXVI. Ad Tacuinum Tricesimumsextum, De morbis Epatis.

MORBORVM accidentium in epate, quidam appropriantur ei: quidam participant cum eo ex alio. Qui appropriantur ei, sunt debilitas eius, apostemata, opilationes. Et qui participant, sunt hydropisis. Sed debilitas epatis, aut fit ex eo quod debilitat acuitatem eius in compressione nutrimenti. ut aqua: & inde erit egestio liquida declinans ad albedinem. Aut ex debilitate eius in retentione: & inde fit inflatio grossa, & mollis. Aut ex debilitate eius in digestione nutrimenti, in faciendo sanguinem. Vel debilitas eius erit ex mala complexione calida, humida, frigida uel sicca. Et apostemata eius aut sunt calida, aut frigida. Opilationes eius, sunt aut in orificio uenarum eius diuersarum, in uena cognita per portarium: aut in uena quę est in gybbo epatis. Et si opilatio fit in gybbo epatis, urina erit subtilis & aquosa. Et si in rotunditate, egestio erit liquida. Et distinguitur inter apostema accidens in rotunditate epatis, & apostema accidens in gybbo eius, quia cum eo

Epatis morbi

Opilationes epatis

urina subtilis et aquosa

quod erit in rotunditate, deficiet appetitus cum singultu, & uomitu cholerico, ut est uitellum oui erugineum: & cum constipatione uentris sincopis, frigiditate extremitatum, tamen cum tussi, et strictura anhelitus minori: sed si est in gybbo, erit tussis fortior, et strictura anhelitus debilior: et furcula gybbum faciet ad inferius, cum ponderositate subhypocundrijs: citrina fiet lingua in principio: deinde augetur: & quando tangitur apostema, sentietur in forma lunatica in grossicie. Et cum hoc distinguitur inter ipsum, & inter apostema accidēs in musculo induto sup epar. quia forma apostematis gybbi epatis, est ut forma lunaris: et forma apostematis musculi, est quadrata, aut longa, aut aliqua extremitas eius erit grossior.

A

HCANON. XXXVII. Ad Tacuinum Tricesimumseptimū, De Hydropisi, & morbis Fellis, et Splenis.

HYDROPISIS fit ex debilitate uirtutis epatis sanguinē generantis: aut ex frigiditate complexionis: aut ex corruptione accidente in aliquo membro ei uicino. sicut est stomachus, cuius digestiua est debilitata, unde uertitur nutrimentum crudum ad epar, & debilitantur renes in attrahendo aquositatem sanguinis. Et sunt tres species eius: scilicet Asclites, quæ est hydropisis aquosa. Timpanites, quæ est uentosa. Hyposarcha, quæ est hydropisis carnosa. Et carnosa est quædā condominatio humiditatis flegmaticæ super membra corporis, ex mutatione nutrimenti in epate ad humiditatem flegmaticā: & hoc accidit in epate ex apostemate splenis, uel fluxu sanguinis intenso, uel retentione menstruorū, uel hemorroidarum, uel ex frigiditate epatis, uel post febrem longam, uel post potationem aquæ multæ, & modica digestione nutrimenti, uel ex parte morbi acuti dissoluentis uirtutem epatis. Et morbus iste dicitur periculosus. quia laborans eo, uix potest sanari. quia non potest curari cum calefactiuis, ex augmento ipsorum in caliditate: neq; ex infrigidatiuis, ex augmēto ipsorum in hydropisi. Et hydropisim cuius caussa est morbus stomachi, sequitur diaria: & ex ista quæ fit ex apostemate, erit tussis cum constipatione materiæ. Et si hydropico euenerit tussis, cum fluxu cholerico, nulla iuuabunt eum. Et morbus cistis choleræ rubeæ fit Ictericia, accidens ex opilatione ipsius, uel ex debilitate uirtutis attrahentis choleram rubeam. Et distinguitur inter eas. quia cum ista quæ fit ex opilatione, erit grauedo in epate: & cū ea quæ fit ex debilitate uirtutis prædictæ, nō erit grauedo in epate. Et Ictericia fit ex opilatiōe cistis fellis. Eius significatio habetur, per egestionem albam, & urinam citrinam. Vel fit ex parte epatis, cū qua erit fluxus cholericus, uomitus cholericus, cum febre & grauedine in latere dextro: uel fit ex forti caliditate epatis. Et huius signum est, urina rubea, cui non præest spuma citrina. Etiā si caliditas est ualde fortis, urīa exit nigra. Et quādoq; est ex caliditate

Orido Hydropisis.

Asclites. aquosa
Timpanites. uentosa
Hyposarcha. carnosa

Ictericia.

In caliditate epatis urina rubea

C epatis & uenarum, accidit subito: sed aliæ ictericiæ accidunt paulatim. & hoc erit aut expulsione uirtutis choleræ rubeæ in die cretico, in morbo cholerico: & cum hoc erit morbi declinatio, & eius mitigatio erit ex mutatione humorum ad cholerã rubeam, ex parte alicuius animalis ueneno si, uel medicaminis mortiferi. Et morbi Splenis sunt, debilitas eius, opilatio, apostema, uentositas: & quando debilitat̃ in attractione choleræ nigræ, superuenit inde ictericia nigra: & quando debilitatur in retentione ipsius choleræ, superuenit inde fluxus choleræ nigræ in tempore eius. Et debilitas eius fit ex mala complexione calida, aut frigida: & opilatio eius fit ex humoribus grossis, uiscosis, adherentibus in meatibus eius: cum qua erit ponderositas: & possibile est, ut accidat inde ictericia nigra. Et signum eius est, extensio, & apostema eius calidum, uel frigidum, et sequitur apostema splenis, macies corporis. Dixit Hippocrates: quotiens magnificatur splen, macresit corpus: & quãdo tabescit, inpinguatur: & hoc fit, quia magnitudo splenis signat super maliciã humorum corporis, qui non mutantur ad nutrimentum utile corpori. Et paruitas significat super bonitatem humorum corporis, qui mutantur ad bonum nutrimentum corporis.

Morbi Splenis.

D

CANON. XXXVIII. ad Tacuinum Tricesimum octauum, De morbis Splenis, & Renum.

Renũ morbi.

MORBI Renum sunt apostemata, ulcera, lapides, arena, mictus sanguinis & saniei, dyabetes, & fluxus urinæ. quia in eo sicut bibitur mingitur cito. Apostemata eorum aut sunt calida, aut sunt frigida. Et de ulcere emittuntur cortices, & quandoq; similes particulis carnium, ex corrosione carnositatis renum. Et fit fluxus urinę semper absq; difficultate. Lapides & arena accidunt a caliditate forti renũ, & ex humore grosso desiccato a caliditate: & ipsi petrificantur secundum cursum dierum proprie. Si enim pars clara et subtilis urinæ egreditur, & pars eius grossa remanet, fit dura: & secundum istum modum fit generatio lapidis in ollis balneorũ. Generatur etiã lapis in uesica, & in intestinis, articulis, epate, et pulmone. Et dixit Gal. quod uidit quendam, qui patiebatur tussim continue, qui expuit lapidem: et mitigata est tussis. Et dixerunt aliqui Chirurgici, quod extraxerunt lapidem de facie cuiusdam patientis qui erat ut glandula: et de manu alterius patientis alium lapidem extraxerunt. Et magnificat̃ quandoq; lapis in quantitate mirabili. Et uidi ego in Marasten lapidem egressum de quadam muliere, cuius pondus erat aur. 15. et post exitum eius per triduum põderatus fuit, et inuentus est in ʒ. xxx. et plus. Et color arenæ euulsæ, est citrinus, ad modum coloris arsenici rufi, uel litargyri, uel ad modum coloris arenæ, uel cineris. Et mictus sanguinis fit a caussa exteriori, uel percussione, uel casu: aut ex caussa interiori. Et tunc fit aut a debilitate uirtutis alteratiuæ, quæ est in renibus: aut ex debilitete uirtutits retentiuæ, quæ

Generatio lapidis.

Mictus sanguinis.

est in uenis, quæ non potest retinere sanguinem: et inde sanguis emittitur A cum urina. Et in hac dispositione non accidit dolor: et si accidit, modicus erit. Et sanies aut erit in ulcere uesicæ, et hoc cognoscitur ex apostemate præcedente: et per horripilationem antecedentem penes generationem saniei, et exinde accidunt febres diuersorum paroxismorum.

CANON. XXXIX. Ad Tacuinum Tricesimumnonum, De morbis Vesicæ, Sifac, & Testiculorũ.

MORBI VESICAE sunt lapides generati in ea, apostemata, ulcera, distillatio urinæ, ardor eius, difficilis exitus eius, exitus inuoluntarius. Et signũ lapidis est dolor in uesica, & locis attinentibus ei, pruritus uentris, eiectio eius quandoq;, eiusq; mollicies absq; spermate, urina clara, subtilis, et alba, et exitus eius difficilis, exitus arenæ cũ ea. Quod si uelis scire, num in uesica esset lapis aliquis: iaceat patiẽs super dorsum, & eleuẽtur pedes, & commoueantur forti commotione: et epithima fiat super uesicam cum aqua cal. & oleo, & ungatur manibus ad sursum, ut descendat lapis: & si non mingit, expellatur lapis cum instrumẽto catharic. quia mouebitur, & exibit post hoc urina: & in hoc cognosces quod lapis est in uesica. B Et cum apostemate, dolor erit in pectine, & sentietur apostema tactu, erit difficilis mictus, & forte constipabitur natura: & exitus saniei de ulceribus uesicæ, erit maior exitu eius de ulceribus renum, & difficilis mictus. Destillatio urinę erit aut ex debilitate expulsiuę uirtutis penes molliciem uesicæ in eius constrictione super urinam: & compressione. Et habet̃ significatio super hoc, quod patiens iaceat super dorsum, & comprimatur uesica: si expellitur urina, erit ex ipsa caussa. Aut ex apostemate accidente in collo ipsius, aut in musculo eius: uel ex humore uiscoso in meatu urinæ: unde fit opilatio. Et habet̃ significatio super hoc ex eo quod dictum est de cibarijs grossis, & uiscosis. Aut ex sanguine coagulato, aut humore calido pungente. Et habetur significatio super urinæ rubedinem & ardorem in extremitate ueretri. Sed exitus urinæ absq; uoluntate, est sicut in eo qui mingit in lecto: & est ex mollicie musculi circumferentis in collo uesicæ, & debilitatis retentiuæ uirtutis: & ex humiditate membrorũ, & defectu uirtutis attractiuæ ad uesicam. Et morbus sifac, et ruptura, & uulnus accidens cum eo, et exitus zirbi et intestinorum extra sifac, erit in locis attinentibus umbilico, et in partibus uritidalibus, aut testiculis. Et fit ex motu intenso, ac humore uiscoso, aut uentositate inflante uentrem et intestina, aut ex humiditate uiscosa lubricitante intestina. Et distinguitur inter hunc morbum, et apostema: quod iaceat patiens, et comprimatur locus eminens ad interius cum manu; et si reuertitur interius, et absentatur eminẽtia, ruptura dicit̃. Et si non reuertitur, et eminet, dicit̃ apa. Et si est super umbilicũ, parũ est nociua, dolens.

Apostema in uesica.

Destillatio urinæ.

Exitus urinæ inuoluntarius.

C Et si super umbilicum multum, non dolebit: et eminentia umbilici erit ex ruptura sifac in loco umbilici. Et si est ex uentositate, tactus eius erit lenis: & si eminentia erit ex carnositate, tactus eius erit durus. Et si ex ruptura alicuius arteriæ, color erit uiolaceus. Et si ex humiditate, non dolet penes compressionem, & tactus eius erit lenis. Et si exitus intestinorum est, erit cum rugitu, & expelletur quando tangitur manibus: & magnificatur umbilicus, quãdo ingreditur balneũ. Et morbi locorum generationis, aut sunt in testiculis, aut sunt in ueretro, aut matrice, aut mammillis. Et morbi testiculorum aut sunt in eis, aut in locis intermedijs eis, aut in sifac, aut pelle, aut in uenis eorum. Et morbi accidentes in corpore eorum, sunt apostemata, defectus appetitus coitus, aut multa spermatis manatio. Et apostemata aut sunt calida, aut frigida, aut melancholica, aut phlegmatica: calida, aut cholerica, aut sanguinea: de quibus omnibus cura est dicta.

Morbi Genitalium.

CANON. XL. ad Tacuinum Quadragesimum, De morbis Testiculorum, & Veretri.

MORBI ACCIDENTES in corpore testiculorum, & sifac circumferente eos, sunt, congregatio aquæ in eis, & descensio intestinorum in eis. Et habet significatio super descensione intestinorum. quia patiens petit exercitium, & erectionem corporis, & retentionem anhelitus. Et reuersio ipsorum ad superius, erit tarda: & ad ipsum locum ueniet aliqua pars stercoris, & retinetur in eo: & cum eis erit rugitus cum dolore, & proprie penes expressionem super ea. Et hæc accidit inter pellem testiculorum, & sifac. Et est eminentia carnosa, quæ fit a materia grossa, uel post curam eminentiæ aquosæ factam in epate. Aut accidit in uenis testiculorum: & dicuntur uarices: quæ fiunt ex grossis materijs, fluentibus ad uenas ipsorum. Et signum ipsorum est apparitio uenarum repletarũ, mollicies testiculorũ, difficilis motus corporis: & ut plus hoc accidit in testiculo sinistro, ex debilitate ipsius. Sed morbi in pelle ipsorũ accidẽtes, sunt pustulę, ulcera, pruritus. Et morbi Veretri, sunt aut in corpore, aut in meatibus ipsius. Si in corpore eius, fit dilatatio, erectio absq; appetitu coitus, iectigatio, apostemata, & ulcera. Et morbi accidentes in meatibus eius sunt opilatio, iectigatio ex uentositate inclusa in corpore eius: & ut plus hoc fit cum apostemate acuto, & erectione forti: et cum hoc fit quandoq; spasmus. Et si declinat laborans eo ad spasmum, morietur cito, penes inflationem ueretri, et sudorem ipsius frigidum. Sed ulcera & apostemata in eo, accidunt ut in alijs membris, & eorum signa sunt ut aliorum.

Intestinorum descensio.

D

Varices.

Morbi Vereti.

CANON. XLI. ad Tacuinum Quadragesimumprimum, De morbis Matricis.

MORBI MATRICIS sunt fluxus sanguinis, retẽtio mẽstruorum, manatio humida, præfocatio matricis, uentositas, inflatio, apostema calidum & frigidũ, dubayla, cancer, mola, hæmorroidę,

fissura in ore matricis, ulcera ibidem, exitus eius ad exteriora, declinatio eius ad aliquod latus, defectus impregnatiōis, multus aborsus, difficultas partus, retentio secundinę, mors subitanea embrionis, retentio mēstruorum, & exitus ipsorum a cursu naturali. Vnde dicendum quæ sint menstrua naturalia, ut cognoscatur exitus ipsorum a cusu naturali. A

Menstruorū generatio.

Generatio itaq; menstruorū naturalis, fit in fœmina ætatis annorum. xij. aut xiiij. & defectus ipsorum naturalis fit in ætate. xlvi. annorum, usq; ad. l. alias a. xxxvi. usq; ad. xl. Et circūitus ipsorum fit naturaliter secundum plus, uel minus, & tendit ad. vij. dies: & si crescit ultra, dicitur nō naturalis. Et inter quoslibet duos circūitus, sunt. xl. dies usq; ad menses duos. Et si retinetur ultra istum modum prædictum, tunc dicitur exitus ipsorū a cursu naturali ex aliquo morbo in matrice, aut in toto corpore.

Opilationes Matricis.

In matrice uero sunt opilationes accidentes in uenis a grossicie sanguinis. Et opilationes fiunt ab apostemate, aut humore uiscoso, aut uestigio ulceris consolidati. Fit etiam ex fluxu sanguinis matricis, aut exitu sanguinis, ex scrofulis, aut ex fluxu sanguinis e naribus, aut in toto corpore. ut sunt febris, corruptio complexionis, hydropisis, pinguedo corporis intensa restringens uenas.

Manatio de matrice humida.

Et manatio humida de macrice fit aut ex debilitate eius, aut ex aliquo humore manante ad eum. Et habetur significatio eius humoris per colorem ui egredientis. quod ut discernatur, supponatur pannus albus, & extrahatur, & ponatur in sole. deinde respiciatur: et si color ipsius est ruffus, ex sanguine fit: si croceus, ex cholera rubea est: si albus, ex flegmate: si niger, ex melancholia. B

Præfocatio.

Et præfocatio matricis, est defectus inspirationis, accidens ex parte matricis. Et ex ea ex cōmunicatione eius accidūt plures morbi mali. Nam ex cōmunicatione cerebri, fit soda fortis, & plures alij. Ex cōmunicatiōe cordis, fit sincopis, & alij morbi cordis ipsius. Et hic morbus fortificatur & alleuiatur iuxta diuersum paroxismum ipsius ad modum epilepsiæ: & ut plus perit mulier penes fortitudinem durabilem paroxismi. Et huiusmodi morbus, aut fit penes retentionem spermatis mulieris, aut penes superfluitatem eius: unde extinguitur caliditas ex præfocatione eius, & infrigidatur matrix: aut penes recentionem menstruorū: aut ex caussa alicuius medicaminis quod sumpsit mulier ad prohibendum impregnationem. Et ut plus hoc accidit iuuenculis castis, & non potest fieri in coniugatis. Et signum huius morbi in principio primi paroxismi, est permixtio mentis, pigricies, debilitas tibiarum, citrinitas coloris matricis, humiditas oculorum: & quandoq; fortificatur & debilitatur inde corpus: inde fit sincopis cum defectu sensus & uocis, & frequenti pulsu, diuerso, debili, & deficiente in fine negocij, ita q; mulier existimat̄ moritura.

Cura.

Sed si ponatur aliqua pars bombacis super foramina narium, si mouet̄, non est mortua. Deinde uertitur facies ad rubedinem, quasi esset inflata: attrahitur matrix ad superius: & incipiente paroxismo alleuiari, mollificatur matrix, & de ea emittitur humiditas modica, & in uentre fiunt rugitus cum exitu uentositatis de ano.

C

CANON .XLII. Ad Tacuinum Quadragesimumsecundum, De morbis item Matricis.

Cancer Matricis.

CANCER fit ex apostemata duro in matrice, quod non fuit bene, & cito curatum. Et est apostema durum petrificatum ex materia melancholica. Et ut plus fit penes os matricis. Et quandoque cum eo fit ulceratio, quandoque non. Qui est absque ulcere, cognoscitur per dolorem fortem in inferiori parte uentris, pectore, & dorso, & per grossiciem apperantem in pectine, & in ore matricis. Sed qui est ulceratus, albus erit, cum corrosione, putrefactione, & calefactione. Et nisi sit sordidus, color eius, declinans ad uiriditatem, aut rubedinem, aut nigredinem. Et ut plus fluit de eo humiditas fœtens, & inflammantur ubera, & uenter, itaque apparet esse pregnans: & per longum tempus apparebit esse hydropica. Et distinguitur inter eas per duriciem. quia duricies non est in hydroposi: ueruntamen si sit chronicus, ad hydroposim declinabit. Et dicitur, quod Mola, est caro quædam generata in tunicis matricis: & quod quędam mulier aborsum fecit de quadam carne ad modum aborsus fœtus.

Mola.

Vlcera Matricis.

Vlcera matricis, aut fiunt ex cõtusione, aut cõcussione, aut forti partu, uel attractione secundinæ, uel ex pustulis apertis, uel fœtu mortuo. Et cognoscitur hoc per apertionẽ matricis cum instrumento facto ad id. quia uidetur & cognoscitur substantia ipsius per id quod emittitur de matrice. Quia si assimilatur fæci, signat quod exitura aperta est: & si est sanguis fœtidus, & niger, significat super corrosionem: & si sanguis est rufus, significat super resudationem ipsius: & si est similis loturæ carnium, significat super resudationem ulceris: & si emittitur sanies spissa, alba, non fœtens, significat mundiciem ulceris. Declinatio matricis, aut exitus eius, erit aut ex causa exteriori, aut interiori. Si ex causa exteriori, fit ut extractione secundinæ, aut fœtus mortui penes difficultatem exitus ipsorum: uel ex casu de loco alto super sellam ipsius: uel ex forti terrore, ut accidit mulieri nauiganti super aquas: aut ex tribulatione mortis alicuius amici. Sed a causa interiori, fit ex humiditate flegmatica lubricitante matricem.

D

Declinatio Matricis.

Tortura Matricis.

Tortura autem matricis, fit ex humore multiplicato in aliquo latere ipsius, inclinante ipsam ad illud latus.

CANON .XLIII. Ad Tacuinum Quadragesimumtertium, De morbis Matricis, & Mammillarum.

Inpregnationis priuatio.

PRIVATIO impregnationis, fit ex parte mulieris, aut ex parte uiri. Quod si uis hoc scire, sedeat mulier super scamnum perforatum, coöperta bene cum pannis, ne fumigium habeat egressum per foramen. Deinde fiat fumigium sub scamno, ut ascendat fumus per foramẽ ad matricem. Et si odor suffumigij sentitur in ore mulieris, excusanda est, quod defectus non est ex parte eius, sed ex parte uiri: & nisi ueniat odor in ore

eius, impedimentum est ex parte ipsius. Alund experimentum. Ponatur sperma eius super aquam: & si dissoluitur, & dispergitur, malum est, & non conuenit ad generandum. Et si profundatur in aqua, & residet: bonum est. Et potest ex parte uiri causa esse propria in suo spermate: sicut accidit arbori ꝙ non fructificat. Sic etiam ex causa mulieris, ex mala complexione matricis, aut morbi officialis, aut humoris putridi cōclusi in cōcauitate ipsius, aut ex pinguedine mulieris, aut defectu menstruorum, aut a mala complexiōe, aut uapore calido adurente sperma, aut frigido coāgulante illud, aut humore lubrificante, aut sicco ingrossante. Et morbus officialis est, ut opilatio, & humor qui est in concauitate matricis, aut flegmaticus, aut melancholicus, aut cholericus. Et significatur super hoc per partem emissam de ea. Et signa quæ significant super impregnationem, sunt, fortis recollectio oris matricis, ita ꝙ uix potest ingredi glans in eam, non ex apostemate, neqꝫ ex duricie: & in tempore coitus sentiet uir, ꝙ matrix ipsa fugit foramen ueretri, ut facit sanguisuga: & nō appetit coitum. Et color uenarū erit uiridis, & mammillæ erectæ plus ꝙ̄ erant. Et albedo oculorū erit uiridis, aut liuida. Siccitas erit in facie eius, cum nausea: paucus appetitus, bonus, sed erit ad res malas. Et potest tentari, ut dixit Hippo. ꝙ bibat mulier de mellicrato: & si fuerit tensio circa partes umbilici, pregnans est: si non, non. Et signa fœtus si est mas, uel fœmina, sunt hęc. Si color mulieris est uenustior, motus uelocior, uenter recollectus & rotundus, capita, id est, papillę mamillarū rubeæ, erit masculus. Quia in fœmina color est turpis, motus tardus, uenter longus, caput mammillæ nigrum. Et aliter. Distilletur lac mulieris super speculum politum, si colligitur gutta, & fit ad modū perlæ, mas est: si non, fœmina. Similiter si proijciatur in aquam claram, et dispergitur cito, fœmina est: si maneat unita, est mas. Et caussa aborsus interior, est ex humiditate uiscosa, aut debilitate uirtutis retentiuę, aut apostemate, aut prouocatione sanguinis. Sed extrinseca, ut casus, percussio, clamor, sternutatio continua, aut medicamen laxatiuum, aut fluxus sanguinis, aut minutio, aut fluxus uentris proprie, ex quibus fit aborsus. Et morbi mammillarum fiunt ex mala complexione. Et signa & caussa in eis sunt ut in alijs membris. Et fiunt ex apostemate calido, frigido, aut duro. Fit etiam in eis coāgulatio sanguinis, & nodulatio, & dixit Hippo. ꝙ hoc significat super maniam: eo ꝙ uapores sanguinis nodulati, ascendunt ad cerebrum. Et siccitas mammillæ tempore impregnationis, significat super aliquod accidens malum contra fœtum, aut super aborsum ipsius. Et si sicca sit una mammillarū, & impregnatio est de geminis, unus eorū patietur aborsum. Et si mămilla dextra patietur, masculus: si sinistra, fęmina.

A — Impregnationis signa. — B — Signa conceptionis masculi, uel fœmellæ. — Caussæ Aborsus. — Mammillarum morbi.

C CANON XLIIII. Ad Tacuinum Quadragesimum quartum, De morbis Ancharum, & Pedum.

MORBI Ancharum & Pedum sunt, sciatica, & dolor articulorum. Et distinctio est inter sciaticam, & dolorem articulorum, quia dolor sciaticæ est in superficie ossis coxę, tendens ad genu, et usq; ad calcaneum, & extremitatem pedis ex parte singulari. Et dislocatur quandoq; ancha in hac passione, ex causa uentositatis humoris eius, et per longum tempus passionis attenuatur pes, et accidit claudicatio. Tamē dolor articulorum habetur cum apostemate in aliqua iunctura. Et si accidit in iunctura calcanei & digitorum, dicitur podagra: et proprie, in pollice. Si in aliis articulis, dicitur Arthetica: quæ fit ex debilitate articuli, materia fluente ad eum, replente & extendente eam. Et ista debilitas est naturalis, aut acquisita. Si acquisita, aut ex labore multo, aut percussione, aut expulsione facta a membro nobili ad eum, aut ex assiduo cōitu post repletionem cibi proprie. Et ob hanc causam Hippo. dixit, quod non fit in pueris, neq; eunuchis podagra: quia nō coeunt. Et in eunuchis quandoq; fit, tamen raro: ex usu regiminis generantis superfluitatem in ipsorum corporibus. Sed in pueris fit minus: ita q̄ dixit Gal. q̄ nō uidit fieri hoc singulariter, nisi penes dolorem articulorum genuum & manuum, & si hæc fuerit passio ex uia generationis in articulis pedis. Et in mulieribus raro fit hæc passio, nisi penes retentionem menstruorum. Et dixit Gal. q̄ uidit hanc passionem fieri in muliere, prouocatis ei menstruis ex usu nutrimentorum malorum. Et quotiens inuenitur membrum debile, multæ materię fluunt ad illud ex debilitate eius, & in expulsione uitiatum erit inter omnia membra corporis, ideo patit̄ ualde istud membrū. Et materiæ hanc passionem inducentes, & artheticam, si sunt sanguineæ, eos sequitur inflatio in loco, & læsio: & iuuabilia erunt inflationi dolorū pulsatorum, frigida superposita eidem: & calida sunt nociua: & regimen præcedens erat generans sanguinem. Et si sint cholericæ, signum ipsorū erit citrinitas coloris, fortis dolor, & pauca inflatio in locis proximis articulis: & iuuabilia ei sunt frigida superposita, & nociua sunt ei calida: & regimen præcedens generabat choleram rubeam. Et si sint melancholicæ, signum ipsorū est liuiditas, coloris declinantis ad nigredinem, & duricies apostematis: & iuuabilia sunt calefactiua et humectatiua apposita: & regimen præcedens erat generans melancholiam. Et si fuerint flegmaticæ, color ipsorū erit albus, modicum apostema, & dolor erit in profundo membri: & iuuabilia sunt ei calida superposita: & regimen pręcedens erat generans flegma. Erunt etiam ipsæ materiæ cōpositæ iuxta quatuor humores. Et habetur significatio super eas, ex diuersitate signorum. Et quando durat per longū tempus in membro flegma uiscosum, crescit in grossicie & uiscositate ipsius, & exinde generant̄ lapides. Et quando hoc perficitur, carebit cura: & si curatur, mendax erit medicus in cura ipsius.

Sciatica.

Podagra.

Arthetica.

D

CANON. XLV. & ultimus, generalem instructionem & obseruantiã tradens, tam Medico, quam ęgro, in ministrandis & sumẽdis medicinis. etc.

A

HIS CANONIBVS, seu uerius Tacuinorum Scholijs ita præmissis, concludendus erit Liber Canonibus quoq; adhibitis ad perficiendum summam bonitatem cuiuslibet curæ, & cuiuslibet regiminis: ut patiens possit per eos duci ad salutem corporis absq; peccato aliquo. In principio igit̃ cognoscere debemus in tẽpore curę cuiuslibet morbi, speciem ipsius morbi: non minus distinguere eius caussam, uirtutem ęgri naturalem, complexionem, & complexionem eius egredientem a natura, ętatem, consuetudinem ipsius, tempus præsens, & regionem ægri, dispositionemq; omnium uirtutum corporis in tempore morbi. Distincta uero specie morbi, & cognita caussa eius, cum contrario, & eo q̃d gerit locum eius, extirpanda est ipsa caussa: cum propositum sit in ea extirpare morbum ipsum. quia contrarium, contrarium eius extirpat: & post illud surgit pars unius in priuatione partis alterius. ut apparet. Subtilianda enim est consideratio in pondere medicinæ, & quantitate, ratione intellectuali, et coniecturatione artificiali. quia propter exitum ponderis medicinæ, quantitatis in aur. i. egredietur complexio modum eius, & declinabit ad morbum: & plus iudicandum est in hoc tanq; minori. Quare inspiciendum est subtiliter in specie morbi, & cura eius in omnibus prædictis canonibus. Et si sint omnes, aut pars ipsorum attribuens iuuamentum morbo, augendũ est in quantitate medicinæ: &, econuerso, si ipsi canones, aut pars ipsorum sint tribuentes iuuamentum medicinæ in contrarietate morbi, diminuendum est in quantitate medicinæ iuxta modum iuuamenti ipsorum: ita tamen, quod non egrediatur modus medicinæ metas speciei morbi. Quia non est curandum calidum nisi frigido, & gerentibus uicem eius: neq; frigidum nisi calido: tamen augendũ est, & diminuendũ in quolibet ipsorum iuxta modum supra dictum. quoniam in ea quãtitate in quia erat peccatum in regimine morbi, erit id quod generatur ab eo. Metam quoq; curæ morbi, & regionis, perfectũ modũ sequi, dinoscitur, quando sedet super terminos qualitatum & quantitatũ ipsius, obseruata prius dignitate uirtutis corporis. Quia conseruatio uirtutis, utilior est curatione morbi, quotiens cura morbi inferre cognoscit̃ uirtuti debilitatem. Cum finalis extirpatio morbi nulla fiat, nisi per eandem uirtutẽ quæ data est a Deo sublimi & glorioso in quolibet corpore. Virtus ẽm cum morbo tres habet conditiones. Aut enim morbo erit fortior: & dominabit̃ ei. & tunc non erit ei opportuoa medicina alicuius medici: ut apparet in pluribus ægris, qui sanantur absq; medicamine alicuius medici. Aut erit debilior eo: & morbus dominabit̃ uirtuti, & dubiũ est de perditione infirmi: tunc opportuna est curatio medici in ipsa dispositione. Aut erit ęqualis morbo: et ex eo, q; tunc dubirandũ est sup ęgrum de malicia morbi, opportunum ei erit regimen medici: ad conseruandum

B

Virtutis, & morbi conditiones.

L

C eum super id in quo est: & tunc non erit ita opportunus ei medicus, sicut quando uirtus est debilior morbo. Assimilantur uero uirtus & morbus pecuniæ capitali & ludicro lucro: & medicus mercatori. Nam mercator peritus inspiciens diligenter mercimonia eius, qualiter empta fuerunt, nisi ea possit uendere cum lucro (uidelicet morbū curare cum obseruatione uirtutis) seruabit pecuniam capitalem in uenditione mercimoniorum (scilicet uirtutem corporis) Virtus etiā assimilatur uiatico uiatori: & morbus quantitati itineris uiæ: & status morbi, loco quæsito ipsius itineris. Nam peritus uiator parare tenetur uiaticum sufficiens in suo itinere, iuxta longitudinē itineris & uiæ eius, donec applicabit loco quæsito ipsius itineris. quoniam si deficit uiaticum ante aduentum eius ad locum quæsitum, periculum patietur: & si sufficit, saluabitur. Similiter potest dici de uirtute corporis respectu status. quia si fortis sit, sufficienter pugnabit contra morbum, et adueniente statu morbi, saluabitur ęger: quod si debilis est ante statum morbi, dubitandum est in eo tempore, ne superueniat periculum. Qua de caussa, cum diligentia & studio magno regenda est uirtus corporis, cum condigna conseruatione in qualibet cura morbi. Hinc uero medicum decet, quod semper studeat, ut quotiens poterit ægrum regere cum nutrimento conuenienti, non permittat eum uti aliqua medicina: etiam si curari poterit medicina leui et debili, nullā audaciam sequatur in cura eius, cum transgressu medicaminis fortioris. Et si uiderit in cura eius sufficere simplicem medicinam, nullam ei tribuat compositam: cum propositum sit, in eadem cura, simpliciter extirpare morbum. Et cum de leui, & cum leui extirpari potest morbus, uirtus ægri in cura ipsius tradatur labori medicaminis fortioris. Etiam non decet medicum, in cura alicuius ægri uti medicinis alienis: nisi per firmam experientiam ab expertis datam, ex quibus sequitur proprium iuuamentum. Neq; secura tenetur experimentia alicuius mulieris uetulę, et similium. quoniam possibile est, ipsa conuenire alicui naturæ, & alicui non conuenire. Cautela etiam adhibenda est cū digna diligentia, in donatione medicaminis laxatiui, seu uomitiui, quod scilicet non detur nisi penes opportunitatem eius manifestā, prius eminente corporis uirtute & sui potentia, cum tempore ætatis iuuenilis, & aëris æqualitate. Vnde si æger indigeat euacuatione in aliquo morbo eius, ubi eminet potens uirtus, audacter fiat euacuatio iuxta modum opportunum. Et si uirtus eminet mediocris, mediocris fiat euacuatio. Et si debilis natura, fiat euacuatio non nisi post confortationem & restitutionem eius, factas ei cū bonis odoribus, & nutrimentis conuenientibus. Euacuatio quoq; in isto lib. ubicūq; dicit, conditionalis est, & faciēda manifestis signis apparētibus repletionis, forti uirtute, æqualitate temporis, & regionis. quia est aliqua regio fortis caliditatis, uel fortis frigiditatis. Etiā priuatiōe maciei intensæ, & æqualitate iuuenilis ætatis. cū euacuatio in pueris & senibus sit fallax: ita tñ, quod patiēs non sit passus aliquo tempore dysenteriam, uel diariam, uel ulcus in inte

D

Cautela.

ſtinis, ex cuius ueſtigio uiciatus eſt aliquis locus in eis: qui tranſibit medi camen cum humoribus corruptis. Quare cautela adhibenda eſt, in cuius ſimilitudine accidat primum, exinde ſecundam. Danda eſt etiam medicina laxatiua, ad euacuandum illud quod nociuum eſt in humoribus. Et opportuna eſt eius eductio, & nō eſt miſcenda cum aliqua re euacuante humorem diuerſum ei de humore lædente corpus, cuius generatio iuuabilis eſt ei: q̄m ſi hoc fit, inducit lęſionem magnam. Et ſi opportuna eſt euacuatio eminente uirtute debili, nulla fiat, niſi poſt confortationem uirtutis. Et ſi tempus eſt æſtiuum, refrigetur aer circumſtans locum ægri: & penes hoc poteſt fieri euacuatio ſecura. In hyeme uero minoris fallaciæ euacuatio eſt celebranda. Euacuandus enim, ſi competit, locari debet in loco tepido. Et ſic conſyderandum eſt cum reliquo remedio in regione fortioris coloris, uel frigoris. Macilentus enim nullo modo debet euacuari, niſi in modica quantitate, datis ei prius nutrimentis bonis, uelocis digeſtionis. Pueri etiam, & ſenes, nullo modo debent euacuari, niſi penes neceſſitatem magnam, cum rebus ſubtilibus, tamen paucis, aut uentoſis. Quod ſi acciderint duo morbi diuerſi in corpore, quorū cura unius contraria eſt curę alterius: curandus eſt magis lædens et impediens uirtutem nulla poſtea adhibita negligentia in morbo alio. Etiā ſi ſequitur accidens, cuius cura contraria eſt curæ morbi a quo fit, & ipſum accidens inducit debilitatem uirtutis: in primis remouendum eſt illud accidens, & poſt mitigationē accidentis ſequenda eſt cura morbi. Sicut datur medicamen ſtupefactiuum penes dolorem uehementem colicæ, quamuis ſit augens in colicam, tum utile uidetur ad mitigandum dolorem fortem debilitantem uirtutem. Interrogatio etiam diligenter facienda eſt ægro præſentialiter, de diſpoſitionibus eius. Non minus ſæpe uiſitandus eſt æger in diuerſis temporibus. Cum niſi ęgris adſit medicus, impoſſibile eſt ipſum recitare diſtincte id quod patitur de accidente, & morbo. Etiam quotiens ſit dubia cognitio morbi alicuius membri, & ignoratur qualitas ſpeciei ipſius: tentanda eſt ipſius diſpoſitio cum calefactione ipſius membri actualiter, aut infrigidatione, humectatione, aut deſiccatione, cum eo ſcilicet quod caret fallacia: ut curari poſſit morbus cum re iuuante eum abſq; dubio. Et ſi firma cognitio non habetur de morbo per uiam aliquam correctionis, uel alicuius noticiæ urinę, non debet aliqua cura fieri in eo, neq; permutari complexio, neq; aliquis humorum euacuari, ſed tantum conſeruetur uirtus cum nutrimento æquali. Et ſi æger caret appetitu, nullo nutrimento utatur, donec emineat uirtus fortis. Sed ſi debilis, nutriatur: & hoc ſuſtineatur, donec ſpecies morbi ſit bene cognita. quia modicum opus cum ſecuritate, melius eſt multo opere cum dubietate. Ideo omnis medicus in cura eius ſtudere debet, ægri iuuamentum ſequi, non utendo eo cuius læſio non erit ſecura. Et æger cauere debet, quod nō ſequatur appetitum ſuam: timēdo ſemper morbos repletionis, & humorum corruptorum, ut artheticam, &

A

B

C hydropisim. Tum aliquantulum uti potest appetttu eius in morbis inanitionis. ut in ethica, & ptisi. Et confortandum est cor ipsius cum salute. Et de necessitate finis curæ, ut nutriatur ad minus cum nutrimento conuenienti. Etiam si ęger appetat aliquam rem forti appetitu, illa res non est prohibenda in modica quantitate, & in multa quantitatc promittatur ei. Et res quæ danda est, si indiget correctione, corrigatur. quoniam modica quantitas illius rei non auget humorem lædentem, neq; mutat complexionem. Et cautela si adhibetur, in parte laudabilis est, nō tamen in toto. Et licet parcendū sit ei, non est tn̄ adhibenda fortis cautela in eo quod futurum est quia nisi concedatur, ægro sumere modicum secundum appetitum eius, possibile est, quod eum prouocet fortis appetitus ad sumendū multum cum nocumento ipsius, & parcendo cum intensitate, medicus inferat quandoq; nocumentum: quare medium tenuere beati. Et si alicuius ægri appetitus declinat ad sumendum aliquod medicamen, & ad aliud non declinat, licet modicum inde refutatum habeat, iuuare ægrum in ipso morbo magis, quam illud ad quod appetitus declinat, melius est q̊d sumat illud ad quod animus eius declinat. quia iuuabilius erit ei. Et non nisi aliqua pars attributionis conuentionis sit in hoc, quare declinauerit appetitus ad illud: & non nisi aliqua pars diuersitatis inconuenientis sit in alio, qua de caussa inimicaretur ei animus eius.

Appetitus ægri.

D Et si quis indiget euacuare aliquem humorem de corpore eius, & horribilis uidetur ei accęptio medicinæ: si ipse humor sit cholericus, euacuetur eum syrup. rosarum, infrigidato cum niue & scamonea, uel cum beginig: scilicet cum pasta plena de amygd. infusa postea in iulep; addatur tamen zuccarū cum amygd. ad modū auellanæ, frixis in oleo amygd. aut syrup. simplici infusis: aut offera: aut diaprunis, & similibus. Et si phlegmaticus humor sit, euacuandus est cum turbit nouo, et agarico, positis per noctem in aliqua re prædicta confecta, iuxta modum dispositionis & opportunitatis in aliqua re, & in decoctione, uel syrup. secundū conuenientiam & opportunitatem. Si sanguineus, non est euacuandus nisi cum minutione: unde subtiliandum et acuendum est instrumentum ferri; finaliter & ungendus est oleo locus minuēdus. Si modicæ carnis est, ungatur, & calefiat in hyeme cum aqua calida. quia minutio tunc erit minoris doloris.

Inter cætera dicta dicendum etiam est de signis prognosticantibus euentum morborum: ut quilibet ipsorum morborū ante aduentum ipsius, prout competit, dignis remedijs extirpentur.

SIGNA SANGVINIS.	HIS ACCIDIT	MORBI SANGVINIS.
Pigricia. Laſſitudo, Alices, Oſcitatio. Multus ſomnus. Grauedo capitis. Mens impedita. Perturbatio ſenſus. Prauus appetitus cibi.	Dulcedo oris impura, ſed mixta cum amaritudine, uiſcoſitate, ſalſedine, aut acetoſitate: uidere in ſomno res rubeas, aut ſe ſubiectum quaſi oneri graui, ſunt cauſæ ſuper repletione ſang. & indicant morbos futuros ſanguineos.	Sinocha, Morbilli, Blacteæ. Epidimiales morbi Maſara Squinantia, Fluxus ſanguinis e naribus Obthalmia. &c.
SIGNA CHOLERAE,	HIS ACCIDVNT	MORBI CHOLERICI.
Citrinitas coloris. Amaritudo oris. Punctio oris ſtom. Ardor. Nauſea Lamentatio. Sitis ualida. Siccitas linguæ Vrina citrina.	In ſomno res citrinæ. Vſtiones. Coruſcationes: Lites: quæ ſignificant ſuper dominio choleræ rubeæ, Prognoſticantes morbos futuros cholericos.	Tertiana Derſam Pleuriſis Colica Ictericia. Formica. Et cæteri.
SIGNA MELANCHOLIAE.	HIS ACCIDIT	MORBI MELANCHOLICI.
Liuiditas coloris. Acetoſitas oris. Paucus ſomnus. Multa cogitatio. Malus animus. Macida facies. Strictura ſup os ſtom.	Somnus perturbans, et horribilis. Videntur mœrores, res nigræ, & obſcuræ, Turbedo aſpectus. Prognoſticant morbos melancholicos futuros.	Quartana. Morphea in lepra. Cogitatio mala Defectus mentis Cancer Apoſtema durũ. Varices. Dolor ſplenis.
SIGNA FLEGMATIS.	HIS ACCIDIT,	MORBI FLEGMATICI.
Pigricies. Tarda mens. Negligentia. Fluxus ſaliuę. Multum ſputum. Multus ſomnus. Grauedo capitis Inflatio faciei. Paucus appetitus cibi.	Pauca digeſtio. Albedo coloris. Videntur in ſomnis flumina. Nix, Pluuia, Incubus, Prognoſticant futuros eſſe morbos flegmaticos.	Quotidiana Apoſtema molle Paraliſis Tortura oris Apoplexia Epilentia Et ſic de aliјs.

C Morphea alba, significat baras futurum.

Multi carbunculi, prognosticant dubayla futurum.

Multi noduli, prognosticant dubayla futurum.

Raucedo uocis, rubedo faciei cũ aliqua liuiditate, prog. lepram futurã

Imaginatio cimicum, muscarum, & pilorum in oculis, nisi sint a stomacho, progno. descensum aquæ in oculis.

Iectigatio faciei, progno. torturam oris.

Soda assidua, prog. cæcitatem, & proprie in senescentibus.

Iectigatio tocius corporis, progno. spasmum futurum.

Febris acuta, constipatio naturæ, uigilia, planctus, liuiditas oculorum quotiens accidit in pueris, prog. spasmum futurum.

Incubus si accidit multum, progno. epilentiam futuram.

Inflatio faciei, & rubedo uenarum oculorum, cum soda, prog. sirsen & birsen futuram.

Angustiosa cogitatio, & pusillanimitas absq; causa exteriori, prognosticant maniam. & melancholiam futuras.

Reumata multa, cum macie corporis, & pectoris strictura, significat ptisim futuram.

Ponderositas lateris dextri, & albedo egestionis, progno. ictericiam futuram ex opilatione.

D Inflatio palpebræ inferioris, prog. hydropisim futuram.

Assidua torsio dolorosa circa umbilicũ, prog. hydropisim tympanitẽ.

Nausea, cũ uentositatibus in parte dextra et sinistra, in hypocundrijs, cum defectu appetitus cibi, progno. colicam futuram.

Ponderositas utriusq; flanci, & extensio ipsorum, progno. apostema in renibus.

Hypostasis arenosa, prog. lapides futuros in renibus.

Hypostasis similis litargyro trito, proog. lapidem futurum in uesica.

Assiduus ardor urinæ, prog. ulcera uesicæ, & ueretri.

Torsio & ardor partiũ inferiorũ cum fluxu uentris, prog. dysenteriã.

Assiduus ani pruritus, progno. hæmorroides.

Mutatio coloris post sanationem alicuius morbi in eo, progno. existuram futuram.

Perturbatio cerebri post percussionẽ, aut casum, prog. apoplexiam.

Soda & dolor stomachi in principio ægritudinis, prog, subeth.

Iectigatio partium inferiorum hypocundriorum, progno. apostema in diafragmate.

Priuatio mundificationis sputi in empicis & pleureticis post. xl. dies, progno. ptisim.

Sputum rotundũ in pleurisi, si durat per longũ tempus, prog. ptisim.

Assiduus fluxus uentris habenti in utero, prog. aborsum fœtus.

Contabescentes mamillæ in habente in utero, prog. aborsus fœtus.

Nodulatio sang. in mamilla, progno. maniam futuram.

Duricies mammillę habentis in utero, significat dolorem futurum aut anchis, aut oculis. A

Fluxus intestinorum habentis in utero, significat ꝙ fœtus ægrotat.

Abundantia lactis habentis in utero, sῖcat debilitatẽ uiscerum futurã.

Mulier nisi post partum bene mundificetur de sang. partus, significat morbum in ea futurum, aut apostema in matrice, aut in epate.

Apostema accidens ex causa uulneris si subito absentetur, si uulnus est partis posterioris, prog. spasmũ: si anterioris, maniam, uel fluxum uentris, uel pleurisim, uel peripleumoniam.

Et summarie, quotiens caliditas, uel frigiditas egreditur modũ naturalem, uel sudor quotiens accidit in aliquo membro, prognosticat morbũ futurũ in ipso membro, & præcipue quotiens mutatur aliqua dispositio naturalis de modo eius cõsuetudinis approbatę, prog. morbum futurũ.

Hic forte aliquis dicet. Dignum & sufficiens nobis est, uti medicina breuiter: eo ꝙ sufficiens erat aliquibus medicis nostri temporis, de aqua ordei, seminũ, syr. acet. & tamarind. tamen si adest fluxus intensus, derelinquendi sint tamarindi. Et nulla abhibenda est æqualitas, aut distinctio in speciebus febriũ, sed si aliquotiens augetur febris, nutriendus est cibo agrestæ, aut re proxima eius regimini, in eo quod competit ipsi tempori: credendo cum ipso regimine conseruare uirtutẽ. Multiplicata est audacia euacuatione inutili, et derelictis medicinis distinctis ad utilitatem cuiuslibet morbi, & in eo quod ad cõseruandam uirtutẽ uidetur utile, ac dubietate remota, alias adhibita, curando morbũ frigidum cum medicinis calidis. Non minus superpositionis emplastrorũ prohibitiõe, in eo, quod emplastrandum est: et paucitate consyderationis in conseruatione uirtutis, quæ dicitur pecunia capitalis. Et dimissis dictis antiquorum medicorum approbatorum in curatione morbi, in eo cuius firmum est experimentum, & uerificatum, est utilitas iuxta ordinem cuiuslibet morbi excusat se in omnibus hijs: ꝙ complexiones mutatæ sunt, & curę quæ sunt in libris antiquorum medicorum, irritæ sunt & priuatæ. Obiectio. B

Respondendũ est huic cõtradictori: ꝙ medicus qui breuiter utitur eo quod dictum est, expulsus est a dignitate scientiæ: propter durabilẽ perseuerationem eius in quiete & pigricie mentis eius, & subiectionem executionis uoti eius. Et si executio uoti eius, & pigricies, sunt fundamenta eius quietis, eum expellentes a salute, se addiderũt periculo & uituperio manifesto. Dicitur enim pigricies, non uideri pecunia carere, & sollicitudo pons uictorię prędicatur. Dixit nempe Hippo. Vita breuis, ars uero longa. Vnde breuis est uita hominis, ad distinguendum rationem scientiæ medicinæ. Et hoc est contra opinionem quorundã, dicentium, ꝙ medicinæ documentũ tradendum est in una hora. Et medici rationis cõtradicunt dictę sectæ ingenij: unde dicũt, ꝙ possibile sit, ꝙ tradat documentum medicinæ in spacio sex mensium. timorosa est em̃ penes eos, calida medicina in cura morbi frigidi, ex ignorantia ipsorum in iuuamentis, Responsio.

C extimatione habita, ꝙ breuis cura facta cum medicinis frigidis, est minoris fallaciæ & nocumenti: & nõ respondet ratio extimationi eidem. cum usus medicaminis frigidi, fit maioris nocumenti in loco inconuenienti eius, sicut usus medicaminis calidi in loco incongruo. Et si aliquis contra dicat: ꝙ si utimur medicamine frigido in loco inconuenienti ei, nocumentũ eius nõ erit ut usus medicaminis calidi in loco incongruo eius. Respondendum est ei, ꝙ eius iudicium nõ est firmũ, & oppositio eius reuelat ignorantiã eius. quia secundum rationem nulla distinctio est inter ea. Sed audacia facta est in intensa euacuatione absq; opportunitate eius: & paucitas conseruationis uirtutis est maioris periculi. Et iam dictę sunt certæ conditiones, quæ obtinendæ sunt in cura cuiuslibet morbi, iuxta ꝙ ediderunt periti medici, consecutis prius cõditionibus prędictis in cõplexione, ætate, dispositione aëris, & aliorũ de quibus facta est adæquatio condigna studio & posse toto. Ignorata quidem intentione antiqua, eorũ ignorantiam occultant: dicentes, ꝙ dictum peritorũ est iustum: cũ sit significans super uiam salutis: tamen occultũ sensum habet, & manifestum. Et hoc certum est contra eos: ꝙ manifestus sensus dicti ipsorũ non potest firmari nisi post cognitionẽ medullæ sensus occulti ipsius. Et per studiũ satis faciens reuelatur rectitudo. Et qualiter id quod remouet morbum, poterit cõseruare uirtutem: & uirtus nõ seruatur nisi consimili. Et D morbus nõ remouetur, nisi per contrariũ: & qualiter simile & contrariũ possit indicari unum: et qualiter id quod remouet frigidum, possit remouere calidum: cum sint duo contraria: quorũ unum nõ inuenitur, nisi in priuatione alterius. Et abstinentia cibi penes eos facta in cura cuiuslibet febris. quia antiqui intellexerũt ꝙ in aliqua febre debet cibari patiens post paroxismum, & in aliquo tempore paroxismi. ut cũ fortis debilitas uirtutis adest, et dubitatur ne deficiat ex uiolentia paroxismi. Et in alio nulla est tradenda nutritio. Sed aliquãdo dubitatẽ de aqua ordei. Et uiri medici regimẽ propriũ distinguunt cuiuslibet morbi. Et si morbus est uelocis declinationis, subtilis materię, eminente uirtute forti, regẽdus est patiens cũ dieta subtili: & econuerso. Quare facienda est dieta iuxta morbos ipsorũ. Vbi uero dixerunt, ꝙ cõplexiones mutatę sunt: intentio ipsorũ debet declarari sic. Vtrum cõplexiones in toto mutatæ, an in parte, & si intentio ipsorũ sit, ꝙ in toto intellectualis ratio dictum eorũ refutet. quia necessario cõplexiones erunt æquales, aut inæquales: singulares, aut cõpositæ. Si singulares: aut cholericæ, aut frigidæ, humidæ, aut siccę. Si cõpositæ, aut calidæ aut humidę: aut calidę et siccæ, frigidæ aut humidę, aut frigidæ aut siccæ. Et sic de dicto ipsorũ intelligitur, ꝙ complexiones sunt mutatę: ꝙ in eis est addita decima cõplexio ultra quã dictum est in ipsa diuisione rationis. Et si intẽtio est: ꝙ in parte, mala est loquela ipsoꝝ in hoc, & nõ minus intentio. Sed iam in loquela reprobatũ est dictũ ipsorũ, ubi dixerunt: ꝙ mutatæ sunt in toto: possibile est, ꝙ intentio ipsorum sit, ꝙ complexio calida in hoc tempore dominatur super hanc regionem: et si super hoc cadit intentio ipsorũ, licet non sequatur eam ipsorum loquela,

Distinctio regimis morbi.

notum est, quod iuxta eam utendum est eo quod dixerunt medici, ad curandum morbum frigidum cum medicamine calido, in ętate, regione, & aere, prout competit. Et si quis allegat: qualiter hoc intelligendum, et quare si complexio calida dominatur super aliquā regionē aliquo tēpore, nō utimur medicamine calido in cura morbi frigidi: licet hoc raro inueniat. Medici dixerunt certam significationem super quamlibet regionem multæ caliditatis, aut frigiditatis. Vnde certificata specie morbi, & cognita caussa eius, consequutis conditionibus prædictis, utendum est in eis medicamine iuxta modum ipsarum: & si morbus est calidus, curandus est cum frigido: si frigidus, calido. Et si complexio calida dominatur super aliquam regionem, utendum est medicinis calidis: in alijs regionibus, frigidis. Et si dominatur in aliquo tempore in quo dominabatur frigiditas, conseruandæ sunt conditiones regiminis quæ conseruantur in hyeme, uel æstate: nā de frigiditate hyemis non potest dici sicut de caliditate æstatis. Et si dicat, quod omnis regio est calida, & in qualibet complexione non diuersificatur hyems et ęstas, neq; ęthiopes, neq; scoti. Et si hoc esset, negaretur ab eo testificatio rei certæ: & quilibet homo licet tempus agat aliquid in complexione eius, si credit quod hoc agat in quolibet animali, & uegetabili, subuertendo naturam cuiuslibet frigiditatis ipsorum ad caliditatem, sequeretur quod portulaca fieret calida, & lactuca: & quod complexio frig. cuiuslibet animalis, potest mutari ad caliditatē agentē in tempore in eam. certificata enim sunt per medicos famosos signa caliditatis & frigiditatis. Vnde prout inuenimus signa significantia super morbos ipsos, remouere debemus cum eis contraria. Vbi uero contradixerūt, prohibēdo emplastra: certū est, q̄ medici cōposuerunt de hoc lib. et dixerunt utilia, & ipsorum utilitates. Et iam intelleximus per aliquos, quod ipsi sic allegant: quod impossibile est, ut aliquod emplastrum non sit calidum, aut frigidum. Et si calidum, attrahet ad locum cui superponitur superfluitatem additam super eam, quæ est in eo: si frigidū, prohibet dissolutionem eius quod est in eo. Et hæc allegatio est inepta. cum dictum eorum iaceat super diuisionem insufficientem. Secuti sunt in omni diuisione hoc quod non debent sequi. Insufficientia uero diuisionis oritur tali modo. Quia qui diuisionem alicuius rei debet facere habeat præsentes omnes diuisiones rei integræ quam diuidere conatus est, & eas diuidat ordinarie: et si aliqua pars diuisionis occultatur, & non manifestatur, contradictori eius dicere potest, quod talē diuisionē negasti: & id quod dixisti, quod impossibile est, quod omne emplastrū nō sit calidū, uel frigidū, non est uerū. quia possibile est, quod sit temperatū: ergo nec cal. nec frig. Etiā sequuti sunt in q̄libet diuisiōe dicta per eos id q̄d nō debēt sequi tali modo: dicētes, quod cal. attrahet ad locū superfluitatē. Et hoc est ineptum, imo falsum. quia possibile est, quod sit calidū, & non attrahat. quia inuenitur cal. non attrahens, sed turbans, dissoluens, & congelans sicut medicinæ calidæ dissolutiuæ, quæ dissoluunt, & non attrahunt super

C fluitatem ad locum. sicut camomilla quæ dissoluit, & attrahit de sui proprietate. Et corpore purgato, licet aliquis locus in eo emplastretur cum eo quod dissoluit & attrahit, non attrahetur aliquid per id propter purgationem corporis præcedentem. ut patet in adamante, qui non attrahit nisi affuerit ferrum: & est simile de humore peccante superfluo, qui ante purgationem ab emplastris attrahitur, sed post euacuationem non, sed dissoluitur. Etiam ubi dixerũt. Sed frigidum prohibet dissolutionem: non uerum, quia possibile est, quod emplastrum sit frigidum, & non prohibeat dissolutionem, sed erit frigidum & dissoluens. ut farina ordei, aqua permanens. In quo est secretum secretorum medicorum antiquorũ & philosophorũ. Etiam aliqui dicunt, quod quãdo emplastrum est frigidum, reuocat calorem ad interiora corporis. Et hoc dictum est diuersum alteri. quia reuocatio caliditatis, necessario dissoluit ex ui caliditatis inmissæ. Verumtamen de superpositione rei frigidæ, si durauerit super membrum, licet in primis fugiat caliditas ad interiora, tamen ob assiduitatem eius continuabit̃ frigiditas eius, cum interioribus suis, itaq; fient unum & idem. Quia in habentibus symbolum, facilis est transitus. Res etiam frigidæ iuuant ad dissoluendum. quia quotiens calefit membrum, egreditur ab æqualitate complexionis in membro debilitãte illud, & debilitatum non potest dissoluere id quod in eo est: tamen quando superponitur ei frigidum, infrigidando illud, inducit ad æqualem complexionem, et uirtutem: & uirtus corroborata in eo, dissoluit id quod obtinetur in eo. quia quotiẽs membrum fit in ęqualitate, attrahit ad se iuuamenta,
D & expellit nocumenta: & res reducta ad naturalem complexionem reducetur ad consuetudinem. Et si aliquis dicat: si ponatur calidum cum frigido, nullius erit utilitatis, & effectus unius irritabit effectum alterius. Dicetur ei, quod non, sed magnæ utilitatis erunt, & inducentur ad æqualitatem. Suscitatur enim ab ęqualitate effectus æqualis, & dissoluet propter caliditatem quę est in eo, et prohibebit superfluitatẽ: et infrigididabit propter frigiditatẽ, et mortificabit mortificatiõe utili et ꝑ futura. Ergo in quolibet ipsorum est magna utilitas, si compositione elemeniali fuerint continuata, & debito regimine naturę recta. Et non sequitur q̃d dicitur: postq̃ compositio cadet inter ea, paratur utilitas cuilibet eorum. cum composita plura sint de calido & frigido, & ex ęqualitate ipsorũ exeant utilitates & iuuamenta in eo super quod fuit compositio ipsorũ. Vnde cum morbus habeat quatuor tempora, sicut annus. s. principium, augmentum, statum, et declinationem, quodlibet ipsorum temporum exigit medicamen diuersum aliis tẽporibus. quia Principiũ exigit res confortatiuas, et repercussiuas, scilicet frigidas, & prohibitiuas: et cum tunc in ipso tẽpore principium inanitionis sit, & in mẽbro non sit de quantitate, de qua dubitandũ est de priuatione dissolutionis, illud tempus exigit id quod ꝓhibet manationem ad membrũ, & restitui ei uirtutẽ ad expellendũ. Tempus vero augmẽti exigit id q̃d dissoluit, adiuncto tñ cũ eo quod infrigidat. Et hinc

et hinc postea contiugit etiam, quod tempus status, eo quod manatio eius finem habet, exigit id quod dissoluit, tamen adiunctum eum eo quod infrigidat cum multa dissolutione, & id quod infrigidat cum minore infrigidatione. Tempus autem declinationis, dissolutiua absq; infrigidatione. Et cum tunc materia sit in principio dissolutionis, & uirtus sequetur, est uictoria super morbum. Etiam dixerunt periti medici de iuuamentis emplastrorum in toto, cui opportuna uidentur. Et si quis dicat: quod incompetens est superpositio emplastrorum. Dicere debet, quod medici peccauerunt ubi dixerunt, quod iuuabilis est superpositio emplastrorũ: aut quod competens erat ipsorum superpositio: tamen nunc amissum est iuuamentum ipsorum ad corroborãdum errorem ipsorum. quod tñ falsum est et erroneũ, quia medici uerũ dicunt, & affirmãt, q emplastrũ proximũ sit mẽbro cui superponit: cũ rebus alijs sumptis et bibitis, eius effectus maioris iuuamẽti erit. quia res sumptę & bibitę multã muatritionem sequuntur, anteq; competentes sint membro, debilitatis uirtutibus ipsarum, non ad modũ emplastri, in eo tñ sunt manentes absq; aliqua diminutione effectus eius. Et de Canone Curarũ hoc iustũ uidebatẽ, quod medicamen continuetur cum membro curando de proximiori loco et utiliori ipsius. Et ad id quod dixit, quod emplastrũ iuuabile fuerit: tamen defecit iuuamentum ipsius, propter mutatiõem locorum, complexionũ, & temporum anni, satis factum est ei superius qualiter intentio ipsorum inepta. B Et Deus excelsus subueniat nobis, ad discernendum scientiam ueram, inducendo nos sua gratia ad rectitudinẽ, & semitam rectam, iungendo siccum humido, in quo totum iacet magisteriũ: cũ ipse solus, fons, et origo omnis sciẽtiæ existat, intellectusq; creatæ et increatæ. Cui laus sit & gloria semper per infinita seculorum secula,

AMEN.

INDEX CANONVM præmissorum in singulos Tacuinos sequentes.

Intellectus, & partitio uniuersalis Tacuinorum III
Tabula uniuersalis ægritudinum, & morborum cum speciebns eorundem VI VII

CANON

Febris Ephimeræ VIII
Febris Putridæ X
Apostematum XI
Morborum superficiei corporis ex caussis interioribus non appropriatis alicui membro XII
Morborum accidentium Capiti, & Faciei XIII
Morborum accidentium Manibus & Pedibus XIIII
Vulnerum, & Vlcerum eo.
Combusturæ ignis, extractionis telorum, spineçq́, percussionis item cum fustibus. XV
Morsuum & punctorum animalium uenenosorũ XVI & seq.
Medicinarum mortiferarum XVIII. XIX
Sodæ, & specierum eius XIX
Morborum Cerebri XXI
Medullæ spinalis XXIII
Palpebrarum XXIIII XXV
Coniunctiuæ XXVI
Corneæ eo.
Vueæ, Cristallinæ. &c. XXVII
Neruorum Visus, & dolorũ Aurium XXVIII
Narium XXIX
Odoratus, & Linguæ XXX
Labiorum, Oris, & Dentiũ eo
Gingiuarum, & Vuulæ XXXI
Morborũ Gutturis, Epigloti, Pulmonis, & Cannaliũ ipsius eo.
Sputi sangninis, & saniei: morborum item panniculi, cerebri, diafragmatis, & Cordis XXXIII
Morborum item Cordis XXXIIII
Hysophagi, & Stomachi XXXV
Stomachi itcm XXXVI & seq.
Intestinorum, & partium inferiorum XXXIX
Epatis XL
Hydropisis, morborum item Fellis, & Splenis XLI
Splenis item, & Renum XLII
Vesicę, Sifac, et Testiculorũ XLIII
Testiculorũ item, et Veretri XLIIII
Matricis eo. & seq.
Mammillarum XLVI
Ancharum, et Pedum XLVIII
CANON ultimus, generalem instructionem & obseruantiam tradit, tam Medico, q̃ ægro in ministrandis, & recipiendis medicinis. XLIX.

TACV-INORVM

TABVLAE PARTICV-LARES.

	NOMINA	Complexio Aetas Tempus Regio Salus, uel tior	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Ephimera ex rebus calidis exterioribus,	Calida Iuuenilis Aestiuum Meridiana. Salubris	Ex calidi. spūs cali. rebus extrinsecus, ut a sole, & aqua sulfurea	Caliditas tactus capitis: paruus pulsus, & uelox	Nulla fiat	Cū odore sandali, cāforę, & aq̄ rof. infrigidatiōe frontis, & salis fricatōe olei & aneti.	Infrigident̃ anteriora capitis cū aceto, & aq̄ frigi. in tribus partibus eius
2	Ephimera ex pusculis	Calida Senilis Aestiuum Septentrio. Salubris	Ex suffocatiōe superfluitatis fūo sę cū spissitudine corporis & ꝓhibitiōe dissolutionis	Restrictio cutis & qñ tangit̃ in pri. modica caliditas, & deinde fortificabit̃	Minuatur mediana, ne declinet ad putredinem	Cooperiat̃ uestibus delicatis & utatur fricatiōe leni, et balneatiōe postea	Cum fricatione & coopertione facta cū pannis
3	Ephimera ex cibo, & potu calido.	Calida Iuuenilis Aestiuum Calida Salubris	Ex sumptione nutrimentorꝫ uel medicinarum calidarū	Rubedo faciei & oculorꝫ, aridit. oris eiusq; amaritudo epatisq; inflammatio stomachiq;	Nulla fiat	Cum aqua ordei & mucillagine psillij & Iulep	Vtat̃ lactucis, citrullis, uel medulla ipsorū, uel granatorum
4	Ephimera ex labore	Sicca Iuuenilis Aestiuum. Calida Salubris	Ex exercitio ę qualitatē transgredientē	Ariditas oris cutisq;, & paruitas pulsus	Nulla fiat	Cū balneatiōe leniq; fricatione, oleoq; uiolarū, galliculisq; & hædis	Cum quiete, unctiōe, balneo & dormitione
5	Ephimera ex impetu	Frig. & sicca Iuuenilis Aestiuum Occidentalis Salubris	Ex exitu san. & spiritus ad superficiem corporis	Eminens ocu. inflatio, & rubedo faciei & ardor, & rubedo urinæ	Nulla fiat	Vtatur quiete anhelitꝰ, odore cāphore, & aq̄ rof. & potu Iulep cū niue	Vtatur ęquali anhelitu, quiete & dormitione
6	Ephimera ex angustia.	Frig. & sicca Senilis Autumnale Sicca Salubris	Ex ingressu caloris & spiritus ad fundū corporis	Oculi cōcaui, & arida facies & parua	Nulla fiat	Audiat uoces leticiæ, & utatur balneo, & gallinis	Vtatur leticijs diuersis, comestione citrullorum & cucumerum
7	Ephimera ex uigilijs	Frigida Senilis Autumnale Sicca Salubris	Ex digestione pauca cibi, & modico spiritu animali, uel priuatiōe eius	Oculi concaui sicci declinātes ad somnū, grauis motus eorꝫ faciei īflatio, et albedo urinæ	Nulla fiat	Vtatur odore olei, uiol. & somno, & sumptione galliculorum	Vtatur somno balneo, & quiete
8	Ephimera ex apostemate	Calida Iuuenilis Veris Meridionalis Salubris	Ex calidit. spiritus ex uicinitate apostematis facta deueniet ad cor	Fortis rubedo faciei, magnus uenter & extēsus, alba urina	Cum minutione fiat	Cū aqua ordei granat. & Iulep, & cucurbita cocta cum agresta	Vtat̃ quiete in locis frigi. comestione lactucę & maluę

COMM. REIP.

1 Omnis Ephimera curari debet remotione caussæ inducentis eam. Et si fit ex calore solis, uel alias calidis, effundatur super caput aqua rosa. mixta cũ aceto, & oleo rosa. sæpe infrigidata cum niue: tum cum pannis lini. & mutentur panni q̃cito calefiunt. Et cessante febre, balneetur cum aqua ebullita cum uiolis, nenufare, & camomilla. Et utatur ptisana infrigidata cum zuccaro albo, & pane infuso in aqua niuis, aut in iure cucurbitarum, coct. cum agresta, aut cum passulis, Deinde utatur quiete post cibum, aut dormitione.

2 Locetur patiens in camera tepida, & cooperiatur pannis delicatis, et fricetur corpus leniter. Et cessante febre, balneetur, & post balneum cooperiatur pannis: & cibetur galliculis frixis uel assis: & utatur odore maioranæ. Et si febris non remouetur finaliter, & aliqua parte remanet in corpore cum aliqua diuersitate pulsus, & urina indigesta, possibile est, q̃ declinet ad putridam. Quare fiat minutio, si sustinẽt uirtus, ætas, tempus. Et utatur ptisana. Deinde syrup. lumarum. Et cessante febre, cibetur cibo frigido, facto zirbeg cum aceto.

3 Locetur patiens in camera frigida, si tempus est æstiuum, utendo potu aquę seminis portulacæ mixtæ cum iulep, & aqua granat. infrigidatis cum niue, & cibo cucurbito coctæ, cum agresta, uel spinaciarũ coctarum cum oleo amygdalarum, & farina hordei, uel tritici, cum aqua frigida, zuccaro albo. Et si tempus est hyemale, moretur in loco ęqualis aeris: & bibat de syrup. agrestæ. Et declinante febre, balneetur. Deinde quiescat per horam. Et cibetur galliculis coctis cum agresta, uel succo granatorum. Deinde multo somno utendum est.

4 Vtatur patiens quiete, & ocio locis conuenientibus, tempore imminente. Et cessante febre balneetur, & sedeat in pila aquæ frigidæ: & post eius exitum de ea fricetur fricatione leni, facta cum oleo, uiolis, uel nenufare. Et lauetur aqua multa tepida. Et cibẽt galliculis, extremitatibus hædorum, lactucis, endiuia, & portulaca: multo cibo sumpto in pluribus uicibus, ad restaurandum id quod dissolutum est in corpore.

5 Audiat patiens sermonem ornatum de nocumento corporis accidente ex impetu: ut attribuatur ei reprobatio eius culpæ, tamen in ornato colloquio, mitigante eius impetum. Et cessantibus impetu & febre, balneetur: & sedeat in aqua dulci, tepida. Et si tempus est æstiuũ, lauetur aqua frigida. Et utatur quiete, & odore herbarũ frigidarum, & odoriferarũ, & potu aquæ granatorum mixtæ, cum iulep & niue: & cibarijs confectis de agresta, uel aqua granatorum, & piscibus asperatilibus, coctis cum aceto. Et postea multo somno.

6 Mitigetur angustia patientis sermone reuelante nocumentum corporis, accidens de angustia incorrigibile, & inducente ipsum ad gaudium & risum. Et audiat diuersas cantilenas, utendo solatijs, & fricatione corporis moderata. Et post declinationem febris, balneetur cum aqua calida. Et cibetur cibarijs conuenientibus, ut carnibus hædinis, & agninis, & piscibus asperatilibus. Et si tempus est æstiuum, locetur in loco frigido: si hyemale, in loco tepido. Tamen parum dormiat.

7 Vtatur patiens odore olei se. cucurbitæ, confectis cũ uiolis, & epithimate super caput, facto cum aqua ebullita cũ uiolis, nenufare, cortice papaueris, & ordeo fracto. Et cessante febre, balneetur in camera media cum aqua tepida & dulci: & fricetur. corpus (alias caput) oleo: & quiescat per horam. Et cibetur cibarijs tenuibus, ut galliculis. Euitato coitu. cum ipse nimium corpus deficcet.

8 Illiniatur apostema cum rebus conuenientibus, frigidis & stipticis. ut sandalis, aqua rosa, aqua semperuiuæ. Et utatur potu rerum frigidarum. ut psillij, aquæ seminis portulacæ, & rob, agrestæ: cibo cucurbitarum, uel pisorum, uel spinaciarum coctarum cum aqua granatorum. Euitetur balneum, & motus, donec declinet morbus, & dissoluatur apostema.

4 De eo quod multiplicatur in Febre spiritus, quæ dicitur Ephimera.

	NOMINA	Complexio Aetas Tempus Regio Salus, uel tior	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Febris Tertiana	Cal. & sic. Iuuenilis Aestiuum Calida, & sicca nõ tior. sĩ ĩẽpol.	Ex humore cholerico	Rig. mul. pũctio ut acus, cal. pungẽs, fœtor urinę eritq; ignea. Et si erit ĩtra uen. erit pmi. mẽt. cũ eis.	Cũ succo granati. pulpaq; ipsius, & zuccaro.	Cũ syr. ros. acetoso, cũ niue & ptisana, cũ syr. uiol. aqua cucumerũ sarac. spodio, & iulep.	Cũ succo granati, muzi, portul, citrulli, & aq̃ frisi in stoma. & apostemate. si est debilitas.
2	Tertiana duplex	Cal. & hu. Adolesc. & iu. Veris Meridiona. Timoros. in fi.	Ex flegmate, & cholera rubea putrefactis.	Erit cõtinua, alleuiatq; in die, & fortificat̃ in nocte, & rigor in tertio erit fortis	Cũ trocis. uiol. & cum turbit, polypod. & cassia fistula.	Cum ptisana cũ zuccaro, & syrup. acetoso, quiete & ocio.	Cum ptisana, & farre ordei.
3	Quartana	Frig. & sic. Senescens Autumna. Occidentalis Nõ timorosa	Ex humore melancholico.	Rigor ĩ princ. & grauedo, fri. tot. cor. & ñ erit cal, acuta, uri. fętẽs, ĩdig. dimit. p biduũ, affli. al. die.	Cum minutione, si san. est niger, & decoctio. epithimi post digestio.	Cum zuccaro ros. 3 vĳ. syrup. acet. unc. iĳ. s. & gallicu lo cocto zirbeg, uel frixo.	Cum uua iudaica, & spinacĳs frixis cum elmori.
4	Quotidiana	Frig. & humi. Adolesc. & iu. Hyemale Frig. & hu Timorosa	Ex humore flegmatico.	Frig. extremitatũ, cũ horripilatiõe, pauca siti, subtili urina, uel turbida, uel spissa, uel rufa.	Cum uomitu, turbit. agarico, sale quotidiano, & aqua calida.	Cum zuccaro, syr. acetoso, & bistarda assa in ueru.	Cũ ptisana & modica parte feniculi, et cibo de blitis, spinacĳsq; cũ aceto, & elmori coctis
5	Sinocha continua	Cal. & humi. Adol. & seni. Veris Meridionalis Tioros. in fine	Ex sanguine.	Grauedo cor. remissus anhelit⁹, spiss⁹, sitis, t̃bamẽta: rub. oculorꝝ, cor. urina, mag. puls⁹, uar.	Cum minutione medianę.	Cũ syr. agrestæ, & acet. simplici & rob acetosit. cũ aq̃ niuis, et ordei, cũ suc. gran. muzi, et iul. bib.	Cũ mucil. psilĳ, aqua tamaridorꝝ, et prunorũ, uel medullę cucumeris, citrulli cũ agresta.
6	Febris composita	Iuxta humor. Adol. & senil. Autũni & uer. Meridionalis Tioros. in fine	Ex putrefactione duorum humorum, uel plus	Iuxta dominationem humorum putrefactorum.	Cum euacuatione humoris cõdominantis.	Cum tẽperato regimine iuxta modũ hũoris, cum studio & cõsyderatiõe.	Cum medicinis conuenientibus utriq; humori.
7	Ethica	Cal. & sic. Iuuenilis Aestiuum Cal. & sicca Tioros. in fine	Ex præcedẽte feb. adurente, uel pauco cibo, uel tristicia, uel regimine cal. & sic.	Nullus dolor, neq; remissio, neq; aliq̃d accñs feb. put. sed fortior fit penes cibum & somnũ.	Nulla fiat.	Cũ syr. papaue. ingressu balnei, & pilę aquę tepidę, gallinacei extremitatib. uel coctis, spidebeg	Cũ ptisana, et piscibus cõueniẽtib⁹ spidebeg, aut frixis cũ elmori cucu. citrullis, et ouis mollibus.
8	Consumptio	Cali. & sic. Iuuenilis Aestiuum Cal. & sic. Tioros. in fine	Ex apostẽate ca. ĩ pectore, uel calidit. lędẽte cor, & desiccãte hũi. eius, uel ex cã inducẽte ethicã.	Oculi concaui, clausiq;, arida facies, siccaq;, siccũq; corpus, aures citrinę, tortuosę, mirach siccũ durus pulsus.	Nulla fiat.	Cũ tro. cãforæ, & syr. iuiubarũ, aq̃ melonũ, et endiuię, et gallicu lis spidebeg, cũ oleo amyg. papauere recẽti.	Cũ ptisana, papauere, balneo, & sessione in aqua tepida, uel cũ piscibus cõuenient. spidebeg, uel ouis mollib.

1 Post euacuationẽ humorum in die paroxismi, bibat de aqua tamarind. cum syr. acetoso, & iulep, & succo granati: & alia die bibat ℥ v. ptisanæ, cũ unc. 1. zuccari: & post. iiij. horas unc. 1 ß. syrup. acet. simplicis. Sugat granatũ muzum, cum aqua prunorũ, & acetum, si tempus est æstiuũ. Infrigidentur nutrimẽta cum niue: moretur in aëre frigido: si hyemale, in aëre temperato. Et si accidit nausea cum amaritudine, uomat cum syr. acet. & aqua calida: & post uomitum bibat de syrup. agrestæ, & syrup. granati.

2 Post signa manifestæ digestionis euacuetur humor decoct. absinthij, aut cum eo quod dixi superius. Dimittatur cibus in die paroxismi: & si uirtus non sustinet, bibat de pulte aquæ furfuris, cum zuccaro post declinationẽ paroxismi: deinde de ptisana: deinde de syr. acet. & trocis. ros. Det̃ ei, & cibet̃ galliculis, pdice, zirbeg coctis.

3 Si accidit æstate in iuuene, breuiter utendũ est cura prædicta, tenui dieta, cum iure perdicũ, & galliculis coct. spidebeg, uel zirbeg. Euitatis cibis grossis, & piscibus, lacte, & fructibus, carne hircina, uaccina, & lentibus, & toto eo quod generat uentositates. Si accidat alio tempore, minutio fiat, si conuenit uirtuti, ætati, & tempori. Et post digestionẽ cum decoct. prædicta euacuetur. Et post paroxismũ cum trocis. polyan, & syrup. acet. & uomitu facto in die paroxismi, siue cum syr. acet. infusa in eo radice cũ aqua calida, cocta cum aneto. Et dixit Bimmasus, ꝙ pili barbæ hirci si ligentur in collo patientis quartanam, iuuabunt contra eam. Similiter tela araneæ, trita cum oleo, illinita super corpus. Et similiter indumentum uiri indutum super parturientem, dum non lauatur, iuuabit contra eam.

4 Debet studere in hac febre ad euacuandũ humorem absq; infrigidatione caliditatis. Et si accidat sitis, da ei iiij ℥. ptisanæ ante paroxismum per sex horas: deinde per iiij. horas ℥ ij. syrup. acet. cum aqua frigida. Et si ibi non est sitis acuta, breuiter utendũ est zuccaro ros. & syr. acet. Et si uirtus est debilis, cibetur bistarda, galliculis coctis, zirbeg, & confortet̃. Et manifestatis signis digestionis, euacuet̃ turbit, agarico, & iera pigra ana. ℥ ß. sale indiano, danik. v. tritis, & sumptis cum aqua tepida mane, tempestiue: & unc. 1. syrup. acet. aqua calida, sale grosso fracto. Et si febris sit chronica, & debilitat̃ stomachus, da ei de trocis. ros. ℥ 1. mastice, xyloaloe ana. danik. ij. tritis bene cum ℥ vij. zuccari albi ros.

5 Post minutionẽ bibat de syr. acet. simplici, & sugat de granatis muzis. Deinde si uirtus est debilis, cibet̃ iure galliculi cocti cum agresta: & si est fortis, cum lactucis, medulla cucu. aut spinacijs coctis cum agresta. Deinde quolibet die ante ortũ solis, bibat de succo granati muzi: & post ortũ solis de ptisana cum zucca. Deinde de syr. acet. simplici cum aqua frigida: & cibetur cibis de agresta prædictis. Et si morbus est chronicus, & natura sicca, leniatur cũ manna, tamarind. et prunis infusis in syr. uiol. & suppositorio confecto de maluauisco, baucac, zuccaro rufo: aut cum clisteri confecto de zucc. oleo sisami, elmori, & aqua blitaꝝ. Et si sentitur dolor in uisceribus, & constipatur uenter: ne des ptisanam, nisi post mitigationem doloris, & solutionem naturæ. Et si nigrescit lingua, illiniatur mucilagine psillij, & iulep, & oleo ros. Et bibat de semine portul. spodio, cum iulep.

6 Cura eius componi debet de cura feb. singularis: & si æqualis est compositio humorũ inducens eam, fiat regimen cum cibis ex medicinis conuenientibus cuilibet speciei eius. Et si auget̃ unus super aliũ in ea, curet̃ augens. Et similiter si unus ipsoꝝ est maioris periculi, curetur ille. Et si febris composita lædit corpus cum desiccatione: detur ei de trociscis camforæ: humectet̃ corpus ptisana. Sed rigor, & horripilatio in his febrib. curentur cum potu aquæ calidæ, & ligatione musculoꝝ tibiarum, facta cũ fascijs latis. Fricetur pars inferior pedũ & manuũ in aqua calida, & cooperiat̃ cum pannis. Et si rigor est continuus, & multus, fricetur corpus moderate multis manibus in uno momento: ut cõmunis fiat fricatio in omnibus membris: & ungatur oleo cocto cum mentastro. Et si bibit in rigore accidente in febre flegmatica ℥ 1. mentastri, cũ syr. acet. iuuabit contra eum.

7 Locetur patiens in æstate in loco frigido, in quo flat uentus borealis, sistentibus cõtra eum cursibus aquarum in uasis fictilibus, cum ros. & nenufare, uiolis, floribus pirorũ & pomorum, folijs salicis, & extremitatibus uitis, cũ aqua ros. sandal. & camfora roratis: & dormiat super lectum planũ. Et si tempus est hyemale, moretur in loco tẽperati aëris: ꝙ nõ horripilet̃. Euitet laborẽ, motũ, uigilias, famem, sitim, & coitũ. Et bibat de ptisana cũ zucc. albo. Et cibetur cum pulte farinæ similæ, zucc. & olei amygdalarum: uel cum granato bono, & pomis bonis, ficubusq; pharaonis.

8 Si non est fortis caliditas, bibat de trociscis camphoræ, cum lacte mulieris, aut asinino hora suæ mulsionis. Et si est fortis caliditas, de lacte acido uaccino. Et si natura est sicca, leniat̃ trociscis spodij retentiuis, uel dragea luti, & syrup. myrti: uel de dragea ista dentur ℥ ij. Recipe medullæ sem. cucur. citrulli, & cucum. torrefactis ana ℥ 1. gumi arab. amidi, luti caprini, spodij ana. ℥ ß. sem. portul. torrefacti ℥ 1 ß. sandal. alb. sem. acetosæ, castaneæ ana. ℥ ß. camphoræ danik. 1. terantur omnia: & de his sumatur cum rob myrti. Et cibetur cibis coctis cum agresta. Tamen ipsę exorient̃, & torrefiant prius, & coquantur particula citonij: & superaspergatur ei de glande trito. Et si declinat natura ad perfectam siccitatem, sugat de lacte fœminæ: & epithimetur super corpus. Et cibetur galliculis tritis, coctisq; particulis pomorum & citonij.

3 De eo quod multiplicatur in eo de Apostematibus secundum species ipsorum

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Flegmon	fal.in mēb.ign. Montana Veris Adolescens. Cali.& sic.	Intrinsecus ex repletiōe san. Extrinsecus ex uulnere fractu ræ, uel dislocatione.	Dolor, inflatio, extensio, & for tis calidi. eius: & man⁹ repulsio quando cō primitur.	Cum minutione fiat.	Infrigideť sand. auellana indiana, & luto arm. sief, memite, rasura cucur. ros. & aq̄ sempuiuę	Emplastreť pa lio, & aqua endiuiæ, tufulæ, lētibusq̧ excoriatis, tritis cū aqua endiuiæ.
2	Formica	fal.in mēb.ign. Calida Aestiuale Iuuenilis Calida, & sicc.	Ex fluxu cholerę rubeę subtili.	Adustio in cute: & possibile est, ꝙ fiat cum ea pruritus cū caliditate.	Cum aqua fructuum fiat, & scamonea.	Liniatur cū sief, memite, acacia icio, & aq̄ endiuię, uel aqua plantaginis.	Cum lentibus coctis cū aqua ros. uel aqua ramorū portul. & capillis ustis.
3	Apostema molle	Salubre Frigida Hyemale Senilis Frig.& humi.	Ex flegmate æquali in subtilitate, grossiciæ, & uiscositate.	Albedo coloris, & mollicies apātis: nulli⁹ dolor qn̄ cōprimiť cū digi. sed remanet cōca.	Cum turbit, pulpa coloquin. & pillulis de ieræ.	Cum aqua & aceto, in q̄bus infundiť spongia, uel lana ad emplastrādum cum ea.	Cū sale & oleo ros. aut aqua ebullita cū aneto, & aceto, et spongia infusa in eis.
4	Apostema durum	Salubre Frig.& sic. Autumna. Senilis Frig.& sic.	Ex humore puro, qui est fęx sanguinis.	Durities, nulli⁹ dolor, color liuidus declinans ad albedinē, uel ad colorē corporis.	Cum decoctione epithimi, pillulis de lap. lazuli, uel armeno.	Cū unguento diababalon.	Cū cera, oleoq̧ uetusto.
5	Herysipela	tio.in mēb.no. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex sang. subtili & cholera rubea.	Rubedo, inflāmatio, dolorq̧: & possib. est ꝙ fugiat sang. qn̄ cōprimiť, dein de reuertitur.	Per minutionem, & per aquam fructuum.	Cū emplastro rasuræ cucur. semperuiuæ, & aqua plantaginis.	Cum emplastro portul. & succo lactucæ.
6	Cancer	tio.in mēb.no. Frigida Autumnale Senescens Frig.& sic.	Ex cholera nig. si pars ipsi⁹ est intra uenas, & pars extra uenas.	Fortis durities, habens formam ad modum cancri.	Per minutionē: & si in matrice, cū prouocatione menstruorū, & decoct. epithimi	Illiniatur tucia, & lytargyro, cerussa, oleo ros. & modica cera.	Cum cera, & oleo, & luto armeno.
7	Dubeyla	Tioros.in fine Meridionalis Hyemale Senilis Humida	Ex fleg. grosso, malo, & sang. turbido, qui est fęx aquæ.	Declinās ad duriciem cū minori humiditate, et cōpressione saniei.	Per minutionem, & lenitionem.	Cū emplastro ficus coctæ, ordei farinæ, sale, & sepo.	Emplastreť pane infuso i oleo, & aqua.
8	Glandulæ, & Scrophulæ.	Salubris Meridionalis Veris Iuuenilis Humida	Ex flegmate grosso.	Durus tactus, nisi sit mellina glādula: & minus cōprimeť ꝙ sanies.	Per minutionē, & decoct. epithimi.	Cum unguento diababalon.	Cū emplastro farinæ ordei, lupinorū an̄ distemperatis urina pueri, uel aqua.

COMM. REIP.

1 Si corpus non est repletũ, curet̃ rebus mollificatiuis. ut oleo tepefacto, & aqua tepida. Emplastret̃ farina ordei, maluauisco, & alumine. Tamen si est repletũ, euacuetur, & infrigidet̃ apostema cum cymolea, sandal. & aqua lactucarũ: & post quatriduũ misceatur eis farina ordei, uel tritici. Et si in principio passionis accidit ei dolor, non debet fieri cura cum infrigidatiuis, corroboratiuis, & stipticis, sed cũ mollificatiuis. sicut oleo ros. & cera, infusa in eis spongia, & superposita. Et cibetur patiẽs cum piscib. coctis aceto, & spinacijs: uel medulla citrul. cucu. Et si caliditas imminet fortis, bibat ptisanã, aquam granatorũ, syrup. acet. sem. portul. Sed in fine emplastretur camomilla, corona regia, mixtis cum mucil. sem. lini. Et si facit collectionem in eo, & non dissoluitur, ferro aperiatur: & extrahatur id quod in eo est, & impleatur pannis de lino decenter: & ligetur super illud.

2 Vtat̃ in sua cura desiccatiuis absq; mordicatione. Et formica est ulcus indigens in cura eius desiccatiuis. ut luto cyprino, cymolea æqualiter mixtis: & acacia in par. ʒ. & distemperatis in aqua ros. Et si corroditur, & indiget multa desiccatione, Recipe gallæ recentis, myrti succi ana, foliorũ lilij m. 1. terantur bene, & misceant̃ cum oleo ros. cum qua liquefiat cera: & cum eis fiat illinitio. Bibat sem. portul. mixtũ syr. agrestæ. Cibetur cucur. cum aqua granatorum coctis.

3 Et si generat̃ ex uentositate uaporosa, ut accidit laborãtibus corrupta cõplexione, & ebrietate, remotio ipsius potest fieri cum sale trito, dissoluto in oleo ros. ut prędictũ est. Tamen si fit ex materia flegmatica, post laxationẽ euitentur cibi generantes flegma. ut pisces, lac: & emplastetur sale, & aloe, aliqualiter tritis, & distemperatis aqua nitri & modico aceto. Et si potest opilari, ligari debet: sed incipiat ligatura inferius, & ascendat superius fortior & durior.

4 Post euacuationẽ emplastrum fiat cũ medulla tibiæ uaccinæ, liquefacta cum cera, aut cum ficubus dulcib. albis, coctis bene in aqua, cum farina fenugręci, & sem. lini, ex maluauisco albo: tritis prius generaliter cũ oleo lilij. Tamen euitentur cibi generantes choleram nigram. ut carnes uaccinæ, lentes, acetum.

5 Post minutionẽ, si opportuna est euacuatio, fiat cum decoctione fructuum, & prunorum, & mirabol. citrin. Et bibat de aqua portul. mixta syr. acetoso simplici. Et cibetur cibo facto de agresta. Et illinitio fiat cum acacia, sandal. aquæ ros. & aqua semperuiuæ.

6 Ante ulcerationẽ eius emplastretur unguento cauaturæ. Tamen si ulceratur, illiniatur cerussa plũbea & paritaria lota, mixtis oleo ros. & aqua coriandri recẽtis, & centaureæ tritæ cũ aqua, uel cum radice aneti, & plantaginis, tritis & distẽperatis cũ aqua. Et si perficitur, & uis incidere ipsum, cum ferro nullo modo est incidendũ, si est in matrice. Tamẽ si est in mãmillis, uel in aliquo alio loco corporis, carente uicinitate arteriarũ circulariter, incidatur instrumento ferreo acutissimo. Deinde comprimãtur uenæ: & finaliter extrahatur sang. de eis. Et curetur cum butyro, & unguentis consolidantibus ulcera.

7 Aperit illud farina ordei, mixta cum oleo, posita in emplastro. Quod si non aperiatur per emplastrũ, ipsum ungat̃ oleo aneti. Et si uis illud cũ ferro aperire, aperiat̃ ut dictũ est in apostemate sanguineo: impleat̃ cum pannis, & ligetur plumaceolis, ut dixi, & sanetur uulnus.

8 Scrophula est apostema accidens ut plus in carne molli, quæ est in radice gulæ, & inguinibus. Vnde patiens eam, debet euitare cibos grossos post euacuationẽ & attenuationem humoris corporis, & nutrimenti, & diminutionem ipsius. Et emplastretur farina fabarum, & ordei, radice lilij, & maluauisco, tritis bene, & mixtis cum oleo onfancino, adipe anseris, & cera al. liquefactis insimul. Et quando incipit aperiri, emolliatur cum basilicon: deinde butiro. Et ipsa bene mundificata, curetur unguento uiridis æris: deinde consolidetur. Et si uis scindere cutem eius, per longum tendes ad medium apostematis: & extendatur fissura cum hamo, & excorietur leniter, paulatim. Et sic facies de Glandula. Tamen non rumpat̃ aliqua pars pellis eius: & si rumpitur, sumãtur partes ruptæ ipsius, & superponatur puluis citrinus. Tamen Glandula non debet euacuari digito, sed superponat̃ ei particula plumbi, & super eam fiat stricta ligatura.

De morbis superficiei corporis ex caussis interioribus non appropriatis alicui membro.

	NOMINA	Complexio AEtas Tempus Regio Salus, uel ti.	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Morbilli, & blactiæ.	Cali. & hu. Iuuenilis Veris Meridiona. ti. si color nig.	Ex san. diuerso in corpore, qñ erat embrio, uel quãdo puer lactabat de sangui. menstruo.	Añ feb. cõtinuã timpoꝶ inflatio, rubedo faciei, aspitas gutturis, pustulę splendidę, pũcti nigri	Per minutionem medianæ.	Cum ptisana, & syr. papaueris, & spinacijs coctis cũ oleo amygda.	Cum mucilagine psillij, & malua cocta, & ptisana.
2	Lepra.	Sicca Senescens Autumnale Sicca Tiorosa in si.	Ex dñatione hũo. melã. sup sang. nutrientem membra, & eum corrumpentis.	In princ. albedo ocu. erit liuida, et supficialit mẽ. cadẽtq; pili palpebrę, et supcil. uox rauca fac. ẽ.	Cum minutione medianæ, & guideg, & decoct. epithi.	Cũ gallinis, & anatibus impinguatis, indisq; lactẽtibus, spidebeg, cum amygdalis.	Cum lacte recenti, & gargarismate facto in oleo amygdalorum.
3	Baras.	Frigida Senilis hyemnale Frigida Salubris	Ex dñatione fleg. super san. debilitantẽ uirtutẽ membrorum in mutatione eius.	Color al. pili al. Et possibile est, ꝙ egrediet hũiditas mixta colore sang. si pungitur acu.	Cum pillulis de iera.	Cũ perdicib9, & fasianis frixis, & illiniat cõdisio mixto cũ sang. pulli colũbi, & acet.	Illiniatur nigella, cũ baurac, & aceto.
4	Morphea alba, uel nigra.	Frigida Senesc. et seni. autũ. & hye. Frigida salubris	Ex dñatiõe fle. sup supficiem cutis, si alba est, & ex mixto sibi cũ melãcholia, si nigra est.	Color al. tñ pili orti ibi nõ sunt sic, sed nigri: si fricat, de ea cadit ut furfur, locusq; ei9 rubefit.	Cum pillulis de iera.	Illinatur lupinis, & semine radicis, & sinapi, tritis cum melle.	Illiniatur calce mixta cum aqua.
5	Impetigo.	Calida Iuuenilis Autũ. & æsti. Calida Salubris	Ex san. calido, subtili mixto melancholia, uel flegmate salso.	Cutis aspera, et nigra. Et possibile est, ꝙ in ea sint cortices, ut squamæ piscis.	Cum minutione, & potu aquæ fructuũ, cum turbit.	Cum oleo tritici, extracto cum ferro calido, illinito super eam.	Illinictur saliua homĩs ieiuni in una hora post aliam.
6	Scabies & pruritus.	Sicca. Senesce. & iu. Autum. Sicca Salubris	Ex cõmixtione flegmatis salsi cum san. cholerico.	Pustulę paruæ, in pri. rufę, deiñ apiunt: & pruritus fortis, & pl9 erit iter digitos, & in cubito.	Cũ minutione, & potu aquæ fumi terræ: tñ sumatur aur. i. aloes.	Cũ opio, oleo ros. & cera: & lauetur in balneo mane.	Cum calce mixta cum aceto.
7	Excoriatio cutis.	Sicca Senesc. & iu. Autumna. Sicca Salubris	Ex flegmate salso, adusto, & sang. subtili.	Pruritus præcedens, excoriatio cutis sequens.	Cum minutione.	Cũ litargyro, aceto, & oleo ros.	Cum stercore caprino, uel aceto.
8	Pediculi.	Humida. Senilis Hyemal. Meridio. Salubris	Ex supfluitate humida, grossa, expulsa uirtute ad cutẽ, & ex ficubus siccis comestis.	Notum est, & manifestũ.	Cum pillulis ieræ.	Cũ subtili dieta, et multa balneatione.	Illiniatur costo, & lauetur cum furfure.

COMM. REIP.

1 Poſt minutionẽ utatur potu ptiſanæ, cũ lentibus coctis in tertia parte ordei, & iuiubis, & ſebeſten, mixto cum ſyrup. papaueris: & cibo cucurb. cum agreſta coct. Et ſi tardatur ipſorũ exitus, Recipe ficus. v. lentiũ excorticatarum ʒ 5. ſe. feni. ʒ 1. &. 5. coquantur in rotula aquæ uſque ad ʒ 7. (alias, tertiam) & cum eis miſceantur ʒ xxx. aquæ granatorũ, & utatur potu ipſius. Et ſi conſtipat̃ natura, utatur zuccaro roſ. diſſoluto in ptiſana, uel medulla caſief. & electuario prunorũ. Et ſi lenificat̃, utatur farre ordei cocto cum granis myrti, gumi ara. luto arm. & trociſcis ſpodĳ conſtipatiuis, & rob granatorũ. Et ſi cum hoc accidat tuſſis, coquat̃ cum rob myrti. Et utatur panico cocto cum farre ordei, etiã granatis. Et euitanda eſt lenitudo naturæ poſt ſeptimũ. Et in principio inſtillandũ eſt in oculis de aqua roſ. uel de aqua coriandri recentis, infuſo in eis prius ſumat. Et ſi in eis fuerint puſtulæ, imponat̃ in eis antimoniũ. Et in declinatione comburat̃ penes patientẽ tamariſcus, & ſarmenta uitis in hyeme: ſed in æſtate fiat fumigiũ cum ſandal. & myrto. Superponant̃ capiti roſæ tritæ: & quando ſiccantur, ſuperponatur eis ſal cum oleo ſiſami per quinq; horas. Et lauetur cũ aqua ebullita tum myrto: deinde cũ farina rizi, & panici, & croco, & dimittatur per diem & noctem, & lauetur cum furfure.

2 Antequã perfecta ſit, ſperandũ eſt in cura eius: tamen præcedendũ eſt cum minutione, & purgatione. Sumendũ eſt de nutrimẽtis humectatiuis. ut carnibus arietis, & hædi, & lacte recenti. Et utendũ eſt gargariſmate cum lacte feniculi, oleo amygdalarũ: euitato aëre frigido, & ipſo patiente locato in loco calido, & humido. Etiam euitato eo quod generat cholerã nigram: ut carne uaccina, & groſſa, lentibus cum aceto. Et ungendum eſt corpus cum oleo uiol. adipe anatis, & gallinæ. Deinde lauetur cum aqua ebullita cum camomilla, corona regia, & uiolis. Et fricentur manus cum farina cicerum, & fabarum. Et bibendum eſt de aqua caſei quolibet die ad libram, (alias, coct. per tertiam.) Et ſumendũ eſt de dragea iſta. Recipe mirabolanorũ, kebulorũ, & nigrorũ ana. ʒ 1. polypodĳ, epithimi, ſandal. bugloſſæ ana. danik. ĳ. laſuli, ſalis, petrolei ana. danik 1. Et ſumendum eſt de trociſ. tyrorũ in aur. 5 ĳ. diſſolutis in ſyr. mellis, & de carnibus ipſorũ. Et ſignũ ſanationis eſt per caſum corticũ cutis eius.

3 Euitatis generãtibus flegma, ut piſcibus, lacte, tuberibus, & fructibus humidis & frigidis, ſumendũ eſt de carnibus ſylueſtribus ſalitis: & illiniendũ eſt cum farina, & petroleo albo, litargyro, pyretro, papauere ſylueſtri, radice uitis, & elleboro, tritis cum aceto: & tingendum eſt cum hoc. Recipe gadis indici ʒ ĳ. rubeæ ʒ 1. terantur, & diſſoluantur cum aceto per triduum. Et utendum eſt ſquama ferri, myrrha clara, infuſis in aqua corticum granatorum.

4 Poſt euacuationẽ euitato eo quod generat filegma, uel choleram rubeam, & correcto nutrimento eius, illiniendũ eſt (ſi eſt alba) cum cortice radicis capparis, trito cum aceto, uel cum ære uſto, ſale armoniaco, & rubea, infuſis in aceto: dimiſſis omnibus in ſole per hebdomadam unam. Deinde fiat illinitio cum eis. Et ſi eſt nigra, illinitio fiat cum arſenico, & furfure, & nitro, tritis cum aceto.

5 Poſt purgationem, & minutionem, euitatis generantibus eam, ſi ſit in facie, curetur cum oleo tritici confecto ut prædictum eſt. Et ſi ſit in alia parte corporis, illinitio fiat cum mirabolanis citrinis, tritis cum gumi prunorum, diſſoluto in aceto, uel oleo, & farina cicerum, diſtemperatis cum aceto.

6 Purgato corpore, & correcto nutrimento, curetur pruritus balneo aquæ ſalſæ. Et fricetur corpus farina lupinorum, aceto, oleo roſ. pulpa melonis: & aqua blitarum, uel aqua apĳ, aceto baurac, & oleo roſ. Et ad ſcabiem, bibat de aqua fumi terræ rotul. 5. Sed prius ſumendum eſt de his pillulis. Recipe mirabolanorum citrinorum, aloe, dragag. ana. ʒ 1. croci, danik. ĳ. terantur, & de eis fiant pillulæ. Et illinitio fiat nocte cum baurac, ſale, coſto, & condiſio ana. ʒ ĳ. tritis cum oleo roſ. Et lauetur, & balneetur aqua ebullita cum uſnen: deinde cum aqua roſ. & ſandal. Vel illinitio fiat cum ſulfure albo, condiſio, & arſenico rufo ana. & tantundem cinerum uitis, cum oleo roſ. mixtis.

7 Euitatis generantibus flegma, corpus illiniatur ſtafiſagria, lupinis, cardumeni, & aceto: uel cum radice liĳ cœleſtis, trita cum melle. Deinde balneetur. Aut illiniatur ſulfure, & ciceribus tritis cum aceto.

8 Purgato corpore, & correctis nutrimentis, poſt emplaſtrum ſtudeat lauare corpus per ſpiſſam balneationem: & induere indumenta delicata & munda de lino: euitata comeſtione ficuum ſiccarum. Et illiniatur corpus argento ui. mortificato cum ſtaphiſagria trita cũ oleo cartami per unã noctem, et balneet̃ mane. Aut recipe coſti, cardumeni, fellis uaccini ana. terantur bene in oleo fiſticitio: & eiſdem illiniatur corpus: deinde lauetur, & fricetur furfure ſimilæ.

De mórbis accidẽtib. in ſupficie corpis ex cã interiori nõ appropriatis alicui membro eius.

	NOMINA	Complexio AEtas Tempus Regio Saluts, uel ti.	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Punctili, ſcilicet eſſera	Calida Iuuenilis Aeſtiuum Meridio. ſalubris	Ex ſan. ſubtili mixto cũ cholera rubea, uel flegmate ſalſo	Puſtulę latæ, ſparſæ, cũ pruritu forti, colore ruſo, in die ſi cholericę, in nocte ſi flegm.	Cum minutione ſi cholericæ, cũ decoct. mirabol. & & fructuum ſi flegmaticæ.	Cũ ſy. acet. & aqua prunoꝝ, & granat. & illinitiõe cũ amido, galla, carne mel. et ole. roſ.	Cũ illinitione farinæ ordei, aqua apij, & abſinthij.
2	Puſtulæ paruæ	humida Seneſc. et ſeni. hyemale Frigida ſalubris	Ex humiditate groſſa, uel acuta	Capita acuta in acuitate materiæ, & ſparſa in groſsitudine.	Cum yera pigra.	Cum ſubtili dieta, & balneo.	Cum illinitiõe laudani, & rutæ tritæ cum aceto.
3	Punctili, ſcilicet aſaf	Calida Iuuenilis Aeſtiuum Calida ſalubris	Ex humitate ſubtili, mixta cum ſanguine.	Puſtulę paruę, & rotundæ, ut grana panici	Cum minutioue.	Cũ illinitione in balneo facta cũ farina ord. lupin. et melo. pulp. oleo roſ.	Cũ acet. citrullis, ſaleq; groſſo, trito, ad fricandum cum eis in balneo
4	Verrucæ & claui.	Frigida ſeneſcens Autumnale Frigida ſalubris	Ex flegmate mixto cum cholera rubea.	Puſtulę duræ, magnæ, rotũdæ, ſed claui ſũt duriores eis in radice q̃ oriũt	Cum decoctione epithimi.	Supponant̃ eis primo ficus apparẽt. ĩ arbore, tritę acet. ſqllitico, uel calẽdula, uel uerruca,	Cũ ſtercore caprino trito cũ aceto. Et fricẽtur ſæpe in die cum aceto
5	Ignis perſicus	Calida Adol. et iuue. ęſtiuũ, et ueris Calida tĩo. ſi multoꝰ ſit	Ex ſanguine eruginoſo	Ampullę ut ex ignis cõbuſtione, aperiunturq;, et ex eis fluit erugo	Cum minutione	Cũ unguento ceruſſæ, & caforæ poſt perforationem cum acu.	Poſt pforationẽ cũ acu, fiat illinitio cũ lentibus coctis. cũ corticib. granati frigi.
6	Vlcera ex cõbuſtura	ſicca ſeneſcens autumnale ſicca ſalubris	Ex ſang. aduſto, melancholico	Puſtulæ magnæ, apertæ, cum cortice nigro.	Cũ minutiõe, & decoctione epithimi	Cũ illinitione litargyri, & adipe gallinæ	Cũ emplaſtro lentiũ coctaꝝ, uel cũ ung. ex albuginib. ouoꝝ agitatis cũ oleo uiol.
7	Mater ſanguinis	Vniuerſalis Vniuerſalis Vniuerſale Vniuerſalis ſalubris	Ex ſang. ſudãte ſub cute penes fiſſurã artiæ ex uulnere, & adhęret cũ panniculo ſuper cã.	Albeſcit locꝰ, & color eſt melãcholicus: & qñ cõprimit̃ fugit ipſe color	Nulla fiat	Ligetur poſt illinitionem cũ ſandalis.	Cum roſis, & myrto
8	Sudor intenſus	Calida Iuuenilis Aeſtiuum Meridiona. tio. ſi debilit.	Ex apertione pororum, & multis humiditatibus.	Sudor manans: & eſt ſignũ notũ	Nulla fiat	Corpus illiniat̃ luto armeno, aqua roſ. oleo myrtino, & pomorum	Cum illinitione olei, gallæ, & ceruſſæ gipſinæ.

1532

COMM. REIP.

1 Si fit ex cholera rubea, bibendum est de aqua oxyfera, mixta cum syrup. acet. & camfora. Et illiniendum est aqua coriandri recentis, & farina ordei: & corpus est abluendum aqua foliorum oliuæ coctorum. Si ex flegmate, sumendæ sunt ʒ. ij. syrup. acet. cum aur. 1. mentastri syluestris. Et illiniendum est farina ordei, & apio. Quæ nisi conferant, bibendum est de aqua casei per aliquos dies, cum dragea facta de mirabolan. kebulis, & nigris unc. ij. turbit, danik. ij. & feni. ʒ ſ. & postea aqua casei cum zuccaro albo.

2 Hæ pustulæ fiunt ex humore malo incluso inter cutem & carnem: quare purgato corpore, & euitato quod generat humorem grossum, calefaciendę sunt pannis infusis in aqua calida: superficies membri: postea illiniatur aceto infusionis myrrhæ, & rutæ cum aceto.

3 Illiniendum est super eos cum pulpa melonum: & facienda est balneatio sæpe, & diuersa, cum aqua ebullita cum coro. regia, & furfure: & nullo modo aquæ frigida. quia ut plus generatur morbus ex ea. Et si illinitio fiat in balneo cum galla, & uenis citrinis tritis oleo rof. satis iuuabile erit in morbis istis.

4 Emplastrũ fit cũ nigella trita, aut cũ batitura æris trita cũ aceto. Et nisi conferat, utendũ est talbidion: deinde butyro, Et ad corticẽ extirpandũ, utendũ est iterũ absterſiuo: deinde butyro. Eradicet̃ aũt ære uiridi, ære usto, pulpa colloquin. barac, sale armoniaco, caly arsenico, usnen ꝑ so ana. & calce parte ſ. trita in aqua saponis. Tñ debet prius radix ipsaꝝ ligari aliq̃ pilo caudæ eq. Et ut nõ reuertant̃ de cętero, utant̃ cauterio ignecalefacto. Verrucaria cõquassata cũ modico salis, uerrucis supposita, eradicat, & sanat. Sed i supcilio supiore i angulo oculi applicare, dãno.

5 Perforatis ampullis cum acu, superponatur eis cerussa mixta cum litargyro, sand. & camphora, tritis cum aqua rosarũ. Tamen infundenda est bombax in eis: Deinde superponenda in hora post horam: & illiniendum est circa eos luto ar. infuso cum aceto mixto cum aqua.

6 Purgato corpore, & euitatis nutrimentis generantibus duas choleras, utendum est nutrimentis attenuatiuis & laudabilibus. Deinde illiniendum est aqua ebullita cum radice lilij, colata & mixta cum cera liquefacta. Sed super uestigia ulcerum & morbillorum illiniendum est litargyro, & rad. cannæ persæ siccæ, farina rizi, sem. melonis, & costi, tritis cum aqua se. melonis.

7 Si fit in ascella, uel in inguine, collo, uel alio loco corporis in quo sunt multæ arteriæ occultæ, tunc nulla cura fiat cum ferro. quia dubitandum est, ne fluxus sang. fit intensus in ea. Sed si fit in loco paruarum arteriarum, potest curari cum ferro: & scindenda est pellis per longum: & extrahatur sanies, si qua est in ea. Et arteriæ discooperiantur, & suspendantur cum hamo. Deinde intromittatur acus cum filo de sera sub uno latere arteriæ, & ligetur, & incidatur filum, & similiter in alio latere: & abstergatur sanguis. Deinde superponatur puluis citrinus: deinde unguentum consolidatiuum.

8 Illiniendum est cum litargyro & galla, tritis & dissolutis cum aqua fol. uitis, & oleo citoniorum. Quod sic fit. Recipe citonij, & florum eius p. 1. rof. siccarum p. ſ. coquantur aqua cõmuni ad consumptionem medietatis. Deinde coletur, & misceatur cum eo oleum rof. in media parte ipsius. Deinde coquatur, donec deficiat aqua, & remaneat oleum solum. De quo utendum est circa emunctoria membrorum principalium.

De eo quod multiplicatur in ſuperficie Capitis & Faciei.

	NOMINA	Complexio AEtas Tempus Regio Salus, uel ti,	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
2	Tinea	ualde ſic. & h. adol. & ſenil. Autumnale ſicca, uel hu. ſalubris	Ex flegmate ſalſo	Vlcera in quibus cutis capitis perforatur, ad modum canabi	Cũ minutione cephalicę, uentoſa, & aqua fumi terrę	Cum unctione olei roſ. & puluere ſoliorum lilij	Cum illinitione facta d'charta uſta, & aceto
3	Impetigo	humida ſeneſcens hyemale humida ſalubris	Ex uapore ſalſi fleg. & ſang. mixto cũ cholera nigra	Cadit de cute capitis ut furfur	Cum pillulis yerę, uel ſ aloe	Lauetur mal uauiſco albo & aqua bletarum	Illiniatur cum folijs roſarũ & bainach tritis
4	Magnirudo capitis, & tortura ipſius	ſicca ſeneſcens autumnale ſicca ſalubris	Ex uentoſitate groſſa, dimiſsa int iũcturas capitis	Magnitudo capitis contra modum naturalem	Cum pillulis opertiuis	Cũ emplaſtro facto de naſturtio trito in aqua, & ſparſo ſuper pannum	Illinatur cum uenis tinctor, & oleo amygdalarũ amarum per triduum
5	Apoſtema molle ſub cute capitis	ſicca ſenilis autumnale ſicca ſalubris	Ex hnmiditate ſubtili, incluſa intra craneum & cutem capitis	Fugit de leui cũ digito comprimitur	Cum pillulis de yera, uel cochijs, ſi corpus repletum eſt	Illinatur luto armeno, aqua roſ. & aceto, & ligetur	Illinatur cum corticib. granati, & nuce cipreſſi, tritis cuw aceto, & ligetur
6	Pannus, & lentigines faciei	humida ſeneſcens hyemale humida ſalubris	Ex uapore ſang. aduſti, uel humoris melancholici	Puncti in facie in alieno colore, cũ aliqua aſperitate	Cum minutione cephalicę & potu aquę caſei	Illinatur cum uſnen condito cum ſe. pſilij, melonis, & farina hordei	Illinatur cum amygdal. amaris, lentib. coctis, & ficub. tritis
7	Morũ, puſtulæ in facie, & puſtulę lenticulares	ſica ſeneſcens autumnale ſicca ſalubris	Ex humore groſso cum acuitate	Puſtula uicerata in parte interiori maxillæ procedens, uel lenticularis ut lens	Cũ decoctiõe epithimi	Cũ unguento uiridis æris	Fricetur cum zuccaro ut exeat ſanguis
8	Vſtiones & fiſſurę faciei	sicca ſeneſcens. autumnale ſicca ſaiubris	Ex materia groſſa, & acuta	Vlcera liuida ut tinea	Cũ decoctiõe epithimi, et minutione cephalicæ	Fricetur locus, & ilinetur unguento ruffo	Illinatur cum litargyro, oleo, aceto, & uenis citrinis
9	Alopitia, & uitium ſerpentis	ſicca ſeneſ. uel adol. autumnale ſicca ſalubris	Ex aliquo humore	Caſus pilorũ cum colore humoris agentis	Cũ minutiõe ſi ex ſang. & pilſulis yeeę & cochijs, ſi ex alio humore	Fricetur cum panno aſpo, & illiniat cũ amygd. am. & oleo balſa.	Illinatur cum capillis uſtis, ſpuma maris, amygdalis amaris, tritis cum aceto.

COMM. REIP.

1 Vngatur caput oleo sisamino, & aspergatur de puluere florũ liliј. Aut recipe gallæ, myrti ana. olei sisamini ʒ iiiј. ceræ ʒ ij. liquefiat cera: misceantur, fiat unguentum. Aut fiat de luto olibani, stercore columbino, sale tritis, & dissolutis in oleo sisami. Quod si non conferat, minuantur ambæ uenæ quæ extra aures sunt, & liniatur caput cum sanguine extracto.

2 Post purgationem corporis per triduum, Recipe farinæ cicerum ʒ iiiј. farinæ fenugræci, baurac, nitri albi, triti bene, & maluauisci ana. ʒ i. distemperentur cum aceto mixto cum aqua sæpe: radatur caput: deinde inungatur cymolea, oleo ros. & aceto.

3 Purgato corpore fiat sternutatio cum xyloaloe indiano, aloe, spuma maris, fisticis, suk, & ambra ana. croci parte 5. inde terantur, cribellentur, & distemperentur succo maioranæ ad pondus aur. 1. Et imponendum est de succo ipso naribus per nasale per triduum in quolibet mense, principio, medio, & fine.

4 Si corpus est repletum, euacuandum est. Et correctis nutrimentis, illiniatur cum eo quod dictum est. Et omne desiccatiuum consumens humiditatem eius, iuuatiuum est.

5 Fiat illinitio talis. Recipe corticum cannarum ʒ v. sem. radicis, erucæ, condisiј ana ʒ ij. terantur cum succo radicis, & illiniatur per noctem de eis. Lauetur mane cum furfure. Et si pannus est grossus, fiat cum sinapi trito cum stercore passerum, infusis & dissolutis in decoct. ficuum. Et si exinde fit ardor, illiniatur cum dragaganto, & lacte recenti.

6 Quod nisi conferant medicinæ, fricetur instrumento chirurgico, aut zuccar. fricatione bona, ad eradicandum ipsum, illinito post unguento uiridis æris. Et eradicato ipso finaliter, illinitio fiat de unguento rufo, & alio, generantibus carnem. Et pustulæ lenticulares inungantur unguento facto cum cera liquefacta, oleo, gumi arab. baurac, & condisio. Et si pruritus fuerit, liniatur cum opio.

7 Purgato corpore superponantur loco sanguisugę, ad sugendum sang. adustum. Deinde illiniatur lentibus tritis, coctis cum adipe gallinæ: & illiuiendum est super fissuras faciei, cera liquefacta, oleo mixto cum dragaganto, & mucilag. sem. citoniorum: & abluendæ sunt postea furfure similæ. Et si fissura fit in labio, illiniatur cornu ceruino usto, trito cum sepo caprino liquefacto.

8 Euitatis rebus generantibus humorem, ex quo fit, fricetur panno grosso locus donec rubesit. Deinde scarificetur profunde, et liniatur allio trito, si ex flegmate fuerit, uel cum baurac, sinapi, & stafisagria tritis in oleo. Et si inde ampulletur, illiniatur oleo ros. cerussa, & adipe gallinæ. Si ex cholera rubea fiat, illiniatur cũ abrotano, usto licio, & oleo myrtino. Deinde lauetur cum furfure, & maluauisco. Et si pili cadunt post acutũ morbum, humectetur corpus cum hædis, arietibus, & balneo. Et inungatur oleo myrti, & oleo emblicorum.

De moribus accidentibus in superficie corporis, ut Pedibus & Manibus.

	NOMINA	Salus, uel timor. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Vena ciuilis.	Salubris Calida Hyemale Iuuenilis Calida	Ex sanguine melancholico adusto.	Siccitas ipsius uenæ, ipsa mota sub cute.	Cum minutione, si est cum febre.	Cibetur carnibus, arietinis, & similibus.	Cum balneo, & illinitione membri.
2	Vitium elephantis.	Salubris Sicca Autumna. Senescens Sicca	Ex melancholia.	Magnitudo ad modum pedis elephantis.	Cum pil. aloe, & aq̃ casei.	Cũ quiete & ocio, & nutrimentis laudabilibus.	Cũ illinitione facta cum acacia, & rami, & aloe.
3	Varices	Salubris Sicca Autumnale Senescens Sicca	Ex melancholia, & multo labore pedum.	Tortura uenę pedis, & grossitudo, & ipsius uiriditas.	Cum minutione ipsarũ uenarum, & decoct. epithimi.	Cum modico labore, & bono cibo, & balneatione.	Cum modico labore, & balneatione.
4	Scissura, & excoriatio manuũ, & pedum.	Salubris Sicca Autum. Senescens Sicca	Ex pruritu de hu. melãcholico, siccitate, lęsura ex equitatione.	Manifestum.	Cum decoct. epithimi, si est de melancholia.	Illiniatur uiol. tritis mane, & sero.	Illiniatur gumi granorũ uiridium, cocto cum oleo.
5	Pannarium.	Salubris Calida Veris Senes. & iuue. Calida	Ex sanguine.	Apostema prope unguem cũ multo dolore.	Cum minutione.	Infrigidet' super calefactũ, cum psillio in frigidatiuo.	Cum psillio trito aquæ, & aceto.
6	Inflatio pruritus, & lęsio digitorum.	Salubris Frigida Hyemale Senil. adol. Humida	Ex inclusione alicuius rei in eis, quæ propter frigus nõ potest dissolui.	Manifestum.	Nulla fiat.	Emplastret' lentibus excoriatis, tritis aqua blitarum.	Cum furfure cocto aqua & aceto.
7	Curuatio unguiũ, & subtiliatio ipsorum.	Salubris Sicca Autum. Senescens Sicca	Ex siccitate.	Manifestum est.	Nulla fiat.	Cũ cera, oleo uiol. & amygdal.	Cum cera, oleo sisamino.
8	Baras, unguium, & læsio ex calciamẽto.	Salubris Frigida Hyemale Senilis Frigida.	Ex flegmate.	Albedo in ungue.	Cum pillulis aloes.	Cũ fenugreco & se. lini tritis cũ syr. acetoso in emplastro positis.	Cũ sulfure citrino, rufo arsenico, tritis cũ aceto, illiniendo cũ eis.

COMM. REIP.

1 Euitatis acutis, ut piscibus, & lenticulis cum aceto, dactyl. & similibus, illiniatur locus cum aloe: ad prohibendū eius accessum. Et si manifesta: liganda est super tabella plumbea, & inuoluenda pars egrediens cum ipsa tabella bona ligatura: & suspendenda est ipsa tabella, ad extendendum eam moderate, ita φ non possit incidi. Et nisi manifestetur aliqua pars ipsius extremitatis, scindatur locus ipsius. Deinde apparebit extremitas aliqua. Et iuuat ad extrahēdum eam emplastrum factum tale. Recipe ceræ ritul. quart. ij. oleo sisami. tantundem: litargyri, cineris cannarum ana. ʒ iij. calcis ʒ 1. fiat unguentum, uel emplastrū cum psillio, & oleo uiol.

2 Post euacuationem & illinitionem ligandæ sunt tibiæ fascijs fortibus, & latis, a calcaneo ad genu. Vtendum est uomitu, & emplastro se. caulium, sarmentorum uitis, cinerum lupinorum, nitri, stercoris caprini, farinæ fenugræci. distemperatorum insimul cum succo caulium.

3 Euitatis nutrimentis generantibus choleram nigram, utendum est quiete pedum in modico labore ipsorum. Quia communiter generantur ex ponderoso humore, & onere. Et correctis nutrimentis, si uis, curetur ferro: & scindendum est super uenas. Deinde ligandæ sunt ipsæ uenæ in loco sano ipsarum cum filo de serico, in quolibet latere; & incidenda sunt corpora inter media ipsis ligaturis.

4 Bibat patiens quolibet die per hebdomadā unc. ij. olei sisamini: & sumat de pedibus anetum. Et liniatur super fissuras pedum de alcanna distemperata cum fenugreco trito. Et super fissuras calcanei, & partium ipsius de sepo caprino, cum galla trita, uel medulla tibiarum uaccarum, mixtis cum cera, oleo uiol. litargyro, dragagan. & galla. Sed super læsionem accidentem ex equitatione, uel alia re in eis, illiniendum est cum lytargyro dissoluto in oleo rof. aut cum luto ar. dissoluto in oleo rof. Et superponendæ sunt ei rosæ tritæ cum myrto.

5 Et nisi mitigetur dolor cum infrigidatiuis, utendum est medicinis maturatiuis. ut se. mentastri, & lini, superpositis ei. Et superponatur pannus lini cum psillio infrigidato. & per hoc aperitur: & comprimatur, ad expellendum id quod in eo est. Et superponātur lentes coctæ in aqua rof. cum myrto. Aut ungendum est cum unguento albo. Et si fortificatur dolor, liniatur opio, & aceto. Et superponatur pannus cum psillio.

6 In hyeme illinitio fiat cum ficubus coctis in aqua caulium, & lentibus excorticatis: uel orobo, lupinis, & bletis coctis in aqua: uel decoct. raparū: uel ficubus tritis cum oleo. Quod si non conferat, fiat cum iusquiamo cocto in aqua. Et si color est liuidus, scarificandus est locus, & emplastrandus oliuis coctis. Et si excoriatio ipsorum fit ex concussione, ungendum est super eos, & ligandus est pānus cum diachilon, illinitione facta prius de rufo arsenico, & citrino, & opopon. tritis in oleo amygdalarum amararum, & oleo. Ad euellendum unguem corruptum, emplastrum fiat cum euellentibus eum.

7 Humectanda est complexio nutrimētis cōuenientibus. ut carnibus arietinis, hædinis, gallinarum, piscibus asperatilibus. Et utendū est diachilon dissoluto in oleo amygdalarū, & uiol. Emplastrandum est mastice trito cum passul. sine nucleis. Et si corrumpitur unguis, & uis eum euellere: emplastretur diachilon: & illiniatur cum arsenico rufo, & citrino, & opopon. dissolutis in oleo amygdalarum amararum, & oleo communi.

8 Illiniendum est super unguem medicamine tali. Recipe uisci, arsenici ana. cantaridum quartam partē illius: terantur aceto, & ex his fit illinitio super unguem. Et concussio unguis ex percussione, aut re simili, emplastranda est folijs myrti, & granati, cum aqua tritis: uel cum farina ordei, & oleo sisami. Et læsio de calciamēto curāda est pulmone caprino superposito: & si comburitur, & superspergitur ei puluis cinerum eius, iuuabit eum ualde. Hoc idem facit pul. cineris pellis uetustę. Mitigato dolore, utendum est cinere fenugræci, & acacia, tritis, & distemperatis cum aceto.

De Vulneribus, & Vlceribus multiplicatis.

	NOMINA	Salus, uel uor. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Vulnus singulare.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Vniuerſalis. Vniuerſale. Vniuerſalis. Vniuerſalis.	Extrĩſeca, enſe, uel gladio.	Manifeſtum.	Nulla fiat.	Cũ adhęſione labiorũ, euitata re cadente in eo.	Cũ bona ſtrictura, & plumaceolis bene formatis.
2	Vlcus ſingulare.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Vniuerſalis. Autumna. Senilis Frigida	Ex uulnere præcedente.	Vulnus chronicum.	Cum minutione, ſi corpus fuerit repletum.	Cum bombace uetuſta, infuſa in oleo roſarum.	Cum papauere ſylueſtri uſto, aut alphita, & thure. (alias, farina ordei, & thuris.)
3	Vlcus ſordidum.	ti.ſi.mẽ.no.ꝑ. Humida. Hyemale Senilis Humida	Ex debilitate mẽbri in diſſolutione ſuperfluitatis cibi.	Sordicies humiditatum.	Cum ſyr. roſ. & troc. uiol.	Cibet̃ pullis, perdicibus frixis, uel rebus aſſis in ueru.	Illinitio fiat cũ melle.
4	Vlcus frigidum.	ti.ſi.mẽ.no.ꝑ. Meridional. Siccum Iuuenilis Frigida	Ex uſu rerũ frigidarũ, & uulnere præcedente.	Liuiditas, & pauca caliditas.	Nulla fiat.	Cibet̃ iure cicerũ, cũ carnibus coctorũ.	Epithimet̃ ſuper locũ ſæpe in die aqua tepida.
5	Vlcus cũ mala cõplexione.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Frigida Hyemale Senilis Humida.	Ex ꝓhibitione diſſolutionis, multaq; cibi ſumptione.	Multa humiditas, eruginoſa, & caro mollis.	Cum turbit, & mirabolanis.	Cũ litargyro, oleo roſ. & aceto, cadmia, ac gũi, balauſtia, inſimul tritis.	Cũ thure, alphita. i. farina ordei, et melle diſtemperatis.
6	Vlcus cũ mala complexione ſicca.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Humida. Autum. Senilis. Sicca.	Ex multo intenſoq; labore, & pauca cibatione.	Ariditas uulneris, & macies ipſius.	Nulla fiat.	Cibet̃ pulte, & iure unctuoſo: & lauet̃ locus aqua tepida, & oleo roſarũ.	Cibetur ouis mollib9, et ſuperponat̃ uulneri butyrum coctum.
7	Vlcus cum caliditate.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Sicca Aeſtiuum Seneſcens Calida	Ex intẽſo motu, & effectu alicui9 rei calidæ, uulnere præcedẽte.	Rubedo membri cum inflãmatione, & dolore.	Cum minutione.	Cibet̃ pullis, cũ acetoſa, ſugat granatũ & pomũ, & utendũ eſt ung: ceruſ.	Cum ptiſana, aqua granati. & tamarind.
8	Vlcus cũ apoſtemate, uel carne addita.	ti.ſi mẽ.no.ꝑ. Sicca Aeſtiuum Iuuenilis Calida	Ex ſuperfluitate pręcedente ad locum uulneris.	Inflatio, uel caro addita ſuperficiei corporis.	Cum minutione.	Cũ iulep, aqua ordei, & ſyr. acetoſo, & cibo frigido, cũ ſucco granat.	Illinitio fiat cũ unguẽto ceruſſæ.

1532

COMM. REIP.

1 Post adhæsionem uulneris cum quatuor plumaceolis ex utroq; latere, superius & inferius, si non adhæret, suatur. Et potest fieri sutura, quando uulnus accidit in latitudine corporis. Et si calefit uulnus, superponatur uulneri pul. sandal. infusus in aqua endiuiæ super plumeaceolis. Et sutura fit per biduum, uel triduũ in uulnere, nõ in sanguine ipsius: fricentur labia ipsius cum capite instrumẽti lati, ut sanguinem emittant. Deinde ligent̃, ut supradictũ est. Si uulnus est magnum, superponat̃ pul. citrinus factus de sarcocolla ʒ ij. aloe, opio, sief, memite ana ʒ 1. sang. dra. myrrhæ ana ʒ s. croci danic̃ 1. tritis & cribellatis: fiat pul.

2 Si ulcus non est mundum, impleatur bombace uetusta cum butyro ueteri, et mundificetur lotione mellis. Et si est sine febre, curetur unguento fusco. Mundificat quoq; ulcus, & generat carnem thus, aloe, aristol. radix lilij cœlestis, & cadmia argenti: terantur bene, ex superponantur ulceri. Et si humiditas sit multa, distemperentur dictæ medicinæ melle, & cum eis illiniatur super pannum lini: & superponantur ad modum unguenti. Et si ulcus est in capite, & non tangit craneum, superponatur ei unguentum factum de oleo ros. ʒ iiij. ceræ ʒ iij. liquefacta tũ cera in oleo: & mixtis cum eis aloe, acacia, sang. dra. ana ʒ s: Et repleto uulnere carne, consolidetur galla, cortice granati, balaust. abrotano usto, & folijs lilij.

3 Vitet humectatiua, & multum cibum. Et sumat galliculos. Curetur hoc unguẽto. Recipe armoniaci ʒ iiij. uiridis æris ʒ 1. aristol. ʒ 1. dissoluatur armoniacum cum aceto, & alijs medicinis. Misceantur. Et curetur unguento facto de litargyro, & uenis citrinis, cum aceto, & oleo ros. Et si ebullitio fuerit multa, auge in eis modicam partem gallæ, balaustiæ, & cadmiæ argenteæ.

4 Parum bibat de aqua. Et curetur ulcus cum unguento fusco de unc. 1. litargyri, & iij. parte rotulæ olei, prius trito litargyro bene, & cocto donec nigrescat. Deinde misceat̃ thure, sang. dra. sarcoc. ana ʒ ij. agitentur: & comedat uuas passas sine nucleis, oleum, & ficus.

5 Vtatur unguento mane, & luto uetusto sero: etiam modico unguento æris uiridis posito super illud per diem totum cum bombace ueteri. Et si ulcus est magnum, cum carne molli inflata, & humiditate corrupta, utatur medicamine acuto. Et facto cortice super illud, superpone ei butyrum cum bombace ueteri. Et nisi contulerit, fiat combustura cum cauterio.

6 Debet augere cibum, ut competit. Et curetur ulcus cum rebus minoris desiccationis, farina orobi, & ordei. Et utatur in cibo humectatiuis, iuscellis unctuosis, & lacte recenti, cum similibus corpus humectantibus.

7 Infrigidetur complexio. Et curetur unguento confecto de litargyro, aceto, & uenis citrinis. Et superponatur plumeaceolis sandal. tritum. Et fiat illinitio circa uulnus cum sandal. aqua endiuiæ, portulacæ: & nutriatur, oleribus aceto coctis, cum cucur. si est cum febre: si sine febre, cum gallo, & succo granati.

8 Superponatur plumaceolis sandal. tritum. Et fiat illinitio circa uulnus cum utroq; sandal. & aqua semperuiuæ. Et si est cum eo caro addita, utatur unguẽto æris uiridis. Et si in labijs uulneris est caro dura, fricetur instrumento chirurgico, & euellatur. Et si caro est grossa, incidatur ferro. Deinde cum unguento curetur. Et si non potest incidi, superponatur de kalkidion, & dict baralick: deinde butyrum, donec cadat cortex. Deinde medicamen duram faciens carnem.

De Vlceribus, Cōbustura ignis, extractiōe telorū, spinæ, & Percussione cū fustibus.

	NOMINA	Complexio AEtas Tempus Regio Salus, uel ti.	CAVSA	SIGNVM	EVACUATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Vlcus cum separatione cōtinuitatis uenę.	Vniuersalis. Vniuersalis. Vniuersale Vniuersalis tior. in arteria.	Manifesta est.	Si est exitus ex arteria, erit cū saltu, cum colore rubeo.	Nulla fiat.	Pāni infusi in aqua ros. & aceto applicentur loco.	Aspergatur ei pul. uasis figuli cū extrahit̄ de fornace.
2	Vulnus neruorum.	Vniuersalis. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. tior. in neruo.	Manifesta est.	Manifestum est.	Nulla fiat.	Cum oleo ros. & thucia condita cum eo.	Cū lana infuso oleo tepi. & calce lota cū oleo, aut gumi grani uiridis cū oleo.
3	Vlcus cū fractura ossis.	Vniuersalis. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Tior. in cap.	Ex lapide, casu, uel simili re.	Partes inueniunt̄ separatæ, tangēdo cum manu: & difformitas.	Cum minutione.	Cū emplastro stricto fortic̄, cū reseruatiōe æq̄li, & decēti.	Si est in capite, cū aristol. rot. trita aqua bethonicæ.
4	Vlcus cum dolore.	Calida Adolescens. Veris. Vniuersalis. Timorosum.	Ex forti retentiōe mēbri.	Manifestum.	Cum minutione.	Illiniatur cū sandal.	Illiniatur opio.
5	Vlcus malignum.	Calida. Adolescens. Veris. Calida tio. in mē. no.	Ex multa quātitate humorꝝ, & prohibitiōe dissolutionis.	Vlcus nigrum.	Cum decoctione fructuum casief, & minutione.	Illiniat̄ infusione sand. camforę in aq̄ ros. Comedat pisas coctas cum succo granati.	Vtat̄ lactucis, & endi. & emplastret̄ butyro, aq̄ endiuiæ, & maluauisco ol. ros. & uiol.
6	Fistula.	Humida. Senescens. Hyemale. Meridiona. tior. in mē. no.	Quando ulcus transit. xl. dies.	Constrictio oris, amplificatio fundi post xl. dies.	Cum minutione, si fuerit corpus repletum.	Repleat̄ bombace infuso in uino cocto ad. iiȷ. & ex puluere citrino.	Cū gumis uuarum ustis, & aqua rosacea.
7	Combustura ignis.	Vniuersalis. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. ti. si ꝑx. mē. no.	Manifesta.	Manifestū.	Cum minutione, si dubitatur ꝙ fiat apostema.	Superponat̄ ei ouū, cū aqua & luto ar. infuso in aceto, & aq̄ solatri.	Emplastretur lentibus bene coctis.
8	Extractio telorū, & cura percussionis cum fustibus.	Vniuersalis. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. ti. si ꝑx. mē. no.	Manifesta.	Manifestū.	Cum minutione.	Superponat̄ aristol. trita armoniaco, uel cū adamante.	Cū radicibus cannę recentis, tritis cū melle, aut gumi fistici no, & pice.

CVRA COMMVNIS.

1 Si exitus sang. fit de manibus & pedibus, fiat ligatura in locis quæ sunt super membrũ patiens. quia iuuabilis est ei: tamẽ non debet esse lenis, nec fortis ualde. Et superponat̃ loco pul. subtilis cum pul. thuris, distẽperato cũ albumine oui: & infundant̃ pili leporis, uel bombax in eis: & superponatur, & liget̃ super locũ cum uolutõibus multis fortiter: & dimittat̃ per triduũ: post dissoluat̃. Et si adhæret medicamen uulneri, superpone ei aliud: si non, tollat̃ cum lenitate, & superponat̃ galla usta, & superaspergat̃ farina molendini, distemperata cum albumine oui, et cum pilis leporis infusis in eis. Et si non cessauerit fluxus sanguinis, incidatur arteria postquam ligatura fuerit in utraq; extremitate ipsius cum filo fortiter.

2 Euitet, q̃d non tangat locũ aqua, neq; medicina trita cũ aqua, sed calefiat cũ oleo tepefacto, & lana per biduũ, aut triduũ. Cessante dolore, & assecurato apãte, cum adhæsiuis curet̃. Et si fit in eo apã calidũ, utatur rebus tritis cũ aceto. ut calcadis, nitro, batitura æris, cera, cortice thuris tritis & positis in olla de lapide. Et euitet oẽm rem frigidã. Et si accidit spasmus ex uulnere nerui, incidatur neruus spasmatus. Quod si tendit spasmatio ipsius ad cerebrũ, peribit. Inungantur spondilia dorsi cum oleo uiol. et adipe gallinæ. Et si uulnus fit in capite, & tendit ad partes cerebri, non debet consolidari: ne pereat patiens: sed superponatur ei lana infusa in oleo ros. per triduum: deinde unguentum abhæsiuum.

3 Si inuenit̃ in ulcere os corruptum, & signũ dat, q̃ consolidet̃ quandoq;, deinde reuertitur, & aperitur, & de eo manat erugo, & sentitur sonitus cum tactu instrumẽti: utatur medicamine acuto: & facto cortice super ulcus, utatur butyro calefacto: ut cadat caro corrupta, & discoope riatur os: & osse apparente, si non potest incidi, effundatur in eo butyrũ calefactum per aliquos dies, donec cadat: aut folium ficus tritum aceto. Deinde curetur per unum diem cum unguẽto uiridis æris: & per alium diem per bombacem ueterem.

4 Si fit dolor fortis, debet curari cũ granatis dulcibus, coctis cum uino cocto ad tertiã, positis in emplastro. Et illinitione facta extrinsecus cũ narcoticis, & mitigato dolore, cessare debent narcotica, quia nocent mẽbro & sensu eius, & prohibent generationẽ carnis.

5 Et si uirtꝰ fuerit debilis, nutriat̃ iure galliculoꝝ: & emplastret̃ cum eo quod dictũ est, donec sedet̃ dolor. quod cognoscit̃ per laxitudinem & molliciem loci: & apparebit in termino nigredinis albedo aliqua: et habito modo ipsius, curet̃ butyro, et unguento uiridis æris, cum sarcocolla trita bñ, donec cadat nigredo, & tendat ad carnẽ rufam. Et si dilatat̃ ulcus, et non adheret: curetur cũ oleo ros. & unguẽto cerussæ. Quod si non contulerit, & uis curare cũ ferro: incide circum circa, donec peruenias ad carnem sanam. Deinde curetur cum generantibus carnem.

6 Si fit ualde concaua, iniice ei aquã ros. cum cinere uitis. Et nisi contulerit, scindatur, & curetur ut uulnus. Et notũ sit, q̃ si uulnus fit in pectore, & peruenit ad ultimã concauitatẽ, aut in cerebro, & peruenit ad ultimũ uentriculũ, patiens non uiuet. Et similiter si fit in epate, aut stomacho uulnus magnũ, erit timorosum, & difficile est, ut patiens inde euadat, & curetur.

7 Illiniat̃ atramẽto perso, & lenticulis, & farina ordei, tritis cũ albumine oui, et oleo ros. Deinde cum cerussa, litargyro, oleo ros. albumine oui, percussis modico aceto, & infrigidatis fiat illinitio. Et iuuat eam unguentũ calcis, quod sic fit, Recipe calcis extinctæ, infundatur in aqua, & dimittat̃ per horam. Deinde coletur ab ipsa aqua, & infundat̃ in alia aqua: & hoc fiat quater. Coletur aqua: & dimissa substantia dimittatur aqua, donec clara fit. Deinde effundat̃ paulatim: & residentia desiccetur parum. Deinde misceatur cum oleo ros. & percutiatur, usquedum ueniat ad modũ unguenti: quo utendum est in omni combustura. Et si combustura fit ab aqua calida: effundatur super eam ante ampullationem aqua oliuarum salitarum, aut aqua cineris. Et factis ampullis, curetur unguento cerussæ, & calcis & frigidetur cum sandal. & aqua ros.

8 Extrahatur cũ medicinis. Et si potest capi tenaculis, capiat̃, & extrahat̃. Et si os est strictum, amplifet̃: ut ingrediatur tenacula. Et si cadit in osse: cõmoueatur sępe, donec extrahat̃. Et si habet additamentũ, ut hamus ad superius, & times illud extrahere, ne incidat aliqua corpora, amplietur uulnus: ut facilius extrahat̃. Et si tenacula possunt tangere torturã ipsius, bonũ erit, q̃ rectificent & restringant eam. Et si profundat̃, & frangitur lignũ eius: formetur pa. in illa forma qua erat quando corruit in eum sagitta: deinde inquirat̃, & tangatur digito. Et si fuerit in opposita parte: debet scindi locus in quo sentit̃ caput sagittæ: & extrahat̃. Et inquirat̃, utrum habeat aliqua additamẽta, forte fracta in loco. Et percussio fustigationis curetur cũ pelle ouina statim excoriata, superposita loco percusso: & sanabit̃ per diem & noctem. Aut superponat̃ pannus infusus in aqua ros.

De Morſura Punctioneq́ animalium uenenoſorum.

	NOMINA	Complexio AEtas Tempus Regio Salus, uel ti.	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Morſus canis rabidi.	Sicca. Iuuenilis Aeſtiuum Sicca tior. ſi uo. aq.	Ex dñatione ſiccitatis ſup patientẽ morſum.	Superponatur ei nux trita, & detur in cibo gallinæ: & ſi moriatur, rabidus eſt.	Ponãtur uentoſę ſup morſu, & ſugatur.	Cum aur. 5. de tyriaca.	Amplietur os uulneris, & ſuperponat ſinapis trita butyro, uel melle.
2	Morſus hoïs, leõis, leopardi, ſimię, & canis.	Vniuerſalis Vniuerſalis Vniuerſale Vniuerſalis ti. ſi px. mẽ. no.	Manifeſta	Interroget patiens, a q̃ morſus ſit.	Cum minutione, ſi repletũ fuerit corpus.	Emplaſtret ariſtol. & radice ireos, ex melle	Emplaſtret cũ cepa narciſſi, trita bene cũ aceto.
3	Morſus muſtelę, pediculi, uulturis, et lacertę leproſę.	Frigida Iuuenilis Aeſtiuum. Sicca Timoroſus.	Manifeſta	Dolor fortis, ex quo cadit pa. tempore morſus.	Sugatur.	Emplaſtret aq̃ tepida, cocta oleo, & lauet cum ea.	Emplaſtetur cepis, & allio.
4	Punctio tyri.	Calida Iuuenilis Aeſtiuum Cali. & ſicca tio. ſi eſt picl.	Ex forti aduerſitate acuitatis, & aduſtionis.	Hũiditas manãs de loco calido, cum ampullis, ut ex igne.	Cum minutione.	Cum tyriaca maiori & minori, & metridato.	Vtatur in cibis cepis, alijs, & porris.
5	Punctio ſcorpionis.	Frigida Senilis Aeſtiuum Meridiona. Timoroſa	Ex forti aduerſitate infrigidationis cordis, & eius nocumento.	Apoſt. loci morſus cũ rubedie, & dolore, remanet ſignũ liuid. ſincopis, ſud. erectio uirgæ.	Sugatur locus punctionis.	Illiniatur oleo ſcorpiõis, uel muſtellino.	Piſtetur ſcorpio, & emplaſtretur: uel cum caſtor. euforbio, & oleo.
6	Punctio ueſpæ, uel apis.	Calida. Iuuenilis Aeſtiuum Calida ti. ꝓpe mẽ. no.	Ex caliditate ipſius ueneni.	Dolor fortis ſine apoſtemate, cũ pruritu, humiditate, & rigore.	Cum minutione.	Illiniat luto armeno, & aceto.	Emplaſtret ſpuma parietis, ex aceto, uel luto foramis ueſpæ cum aceto.
7	Punctio araneæ, & rutelę.	Frigida Senilis Aeſtiuum Calida Tior. ſi uene.	Ex aduerſitate frigiditatis ueneni.	Apoſt. loci pũcti, & erit ĩ facie ut pũctio acus: et aliq̃n ſincop. ſi fuer. ĩ arteria, aut mãmilla.	Sugatur.	Epithimet aqua calida pluribus uicibus.	Emplaſtret ſale & myrrha, & ſale diſſoluto in aqua.
8	Punctio ſcorpionis, gerrara.	Calida Iuuenilis Aeſtiuum Exercitꝰ hor. Timoroſa	Ex forti aduerſitate eius caliditatis.	Dolet in. ij. & iij. die, & nõ in pri. migitq́ ſã. cũ ſaltu cordis ſincopi, & exitu linguæ.	Cum minutione, ſuperponatur uentoſa, & ſugatur.	Cum lacte recenti, & aqua pomi acidi, cũ camfora.	Vtat aqua ordei, uel lacte acido exbucuato & percuſſo: & in cibo pomis acidis.

COMM. REIP.

1 Post ampliationem oris eius, superponantur ei uentosæ: et imponatur uentosæ bombax ad cautelam illius qui sugere intendit per eam. Deinde ponantur cancri uiui in olla æris super ignem, & incinerent. Post fiant partes. iiij. cineris ipsorum, thuris pars. 1. gentianę partes. ij. fiat pul. de quo detur potui tertia pars ipsius cum aqua frigida, aceto, & melle & primo die. Et si post aliquos dies est, pone medicamen in dupla quantitate. quia Gal. dicit, quod sanauerat quendam hoc medicamine postquam fuerat cum timore aquę. Et curetur regimine laborātis melancholia. Nullo uero modo consolidetur uulnus, antequā superponatur nux trita nocte, dieque. Deinde dentur gallinæ in cibo. quia si inde moritur gallina, iterato superponatur emplastrum. Sin autem: curatus est. Et cibetur gallina, arietibus, menta, & melissa. Quod si timor in potu aquæ superuenit, patiens non posset liberari. Tamen regatur regimine melancholiæ, uel mala cogitatione laborantis: & inmittatur aqua ori eius per cannale. Et dicitur: quod si aqua approximatur ei in uase ligneo super pellem dabli claudicantis, eam bibat, etiā ptisanam cū mucilaginibus, & trociscis mitigantibus sitim, cum granis cucurbitæ, portulacæ, citonij ana. gumi, amido, dragagan. spodio ana pars media, tritis cum psillio, & trociscatis. Dosis aur. 1. cum aqua frigida. Dicitur etiam quod epar canis rabidi ustum, & comestum iuuat.

2 Curetur medicinis attractiuis. ut emplastro prædicto: uel unguento æris uiridis. Et morsus hominis ieiuni nociuus est. Emplastretur cinere uitis, aceto, & oleo: aut farina fabarum, confecta cum oleo & aceto ros. Et morsus simiæ, & canis rabidi emplastretur cepis, sale tritis. Et super morsum canis aspergatur ipsa hora acetum: aut ponatur lana succida infusa in oleo & aceto: aut cepa cum melle.

3 Si mordeat lacerta leprosa, lotio fiat cum aqua tepida, & oleo: & fricetur locus. Deinde extrahantur dentes ipsius. quia non cessabit dolor, donec dentes fuerint remoti. Deinde sugatur locus, & lauetur aqua, & furfure: & superponatur ei cinis uitis, cum oleo. Pediculus uulturis maior est pediculo, uenenosus est, ualde mordet, & nō pungit, ut dicitur a quibusdam: & iuxta paruitatem corporis eius periculosus est, & difficilis solus: ideo, quia uenenum eius est calidum. Sed curatur lacte caprino recenti hora mulsionis. Et locus liniatur lapide bezoar (alias, Fachar) dissoluto, & cum sandal. rufis, aqua lactucæ, & semperuiuæ: uel tufulæ. Et bibat ptisanam, & psillium cum aqua cucurbitæ, & citrullorum.

4 Si est sitibundus, & glandinosus, & bene potest fieri incisio, iincidatur membrum. Sin autem, ligetur super membrum: & sorbeat iuscellum factum spidebeg cum aneto, sale, cinnamo. & ranula. Et emplastretur cum cancris fluuialibus, mentastro, farina tritici, sale communi, tritis in lacte recenti. Findantur galliculi in hora suæ mactationis, & loco superponantur. Sæpe bibat ℥ ſ. de scorpionibus tritis bene in aqua, cum maiorana: & de isto electuario: quia expertum est. Recipe piperis ℥ ij. anisi ℥ iij. aristol. rot. baccarum lauri, castorei ana aur. 1. terantur, distemperentur cum uino cocto. Dos. eius ad quantitatem fabæ, cum aqua rutæ in isto cocto, & aqua pomi acidi. Et si processit uenenum, bibat lac recens, cum cancris fluuialibus.

5 Ligetur morsus cum fascia, & emplastretur cum auellana inda, masticata, & trita. Et bibat de tyriaca. Et lauet aqua cocta cum artemisia, camomilla, ruta, & furfure tepido. Et fricetur corpus. Comedat de butyro uaccino. Aut emplastretur mētastro bene trito cum farina ordei, & aqua rutæ. Et mortiferi sunt scorpiones bahazur, qui reperiuntur in ciuitate Vasibina.

6 Aperiatur locus acu, & emplastretur tufula, & malua, coctis ualide cum folijs sisami tritis: & superasperga tur de aqua frigida cum niue. Et dicitur, quod fricatura cum musca, mitigetur dolor eius.

7 Cum aqua calida: aut emplastretur cinere uitis, aut calce, kaly. bene tritis. Et ad morsum rutulæ, ualet potus aur. 1. nigellæ, aut rutæ siccæ, & cepæ, bene tritis in ℥ ij. cum musto cocto ad tertiam partem.

8 Iste scorpio est ut folium ameden, habens caudam longam, expansam super terram: & generatur in partibus Ahuar, in luto in quo effunditur lotio zuccari. Et parū inueniebatur cura in punctiōe ipsius per antiquos, sed per modernos. Vnde post minutionem attrahatur cum uentosa plena bombace: sin autem, peribit sugens eam. Et illiniatur locus punctionis cum euforbio, castoreo, & circumcirca luto armeno, & aceto. Et detur de endiuia syluestri sicca, & folijs pomi acidi, & coriandro sicco in pul. per tria coclearia. Et experti componunt pro eo tyriacam compositam de radicibus capparis, corticibus radicium coloquin. absinthij, gentianæ, aristol. rot. & endiuia syluestri sicca tritis. Dosis eius ℥ ij. cum musto cocto. Et habent de sem. cicutę cum musto cocto ad tertiam.

De eo quod multiplicatur in eo de Medicinis mortiferis.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Poculũ medicinæ uenenosæ cal. ut merc. sublimati.	Timorosum. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex aduersitatem malæ complexiõis eius.	Ardor in stõacho, et punctura in intestinis, cũ inflãma. siti, & sicci. oris.	Vomitus cũ aqua cali. & oleo sisami.	Cum oleo ros. uiolis, aq̃ ros. cum mucil. psillij.	Cum lacte recenti, & ptisana, & oleo amygdalarũ.
2	Poculũ medicinæ mortiferæ frigidæ.	Timorosum. Frigida Hyemale Senilis. Frigida	Ex manifesta malæ qualitatis aduersitate eius.	Grauedo capitis, manuũ, & pedum, et linguæ.	Cum uomitu, aqua cal. & oleo cõmuni.	Cum tyriaca, metridate, aut medicãine musci, rousco cocto ad mediũ.	Cum allijs, cepis, & ruta.
3	Poculum Napelli.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex forti aduersitate eius contraria corpori.	Vertigo, sincopis, aposte. linguæ, concauitasq; oculorum.	Cum uomitu aqua calid. & butyro, se. raparũ, oleo sisamino.	Cũ aur. ʒ. tyriacæ, uel bezoar puro fricato cũ aqua ros. & musco.	Cũ corticibus radi. capparis, & aqua rutæ, & leonis citrini combusti.
4	Poculũ Cantaridarum.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex acuitate, & fortitudĩe eius.	Fortis dolor uesicæ, ardor urinæ, mictus sang. cũ torsione.	Cum uomitu aqua cal. decoct. ficuum, & oleo sisami.	Cum mucilagi. psillij, iulep, & oleo amygdalarũ.	Cũ comestione ficus pharaonis, & lauri.
5	Poculum fellis leporis, & tyri.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersal. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex aduersitate intensa, & forti contrarietate eius.	Vomitus cholericus uiridis, amaritudo oris, & paruitas oculorum.	Cum uomitu aquæ calidæ, olei & butyri.	Cum aqua in qua dissoluat̃ bezahar, & tyriaca farac.	Cum lacte recenti.
6	Poculum extremitatis caudæ cerui.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale Vniuersalis. Vniuersalis	Ex aduersitate forti eius.	Dolor fortis in uisceribus.	Cum uomitu aquæ calidæ, olei & butyri.	Cũ comestione auellanarũ, & fistic.	Cum comestione ficus.
7	Poculum sudoris iumẽti.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex contrarietate ipsius.	Sudor faciei citrinꝰ, apostema gutturis interius, sudor fœtens & multus.	Cum uomitu aquæ calidæ, & melle.	Cum tyriaca maiori.	Cũ aristol. sale ana ʒ s. & aqua calida.
8	Poculum sucaram.	Timorosum. Frigida Hyemale Senilis Frigida.	Ex forti frigore extinguente caliditatem.	Stupor cõgelatio, subeth, grauedo corporis, & odor opij in ore.	Cum uomitu, aqua cali. decoct. aneti, radice, sale, cum melle.	Cum tyriaca farac, & metridato.	Cum comestione allij, ceparum, & nucum.

COMM. REIP.

1 Post purgationem stomachi, & uomitum, bibat de iure gallinæ coctæ spidebeg, & pulte amidi, zuccaro, & olei amygalarum, & tritico cocto cum carnibus. Sugat pomū granatum, citonium, persica, pira, cucum. citrul. lactucam. Et utatur pul. sandal. alb. & camforę cum aqua rof. Emplastretur pectus, & epar cum pannis lini infusis in aqua rof. cum sandal. & clisterisetur clisteri facto de ptisana, uiolis siccis, sebestem, iuiubis, oleo amygdalarū, & oleo rof. tepidis.

2 Bibat patiens post uomitum de medicamine altit, & de mirrha clara, costo, fol. rutæ, mentastro, pipere, piretro, & cardumeni ana, & in pondere omniū de altit, tritis cum melle dosis ʒ ſ. Calefiat stomachus cum intestinis cum aqua cocta cum ruta, mentastro, & nepita. Fricetur corpus, donec rubefiat. Bibat de iure pullorum columborum coctorum spidebeg, cum aneto, cinnamomo, galanga, pipere, maratro, & cimino. Et clisterizetur cum melle, nitro, oleo sambucino, & aqua tepida.

3 Post uomitum, fiat cum tyriaca faroc cum aqua cocta cum rapis, & flore ipsius, & metridato, & butyro uaccino. Sed qui bibet de cornibus spicæ, minget sanguinē, & nigrescet lingua, erit permixtio mentis. Et bibat de camfora caratam, usq; ad. v. cum aqua rof. infrigidata in niue, & aqua granati, citrulli, & iulep, cum mucil. psillij, & granorum citoniorum, & sem. portul. cum aqua rof. oleo amygdalarum, & lacte acido exbutyrato, cum trocis. camforæ. Et bibat de lacte recenti, & de ptisana. Emplastretur stomachus & epar, cum sandal. aqua rof. & camfora cum pannis lini infrigidatis. Et mirum est, quod napellus est maxime fallaciæ cum sit nutrimentum murium.

4 Cum proprietate sua nocet uesicæ. Tamen post uomitum bibat de aqua sem. portul. cum iulep, & oleo granorum, & cucur. & comedat de medulla cucum. & citrul. Clisterisetur cum ptisana cocta cum iuiubis, sebesten siccis, & oleo amygalarum dul. aut oleo rof. uel uiol. & mittatur in foramen ueretri de albumine oui, sief alb. oleo rof. & lacte mulieris. Et quotiēs accidit ardor urinæ in uesica, detur ei in potu mucilago psillij cum iulep, cum oleo amygdalarum, & lacte recenti.

5 Post uomitum detur ei de electuario confecto de luto ar. granis lauri ana ʒ ij coagulo ceruuli ʒ ſ. mirrhæ, sem. rutæ ana ʒ i. tritis. dosis aur. ſ. usq; ad ʒ ij. distemperatis cum melle. Et iterato detur medicamen, & sedeat in decoct. camomillæ, coronæ regiæ, uiolarum, nenufaris, ozimo foliorum latorum, & maiorana. Et si transit super potum ipsius per horas tres, uel quatuor, & non moritur, speranda est cura eius: & bibat de rob pomorum citoniorum. Et qui bibit de felle tyri, incurabilis est. Tamen post uomitum multum, bibat de se. portul. cum aqua in qua dissoluitur lapis bezahar, & de tyriaca, aut metridato, & aqua ordei.

6 Post mundificationem eius stomachi cum uomitu multo, bibat de bezahar danik ij. usq; ad ʒ ſ. cum sapa, aut tyriaca, aut metridato ʒ ſ. cum aqua pimpinellæ, & agrimoniæ.

7 Cum oleo uiol. & oleo amygdalarum, cum sapa: & bibat de tyriaca, uel metridato ʒ ſ. & nutriatur iure spidebeg carnium arietis.

8 Post uomitum clisterizetur cum cucu. asinino, aneto, melle, sem. apij, fen. cimino, baurac, pulpa coloquin. & oleo sambucino. Et fricetur corpus in balneo ualde, & ungatur oleo sambucino, aut oleo costi: & sedeat in aqua cocta cum ruta, nepita, abrotano, maiorana. Et bibat aur. ſ. tyriacæ minoris. Et qui bibit de sucaran, cum hac cura curetur. Et signa eius erunt, ut signa bibentis de opio. Tamen ad peius superuenit ei obscuritas uisus, cum extremitatum frigiditate. Et licet hoc agat in corporibus humanis, tamen cibus est passerum domesticorum.

C 2

De eo quod multiplicatur in eo de Medicinis mortiferis.

	NOMINA	Salus, uel timor. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Poculũ hyoscyami.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex forti frigiditate, et ipsius contrarietate.	Ebrietas, lassitudo corporis, loquela uana, oculi rubei, defectus mentis.	Cum uomitu aquæ calidæ, mellis, & olei.	Cum aqua cocta cum ficu, et adipe gallinæ, & oleo uiolaceo.	Cum lacte recenti.
2	Poculũ mandragoræ, & nucis machal.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex aduersitate eius in corpore.	Vertigo, ebrietas, rubedo oculorum, subeth.	Cum uomitu aquę cali. melle, aneto, & raphano.	Cum lacte recenti.	Cum aceto cocto cum origano.
3	Potus psillij triti, & aquæ coriandri recetis.	Timorosum. Frigida Vniuersale. Senilis. Frigida	Ex forti frigiditate, & strictura pororũ, & meatuũ.	Angustia, lamentatio, strictus anhelitus, sudor frigidus, & sincopis.	Cum uomitu aquæ calidæ, aneto, & sale.	Cum musco cocto ad tertiam.	Cum iure facto cum spidebeg, & modico altit.
4	Comestio fungorum, & tuberum.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale Vniuersalis. Vniuersalis	Ex forti frigiditate, & humiditate eius.	Anhelitus strictus, sudor frigidus, & sincopis.	Cum uomitu aquæ cal. sale, radice, & melle.	Cum potu uini puri cũ musco.	Cũ comestione raphani fortis caliditatis.
5	Poculum leporis marini.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex contrarietate eius in corpore humano.	Sputũ sã. asma, anhelitus strictus, sudor fœtẽs, dolor stõi, fluxus uentris, & uomitus.	Cũ aqua cocta, & oleo sisami bibita.	Cũ administratione medicinarũ pectoralium, lacteq; recenti.	Cum ptisana.
6	Poculum ranulæ.	Timorosum. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex aduersitate eius in corpore.	Ariditas corporis, liuiditas eius, cum nausea.	Cum uomitu, cum aqua calida, melle, & sale.	Cum balneo, deinde cum aqua syrupi acetosi.	Cum spidebeg, aneto, & cinamomo.
7	Poculũ mali castorei.	Timorosum. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex forti caliditate eius.	Febris cum defectu mẽtis, & rubedine oculorũ, & siti.	Cum uomitu cum turbit, aqua cal. & oleo sisami.	Cum mucilag. granorũ citoniorum, oleo ros. & oleo amygdalarũ.	Cum lacte recenti.
8	Poculum anacardi.	Timorosum. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex intensa caliditate eius.	Bersan, in ore ardor, pũctio gutturis, & stomachi, pustulę, ampullæ, febris acuta.	Cum uomitu, cũ aristol. oleo ros. & aqua calida.	Cum farina amygdal. ptisana, & syrup. iuiubarum.	Cum lacte recenti, aut acido.

COMM. REIP.

1 Detur ei semen urticæ, tritum cum sapa. Et bibat ius gallinæ, uel carnium arietum pinguium, coctarum cum spidebeg. Et curetur toto regimine bibentis, aut sumentis de ueneno post uomitum factum competentem, & mundificationem stomachi plenariam.

2 Post purgationem stomachi per uomitum clisterizetur enemate acuto. Et bibat de aceto forti, cocto cum origano, angeden, mentastro montano. Et cessante rubedine faciei, & oculorum, bibat de iure gallinæ coctæ cum spidebeg.

3 Detur ei post uomitum medicamen musci: & bibat de iure facto spidebeg. Et psillium tritum si bibitur, interficit bibentem illud. Et similiter si multum sumitur de eo. Sed si bibitur de aqua coriandri recentis, media rotul. inducit scotomiam, uertiginem, alienationem mentis, & raucitatem, & somnum longum, & odoratur in eo odor coriandri. Et cura eius fit, ut cura psillij.

4 Bibat de cinere arboris ficus, uel uitis cum aqua cal. & sale: aut de tyriaca minori. Calefaciat stomachum cum decoct. camomillæ, origani, rutæ. Clisterisetur decoct. absinthij, rutæ, & melle, baurac, & aliquo oleo calido. Et scias: quod tubera quæ oriuntur in radice oliuæ, sunt mortifera: tamen alia non sunt mortifera. Sed si multum sumitur de eis, inducunt squinantiam, & colicam.

5 Post uomitum cum aqua cal. bibat decoct. malitarum, bismaluæ, & fol. maluauisci. Et si non cessat dolor pectoris, minuatur basilica ascellina. Et bibat de syrup. papaueris, uel iuiubarum.

6 Post mundificationem stomachi cum uomitu, fricentur omnia membra, præcipue uentris. Moram longam trahat in balneo temperato. Post exitum eius a balneo, bibat de syrup. acetoso. Et cibetur gallinis, & arietibus coctis cum spidebeg.

7 Post mundificationem stomachi cum uomitu, bibat de lacte recenti, si fuerit sine febre: si autem fuerit cum febre, cum mucilag. granorum citoniorum, & psillij, cum amygdal. rof. & bibar de syrup. papaueris.

8 Possibile est quod patiatur cogitationem malam, melancholicam. Et post uomitum bibat ptisanam cum oleo amygdalarum per aliquos dies, & de mucilag. citoniorum. Et cibetur cum cucur. cocta cum aceto, & alijs similibus, cum oleo amygdalarum. Et comedat cucumeres, & maluam coctam.

De eo quod multiplicatur in eo de Medicinis mortiferis.

	NOMINA	Salus, uel ti. / Regio / Tempus / AEtas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Poculum oleandri.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex aduersitate, & cõtrarietate, & acuitate eius.	Fortis amaritudo oris.	Fiat uomitus.	Cum mucilag. psilij, & oleo ros.	Cum mirrha, fenugr. et butyro.
2	Poculum squillæ.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex contrarietate, acuitateq; eius.	Dolor stomachi.	Fiat cum uomitu.	Cum lacte recenti.	Cum albumine oui.
3	Poculum litargyri.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex opilatione pororum, & meatuum.	Accidit ileos, ariditas oris, ponderositas linguæ, & dissuria.	Fiat uomitu aquæ cali. & melle.	Cum uino cocto ad tertiũ, & zinzibere condito.	Cum aqua cocta finibus, aneto, & baurac.
4	Poculũ argenti uiui, aut eius infusio in aurem.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersalis. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex aduersitate, eiusq; contrarietate.	Torsio fortis, dolor in intestinis.	Cum uomitu cum melle, & aneto.	Cum uino cocto ad tertium.	Cum sapa.
5	Poculũ cerussæ plumbi.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex opilatione pororum, & meatuũ corporis.	Singult9, tussis, lassitudo, & albedo linguæ.	Cum uomitu aquę, melle, aneto, & sale.	Cũ aqua cal. cocta cum aniso, & sem. apij.	Cum decoct. maratri, sem. feniculi, & anisi.
6	Poculũ calcis, & arsenici.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex aduersitate, & acuitate eius.	Ardor in stomacho, torsio, & ulcera intestinorũ.	Cum uomitu aquæ cal. & oleo sisami.	Cũ iure gallinæ coctæ cum spidebeg, cum oleo amygdal.	Cum ptisana, & oleo amygdalarum.
7	Comestio piscis assi, & cooperti.	Timorosum. / Vniuersalis. / Vniuersale. / Vniuersalis. / Vniuersalis.	Ex ꝓhibitione exitus uaporis eius.	Permixtio mẽtis, angustia, lamentatio, & uertigo.	Cum uomitu aquæ cal. oxymelle, & sale.	Cum syr. aromatico pomorum.	Cum aqua cocta cum cimino.
8	Coagulatio in stomacho.	Timorosum. / Humida. / Frigidum / Senil. iuue. / Humida	Ex grossitudine, & caseatione eius.	Rigor, sudor frigidus, & sinapis.	Cum uomitu aquæ cal. cum aneto, & melle.	Cũ cinere uitis, & modico cõ melle.	Cum diambri coagulo, & modico aceto.

1532

COMM. REIP.

1 Oleander interficit asinos, & iumenta, & multa alia animalia, etiam homines: tamen ex amaritudine nimia ipsius non potest occultari a bibente: nisi datum sit cum medicinis amaris, ut aloe. Et curetur cum uomitu, & potu iurium unctuosorum, & cibo offarum unctuosarum, & faludigi, cum butyro, & oleo amygdalarum, & butyro recenti. Et dicitur: q̄ semen agni casti coctum, & bibitum, sanet iumentum comedens oleandrum.

2 Si accidat dysenteria, detur ei de dragea luti, & rob pomorum, simul cum rob citoniorū, & gumi ar. & sorbeat de oleo amygdalarum, aut oleo sisami, & iure carnium spidebeg unctuosorum.

3 Accidit in bibente illud ileos (et est colica) cum uomitu stercoris. Etiam accidit squinantia, & apostema in corpore. Et post uomitum, iuuat eum bibitio diacitonij laxatiui, & aqua cocta cum aniso, & sem. apij.

4 Si argentum est uiuum, minoris est periculi: eo q̄ propter eius ponderositatem egreditur per inferiora. Sed argentum uiuum sublimatum, & mortificatum, mortiferum est. Tamen curetur per uomitum. Et nisi egrediatur per uomitum, clisterisetur cum aqua blitarum, oleo sisami, mori, et maluauisco. Et si accidit dysenteria: bibat de dragea luti, oleo rof. & lacte cocto cum lapide calefacto, posito in eo. Et si auri imponitur argentum uiuum, infert permixtionem sensus, & ponderositatem nimiam in parte ipsius auris. Quare declinare debet caput ad latus alterius auris super unum pedem. Et sternutetur patiens cum naribus opilatis cum condisio: & imponatur auri oleum calefactiuū, & emittatur quando infrigidatur, & moueatur auris uehementer.

5 Dicitur, q̄ post uomitum si patiens bibat aur. 5. de cartamo indiano, eum iuuabit: tum utatur prouocantibus urinam. s. decocti. sem. apij, feniculi, anisi, & absinthij romani.

6 Post uomitum bibat mucilag. psillij, cum oleo granorum, & cucur. Et clisterizetur ptisana, oleo, uiolis coctis cum sebesten, iuiubis & mucilag. psillij, & sem. lini, & albumine oui. Et si accidit tussis, bibat de papauere, & syr. iuiubarum. Et curetur ille cuius guttur ingressus est, pul. æris uiridis. Et qui bibit de uitriolo, & alumine: cum lacte recenti, & butyro.

7 Post uomitum ingrediatur balneum, prius infuso uentre cum multa aqua tepida. Et si accidit exinde fluxus uentris. s. ayda: curetur cum cura fluxus. Et corrigit comestionē piscis assi, & cooperti, post uomitum bibitio modici piperis cum syrup. pomorum aromatic.

8 Ex caseatione lactis in stomacho plura superueniunt accidentia mala, maxime si lac est grossum: ut uaccinum, & ouinum. Tamen post uomitum utatur melle, & pipere. quia exinde dissoluitur lac coagulatum: uel attenuabitur.

De eo quod multiplicatur in eo de Sola iuxta species ipsius.

	NOMINA	Salus, uel ti. Regio Tempus AEtas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Soda ex caliditate.	Non timorosf. Calida. Aestiuum Calida Calida	Ex cibis calidis sũptis, aut medicinis, uel calore solis.	Caliditas tactus capitis, et æqualis urina & egestio.	Nulla fiat.	Cũ rof. & sandal. sup caput, & cibo cũ succo granati.	Cum oleo rof. aq̃ citrulli, & modico aceto super caput.
2	Soda ex frigiditate.	Non timorosf. Septentrio. Hyemale Frigida Frigida.	Ex frig. cõplexionis pãniculorũ cerebri, discooptiõe cap. in aëre frigido.	Tactus frigidꝰ capitis, & mitigatio eius cũ rebus calidis applicatis.	Nulla fiat.	Cum balneo, & odore maioranæ, narcissi, & musci.	Emplastret̃ cũ camomillis, coro. regia, nepita, & maiorana.
3	Soda ex humore calido.	Non timorosf. Meridiona. Aestiuũ, ueris Calida. Calida	Ex sanguine, & cholera.	Si ex sang. rubedo faciei, repletio uenarũ, magnꝰ pulsus, uri. rufa: si ex chol. os amarũ, pulsus spissus, urina intensa.	Minuatur de basilica, & cephalica.	Cibet̃ iure cicerum, aut fasiani.	Cum bletis, & sinapi.
4	Soda ex humore frigido.	Non timorosf. Calida Hyema. autũ. Frigida Frigida.	Ex flegmate, & melãcholia.	Liuidius color, & strictũ pectus.	Cum pillulis yerę, & cochijs.	Cũ cibo agrestę, & potũ iulep, & rob. agrestæ.	Cũ cibo lenticulæ, & piscium sedebeg.
5	Soda ex calid. exteriori.	tior cũ aposte. Vniuersalis. Vniuersale. Vniuersalis. Vniuersalis.	Ex percussione, uel alia re cadente super caput.	Pulsatio, et grauedo, & aliq̃n do febris.	Cũ minutione cephalicæ, & clisteri lenitiuo.	Emplastret̃ luto armeno, folijs cipressi, uiolis rof.	Emplastret̃ calamo arom. radi. granati syluest. pisis, & aqua rof.
6	Soda post euacuationem.	Timor. incẽsa. Sicca Aestiuum. Iuuenilis Sicca	Ex intenso fluxu sang. narium, & uentris fluxu.	Leuis motus, & uigilia, & ariditas faciei.	Nulla fiat.	Cum gallinis pinguibus, & carnibus arietinis.	Cum ouis mollibus.
7	Hemicranea.	Tior. sup usũ Sicca Autumnale Senescens Sicca	Ex hũore malæ quãtitatis, frigido, uel humido.	Dolor fortis, tendens ad radicem ipsius partis.	Cũ minutione, & purgatiõe humoris inducentis.	Sternutet̃ cũ aq̃ maioranę, uel oleo amyg. amararũ, in nare partis dolẽtis.	Vngat̃ frons ante aduentũ paroxismi cũ oleo narcissi, & nardi.
8	Soda cum cõmunicatione stomachi.	Non timorosf. Meridiona. Hyẽal. & ueris Senilis, adolef. Calida, & hũi.	Ex cõicatione stõachi in morbo, uel ascensione uaporis ipsius.	Lene erit, cum lenitate stõachi & grauis cũ grauedine ipsius. Et confert ei uomitus.	Cum uomitu, syrup. acetof. aqua cali. & sale.	Cũ galliculo sirbeg, aut succo granati, & oleo amygdalarũ dulciũ.	Cũ pulte de medulla panis albi, et succo granati muzi.

COMM. REIP.

1 Et si secundum uiam feb. infrigidetur caput cum partibus. ij. aquæ rof. & parte olei rof. & modico aceto infuso in eis panno lini, si est in æstate, infrigidetur cum niue, & ligentur musculi tibiarum. Si fuerit cum uigilia, mulgeatur super caput lac mulieris lactentis fœminam. Si est ex calore solis, fundatur super anteriorem partem capitis aqua rof. & oleum nenufar. Et emplastretur cum rasimi, cucur. portul. folijs salic. semperuiuæ, & aqua rof. sandal. & maluauisco, solatro, & similibus. Et bibat iulep, & rob agrestæ, cum aqua rof. & bellericis. Cibetur cum farre ordei, zucc. albo. Et si hæc species doloris non curatur cum uelocitate, difficilis erit curæ.

2 Lauetur decoct. camomillæ, coronę regię, & maioranæ: & fomentetur uapore ipsius, & infundatur in ea particula similæ, & cum ea fiat calefactio. Et oleum lilinum, & narcissinum mirabile est ei. Et si sit ex parte frigoris exterioris, ungatur oleo rutæ. Et cibetur aqua galliculi cocti cum agresta, & perdicis cum agresta similiter, euitatis rebus inferentibus sodam, ut est nux, & sem. canalis, eruca, allia, cepe, & similia.

3 Purgetur corpus cum pillulis aloe ʒ v. & danik. ij. de turbit, pulpa coloquin. scamoneæ assæ, xyloaloe, salis indi, seu indiani ana danik. i. tritis cum aqua. Si est ex humore melancholico, post euacuationem epithimetur caput decoct. cannæ, coro. reg. mellissæ, ordei fracti. Cibetur carnibus arietis, gallinacijs spidebeg leniter. Et hæc est cura sodæ, si fuerit ex uento. Odor maioranæ iuuat. Et uomitus iuuat, si fuerit ex satietate nauseatiua cum aqua caf. & somno longo.

4 Post uomitum bibat syrup. acet. cum aqua rof. Cibetur prunis, iuiubis, pomis, pisis coctis cum succo granati. Si fuerit ex cholera, bibat de aqua tamarind. & prunorum, cum zuccaro al. & syrup. rof. uel acetoso, uel decoct. mirabolanorum cit. ʒ x. fumiter. ʒ v. uiol. absinth. ana. ʒ iij. coctis in aqua, posito in eo aloe aur. i. scamoneæ caratum i. assæ. Emplastretur caput frusto cucur. uel rasura eius sandal. aqua rof. uel similibus.

5 Emplastretur folijs salicis, luto ar. oleo rof. myrto recenti tritis. Et si accidit inde permixtio mentis: emplastretur maluauisco, farina ordei, oleo rof. uiolis, modico aceto. Et utatur aceto, ut uirtutes aliarum imprimantur cum subtilitate eius, quia non dissoluit: nec eo utimur ad mitigandum.

6 Cibetur carnibus galliculorum, & pulte cum medulla panis, al. olei amygdal. & zuccar. Et sternutetur lacte mulieris, & oleo uiol. nenufar. & cucur. & mulgeatur super caput, & misceatur cum oleo uiol. Et cibetur cum offa amygdalarum, & piscium coctorum spidebeg, & frixorum cum oleo amygdalarum. Et si est cum febre: cibetur cum cucur. coctis cum agresta, uel spinacijs. Et ad sodam uenientē ex coitu, euitet coitum post cibum, & comedat citonia, & pira. Et soda accidens ex angustia, curetur cum somno, & odore olei uiol. & granorum cucurbitæ.

7 Studeat uti euacuatione iuxta humorem inducentem morbum. Si fuerit ex caliditate, sternutetur cum zucc. albo, croco, & camfora bene tritis. Et ponatur in naribus ad pondus gran. i. cum aqua citrulli. Et nisi soluatur, passio erit longa. Fit & dubietas super uisum. Et arteriæ timporum si sunt uelocis motus & plenæ, incidantur ipsæ arteriæ: etiam uena quæ est post aurem in porte dolenti. Et si fuerit defectus uocis subito, epithimetur caput cum multa aqua tepida: Et instilletur auri de oleo rof. tepido: & impleatur auris bombace.

8 Si ex humore cholerico, uomat cum eo quod dictum est. Et bibat de syrup. acet. cum sem. endiuiæ, & podag. lini, fumiter. rof. ana. ʒ x. coctis cum aceto, & aqua usque ad medium, cum zuccaro al. dos. eius ʒ xv. Emplastretur caput cum sandal. rof. acacia, lino, luto ar. aqua rof. & coriandri recentis, & rami palmæ. Ligentur musculi tibiarum. Et fugat citonium. Si fuerit ex humore flegmatico in stomacho, uomat cum syrup. acet. in quo inscidantur rad. cum sale grosso trito parum. Et utatur pillulis aloes confectis cum mirabol. feb. & turbit ana danik. ij. rof. mastice danik. aloe sentur. ʒ i. capiat ante introitum lecti. Vtatur carnibus subtilium animalium spidebog cum cicere.

d

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Cerebri iuxta species eius.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Siesen.	Tior. cũ apãte. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Aposte. calidũ panniculorꝝ cerebri, aut caliditas superflua ipsorum.	Cõtinua synocha, tactus cal. capitis, uigilia cũ permixtione mentis.	Cum minutione cephalicę.	Cum ptisana syrup. tamarindorum, & iulep.	Cũ aqua se. portul. granati, & cucur. cocta in agresta & spinacijs.
2	Masara, id est, apostema faciei.	Timorosum. Meridiona. Veris. Iuuenil. adol. Calida	Apostema sanguineũ in cerebro, arterijsꝗ; & facie.	Fortitudo apostematis, ita ꝙ credit̃ disiũgi, cũ dolore & rubore faciei.	Cum minutione cephalicę.	Cum ptisana, & syrup. de papauere, uel nenufare.	Cũ succo granati, & aqua portul. seu nenufar.
3	Rubedo.	Timorosum. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex chol. rubea dominante super cerebrum.	Fortis dolor, & inflãmatio cum colore citrino faciei, tactuꝗ; frigido.	Cum minutione.	Cum ptisana decoct. prunorum, iuiub. & tamarind.	Cũ aqua sem. portul. granati muzi, & cucur. cocta cũ cum agresta.
4	Obliuio.	Timor. intens. Frigida, hum. Hyemale Senilis. Frigida, & hu.	Ex flegmate dominãte super cerebrum, corrũpente mentem.	Fortis le. & subeth, cũ somno difficil. uigilati. nõ r̃ndet alicui, nisi labore, & oscitatione.	Cũ clisteri primo. deinde pillulis cochijs, post pillulis ierae.	Cum zuccaro ros. & cibo aquae cicerum.	Illiniant̃ timpora mentastro, et origano.
5	Subeth cum somno.	Timorosum. Frigida, & hu. Hyemale. Senilis. Frig. sic. hu.	Ex flegmate supabundante in cerebro.	Somnus multus, cum permixtione mentis.	Cum clisteri, deinde pillulis cochijs.	Cum effusione aquae coctae cũ aneto, nepita, & maiorana facta sup caput.	Ligent̃ musculi tibiarũ, et fiet nutet̃ cum iniectiõe piperis & hellebori.
6	Subeth cum uigilia.	Timorosum. Meridiona. Autũ. & ueris Senescens. Calida.	Ex flegmate & cholera rubea dominãtibus.	Dormiens, & quasi uigilãs, oculi eminentes, iacet ut mortuus sup dorsũ.	Cum clisteri, post cum decoct. fructuũ.	Cum iulep, & zuccaro ros.	Effundatur super caput oleum anetinum cum aceto.
7	Congelatio.	Timorosum. Frigida Hyema. autũ. Senescens. Frigida	Opilatio in uẽtre, & parte posteriori cerebri, ex hũore grosso, fri. & sicco.	Defect⁹ sensus, & motus, iacẽs sup dorsum ut mort. dispõcꝫ illa diu durat.	Cũ pillulis stomaticis, & decoct. epithimi.	Cibetur bistardis, & perdicibus spidebeg.	Cum balneo, & ungatur caput oleo uiol. & aneti.
8	Corruptio memoriae, & cogitationis.	Salubris. Frigida. Hyemale. Senilis. Frigida.	Mala cõplexio frigida cerebri, aut flegma superfluum.	Negligẽtia, & grauedo in motu, cũ subeth, & obliuione.	Cum clisteri forti, & pillulis ierae, & cochijs.	Effundat̃ super caput aqua cocta cum aneto, ruta, nepita, & maiorana.	Illiniat̃ caput cũ modica spuma sinapis, cũ oleo rutae.

COMM. REIP.

1 Post minutionem si potuit fieri, & patiens fuerit adolescens, fiat uentosa. Deinde bibat de syrup. acetoso simplici cum aqua frigida. Et si debilitet nimis, detur ius galliculi cocti cum agresta, aut succo granati. Et si natura est constipata: leniatur casief, manna, tamar. syrup. rof. & syr. acet. & cum aqua frigida. Post euacuationem epithimetur caput panno infuso in aqua rof. oleo rof. cum modico aceto. Et ligentur musculi tibiarum: & bibat ptisanam ʒ 40. deinde de syrup. acetoso simplici unc. 1 ʒ. Et si fortificatur sitis, bibat aquam cucur. cum syrup. de spodio. Et sumat de acetositate citri. & iulep. Et si tempus fuerit æstiuū, utatur rebus infrigidatiuis cum niue: & sit in loco strato salicibus, rof. sandal. roratis cum aqua camphoræ: & odoret ipsam camphoram: & utatur cursibus artificialibus aquæ frigidæ cum niue, & herbis recentibus, frigidis. Si est hyems: utatur loco temperatæ caliditatis. Abstergatur nigredo linguæ cum panno lini, aut mucilagine, & zuccaro albo.

2 Post minutionem, cibetur cum cucurbita cocta cum agresta, et pisis: aut cum succo granati. Et si passio fortificatur, minutio fiat in manu alia, si uirtus sustinet. Et bibat de aqua ordei. Et illiniatur caput cum aqua rof. utroq; sandalo, aqua ordei, aqua coriandri, semperuiuæ, & portul. Et bibat de aqua furfuris cum zucc. & oleo amygd. Et potest ei dari in aqua ordei; si caliditas est fortis, aur. ʒ. spodij, & aur. ʒ. seminis portul. bene triti & extracti de rindeto: & penes dormitum dandum cum. xxx ʒ aquæ granati muzi.

3 Post minutionem bibat de syr. & comedat de cibo facto de succo granati muzi. Et in principio illiniatur cum butyro, armeniaco, sandal. & aqua plantaginis: & in fine negocij, cessante hoc regimine, detur ei de mucil. psillij, cum modico oleo dulci, & zucc. al. continue, si tempus est æstiuum. Et si laborat uigilijs, & hoc non fit de signis crisis, stude ut dormiat cum papauere, zucc. & syrup. papaueris.

4 Si est cum febre: sufficit ei dare aquam ordei coctam cum hyssopo, cum zuccaro al. prius ei datis ʒ vi. zucc. rof. Euitatis fructibus frigidis & humidis, piscibus, lacte, & legumibus. ut sunt fabæ, lentes, & faseoli. Et si est in fine febris, detur ei mel cum syrup. acet. sem. Et nisi contulerit, detur ei aur. 1. de elect. anacardino, cuius descriptio hęc est. Recipe mirabol. bellericorū conditorum absq; nucleis, & emblicorum ana. ʒ iiij. mellis anacardi, baccarum lauri, ciperi ana. ʒ iij. piperis ʒ 1. zuccari al. unc. 1. terantur omnia cum aqua mellis, anacardi, & eo utatur post. vi. menses. Et lauetur caput & corpus aqua cocta cum camomilla, corona regia, & maiorana.

5 Si est subeth sequens febrem, aut alium morbum: cessatio eius erit cum cessatione caussæ eius. Et si subeth ipse est morbus, curetur cum calefactiuo, desiccatiuo, & attenuatiuo: & cibetur iure cicerum, cum aneto, & cinnamomo. Et euitet potum aquæ frigidæ, & dormitionem in locis frigidis.

6 Curetur hæc passio cura composita, & de subeth, & de sirsem. Si est huiusmodi passio istorum duorum humorum subeth inducentium, & sirsen, studeat msgis contra humorem dominantiorem, & maius nocumentum. Verbi gratia, si cholera rubea est dominantior, studeat ad educendam ipsam, & extinguendam caliditatem. Et si flegma est dominantius, studeat educere flegma clisteribus acutis. Et illiniatur caput oleo aneti, & aceto.

7 Post euacuationem corporis cum medicinis, iuuabit eum, si euitet id quod generat humorem similem ei ex quo læsus erat. Et si accidit ei uigilia: illiniatur caput lacte mulieris fœmineo, cum oleo uiol. Et cibet galliculo cocto spidebeg. Sin aūt: illiniatur corpus, & ungat oleo heri.

8 Fricentur pedes, & ligentur musculi tibiarum. Et cibetur iure cicerum, cum aneto, & cinnamomon, & galanga. Et utatur melle, cum grauis uiridibus. Et bibat de syrup. acetoso seminum. Et si non contulerit: utatur electuario anacardino.

De morbis multiplicatis in capite ſecundũ ſpecies, & maxime in Cerebro.

	NOMINA	Salus, uel uior.	Regio	Tempus	Aetas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Scotomia.	Salu. niſi aug.	Humida.	Hyemale.	Senilis.	Frigida.	Flegma dñans ſup anteriora capitis, ex uapore ſtomachi.	Erit ſimilis ebrioſo, cũ mẽbris laxis.	Cũ pillulis yeræ, & cochijs, ſi ex ſtõac. uomat cũ oxymelle, & aqua cal.	Cum ſyr. xyloal. & odore muſci, & rutę.	Cũ maſticatiõe maſticis, & thuris : epithimeť herbis odoriferis calidis.
2	Vertigo.	Salubris.	Frigida.	Hyemale	Senilis.	Frigida	Flegma, chol. aut ſang. collectꝰ ĩ uenis q̃ ſt circa cor, & nõ p̃t diſſolui, et infert uertiginẽ.	Videt omnia in uertigine ac uelit cadere in gyrum.	Cum pillulis aloe.	Fricentur pedes in inſultu cũ uiolentia.	Cũ odore maioranæ, rutæ, tyriacæ, & comeſtiõe aquæ cicerum.
3	Epilentia.	Timoroſa.	Frigida	Hyemale.	Adoleſcens.	Frigida.	Opilatio ĩ uentriculis cerebri, aut ex flég. uiſcoſo, aut chol. nigra, aut forti melanch.	Spuma ſuper os, cum iectigatione impedita.	Cum agarico, ſiſeleos aur. i. cum modico zuccari.	Cũ biſtarda, ꝑdice, & peonia ſuſpendať: utatur exercitio temperato.	Cum oxymelle.
4	Apoplexia.	Timoroſa.	Frigida.	Hyemale.	Senilis.	Frigida.	Opilatio in uentriculis cerebri tribus humoribus uiſcoſis.	Erit quaſi dormiens, & non ſentit dolorẽ, cum anhelitu groſſo.	Cum minutione ſaphenæ, ſi eſt repletio: poſt cliſterizetur.	Dimittať per triduũ ꝙ non cõmoueať: detur aqua calida cũ aniſo, maſtice, oxymelleq́.	Cũ oxymelle, decoctione feniculi, & cimini.
5	Innibus.	Salubris	Frigida.	Autumna.	Senilis.	Frigida.	Ex flegmate, multo cibo, & mala digeſtione ipſius.	Videt ſe occupatũ, uel ſtrãgula. & clamat, & nõ audiť uox: ſubito ſurgit cũ capitis grauedĩe.	Cum pillulis ieræ.	Cũ ſyr. acetoſo ſem. & zuccari roſ. & biſtarda frixa.	Cum aqua cicerum, & modico cibo.
6	Melancholia.	Timoroſa.	Sicca	Autumnale.	Seneſcens.	Frigida.	Ex multo hu. melancholico, aut uapore ipſius, exiſtẽtis in ſtomacho.	Mentis permixtio, loquela uana, anguſtia, & imaginatio mala.	Cũ minutione ſaphenæ, decoct. epithimi, & pillulis ſtoma.	Cũ ptiſana, ſyr. papaueris, & uiolis, cũ extremitatibus hędi, arietũ, & ſpinacijs.	Cũ piſcib. laudabilibꝰ, ouis mollibus, medulla cucum. citrullis, & lactucis.
7	Coriaſ, alias, Ceruf.	Timoroſum.	Sicca	Autumna.	Seneſ. & iuue.	Sicca	Ex melancholia mala, & mortifera.	Clamat noctu ut gallus, uadit ad ſepulturas: color citrinus, oculi ſicci, concaui, ling. ſicca, cũ ulcere pedũ.	Cũ minutione tempore inſultus paſſionis.	Cum pedibus hædi, arietũ, cucurbita, & ſpinacijs.	Cũ ouis mollibus, piſcibus laudabilibus.
8	Amor hereos.	Salubris	Orientalis.	Aeſtiuum	Iuuenilis	Calida.	Animoſitas in amãdo, & cõtinua memoria eius amatæ.	Oculi concaui, multus motus ipſorꝶ: & cũ audit amorẽ, pulſus mutať præter naturam.	Nulla fiat.	Cũ ſubtiliatiõe amicabili, balneatione, & cũ ſtatione, & comeſtione gallinarꝶ, unct. olei uiol.	Arte, uel officio utať litigatiõe, & terrore ex pte amati, & ſuſpſius.

COMM. REIP.

1 Si est ex capite, liniatur caput post euacuationem cum decoct. camomillæ, coro. reg. abrotani, rutæ. Et odoret galliam, & maioranam. Cibetur iure cicerum, et gallicalis coctis spidebeg, aut frixis. Euitet nuces, canabem, uinum, lac. Et si est ab humore flegmatico in stomacho, laxetur, & masticet masticem. Et utatur oxymelle sem. Et si fuerit humor cholericus, uomat cum ptisana, syrup. acetoso, & niue, mundificato stomacho: post uomitum sumat de rob pomorum, & rob agrestæ simplicis.

2 Si est ex cerebro, purgetur: deinde sternutetur cũ baurac, aloe ana. condisio, & croco ana. p. 5. redactis in pillul. ut sunt pisæ: & imponatur naribus granum 1. cum aqua maioranæ, & oleo uiol. Et si est a stomacho, uomat: & sumat de rob pomorum simpli c. & rob granati. Et emplastretur stomachus sandal. ros. tritis aqua ros. & semperuiuæ. Cibetur gallicalis & perdicibus coctis zirbeg, assis in ueru, & frixis.

3 Si est adolescens, dieta utatur nutrix eius. Cibetur perdicibus, gallinis frixis, & pane bruno: & bibat oxymel ante cibum. Et si fuerit maioris ætatis: euitet lac, nuces, erucam, apium, & omnia olera: præter mentam, & melissam. Euitet omnes fructus, & repletionem nauseatiuam: & suspendatur super eum peonia. quia iuuat proprietate sua. Vtatur exercitio. Cibetur perdicibus, & bistardis. Si flegma fuerit abundans, uomat cum aqua cocta cum radice mentastri, & aneto, & oxymelle ante insultum. Et bibat decoct. lauri, & radi. peoniæ, cum oxymelle quolibet die. Et detur ei huiusmodi decoctio. Recipe siseleos romani, sticad. ana. ʒ v. rad. squinanti ʒ iij. cinnamomi, costi, gentianæ, zinz. ana. ʒ 1. sem. cassiæ ligneæ, asari, gariofyl. masticis, stafisagriæ ana. ʒ 5. coquant̃ cum rotul. iiij. aquæ ad rotul. 1. & misc. cũ eis aur. ℞. aloe, eoq; utatur.

4 Non commoueatur per triduum. Deinde bibat oxymel cum aqua cal. & sale trito, grosso, & oleo narcissi cum emboto detur ei. Et studeat ut uomat. Et detur ei tyriaci ʒ 5. aur. de anacardino, cum decoct. anisi & masticis. Et sorbeat mel: & calefiat caput, cum decoctione camomil. origani. mentastro, mace, garyof. & asaro. Cibetur aqua cicerum, & bruno pane. Et post vij. diem si apparet in urina digestio, detur ei iera Gal. & gargarizet̃ cum sinapi. Et cibetur cum iure cicerũ cocto cũ pullis columbæ. Post declinationẽ morbi balneet̃, & inungat̃ caput oleo costino. Euitatis ipsis electuarijs in tẽpore calido, & regione calida, aut patiente aliquã caliditatẽ.

5 Hic morbus antecedit epilepsiam. Et accidit ut plus utentibus cibo multo absq; digestione. Vnde purgetur caput eius de humore obtento in eo. Deinde confortetur stomachus, & corrigantur cibaria. Odoret maioranam, & utatur exercitio moderato.

6 Si non potest dormire, cum multa uana loquela, & non quiescit: nulla utatur euacuatione, sed detur ei ptisana cocta cum papauere cum syrup. uiol. granatis bonis, & pomis dulcibus. Cibetur gallinis pinguibus, & carnibus anterioribus arietum, & ouis cum pane al. Euitet panem brunum, lentes, carnes uaccinas, allia, cepe, mel. sinapi, acetum, caseum uetustum, & quicquid generat melancholiam. Epithimetur caput somniferis. Recipe sem. papaueris albi, triti. x. numero, ordei excoriati fracti, corticis cucur. uiol. nenufar. lactucæ sem. ana m 1. coquãtur in aqua, qua epithimetur caput, & calefiat cum particulis filtri, cum oleo uiol. & lacte fœmineo. Si in stomacho sit humor abundans, purgetur uomitu. Cibetur post iure galliculi cocti zirbeg, pane al. syrup. pomorum, & melissæ.

7 Post minutionem cibetur eo quod dictum est: & sedeat in aquam tepidam, & bibat aquam casei, cum dragea facta de mirabol. ni. & embli. conditis cum lacte, polypo. & epithimo. Et detur ei post tyriaca faroc. Si accidit uigilia, epithimetur caput cum somniferis, & superponatur bombax cum oleo uiol. & lacte mulieris puellam nutrientis.

8 Debet regi regimine humectatiuo. Vtatur solatijs, uiridarijs, pratis uirentibus, auditu cantilenæ, & impediatur memoria cum historijs, rumoribus, & fabulis bonorum patrum. Vtatur seruitio, & coitu. Et si amata non diminuit amorem, & augetur in absentia eius in memoria eius, præsentetur alia coram eo similis amatæ in forma & moribus, & secum fabuletur.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Medullæ spinalis.

	NOMINA	Salus, uel ti. Regio Tempus AEtas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVA cuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Paralisis, & stupor.	Tior. in prin. Frig. humida Hyemale. Senilis Frig. & hum.	Ex flegmate dissoluto a cerebro, procedente ad neruos.	Mollificatio mēbri cū defectu sensus, & motus absq; caussa exteriori.	Post. vij. diem cū turbit, iera, & pulpa coloquin. sale petroleonis.	Cum decoctione anisi, zuccari, zuccarros.	Colet post. iiij. diem iure cicerum, cinnamomo, & aneto, pane grosso.
2	Laxitudo.	Tior. p⁹ casū. Humida. Hyemale Senilis Humida.	Ex casu, pcussione, aut humiditate uiscosa.	Mollificatio p⁹ percussionē, uel casū, uel crisim, uel colicā, cum defectu sens⁹, et mot⁹ uolūtarij.	Cum clisteri, si est cū constipatione.	Emplastret locus cas⁹ farina ordei, litio, aloe mastice, & memita.	Emplastret locus casus cum aloe, acacia, & ros.
3	Tortura oris.	Salubris Humida. Hyemale Senilis Humida.	Impedimentū uirtutis motiuæ ad mēbrū, uel musculū faciei, & oculi.	Cum claudit oculos, oculus læsus manet apertus.	Post. vij. diem cum pillulis de iera.	Cū zucc. ros. & aqua cocta cum aniso.	Cū masticatione uisci, masticis, cū modico baurac.
4	Morbus compositus ex spasmo, & laxitudine.	Timorosus. Humida Hyemale. Senilis. Humida.	Ex coniūctione caussæ spasmi, cū caussa laxitudinis.	Attractio ptis sanę ad partē dolentē, & breuitas membri ex spasmo.	Cū pillulis de iera, si cum repletiōe fuerit.	Emplastret mēbrū mucilag. psillij, adipe gallinæ, medulla uaccæ, & cera.	Vngatur mēbrum mollificatum oleo aneti.
5	Spasmus ex repletione.	Timorosus. Humida. Hyemale. Senilis. Sicca	Ex rep. neru. ex supfluit. malis, hūidis, extēdēt. latitudinē, & diminuentibus longitudinē.	Repletio, ebrietas, & subito accidit.	Cum clisteri: post cum pillulis stom.	Embrocet caput, & stōach. decoctione camomillæ, abrotano, maiora.	Fricet in balneo pānis aspis, & fricatiōe leni post euacuationem.
6	Spasmus ex siccitate.	Timorosus. Sicca. Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex siccitate neruo℞, cōstrictio neq; eorū: sicut accidit corrigię positę ad ignē.	Euacuatio precedens, aut fluxus sang. uel caussa timorosa.	Nulla fiat.	Cū ptisana cocta cū iuiubis, sebestē, oleo amygd. & succo cucur. & zuccaro albo.	Si nō est cū febre, lacte caprino, Et super caput mulgeat lacte mulieris.
7	Tremor, & iectigatio.	Non timoros. Frigida. Hyemale. Senilis. Sicca	Ex debilitate mēbri tremētis, ex mala cōplexione frig. hūore grosso, aut cā extiori.	Releuatio mēbri, & eius declinatio, & est motus notus.	Cum pillulis sitarig.	Vngatur oleo costino.	Illiniatur cum balneo, cibetur iure cicerum.
8	Gibbus, uel Gibbositas.	Tior. cū tussi. Humida. Hyemale. Adolescens. Humida.	Ex hū. uiscosa i nucha, disiūgēte spondile, aut apāte, casu, aut pcussione, uel cā exteriori.	Manifestū. Et si est cū apostemate, cum eo erit tuss. & strictus anhelitus.	Cum pillulis ieræ, si est ex flegmate.	Restituat spondile ad locum eius emplastro corroboratiuo.	Cum emplastro dissoluēte unctuositates.

COMM. REIP.

1 Vsque ad.iiij.& vij.sufficit dare zucc.rof.& aquam aniso coctam: tamen euitet cibum & potum, utatur siti & fame: & si oportet bibere de aqua, bibat de ea in uase uitreo, ita q; non sit in frigidata. Et post. vij.laxetur, ut dictum est. Et cibetur iure cicerum. Deinde post septimum da ei de medicamine. 3 vij. & curetur laxatiuo. Deinde cibetur iure gallinæ, aut landulæ, pullorum columborum, cum iure cicerum: & quolibet die sumat de melle rof. Non tamen laxetur ante digestionem humorum: ne noceat dissolutio tenuitatis humoris, & non grossitudinis eius, quæ erat residua. Et post euacuatiõem ungatur pars dolens oleo costino, oleo amygdal. amar. oleo sambucino, oleo nucum ueterum post fricationẽ eius cum panno aspero grosso, donec rubeat. Lauetur cum decoct. camomillæ, maioranæ, aneti, saluiæ, hyssopi, nepitæ. Cibetur cum iure facto cum mag. angeden, nigella, cum nuce, melle, fisticis. Stupor curetur ut paral. cum unctione olei, & sumptione zuccari, uel melle rof. & aqua cic.

2 Si est laxitudo ex parte casus, incurabilis est. Et si fit post biduum, uel triduum, emplastretur eius locus cum dissolutiuis, sicut est emplastrum de costo, aloe, nuce, cipresso, & rof. ana. & licio, ramik, mastice, balaustia, acacia, spica ana partem 5. tritis & dissolutis in oleo rutæ. Et si fit laxitudo post colicam: ungatur oleo uiol. partium ij. olei aneti part. 1. Cibetur galliculo cocto zirbeg.

3 Curetur tortura oris cura paralisis, cum fit in eodem loco: sed diuersificetur in regimine cibi, & unctionibus alijs, & modis ipsius post euacuatiõnẽ in mandibula quæ non est declinans. Et ponatur In ore mirabol. keb. 1. sternutetur cum condisio: & masticetur cum uuis passis, baurach, sinap. pipere, & uisco.

4 Si spasmus est ex repletione, curetur cura paralisis, cum euacuatione. Et emplastretur membrum mollificatum & spasmatum emplastro confecto de rebus desiccatiuis & calefectiuis. Et si laxitudo est maior, utendum est desiccatiuis magis, & fricatione forti. Et si spasmus est maior, utendum est mollificatiuis magis & lenitiuis, cum parum calefactiuis. Et si laxitudo est in parte una, & spasmus in alia: emplastretur pars spasmata cum rebus lenificatiuis, & pars mollificata cum fricatione forti, & similibus.

5 Si spasmus fit ex repletione, facilioris erit curę quam ex inanitione in patiente. vij. annorũ. Vnde clisterizari debet. Deinde bibat decoctio aneti, cimini. Et si urina non est colorata, bibat de metridato: si colorata, nõ bibat de eo, sed euacuat pillulis cõuenietibus, non intẽsa laxatiõe, & cum cautela detur ei medicamen calidũ. Si cum febre: tẽpore calido, aut caliditate manifesta.

6 Bibat de ptisana cum eo quod dictum est, & de mucilag. psillij, & granorum citoniorum, cum oleo granorum cucur. Et abstergatur lingua, & fricetur succo granati, & oleo amygdal. Et imponatur naribus de oleo amygdalarum, uiol. nenufar. Liniatur caput oleo uiol. & mucilag. psillij. Emplastretur caput & collum cũ malua al. oleo uiol. alphita, uiolis siccis, cum mucilag. psillij. Et ungatur membrum spasmatum cum oleo uiol. medulla tibiæ uaccæ, axungia gallinæ, & cera. Et superponatur loco cauda recens. Cibetur partibus anterioribus arietum & hædorum coctorum spidebeg, spinacijs, oleo amygdalrum, cum pisis laudabilioribus coctis spidebeg, aut ouis mollibus, aut pulte farinæ similæ, & olei amygd. euitando desiccatiua, sicut lente, aceto, & sale.

7 Si accidit ex caussa nociua, ut angustia, tristicia, timore, uel ascensione super loca alta: cessante caussa qua fit, cessabit. Et si ex nutrimento frigido, nutrimentis curetur calefactiuis. Et si fit ex aliquo humore: euacuetur. Et si fit ex potu uini: super caput effundatur oleum rof. cum agresta, & oleo rami palmæ. Iectigatio curetur cura tremoris, si ex frigore cum calefactiuis: & econtra.

8 Si fit ex casu, uel percussione: reuocetur spondile ad locum proprium eius. Et utatur emplastris corroboratiuis. Si ex apostemate: curetur cura apostematis. Si ex humore grosso, uiscoso: cum rebus calefactiuis, & desiccatiuis.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Palpebræ.

	NOMINA	Salus, uel ti. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Pruritus, & scabies palpebræ.	Salubris Humida. Hyemale Senilis Humida.	Ex hũiditate læsa, pul. aut fumo, uel solis, a corruptiōe regimis sanguinis.	Cum palpebra inuenit̃ aspera, parũ, uel multum, uel fixa ut ficus.	Cum minutione, & trocis. uiolis, & zucc.	Collyrizet̃ cum sief uiridi, & pul. citrino bene dissolutis.	Cum collyrio cinereo, & fricetur cum basilicon.
2	Apostema durum, scilicet, Bardi.	Salubris Humida. Hyemale. Senilis Humida.	Ex superfluitate flegmatica.	Apostema durum in palpebra, ut bardi.	Cum minutione, ex pillulis ierę, & aloe.	Emplastretur armoniaco, aceto, cera & oleo uiol.	Illiniatur gumi granorũ uiridiũ, cũ aceto, & amurca.
3	Petrificatio, & inflammatio grossa.	Salubris Occidental. Autumna. Senescens Sicca	Ex superfluitate grossa fit petrificatio in palpebris.	Apostema durũ, ut est faba, & est paruũ ut glandula.	Cum pillulis ieræ, & cochijs.	Illiniatur medulla ossis thauri, cum cera & oleo uiol.	Emplastretur emplastro, uel unguēto diachilon.
4	Adhæsio.	Salubris Humida. Hyemale Senilis Humida.	Ex ulcere oculi, & cura subt̃, & ungula ipsius.	Adhæsio palpebræ, cũ grauedine oculi, aut albediē, uel palpebra alia.	Cum minutione, si corpus est repletum.	Illiniatur locus sief, memite, licio, & aloe.	Imponat̃ palpebris bombax, infusa in lacte mulieris.
5	Cauma, quasi arena, uel terra.	Salubris Sicca Autumnale. Senescens. Sicca.	Ex uentositate grossa, inclusa in palpebra.	Post dormitionē inuenit̃ in oculis, ut cera, uel terra.	Cum pillulis aloes.	Ingrediatur balneum.	Illiniatur palpebra cũ sief nigro.
6	Breuis palpebra, & dicitur sarra.	Salubris Sicca Autumna. Senescens Sicca	Fit a nata, aut futura incōueniente: uel ex carne orta in ulcere palpebrę	Discooptio albedis oculi ex parua palpebra supiori, & reuolutione palpebræ supioris.	Cum minutione, si repletũ est corpus.	Cum sief rubeo.	Cũ unctione ceræ, & olei.
7	Ordeaceolum.	Salubris Sicca Autumna. Senescens Sicca	Ex superfluitate grossa cōtenta in palpebra.	Aposte. simile ordeo, proximum origini pilorum palpebræ.	Cum pillulis cochijs.	Illiniatur cera liquefacta.	Fricetur cum musca, cuius caput est incisum.
8	Morũ in palpebra.	Salubris Sicca Autumnale Senescens Sicca	Ex sanguine usto, corrupto & malo, dispositionis malę.	Caro rufa declinans ad nigredinē ad modum mori.	Cũ minutione, & pillulis aloes.	Fricetur cum rufam, sief uiridi.	Emplast. pasta infrig. deiñ supponat̃ moro medicamē acutũ, dōec nigrescat & abstergatur.

COMM. REIP.

1 Primam speciem scabiei, iuuat sief rub. & benedictum cinerei coloris: & non debet fricari cum zuccaro, sed cum sief rubeo, uel acuto. Si prima cura non fuit utilis ei, secunda species eius fricetur cum rusam, uel cum zuccaro: & species similis generis fricetur ficu cum zuccaro. Et nisi conferat, fiat cum rosf. Et instilletur oculus aqua cimini, masticati cum sale post fricationem: & emplastretur cum uitello oui, & oleo rosf. Deinde cum sief rubeo, uel zuccaro, postquam mitigatur dolor fricationis: deinde cum puluere citrino. Et euitet patiens generantia tumores malos: & cibetur nutrimento leui & laudabili, ut est galliculus coctus.

2 Implentur cum ficubus coctis: uel fricetur apostema folijs ficus, uel cum pul. citrino postquam fricatur cum sief rubeo & leni. Et nisi conferat ista cura, scindatur palpebra, & extrahatur illa substantia dura quae dicitur Barda: inuersetur palpebra, & scindatur per latitudinem, & extrahatur cum instrumento rasto: deinde superponatur ei pul. citrinus. Et hoc fit post purgationem corporis. Et dimittatur sanguis egredi in hora sua. Et alia species apostematis ipsius dicitur cadead: & curetur ut prima: tamen haec capi debet cum capite tenaculi, uel tenalium.

3 Nisi conferat cura, inuersetur palpebra, & aperiatur locus cum instrumento rotundo, ita tamen, qp palpebra non scindatur ualde. Deinde comprimatur ungue & annulo. quia egredietur de loco uel particula plōnis, aut sanies. Et mundificato loco superponatur loco pul. citrinus. Et inflatio dura, difficilem facit motum palpebrae quando surgit de somno, cum siccitate: & fit in angulo lippitudo sicca, modica. Et curetur balneo & sief rub. & unctione capitis cum oleo uiol. Et in grossa specie eius uidetur palpebra rubea, grossa: & estimatur esse scabies: & quando inuersatur, uidetur esse munda a scabie. Et curatur regimine subtili, & cibi correctione. Et illiniatur palpebra memita & croco. Et fricetur oculus sief rubeo.

4 Debet interponi rastus in loco tineae palpebrae, & cum eo eleuari palpebra: aut extendatur cum hamo: deinde excorietur adhaesio cum mahat, uel cum camadin: tamen fiat caute, ne attrahatur cornea. Et instilletur oculo aqua cimini cum sale: & imponatur fissurae bombax infusa in oleo rosf. & uitello oui. Et ligetur super oculum uitellum oui cum oleo rosf. Et cessante reuersione adhaesionis, collyrizetur oculus cum sief consolidatiuo.

5 Debet attenuari regimen cum continuo ingressu balnei: & collyrizetur cum sief darrak. Euitatis nutrimentis grossis, ut carnibus hircinis, uaccinis, & caseo uetusto.

6 Si fit ex uia naturali, non debet curari nisi cera & oleo. Et si fit de carne addita, curetur cum basilicon, & sief uiridi. Et si fit ex sutura palpebrae inconuenienti, uel ex ulcere, & uis illud curare cum ferro: findatur palpebra in locis adhaerentibus, & permitte fluxum fieri de eo: & impone fissurae licinium cum unguento consolidatiuo.

7 Si corpus est calefactum, illiniatur sief, memite, aqua rosf. & luto ar. Sin autē: lauetur cum aqua calida, & fricetur cum pane ualde calido, aut cum rasto, posita in capite cera calida. Et emplastretur cum cera mixto uitriolo, aut ficubus coctis cum aloe. Et si non dissoluitur, capiatur cum ungue, & incidatur. Aut capiatur cum instrumento, & fluat sanguis per horam. Deinde superponatur ei pul. citrinus.

8 Si cum ferro curatur, melius erit qꝫ cum medicinis acutis superpositis ei. Et si superponatur ei medicamen acutum, imponatur oculo lac saepe, ut non calefiat oculus. Et impleatur oculus pasta, ut non tendat medicamen ad oculum. Et si fit cura cum ferro: suspendatur cum hamo, & incidatur forpice. Et instilletur super locum aqua cimini cum sale: & superponatur oculo uitellum oui cum oleo rosf.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Palpebræ.

	NOMINA	Salus, uel timor. / Regio / Tempus / Aetas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACUATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Tinea.	Non timorol. / Sicca / Autumnale. / Senescens. / Sicca	Ex putrefactione chol.ru. cum mixtione flegmatis.	Furfur in radicibus pilorum ad modū cineris: & oculꝰ ulceratur.	Cū minutione, & decoctione fructuū.	Cibetur perdicibus, & fasianis, & zirbeg.	Illiniatur litargyro, & alcanna de mecca.
2	Formica in palpebra.	Non timorol. / Calida / Aestiuum / Iuuenilis / Calida	Ex inclusione choleræ rubeę	Cadūt pili palpebrę, et color palpebrę rufꝰ, & locus pilorū finditur.	Cū minutione, & syr. ros. cū niue.	Cum sief rub. & leni.	Illiniatur cum sief memite.
3	Nodulus in palpebra.	Non timorol. / Frigida / Siccum. / Senilis. / Frigida.	Ex flegmate grosso.	Durus tactus, nisi sit subtilis materiæ.	Cum decoct. epithimi.	Emplastretur emplastro diachilone.	Emplastretur alphita, lupinorum, & oleo.
4	Pediculi in palpebra.	Salubris / Humida. / Hyemale. / Senilis. / Humida.	Ex cibis malis gñantibus sup fluitates, et balnei dimissione.	Reperiunť parui, & magni in pilis ipsarū, & rubei magis.	Cum pillulis ieræ, & aloe mixtis.	Laueť palpebra cum zuc. aqua, & continuet balneum.	Laueť palpebra aqua cal. sale, & baurac.
5	Pili additi, inuersi, & extenti.	Salubris. / Humida. / Veris. / Senilis. / Humida.	Ex humiditate putrefacta, collecta in pilis palpebræ.	Pili orti contra ortū naturalē, inuersi ad interius.	Cum decoctione epithimi.	Cum basilicone.	Inuiscenť cum mastice, & eradicentur radicaliter.
6	Apostēa forte cū humiditate, scilicet Guardinig.	Salubris / Meridiona. / Hyemale / Adolescens. / Humida.	Ex sang. cholerico, manante ad palpebrā.	Apostema cū hūiditate multa, & color eiꝰ declinat ad uiriditatē, & rubedinem.	Cū minutione, et uentosa.	Emplastreť uitello oui, cum oleo ros. in pn cipio eius.	Illiniať palpebra cū sief memite, & calef. aqua cocta camomillę, & coronæ regiæ.
7	Grossicies cū rubedine: & diciť Sulac.	Salubris / Calida. / Aestiuum / Iuuenilis / Sicca	Ex humiditate subtili bauracina.	Grossicies rufa, & corrosio modica in radice pilorum.	Cum pillulis ieræ, aut decoct. agarici.	Illinietur oculus aqua ros. infusionis sumac.	Emplastreť oculus pulpa granati recētis, lentibus excorticatis, cū modico oleo uiol.
8	Mollificatio palpebræ superioris: quæ diciť Siruet.	Salubris / Meridiona. / Veris. / Adolescens. / Humida.	Misceť neruo humiditas mala, & spasmať inde corpus uiscosum, & pingue.	Mollificatio palpebrę supioris: & si tangitur digito, palpebra inflať.	Cum minutione, & uentosa.	Illiniať acacia, licio, sifeleos, memita, & se. mētastri al. tritis cū aqua maratri: & superspargať pul. coloris cinerei.	Illiniatur cum aloe, & aqua mirti: & superspargatur ei tutia cum zuccaro.

COMM. REIP.

1 Possibile est, ꝙ tinea accidat de cholera nigra, uel flegmate. Vnde euitare debet pa. nutrimēta generantia humorem eius post purgationem humorem generātium. Et tunc collyrizetur oculus cum sief citrino: deinde cum sief rub. & leni.

2 Post minutionē & purgationē, cū medicamine, euitet patiens gñantia ipsius humorē, sicut sunt pisces, lac acidū, lentes, cibi salsi. Cibetur galliculis coctis zirbeg, cum succo granatorū. Et collyrizetur oculus cum sief rub. deinde cum infrigidatiuo de camphora.

3 Debet euitare generantia flegma, & chol. rub. Et emplastretur cum eo quod dixi. Quod nisi dissoluatur, scarificetur locus, & extrahatur pro ut dixi in cura noduli, quando fit in toto corpore. Et superponatur ei post pul. citrinus.

4 Post purgationē corporis, & lotionem ipsius cum assidua balneatione, euitet patiens generantia superfluitates grossas, & comestionē assiduam ficuum siccarū. Cibetur gallinis, bistardis, & perdicibus. Et collyrizetur oculus cum rusani. Et illiniatur stafisagria, alumine, uitriolo, stercore caprino, & sale gemmæ ana. tritis, & distemperatis cum abrotano.

5 Curetur medicamine acuto, aut adhęsione, aut coctura. Et post depilentur cum instrumento pili. Coquatur locus pilorū, & coctura fiat super duos pilos, & superponatur mastix post cocturam, cum albumine oui, aut oleo ros. Aut depilētur, & post illiniatur locus sang. ranulæ, & cicarum adhærentiū in canibus, & ouis formicarū, & lacte foliorū ficus, & herba quæ inuenitur inter ordeum: tamen comprimi debet: & cum aqua eius liquefiat cera: & illiniatur locus cū eis, & sale ar. & ungula asini usta, tritis cum aceto. Et si pili sunt multi, & non confert medicina, fiat eleuatio, ut dixi superius. Sed casus pilorum palpebræ, accidit ex humore acuto: unde euacuetur corpus, & illiniatur locus cum nucleis dactilorum ustis, aut cum stercore muris usto, trito cum melle. Et collyrizetur cum lazulo.

6 Post purgationem corporis attenuetur dieta cum cibis coctis cum agresta, & galliculis. Et si patiens sit paruulus, utatur nutrix dieta, & superponatur in principio uitellū oui: deinde misceatur cum eo die tertio modica pars opij & croci. Deinde superponatur uulcaya, quod fit de sarcoc. conditis amido zucc. al. & gumi ar. Deinde utatur pul. confecto de sief memite ʒ ij. & de citrino magno ʒ iij. amido ʒ ij. tritis & cribellatis. Et iuuat guarding pul. sarcoc. & memitæ. Et emplastretur oculus cum lentibus, bene tritis cum farina ordei, & croco. Et inuersetur palpebra, & scindatur gnarding, & superspergatur pul. citrinus, deinde sief rub. erit iuuatiuum.

7 Post purgationē corporis de humiditate bauracina, corrigantur nutrimenta eius cum carnibus arietis, hędinis, gallinis, & pane al. Et illiniatur super palpebram cum litargyro, trito oleo ros. lino, sief memitæ. Et illiniatur cum ros. alphita, croco, tritis cum aqua endiuiæ. Et collyrizetur cum sief rub. & refrigerio agrestæ, confecto de agresta recenti, & tutia. Quod nisi conferat, fiat refrigerium de agresta, tutia, & uenis ana ʒ 1. mirabol. cit. zinzib. ana ʒ ſ. piperis lon. chelidoniæ ana danik 1. & sal. indi carat. 1. tritis, & conditis bene cum agresta, & iterum tritis.

8 Post mundificationem corporis sedeat inter manus tuas: deinde extende palpebrā cum indice & pollice, & comprime eam ad colligendam illam pinguedinem inter duos digitos: deinde præcipe, ꝙ attrahatur palpebra de medio supercilij, & extende eam de loco eius ad inferius. Deinde scinde palpebrā per latitudinē ad modum flebotomiæ & plus parū. Et noli comprimere ut plus rumpatur palpebra, ne noceat tunicæ corneæ: sed scissura fiat, descendat pinguedo, & capiatur cum panno lini, & cōmoueatur sinistro & dextro, donec eradicetur. Deinde superspargatur ei pul. citrinus. Deinde ligetur plumaceolis, & mane dissoluatur. Quod si non apostematur, uel calefit: superponatur ei unguentū, & illiniatur licio, & sief memitæ, sandal. auellana inda, cum aqua coriandri.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Coniunctiuæ.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Obthalmia in Coniũctiua.	Salubris Meridi. Occi. Autum. ueris Adol. iuue. Calida	Ex sangui. uel chol. rub. fluente ad coniũctiuã: uel fũo, uel puluere.	Apostema cõiũctiuæ, & rubedo, & repletio uenarum eius.	Cum minutione cephalicæ.	Emplastret oculus pãno infuso in aq̃ ro. & camfora in pncipio eius	Cum mucilag. grani citonij, uel gu. ar. uel albumine oui, cũ lacte mulier.
2	Inflatio in Coniũctiua.	Salubris Frigida Aestiuum Senilis. Frigida.	Ex uẽtositate, & sup̃fluitate flegmat. grossa, uel subtili, uel melãchol.	Color albꝰ, uel liuidꝰ: Et si cõprimit, manet uestigiũ: nisi fuerit a melãcho.	Cum turbit, & iera pigra.	Cum sief albo, siue opio, & ros. alb.	Illiniatur aloe, & sief memitæ.
3	Duricies in Coniũctiua.	Salubris Sicca Autumnale. Senescens. Sicca	Ex humore grosso, & sicco.	Tardus motus oculi, difficilis aptio post dormitionẽ ex duricie ipsius	Cũ minutione, & decoctione epithimi.	Cũ pul. albo: deinde cũ citrino, & fiat cum aqua calida	Cum uitello oui, oleo ros. & lauetur aqua tepida.
4	Pruritus in Coniũctiua.	Salubris Sicca Aestiuum Iuuenilis Sicca	Ex superfluitate salsa, & bauracina.	Lachryma salsa, cõburens oculũ, & pruritꝰ in angulis, et rubedo palpebrę, & anguli.	Cum pillulis aloes, & pill. aureis.	Cum sief rub. leni, & pul. citrino paruo.	Cum refrigerio agrestæ.
5	Panniculus ruffus, & dicitur subin.	Tiorol. intẽsꝰ Meridiona. Veris. Adolescens. Sicca	Ex sang. grosso, uenas implente coniunctiuæ.	Panniculus, rubedo, lachryma, et uiso lumine solis sternutat.	Cũ minutione cephalicæ, & pillulis ieræ, & aloes.	Cum sief ru. & pul. citrino paruo.	Cum sief uiridi, basilicone, rusani, & melle cum succo granati.
6	Vngula.	Timorosa. Sicca Autumna. Senescens. Humida.	Ex materia grossa, & sicca.	Additio neruosa orit in angu. oculi, & extẽditur, et cooperit nigredinẽ oculi, & uisum.	Cum minutione cephalicæ.	Cum sief uiridi, & basilicone	Fricet sale armoniaco, gẽmæ, radice lilij, & tutia.
7	Lachryma.	Salubris. Humida. Hyemale. Senilis. Frigida.	Ex debilitate musculi oculi, uel ex humiditate fluente de capite.	Humidi oculi, & fluxus lachrymarũ: & macrescit alã grossicies eius	Cum pillulis de iera.	Cum refrigerio myrti.	Cum refrigerio agrestæ
8	Percussio, aut casus accidens in oculo.	Salubris Calida Veris. Adolescens. Calida.	Ex apãte in cõiunctiua, uel ruptura alicuius uenæ ex pcussione, aut sang. acuto.	Rubedo ipsius loci, præcedẽs eiectionẽ lippitudis, uel percussio.	Cum minutione cephalicæ.	Cũ lacte fœmineo, san. pulli columbæ, uel turturis, uel palumbæ	Cũ aqua cimini masticati, ita tamen q̃ non sit apostema de caliditate

CVRA COMMVNIS.

1 Species accidens ex caussa primitiua, curat cessante caussa eam inducente. Deinde infrigidet cum aqua ros. & modico camphoræ, & panno lini. Deinde collyrizetur refrigerio camphoræ confecto de ʒ ij. tutiæ & gra. 1. camphoræ, bene tritis. Et illiniat oculus licio, sandal. aqua ros. & coriandri recentis. Et species accidens ex humore intrinseco, curet purgatione corporis, & cibet cum farre ordei infrigidato cū zuccaro. Vtatur quiete & otio. Sedeat in domo obscura. Et infrigidet oculus cum sief confecto cum gūmi ar. amido, dragagan. ana ʒ 1. opij ʒ ſ. cerussæ ʒ iij. bene tritis, & bene distemperatis cū albumine oui: & mitigato apostemate, parū infrigidetur refrigerio camphoræ prædicto. Et tertia species post euacuationē, infrigidetur cū eo quod dixi de sief, si tempus est æstiuū. Si hyemale: lacte fœminæ, & sief prædicto: & emplastret oculus psillio, endiuiæ aqua, & semper uiuæ. Et si eijcit lippitudinē: pulueriζetur cum pul. confecto de sarcoc. ʒ iiij. zuccari, gūmi ar. ana. ʒ 1. Minorata rubedine, mitigato apostemate, puluerisetur cum puluere citrino, & sief rub. Balneetur, & lauetur oculus aqua herbarum odoriferarum.

2 Prima species curetur cum eo quod prædictum est. Et lauetur decoct. camomil. coro. reg. maioranæ. Et balneetur in specie secunda, & cibetur galliculo post euacuationē corporis: uel bistarda, coctis spidebeg. Et collyrizetur sief rub. leni. Illiniatur cum aloe, licio, croco & sief memitæ. Et lauetur oculus aqua prædicta. Duæ aliæ species curentur per euacuationem corporis: & collyrizetur oculus sief rub. aceto, & pul. citrino. Et lauetur aqua camomillæ, coronæ regiæ, origani, & maioranæ.

3 Prima species comprehendit omnes. Post minutionē & purgationem collyrizetur sief al. & lacte mulieris: deinde cum pul. deinde cum sief rub. & calefiat cum aqua cali. Et illiniatur locus farina ordei, sief memitæ, corona regia, uitello oui, mixtis cum oleo ros. adipe anatis, & effusione olei uiol. super caput. Balneetur patiens, & illiniatur caput aqua cocta decoct. coronæ regiæ, nenuf. uiol. siccis, & fenugræc.

4 Post euacuationem collyrizetur cum eo quod dictum est. deinde cum sief rub. acuto. Et collyrizetur cum collyrijs acutis, prouocantibus lachrymā, ut basilicone, carissimo. Calefiat oculus camom. corona regia, et modico sale. Vtatur balneo. Cibetur carnibus hædinis, arietinis, pane mundo, uino claro limphato.

5 Post euacuationē si calefit, collyrizet cum sief rub. Et mitigata febre cum sief rub. corrigant nutrimenta. Euitetur repletio cibi & potus generantis melancholiam. Euitet fumū, puluerem, uocem magnam, & totum id quod replet uenas faciei & oculi. Quod nisi conferat, colligatur subin ferro, post purgationem corporis & capitis: iaceat patiens: & aperiantur oculi moderate, ita ꝙ non inuersentur palpebræ cum capite pollicis. Deinde cum hamo suspendatur subin ex parte anguli maioris caute, ne tangatur cornea, uel proximetur ei: & capiatur cum alio hamo ex parte palpebræ superioris: similiter ex parte anguli parui. Et eleuent duo hami moderate cum manu sinistra, & forcipetur cum parte capite forcipis ex parte anguli parui modica pars eius: & intromittatur ei pars inferior alicuius pennæ, & excorietur, eleuetur, & colligatur cū instrumēto usq; ad angulum maiorē. Deinde suspendantur hami in parte palpebræ inferioris. Et fac ut pruno fecisti caute, ne proximet corneæ. Et si uides uenam aliquam, uel aliquid aliud remanere: noli aliquid agere, nisi ꝙ instilletur oculo aqua cimini masticati, colata cum sale. Et superponatur ei uitellum oui, cum oleo ros. Soluatur mane, et lauetur aqua calida cocta cum ros. siccis: & infundatur rastus in oleo ros. & imponatur palpebris. Mitigata caliditate ipsius, iterum utatur medicinis acutis iuxta ordinem prædictum.

6 Si est subtilis, cū medicinis acutis: si grossa, & expanditur super foramen prohibens uisum, curetur ferro. Dormiat patiens, & suspendatur ungula cum hamo, & excorietur cum aliqua penna. Aut accipe acum in qua sit unus capillus mulieris, & impone eam sub ungula in parte anguli: & extrahe eam in parte alia, & moueatur cum capillo duabus manibus sub ungula in parte pupillæ: & cum ea excoriet ungula imminente pupilla a longe. Et incidat forcipe de radice eius, post quā euellat parū, caute, ne incidat caro anguli, & accidat fluxus. Deinde instillet in oculo aqua cimini, masticati cum sale. Et ligetur cum plumaceolis: super quos ligetur uitellum oui cum oleo ros. Et si mane calefit, curetur ut obthalmia: deinde acutis medicinis.

7 Hoc iuuat lachrymam, si collyrizetur oculus collyrio confecto de tutia ʒ viij. cadmia aur. ʒ 1. antimonij ʒ 1. folij ʒ 1 ſ. tritis, conditis cum aqua mirabolanorum, agresta, & aqua sumac in media parte agrestæ. Et emplastretur frons farina fabarum excorticatarum.

8 Instillet in oculo de albumine oui. deinde de cotor. deinde de thure mixto cum lacte mulieris, & sief albo, si calefit oculus. Et Guadea est apostema durū, simile perlæ: & in colore fit rufa. Curet attenuatione dietæ, & collyrizetur cū uulcaya, ro. Et si chronicū fuerit, cū sief ru. & albo. Sed ad id quod cadit in oculis de puluere, fumo, & alia re, instillet oculo lac mulieris sæpe, aut aqua dulcis. Quod si ceciderit in eo arena, uel aliquid simile, quod non manifestatur: inuersetur palpebra superior, & inuoluatur super digitū pannus lini, & abstergatur cum eo. Et si adhæret oculo aliquid, plane abstergatur. Et instilletur oculo de lacte fœminino.

e 3

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Corneæ.

	NOMINA	Salus, uel ti. / Regio / Tempus / AEtas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACUATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Vlcera.	Timoroſ. Meridiona. Aeſtiuũ, veris Adoleſcens. Humida.	Ex humiditate acuta manante ad oculum.	Fiũt ſup nigredinẽ oculi, et diuerſa ſunt: ut prædixi in capite folĳ.	Cum cephalicę minutione, & decoct. fructuum.	Cum lacte ſief al. & lacte fœminino,	Cũ albumine oui, et pul. corticis oui, ſem. roſ. & hęmatite
2	Puſtulæ.	Timoroſ. Meridional. Veris. Adoleſcens. Humida	Ex humiditate collecta in corticibus tunicæ corneæ.	Nigredo coloris qñ fiũt poſt corticẽ, & albedo ubi fiunt poſt tertiam.	Cum minutione cephalicæ.	Cum ſief al. & albumine ouorum.	Cũ lacte fœminæ: deinde cũ pul. roſ. ſ. collyrio.
3	Veſtigiũ, albedo, & tinctura eius.	Timoroſ. Sicca. Autumnale Seneſcens. Sicca	Illud præcedunt ulcera, uel puſtulæ.	Albedo quam præceſſerunt puſtulæ, uel ulcera.	Nulla fiat.	Cum ſief rub. uel pul. cancri marini, tutia indiana, & zuccaro.	Cũ ſucco papaueris nigri, & cãnis tecti ueteribus bene tritis.
4	Cancer in cornea.	Timoroſ. Sicca Aeſtiuũ, autũ. Iuuenil. ſeneſ. Sicca	Ex hũore melãcholico cal. incinerato.	Apã durũ fit in cornea, rubedo, dolor, ſoda, cũ defectu appetitꝰ cibi.	Cũ minutione cephalicæ, & potu aquæ caſei.	Cũ pul. hęmatitis, uel cadmię argẽti, abrotano, & corallo.	Bibat ptiſanã, uel lac recens, & collyrizetur ſief albo.
5	Eminentia.	Timoroſa. Calida Aeſtiuum Iuuenilis Calida	Ex ruptura corneæ, & ulcerũ corroſione, uel puſtulę: inde egrediet̃ uua.	Eminentia ut caput formicę, uel muſcæ, uel caput claui.	Cum minutione, ſi corpus eſt repletum.	Cũ ſief plumbi: & collyrizetur abrotano uſto, cõdito.	Liget̃ in plumaceolis particula plũbi ʒ vĳ. & collyrizet̃ pincelleto uſto.
6	Lauatio.	Timoroſ. Meridional. Veris Adoleſcens. Humida.	Ex punctione exteriori ulcere, uel puſtula.	Videtur defectus partis de cornea, & fit cauaiio.	Nulla fiat.	Cũ marcaſita argentea.	Collyrizetur cum antimonio, & ſandalo uſto.
7	Occultatio ſaniei poſt corneam.	Timoroſ. Meridional. Veris. Adoleſcens. Humida.	Ex ulcere pcedẽte nõ curato, uel obtalmia, & ſoda, cuius ſuperfluitas manat.	Similis ungulæ ĩ forma, ſed maior eſt ea.	Cum rrociſ. uiol. & zuccaro.	Bibat ſyr. papaueris, uiol. & iulep: & cibet̃ gallinis, hędorũ & arietum extremitatibus.	Cum ſief rubeo.
8	Excoriatio Corneæ.	Timoroſ. Calida Aeſtiuum. Iuuenilis Calida	Ex re acuta, ut ferro, aut canna, aut medicina acuta.	Excoriatio partis corneæ.	Cum minutione, ſi caleſit oculus.	Cum ſief plumbi.	Cum antimonio asbaham.

C V R A C O M M V N I S.

1 Post minutionē curetur mitigatiuis doloris, & frigiditatiuis: deinde cū puluere al. Deinde cum roseo. Et cibetur cū agresta, pisis & spinacijs: & bibat iulep, & aquā granati muzi, cum syr. acet. & agrestæ, cū aqua portul. Et bibat de ptisana. Et emplastrēt bombace infusa in lacte, mixto cum sief al. uel psillio percusso cum aqua rosf. & aqua coriandri recentis. Et si fit in eorū eminentia duricies: fiant plumeaceoli, & dissoluant in una hora post aliam. Et si fortificetur dolor: dissoluatur sief cum aqua fenugræci. Et illiniatur oculus cum litio & opio, cum aqua lactucæ, uel cum corticibus papaueris, tritis cum aqua coriandri. Et mitigato dolore, nullum stupefactiuum apponatur oculo, sed digeratur cum sarcoc. condita cum lacte fœminæ, cum amido & zuccaro al. deinde cum roseo. Et si non sufficit ad mundificationem sordiciei, corallus ustus iuuat: & repleto ulcere cum sief ru. fiat cura. Balneetur, & cibetur galliculis, perdiceq́.

2 Fiat cura pustulæ ut cura ulceris in euacuatione, & stupefactiuis penes multum dolorem. Cibetur spinacijs. Et bibat aquam portul. & syrup. agrestę. Et nisi siccetur, pulueri setur cum pul. confecto de hematite loto ℥ ij. perlis ʒ i. abrotani usti loti ʒ i ß. antimonij, tutiæ, marcasitæ ana ʒ ß. tritis, & extractis de rindeto. Et desiccata materia, collyrizetur, & regatur regimine supradicto. Et si tardat resudatio materiæ, & eius radicatio, misceatur pul. citrinus cum lacte mulieris, & de eo instilletur in oculum.

3 Cum medicinis abstersiuis, ut tutia indiana, ære usto, stercore lupi, passerum, & hyrundinum, tritis cum melle. Et si est subtilis, sufficit ei sief ru. acutum, & aqua papaueris nigri syluestris. Sed si grossum, cum sief uiridi: deinde cum pul. confecto de suc. & cancro maris, ustis ana, & spuma maris, stercore lupi, tutia indiana ana par. ß. tritis omnibus, mixtis cum melle, aut cum pul. macerato super substātiam oculi albedinis, et coletur. Recipe tutiæ indianæ, cancri maris, sandal. usti ana danic ij. suc. danic i. terantur bene cum melle colato, & aqua fenic. ana. sarcoc. baurac, armenici ana partem decimam: terantur omnia, & cum eis collyrizetur: tangatq́ oculum, & albedinē, glauc. collyrizetur cum lacte asinino calido, & cum huiusmodi sief. Recipe florum granati parui cadentis, calcad. acaciæ gumi ar. ana. ʒ v. antimo. gallæ ana ʒ iij. terantur, & distemperētur cum aqua. Et nisi inueniatur flos granati, loco eius recipe panniculum subtilem, qui est super grana granati.

4 Cancer non sustinet medicinas acutas: unde curetur medicinis mitigantibus dolorem. Et si incidat, sanatio eius est difficilis. Tamen si corpus est repletū, minuatur: & purgeē aqua casei, cum dragea confecta de epithimo trito ʒ ß. sene de mecca ʒ ij. buglossæ transmarinæ ʒ iij. mellissæ ʒ ij. turbit, polyp. hermod. ana danic. ij. sem. podag. lini ana ʒ i. mirabol. nigr. feb. ana ʒ i ß. salis indi ʒ i. sticad. & lazuli ana danic i ß. masticis tantūdem, tritis omnibus, & sumptis cum aqua casei. Et si calefit oculus, infrigideē cum sief al. Et emplastrēt alphita, uiol. nenuf. farina fabarum, folijs maluauisci, & maluæ, cum oleo uiol. Et collyrizetur cum tutia, hæmatite, amido, sief, memitæ, luto sigilla. & perlis tritis bene.

5 Cum desiccatiuis & stipticis absq́ asperitate. Et cum pul. cerusæ, cadmia argenti, gumi ar a. Et si est post annos ij. & fit magna, non sanatur. Et si uis accipe acum cum filo, & inmitte acum sub eminentia, & subligetur cum filo, & forcipeē forcipe. Deinde imponaē oculo de hæmatite, & antimomo. Et salubrior cura erit, si imponas acū cum filo radici eminentię in parte palpebræ inferioris ad superius: deinde inmittas aliū acum cū filo in parte anguli pertinente ad manū dextram in radice eminentiæ: & extendaē, & incidatur in loco duplici horum duorum filorum: & ligetur uno filo ad inferius, & cum alio ad superius. Et extrahatur acus, & instilletur in oculo aqua cimini masticati cum sale: et superponantur oculo plumaceoli cum oleo rosf. et uitello oui. Et mane dissoluatur, & instilletur in eo sief al. Et melius est, ꝙ non incidatur, sed relinquatur sic: quia non separabitur penes incisionem eius iuuamentum, neq́ reuersio uisus.

6 Collyrizetur cum sief confecto de plumbo usto, conchula usta, dragagan, gumi ar. abrotano usto, uino cocto, antimonio, siluada ana, mirra clara, opio cypriano ana p. decimā, tritis bene, & mixtis cum albumine oui. Et puluerisetur cum puluere confecto cum hæmatite loto ʒ i. abrotano usto condito ʒ ij. tutia condita ʒ ß. perlis non perforatis ʒ ß. plumbi usti ʒ i. antimomi albaham conditi ʒ i. tritis bene.

7 Cum dissolutiuis, & digestiuis, & cum temperie, & sief ru. & uulcaya: & nisi dissoluatur, collyrizetur melle confecto de aqua croci, & aloes ana ʒ i. uini cocti ad tertium, & mellis ana ʒ iij. mixtis bene, collyrizetur cum eo bis, uel ter in die. Quod nisi conferat, cureē ferro: scindaē in loco post angulū paruum parū, ut emanet sanies. Et Gal. dixit, ꝙ scindatur panniculus qui est in loco corneæ, ut extra manet sanies: sic, ꝙ scindatur tunica corneæ cum instrumento flebotomiæ, cum scissura non descendente ad oculum, & egredietur sanies. Et instilletur in oculum de lacte mulieris. Et curetur cura ulceris.

8 Curetur cum eo quo curatur ulcus, cum desiccatiuis. Et corrigantur nutrimenta in principio cum cibis de agresta: & post cum galliculis, & gallinis, & potu iulep, & aqua sem. portulacæ, & ptisana. Et melius erit, si curatur cum sief plumbi.

De eo quod multiplicatur in angulis oculi, et inter corneam, et cristallinam.

	NOMINA	Salus, uel ti. / Regio / Tempus / AEtas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACUATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Fistula quae dicitur, Garb.	Salubris / Meridiona. / Veris. / Iuuenilis / Cali. & humi.	Ex materia acuta.	Exitura anguli, uel naris.	Cum minutione, et decoct. fructuum.	Illiniat̃ memita, croco: et emplastret̃ laureo la masticata, uel fenugraeco cum melle.	Emplastretur sem. lini, & thure tritis.
2	Manatio.	Salubris / Calida / Aestiuum / Iuuenilis / Calida	Ex diminutiõe carnis anguli ex re acuta, uel cura ferri, uel p9 morbillos.	Manatio hu. de angulo ad oculũ ex diminutione carnis eius.	Cum minutione, si est posibile.	Cum sief, memite, croco, gum. ar. tritis cum succo myrti.	Cum oleo, gumi ar. infusa in aqua ros.
3	Galandula.	Salubris / Humida. / Hyemale. / Senilis. / Humida.	Ex sanguine grosso ualde.	Augetur caro anguli praeter naturam.	Cum minutione.	Cum sief uiridis aeris.	Cũ unguento uiridis aeris.
4	Strictura foraminis.	tior. sup oculũ / Sicca / Autumnale / Senilis. / Sicca.	Ex siccitate, uel apostẽate, uel opilatione ex humore grosso.	Stringitur foramẽ cõtra q̃ntitatẽ ei9: & qñ opponit̃ sole uidet̃ res ultra ꝗ̃ est, uel nõ uidet̃	Cum minutione, si est ex apostemate.	Cũ balneo, & humectatiõe, si est ex siccita. & oleis ca. sup caput, si est ex humiditate.	Cum exercitio moderato, si ex apostemate est, & fricatione capitis, et faciei moderata.
5	Amplitudo foraminis.	Tior. sup ocu. / Humida. / Veris. / Adolescens. / Humida.	Ex apostemate uueę, uel hũiditate albugineę, uel percussione forti.	Ampliatur foramen, quãdo opponit̃ soli res, uidet̃ minor: uel nõ uidetur oĩno.	Cũ minutione, si est ex apostemate, uel percussione forti.	Lauetur lacte, si est rufa, & collyrizet̃ haematite.	Lauetur facies aqua frigida, & illiniant̃ tpa sandal.
6	Aqua.	Tior. sup ocũ. / Humida / Hyemale. / Senilis / Humida.	Ex humiditate grossa, coagulata in facie pupillae.	Si ꝑficit, nõ uidebit: et uidebit ex residuo pupillae, & color diuersus est.	Cum pillulis ierae, aureis, & aloes.	Cũ marcasita aurea, uase fictili usta: deinde in uase uitri per. 7. dies, & erit alba: terat̃, & collyrizet̃.	Collyrizetur cũ melle, succo feniculi, & basilicone.
7	Imaginatio ex parte aquae.	Tior. sup ocu. / Meridional. / Hyemale. / Senilis. / Humida.	Ex primo aduentu humiditatis, quae dicit aqua.	Vitio muscę, uel capillorꝫ ubi nõ sunt. Et est ex repletiõe stomachi, uel ex inanitione eiusdẽ.	Cum pillulis ierae, & cochijs.	Cum tutia indiana, & antimonio, cũ succo feniculi.	Cum basilicone.
8	Imaginatio ex parte stomachi.	Salubris / Humida. / Hyemale / Senilis / Humida.	Ex ascensione uaporum stomachi ad cerebrum.	Imaginat̃ cimices uidere. alleuiabit uomitu: et cũ stõa. alleuiat̃, alleuiationẽ sentit cũ claritate.	Cum pillulis ierae.	Cũ zuccaro ros. aq̃ cocta cum aniso, & mẽtastro albo.	Cum oxymelle seminum.

COMM. REIP.

1 Post apertionem apostematis curetur cũ sarcoc.aloe,sang. dra.balau.antimonio,alumine ana.uiridis æris p.quarta: uel impleatur nuce corrupta, trita: uel myrrha,uel mirto,& pulpa coloquin.uel folijs rutæ hortensis.Et si declinat ad fistulam:curetur cum usnen perso part.ij.calcis part. 1. uitrioli part. 5. tritis cum urina pueri:& imponatur ei licinium. Aut recipe utriusq; arsenici caly. ana.terantur, & distemperentur cum armoniaco: & imponatur cum licinio fistulæ per diem & noctem,ter per triduum,& tria ligna successiue: corrodet carnem malam ipsius,& sanabit eam.Et nisi conferant medicinæ,& tendit eius putrefactio ad os naris:de iure incidi debet tota caro mala.Deinde tendatur ad os:et si os non fuerit corruptum,fricetur cum instrumento tumadin bene.Sed si fuerit corruptum:curetur subtili cauterio,prius repleto oculo de pasta infusa cum aqua rof. & tendat coctura ad partem interiorem naris.Et habetur signum ipsius,q; restringatur anhelitus, & opiletur naris. Et si egredietur aer per locum fistulæ,perfecta cura est.Deinde imponatur licinium de bombace uetusta, cum ære uiridi,& per alium cum bombace sola:deinde consolidetur.

2 Si deficit carnositas anguli,in toto incurabilis est.Et si remanet de ea aliquid residuum,curetur rebus generantibus carnem,desiccantibus humiditatem.ut marcasita,alumen,memita. Cibetur cibis conuenientibus, ut gallinarum carnibus,hædorum,arietum.Bibat iulep.& syrup.uiolarum.

3 Si augetur caro ultra modũ naturalem,superponatur medicamen acutum,ut unguentũ uiridis æris.Id nisi conferat,incidat forpice absq; mora.Et superponat loco pul.citrinus:Et emplastret uitello oui,& oleo rof.Et si calefit oculus,collyrizetur cum sief al.deinde cum ru.leni.

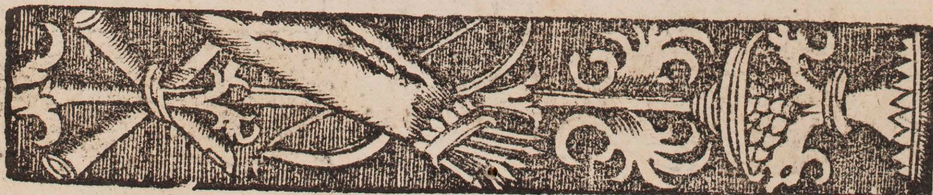
4 Si strictura foraminis naturalis est,laudabilis est.Si accidens: curetur iuxta modũ inducentem eam. Si ex humiditate,cum euacuatione,fricatione faciei & capitis,& exercitio. Si ex siccitate ex macie oculi, incurabilis est: tamen curetur cum humectatiuis: cum cibarijs bonis, gallinis, extremitatibus hædorum, arietum: balneo,& apertione oculi in aqua. Sed quæ fit ex opilatione,insanabilis est.Et quæ fit ex complexione cali. curetur cum eo quod infrigidat,& humectat.

5 Quando ampliatur foramen oculi, tunc dicitur expansio. Et si fit ex apostemate, curetur cum minutione, & emplastratione oculi cum sale,& nenufar. Mitigato apostemate,emplastretur farina fabarum.Et si fit ab humore grosso,emplastretur & purgetur pillulis cochijs,& ieræ: collyrizetur sief fellium, & collyrijs aquæ. Et si fit ex siccitate,incurabilis est. Attamen instilletur lac in oculum,& humectetur complexio. Sumarie tamen, expansio morbus difficilis insanabilis, & incurabilis est. dissoluatur tamen collyrijs stipticis, corroboratiuis, ut antimonio, tutia indiana, cadmia auri,argentiq;.

6 Euitentur cibaria generantia humores grossos.ut lentes,caro uac. lac:& omnis species eius, allium, cepe. Et purgetur corpus.Et nisi conferat, curetur ferro si competit.Sedeat patiens inter manus medici super plumaceolum planum in loco lucido cum radio solis, absq; nebula:colligentur genua eius ad pectus, & ligetur super oculum sanum.sedeat super scamnum:aperiatur oculus læsus.teneat caput eius posterius seruiens.& eleuet palpebras. Capiatur instrumentum,scilicet mahac,& approximetur parti anguli parui iuxta modum grossitudinis rasti transuersim,per rectitudinem foraminis,& imponatur caput eius acutum in loco;et comprimatur cum uiolentia donec sentiatur cum instrumento,donec perueniat ad locum uacuum,& includatur oculus: & teneatur super eum cum manu alia:nec moueatur donec tendat instrumentum ad substantiam foraminis paulatim: & uidebitur corpus instrumenti super inferiorem pollicem eius. Confortetur patiens bono eloquio: & mitigetur timor eius. Ante hoc nihil comedat,uel bibat.Deinde quando uidebitur super angulum, tangatur cum digito parum pluries.Hic stet,donec ascendat aqua:suspendatur cum uuea. Et quando uidebitur, q; non reuertetur ad locum eius, extrahatur instrumentum cum uolutione eius:hoc ter fiat, donec firma sit cura. Dormiat in loco obscuro. Et euitet motum, sternutationem, tussim. Cibetur cibis coctis cum agresta, mica panis, usque ad diem septimam,& dissoluatur.

7 Collyrizetur cum melle composito cum aqua forti,felle iumenti. aut perdicis, piscis saboth, uulpis, gruis,uulturis masculi,& arietis montani,& cuiuslibet alterius animalis,& cum oleo balsami,serapino. Euiter cibaria mala,grossa.ut lentes,acetum,lac,caseum. Cibetur coctis cum agresta.

8 Debet corrigi cibus. Et imponatur oculo de collyrio charissimo sæpe. Et si in stomacho est cholera pungens,uomat cum aqua calida,& oxymelle.Et collyrizetur oculus cum corroboratiuo. ut collyrio cinereo. Et si læditur cerebrum:emplastrentur tempora cum infrigidatiuis,& stipticis. Odoret sandal. cum aqua rof. Nullo utatur collyrio oculus. Et attenuetur regimen.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis nerui Visus, & doloribus Auris.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Vitiū uidendi in die, & non in nocte: & dicit̄ Sabtara.	Salubre Meridional. Veris. Senilis. Humida.	Ex grossitudine spūs anialis, & turbitudine humorꝝ: uel ex assiduo solis uisu	Videt de die, & non de nocte.	Cum minutione uenæ utriusqꝫ anguli, & iera pigra.	Cū epe frixo, assoqꝫ, sup illud sparso pipere, et cinnamo. ad fomētād. uaporē, et comedat̄ p9.	Collyrizet̄ aq. sitate cali. epis asi, priusqꝫ infrigidat̄ parū, & cū refrigerio agrestæ.
2	Vitiū uidendi in nocte, & nō in die: diciturqꝫ Geht.	Tior. sup ocū. Sicca Autumnale, Senescens. Sicca	Ex siccitate spiritus aīalis, & paucitate dissolutiōis eius.	Videt in nocte, & non in die.	Nulla fiat.	Cū impositione lactis, & oleo per nasale, et multa balneatione.	Cum impositione olei nenufar. per nasale.
3	Dolor auris ex caliditate.	Tiorol. intēs9 Calida Aestiuum Iuuenilis Calida.	Ex obuiatione rei calidę sang. uel chol. rub. ex condensatione poroꝝ.	Inflāmatio cū rubedine, caliditateqꝫ: & frigidis apposit. mitigat̄ dolor.	Cū minutiōe, si repletꝰ: si ex chol. ru. cum uiolis, & zucc.	Instillet̄ lac mulieris cū oleo rosˀ. & aqua rasuræ cucur.	Instillet̄ albumen oui de hora in horā, & desiccet̄ bombace.
4	Dolor auris ex frigiditate.	Non timorosˀ. Frigida. Hyema. autū. Senilis, senesc. Frigida	Ex obuiatiōe rei frigidæ, aut sumptiōe eius, uel ex flegmate.	Dolor sine inflāmatione & rubediē, et calidis appositis mitigat̄ dolor.	Cum pillulis ieræ, cochijs: si flegma abundat.	Instillet̄ aqua maioranæ in aurem.	Instillet̄ in aurem de thure mixto cū succo radicis.
5	Apostema calidum in aure.	Timor fortis Calida Veris. Iuuenilis Calida	Ex sanguine, uel chol. rub.	Fortis dolor, et pulsatio, graue do capitis, & frōtis extēsio, rubedo faciei, cum febre.	Cum minutione cephalicæ.	Cum fiet al. mixto cum lacte fœmineo.	Mulgeatur lac mulieris in aurem
6	Apostema frigidum in aure.	Tior. sup ocu. Frigida Hyemale, æsti. Senil. adolesc. Frigida.	Ex flegmate, uel melancholia.	Ponderositas, et extēsio absqꝫ pulsatione, & forti dolore.	Cum pillulis de iera.	Instilletur in aurē de oleo narcisi.	Instilletur in aurē de oleo aneti, & narcisi.
7	Exitus sanguinis de aure.	Timor. intensˀ. Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex uulnere, uel concussione facta in aure.	Exitus sanguinis ex pcedēte percusiōe, & forti dolore, uel casu.	Nulla fiat.	Instilletur in eā aq̄ sumac, & portulacę.	Instilletur in eam de aqua porrorum napi.
8	Exitus saniei de aure.	Timor intēsus Humida. Hyemale. Senilis. Humida	Ex ulcere præcedente.	Exitus saniei ex præcedente uulnere.	Cū laxatiuo, si corpus est repletum.	Instilletur in aurem de oleo rosˀ. cum modico opij.	Cum oleo rosˀ. & sarcocolla.

COMM. REIP.

1 Vt plus accidit sabtara in oculis magnis & nigris. Et curari potest dieta subtili. Euitetur cœna, et cibaria inducentia uaporē ad caput. Et fomentet̃ patiens cum epate asso, in quo ponantur particulę piperis longi penes oculos ieiuno stomacho, non minus superspar so pipere, cinamomo, uel cardamomo. Et collyrizet̃ aquositate eius tepida. Deinde istud epar comedat. Hoc fiat per triduũ successiue. Quod nisi conferat: collyrizetur melle mixto cum modico sale ar. trito, uel succo fen. recentis, aut cum felle arietis, mixto cum melle, uel succo feniculi.

2 Non sit Ghet in oculis glaucis. quia bene uident in nocte in lumine lunę. Et qui patit̃ ghet, uidet in nocte. quia nox humectat cum suo aëre siccitatē, & prohibet solutionē. Et potest curari cũ humectatione cōplexionis, & impositione lactis per nasale in naribus: & superpositiōe olerũ humectantiũ caput. Et collyrizetur hæmatite loto. Euitatis cibarijs acutis, acidis, & stipticis.

3 Lac recens si mulgetur in eam, bonũ erit. Deinde abstergat̃. Deinde mulgeat̃ secundo in eā: & illiniat̃ circa eam aurē cum sandal. aqua ros. & camphora, aqua coriandri recentis, & semperuiuæ. Et si fortificat̃ dolor, misceatur modica pars opij cum oleo uiol. & instilletur de eo in aurem, uel de succo mandragoræ, cum oleo ros. tamen non assidue utendũ est in ea his rebus stupefactiuis: ne in posterum auditus impediatur.

4 Iuuabit illũ instillatio alicuius medicinæ acutæ in aurem factæ, ut olei costi, uel amygdalarũ amararũ. Et bulliat̃ aqua maioranæ, cum oleo ros. & aqua rad. donec remaneat solũ oleum. quia ipsum oleum iuuabit contra frigiditatē & uentositatem. Et terantur folia salicis appellatæ garb. s. recentis, & fodiat̃ unum granatũ, & ejciatur quod in eo est, & imponant̃ ei folia salicis trita cũ modica aqua, & coquat̃ istud granatũ super ignē lentum: & instillet̃ in aurem de eius aqua tepida. Et si dolor est cum modica humiditate, instilletur in aurem de felle gruis, mixto oleo amygdalarum amararum, & iuuabit.

5 Illiniat̃ super aurē exterius cum philio, aqua endiuiæ, & aqua coriandri recentis. Et emplastret̃ cum fabis, ordeo, folijs nenufar. camomillæ, rad. lilij, uiol. rad. maluauisci. Terant̃ omnia cum aqua coriandri recētis, & oleo uiolarũ, & tufula. Cibet̃ cibis cum agresta, & potu ptisanæ, & iulep. Quod si non mitiget̃ apostema hoc regimine, scias ꝙ sanies ibi generata est. Vnde instilletur in aurē mucil. se. lini, cum lacte mulieris in die sæpe, donec emittat̃ sanies. Deinde curetur cũ eo quod dicturus sum in emittendo saniem de aure: & non aperiat̃, & uertatur ad dissolutionē. Coquat̃ camomilla, cum cor. reg. in uase obturato, cũ aqua. Et post decoc. eius aperiat̃ os uasis, & cũ uapore fomentet̃ auris. Et tēpore caliditatis, instillet̃ in aurē oleum uiolarũ.

6 Emplastretur auris exterius cum aneto, camomilla, coro. reg. rad. lilij, maiorana, nepita, fenugræ. sem. lini, ana part. 5. tritis cum aqua maioranæ, & oleo lilij. Coquatur in uase obturato: post aperiatur, & ponatur cannula ori eius ex una parte, & ex alia parte auri: ut uapor recipiatur in aurem: iuuabit ualde ad dissoluendum apostema. Et si apostema est durum: emplastretur adipe gallinæ, mixtæ cum modico stercore caprino, trito bene.

7 Instilletur in aurem de aqua uirgæ pastoris, uel de aqua sumac, uel de galla trita bene cum aqua portul. uel de aloe, & thure, ana tritis bene cum aqua porrorum. Et cibetur cibarijs de agresta: & bibat de aqua granatorum, & aqua sem. portul. & iulep.

8 Terantur sarcoc. sang. dra. thus, myrrha, sief memitæ ana cum melle, & in eis innoluatur licinium lineum, & imponatur auri post mundificatiōem eius cum bombace de sanie. Aut inuoluatur cum sief memitæ, sarcoc. tritis cum melle, & imponatur ei. Et si exitus saniei sit chronicus: Recipe mell. ℥ x. aceti ℥ v. coquantur, despumentur, & superspargatur eis æris uiridis ℥ 1 s & inuoluatur licinium in eis, & auri imponatur: aut inungatur unguento rufo confecto de litargyro, & uenis citrinis.

f 2

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Auris, & Naris,

	NOMINA	Salus, uel ti.	Regio	Tempus	AEtas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Opilatio auris.	Salubris	Humida.	Hyemale.	Senilis.	Humida.	Ex ſordicię, uel alia re quacūq; aurē intrāte, carne addita, & opilante	Per ſordiciem uiſam, et motū aīalis: uel per figurā rei in eam cadentis.	Cum pillulis ieræ, & cochiis, ſi ſit ex flegmate.	Si ex flegmate, imponaẗ auri liciniū inuolutū in baurac trito in aceto	Si ex ſordicie, cū mūdificatiuis, inſtilleẗ in aurē per dię: pꝰ cū aq̄ tepida.
2	Tinnitus auris	Salubris	Humida.	Hyemale	Senilis.	Humida.	Ex uentoſitate, uel humore	Grauedo, cum tinnitu: ſi ex humore: uel extēſio, ſ. ex uentoſitate.	Cum pillulis aloes, ſi eſt ex flegmate.	Inſtilleẗ in aurem de coſto, croco, & aceto.	Inſtilleẗ in aurem oleum rutæ
3	Surditas auris	Tior. ſup audi.	Humida.	Hyemale	Senilis	Humida.	Ex mala cōplexiōe, uel ſeparatione continuitatis, uel ex morbo officiali	Si ex apāte, erit extēſio & pulſatio: ſi ex ſolutione cōtinuitat. erit ꝑ caſū, uel percuſſiōem.	Cum pillulis conuenientibus, ſi ex flegmate.	Inſtilleẗ in aurem de ſucco rutæ, & oleo aneti.	Fiat liciniū de ficu, & ſinapi: & imponatur ꝑ triduū, ſi eſt ex flegmate.
4	Apoſtema naris cum caliditate.	Timoroſum.	Calida.	Aeſtiuum	Iuuenilis	Calida	Ex ſang. uel chol. ru. uel obuiatione rerum cali.	Grauedo, extēſio, et pulſatio, ſi eſt apoſtema. Et ſenſus caliditatis, ſi nō eſt apoſtema, mitigatur frigidis.	Cū minutiōe, & uentoſa, ſi ex apoſtemate	Odoreẗ aqua roſ. & ſemperuiuæ.	Superponatur nari pānus infuſus in aqua ro. & ſand.
5	Vlcera narium.	Non timoroſ.	Calida	Veris, æſtiuū	Adoleſ. iuue.	Calida	Ex præcedēte apoſtemate, uel puſtula.	Videbis ea ſi apponas nares ſoli.	Cum minutione uenæ cephalicæ.	Si ſunt humida, cum ceruſa, litargyro, oleo roſ. & licinio.	Si ſunt ſicca, cū cera, oleo, et mucilag. granorū citon. & dragngā. & licinio inmiſſo.
6	Caro addita in naribus.	Tior. ſi ē dura	Sicca	Autumnale	Seneſcens.	Sicca	Ex humore groſſo, & ſanguine turbido.	Polipus eſt qn̄ eſt dura: & ſi lenis, uidebis eā in ſole.	Cū minutione cephalicæ, & pillulis ieræ	Cum licinio, & ung. æris uiridis	Cū licinio infuſo in aceto, & myrrha ana impoſita nari.
7	Fœtor narium	Tior. ſup odor.	Humida.	Veris.	Senilis.	Humida.	Ex putrefactione oſſis colatorij, uel hūore putrido in nare, uel cerebro	Manifeſtus odor ipſius.	Cum pillulis aloes.	Gargarizeẗ uino cocto cum ſpica garioſ. & mentaſtro.	Suffleẗ in narem danik 1. mentaſtri.
8	Fluxus ſang. narium.	Timor. inceſſꝰ.	Calida	Aeſtiuum.	Iuuenilis	Calida	Ex criſi, uel ſan. ſubtili, uel corroſione, uel ex multitudine ipſius.	Si ex criſi, dies erunt critici: ſi ex ſubtilitate, acuitate eius, et uidebitur.	Cū uentoſa ſuper occipitiū, uel minutione cephalicę, ſi uirtus eſt fortis.	Cū aqua ro. et myrti poſitis ſuꝑ frontē & fontinellā, cū pannis īfrigidatis.	Cū effuſiōe aq̄ frig. ſuꝑ caput, & ligatōe extremitatū, et ſpongia infuſa in aq̄ ro. burſę paſtoris narib. imiſſa

1 Si fit ex flegmate: purget, & gargarizetur cū sinapi, oxymelle sem. & aqua cal. sternutet cum condisio: instilletur in aurē decoct. rutæ, maioranæ, nepitæ, aut rutæ cum baurac. Et si fit ex apostemate: curet cura apostematis iam dicta. Si fit ex carne addita, uel uerruca: incidat ferro, si fieri potest: sin aūt, cum uiridi ære. Et si est ex lapide, uel nucleo: imponatur rastus subtilis, imposita ei bombace inuoluta uisco, uel gumi liquido, ut adhæreat ei: & hoc fiat sæpe, donec extrahat. Et si non egredit: sternutetur cū impositione licinij facti de papyro in nare, obturatis naribus, & ore cum bombace, quia cōmouebitur, & expellet uiolenter. Si aqua fuerit ingressa: erigatur patiens super unū pedem, & declinet caput ad illam partem: et superponat caput plumaceolo, & cōmoueatur. Et nisi egrediat: recipe particulā papyri in longitudine unius palmi, & plus: & una pars ipsius inuoluatur in bombace usq; ad tertiam partē ipsius, & infundatur in oleo: & alia pars ipsius auri imponat: & accendatur pars alia inuoluta cum bombace, & instillet in ea de oleo rof. Fiat tenta de spongia sicca, & imponatur, quia ab illa attrahetur ut a uentosa. Vel imponat cannula ad sugendam eam. Syringa autē, uermis generatus in aure, uel reptile ingrediens aurem, extrahatur cum aqua ardenti, infusionis abrotani, mentastri fluuialis, absin. baurac, & succo cucum. asinini infuso auri.

2 Coquatur hyssopus. i. zufa, grana lauri, folia piri, uel pini cum aqua, & instilletur de ipsa in aurem. Quod nisi conferat: tinnitus est ex humore grosso incluso in panniculis cerebri: unde purgetur cum eo quod dictum est, uel cum turbit danik ij. pulpa coloquin. danik 1 s. dragagan. sarcoc. ana danik 1. mirabolanorum. keb. danik ij. tritis, & puluerizatis. Et fiat impositio narium attenuatiua, calefactiua per nasale: & sternutetur cum thure: uel suffumigetur auris cum sale ar. super tegulam calidam.

3 Si ex flegmate, purgetur ut dixi. Et si ex chol. rub. uel post morbos acutos: purget cholera. Et corrigatur dieta cibarijs bonis, & balneis. Et si surditas est ex parte cerebri, uel nerui ex concussione, uel discussione, uel ex parte debilitatis uirtutis audientis, uel ex natura, insanabilis est.

4 Quod si caliditas tendit ad utrunq; uentriculū: fiat impositio nasalis cum oleo nenufar. confecti cum oleo cucur. & cū oleo rof. & odoret infusio sandalorum, camphoræ, nenufar. uiol. rof. papaueris. Et curent apostemata, & pustulæ cum cibis infrigidatiuis. ut cum farre ordei, zucc. aqua granatorum, pomorum, prunorum, & mororum. Et emplastretur frons, & naris cum sandal. sief memitæ, licio, aqua rof. portul. semperuiuæ. Et si fit apostema durum in panniculo narium, induto interius: id sequetur extēsio, & grauedo absq; pulsatione, et nocumentum uocis. Et curetur cum lenitiuis.

5 Curentur ulcera putrefacta cum lotione nariū, cum aceto & aqua plumbi: deinde cum suffiatione myrrhæ tritæ in eis. Et si sint humida, recipe spumæ argenti. litargyri, cerussæ, plumbi usti. ana. terātur in mortario cum oleo rof. & imponant naribus cum licinio. Sed si sicca sint, fiat cum cera, colata oleo rof. oleo amygd. medulla ossis tibiæ uaccinæ calefactæ, trita cum oleis, & mixta cum mucil. granorum citoniorum, & modico dragag. Aut imponatur naribus licinium de panno lini, inuolutum in eis.

6 Si caro est dura, & color declinat ad nigredinem, nulla fiat cura. quia est de genere cancri. Si lenis est, rubei coloris: curetur cū uitriolo, & calcad. & myrrha ana ʒ 1. calcarat ʒ s. aluminis scissi, gallæ, batiturę æris aristol. rot. ana ʒ s. thuris danik 1. aceti ʒ. xxv. Coquantur in uase æreo: deinde fiat ad modū mellis: & utatur his cum licinio. Quod nisi conferat, curetur medicamine acuto. ut titen, & diebardit. Quod nisi conferat, curetur cum ferro. Videantur nares in radijs solis, & circumcirca radatur cum instrumento acuto, facto ad modū folij myrti, & mundificetur finaliter. Deinde imponantur naribus cannulæ de plumbo factæ, ne adhæreant: & curetur cum consolidatiuis.

7 Gargarizetur cum oxymelle sem. & iera pigra, uel decoct. sinapis: et fiat impositio nasalis cum myrrha dissoluta in succo mentastri. Aut recipe amomi, rof. siccarum ana par 1. terantur cum oleo mustellino, & cum eis illiniatur pars interior narium: & fiat impositio nasalis cum urina cameli, uel asini, in qua dissoluantur odorifera calida, uel frigida, secundum ꝙ ipsius complexio & ætas requirit.

8 Si est intensus, & non cessabit: inuoluat licinium in aloe, thure, & aceto, & imponat naribus: uel inuolutū in atramēto, uel calce, uel gipso: aut fiat impositio nasalis cum succo porri, uel acacia, & camphora, uel charta usta, cortice granati acidi, usti: tritis cum aqua dactili inmaturi, & cum licinio imponatur pars aliqua eorum. Quod nisi conferat, epithimet super caput aqua frigida. Et emplastret frons cū galla recenti, cortice granati, rof. siccis, lentibus excoriatis, licio, et in quātitate omniū, trita cum aqua myrti, et aqua rof. et emplastretur cum fasceolis coctis in aceto. Quod nisi conferat, superponat uentosa in loco hypocondriorū in parte læsa, & ligentur bene testiculi. Et emplastretur frons, & fontinella cum luto ar. succo barbæ hircinæ, farina lentium, balaust. ana part. 1. camphoræ, opij ana. tritis cum aceto. Vel emplastretur folijs salicis, uitis, spinæ sanctæ, fol. rof. & tamarisci, tritis cum alphita. Aut licinium telæ araneæ inuoluatur in uitriolo ægyptiano, & aceto: & imponatur naribus. Cibetur cibo grosso, de amygdal. riso cum lacte, de caseo recenti, & lacte proximi partus, & arietibus lactantibus, & frumentarijs, & alijs cibis sanguinem ingrossantibus.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Odoratus, & Linguæ.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Chasam. i. defectus odoratus.	tior. sup odor. Humida. Hyemale. Senilis. Humida	Ex mala cōplexione intēsa, uel morbo officiali, uel separatione cōtinuitatis.	Si fit a carne addita, uel hum. grosso: erit tussis, & sequit̃ defectus odoratꝰ	Cum pillulis ieræ, si est ex flegmate.	Cum impositione maioranæ, uel mēthastri cū nasali.	Cum impositione urinæ cameli, & nigellę
2	Coriza.	Non timoros. Humida. Hyema. autū. Senilis. Humida.	Ex mala cōplexiōe calida, uel frigida, attrahente humiditatē narium.	Rubedo faciei, & nariū: & q̃d fluit erit cali. si ex caliditate: si ex frigiditate, opilatio nariū, extensio.	Cum minutione.	Cum pulte aquæ furfuris, zucc. & oleo amygdal.	Gargarizetur primo, secundo, & tertio diebus cum aqua ros.
3	Vlceratio oris, id est, Colla.	Timor. nigra. Humida. Veris Iuuenilis Humida.	Ex malicia lactis nutriētis, uel flegmate grosso, & putrido.	Pustulæ latæ, extensę in lingua & ore, color. al. uel nig.	Cum minutione cephalicę, & uentosa, si est puer.	Cū ros. sumac, coriādro, balaustia, ol. ros. cera, cāfora, & cum eis illiniatur lingua.	Cū litargyro fricato sup̃ lapidem, illinito cū eo panno, & posito super linguam.
4	Apostema calidum in Lingua.	Timor intēsus Calida Aestiuū, ueris Iuuenil. adol. Calida	Ex sanguine.	Rubedo linguæ, & eius inflatio.	Cum minutione cephalicæ.	Abluat̃ os decoct. coriandri, & sumac,	Lauetur os decoctione lentium, & ros.
5	Apostema durum in Lingua.	Timorosum. Frigida Autumna. Senescens. Frigida.	Ex flegmate grosso declinante ad linguam.	Duricies apostematis, & eius albedo.	Cum decoctione epithimi.	Lauetur os lacte caprino, & oleo uiol.	Lauet̃ os decoct. ficuum, butyrio, & oleo nenuf.
6	Gustus ex humore cal.	Non timoros. Calida. Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex sang. & chol. rub.	Dulcedo oris, si est ex sanguine: si a cholera, amaritudo.	Cū minutione: si puer, cū syrup. ros.	Cum syrup. agrestæ, & tamarind.	Cum succo granati, aqua portul. & citrulli.
7	Gustus ex humore frigido.	Non timoros. Frigida. Hyemale Senilis Frigida.	Ex flegmate.	Aridum os, uel salsum.	Cū uomitu, cū melle aqua cal. sale grosso, trito.	Cū zucc. ros. syr. aceto, & bistarda assa in ueru.	Cū decoct. masticis: & cibet̃ spidebeg, & frixis cū elmori, acetoq;
8	Grauedo Linguæ	Timorosa. Frigida. Hyemale. Senilis. Frigida	Ex mala complexione, opilatione, uel separatione continuitatis.	Difficilis loquela, grauedo super linguam.	Cum pillulis ieræ, si ex flegmate.	Gargarizetur oxymelle, & decoct. ordei mentastri, & maioranæ.	Fricetur lingua sinapi.

COMM. REIP.

Si fit ex humore inuiscato: cum osse simili colatorio, suffumiget̃ suffumigio confecto cum nigella, aut feni. ros. & mentastro ana tritis bene, & positis in uase figuli, infusis cum urina asini, uel cameli: et posito uase in sole, et commoto sæpe in die per plures dies. Deinde desiccetur totũ in umbra: teratur pluribus uicibus, & pulu. fiat. pul. de quo ponatur in naribus, & fiat suffumigium cum emboto, ut capiat uaporem decoctionis rerum infusarum bis, uel ter in die. Et post suffumigium odoret oleum ros. ad mitigandam acuitatem medicinæ.

2 Euitet nuces, caseum uetustũ, & erucam: minoret̃ cibus. Euitetur discoopertio capitis. Cooperiat̃ cum studio. Dormiat super latus, & non super dorso. Gargarizet̃ cum aqua ros. Cibetur cũ pulte prædicto. Et descendente aliquo de naribus, ingrediat̃ balneum. Fomentet̃ cum uapore aqua decoct. camomillæ, coronæ regiæ, uiol. siccis. Sed non ingrediat̃ balneum, nisi post digestionẽ reumatis. Et si in multa quantitate descendit fluxus de naribus, & est subtilis: capiat suffumigiũ & odorem xyloal. & camforæ positorũ in carbonibus, uel lapid. rorati cum aceto ros. calefacti: quia ingrossabit fluxũ. Et superponatur furfur infusum in aceto lapidi calefacto, & cum eo fomentetur. quia efficax est ad incidendum reuma.

3 Illiniat̃ cum cerusa, litargyro, oleo ros. cera, & camfora. Et si accidit in puero, & non potest apponi uentosa: minuat̃ nutrix, & cibet̃ cibo agrestæ, aut sumac. Et si fit in iuuene: post minutionẽ bibat aquã tamarind. & iulep. Et lauet̃ os aqua plantaginis, infusionis sumac, & coriandri. sicci, uel decoct. moroꝝ, ro. coriandri cũ rob merorũ, & aqua ligamẽti uitis. Et curet̃ os coriandro sicco, ros. ruf. sumac, lentibus, auellana inda, spodio, amido, zucc. se. portul. sandal. ana. camforæ parte quarta: & digestione facta ponatur unguentũ cerusæ. Et in fine morbi lauetur os decoct. rad. liliȷ. Et si fit nigredo: curet̃ cum foliȷs oliuæ, mentastro, acacia ana ʒ v. rad. liliȷ, origani ana ʒ i. aluminis fissi, uitrioli ana ʒ s. tritis bene, & superpositis collo corroso.

4 Bibat de succo granati, aqua citrulli, cucu. cũ syr. agrestæ. Et lauet̃ os cum eo q̃d dixi. Deinde post tres dies cũ aqua endiuiæ. Et declinante apostemate, gargarizet̃ cum decoct. camomillæ coro. reg. maioranæ, uiol. & dissoluatur in ea cassia fist. Et si declinat ad putredinẽ, aut saniem in lingua, aut in alia parte oris, lauet̃ decoct. ficuũ, & mucil. se. lini, & oleo uiol. Et si nõ est magnũ, sufficiens est in digestione eius aqua cal. cũ oleo uiol. detenta in ore. Emanãte apostemate, superponat̃ bombax cũ oleo ros. Deinde mundificet̃, & superponatur unguentũ cerussæ.

5 Euitent̃ cibaria generantia flegma, et cholerã nigram. Et teneat in ore suo mucil. fenugræci, & se. lini cũ decoct. ficuũ, & oleo nenufar. Et lauet̃ os cum eis: & abstergat̃ lingua cum oleo ros. cera, adipe gallinæ, & oleo uiol. Deinde lauet̃ os decoctione feni. in qua dissoluit̃ casiafistula.

6 Bibat de aqua tamar. syr. acet. iulep, et aqua granati muzi. Cibet̃ cum iure galliculi cocti cũ agresta. Et si natura est constipata: bibat de succo utriusq; granati, cum pulpa ipsoꝝ. Et si est ex cholera nigra, de syrup. uiol. infusis in eo prunis. Si ex sang. bibat aquã de sem. portul. cum ʒ s. spodiȷ, & iulep, quousq; fiat ductus ad sanitatem.

7 Euitetur id quod generat flegma: cibetur bistarda, perdice, assis in ueru, uel frixis, uel coctis cum agresta zirbeg, aut cum ciceribus: lauetur os cum aqua cal. & de syr. aceto. simplici bibat, cum aqua cocta xyloal. & aniso. Et euacuetur cum pillulis de iera. Recipe ieræ pigræ, turbit, mirabolanorum kebul. uel citri. ana ʒ s. pulpæ coloquint. scamo. ana danik̃ i. salis petrol. danik̃. i s. aloes scutiuini ana danik̃ ij. terantur aqua, fiant pillulæ, quibus utatur.

8 Curetur cum eo quod dixi, si est ex flegmate. Et si est ex spamatione neruorũ, & fuerit ex humiditate & repletione, iam dicta est cura. Et si est ex siccitate, tardæ sanationis est: tamen gargarizetur lacte mulieris, oleo amygdalarũ, oleo granorum cucur. & oleo uiol. Et angatur occipitium cum ceroto olei uiol. & ceræ: & emplastretur adipe gallinæ, uel cauda ouina. Et epithimetur pars posterior capitis cum decoct. uiol. nenufar. ordeo fracto. Et bibat ptisanam, uel lac caprinum. Et gargarizetur cum oleo uiol. & lacte. Et si hoc sit casu, uel percussione incidente neruum linguæ, non sanabitur.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Labiorum, & Dentium.

	NOMINA	Salus, uel ti. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Fissura labiorum.	Salubris Sicca Aestiuū, autū. Senes. Iuue. Sicca	Ex mala complexione, sicca.	Manifestum est.	Cū pillulis ieræ, & aloes, si est in corpore humor melancholicus.	Illiniat̃ adipe gallinę, & anatis, liquefacto cum cera, uel sepo.	Illiniat̃ ros. dragagan. & supponat̃ panniculus interior cannæ.
2	Hæmorroidæ labiorum.	Salubris Meridiona. Veris. Iuuenilis Calida	Ex superfluitate sanguinea.	Color ipsarꝝ declinat ad liuiditatē, & sunt ut grana subtilia.	Cū minutione cephalicæ, uel uenę labīj, uel uentosa.	Coquant̃ lētes cū camom. coro. reg. malua uisco: misceant̃ uitello oui, & adipe gallinæ: & emplastret̃.	Aspergat̃ pul. nucis cypressi, cinis cologn. ti. capulę glād. bene tritis.
3	Labiorum pustulæ.	Salubris Calida Aestiuum. Adolescens. Calida	Ex sanguine, & chol. rub.	Erunt rubeæ super labia.	Cū minutione cephalicæ.	Illiniatur unguēto cerusæ.	Illiniat̃ litargyro, galla, cera, & oleo ros. bene mixtis.
4	Dolor dentiū ex calore.	Salubris Calida Aestiuum Iuuenilis Calida.	Ex mala complexione cal. neruorꝝ, uel apostemate carnis gingiuarꝝ.	Iuuant res frigidæ, & nocēt calidæ eis applicatæ.	Cū minutione materiei.	Cū aqua ros. infusa ī ea sumac, cū modico camforæ.	Cū aceto, & aqua ros.
5	Dolor dentiū ex frigore.	Salubris Frigida. Autumna. Senil. senesc. Frigida.	Ex mala complexione frigida accidente in neruis.	Iuuant res cal. nocēt frigidæ actualiter applicatæ.	Cum pillulis de iera.	Lauet̃ os cum decoct. hysopi, rutæ, modico mellis.	Cū nucleis psicorꝝ, et sale, tritis, positis super dentem.
6	Corrosio dentium.	Salubris Meridiona. Veris Adolescens. Cali. & humi.	Ex humiditate putrida putrefaciēte dentes.	Cognitum est.	Cum pillulis aloes.	Cū sale ar. & opio, tritis impleat̃ de eis, & superponatur eis gumi.	Impleatur allio cocto, uel gumi hæderæ.
7	Cauatio dentium.	Salubris Humida. Hyemale. Senilis. Humida.	Ex uaporibus ascendentibus a stomacho.	Citrina limositas quæ ligatur super dentes.	Cū uomitu, aqua cal. oxymelle, & aqua ros.	Cū modica farina or. mixta cū melle, & usta, & spuma maris, & pul. paralisdistrito.	Cum sale gemmę, et rad. cannæ usta.
8	Stupor dentium.	Salubris Frigida Autumnale Senilis. Frigida.	Ex masticatione rei acidæ, uel humore acido in stōacho.	Cognitum est.	Cū uomitu, si est ex humore in stomacho.	Vngant̃ dentes cum oleo amygdal. dulcium.	Fricent̃ dentes cum sale grosso, & masticatione portul.

COMM. REIP.

1 Humectetur complexio cum nutrimentis bonis, ut carnibus arietum, gallinarum. Et bibat de syrup. uiol. & papaueris: & illiniatur cum amido, dragagan. galla, cerussa, tritis, cribellatis, & mixtis cum adipe gallinarum, & modica cera, positis, incorporatis adinuicem, ut decet.

2 Melius est ut incidantur post minutionem, & correctionem cibi, & complexionis. Deinde curetur cum ros. & croco, & sarcoc. Et cibetur cum cibis cum agresta coctis. Dieta eius sit subtilis; euitatis cibis generantibus flegma turbidum, & malum humorem, uiscosum.

3 Post minutionem, si opportuna est purgatio, fiat cum decoct. mirabol. & potu syrup. acet. & aqua portul. Et cibetur gallicculis cum agresta. Euitatis cibis generantibus humorem melancholicum, cholericum, & sanguinem malum.

4 Lauetur os cum aqua sumac, cum plantagine, uel fructu tamarisci, & folijs populi, coctis cum aceto. Et si est ex chol. rub. purgetur cum mirabol. aloe, tamarind. & decoct. prunorum cum zuccaro.

5 Dixerunt, quod si teneatur in ore sal cum aceto, iuuat dolorem dentis ex caliditate, uel frigiditate: ex eo, quod in aceto est de infrigidatione & profundatione ad caliditatē incisione flegmatis ad frigiditatem: & eo, quod sal incidit, dissoluit, attenuat. Et si coquatur radix cum cucu. asini, & decoct. teneatur in ore, aut spolium serpentis coctum, iuuat. Et remouet a proprietate dolorem dentium similiter millefolium, & radix, & cornu cerui.

6 Nisi conferant medicinæ, coctura fiat tali modo. Recipe olei unc. 1. maioranæ unc. 1. terant bene, & decoquantur. Et superponatur denti corroso cannula parua post mundificationem corrosionis ipsius. Deinde calefiant duo claui de ferro in igne carbonū prope patientem, & infundatur unus in ipso oleo, & intromittatur cannulæ, donec perueniat ad foramen dentis: dimittatur ibi, donec infrigidetur. Deinde ponatur alius ut de primo dictum est, cauterisando ut cesset dolor. Et nisi mitigetur dolor, impleatur foramen bombace, & eradicetur tenaculis, sicut decet. Et post eradicationem, superponatur loco bombax cum oleo rosato. Frangit etiam dentem corrosum lac ficus superpositum, uel altit.

7 Iuuant contra hoc spuma maris, cortices oui usti, abrotanum ustum, pumex, & pulueres paraxidis sini: si terantur bene, & fricentur dentes cum eis, aut sal ietnæ, & farina ord. mixta cum melle. Et usti etiam cortices ouorum strutionum, uel cornu cerui ustum. Et pul. paraxidis sini ana. terantur, & cum eis fricentur dentes.

8 Fricentur dentes cum oleo sambucino, uel amygdalarum bis, uel ter. Et teneatur in ore similiter de eo, uel de iure pingui facto spidebeg. Aut masticetur gummi fisticinum, & amygdal. dulc. uel uitellum oui coctum, aut caseus pinguis recens.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Dentium, Gingiuarum, & Vuulæ.

	NOMINA	Salus, uel u. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Commotio dentis	Timorosa. Humida. Hyemale. Adolescens. Humida.	Ex hũiditate, et putrefactione gingiuarũ, uel ampliatiõe foraminũ, in quibus sunt.	Cognitum est	Cum pillulis aloes, si est ex humiditate	Cũ sandal. auellana indiana, anthera, myrto ad fricandũ cũ eis	Fricent dentes cũ sumac, ros. copula gland. tritis
2	Apostema calidum in gingiuis.	Non timoros. Calida Aestiuũ, ueris Adolesc. iuue. Calida	Ex materia sanguinea	Dolor, & pulsatio in gingiuis, & dentiũ radicibus	Cum minutione cephalicę, & uentosa.	Lauet os cum aqua ros. in q̃ infundatur sumac.	Cũ corticibus granati acidi, et sumac, coct. cũ aqua ad lauandũ os
3	Putredo gingiuarũ, & sanies in eis.	Non timoros. Meridiona. Veris. Adolescens. Cali. & humi.	Ex præcedẽte apostemate	Odor putridus, & saniei repertio in gingiuis	Cum minutione cephalicę, & uentosa.	Lauet decoct. myrti, ros. & melle ros.	Fricent gingiuæ cũ calcidion cũ aceto: deinde ungatur oleo ros.
4	Fœtor	Non timoros. Meridional. Veris. Senilis. Humida.	Ex putrefactione alicuius dentis, uel gingiuę, uel flegmate in stõacho	Ex putrefactione oris uidebit, si ex stõ. cibus diminuit fœtorem eius	Si ex stõacho, cũ uomitu, & pillulis aloes	Masticet cubebas, gariof. & zinziber.	Masticet masticem, & fricentur dentes cũ cypero.
5	Manant saliuiæ in somno	Non timoros. Humida. Hyemale Adolesc. iuue. Humida.	Ex humiditate cerebri, attracta ad uuulas, uel ex stomacho	Cognitum est.	Cum uomitu facto cũ rad. & melle.	Cibetur perdicibus frixis.	Masticet thus, & masticem
6	Caro addita in dentibus.	Non timoros. Meridional. Veris. Adolescens. Cali. & humi.	Ex præcedẽte apostemate calido.	Estimatur q̃ aliquid adhæret denti de cibo	Cũ minutione, si apostema est corruptum	Fricent melle: deinde aspergantur eis sumac	Incidatur ferro
7	Apostema gingiuarum calidum	Non timoros. Meridional. Veris. Adolesc. iuue. Calida	Ex materia sanguinea, uel cholerica	Dolor, & pulsatio gingiuarũ, & læsio penes glutitũ.	Cũ minutione cephalicæ, uel casiafist, & zinzibere	Gargarizetur aqua ros. & aqua plantaginis	Gargarizet aqua cocta cũ sumac
8	Mollificatio Vuulæ	Nõ ti. nisi inci. Meridional. Veris Adolescens. Humida.	Ex humiditate mollificante.	Erit q̃si aliq̃d ad hærẽs gutturi, & ore apto, emissa lingua: uidet vuula prolongata ultra modum.	Cũ minutione cephalicæ	Sufflet in gutture memita cũ sem. ros. croco, & cardamo.	Sufflet in gutture sal. armo. trito aneto torrefacto.

COMM. REIP.

1 Debilitas dentium ex senili ætate nullam habet caussam. Quod si accidit ex humiditate gingiuæ: cũ rebus stipticis curetur, cum cinere filicis, balaust. rof. mirabol. citri. ramik, sandal. galla, alkanna de mecha: & cinis filicis si coquatur in aceto, & aqua rof. & cum eis lauetur os, corroborat gingiuas, & restringit dentes.

2 Post minutionẽ & uentosam, cibeť cibarŋs tenuibus, ut carnibus galliculorũ, et perdicum, cum succo berberis, & granatorũ. Deinde laueť os cum decoct. hippoquistid. barba hircina, cinere filicis, & corticibus granati acidi, & sumac. Et si fit inde puluis, & superspargať, iuuabit in fluxu sanguinis. Recipe foliorũ cypressi, nucis ipsius, gallæ, balaust. fructus tamarisci añ. coquatur in aceto, & aqua plantaginis: & aqua illa laueť os, quia cessabit fluxus. Si fuerit ex nimia subtilitate eius, & debili uirtute alteratiua: iuuat se. rof. sumac, balaust. cocta in aqua rof. ipsa aqua colata, & mixta cum succo plantaginis. Et lauetur os, & cessabit fluxus ex eis.
Et ualet contra apostema calidum, & pustulas.

3 Post medicaminis acuti positionẽ, & mundificationẽ carnis putridæ, superponať unguentum cerusæ ad generandũ carnẽ. Laueť os aqua rof. in qua infundať sumac, galla, nux cypressi: quia restringũt gingiuã. Quod si non conferat medicamen acutũ in eo quod opus est, coquatur cum cauterio: & post cocturam superponať ei oleum rof. Et cibetur carnibus tenuibus, coctis cum sumac, berberis, agresta, uel succo granatorum.

4 Si ex putrida gingiua: cureť cum eo quod cõpetit. Et si dens corrosus: radať, uel eradiceť. Et si est ex stomacho: bibat purgationem. Deinde utatur mirabol. conditis, et bellericis conditis cũ melle. Et laueť os his rebus. Recipe aquæ rof. mensuram unam, uini cocti quartam partem. xyloaloes, masticis, gariof. nucis indianæ ʒ ij. Terantur non bene, & ligentur in panno lini, & ponantur in aqua rof. in olla parua, & bulliãt lento igne donec deficiat tertia pars: coletur aqua ipsarum: et cum ea laueť mane & sero: & utatur medicinis his. Recipe rof. sand. ana ʒ v. cyperi, corticum citri siccat. squinãti, ramiк ana ʒ iij. cucullæ, cubebe, masticis, gariof. xyloaloes, masticis ana ʒ ij. camphoræ ʒ ß. musci daniк ß. terantur omnia, & distemperentur aqua rof. Et de his fiant pillulæ. Et ponatur una in ore.

5 Si est ex caliditate: comedat patiens endiuiã ieiuno stomacho cum sale. Et pulueriseť cum farre tritici & ordei, sumptis ieiuno stomacho. Et si est ex humiditate flegmatica: misceatur farina modica sinapis. Et sorbeat de elmori aliquid ieiuno stomacho. Quod nisi conferat, uomat patiens: & utatur trifera parua, & mirabolan. conditis. Et ad saliuam manantem de ore infantium, abstergatur os cum acacia, aqua rof. & uino cocto ad tertiam.

6 Debet suspendi hamo, & incidať flebotomo dum egrediať sanies: aut incidat per circumitũ. Et lauetur os cũ aceto, & aqua: deinde cũ aqua rof. & oleo rof. mane laueť aqua & mellet & puluerisetur locus cum corona regia bene trita, uel sumac, & balaustia.

7 Sufflетur in guttur de balaust. galla, sand. al. fieť memitæ, lentibus excorticatis, uenis citrinis, & radicibus liliŋ tritis bene, & extractis per rindetum. Et suffletur per cannulam: & gargarisma fiat cum aqua solatri, & rosarum.

8 Cum hoc medicamine. Recipe succi memitæ, rof. sem. rof. sumac, croci, salis ar. rob liquiric. origani persi, piretri, piperis longi, fructus tamarisci, capularũ granatorum, uenarũ citrinarum, mirabol. cit. ana. aluminis scissi, masticis, alcanni, cardamomi, calami arom. arsenici rufi, costi, stercoris canis albi comedentis ossa per triduũ, arundinum ustarũ ana. terant omnia bene, & suffleť in guttur de eis. Et iuuat contra hoc uitiũ alumen scissum, & balaust. trita, sufflata, uel superposita cũ cocleari. Quod nisi conferat, & radix subtilis est, & caput rotundũ, & color ipsarum declinat ad albedinẽ: dubitandũ est, ne superueniat squinantia: unde incidat pars superflua. Sedeat patiens in sole, & aperiat os toto posse: & capiatur uuula instrumento cognito: attrahatur, & incidať forpice. Deinde lauetur os cum aqua rof. infusionis sumac, & balaustiarum.

De morbis Gutturis, Epiglotti, Pulmonis, & Cannalium eius.

	NOMINA	Salus, uel ti.	Regio	Tempus	AEtas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Squinantia.	Tiorosa si spu- tũ est strictum	Omnis	Aestiuũ, veris	Adolesc. iuue.	Calida	Ex sangui. uel chol. rub. manãte ad musculos gutturis	Os apertũ, digluttitus, anhelitus, oculorꝫ rubedo, cum febre forti	Cum minutione cephalicę, & clisteri	Cũ pulte furfuris, similæ, zuccaro, et oleo amygdal.	Cum ptisana cocta cum lentibus
2	Sanguisuga, os, spina guttur ingressa	Non timorosi.	Vniuersalis.	Vniuersale.	Vniuersalis.	Vniuersalis.	Ex cõmestione piscis, uel ossis, aut bibitiõe aquæ fontis in qua sunt sanguisugæ	Habet̃ a patientis interrogatione, unde id illi euenerit	Cum uomitu	Cum bona ficu, pingui, masticata, & trãsglutita	Deglut. at̃ buccella grossa panis absq; masticatiõe: uel caput porri imissum, & extractum
3	Submersio, uel strangulatio	Ti. si spu. egredit̃ de strãgula.	Vniuersalis.	Vniuersale.	Vniuersalis.	Nulla	Caussa cognita est	Cognitum est	Suspendatur, ut aqua egrediatur	Cũ pulte furfuris, ciceris, et lacte post egressum aquæ	Distillet̃ in gutture aqua furfuris cocta cũ modico pipere.
4	Reumata	Tioros. si sunt ex pulmone	Septẽ. Merid.	Autum. veris	Senilis.	Humida.	Ex humida superfluitate a cerebro descendente	Acuitas materiæ fluẽtis, si est ex caliditate: Et opilatio nariũ, si est ex frigidi.	Cum minutione	Cũ pulte papaueris f̃cã cũ amido, et zucc. et posta regali facta cũ papauere, amygd. et zuc.	Cũ ptisana cocta, iuiubis, sebesten, & syr. papaueris
5	Tussis	Tior. si ex pulmõe, & fortiss.	Septentrion.	Autum. veris	Senilis	Humida.	Ex superfluitate capitis descendẽte, uel cã exteriori, uel pul. fumo, et simili.	Sitis, nisi sit ex cã exteriori; uel mala cõplexiõe cali. lęsiõeq; rei frig. uel aẽre fri. si est ex cã frig.	Cũ minutione si humor est cali. cui opportuna est euacuatio.	Cũ zucc. uiol. oleo amygdal. pulte farinæ similæ, amido, & zuccaro	Cum ouis mollib9, butyro recenti, & zuccaro
6	Asthma	Timorosum.	Septentrion.	Autumna.	Senilis, senesc.	Humida.	Ex humore frigido, grosso, contento in uenis pulsatilib9, quæ sunt in pulmone	Tussis cum rubedine, & frequẽti anhelitu: & emissio anhelitus est melior imissione eius	Cũ turbit, agarico, sale petroleone, & pulpa coloquin. uel uomitu frigido cum aceto & oxymelle	Cũ granis pini, melle, & zucc. mixtis	Cũ nigella trita bene cũ melle, & decoctionis urticæ, & aristolochiæ
7	Eiectio, & constrictio anhelitus	Timorosa.	Septentrion.	Autumna.	Senilis, senesc.	Humida.	Ex humore frigido, grosso obtẽto in partibus pulmõis	Anhelitus frequẽs sine feb. et fortificat̃ cum dormit supine: & alleuiat̃ cum erigit̃. Et emissio melior est in missione eius	Cũ pulpa coloquint. se. apij, turbit, agarico, & iera pigra	Bistardis coctis in aqua cicerũ, & frixis, & melle ligato cũ granis cartami	Cũ exercitio añ cibũ, & fricatiõe facta aspera. Cibet̃ iure cicerũ, bletarum, & sinapi cũ syr de p̃ssio.
8	Peripleumonia	Timorosa in fine ipsius	Septentrion.	Autumnale	Iuuenilis	Calida	Ex sangui. uel chol. rub. manante ad pulmonem	Feb. cũ tussi, strictura anhelit9, et fortis dolor ĩ pte anteriori pectoris, genę rubeæ, sitis, cauzela imissionis aẽris frigidi.	Cũ minutione basilicæ, & decoct. cassiæ fist. mãnæ, et uiol.	Cum ptisana facta cũ iuiubis, sebesten, syr. uiol. aqua frigida	Cum spinacijs coctis, uel malua cocta cum butyro, uel oleo amygdal.

1 Extrahatur sanguis per plures uices paulatim, & gargarizet cum succo plantaginis, aqua rof. succo granatorũ, aqua portul. in quibus infundit̃ sumac, lentes tritæ, excorticatæ, & aqua psillij extracta cum aqua rosata, & sufflet ur in guttur de puluere rof. amidi, sem. portul. spodij, balaustiæ, & zucc. al. ana: & in die secundo & tertio gargarizet̃ cum aqua coriandri, & aqua cocta cũ lentibus, & diamoron, & oleo uiol. tepefacto, uel cũ aqua cocta cũ lentibus, rosis, et liquiricio, dissoluto in ea cassiafist. Quod nisi conferat, sufflet̃ in guttur de puluere sterco ris al. canis comedentis ossa per triduum, & gallæ, & origani: & illiniantur de eis interiora gutturis. Quod nisi dissoluatur, gargarizetur cum rebus maturatiuis, aut ficubus, & fermento acri, aut sem. mentastri al. aut cum sem. lini, tritis, percussis cum lacte caprino, uel decoct. ficuũ, & butyro ouino, et fermento. Et si maturatur apostema, non est sufflandum in guttur sæpe de rebus stipticis, ut de galla, balaustia, sem. granatorum, sed tempore emanationis gargarizetur cum oleo uiol. aqua calida: deinde cum ouo crudo, percusso aqua rosata, oleo amygdalarum, & dragagant. utatur pultæ aquæ furfuris.

2 Gargarizetur cum aqua cocta cum ficubus, & fermento, & uino cocto: aut assetur particula carnis, & ligetur cum filo: deglutiatur, & extrahatur subito, quia cum ea extrahetur spina. Quod nisi egrediatur, alia similis deglutiatur bis, uel ter: & fiat cum particula spongiæ factæ cum pasca. Et si res deglutita est dura, ut os, uel nucleus: percutiat̃ inter spatulas percussione forti, & egredietur penitus. Et si transglutitur sanguisuga: comedat de allio, & sinapi. Aut recipe aceti fortis. ℥ xx. dentes allij ℥ ij. baurac aur. iij. terantur omnia in aceto, & de eis gargarizetur. Et bibat amara, salsa. Et si est in manifesto: capiatur tenalibus. Et si adhæret stomacho: terantur cum aceto, absinth. artemisia, nigella: misceantur cum aceto, & bibantur.

3 Submersus in aqua, regat̃ ut dixi in tabula. Et strangulatus si de ore eius egreditur spuma, insanabilis est. Si non: gargarizetur cum oleo uiol. & aqua tepida sæpe. Et sorbeat pultem aquæ furfuris similæ, olei amygdalarum, cum zucc. al. Euitetur uox multa, magna, fumus, puluis, sumptio ciborũ calidorum, & acutorum.

4 Si fiunt ex materia cal. curent̃ cum his. Recipe papaueris al. & ni. ana ℥ xx. radic. lilij fracti ℥ xxx. granorum citoniorũ, sem. maluauisci ana ℥ xv. ponant̃ omnia in rotul. v. aquæ per diem & noctem: deinde coquant̃ ad medium, misc. ℥ vij. gumi dragag. & ℥ s. gumi ar. & medullæ granorũ citoniorum, tritis bene, & zucc. rotul. ij s. Coquant̃ leneo igne. Et si fuerint sine calidit ate: misceant̃ uino cocto, & ligetur modo congruo. Et si fortificetur reuma: radatur caput, & illiniatur frons cum luto ar. trito, cum succo plantaginis: & ungatur oleo salicis, cum papauere, & cortice eius tritis, & fol. myrti. Et fomẽtetur uapore aceti cocti cum furfure, uel uapore sand. & camphoræ. Minoretur somnus. Sit caput altũ. Cibetur pulte farinæ similæ, amidi, zucc. Si materia est grossa, uiscosa, difficilis sputi: cibetur pane grosso, bistarda, perdicibus, gallinis coctis cum aceto, et elmori, iure ciceris, & melle, et chasgeban. s. confectione mellis regionis argen. Comedat fisticos, passul. Balneet̃ ante cibum: & post exercitiũ modicum bibat de isto medicamine. Recipe hyssopi ℥ iij. ficus x. capilli ueneris, liquiricij fricati & fracti, uiol. sur. sem. maluauisci, maluæ, centaur. ma. ana ℥ 4. sebesten xxx. iuiubarum xx. passularum absq; nucleis ℥ xx. rad. sqnãti, floris eius ana ℥ iij. Coquant̃ cum rotul. iiij. aquæ, usq; ad rotul. ij s. Et bibat de eis quolibet die partem terriam cum oleo amygd. unc. 1. & zucc. unc. 1.

5 Si est ex asperitate gutturis raucedo, uel tussis: sumatur syr. uiol. cũ mucillag. granorũ citoniorum, & amygdalarũ, tritis cum iulep, & gũmi ar. dragag. medulla granorũ citonij, cucur. tritis cum iulep: & teneat in ore dragagan. uel granum citonij, uel gumi ar. Si est cum febre: curetur cum aqua ordei, cocta cum iuiubis, sebesten: in qua dissoluatur zucc. uiol. cũ modico oleo amygdal. Cibetur cum spinacijs, & oleo amygd. granatis bonis, & cannis mellis. Euitetur clamor, puluis, fumus. Et sugat de mucil. psillij, granorũ citonij. cũ zuc. al. Si fuerit ex frigiditate: utatur pulte aquæ furfuris, & oleo amygd. zucc. q; rof. & hoc electuario. Recipe sem. lini, fenugræc. medullæ sem. bombacis ana gumi prunorũ part. s. terant̃ bene, cribellent̃, misceant̃ cum melle, & cassiafist. coquant̃ ad modum loch. Si raucedo fuerit ex humiditate: curet̃ cum ingrossantibus humorẽ fluentem, & inuenies alleuiationẽ. ut cũ simila cocta cũ oleo amygd. & aqua cocta cũ liquiric. & melle. Et utat̃ electuario: se. lini, fenugræci, granorꝝ magnorũ, pini, medullæ seminis bombacis, & mellis. Cibet̃ perdice spidebeg, aqua cicerũ.

6 Curet̃ cum eo q̃d abstergit humiditatẽ, incidit, & mundificat. ut cũ oxymelle: aut terat̃ hyssopus, & radix lilij cœlestis: & distemperent̃ cum melle, & eis utat̃. Et bibat aquã hyssopi coctã cum iuiubis xx. sebesten xxx. ficubus x. passulis sine nucleis ℥ xx. sem. maluauisci, & maluę ana ℥ iij. liquiric. fricati & fracti ℥ v. hyssopi, mentastri, capilli uen. ana ℥ iiij. corticũ radic. fœni. corticũ radici apij, radic. lilij colchidis ana ℥ ij. masticis, spicæ ana ℥ 1 s. & rotul. iiij. aquæ usq; ad 1 s. coctis: & bibat quolibet die quartã partem eius cum ℥ 1. olei granorꝝ pini & olei amygd. amar. cum zucc. rof. Cibetur perdice cocta cum iure cicerum spidebeg.

7 Post euacuationẽ fiat electuariũ. Recipe granorꝝ pini magnorꝝ, fisticorum, amygdalarꝝ excorticatarũ ana ℥ v. sem. urticæ, sem. orobi, fenugræ. ℥ iij. medullæ granorꝝ bombacis ℥ iiij. terant̃, coquant̃ ficus, & misceantur cũ oleo amygd. amar. dosis aur. 1. cũ decoct. passularꝝ, aut uino cocto. Et fiat syr. Recipe abrotani, artemisiæ, corticũ rad. apij, fenic. mentastri mon. hyssopi, capill. uen. ana ℥ iiij. masticis ℥ ij. ficuũ al. rotul. 1. coquant̃ cum rotul. v. aquæ, usq; ad rotul. 1. & misceant̃ cũ rotul. ij. uini, & rotul. 1. mellis: coquant̃, & despument̃. dosis ℥ 1 s. cũ aqua rof. Vel rec. oxymellis, squillit. syr. de prassio, de liquiric. ana partẽ 1. cum aquis eorundẽ utatur. Cibetur rebus cõuenientibus. Euitatis rebus uentositatẽ generantibus, & non dormiat post comestionẽ, nec longo somno utatur. Emplastret̃ pectus cum farina orobi, fenugræc. ana ℥ ij s. nigellæ, rad. iiij ana ℥ ij. tritis, & mixtis cum cera liquefacta cum oleo lilino, aut nardino.

8 Post minutionem, & potum ptisanæ emplastretur pectus in principio cum hoc emplastro. Cum sandal. al. farina ordei tritis cum aqua semperuiuæ, uel portul. & oleo uiol. Et die quarto emplastretur cum farina ordei, maluauisco, uiolis siccis, camomil. corona regia, tritis cũ cera liquefacta, et oleo uiol. Et si est tardæ digestionis, misc. cũ se. lini, fenugræco, & farina ordei. Et bibat decoctionẽ sequentẽ. Rec. iuiub. xx. sebesten xxx. passul. ℥ v. ficus v. capilli ueneris ℥ ij. se. maluę, maluauisci, uiol. añ. ℥ iij. ordei fracti unc. 1. Coquant̃ cũ rotul. iij. aquæ usq; ad 1. Colet̃. dosis tertia pars eius cũ ℥ v. cũ zuc. uel syr. uiol. & oleo amygd. & dormiat patiẽs sup syr. uiol. & mucil. granorꝝ citoniorꝝ. Cibet̃ cum pulte aquæ furfuris, & zuccaro.

De sputo sang. & saniei, & morbis panniculi costarum diaphragmatis, & cordis.

	NOMINA	Salus, uel timor. / Regio / Tempus / Aetas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Sputum sanguinis	Timorosum. Septentrio. Hyemale. Iuuenilis Calida, sicca.	Ex pcussione, uoce magna, reumate cali. repletione, siccitate intensa	De pectore cũ tussi, de calidi. cũ rascatione, gutture, et stõ. per uomitũ	Minuat cephalica ꝑ gutture, mediana ꝑ stomacho: basilica, si est de pulmone	Cũ ꝑdice, bistarda coctis sumac, berberis, citonio, papauere, bibatur cum syrup.	Cũ aq̃ sumac, & mucil. psillij, aquę, portul. & succo papaueris
2	Sputum saniei	Ti. si de pulm. Septentrion. Veris Iuuenilis Calida	Ex apãte calido in pectore, uel pulmone, uel post sputũ sanguinis	Ante sputũ febris, rigor, ponderositas later. in q̃ est. Et si sputũ ponat in aq̃, residet sanies	Nulla fiat.	Cũ trocis. papaueris, lacte capño, & syr. papaueris: cibetur extremitatibus arietum	Cibetur lacte caprino, pane albo, & ouis mollibus
3	Ptisis	Tim. in fine ei9 Septentrion. Autumnale. Senescens. Calida	Ex ulcere pulmonis, cũ sanie in eo pura	Febris cõti. fortis in nocte, debilis in die: post cibũ oculi cõcaui, genę rubeę, pauc9 aspect9, ungues curui, aposteã pedũ.	Nulla fiat.	Cũ aqua ord. cocta cũ iuiubis, sebesten, ligric. syr. uiol. oleo amygda. & butyro.	Cũ dragag. gumi ar. amido, lacte caprino, cũ pane albo.
4	Pleurisis	Timorosa Septentrion. Hyemale Iuuenilis Calida.	Ex humiditate manãte ad pãniculũ supra costas, ex qua fit apostema cal.	Feb. cõt. tussis, strictura anhel. dolor pungẽs	Minuat basilica man9 oppositę in princi. & p9 princ. in manu partis læsæ	Cum ptisana, ordeo, zuccaro uiolaceo	Cũ mucilag. citoniorũ, & syrup. uiol.
5	Exiturę in pectore	ti. si inti9 i pec. Septentrion. Veris. Iuuenilis Calida	Ex apostemate cal. quod fit in pectore	Si est i musculo inferiori, fe. c̃, pulsatio sine tussi, pũct. et sputo: si est in exteriori, tãget apã durũ, & extensum.	Cum minutione	Cum ptisana, & syr. uiol.	Cũ mucillag. psillij, & syr. de papauere.
6	Birsam	Timorol. Septentrion. Veris Iuuenilis Calida	Ex materia manãte ad diafragma, ex qua fit apostema	Mẽs ꝑmixta febre. Et qñ fortificat, erũt uigiliæ, & siccitas oris, & euulsio pilorũ panni.	Cũ minutione basilicæ	Cũ trocis. cãforæ, aq̃ granatorũ, galliculis coctis succo granatorũ, uel agresta.	Cũ aqua sem. portul. syrup. papaueris, & spinacijs
7	Caliditas cordis	Timor. intẽsa. Septentrion. Veris Iuuenilis Calida	Ex rebus calidis sumptis, & laborioso motu	Magnus pulsus, lõgus, subtilis, & altus.	Cũ minutione basilicę manus sinistræ, & uentosa inter spatulas, & decoctione fructuũ	Cũ trocis. papaueris, & lacte acetoso debutyrato.	Cũ ptisana, succo granatorũ, farina ordei, coctis cũ eis
8	Algor cordis	Timorosus Meridiona. Autumna. Senilis. Frigida.	Ex rebus frigidis sumptis in cibo intẽso, & motu intenso ualde	Paru9 pulsus, breuis, subtilis, & rarus	Nulla fiat.	Cum syr9 pomorũ cum musco facto, & succo	Cum aqua ros. cocta cũ cortice citri, & mastice, & gariofyl.

C V R A C O M M V N I S.

1 Si eſt de gutture, gargarizet̃ cum ſumac, aqua plantaginis, luto cyprino, & ar. Si ex hyſophago, uel ſtomacho: cum trociſcis carabe aur. 1. & luto cyprino, aqua plantaginis ʒ 1. infuſionis ſumac, ſem. acetoſæ, uel cum trociſcis iſtis. Recipe roſ. balau. ſumac, ſandal. acaciæ, carabe, ſucci barbę hircinæ, hippoquiſtid. ana. detur cum ſucco plãtaginis, aqua roſ. & aqua ligamentorũ uitis. Et emplaſtret̃ ſtomachus cũ eis. Si ex pulmone, ex cauſſa exteriori, det̃ ei de carabe, luto cyprino, amido, ſucco barbæ hircinæ, gumi ar. & dragag. & aqua portul. & mucilag. pſillij. Si fuerit a repletione, euacuet̃: deinde utat̃ trociſcis carabe, ut dixi. Et ſi tuſſis fuerit fortis, utat̃ trociſcis de papauere factis cum carabe, luto cyprino, & ſyr. papaueris facto cum iuiubis, & ſucco plantaginis. Vel utatur trociſcis iſtis. Recipe carabe, coralli, perlarum, cornu cerui uſti, hæmatitis loti, roſ. ſem. portul. aniſi, coriandri, papaueris, ſumac, amidi, gũmi ar. balau. ana ʒ 1. ſpodij, acaciæ ſucci barbæ hirci ana danik iiij. terant̃, & diſtemperent̃ cum aqua ſumac, uel aqua in qua infundit̃ balauſt. Et ſi tuſſis eſt fortis, cum mucillag. pſillij fiant trociſci. Bibat de aqua portulacæ: & emplaſtret̃ pectus cum ſandal. aqua roſ. plantaginis, & portul. Cibetur pulte amidi, papaueris triti, & zucc. Et bibat de aqua cum luto ar. ſpodio, & gumi ar. Si eſt ex corroſione uenarum, utatur electuario papaueris.

2 Si ſputum fit cum febre: utatur cancris fluuialibus, gumi arabico, luto cyprino, papauere alb. & nigro, & dragag. ana ʒ ij. in principio diei cum ʒ xi. lactis aſinini, & ʒ ij. ſyr. iuiubarũ, & in fine aur. 1. cum unc. ij. ſyr. papaueris. Et ſi ſputũ fuerit groſſum: detur ei de electuario confecto de amygd. dul. medulla granorũ bombacis ana ʒ x. fabis excoriatis ʒ v. fenugræco ſicco ʒ iij. diſtemperatis cũ zucc. al. & penidijs diſſolutis in aqua pluuiali, & coctis ſuper ignẽ mane & ſero. Si ſputũ fuerit multũ, inceſſabile, detur ei de his trociſcis. Recipe roſ. carabe, gumi ar. coral. rob liquiriciæ, præcenlleti uſti ana ʒ v. luti ar. & cyprini ana ʒ iij. cancri uſti, ſem. portul. ana ʒ x. dragag. amidi, ſpodij, hæmatit. ana ʒ iiij. terantur oĩa, & diſtemperent̃ cum mucil. pſillij, & inde fiant trociſci. Cibet̃ pulte amidi, & papaueris, & olei amygdal. dul. butyro, zucc. & ſimilibus.

3 Si non eſt cũ caliditate manifeſta, det̃ ei lac recens tali modo. Recipe aquæ portul. cucu. ſarraceniſci ana par. 5. lactis caprini iuuenis, recentis par. 1 5. coquant̃ donec deficiat aqua: de qua bibat: & ſi febris eſt manifeſta, euitetur lac, & utat̃ trociſcis papaueris, & ptiſana cocta cũ iuiubis & cancris fluuialibus. Et cibet̃ cancris tritis ſpidebeg, & aſſis. Et ſtude ad mitigandũ tuſsim. Et utat̃ dragea iſta. Recipe papaueris ʒ x. gumi ara. amidi, dragag. ſpodij ana ʒ iij. ſem. portul. ſem. maluauiſci, ſem. maluæ ana ʒ v. ſem. cucum. citrul. cucur. & medullæ granorum citoniorũ ana ʒ vij. terant̃ bene: doſis ʒ iij. cum ſyr. papaueris, iuiub. & nenufar. Et detur ei de gumi ara. torrefacto, trito cum oleo uiol. mixto cum tertia parte eius zucc. Cibetur galliculis coctis cum piſis excorticatis ſpidebeg, & ſimilibus. Et ſi declinat ad conſumptionẽ: curetur cũ eo quod dictũ eſt in conſumptiõe: & detur ei de pulte hac. Recipe papaueris triti, & ĩſunde in aqua, & cola. deinde recipe ordei excorticati, fabaꝝ al. excortic. & fractarũ ana ʒ x. coque cũ aqua papaueris, & cola, & miſce cũ rind. lactis recentis, & mica panis al. zucc. oleo amygd. & oleo ſem. cucur. & coquat̃, & miſceatur cũ medulla ſem. citoniorũ, & ſe. cucur. tritoꝝ ana ʒ v. gumi arab. dragag. ʒ 1. & bibat de eis. Et ſi lenitur, detur ei de trociſcis camphoræ recentis, uel de trociſcis ſpodij recentis, cum rob myrti. Et cibetur cum galliculo, uel perdice, coctis cum piſis torrefactis, & excoriatis: uel pedibus cum rizo, cucurbita, & ſpinacijs.

4 Cauendũ eſt, ne detur aqua ordei ante minutionẽ factam, donec mutet̃ ſang. & accidat quaſi ſincopis. Et ſi dolor tendat ad inferius ad partẽ hypocundrioꝝ, detur caſsia fiſt. cũ aqua fructuũ, & uiol. ſiccarũ. deinde ptiſanã ord. Quod ubi ſpuat, det̃ ei ante ptiſanã ſyr. uiol. cũ oleo amygd. & calefiat poſt purgationẽ cum uaſe æneo, aureo, uel argẽteo. Quod ſi non mitigat̃, calefiat cũ panico, uel furfure. Et ſi tardat ſputũ: emplaſtretur cum uiolis ſiccis, gumi, ſandal. al. furfure ordei, maluauiſco, furfure ſimilæ, & coro. regia. tritis cũ oleo uiol. Et ſi opus eſt, diſſoluant̃ fenugræ. cũ ſem. lini. Vtatur pulte farinæ ſimilæ, cũ zucc. penidiaꝝ. elect. & oleo amygd. Et ſi tardat digeſtio, utatur aqua hyſſopi, decoct. uuaꝝ paſſarum, caricarum, cum zucc. uiol. Purgato corpore, balneetur. Et non diuerſificetur cura in pleuriſi, ne uicietur apoſtema ad indigeſtionem.

5 Curentur cum cura pleuriſis poſt purgatiõem. Et ſi tardat digeſtio, emplaſtretur cum fenugræco, ſem. lini, maluauiſco, farina fabarum, & ficubus coctis: & bibat de aqua hyſſopi cum ſyrup. uiol. Si fuerint cum febre, nil calidum detur ei, ſed aqua ordei cocta cum liquiricia fricata, & penidijs bonis.

6 Si eſt cũ tuſsi: cum ptiſana, & ſyr. iuiub. Sin aũt, bibat de ſyr. tamarind. & ſyr. ſimplici. Et ſi debilitat̃ uirtus poſt minutionẽ: detur ei galliculus coctus cũ ſucco granatorũ. Si materia fuerit ſicca, leniat̃ cum medulla caſsiæ fiſt. & tamarind. & emplaſtret̃ poſt euacuationẽ cum panno infuſo in aqua roſ. & modico aceto. Et ſi fortificatur ſitis: detur aqua cucur. aſſæ cum ʒ ij. ſem. portul. & ʒ 5. ſpodij. Tempore æſtiuo infrigidentur cibaria in niue. Et locus ſternatur folijs ſalicis, roſ. ſandal. aqua roſ. roratis cum lactucis. Si hyemale: locus ſit æqualis tepiditatis. Et abſtergatur lingua panno lineo, & mucillag. granorum citoniorum, & zuccaro.

7 Bibat de aqua lactis acidi uaccini exbuturati cum coriandro ʒ 1. ſpodio, carabe ʒ 5. camphoræ danic 5 utatur hoc per triduũ. Si fuerit cum febre: cibet̃ cum cucur. cocta cum ſucco granati. Si ſit ſine febre: cibet̃ cum galliculo. Moret̃ æſtate loco frigido, ſtrato cum folijs ſalicis, ozimo, roſ. flore pomoꝝ, gariofylato, flore citonioꝝ, & extremitatibus myrti, nenufar. ſandal. aquæ roſ, & camphora. Et ſuperponant̃ pectori pãni cũ ipſis rebus: & fricet̃ aqua ſemperuiuæ, & portul. foliorũ uitis, & plantaginis. Et emplaſtret̃ cum ſucco citonij, ſandal. & camphora irroratis. Vitet laborem, coitum, uigiliam, triſticiã, anguſtiam: & penes dormitionẽ bibat de ſucco granati, & mucillag. pſillij, cum luto ar. & ſem. portul. Cliſterizet̃ ptiſana cocta cũ iuiubis, ſebeſten, & portul.

8 Curetur cum aqua muſci dulcis. & ſapor. uel cum aqua cocta xyloaloe, & maſtice: uel cũ aqua citri triti, & expreſsi: uel cũ aqua fol. recentiũ citri: uel cum ſyr. liquiric. ʒ iiij. Et ſuperponat̃ pectori cerotũ confectũ de ſucco nepitæ, maioranæ, abrotani, cum oleo ſambucino, et ceruſſa rufa. Et ungatur pectus cum galia. Et bibat parum cum aqua frigida. Quod niſi conferat: ſumat dyambra. Cibetur perdice frixa.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Cordis.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Humiditas cordis	Timorosa Meridiona. Hyemale. Senilis, iuue. Humida.	Ex sumptione multa rerū calidarꝝ, et prohibitione dissolutionis	Pulsus lenis, ita ꝙ estimat̄, ꝙ caput digitorum submergat in exitu ipsius.	Cum pillulis ierae, & clisterijs	Cū diambra decoct. mastícis, xyloaloes, & succi liquiricij	Cū ruta, & apio, tritis cū salsa sinapis, & elmori.
2	Siccitas cordis	Timorosa Septentrion. Aestiuum Iuuenilis Sicca	Ex multo labore, et puitate cibi, & obuiatione rerū siccarꝝ, sumptioneq; earundem.	Pulsus durus: ita ꝙ uidet̄ esse fortis, & est ualde debilis	Nulla fiat.	Cū ptisana, & oleo amygdalarꝝ, et zucca, & iure galliculi cocti spidebeg	Cum ptisana, & potu lactis recētis
3	Saltus. s. debilitas cordis	Tim. ex apāte Meridiona. Veris Senilis. Humida.	Ex inclusiōe humiditatis ī pāniculo cordis, uel apāte, uel uaporib. melā. ascēdēti. ad id.	Laborans ipsa hūiditate, sentiet ꝙ quasi cor uulneratur: sed apā sequit̄ sincopis, strictus anhelit9, & est ut, sincopis in motu eius.	Cum minutione basilicæ, si ex sanguinea hūiditate, uel caliditate.	Cū syr. pomorū, aquæ ro. cū xyloaloe, mixta mastice, costo, plarꝝ an̄. dāk̄ ij.	Cū coriandro succo, & mastice
4	Sincopis ex inanitione	Timorosa. Sicca Aestiuum Senilis Sicca	Perdiuo lang. sudor intēsus, fluxus supflu9, labor, defectus cibi & potus, exitus saniei.	Sincopis cordis	Nulla fiat.	Roret̄ facies aqua rof. infrigidata, & sumat de pane infuso in sapa ligara.	Roret̄ facies aq fri. uel aceto: ligent̄ extremitares, retineat̄ anhelitus, cū opilatione nariū.
5	Sincopis ex repletione.	Timorosa Septentrion. Hyemale. Adolescens. Iuuenilis	Ex nimia bibitiōe, uel comestiōe, uel repletiōe alicuis9 humorum.	Accidit post satietatē nauseatiuā, & repletionem uenarum	Cū uomitu, si est hūor in san. uel si ē fastidiū, cū aqua cal. & oxymelle	Roret̄ facies aq fri. rof. infrigidata, & ligētur musculi brachiorum, & tibiarum.	Cum fricatiōe manuū & pedū, abstinētia: roret̄ facies aq rosarꝝ, aceto: bibat decoct. mentastri.
6	Sincopis ex mala complexione cordis	Timorof. Cōfortās cōp. Propriū cōpl. Propria cōple. ex qua facta ē.	Ex mutatione facta subito ad complexionē malam	Cum eo quod præcedit oēm modū malæ cōplexionis	Fiat, si fuerit necesse	Cū correctione malę cōplexionis superueniētis	Vtamur contrarijs malæ cōplexionis lædentis
7	Sincopis ex mala cōplexione epatis, & stomachi	Timorosa. Cōfort. cōple. Inducēs euē. ei9 Ind. euētū eius ex qua facta ē.	Ex euentu malę cōplexionis subito absq; aliquo ordine.	Id q̄d dicturus sum in morbis epatis, & stomachi	Cū uomitu, si cū mala cōplexione, & humor pungitiuus fuerit	Cū emplastris confortātibus stomachum	Cum correctione malæ cōplexionis dominantis
8	Sincopis ex putrefactione cordis.	Timorosa. Meridional. Aestiuum Senil. adolesc. Dn̄ans labor.	Ex dolore, & manatiōe hūorū ad stōachū, uel apāte mēbri nobilis	Accidit post caliditatē fortem, uel post descensionē humorū ad stomachū. Et signū est, uomit9 eius	Cum uomitu, si humor est in stomacho.	Fricent̄ manus & pedes, roret̄ facies aq rof. aceto ifrigidato in niue, et ligēt̄ musculi ipsorꝝ.	Euitet somnū, roret̄ facies aq frigida, et ligētur musculi tibiarū, & brachiorum.

COMM. REIP.

1 Mala cõplexio humida sistit in corde, generat morbos incurabiles. Et possibile est, ꝙ præcedant eam apoplexia, uel paralisis post dominationẽ eius. Verũtamen curari potest cum rebus desiccantibus stomachum: euitatis rebus humectãtibus. ut piscibus, lacte, & similibus. Vtatur desiccatiuis, et eo quod non debilitat uirtutẽ. ut bistarda, perdice, pullis passerũ, frixis cũ elmori, aceto, pipere, carui, cinnamomo: & ambulatione in arena, & puluere.

2 Curetur cura ethicæ. Vtatur lacte asinæ, uel fœminę, & capræ ætatis iuuenilis. Et si est cum caliditate: cum ptisana, mucilag. psillij, oleo amygdalarum, & syrup. uiol. uel nenufar. Emplastretur pectus pannis infusis in aqua ros. oleo uiol. & oleo cucur. confecto cum uiolis. Cibetur piscibus bonis, frixis in oleo amygdalarũ, butyro, uel galliculis coctis spidebeg.

3 Si est ex caliditate: fiat minutio. Deinde curetur cũ succo granatorũ, & aqua tamarind. Deinde cum dragea luti ar. confecta de medulla sem. cucum. citrull. cucur. portul. ana ʒ v. berberi, spodio, luto ar. ros. ana ʒ ij. carabe, perlis ana ʒ ij. xyloal. camphoræ. & masticis ana ʒ i. tritis bene cũ syr. pomorꝝ transmar. & syr. acaciæ. Sed si fuerit ex frigiditate, utatᷣ diambra, tyriaca magna, & dragea ista, cum syr. pomorũ dulcium, & mellissæ. Recipe xyloal. gariofyl. ana ʒ i. carabe, cortice citri, luti cyprini, semin. mellissę, cyperi, coriandri, succi emblicorꝝ ana ʒ iij. coralli, perlarum gengem ustarꝝ, lapidis lazuli, & masticis ana ʒ i. Teranᷣ omnia, utatur dragea.

4 Debent ei appropinquari res boni odoris, camphora, sandal. aqua ros. & fumigetᷣ xyloal. Et appropinquenᷣ ei rosæ, nenufar. ozimũ, gariofylatum. Cibetᷣ bistarda, & perdice. Et si euacuatio fuerit ex fluxu uentris cum uomitu, diarria, uel laxatiuo: roretᷣ facies aqua frigida. Si ex uomitu: fricenᷣ pedes, ligenᷣ tibiæ, fiat suppositorium laxatiuũ, utatur rob. Et emplastretᷣ stomachus stipticis. ut rosis, aqua ros. camphora, & similibus. Si ex sudore: non inquietetᷣ, neq; ligenᷣ tibiæ & brachia, neq; retineatᷣ anhelitus, sed roretur facies aqua frigida. Epithimetᷣ cum aqua ros. cocta cum myrto & aneto: illiniatur acacia, licio, & oleo myrti, & oleo palmę ram. Iaceat in loco frigido, cum herbis frigidis odoriferis. Si ex fluxu sang. narium: ligentur musculi pedum & manuum. Et utatur eo toto quod diximus in cura fluxus sang. e naribus intensi.

5 Si caret febre, balneum iuuat. Sin aũt, non. Et bibat de syr. acet. Et si sit ex humore cholerico in stomacho: roretᷣ facies cũ aqua frigida, & teneatᷣ anhelitus, & fricenᷣ os, & gingiuæ, & os stomachi: & uomat cũ eo q̃d dixi: & bibat post uomitũ de succo granatorꝝ muzi, & comedat de pomis muzis. Et si abunidat uomitus, recipe suppositoriũ laxatiuũ: et bibat de syr. absin. cũ decoct. absin. et zuc. Et emplastretᷣ stõachus cũ aqua sempuiuæ, sand. ros. cãphora. Et si in stõacho est flegma: uomat decoct. aneti, rad. & sal. Et si est ex opilatione: bibat de syr. acet. uel aqua granati cũ zucc. origano, mentastro, hyssopo, aniso, se. apij & fęniculorꝝ. Si ex suffocatione matricis: retineatᷣ anhelitꝰ, roretᷣ facies: & bibat decoct. hyssopi, mẽtastri, origani: et nõ utatᷣ oxymelle. Approximẽtur naribus fœtentia. ut altit, opoponar: & matrici res boni odoris. ut muscus, ambra, camphora, & similia.

6 Debemus inspicere, si mala cõplexio est ex caliditate. Si sic: roretᷣ facies cũ aqua frigida, & pectus cum aqua ros. & bibat de syr. acet. & agrestæ. Et cibetᷣ iure galliculi cocti cũ succo granati muzi. Et si ex alia mala cõplexione: curetur cum eo contrario quod dictũ est superius.

7 Si est ex mala cõplexione epatis: curetᷣ correctione ipsius cõplexionis dominãtis, cum contrario eius, prout dictũ est. Et si est ex mala complexione stomachi: curetur cum contrario complexionis dominãtis, prout dictum est in cibis, medicinis, emplastrisq; de curis stomachi.

8 Si cholera est in ore stomachi, iam dicta est cura eius. Si ex fluxu uentris, similiter dicta est eius cura. Si ex caussa siccitatis: cibetur ante paroxismum cum pane infuso in aqua ros. & sapa. Et bibat de syrup. pomorum, & succo citoniorum. Ligentur manus & pedes, & fricentur. Et si sincopis fit in principio paroxismi febr. cibetur cum pane infuso in succo granatorum, & sapa. Et summe debemus inspicere in cura sincopis, ut posit corrigi cum suo contrario: quod quidem bono medico est perquirendum.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Hysophagi, & Stomachi.

	NOMINA	Salus, uel ti.	Regio	Tempus	AEtas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Caliditas hysophagi	Salubris	Meridional.	Aestiuum	Iuuenilis	Calida	Ex usu rerũ calid. uoce magna, & multo labore	Sitis sequit, & iuuamentũ ex usu rerũ frigidarum	Nulla fiat, nisi corpus fuerit repletum	Cũ iulep, et syr. tamarid. & fiat emplastrũ inter spatulas cum sand. ros. & camphora	Cũ mucilag. psillij, & sem. portul.
2	Frigiditas hysophagi	Salubris	Septentrion.	Hyemale	Senilis	Frigida.	Ex assiduo usu rerum frigidarum	Pauca sitis. Et sequitur iuuamentũ ex rebus calidis	Nulla fiat, nisi corpus fuerit plectoricũ, seu repletum	Cũ iure gallicu li spidebeg cocto, cũ aneto, & cinnamo. calido	Cũ aqua cocta cũ mastice, aniso, & sem. fœniculorum
3	Siccitas hysophagi	Salubris	Septentrion.	Autumnale	Senescens	Sicca	Ex usu rerũ siccarũ, multo labore, pauco usu rerũ humidarum	Siccitas	Nulla fiat	Cũ syr. uiol. oleo amygdalarum, & iure gallinæ pinguis	Cum pulte lactis cecentis, & mucilagine granorũ citonij
4	Humiditas hysophagi	Salubris	Meridionle	Hyemale.	Senilis.	Humida.	Ex usu rerũ humidarũ intẽso, multa quiete, uel stomachi humore	Humiditas oris, & multum sputum	Cum uomitu, si in stomacho sit humor	Cum syr. acet. & syr. pomorũ, muscato	Sumat de pul. ros. ʒ i. & cibetur elmori
5	Apostema calidum hysophagi	Ti. opil. meatu	Septentrion.	Veris	Adolescens.	Calida	Ex manatione sang. uel chol. ad hysophagum	Febris, sitis ualida, & dolor inter spatulas	Cum minutione medianæ	Cum iulep, & succo granatorum, aut diamoron	Cũ aqua sem. portulacæ, uel aquæ endiuiæ
6	Apostema frigidum hysophagi	Ti. opil. meatu	Frigida	Hyemale	Senescens	Calida. & frig.	Ex manatione flegmatis, & chol. nig.	Ponderositas inter spatulas absq; dolore	Cum clisteribus acutis	Cũ iure spidebeg, cum aneto, & cinnamomo	Sumarius cicerum, coctũ cum aneto, & fenugræco
7	Caliditas oris stomachi cum chol. rub.	Salubris	Calida	Aestiuum	Iuuenilis	Calida	Ex usu rerum cal. multo labore, pauco cibo & potu	Sitis, cal. in ore stõachi, iuuam. ex potu aquæ fri. et supponẽ eius, exteriꝰ super stomachũ	Nulla fiat	Cum rob pomorũ, syr. agrestæ, & trocit. camphoræ	Cũ succo granatarũ muzarum
8	Frigiditas oris stomachi cum chol. rub.	Timorosa	Calida	Aestiuum.	Iuuenilis	Calida	Ex manatione chol. rub. ad stomachum	Nausea, amaritudo oris, sincopis cũ signis caliditatis	Cũ uomitu, cũ syr. acetoso, & aqua cal. post comestionem, uel aqua ordei	Cũ syr. acetositatis citri, uel ribes, et syrup. tamarind.	Cũ rob pomorum, syr. agrestæ, & trocisc. camphoræ

COMM. REIP.

1 Bibat de aqua tamarind. & iulep, mucilag. psillij paulatim: & assidue utatur cursu medicaminis in hysophago. quia nihil potest manere in eo. Et fiat emplastrum inter spatulas cum sandal. cum aqua ros. & camphora, & aqua lactucæ, & portulacæ, semperuiuæ. Et cibetur succo granati muzi, agresta cum cibo suo. Vtatur pauca loquela, labore modico, & motu.

2 Bibat de iure cibi cocti spidebeg calido actualiter & potentionaliter: & de aqua cocta cum spica, aniso, aneto, & sapa. Et unctio fiat inter spatulas cum oleo narcissino, uel costino. Et emplastrum fiat de absinth. aloe, mastice, & spica.

3 Bibat de sirup. nenufar. & oleo granorum cucur. & de iure pinguedinis anatis, & maluæ, & pulte farinæ similæ, & lactis recentis, & de lacte asinino, & caprino calido. Et unctio fiat inter spatulas cum oleo granorum cucur. uiolis, & cera. Et emplastrum fiat cum folijs maluæ, fenugræci, & oleo uiol.

4 Vtatur trifera parua, & mirabolanis conditis. quia iuuant ualde. Euitet potum aquæ, & nutrimenta humectantia. Vtatur gallinis, & bistarda, uel galliculo frixo cum elmori, & cinnamomo.

5 Bibat de aqua sem. portul. cum iulep paulatim, uel aquam or. cum syrup. uiol. uel de aqua tamarind. in qua dissoluitur cassiafist. cum oleo uiol. Emplastretur inter spatulas cum sandal. aqua endiuiæ, coriādri. Deinde cum farina or. maluauisco, uiol. furfure similæ, camomil. coro. reg. Et si incipit apostema congregare saniem, apparente signo horripilationis, bibat decoct. ficuum, cum sapa tepida, & ponatur cum emplastro farina or. oleum uiol. & decoct. ficuum. Et bibat de pulte aquæ furfurum, fabarum, zuccari, & olei uiol.

6 Vnctio fiat inter spatulas cum oleo aneti. Et emplastrum fiat cum camomil. fenugræc. coro. regia, & decoct. ficuum. Et bibat de aqua cocta cum iure cicerum calido, & iure caulium rubeorum, aneti, & similium.

7 Vtatur dragea ista. Recipe ros. rub. sem. portul. medullæ sem. cucu. citrull. mundatorum ana ℈ 1. spodij, sandal. al. berberis, coriandri sicci, infusi in aceto siccati, ana ℥ s. camphoræ danick 1. terantur omnia. Dosis aur. 1. cum syrup. pomorum muzorum, & agrestæ. Vtatur trocis. spodij cum aqua lactis acidi exbutyrati, aut cum aqua acetositatis citrorum, aut rob agrestæ, aut rob ribes. Et emplastretur os stomachi cum aqua lactucæ, endiuiæ, ros. semperuiuæ, rasuræ cucur. sandal. camphora, modico aceto. Cibetur galliculis, aqua granatorum, ramis portulacæ, piscibus bonis factis selibeg.

8 Si uomitus non fit, de facili purgetur cum decoct. mirab. ros. fumiterræ, passul. tamarind & aloe. Et si fuerit cum feb. dentur ei hæ pillulæ. Recipe mirabol. cit. ℥ iij. ieræ pigræ, absinth. romani, ros. ana ℥ ij. terantur, distemperētur cum aqua fumiter. & fiant inde pillulæ. Dosis ℥ iiij. cum syrup. acetos. & tamarind. Et emplastretur stomachus cum ros. sandal. camphora, infusis in aqua ros.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Stomachi.

	NOMINA	Salus, uel ri. Regio Tempus AEtas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Appetitus caninus	Sal. uiſi ineſt. Meridiona. Autumnale Senilis. Frigida.	Ex humore acido ĩ ſtomacho incluſo, uel ex nimia euacuatione	Eructuatio acida ex humore, uel præcedens euacuatio, ſi fit ex eo	Cum pillulis aloes, & ieræ, ſi eſt ex flegmate	Cũ ſpidebeg, & potu ſapæ ad tertium	Cum ouis mollibus, recentibus
2	Dolor ſtomachi	Timoroſus Occidental. Aeſtiuum Iuuenilis Calida.	Et mala cõplexione cali. uel chol. manante ad os ſtõachi, uel flegmate putrido	Si ex cali. mitigat appõe rerũ frigidarũ. Si ex cho. ſincop. erit cũ frigiditate extremitatũ	Cũ uomitu ex melle, & aquæ cal. cliſteri, & aqua or.	Cum ſyrup. pomorum, & granatorum	Cum farre ordei, & lixiuio
3	Sitis	Non timoroſ. Meridiona. Aeſtiuum. Iuuenilis Calida	Ex caliditate, & ſiccitate, uel humore putrido	Si ex pectore, mitigabit̃ inmiſsione aeris: Si ex ſtomacho, potu aquæ frigidæ	Cũ uomitu, ſi eſt ex humore in ſtomacho	Cũ rob pomorũ, & rob ribes cum niue	Cũ ſucco granati muzi, & aqua portul.
4	Mala digeſtio calida	Timoroſa Calida Aeſtiuũ, autũ. Iuuenilis Frigida.	Ex mala complexione calida dominante ſuper ſtomachum	Eructuatio fumoſa, horribilis, ſaliua ſimilis fęci aquę, ut odor piſciũ	Nulla fiat	Cũ ſyr. acetoſo citoniorũ, ſyr. limonũ, & aqua frigida	Cum ſyr. granatorum
5	Mala digeſtio ex frigiditate	Non timoroſ. Meridional. Autumnale Senilis. Frigida	Ex mala cõplexione frigida dñante ſuper ſtomachũ	Eructuatio acida, pauca ſitis, & horribilitas cibi frigidi	Nulla fiat	Cũ electuario xyloaloes, & electuario aloes	Cum cimino, mẽta, maſtice, aniſo ana, tritis cum aqua calida
6	Mala digeſtio ex humore cholerico	Non timoroſ. Meridionale Autumnale Senilis Frigida.	Ex humore cholerico	Horribilis ſaliua, eructuatio fumoſa, chol. in ſputo, uel uomitu poſt nutrimẽtum bonũ	Cũ ſyr. roſ. & acet. et decoct. mirabol. uel caſsiæfiſt.	Cum ſyr. acet. citoniorũ, & agreſtæ	Cũ ſucco granati muzi, in quo coquitur menta
7	Mala digeſtio ex humore flegmatico	Non timoroſ. Meridional. Hyemale. Senilis Frigida	Ex humore flegmatico	Eructuatio acida, defectus appetit9 cibi, ſputum flegmaticũ penes ſumptionem mellis	Cum pillulis ierę, & cochijs	Cũ maſtice, & xyloaloes ana tritis cũ zuccaro roſ. p9 cũ aq̃ frig. & decoct. aniſi detur	Cum decoctione aniſi, ameos, & apij
8	Mala digeſtio ex humore melancholico	Timoroſa Occidentale Aeſtiuum Seneſcens Frigida	Ex humore melancholico	Eructuatio acida, exitus melancholiæ cũ uomitu	Cũ decoctiõe epithimi, & cartartico aloes	Cũ ſyr. melliſſæ, & cibo galliculorum	Cum menta, mentaſtr. & melliſſa

COMM. REIP.

1 Post purgationem utatur cibis unctuosis, ut ottis in iure spidebeg, conditis de aromatibus calidis. Et bibat de sapa. Et potus uini puri sanat appetitum caninum, ut dicit Hippo. quia calefacit stomachum, & diminuit appetitum. Tamen peccatum ipsius est maius utilitate. Et hoc secundum opinionē legis arabicæ, dicit translator. Et si cibus descendit a stomacho, cito utatur fermētantia, & carnibus grossis, & selideg. Euitet res acuas. Et si lenit̃ natura, utatur dyacitonion musçato. Et si appetitus fit ex parte inanitionis: sumat cibum suum paulatim in die, ut digeratur. Et balneetur in aqua frigida: sedeat in locis frigidis. Et minoretur motus. Inungatur corpus cum oleo ros. & myrtino.

2 Hippocrates dixit, ꝙ quædam mulier conquerebatur de dolore stomachi: & mitigabatur dolor cum farre ordei, & succo granatorū. Sed debet emplastrari stomachus cum ligamentis ustis, bene tritis cum mica panis, & succo citoniorum, plantaginis, semperuiuæ, & oleo ros.

3 Si est ex caliditate: utatur rob infrigidatiuo, ut prunorum, pomorum, cum succo cucur. & syrup. aceto. simplici, cum aqua frigida. Etiam mane & sero trocis. factis de medulla sem. cucur. sem. cucum. sem. citrul. ana ʒ iiij. gumi ara. dragag. spodio, amido, sandal. aniso ana ʒ ij. camphora danik ij. distemperatis cum mucil. psillij. dosis aur. 1. cum succo berberis, & aqua frigida. Et si sitis sit a siccitate intensa: utatur aqua frigida, & ptisana, aqua cucur. & mucil. psillij, sem. citoniorū, & cibo de farre ordei infrigidato cum niue. Si est ex caliditate & siccitate: utatur succo cucurb. cucumer. & trocis. ros. Et teneat pillulas frigidas prædictas in ore. Cibetur galliculis coctis cum agresta, succo citoniorum, pomorum acidorum, & rebus frigidis mixtis cum niue. Si fuerit sitis a caliditate cordis, uel pulmonis: utatur inmissione aëris frigidi, & discoopertiōe capitis: et sedeat in loco frigido, & criptis aquarum. Et emplastret̃ stomachus cū frigidis reb. actu.

4 Debet uti trocis. ros. spodij, cum syrup. pomorum, & aqua frigida, & tragea confecta de ros. absq; capul. Et grana berberis ana ʒ v. sem. portul. medul. citrull. cucum. ana ʒ iiij. spodij, xyloal. ana ʒ 1. masti. ʒ iij. tritis bene. dosis mane ʒ ij. cum lacte acido exbutyrato: & in sero ʒ ij. cum syrup. pomorum granatorū. Cibetur galliculis frixis cum aceto, & modico elmori, & coriandro, aut cum succo mentæ, & granatorum, coctis cum menta, & agresta, & modico apio. Sugat muscum, & citonium.

5 Vtatur syrup. xyloal. isto. Recipe sudoris aquæ ros. rotul ij. ponatur in olla cum xyloal. & succ. ana ʒ iij. factis spic. gariofyl. masti. nucis muscatæ ana ʒ ij. ligentur in panno leniter: coquantur ad consumptionē medietatis: extrahatur, comprimat̃, dulcoretur cum zuccaro, fiat iulep: & misce cum eo danik 1. musci. dosis quolibet die ʒ 1. Cibetur pane bruno, perdice frixa cum aceto & elmori. Vtatur passul. penidijs, et masticatiōe masticis, & xyloal. humectatiuis. Et utatur balneatione, & exercitio ante cibum.

6 Si tempus est autumnale, laxetur natura: & si est æstiuum, uomat. Et utatur catartico aloes. Purgato stomacho, utatur trocis. ros. cum spodio, & syrup. acetos. simplici, uel granatorum. Cibetur galliculis coctis cum agresta; & utatur toto regimine quod dixi in cura malæ complexionis ex caliditate.

7 Post purgationem utatur trocis. ros. ʒ 1. mastice, xyloal. bene tritis ana danik 1. cum ʒ v. zuccari ros. & potu aquæ ros. in quo coquatur anisum, & sem. apij. Et si totus stomachus infunditur de ipso humore: utatur pillulis aur. & pillulis aloes, & trocis. stellæ ʒ 5. cum syrup. pomorum aromatito. & electuario diacitonico laxatiuo. Cibetur galliculo modico frixo, uel iure spidebeg.

8 Post euacuationem euitet id quod generat melancholiam, ut sunt legumina, carnes uaccinæ, & similia. Vtatur electuario lætificante, uel syrup. laborantium gnesues: & bibat de aqua casei, cum hac tragea. Recipe polypodij, epithimi ana ʒ iij. mirabol. kebul. ni. ana ʒ iij. salis petrol. lapid. lazuli ana ʒ 1. dosis ʒ iij. cum rotul. 5. aquę casei quolibet die: & augeatur usq; ad ʒ iij. & rotul. 1. aquæ casei. hoc fiat per dies quinq;.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Stomachi.

	NOMINA	Salus, uel nor. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Frigiditas stomachi cū humiditate	Salubris Meridional. Autumnale Senilis. Frigida.	Ex usu rerum frigidarum, & multo potu	Pauca sitis, & iuuamentū de reb⁹ cal. appositis, & earum sumptione	Nulla fiat.	Cū zuccaro al. rof. & aqua cocta cū xyloal. & mastice	Cum decoct. masticis, aniso, sem. apij, et mentastro
2	Frigiditas stomachi cum chol. nig.	Salubris Meridiona. Autumna. Senilis, senes. Frigida	Ex flegmate, & chol. nigra	Acetositas in ore ipsius	Cū pillulis aureis, uel aloes, & uomitu: cū oxymelle post cōestionē rad.	Cum zuccaro rof. mastice, & aqua rof. cum xyloaloe, & mastice	Cum masticmētę siccę aur. i. decoct. anisi, & sem. apij
3	Siccitas stomachi	Timorosa. Septentrion. Autumnale Senescens Sicca	Ex usu rerum siccarꝝ, uel pauco nutrimento, uel labore forti	Siccitas oris, & corporis, et eius consumptio	Nulla fiat.	Cū gallicculis coctis, & cucur. spinacħs spidebeg	Cum lacte recenti
4	Apostema calidum stomachi	Timorosum Septentrion. Veris Iuuenilis Calida	Ex sanguine, uel cholera rnbea	Grauedo, lamētatio, sitis, nausea, grossicies oris stomachi cū caliditate	Minuatur mediana	Cū aqua ordei, syr. uiolaceo, & nenufar.	Cum aqua ordei, et sicco granati muzi.
5	Apostema frigidū stomachi	Timorosum Occidental. Hyema. autū. Senescens Frigida	Ex flegmate, uel chol. nig.	Grauedo, & grossicies oris stomachi, absq; caliditate, & siti	Cum clisteri acuto, catartico aloes	Cū perdice, bistarda frixa, cū elmori, aceto, carui, & cinnamomo	Cibetꝰ iure cicerum, cimino, cinnamomo, & aneto
6	Malus appetitus praegnantis	Non timorof. Occidental. Autumnale Iuuenilis Frigida	Ex humore malo iclufo, qualitatis malae in ore stomachi	Appetit acutū, salsum, lutum, carbonē, & aliud simile qualitatis malae	Nisi sit pgnās, cū uomitu, oxymelle, menta, aqua cali. cocta cū rad. sale & aceto	Cū electuario xyloaloes	Cū sem. apij, aniso, menta sicca ana ʒ s. cum aqua calida
7	Defectus appetitus cibi	Timorof. Meridional. Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex mala cōplexiōe cal. emolliente os stōachi, uel cholera, uel humore salso uiscoso	Ructuatio fumosa, sitis, nocumentū cibi, cū delectatiōe potus aquę fri. ut febricitātis	Cū uomitu, si est de chol. ru. uel humore uiscoso	Cū syr. agrestae pomorꝝ, et gallicculis cū succo granatorꝝ, uel ribes cum niue infrigidato	Cum lactuca, endiuia, & portulaca
8	Bolisinus	Timorosus Occidental. Autumna. Senilis Frigida	Ex mala cōplexione frigida, intēsa in ore stomachi, uel pauco cibo, & uirtute debili	Frigiditas oris stomachi, cibi defectus, appetit⁹, dolor, sincopis, et cōsumptio corporis	Nulla fiat.	Cibetꝰ pane infuso in syr. pomorū, & pastelletis, cū gallicculis, & pdicibus	Cū pane infuso in sapa, & roteꝰ facies aq̄ frigida

COMM. REIP.

8 Dent ei trocisc. ros. cū aqua ros. Quod nisi conferat, det diamusci, & tyriaca maior cū decoct. anisi, cimini, masticis, & spicae. Emplastret cū mastice, xyloal. indiano, absint. croco, distēperatis cū succo citonij. Et liniat stomachus cū ceroto confecto de succo maioranae, cera, & oleo mast. Cibet cū bistarda, perdice, frixis, aut cū iure cicerū. Et utat hac tragea. Recipe xyloal. mast. spicae, nucis muscatae ana ℥ 1. mamachi. aua. sem. apij ana ℥ ij. ros. ℥ v. terantur. dosis aur. 1. cum syrup pomorum.

2 Post purgationem stomachi dentur ei trocis. ros. cum melle ros. Quod nisi conferat, detur ei de metridato, uel tyriaca cum aqua pomorū, uel mentae: & si uirtus est debilis, breuis: fiat cura cum trocisc. ros. & aqua ros. cocta cū gariofyl. & xyloal. Et si fortis: sumat de aestiuis magnis. Et si acidus cibus sit in stomacho: sumat de cimino, carmeni danik 1 s. de gariofyl. car. 1. de xyloal. danik 1 s. tritis omnibus bene: & sumat cum aqua & sapa.

3 Vtatur aqua lactis acidi exbuturati, lacte mulieris, asinarum, caprarum iuuenilis aetatis. Et balneetur in aqua cum uiol. nenufar. cucur. lactuca, ordeo excoriato fracto. Cibetur galliculis coctis cum cucur. lactucis spinachijs spidebeg. Emplastretur stomachus cū ceroto confecto cum oleo uiol. oleo sem. cucur. nenufar. cera al. succo lactucae, semperuiuae, portul. Cibetur bonis piscibus. Humectetur stomachus, ne fortificetur super eum consumptio.

4 In principio bibat de eo q̄d dixi. Fiat emplastrū cum sandal. luto armeno, licio, sief memitae, succo coriandri recentis, succo citoniorum, aqua portul. ros. succo myrti, succo pomorum: percutiant hij succi, & aqua cū cera, & oleo ros. in mortario, & misceant cum sandal. & camphora. Cibet spinachijs malua coctis, cū mica panis bruni. Et incepta digestione apostematis, emplastretur farina ordei, maluauisco, camom. sandal. corona regia, & ros. distēperatis cū succo solatri: & bibat de succo endiuiae, casiaf. & oleo amygd. dulc. Et si est sine febre, cibetur cum pulte aquae furfur. zucc. & ol. amygd. dul. & de mica panis bruni fiat iuscellū cū oleo amygd. Et si declinat ad putredinē, bibat de sem. mentastri, & maluauisco, unc. iij. cū lacte recenti mane & sero. Et si est sine feb. bibat de aqua ficuū unc. iij. in qua dissoluitur ℥ 1. fermēti. quia aperiet apostema: & emanāte apostemate bibat de lacte caprino rotul. quart. s. cum syr. papaueris, iuiub. luti ar. & gumi ar. 1 s. Vtatur pulte de amido, cum lacte recenti, & papauere trito, & colato.

5 Si apostema est molle, bibat decoct. se. apij, fenic. passularum, medullae casiaefist. Deinde de tyriaca, & metridato. Et emplastretur cum aloe succotrino, cera rufa ana ℥ v. absinth. rom. ℥ iij. mastic. spicae bonae ana ℥ ij. cineris uitis ℥ iij. sambuci ℥ xx. mixtis omnibus, tritis, cribellatis, liquefactis. Et si apostema fuerit durū: emplastret cum dyaquilon, dissoluto cū oleo costi, & mixto cum croco, spica bona, amygdal. amara. & armoniaco, bene tritis.

6 Nisi sit pregnās, utat uomitu. Et si sit ex humore flegmatico, fiat ut dixi. Si ex acuto, uel falso, fiat cū aqua cal. tm̄. Et bibat de ista medicina. Recipe capulorum gland. ℥ ij. passul. enucl. ℥ vi. anisi, mirabol. keb. emblic. ana ℥ v. Coquant oia cum rotul. 1. sapae coctae ad tertiū, & rotul. s. usq; ad mediū. dosis quolibet die ℥ 1. Et si deficit appetitus cibi ex chol. rub. fiat ut dixi in cura stomachi, quando calefit ex fluxu chol. rub. Si ex flegmate: iam dictum est. Et sumat dyacitonicum laxatiuū. Cibetur galliculis frixis cum elmori, sinapi, et cinnamomo, carui, et galangis. Habens in utero, non uomat, sed sumat de tragea tali quolibet die. Recipe cardamomi, macis, cimini, carmeni, ameos, ana p. ij. terant oia: & excitato ipso morbo, sugat ossa galliculorum assorum.

7 Si est ex mala cōplexione calida, fiat ut dixi. Si ex frigida: curet diambra, xyloal. syr. aceto. & citoniorū, cum melle confecto, cicerū imperatorum, cum succo citoniorū ana, & detur trag. ista cum sapa. Recipe cimini, sem. apij, ana. origani, ameos, mētastri, mastic. ana. terantur omnia. Si ex cho. rub. fiat ut dictum est: si ex flegmate, similiter dictum.

8 Si accidit sincopis: roretur facies cum aqua frigida, & ros. infrigidata. Odoret patiens res boni odoris, & aromatica cal. ut muscum, ambram, xyloal. conditū cum aqua ros. Emplastretur stomachus cū musco, ramik, myrto, lilio, ros. tritis. Ligent manus & pedes, & fricent. Euellantur capilli, & uox detur in aure magna. Percutiatur, & pungatur corpus cum resusiana pungente. Et mitigata sincopi, detur ei de pane infuso in sapa cocta ad tertium. Deinde cibetur cum perdice, bistarda, & fasiano, cum aqua berberis, & sapa bene cocta.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Stomachi.

	NOMINA	Salus, uel timor. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Ayda.i.fluxus uentris cũ uomitu, & est colica passio	Timorosus Meridional. Autumna. Senilis. Frigida.	Ex corruptione cibi, & multitudine eius, mala qualitate eius	Lamẽtatio, sitis, nausea: deinde flux9 uẽtris, uel uomitus	Cum uomitu aquę calidę, & oleo amygd.	Cũ syr. citoniorũ, si intensus est uomitus, uel fluxus	Insundatur in aqua frigida, & dormiat
2	Diarria	Timorosa. Meridiona. Aestiuum Senescens. Calida	Ex mala dieta, uel repletione uenarꝝ, uel hũ. salso, acuto, uel alio simili.	Salledo oris: pũctio stõi, si est ex acuto hũore, uel mala dieta: & interrogetur de quo	Nulla fiat.	Cum rob citoniorũ, & trocis scis de spodio constipatiuis	Ciba cum nucleis passularꝝ, luto ar. & cibo sumac
3	Lienteria	Tior. si intẽsa Meridional. Autumnale. Iuuenilis Frigida	Ex mala cõplexiõe frig. & hu. debilitãte retentiuã, uel ulceribus inducẽtib. expulsionẽ	Sitis, pustulæ in ore, & lingua, si ex ulceribus est. Et si ex frig. aq̃ pauca erit sitis	Nulla fiat.	Cum electu. corticũ, & sumac	Cum corio, balaustia. & & rof.
4	Nausea, cum uomitu	Timorosa Meridiona. Autũ. æstiuũ Senescens. Calida, frig.	Ex multo cibo, & mala q̃ntitate ei9, uel hũore pũgitiuo, uel grosso inducẽte uomitum	Dieta p̃cedẽte, uel hũore emisso, si est ex humore aliquo	Cum uomitu, si est ex cibo, uel humore	Cum iulep, & syrup. agrestæ	Cum succo granati muzi
5	Singultus ex inanitione	Timorosus Meridional. Autumnale Senilis. Sicca	Ex defectu cibi, uel euacuatione intensa	De re præcedente eum	Nulla fiat.	Cum aqua rof. mucillagie psillĳ, iulep, & amygd.	Cum aqua citrull. cucum. ambra, & iulep
6	Singultus ex repletione	Salubris Meridiona. Hyemale Senilis Humida	Ex multo cibo gñante grossas superfluitates, uel defectu exercitĳ cõsueti	Ex multo cibo præcedẽte, uel pauco exercitio, uel balneo	Cũ uomitu: cũ aqua calid. syr. aceto. uel aqua aneti, radi. cõpress.	Cũ ʒ ß. trocis. stellæ, & cum iulep, & sapa bene cocta	Cum sternutatione, licinio inmisso in nares
7	Ventositas, inflatio stomachi, & eructuatio	Non timoros. Meridional. Autumnale Senilis. Frigida	Ex debilitate digestionis, uel cibo amygd. & zirbeg	Si ex cã debilitatis digestiuę, ꝓlongat̃ mora eius. Si ex cibo inflante, non prolongatur	Cum exercitio, & balneo ante cibum	Cum electuario, xyloal. origano, & mentastio	Emplastret̃ stomachus sale, cimino, & panno calefacto cum igne
8	Defectus appetitus cibi ex satietate nauseatiua	Timoros. Occidental. Aestiuum Senilis Frigida.	Ex debilitate stomachi, & indigestione	Horribilis ructuatio, & fumosa, ex præcedente cibo accæpto	Cum uomitu, oxymelle, & aqua calida	Mundificetur stomach9 cum cibo citonio. pomorum, & pirorum	In tempore æstiuo infundatur in aqua frigida

COMM. REIP.

1 Debet emplastrari uenter cum myrto, citonio, oleo rof. luto ar. Et odoret odores bonos. ut sandal. aqua rof. & camphor. Et fluxus uentris si sit intensus, uel uomitus, & accidit sincopis: roretur facies aqua frigida, uel aqua rof. frigida: & ligentur musculi brachiorum, & tibiarum: fricentur pedes, & mitigata sincopi, utatur citonio, & pomis. Cibetur cum pane infuso in sapa bene cocta, uel in aqua pomorum bis cocto, uel iure bistardæ, uel galliculi zirbeg, bis cocto confecto cum sumac, uel berberis, uel particulis citonij, & pomorũ. Et si est cum caliditate: utatur ptisana facta ordeo fracto & aqua niuali. Et infrigidetur stomachus cum sandal. & aqua rof. Et si uomitus est flegmaticus, utatur syrup. aromatico pomorum.

2 Si est ex parte crisis: nisi sit intensa, non incidatur. Sin autem: inscindatur cum syrup. pomorum. Et cibetur cibo berberis. Et si materia est cholerica, fluens ad stomachum: utatur trociscis de spodio, rob utriusq; granati, moris siccis acidis: & hac tragea. Recipe granorum granati torrefactorum ʒ x. granorum myrti, berberis ana torrefactorum ʒ iij. sumac, farris gelberæ, & nabit, & pomorum ana ʒ ij. coriandri sicci infusi in aceto, torrefacti, cormi mac. & napti ana ʒ 1 ſ. mororum siccorum ʒ ſ. acetosæ ʒ 1. fructus rubi ʒ iij. rof. ʒ 1 ſ. spodij ʒ 1. terantur grosso modo. Et in potu dentur de ea ʒ iij. mane, & sero, & meridie cum rob myrti. Et si fluxus est flegmaticus, utatur tragea matrefate cum syrup. pomorum aromatico.

3 Si est humiditas uiscosa, utatur hac tragea. Recipe balaust. granorũ myrti, sumac, carab. hippoquistid. ana ʒ 1. gallæ torrefactæ, extinctæ in aceto, capularum granati acidi, feminũ acetosæ, cormi, napti, nucleorum passularum, capularum gland. ana ʒ 1. cimini, carmeni aceto infusi, & torrefacti ʒ iij. mastic. xyloal. ana ʒ 1 ſ. terantur. dosis ʒ 1 ſ. cum rob myrti. Vel utatur trocis. præpar. cum syr. pomorum aromatico. Et cibetur perdice, bistarda cum aceto, infusionis berberis, sumac, impletis de sem. granatorum, coriaodro, apio. Vel cum bistarda, cum nucleis passularum, granis myrti, cinnamomo. Et si fuerint ulcera in stomacho: utatur trocis. spodij retentiuis, & rob citon. & myrtino, & aqua or. cocta cũ citonijs, granis myrti, gumi ar. luto cyprino. Cibetur rizo cocto cum bistarda frixa cum oleo amygd. Et utatur farre golberæ, citonio, & menta.

4 Si est nausea ex multo cibo: uomat cum oxymelle, et aqua cal. Et post uomitum sumat de syr. granatorũ facto cum menta. Attenuetur dieta. Et si est ex caussa crisis, permutetur, nisi intensus sit uomitus. Et si est cholericus: sumat de syrup. pomorum citoniorum, facto cum menta, uel aqua citonij muzi, uel aqua tamarind. ʒ 1. in qua coquatur menta: coletur et misceatur cum spodio. Cibetur farre ordei, biscocto cum succo pomorum. hoc fiat bis. Si illud refutat animus, & debilitatur, cibetur aqua carnium facta de pectore gallinarum & galliculorũ, cum biscocto & succo citonij, & pomorum. Et utatur tragea ista. Recipe granorum granati, berberis ana ʒ. v rof. sumac, spodij, corticum fisticorum exteriorum ana ʒ ij. carabe, xyloal. ana ʒ 1 ſ. dosis ʒ ij. cum syrup. pomorum. Quod nisi cesset uomitus: ligentur brachia, & superponantur uentosæ infra umbilicum. Et faciat mitigari uomitum cholericum. Recipe berberis, spodium, cortices fisticorum exteriores, mentam sic. xyloal. camphoram, granum granati, dosis aur. 1. cum aqua coriand. dissoluta in aqua rof. posita in uase figuli nouo, fumigato xyloal. & camphora. Et si uomitus est flegmaticus, utatur aqua pomorum & citonij, & sapa cocta cum menta, & mentastro, bene mixta cum xyloal. mastice, & cardamomo, & zinzibere.

5 Bibat de ptisana infrigidata cum niue, mixta cum oleo amygdalarum: & emplastretur stomachus cum ceroto confecto cum aqua citrulli, cucum. cucur. semperuiuæ, farinæ ordei, maluauisco, & oleo uiol. Et bibat de aqua portul. cum oleo uiol. & iulep: uel de aqua cucur. cum oleo uiol.

6 Post uomitum utatur tragea confecta cum cimino, carmeni, ameos, sem. apij, anisi, matratri, carui ana. dosis aur. 1. cum succo mentæ, & sapa bene cocta. Et si singultus est de cholera rub. sumat post uomitum de pulte confecto cum amido, zuccaro, & oleo amygdal. dul.

7 Sumat de tragea confecta de ameos, sem. apij, fœniculi, carui ana ʒ 1. sem. nasturcij, zinziberis, thuris ana ʒ 1. mentastri montani, nepitæ ana ʒ 1 ſ. tritis bene. dosis aur. 1. cum sapa bene cocta, uel syr. melissæ. Et nisi dissoluatur, utatur metridato, & electuarijs calidis. Et si natura est lenis, utatur sem. nasturcij torrefacto cum cimino, carui infuso in aceto, torrefacto & siccato. Et si multiplicatur ructuatio, uomitus iuuat: & post eũ sumat de zinzibere condito, & dyapiperion. Et si minoretur, masticet de cimino & thure.

8 Si uomat de leui, fiat uomitus post uomitum. Vtatur electuario laxatiuo cum aqua cal. & oleo amygd. & dyacimino. Vtatur fame, & infundatur corpus eius in aqua frigida tempore æstiuo. Minoretur cibus. Vtatur exercitio moderato, & balneo ante cibum. Fricetur stomachus, & epithimet cum aqua tepida: & emplastretur pãnis. & ungatur uenter cum oleo amygdalarum.

i

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Intestinorum, partiumq; inferiorum

	NOMINA	Salus, uel ti. / Regio / Tempus / AEtas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Tenasmon	Tior. si forte sit & intensum / Frigida / Autumna. / Senescens / Sicca	Ex humiditate pungēte intesti na, uel apāte, uel stercore sicco in intestinis gracilibus	Motus mouēs egestionē absq; effectu, sed q̄n- dam humiditatem mixtā sanguine expellit	Cum medulla cassief. & oleo, si fuerit ex stercore sicco	Cū psillio, oleoq; uiol. iuribusq; unctuosis.	Lauent inferiora aqua tepida, unganī oleo uiolaceo
2	Dysenteria	tio. si cū ea pū- culę epatis ex. / Frigida. / Autumnale / Senescens / Calida	Ex p̄cedēte tenasmone, uel diarria, uel hūore salso, uel cholerico in intest.	Exitus hūiditatis flegmaticæ: deinde rasuræ cōtinuæ, & dolor sub umbilico, & tenementis eius	Nulla fiat	Cū citonio, piro. Cibet rizo, lacte, panicoq;, bistarda, sumac, & berberi.	Cū uitello oui elixo, i acet. uel pulte anisi cū sepo caprino bulliti
3	Dysenteria epatica	Timor. si sanguis nigrescit / Occidental. / Autumnale / Senescens / Calida	Ex multo sang. sup epar, paucoq; motu, uel debilitate epatis in mutatione cibi, uel incisione membri	Si ex multo sanguie, subito fit, & nō deficiet appetitus: si ex debilitate, deficit appetitus, et est ut lotio carnis	Nulla fiat	Cū rob granatorū, & syr. citoniorū, cū stipticis, & troc. spodij	Cum berberis, & luto sigill.
4	Colica	Tioro. si fortis est dolor eius / Occidental. / Hyemale / Senilis. / Calida	Ex flegmate grosso, obtēto in tunicis colon, uel grossa uentositate	Dolor fortis: ut pforatio, eructuatio acidā, cōstipatio uentris	Cū ℥ xx. med. cassief. & xxv. mellis rof. ebullitis cū ℥ ij. feni. & aur. i. turbit, & ieræ p.	Cum dyacitomio laxatiuo	Calefiant inferiora uentris, cum sale calefacto
5	Iliaca	Timorol. si uomit stercus / Septentrion. / Autumnale / Senescens / Frigida	Ex apāte in gracili itestino, uel opilatiōe fęcis, uel fleg. grosso, uel medicamine mortali, uel inanitione	Si ex apāte, uel fęce sicca, erit extensio: si ex opilatione, dolor pforatiuus	Cū minutiōe, si est ex apāte. Et ex pillulis fœtidis, si est ex stercore sicco incluso	Cum tyriaca faroc	Cum decoct. anisi, fenic. apij, & sapa bene cocta
6	Lumbrici, & uermes cucurbitini	Salubris: nisi multiplicent / Humida / Autumna. / Adolescens. / Humida.	Ex humiditate flegmatica putrefacta in stomacho, uel intestinis	Exitus ipsorū, cū egestione, punctione, torsione penes cibum	Cū absinthio, abrotano, hyssopo, lupinis mixtis cum melle	Cū nuce indiana, succo granati dulcis, elmori, & coriandro sicco	Cū radice sinapis, & menta, & semine alexandrino
7	Torsio	Timorosa, si fortificatur / Occidentale / Autumnale / Senilis / Frigida.	Ex chol. pungēte intestinū, uel flegmate, uel stercore incluso, uel uentositate	Si ex uentositate, dolor transmutabitur	Cum iera pigra, clistere, si ex fęce inclusa	Cum sem. nasturcij torrefacto, uel syrup. pomorum	Cū granis granati, & sem. nasturcij torrefacti
8	Hæmorroidæ labij, & ani	Salubris / Meridional. / Autumna. / Senescens / Calida	Ex multa generatione sang. melancholici in epate	Additamenta addita orificio uenarū ad modum ficus, uuæ, uel mori	Cū uomitu, si fit intensus exitus sanguinis	Cū plis, luto cyprino, & troc. carabe, & syr. pomoꝝ, post exitū eorū san.	Spargat desuper cinis nucis cypressi

CVRA COMMVNIS.

1 Plures uiderunt in tenasmone emitti stercus siccum, cum rasura: & existimantes id esse fluxum uentris, curauerunt cum constipatiuis: & periculosa fuit cura ipsorũ. Et distinguitur inter ea: quia tenasmon non fit ex humore pungente, sicut fluxus. Et si tenasmon fit ex humore pungente: curetur cum psillio, & oleo uiol. Et si ex fluxu cholerico, cum tragea luti, syr. myrti, sem. ozimi, gariofylati torrefacto. Et si est cum humiditate uiscosa, cum tragea nasturcij, & ʒ 1. sem. eius, & sem. apij, cum aqua cal. Cibetur iure cicerum, pullis columbi. Et utatur suppositorio cum filo confecto, & opio, thure, et croco. Et si est ex stercore sicco incluso, utatur clisteri lenitiuo, & eo quod dixi, uel trocis. uiol. cum zucc. & fiat suppositoriũ de baurac, maluauisco, pulpa coloquin. & zucc. ros. & cibetur cum iure spidebeg de granatis, uel de blitis coctis cum polypodio.

2 Detur ei in principio tragea luti, trocis. carabe, uel trocis. balaust. uel trocis. dactyl. inmat. uel corall. cum syrup. myrtino, uel citoniorum, cum plantag. & aqua portul. Si sine febre: detur lac calefactum cum lapide, uel ferro calefacto, cum biscocto arom. Si cum febre, trocisc. de spodio cum rob citoniorum: deinde cum aqua farris ordei, cum luto, & gumi: deinde per horam dentur ei ʒ iij. de trag. confecta de psillio, sem. mentastri, & se. ozimi, gariofylati torrefacti, & luto ar. amido, spodio, ros. carabe, cum rob citoniorũ, & myrtino. Et utat̃ pulte confecto de biscocto aromatico, golleta, amygd. torrefactis, et oleo amygd. & ros. ol. Et ieiuno stomacho comedat de citonio pomo, castaneis, golleta, triosso & nabo. Et ponant̃ in aquam sui potus spodiũ, rosæ, gumi, & lutum. Et si discoriatio est in intestinis, clisterizetur cum aqua plantaginis & portul. in rotul. 5. posita in eo uitello oui, elixo in aceto, luto caprino, gumi ar. acatia, sang. drac. succo barbæ hyrcinæ, & cerussa plumb. ana ʒ 1. tritis omnibus cum. ij. uitellis ouorũ in mortario. Et si punctio emittit saniem, tantũ clisterizetur cum clisteribus fortibus in desiccatione. Et si emittat̃ de intestino recto, fiat suppositorium fili confectum de rizo perso, charta usta, acatia, balaust. cerussa plumb. sang. drac. succo barbæ hyrcinæ, & opio ægyptiano, distemperatis cum succo myrti & plantaginis.

3 Primo confortet̃ epar, deinde curet̃ dysenteria cum tragea confecta de berberis, nucleis dactyl. inmatur. ana ʒ iij. ros. sandal. spodij gumi ar. amido, ana ʒ ij. sem. acetosæ ʒ iij. tritis omnibus. dosis ʒ ij. cum syrup. citoniorum, uel pomorum muzorum, uel rob ribes. Vtatur medicinis facientibus contra debilitatem epatis ex caliditate. Et epithimetur cum sandal. ros. sumac, balaust. luto ar. infusis in aqua plantaginis, ros. uel fiat emplastrum ex prædictis, & applicetur epati: & cum calefit remoueatur, & iterum applicetur. Vel appone emplastrum de garro Mes. apertiuum frigidum, cum significatione caliditatis.

4 Sedeat in decoct. camomil. coro. reg. artemesię. cicerũ imperialiũ. Et post triduũ laxet̃ natura cũ clisteri cõfecto de mẽtastro al. iuiub. sebestẽ, passul. ciceribus imp̄ialibus, camo. coro. reg. aneto, blitis, nenufare, uiol. maluauisco, furfure, ligatis oĩbus in p̃ano, bulliant̃. Coletur: in qua ponat̃ adipis gallinæ, anatis, elmori, quantatẽ cõpetentẽ: baurac ʒ 1. cũ iera pigra, uel bñdicta: uel fiat suppositoriũ ex cologn. scamonea, baurac, melle. &c. Et nisi conferat, stercus lupinũ inuentũ inter spinas ligetur, uel liniat̃ super umbilicũ. Aut liget̃ super coxam: aut de eo bibat danik 1. cum decoctio. anisi, cimini, sem. fęnic. & aloe. distemperatis cum melle. Et si fuerit ex uentositate, fiat calefactio cum aqua calida, & sale: laxetur pillulis fœtidis, & clisteri. Cibetur iure gallorum spidebeg, cicer. aneto, cimino, polypod. Et bibat post purgationem, & bene habebit.

5 Si ex fęce congregata, laxetur medicinis dictis. Si ex medicamine mortifero, curet̃ tyriaca, & metridato. Et si ex tarditate sumptiõis nutrimẽti, cum iuribus unctuosis carniũ arietum, infuso in eis pane trito: similiter cum oleo amygdal. & mucilag. Euitentur grossa, opilantia. Cibetur spidebeg & zirbeg. Continue utatur zuccaro, et penid. Et si ex caliditate, sumat de mica panis bruni, cum iulep, oleo amygdal. galliculo zirbeg, & offis sub gallinis pinguibus, prius infusis in syrup. uiol. zuccaro & aqua calida.

6 Curet̃ cum medicinis interficientibus ipsa aĩalia: & emittentibus ea, in q̃bus est amaritudo & abstersio. sicut in lupinis, artem. abrotano, mentastro, & similibus. Et si de his sumant̃ cõposite, uel singulariter ʒ iij. cum melle & aqua tepida, emittentur animalia. Et ut plus generantur ex comestione cretæ al. trit. lenis carnis, uel crudæ lactucæ, lactis recentis, aquæ graminis, sem. cucur. mentæ, & simil.

7 Si fuerit ex substantia recenti, fiat cũ eo quod dixi de medicinis laxatiuis. Et si est cum solutione uentris, fiat cum eo quod dixi de tragea nasturcij. Et si est ex uentositate grossa, fiat cũ sem. apij, anisi, fęni. ameos, orig. perso, tritis bene. dosis ʒ ij. cum sapa bene cocta, uel aqua uitæ. Si cum chol. rub. fiat cum psillio, sem. portulacæ, ozimi, gariofyl. medulla sem. citrul. cucu. ani. spodio, sem. plantaginis ana par. 1 5. tritis omnibus præter psillium, roratis cum oleo ros. dosis ʒ ij. cum aqua decoct. berberis, & syrup. de ribes.

8 Si hæmorroidæ sunt cæcæ, illiniant̃ pane porcino, & calfidion. Et mitiget̃ dolor ipse cum sem. lini ueteri. Emplastret̃ emplastro de camo. coro. reg. fol. fenug. coctis, & tritis cum uitello oui. Et si sint cũ caliditate, misceant̃ cum lentibus excorticatis, oleo uiol. Sin aũt: fiat emplastrũ cum allio trito, & cocto cũ sem. lini, de quo emplastret̃ tepide. Quod nisi conferat, et uis eas incidere cũ medicamine: illiniant̃ calce uiua, & calfidion: deinde cũ uino. deinde superspargant̃ eis cortices cologn. uel lupinorũ combusti. Deinde illiniant̃ unguento cerussæ, aut albumine ouorũ, & oleo ros. Quod nisi conferat: incidant̃ ferro: aut ligent̃. Et apostema calidũ emplastret̃ cum folijs maluauisci, uiol. siccis, lenticulis excorticatis, coctis cũ aqua, mixtis cũ oleo ros. uiol. uitello, & albumine oui. Et fissura curet̃ unguento cerussæ, camphora, albumine oui, & unguẽto basiliconis: & sedeat in aqua cucu. Et superspargatur eis pul. nucis cypresi, myrti, acaciæ, succi barbæ hyrcinæ, gallæ recentis, se. ros. & sumac. Et si cum hoc est apostema, fiat cũ lentib. excorticatis, cortice granati, capulis gland. & nuce cypresi, coctis cum aqua myrti, & tritis cum oleo ros.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Epatis.

	NOMINA	Salus, uel ti. Regio Tempus AEtas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Caliditas Epatis	Timorosa Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex usu rerū cali, tam cibo ꝙ potu cum obuiatione	Defectus appetit⁹, multa sitis, rubedo oculorū, crocea urina, uomit⁹, fluxus cholericus	Cum minutione basilicæ dextræ	Cum trocisc. camphorę, aqua cucu. & iulep	Cum ptisana, & zuccaro
2	Frigiditas Epatis	Timo . in ēia Occidental. Autumna. Senescens Frigida.	Ex usu rerū frigidarū, & obuiatione, & in cibo	Appetitus multus sine febre, malus color faciei, egestio uiscosa sanguino lenta, aliquādo cum febre	Cum pillulis aloes, si natura est constipata	Cum syr. acetoso seminū, & diapipereon	Cū comestiōe apij, mētę, pasful. cum nucleis bene masticatis
3	Humiditas Epatis	Timor. intesa Meridional. Hyemale Senilis. Humida.	Ex usu rerum humi. & obuiatione, uel in cibo	Multa urina, subtilis, cum pauca siti	Cum prouocantibus urinam	Cum bistarda, galliculis frixis cū aceto, elmori, carui, & cīnamomo	Cū fame, balneo aquæ salsæ, & ambulatione in arena
4	Siccitas Epatis	Timorol. Septentrion. Aestiuū, autū. Iuuenilis Sicca	Ex modico cibo, uel usu rerum siccarū	Corpus aridū, urina pauca, & grossa, & sitis	Nulla fiat	Cū iulep, syr. iuiubarū, galliculis, cucur. spinacijs	Cū lacte recēti, piscibus bonis, pulte farinæ similæ, zucca. & oleo amygd.
5	Apostema calidū Epatis	Timorosum Calida Veris Iuuenilis Calida	Ex chol. rub. uel ex sanguine	Dolor sub hypocūdrijs tendēs ad furculā, sitis, tussis sicca, grossicies loci	Cū minutione basilicę manus dextræ	Cum ptisana, zucc. & syr. acetoso simplici	Cum ptisana
6	Apostema frigidū Epatis	Timorosum Occidental. Autumnale Senescens Frigida.	Ex flegmate, uel chol. nigra	Grauedo lateris superioris, tussis lenis sine febre, & siti, grossicies, & grauedo	Cum polypodio, policaria, spina al. passul. & reubar.	Cum syrup. acetoso, & xyloal. & bistarda frixis	Cū esu mentæ, apij, & rutæ
7	Apostema putridum in Epate	Timorosum. Calida. Aestiuum Iuuenilis Calida	Ex apostemate præcedenti	Mitigatio febris, & rigoris, ex qbus gñata est sanies, & aliqua pars exit in egestione	Cum attractione materiæ, ad uesicam	Cum pulte micæ panis, uel olei amygd. & zuccaro	Cum ptisana
8	Opilationes Epatis	Timorosę Occidental. Autumnale Senescens Frigida	Ex apostemate, uel humore grosso	Malus color faciei, grauedo, extēsio in latere dextro sub hypocundrijs	Cum decoct. epithimi, si est in rotunditate epatis	Cibetur iure cicerū, amygdalarum, & cinnamomo	Cū aqua endiuiæ, cocta cum maratro, & apio, & syr. acetoso

COMM. REIP.

1 Emplastret epar cũ sand. & aqua endiuiæ, lactucæ, portul. semperuiuæ, rasura cucur. oleo rof. cera al. Vtatur trocif. de spodio, cũ syr. acet. & aqua endiuiæ: & bibat de aqua solatri, podagræ lini, & lactucæ, cũ tragea cõfecta de mirab. citrinis, lacca lota, rosis, spodio ana ℥ v. cinnamomo ℥ iij. ani. ℥ ij. tritis oĩbus. dosis ℥ iij. cum zuccaro. Cibet̃ cum galliculo zirbeg, & sugat de pomis granatis: & comedat de piscibus selibeg. Et si est cum febre, utatur cibis cum agresta. Et si cum tussi, utatur pisis cũ agresta, spinacijs; & cucur. Et si natura est lenis, utatur trocif. de spodio constipatiuis, cum syr. myrtino, ribes, & citonio. & facto cibo cum sumac.

2 Debent dari trocif. regis, cum oxymelle, & zinzibere condito: & emplastret̃ epar cum cypero, squinanto, costo, spica, aloe, absinth. camo. coro. reg. distemperatis cũ oleo costino, cum sapa bene cocta. Cibet̃ cum bistarda, cum iure cicerũ, aceto, & cinnamomo, aut frixa rorata cũ sapa bene cocta, uel cum pane bene infuso in sapa bene cocta. Et epar lupi siccatũ, tritum, si bibat̃ cum reub. iuuat ualde contra dolores epatis frigidos & cali. Et emplastret̃ epar ante cibũ cum panno infuso in aqua, in quo coquatur spica, squinantũ, maiorana.

3 Euitet patiens cibaria humectantia. ut pisces, lac, & cibum dulcem, & similes. Post cibum minoretur nutrimentũ ualde, sustineat famem & sitim. Vtatur exercicio in locis arenosis & siccis. Et balneetur in aquę salsa. Et sumat de trocif. his. Recipe rof. ℥ iij. berberis ℥ 1. spicæ bonæ, asari, succi policariæ, succi absinth. ana ℥ 1. se. apij, anisi, feni. squinãti ana ℥ ʃ. croci danik 1. terantur oĩa, fiant trocif. & bibat de eis cum aqua apij. Et emplastretur epar cũ aloe, stercore caprino, sale trito, & aceto, & aqua apij. Lauet̃ cum decoct. absinth. camo. abrotani.

4 Bibat de ptisana cum zuccaro. deinde de syr. papaueris, & granatorũ bonorum, & pomorũ maturorum. Cibetur cum extremitatibus hædorũ, galliculis, spinacijs, cum papauere, amido, amygd. zuccaro, & mica panis. Et superponantur epati panni infusi in aqua rof. portul. semperuiuæ, rasura cucur. & oleo uiol. Et bibat de aqua cucum. cucur. cum iulep. Et ingrediatur balneum, & sedeat in pila in decoctione nenufar. uiol. lactucis, capitum papaueris: & ungatur oleo uiolarum.

5 Vtatur in principio ptisana, syrup. acetoso, & succo granatorũ: & leniatur natura cum medulla cassiæfist. Et emplastret̃ epar cum succo coriandri recẽtis, aqua rasuræ cucur. semperuiuæ, morellæ, sand. rof. & campho. Deinde misce cum eis maluauiscũ, camo. & ordeum. Et si est in gybbo epatis, curetur cum prouocantibus urinam. Et utatur trocif. berberis, syrup. acetoso, aqua endiuiæ, podagræ lini, & aqua solatri. Et si est in rotunditate ipsius: curetur cum laxatiuo. ut endiuiæ, cassiæfist. oleo amygd. & trocif. spodij lenificatiuis, cum syr. acetoso, aqua casei, medulla cassiæfist. mirab. kebul. & citri. ana ℥ x. sem. endiuiæ, podagræ lini, sem. cucu. citrulli ana ℥ 1. dosis ℥ 1. cum rotul. ʃ. aquæ casei.

6 Curetur cum trocif. absinth. & tro. reg. & syr. acet. Et si est molle, emplastretur cum sem. lini, ameos, cardomomi, & aloe, rad. squinanti, spica, mastice, baurac, ar. uisco pini, cera, & oleo costino. Euitet lac & legumina. Et si est melancholicũ, bibat lac, & decoct. hyssopi. Et si cum caliditate: utatur aqua casei confecta cum syr. acetoso. Emplastretur epar cum fenugræco, sem. lini, cera al. adipe gallinæ, uiol. fic. masti. & oleo uiol.

7 Emplastret̃ cum fenugræco, sem. lini, mẽtastro, cepa, narcisso, asphalto, rad. maluauisci. oleo l. lij, pul. molend. camo. coro. reg. uiol. ficcis, modico mastice, stercore columbino, baurac, cũ oleo uiol. & cera: & attrahat̃ materia ad partẽ uesicæ. Et si non est cum febre, cũ decoct. hyssopi, rad. apij, & fen. Et si cum feb. cum sem. melonũ, cucum. cucur. citrull. ana ℥ v. amido, gumĩ ara. dragag. succo liquiric, ana ℥ 1 ʃ. dosis mane ℥ iij. cum syrup. uiol. Cibetur cum iure pedum arietũ spidebeg, & cibo de spinacijs, malua, blitis, cum oleo amygd. post emanationem saniei. Et si est ex latere renum: bibat de papauere cum syrup. iuiubarum. Cibetur cum pulte. Et si est cum egestione, cibetur cum pulte rizi, & amido, & similibus.

8 Si sunt in gybbo epatis: curentur cum prouocantibus urinam. ut trocif. absinth. trocif. berberis, cum syrup. acetoso. Euitet res dulces, proprie confectas de amido, & farina. Et si est in rotunditate epatis, curentur clisteribus laxatiuis, & electuarijs aperientibus opilationem, & electuario romano. Et emplastretur epar cum emplastro confecto de camomill. coro. reg. artem. ana ℥ ʃ. sem. apij, ameos ana ℥ iij. mastic. spica bona, asaro ana ℥ iij. tritis, & distemperatis cum aqua fen. penes uacuitatem stomachi.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Hydropisis, Fellis, & Splenis.

	NOMINA	Regio Tempus Aetas Complexio	Salus, uel dolor.	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Hydropisis carnosa	Humida. Hyemale. Senilis Humida.	Tio. si pen. mē bra hūidit. eius	Ex humiditate flegmatica, & frigiditate epatis, & ipsius humiditate	Apost. molle in membris, et inflatio faciei, mannum, & pedum	Cum medicinis prouocantibus urinam	Cū syr. acet. semi. bistarda frixa cum aceto, uel elmori, & cinnamomo	Cū fame, siti, ambulatione, sinapi, elmori, & aceto
2	Hydropisis Asclites	Humida. Hyemale Senilis Frigid. humi.	Timorosa	Ex forti frigiditate epatis, hūiditateq́ eius, et oleribꝰ frigidis, uel aqua frig.	Sonus uentris post motū eiꝰ, ut uter plenus humiditate	Cū ℨ 1. laureolæ, & ra. ℨ 1, anisi, in pulte mixtis	Cum ℨ 1. olei laureolę, & aqua casei	Emplastrē ster core caprino, arsenicoq́ citrino, distēperato cū oxymelle
3	Hydropisis Tympanites	Meridional. Autumnale Senescens. Calid. debilis	Timorosa	Ex frigiditate multa epatis	Sonitus uētris cū percutitur ad modum tympani	Cum cimino, baurac, ruta, mixtis cū melle: supponitū̄ se pe in die.	Cum tyriaca faroc, masticatione mast. & electuario marmasat.	Cū masticatione thuris
4	Hydropisis ex caliditate	Meridiona. Aestiuum Iuuenilis Calida	Timorol.	Ex morbis acutis debilitantibus epar, cū calefact. unde nō potest gñare sang. bonū	Sitis, rubedo urinæ, & feb. cū signis hydropisis præcedentis	Cum succo solatri, reub. & cassiæfi.	Cum gallinis, & bistarda zirbeg	Cum ramis salicis
5	Ictericia crocea	Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Timorosa.	Ex opilatiōe cistis fellis, uel supercalefactiōe epatis, & non gñat sang.	Sitis cū rubedine urinę, & fe. cum signis hydropisis præcedentis	Cum minutione, si est ex caliditate	Cū iure piscīū coctorū seibeg	Cum syr. acet. aquę endiuiæ, & podag. lini
6	Ictericia nigra	Occidental. Autumnale Senescens Frigida	Timor. intēsa	Ex debilitate attractionis, aut opilatione splenis	Nigredo corporis, liuiditas albedinis oculorū: grauedo splenis, si est cū opilatione	Cum decoct. epithimi, & minutione saluatellæ	Cum galliculis zirbeg	Cum exercitio, & fricatione splenis
7	Mala complexio in Splene	Calida Aestiuum Iuuenilis Calida	Salubris	Ex usu rerū cali. in cibo, uel potu	Paucus appetitꝰ cibi, sitis multa, uomitus melancholicus, cū debilit. splenis	Cū minutione basilicæ, & saluatellæ manus dextrę, & decoctiōe fructuū	Cū galliculis in aceto, menta, & apio modico	Cū aqua utriusq́ granati, & aqua berberis
8	Apostema calidum in Splene	Meridional. Veris Iuuenilis Frigida	Salubris	Ex sang. uel chol. rub.	Caliditas tactꝰ, grossicies eius, dolor, grauedo, extēsio sitis, & febris	Cum minutione basilicæ, & saluatellæ	Cum trocis. berberis, & syr. acetoso	Cum aqua endiuiæ, solatri, & syrup. acetoso

COMM. REIP.

1 Euitet multum cibum humidum, ut pisces, lac, butyrum, oleum ſiliami, & legumina. Etiam res dulces, ut mel, zuccarum, & omnia nutrimenta groſſa. Minoret potum aquæ, proprie niualis. Et motũ poſt cibum. Vtatur exercitio ante cibum in ſole calido. Cibetur galliculis & robagig, cum iure cicerum, aneto, galanga, cum ſapa bene cocta, in qua ſcindatur apium, ruta, menta. Et bibat de trociſ. berberis, & trociſ. de renibus, & de tragea facta de ſem. apij, aniſo, maratro, ſem. fęnic. ſucco policar. abſinth. roman. ſpica bona ana ʒ 1. cinnamomo, lacca ana ʒ iij. rad. lilij ʒ 1 ſ. tritis omnibus. doſis ʒ ij. cum ſapa bene cocta. Et illiniatur uenter cum emplaſtro confecto cum camom. coro. reg. farina or. ſtercore caprino ana ʒ x. aloe, rad. lilij, coſto ana ʒ v. maſtice, ſpica, aſaro ana ʒ ij. tritis, & diſtemperatis cum aceto, aqua fęniculi, & apij.

2 Curetur in principio ut curatur febris. Deinde cum laxatiuo confecto de lacca, xyloal. aqua baurac, infuſis in aceto, die, nocteq; ana ʒ ij. aniſo, maſtice ana ʒ 1 ſ. reſinæ, ſucco abſinth. ſucco policariæ, rad. lilij cœleſtis ana ʒ 1. tritis cum aqua fęni. & bibita cum aqua cal. Cibetur iure cicerum fractorum. Et ſi non poteſt ſuſtinere laxatiua, emplaſtret emplaſtro de pulpa coloquin. et rad. eius, camerno, cartamo indianto, buteola, ſcamon. origano, myrrha clara, bdellio, rad. lilij cœleſtis, ſtercore uaccrum paſcentium ana ʒ 1. felle thauri, cucu. aſinino, ſtafiſagria, cardomeni, amomo, ſigia liquida, euforb. ana ʒ 1 ſ. baurac ruſo, ſale petrol. ana ʒ 1. adipe anſeris & gallinæ, uituli ana unc. 1. ceræ lib. 1. mixta cera cum adipe, & colata, mixtis medicinis emplaſtretur uenter. Quod niſi conferat, extrahatur aqua cum cannula. Et poteſt fieri coctura loco cannalæ ſuper ſtomachum, os eius, epar, ſplenem, umbilicum in quinq; locis cum ferro in parte cum ligno gland.

3 Euitet totum id quod generat uentoſitatem: utatur pillulis confectis de iera pig. ʒ ij. agarico, ſale indi ana ʒ 1. ſem. apij, aniſo, ameos, rad. ſquinanti, ſucco policariæ, laureola cruciata, origano perſo, maratro, dauco, ſe. rutæ, aſaro, ſpica, tritis cum oleo aneti, formatis.

4 Curetur cum aqua caſei, & ſyrup. aceto. Et ſi eſt cum febre, fiat cum ʒ x. mirabol. cito. & ʒ ſ. reſinæ. Et ſi eſt ſine febre, utatur ʒ ij. lactis camelorum, cum ʒ 1. olei laureolæ. quod ſic fit. Recipe laureol. rotul. ſ. & coquatur in x. rotul. aquæ uſq; ad 1. coletur & mundetur, miſceatur cum rotul. quart. 1. olei amygd. & bulliat donec deficiat aqua, & remaneat oleum. De qua detur ʒ 1. Et emplaſtretur cum ſand. roſ. auellana inda, aloe, ſtercore uaccino, rad. granati ſylueſtris, ſief memitæ, camo. corona regia, maluauiſco, farina or. uiol. ſiccis, & modico croco, tritis cum aqua endiuiæ. Cibetur galliculis, & ſucco limorũ, uel ſpinachijs frixis cũ aceto, & elmori.

5 Si adeſt tuſſis, utatur balneatione, & comeſtione piſcium coctorum ſelibeg. Et ſi eſt ex caliditate epatis, utatur trociſ. de ſpodio lenitiuis, cum ſyrup. endiuiæ, & podag. lini. Et ſi cum febre, utatur ptiſana, manna, ſpodio, granato muzo cucu. ara. & cibo lentium citrino. Et ſi ſine febre, utatur aqua caſei, & emplaſtretur epar cum ſandalis, aqua roſ. & camphora. Et ſi eſt ex mutatione humorum ad chol. ni. utatur ſyrup. roſ. & ſyrup. acetoſo. Et ſi ex morſu alicuius animalis, bibat de mucilagine pſillij, aqua cucum. ara. cucurb. ſpodio, ptiſona, manna. Et ſi ex opilatione, utatur decoct. abſinth. & ſyrup. eius. Et ſi ex morſu animalis, cibetur piſcibus coctis ſelibeg, & fomententur oculi cum uapore eorum. Et ſi corpus eſt ſaluum, & in oculis eſt citrinitas: utatur balneo, & odoret odorem aceti fortis, & collirizetur oculus cum aqua roſ.

6 Bibat de aqua caſei, cum hac tragea. Recipe mirabol. indorum ʒ ij. epithimi, agarici ana ʒ 1. ſal. petrol. aloes ana danik 1. doſis ʒ ij. Aut recipe paſſularum enuclearum ʒ x. roſ. ſiccarum ʒ v. cubebe ʒ iij. infundant per noctem in aqua calida. doſis aquæ rotul. ſ. ieiuno ſtomacho per hebdomadam. Aut fumat ʒ ij. de lentibus excorticatis, tritis bene cum aqua fęni. & urina alicuius pueri imperfectæ ætatis, ut xij. annorũ, in potu ieiuno ſtomacho. Si in ſplene fuerit duricies, emplaſtretur cum eis quod dicemus in duricie ſplenis.

7 Iuuant contra eam trociſ. de ſpodio lenitiui, cum oxymelle, & bibat de aqua caſei cum tragea confecta de mirabol. roſ. berberis ana ʒ v. ſpodij ʒ ij. doſis ʒ ij. Et emplaſtretur ſplen cum folijs tamariſci, tritis cum farina or. & aceto, & panno filtri infuſo in aceto, in quo infunditur furfur.

8 Poſt minutionem ſumat de tragea confecta de roſ. berberis ana ℥ iij. rad. lilij, lacca mundata, ſpodio, reſina, rad. capparis, ſucco polyc. ana ʒ ſ. croci danik 1. doſis aur. 1. cum ſyrup. acet. ſemi, & aqua frigida. Emplaſtretur ſplen farina ordei, maluauiſco, rad. granati, ſylueſtris, aniſi, roſ. ſandal. ana partem ſ. tritis, & diſtemperatis cum ſucco ſolatri, ſucco fol. graminis, & aceto ſquillitico.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Splenis, & Renum.

	NOMINA	Salus, uel tior. Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Mala complexio frigida in Splene	Tior. ti intela Occidental. Autumnale Senescens Frigida	Ex sumptione ciborũ frigidorum, uel multa melancholia in ea	Liuiditas coloris corporis, uiriditas eius, pauca sitis, os acidum	Cum decoctione epithimi	Cũ granis pini, fisticis, penidijs, & syr. acetoso	Cum comestione blitorum, sinapis, & elmori
2	Apostema frigidum in Splene	Salubre Occidental. Autumnale Senescens. Frigida	Ex flegmate, uel chol. nig.	Liuiditas corporꝫ, cum duricie multa: si de flegmate ẽ, molle corpus, cũ albedine	Cum decoctione epithimi	Cum syrup. acet. sem.	Cum melle, & sinapi emplastretur
3	Lapis, uel arena in Renibus	Timorof. Occidental. Autumna. Senescens Calida	Ex caliditate desiccante humorem grossum in renibus, & petrificãte ipm	Exitus urinæ paulatim cum ardore, & arena, cum dolore flegmatici uentris	Cum uomitu oxymell. & pillulis muscatis	Ponat in cibo amygd. cinis scorpionis, & uitriolũ tritũ, in quolibet cibo car. 1.	Cũ pul. scorpionum ustorũ aut cantaridorum ustorũ, & gumi prunorꝫ
4	Apostema durum in Renibus	Salubre Meridional. Veris Iuuenilis Calida	Ex flegmate, uel chol. nig.	Ponderositas uentris absq; magno dolore	Cum decoct. epithimi	Emplastretur cum Diakalon	Vngat locus medulla tibiæ uaccinę, adipe gallinæ, resina, dissoluta in aqua cal.
5	Mictus sanguinis	Timor. intens. Occidental. Autumnale Senescens Frigida	Ex uulnere in uesica, uel debilitate uirtutis retentiuæ, aut cã exteriori	Cognita est.	Cum minutione basilicæ.	Cum trocis. carabe, & aqua ros.	Cũ amido, luto ar. cũ aqua sumac, & portulacę
6	Mictus saniei	Timor intẽsus Calida Veris Iuuenilis Calida	Ex apostemate præcedente in renibus, & uesica	Dolor uentris, si est in renibus cũ horripilatione	Cũ lacte asinino, et uaccino, & trocis. alkakengi, stom. purgantia	Cũ galliculis spidebeg, pulte amidi, zuccari, & oleo ros.	Cũ cibo maluæ, spinaciarꝫ, pisarũ, lentiũ, & ouorũ mollium
7	Fluxus urinæ: & dicitur ricania	Tiorof. intẽsꝰ Calida Veris Iuuenilis Calida	Ex caliditate renum, & forti attractione uesicæ	Sitis fortis sine febre: exitus assiduꝰ urinæ absq; ardore, et urina alba	Nulla fiat.	Cũ cibo de sumac, & berberis, uel agresta, hedis, uel arietibꝰ, & comestione pomorũ citoniorꝫ, et persicorꝫ.	Cũ ouis mollibus, rebusq; acetosis, & balneatione aquę frigidæ in æstate
8	Apostema calidum in Renibus	Timorosum. Occidental. Hyemale Senescens Calida	Ex sanguine, uel chol. rub.	Dolor, ponderositas, inflatio uentris, sitis, fe. soda, uigiliæ, uomitus cholericus, difficilis mictus	Cũ minutione basilicæ	Cum ptisana, uel syr. uiol.	Cũ mucil. psillij, sem. portul. & iulep

1 Ieiuno stomacho emplastret splen cum aceto, in quo coquat furfur cũ ruta per triduũ. Et si opportuna est laxatio, detur ei decoctio in qua sunt mirabol. nig. fumus terræ, futr. spina alba, policaria, anisum, maratrum: cocta, colata: in qua ponat turbit, ieræ pigræ, agarici ana ʒ ß. unde bibat mane in aurora. Cibetur pul. perdicũ, bistardis, cũ aceto, elmori, carui, cinnamo. cũ pane bruno fermẽtato. Et bibat de sapa bene cocta. Et post cibum comedat de granis uiridibus, & granis pini. Euitet fermẽtaria, legumina, pastam. coctam cũ melle frixam.

2 Dentur ei trocis. capparis, cũ syr. acetoso, de aqua casei confecta cũ syr. acetoso. Emplastret emplastro confecto de fenugræco, de sem. lini, farina ordei, fabarũ, coro. reg. usnea, stercore bouino, baurac, rad. capparis, & ficubus nigris, dissolutis in aceto, & colatis. Et si est ex uentositate, detur ei de tragea confecta de nastur. infuso in aceto nocte, dieq́, siccato, trito, & distemperato cũ farina ordei, informato in fornace bene cocto. Inde recipe ipsius nasturcij partem 1. corticis rad. capparis part. 1. spicæ par. ß. dosis ʒ iij. cum syr. acetoso.

3 Euitet nutrimenta grossa: utatur nutrimentis laudabilibus, uelocis digestionis. ut gallinis, bistardis, coctis spidebeg, cũ pane bruno, & comestione cucu. citrull. & melonũ, et exercitio ante cibũ. Et sedeat in aqua decoctionis camo. coronæ regiæ, maioranæ, fol. maluauisci, capilli ueneris. Et ungatur oleo aneti. Et post sumat sumptionẽ sem. citrulli, cucum. cucur. ʒ iij. sem. fen. ʒ ß. cum syr. acet. & aqua ros. Etiam id quod frangit lapidem sicut lap. iudaicum, & cinerem scorpionũ. dosis ʒ ß. cum aqua feni. Etiam trageam hanc. Recipe nitri transmarini usti, zinziberis ana ʒ iij. gentianæ ʒ ij. cineris scorpionũ ana ʒ ij. terantur. dosis ʒ ß. cum iure cicerum nigrorum. Vngatur locus oleo scorpionis, & calefiat cum furfure, uel panniculo, uel aqua tepida, aut balneatione. Quod nisi mitigetur, attrahatur lapis cum uentosa posita super locum uacuũ uicinum loco lapidis, & fugatur paulatim, & transmutetur uentosa usq; ad uesicam, donec perueniat lapis ad uesicam, & egrediatur per uirgam. Et si frangit in aliquo loco, in maiori parte, sedeat in aqua ebullita cũ fenugræco, sem. lini, malua, maluauisco, Et ungatur locus cum oleo uiol. cocto cum fenugræco, adipe anatis, & pullorũ, & columbi. Deinde iterum sumat medicamen frangens lapidem. Vel iterum balneet, & inungatur, & medicamen reiteretur frangens lapidem, si impedimentum exitus fuerit.

4 Emplastret cum fenugræco, & se. lini ana ʒ v. se. maluauisci, maluæ, aneti, camo. ana ʒ iij. uisco, armeniaco, gumi uiridis ana ʒ ij. dissoluenda dissoluant, terenda terant, distemperentur cũ aqua calida. Et si est cum aliqua caliditate, euitet gumi, & utatur sem. cucu. cucur. citrulli, se. maluauisci & maluæ ana. dosis ʒ ij. cum syr. uiol. uel iulep. Cibetur cum iure granatorum coctorum spidebeg, cum oleo amygdalarum.

5 Curetur cum cura sputi sanguinis. Et utatur trocis. confectis de se. portul. cucu. citrul. ana ʒ v. amido, dragagant. ana ʒ iij. carabe, aur. acatia, luto cyprino ana ʒ ij. tritis bene omnibus, & mixtis cum ʒ v. psillij, & distemperatis cum mucil. eius. dosis aur. 1. cum succo plantaginis, aut succo uirgæ pastoris, aut succo rubi, aut aqua portul. Cibetur galliculo cocto cum sumac, aut berberis, aut cum uitell. ouorum mollibus, posito in eis sumac trito.

6 Vtatur sem. cucur. cucum. citrull. & sem. lini ana ʒ ij. amido, luto ar. ana ʒ ij. papaueris ʒ iij. tritis omnibus bene. dosis ʒ iij. cum syrup. papaueris. Quod si mingat saniem: curet cum trocis. papaueris, lacte asinino, lacte fœminino, & scrup. iij. trageæ confectæ de semin. cucur. cucum. citrull. melonum, medulla ana ʒ iij. amido, gumi ara. ana ʒ ij. sem. alkakengi montani. x. numero, papaueris al. & nig. ana ʒ ij. tritis oĩbus. dosis ʒ ij. Et si prolongatur morbus, utatur trocis. alkakengi cum syrup. papaue. & lacte asinino. Cibetur cum pisis, oleo amygdalarum, zuccaro, & papauere.

7 Bibat de ptisana, syr. papaueris, succo granati boni, & de trocis. spodij recentis, succo pomorũ, syr. ribes, ac citoniorũ, & rob utriusq;, mucilag. psillij, iulep, & trocis. campho. Et si calor est fortis, cum succo granatorũ, et sumac. Cibet rebus unctuosis, multi nutrimenti: ut est cerebrũ arietis, caseus recens, piscis recens, & pinguis. Comedat dactylos inmaturos, radices palmæ cucu. & citrullos. Emplastrentur renes sandal. campho. psillio, luto ar. baulaust. tritis omnibus, præter psillium. Epithimetur cum aqua lactucæ, & ro. Et bibat de his trocis. Recipe spodij, sem. lactucæ, portul. ana ʒ v. sem. acetosæ, coriandri sicci, ros. luti ar. ana ʒ ij. sandal. albi, balaust. sumac ana ʒ ij. camphoræ ʒ ß. terantur, & distemperentur cum succo portul. & de eis fiant trocisci. dosis aur. 1. cum syrup. agrestæ, uel succo granati muzi.

8 Emplastretur cum farina or. maluauisco, sandal. sief memitæ, rad. granati syluestris, aqua endiuiæ, rasuræ cucur. & oleo uiol. aut cum pannis infusis in succo endiuiæ, & semperuiuæ, oleo uiol. aqua ros. modico aceto. Et in principio diei sumat de medulla seminum cucu. melonũ, citrullorum, cucur. et portul. ana ʒ 1. cum iulep, & aqua frigida. Deinde cum ptisana, cum syrup. papaueris, & uiol. Deinde cum mucilag. psillij, & tragea prædicta. Et quando incipit digestio, emplastretur cum farina ord. maluauisco, & coro. reg. fenugræco, & sem. lini, cum decoct. ficuũ, & oleo uiol. Epithimetur locus decoct. maluauisci, uiol. & fenugræc. Et quando emanat apostema, bibat de puluere sem. & syrup. papaueris. Et si prolongatur exitus saniei, bibat de trocis. alkakengi, cum syrup. uiol. & syrup. de papauere.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Vesicæ, Sifac, Testiculorumq́ꝫ.

	NOMINA	Salus,uel nor.	Regio / Tempus / Aetas / Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Lapis in Vesica	Fior.si est cum difficili mictu	Occidental. / Veris / Adolescens. / Cali.& humi.	Ex humore grosso petrificato, ex calidi tate uesicæ	Arena egrediens cū urina, dolor uesicæ ex ulceratiōe	Decoctione laxatiua	Cū nitro usto posito in amygdal.& zuccaro, cum pasta frixum	Cū scorpioni bus ustis
2	Apostema uesicæ	Fior.si est cum difficili mictu	Meridional. / Aestiuum / Iuuenilis / Calida	Ex sangui.uel cholera, uel caussa exteriori	Dolor uesicæ, inflatio, difficilis mictus, fortis constipatio urinæ, sitis	Cū minutione basilicæ	Emplastreť cū sand.maluis, coctis farina ordei, cū rapis	Emplastreť aq̄ solatri, aq̄ or. oleo rosʃ.uiol. & modico ceræ
3	Vlcera uesicæ	Fior.si sunt in tensi nocumēti	Calida / Hyemale. / Iuuenilis / Calida	Ex pręcedēte apostemate uesicæ	Nigredo coloris, feb. difficilis mict⁹, ardor eius, fœtor ei⁹, & urina similis furfuri.	Cum medicinis saniem purgāt.bus	Cū trocis.papaueris, & syrup. de papauere	Cū aur.i.lutiar. spodio, amido, dragagā. & syr. iuiubarum
4	Difficilis mictus, ardor ipsius	Salubris	Occidental. / Hyemale. / Senilis. / Frigida	Ex debilitate uesicæ, apāte, uel lapide, humore grosso, sang.uel sanie, uel hūore acut.	Cōpressio uesicę, & ei⁹ debilitas: signū apātis, sanies exiēs, & sang.si est ex eo	Cum medicinis prouocantibus urinam	Cū papauere, am.do, zuccaro, & modico dragaganto	Cum aqua cucu.citrull. & iulep
5	Exitus inuoluntarius urinæ	Salubris	Meridional. / Hyemale. / Adolescens. / Humida.	Ex mollicie colli uesicę, et debilitate eius uirtutis retētiuæ, uel hūiditate mollificante illud	Manifestū. Et possibile est, q̄ sit cum apostemate	Nulla fiat.	Cū nabo, granis pini, glandibus, & penidijs	Cū mentastro fluuiali, nasturcio ana ʒ ij. cum ouis mollibus
6	Ruptura	Salubris	Meridional. / Hyemale. / Senilis. / Humida	Ex humiditate intensa post cibum, uel humore uiscoso.	Si cōprimitur, abscondit, deindę reuertit ut prius	Nulla fiat	Emplastreť cū rosʃ.myrto, balaust.copu.glā. far.fab.distemperatis aq rosʃ. & myrti	Emplastretur corticib⁹ granati, galla, affodilli
7	Apostema calid.testiculorum	Salubre	Calida / Veris. / Iuuenilis / Calida	Ex sang.uel chol.rub.	Collectio, & rubedo, & caliditas tactus eorum	Cum minutione basilicæ	Emplastreť fa. fabarū, ordei, & lentiū, uitello oui, & oleo rosato	Emplastretur farina or.uitello oui, aqua solatri, & oleo rosʃ.
8	Apostema frigidū testiculorum	Salubre	Occidental. / Autuna.veris / Senilis, senesʃ. / Frigida	Ex flegmate, uel chol.nig.	Mollicies corū, albedo coloris, paucus dolor, inflatio, duricies, et liuiditas in mil.	Nulla fiat.	Emplastretur fa.cicerū, cimino, sepo, & sapa	Cū se.lini, coro.regia, uiol. siccis, & sepo caprino

1532

COMM. REIP.

1 Curet quasi esset in renibus, cũ minoratione, & attenuatione nutrimẽti. Euitatis nutrimentis grossis, & sumptis medicinis æqualibus, ut lapide iudaico fricato super molarẽ, nitro usto, gumi prunorũ, gumi ar. & scorpione usto. dosis oim ʒ i s. cum syr. acet. Et si difficilis fit mictus ex ingressu lapidis in foramen: extrahat urina cum instrumẽto catharsit. Epithimet pecten patientis cũ aqua tepida: & ungat oleo uiol. uel scorpionũ. Et instrumentũ inungat, intromittatur in foramen ueretri per rectitudinẽ sine læsione, quousq; tangat lapidẽ: leuetur sursum ad partem umbilici: & si sentis, q peruenit ad locũ uacuum, extrahat. Deinde duplicet caput eius, & cannulæ quæ est in concauitate instrumenti cum filo quod est in capiti eius: & urina emittet cum exitu cannulæ. Et si in ea fuerit excoriatio: imponat ei de sief al. cum opio, siue sarcocolla, cum lacte mulieris. Si talia non iuuant, scindatur collum uesicæ, & extrahatur.

2 Si fit ex caussa exteriori, fiat minutio: ungat locus oleo ros. & aqua tepida: et comprimatur uesica uersus uirgam. Si est ex caussa exteriori: emplastret cum eo quod dixi in principio. Deinde emplastret cum fenugræco, sem. lini, farina lolij, camo. uiol. ficcis, temperatis cum adipe gallinæ, & decoct. ficuũ tepi. Et utatur ista tragea. Recipe sem. portul. citrull. cucu. cucur. melonũ, maluauisci, & maluę ana part. i. dosis ʒ iij. cũ syr. uiol. & iulep. Et si constipat natura: sumat de medulla cassiæfi. cũ hac decoct. Recipe uiol. sem. maluauisci, sebesten, furfuris similæ, coquantur in aqua, colentur: & bibat de ea cum oleo uiol. & medulla casiæfist. uel fiat clistere ex eis cum oleo uiol. elmori, & aqua blitarum, & iniiciatur.

3 Cibet pilis, & spinacijs coctis cũ oleo amygd. & ouis mollibus: & utat medicamine isto. Recipe granatorũ pini, sem. cucu. amidi, sem. apij ana aur. i. bulliat sem. apij in rotul. 5. aquæ usq; ad unc. ij. & in eis distemperent medicinæ. dosis ʒ iij. cum sapa. Et utendum est eo toto quod dictum est in generatione saniei.

4 Bibat de semine melonũ, cucur. cucum. citrull. excor. ana ʒ i. psillij, olei ros. ana ʒ i. iulep. syrup. uiol. aqua ros. ana ʒ ij. formentur trocis. qui dentur cum iulep. Sedeat patiens in aqua tepida: cataplasmet uesica fol. uiol. maluauisco, & malua, solatro: tritis mixtis cum farina ordei, & oleo uiol. tepefactis ad modum emplastri. Et si est ex frigore: sedeat patiens in decoct. camomil. coro. reg. maioranæ: ungat pecten cum oleo aneti, aut oleo scorp. Et bibat decoct. sem. apij, fen. anisi, iuniperi, spicæ, & zucc. Quod nisi conferat: utatur instrumẽto catharit: quia ualet contra retentionẽ urinæ: nisi ibi sit aliquod apostema: quia augeret morbũ. Vnde fiat in forti necessitate cum temperie, & unctione multi olei. Vel sugatur cum syringa.

5 Vtatur hoc medicamine. Recipe gland. ʒ v. thuris, mast. ʒ ij. gumi cerasi syluestris ʒ iij. terantur. dosis ʒ iij. cum syr. pomorũ aromaticorum. Et iuuat mingentẽ in lecto hoc medicamen. Recipe cyperi ʒ ij nasturcij, mentastri ana ʒ i. terantur, et misceantur cum zuccaro. Et eo utatur penes dormitũ: post sorbeat de ouis mollibus. Et dicit, q epiglotũ galli si urit, & trito de eo bibitur danik i. usq; ad ʒ ij. cum aqua tepida, conferat mingenti in lecto. Euitet res frigidas urinã prouocantes. Vtatur spidebeg, cum aromatibus calidis, & sinapi.

6 Si accidit ex humiditate, curet cum nutrimẽto: et si fit ex ruptura filac, sanatio eius erit difficilis. Et potest emplastrari cũ nuce cypressi, cortice granati, alumine scisso, balaust. ros. & myrto: tritis & distẽperatis cũ gumi prunorum, et glutine pisciũ, mixto cũ eis affodillo. Et euitet repletio, motus fortis, & nutrimentum generans uentositatem. Vtatur electuario mentastri. Cibetur perdice, & galliculo frixis.

7 Euitet carnes: & bibat de dulcibus, cũ syr. iulep: & de aqua portul. cũ syr. acetoso. Et cibetur piscibus coctis cũ spidebeg, & succo granatorũ. Et emplastret farina ordei, lenticulis, fabis & tufula: distemperatis cum aqua solatri, uitello oui, & oleo ros. Et euitet motum.

8 Illiniat melle, cerussa, & sapa. Et emplastret cũ thure, cimino, farina fabarum, oleo sisami cõpressi, farina maluauisci, passul. cerastẽ absq; nucleis: tritis, & dissolutis in aq., mixtis cũ sepo caprino, liquefacto. Et liget capistro, et cũ cinere cauliũ, se. lini, tritis cũ sepo caprino, & similibus.

K 2

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Testiculorum, & Veretri.

	NOMINA	Salus, uel tior.	Regio Tempus Aetas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACUATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Congregatio aquæ in testiculis	Salubris	Septentrio. Hyemale. Adolescens. Frigida	Ex cõgregatione aq̃æ hũiditatis inter sifac, testiculosq́ꝫ retente	Inflatio, & extensio splendida, albꝰ color, & sentire aquã sub tactu	Cũ extractiõe aquæ, quæ nõ expellitur ab emplastris	Emplastret̃ cinere radicum caulium, & sepo caprino uetusto	Emplastret̃ armoniaco, & bdellio, dissolutis in aceto
2	Ruptura, aut uarices testiculorum	Tior. si retinetur urina	Meridional. Hyemale. Senil. adolesc. Humida	Ex motu intẽso rũpit̃ sifac, & descẽdit intestinum cum humiditate	Habetur per caussam præcedentem	Cum decoct. epithimi ad uarices	Emplastret̃ ruptura cerifolio, hippoglsſd. copul. glandium, balau. myrto: si est ex hũiditate	Emplastret̃ assodil. cortice granati, mastice, amido, cimino
3	Pruritus, & pustulæ in testiculis	Salubris	Occidental. Autumna. Senescens Calida	Ex flegmate salso, uel sangui. cholerico	Cognitum est	Cũ minutione, & decoctione fructuũ, si apostema sit calidum	Emplastret̃ lentibus coctis cũ faseolis, tritis in aqua ros.	Illiniat̃ aloe, litargyro, gumi amygd. se. rutę, cucur. siccę, superfusis ei
4	Defectus appetitus coitus	Salubris	Occidental. Autumna. Senescens Frigida	Ex spmate pauco, uel euacuatiõe, uel priuatiõe cibi, uel cõplexione frigida, & sicca	Habetur ex caussis prædictis	Non fiat, nisi sit ex humiditate flegmatica	Cum carnibus coct. spidebeg, arietinis, cũ ciceribus fractis, & gnadib.	Cũ piscibus assis, cepis, & fermentaria
5	Intensus appetitus coitꝰ absq́ꝫ spermatis emissione	Salubris	Orientalis. Veris. Iuuenilis Calida	Ex intensa caliditate, & humiditate	Cognitum est	Si competit, cum minutione	Cum lactucis, lacte acido, & comestione camphoræ	Cũ cucum. citrull. portul. & lentibus coctis cũ panico
6	Erectio, ueretri absq́ꝫ appetitu	Salubris	Oriental. Veris Iuuenilis Cali. & humi.	Ex uentositate cũ cal. ęquali in corpore ueretri, uel uentositate ueniente ad id de uenis pulsatilibus	Per iactitationẽ, si est ex ipso ueretro: & erectio sine iectigatione, si est de uenis	Cũ uomitu, & laxatiuis, si peccat ibi materia	Cũ lentibus, coriandro, & granis granatorum	Cũ ros. balau. & sem. portul.
7	Iectigatio ueretri	Tiorosa, si est cũ dysenteria	Occidental. Aestiuum Iuuenil. Calida	Ex uẽtositate inclusa in corpore ueretri	Apã calidũ, erectio fortis: et possibile est, q accidat ipsi spasmus	Minuat̃ basilica, si est cum apostemate	Cũ cucur. cocta cum spina eijs, & succo granatorum	Cũ cibo cocto cum agresta
8	Opilatio ueretri	Timorosa, si durat	Occidental. Autumnale Senes. iuueni. Humida.	Ex humore grosso, uel ulcere, uel sanguine	Ardor urinæ, difficilis exitus, & illud q̃d emittit̃ de humore grosso, sanie, uel sangui. uel cortice ulceris	Minuat̃ basilica, si est cum apostemate, uel pustulis	Cũ aqua cucu. arabici, & iulep	Cũ mucilagine psillij, uel aqua se. portul. & iulep

COMM. REIP.

1 Emplaſtretur tali emplaſtro. Recipe piperis, baccarũ lauri, & nitri ana. terantur, & diſtemperentur cum cæra liquefacta, & oleo omſacino: & emplaſtretur calce percuſſa in aqua ualde: tamẽ coletur aqua, & miſceat̃ cum oleo lilino, & cera liquefacta. Et niſi conferat: dormiat patiens, & ponatur ſub ſella ipſius plumaceolus lenis, & ſub pelle teſticulorũ pannus de lino: & ſedeat in parte ſiniſtra, & alius ſeruiens ſedeat in parte dexira. & attrahat ueretrum ad pectinem. Deinde ſcinde pellem teſticulorum in medio per longum, prope pectinem, & attrahatur aqua: & ſuperponantur ei medicinæ conſolidatiuæ.

2 Si eminentia inteſtini eſt ex ruptura ſifac: non debet curari, niſi cum ferro, licet ſit fallax ualde: aut cum coctura. Sed eminentia carnoſa poteſt curari cum ferro. Extendatur ouũ ad ſuperius, & ſcindatur pellis teſticulorum. Et teſticuli expandant̃ ex parte ſifac, quæ eſt ſuper carnem: & incidatur tota caro generata ibi per circumitum. Deinde curetur cum medicinis reſtringentibus ſanguinem, & conſolidatiuis. Et melius eſſet, ſi fieret cura alio modo in principio. quia dubitatur emiſsio ſanguinis mortifera cum dolore. Sed uarices poſſunt minui, extracto de eis ſanguine in bona quantitate. Emplaſtretur cum fenugræco, ſem. lini, maluauiſco alb. & ſepo caprino. Euitet id quod generat melancholiam. Et ſuſpendantur in eis hami, donec diſcooperiantur. Deinde intromittatur acus cum filo ſub eis, & ligetur ultima pars eius, uel ipſarum, & incidatur filum: deinde ſcindantur. Et extrahatur ſanguis de eis: poſt curentur ut uulnera.

3 Si ibi non fuerit apoſtema calidum, curetur cum eo quod deſiccat. ut eſt medicamen confectum de charta uſta, coloquin. aloe, & acatia, diſſolutis in ſucco myrti: & de eis fiat illinitio ſuper teſticulos: & ſuperſpargatur ulceribus puluis luti cyprini, & aloes: poſt unctionẽ cum oleo roſ. Et ſi cum puſtul. eſt pruritus, illiniatur litargyro, cadmia argentea, uenis tinctorum, galla ana ʒ 1. baurac armeni danik 1 5. tritis, diſtemperatis cum ſucco myrti, oleo roſ. & aceto. Et ſi fit in pelle teſticulorum aliqua excoriatio, illiniatur cum oleo roſ. & ſuperponatur eis pul. de roſ. & myrto, tritis: aut illiniatur cum unguento ceruſſæ.

4 Si eſt ex euacuatione: utatur humectatiuis. ut carnibus coctis ſpidebeg, & balneis in aqua tepida. Et potu ſapæ: & cibo carnis aſſæ ſuper carbones, & anatis pinguis, lacte cum offis & zuccaro. Et ſi eſt ex mala complexione frigida & ſicca, utatur regimine calefactiuo & humectatiuo. ut carnibus arietum pinguiũ ſpidebeg, cum aneto, ciceribus, fabis, carnibus paſſerum, columbarum, & granatorum, zinzibere condito cum granis pini, gaudio, ſolatio, electuario ſtinci: & hoc elect. Recipe ſem. erucæ, rapę, ſem. rad. ſparagi, & cepæ ana ʒ v. zinziberis, mentæ, fabarum medullæ, ſem. bombacis ana ʒ vij. conſeruę yringorum unc. 1. terantur, miſceãtur cum penidijs & melle. detur ad modum nucis

5 Irritant illud ſem. lactucæ, ſem. portul. ſem. pſillij coriand. ana trita, præter pſillium. doſis ʒ ij. Et illiniatur pars renũ cum ſandal. campho. & aqua roſ. Et ſuſpendat̃ partibus inferioribus dorſi petia plumbi, aut tabula plumbea: quia irritabit appetitum coitus. Sed ad emanationem ſpermatis in ſomno, euitentur cal. quæ augent ſperma. Et dormiat ſuper lectos frigidos. Lauentur loca attinentia ueretro cum aceto. Vtatur lentibus coctis cum aceto, aut ſucco granatorum. Emplaſtret̃ uenter acatia, luto ar. hippoquiſtid. ſumac, balau. cum cum ſucco myrti, & portul.

6 Vtatur eo quod diſſoluit uentoſitates, aut calefactiuo & deſiccatiuo, uel ſem. rutæ, cimino, ſem. aneti. doſis ʒ 2. aut infrigidatiuo, & deſiccatiuo. ut ſem. iuſquiami, roſ. coriandro, ſem. lactucæ, endiuiæ, plantaginis. Et illiniatur ueretrũ, ſi ibi fuerit aliqua caliditas, cum ſucco lactucę, & raſura cucur. ſandal. & modica camphora. Quod niſi conferat, miſceatur cum eis modicum apij. Et non utendum eſt eo in multa quantitate: quia morbus eius erit difficilis ſanationis. Et utatur breui nutrimento: euitato quod generat uentoſitatem.

7 Illiniatur ueretrum cum ſandal. ſucco lactucæ, coriandri, ſolatri, portul. cum luto armeno, & cimolea. Et non dormiat ſuper dorſum. Et bibat de ptiſana cum portul. Quod niſi conferat, ſuperponatur uentoſa ueretro, cum ſcarificatione, aut ſanguiſuga.

8 Bibat de pillulis ſemi. cum ſyrup. uiol. & de aqua citrull. & de medulla cucum. cucur. melonũ, & citrull. Et emplaſtret̃ ueretrum cũ ſe. pſillij, & oleo roſ. Et apertis puſtul. imponat̃ ueretro de ſief al. oleo roſ. & lacte fœminino, bis, uel ter. Et ſi opilatio fit ex humore groſſo, attenuet̃ dieta cum aqua cicerũ, cimino, & cinnamomo. Et recipe ſe. apij, aniſi, fen. ana. ſem. melonũ part. ij. terantur. doſis aur. 1. cum iure cicerũ nigrorum, aut imperialiũ. Et epithima fiat cum decoct. camomil. coro. reg. baccarũ iuniperi, maioranæ, & mentaſtri.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Matricis secundũ diuisiones ipsorũ.

	NOMINA	Salus, uel tiõr.	Regio Tempus Ætas Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Fluxus sang. de matrice	Timorosus, si fit intensus	Meridiona. Autumnale Iuuenilis Calida.	Ex debilitate uirtutis retentiuæ, subtilitate sang uel multitudine eius, uel ruptura uenarum	Multus exit?, ex quo rumpitur digestio, inflantur facies, pedesq;	Minuatur basilica, si ex replętione, & multo sanguine	Cũ trocis. carabe, & rob citoniorũ, perdice, cocta cũ sumac. berberi	Cũ percelletis, luto sigil. armeno, decoctiõe sumac, & coriandro
2	Retentio menstruorum	Timorosa, si fit cũ syncopi	Occidental. Hyemale. Senescens Frigida.	Ex opilatione, grosso sang. intensa siccitate, apãte, uel intensa euacuatione pcedente	Grauedo in inferiorib? uetris, regimẽ totius corporis, egestiõis retẽtio & urinæ debilis, apostẽa, & quãdoq; nigrescit urina	Cum minutione saphenæ partis sinistræ	Cum potu de coct. fenugræ. dactylorũ, & ustũ zinxiberis conditi	Calefiat umbilicus costo, cinnamomo, tritis, ebullitis, & positis in bursa
3	Manatio humida de matrice	Tior. si fit cũ intensa debilitate	Meridional. Veris Adolesc. iuue. Humida.	Ex aliquo quatuor humorum	secundũ humorem de quo fit, habetur noticia per uisum	Cũ minutione, si fit ex sang. & laxatiuo: si est de alio humore	Cũ rob citoniorũ, galliculi cocti cũ granis granatorum	Bibat per triduum ieiuno stomacho danit? ? de elmori, cum ouo sorbili
4	Præfocatio matricis	Timorosa	Occidental. Autum. veris Iuuenilis Cali. & hum.	Ex multo spermate, eiusq; retentiõe, & putrefactione	Permixtio mẽt. defectus sensus, sincopis, pulsus debilis, & morbi ascẽsus ad cor & ad caput	Cũ minutione saphenæ, si fuerit ex retentione menstruorum	Cum coitu, cũ clisteri, & oleo camomil. & musco	Fiat supposit. cum baurac, & cimino tritis
5	Ventositas matricis	Timorosa	Meridional. Autumnale Senescens Humida.	Ex mala cõplexione frigida, aut aborsu, aut sanguine	Apã pectoris, & uentris duricies: & quãdo percutit?, erit sonus ut ad tympanum	Cum eo quod dissoluit uentositates	Cũ diacimomo, apio, maratro, aniso, carui	Cũ iniectione & unctiũe ol. sem. apĩ, fen. & anisi
6	Apostema calidum matricis	Timorosum.	Occidental. Veris Iuuenilis Calida	Ex casu, uel cõcussione, uel retentiõe mẽstruorũ, aut partu difficili	Sincopis, dolor capitis, colli, & fontinellæ, grauedo oculorũ, mollicies extremit. sitis, dissur.	Cũ minutione basilicę	C ũ potu iulep, uiol. ptisanæ, sem. frigidorũ maiorum, & minorum	Cum aqua se. portul. & iulep
7	Apostema durum matricis	Timorosum	Occidentale Autumnale Senescens Frigida	Ex apãte duro præcedẽte, uel humore melancholico	Duricies pectinis, & oris, matricis grauedo, motus saphenę proprie, et inde totius corporis	Cum decoctione epithimi, si ex melãcholia fuerit	Emplastret? diaquilone, adipe anatis, malua uisci, farina fenugræc.	Emplastret? medulla tibię uaccinæ, & butyro uaccino
8	Dubayla matricis	Timorosa.	Meridiona. Veris, æstatis Iuuenilis Calida	Ex apostemate frigido in exitura	Fortitudo signorum prędictorũ, horripilatioq;	Cum eo quod extrahit saniem	Imponat? matrici oleũ uiol. cum aqua tepida	Imponat? matrici butyrum uaccinũ, cum aqua calida

CVRA COMMVNIS.

1 Si est ex acuitate, & tenuitate sanguinis, curet cum ingrossantibus sanguine, & infrigidatiuis. Si ex uulnere, cum desiccatiuis, & superponat ei aloe, sandar. lutum cyprinū. Et ad ingrossandū sanguinem, utat trocis. de ra- rabe, corall. luti cyprini, factis cū succo plantaginis, aqua sumac, & portul. Et sedeat in aqua cucum. in qua coquant balaust. cortices granati, nux cypresi, carui, napti, copulæ gland. myrtus, galla, trifolium domesticū, & carathit. Emplastret pecten cum panno infuso in aqua myrti, & fiat supposit. de lana in aqua sumac, aqua plantaginis, & myrti. Et pulueriset suppofit. cū puluere chartæ ustæ, copulæ gland. balaust. antimon. lut. ar. uel sigill. Et clysterizet cum aqua myrti, plantag. portul. uel cum decoctiōe sumac, colata, & mixta cum ℥ iij. harum rerum. Recipe luti sigillati, licij, acatiæ, succi barbæ hircinæ, porcelleti usti, & ramiē in quantitate ℥ iiij. Quod nisi cesset, ponatur uentosa sub mammillis, & ligentur membra. Et dixit Gal. φ curauit fluxum sanguinis cum clisteri succi plantaginis tantum.

2 Si est ex humore grosso, & mala cōplexione frigida, curet cum eo quod calefacit, & attenuat, ut est se. apij, fen. mentrastrū montanum: terant, bulliātur cum iure ciceris níg. et melle, uel oxymelle, sem. Et calefactio cum aromatibus, iuuat ualde. Emplastretur uenter, & pecten cum spica, cinnamomo, cassialig. squin. nuce muscata, mace indico, cardamomo, & costo: fractis, & coctis in aqua, positis in bursa ad calefaciendum cum ea tepide sæpe. Et suppositorium fiat cum succo rutæ, & aqua mentastri fluuialis: tamen lana infundatur in eis: & puluerisetur cum puluere lupinorū, usnen perso, pulte coloquint. absinth. & suffumigetur cum oppoponace, thure, xyloal. per embotum, & per stannum perforatum: super quod sedeat: & balneum iuuat ualde. Et si sit ex alia caussa, euitetur id quod generat eam, & curetur cum contrario.

3 Consydera de quo genere sit. Si sit ex sanguine: curet cum medicinis fluxus sang. Et si dominat aliqua humiditas flegmatica, fiat suppositoriū de pipere, cum rebus utilibus ad suppositoriū. Euitetur id quod generat illum humorē: post euacuationē ipsius cum eo quod competit corrigant nutrimenta, & complexio.

4 Quod si accidat sincopis: ligent musculi tibiarū, & membra, & opilent nares: roretur facies aqua frigida: & clamet in aurē uox magna: sternutet cum condisio, & sinapi: odoret res fœtentes, ut ustones, petrol. & urinā uetustā: & suffumiget matrix cum odoriferis. ut medicamine ambræ. Quod nisi conferat, ponat uentosa super umbilicū, & super radicem coxarū: inungatur orificiū oleo muscellino, absq; scarificatione. Et si caussa morbi fuerit ex defectu coitus, infundat obstetrix digitū in aquam arom. & imponat ipsum matrici, et cōmoueat eam, & totū locum eius. Aut utatur coitu cū aliquo dilecto. Deinde mitigata sincopi, bibat de sapa, bene cocta cum syr. absinth. Et sedeat in decoctione camomill. coro. reg. origani, & maioranæ. Et ungat uenter & flanci cum oleo sambucino. Cibet cum mica panis bruni, iuscello bistardæ, cimino & cinnamomo. Restituta uirtute, purget locus cum pillulis stomaticis & uomitu, unctionibus, & emplastris, dissolutis: & cibetur cum cibis zirbeg frixis, & spicebeg.

5 Vngatur pars inferior pectinis, & umbilici cū oleo rutæ, & aneti, & clisteriset cum decoct. camomill. coro. reg. aneti, maioranæ, absinth. mētastri, marmocor. abrotani, rutæ, sem. apij, feni. anisi & cimini, coctis bene: in quorū decoct. misces olei costi: & injciatur. Et post expulsionē balneetur in decoctione prędictorū. Et post balneationē emplastretur matrix cum puluere prædictorū, incorporatis & emplastratis, resolutis.

6 Cibetur cū galliculo, malua, spinacijs, & ouis mollibus. Et emplastret pecten cum farina ordei, fabarum, maluauisco, & uiol. ana ℥ ij. camphoræ danī 1 s. infusis in aqua coriandri, & endiuiæ: & superponat ei cum ceroto facto de cera, oleo uiol. & aqua plantag. & illiniatur super umbilicum, & pecten cum oleo uiol. rof. Et si est ardor cum dolore in aliquo loco: instilletur in eo oleum rof. purū, cum albumine oui, aqua plantagi. & aqua ord. uel lacte, uel sero caprino. Et nisi mitigetur dolor, misceantur cum modico opij, cum decoct. corticis papaueris, & sief al. & lacte fœminino. Et si fuerit duricies: emplastretur cum camomill. coro. reg. maluauisco, semine lini, oleo uiol. & uitello oui asso.

7 Fiat suppositoriū cum lana infusa in hoc medicamine. Recipe adipis anseris, olei lilini, ceræ al. mucil. sem. lini, fenugræ. ana. liquefiat cera, & adeps, & cū eis fiat suppositoriū, & emplastret cum sem. lini, fenugræc. sem. porri, radicis maluauisci: tritis, cribellatis, & mixtis cum cera, medulla tibię uaccinæ, decoct. ficuū, butyro uaccino: & ungat pecten cū pinguedine, & oleis. Et sedeat in decoct. aneti, coro. reg. uiol. rad. maluauisci.

8 Emplastret cum fenugr. sem. lini, camomil. coro. reg. farina ord. maluauisco, sem. mentastri, farina fab. & radic. maluauisci: distemperatis cum aqua cal. aqua fic. oleo sisami, & adipe anatis, & superponat cum lana infusa in eis. Et qn̄ emanat sanies, mundificet in aqua tepida, cū oleo uiol. Et si sanies est fœtida, aut similis aquæ carniū: clisterizetur cū decoct. rizi persi, lentiū excorticatarū, balaust. cortice granat. myrtellorū, copul. gland. inde fiat cum ℥ xxx. ipsius aquæ mixtis cū oleo rof. Et si sanies uertit in aquositatē, bibat de medulla melonū, cucur. citrull. papaueris, ana. gumi ar. amidi, dragag. ana part. quar. 1. tritis. dosis ℥ iij. cum syr. papaueris, & ℥ 1. psillij, & lacte caprino. Et si tendit ad intestina, fiat clistere cum lentibus, aut rizo: & copulis granatorū, luto ar. oleo rof. gumi, & uitello oui elixo in aceto, uel cum similibus simplicibus debito modo.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Matricis.

	NOMINA	Salus, uel tior.	Regio	Tempus	Aetas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Cancer in matrice	Timorosus	Occidental.	Autumnale	Senescens	Frigi. & sicca	Ex materia melancholica	Dolor fortis, & duricies in ore matricis, color uiridis, aut niger	Nulla fiat	Sedeat in aqua decoct. fenugræci, maluauisci, & coro. reg.	Emplastretur cũ folijs maluasci, & gumi amygd.
2	Mola matricis	Timorosa	Septentrion.	Autumna.	Senescens	Frigida.	Ex mať ia grossa conglobata in tunicis matricis	Duricies tact9, & erit mulier quasi pregnãs	Euacuetur humor dominans	Emplastretur cum adipe anatis, & diakalon	Emplastretur butyro uaccino
3	Hæmorrhoidæ matricis	Timorosæ	Meridiona.	Autumnale	Senescens	Calida, sic.	Ex humore melancholico	Color niger, & manatio similis feci uini, & sũt ut uuæ mori, uel ficus	Cum decoctione stomaticõ.	Cibeť hædis, & arietibus: ungatur oleo narcissi, & lilij	Illiniať ung. litargyri, cadmię, & uenæ citrinæ, cera & pice ueteri
4	Fissura	Timorosa	Septentrion.	Autumnale	Iuuenil.	Sicca	Ex forti partu, & primo	Dolor manatio sang. post illud, & uideť, quãdo os matricis aperitur	Nulla fiat.	Illiniatur adipe gallinæ, anatis, & oleo uiol.	Supponať oleum fisticoꝝ, cũ oleo plumbi, uel cimolea
5	Pustulæ matricis	Salubris	Occidental.	Veris	Adolescens.	Cali. & hum.	Ex humore sanguineo	Videnť quando aperitur os matricis, et per tactum cum digito	Minuatur basilica, uel saphena	Illiniať ung. cerussæ, uel oleo plumbi, uel aqua eiusdem	Illiniatur oleo rosacea. cerussa, & litargyro
6	Vlcera matricis	Salu. nisi inuẽ.	Occidental.	Autumna.	Iuuenilis	Sicca	Ex pcussione, concussiõe, uel partu, uel extractiõe secũdinæ	Videť quãdo aperiť matrix, & per humiditatẽ emissam, corruptam	Nulla fiat	Clisterizeť lacte fœminæ, asinino, aqua plantaginis, plũbi, oleo ꝗ ro.	Sedeat in aqua cucum.
7	Exitus matricis	Sal. nisi fortiss.	Meridiona.	Hyemale.	Adolescens.	Humida.	Ex humiditate uiscosa, uel caussa exteriori	Videť ad oculum foris, uel palpari potest circa exitum	Cum pillulis ieræ, et stomat. nisi sit ex caussa exteriori	Clisterizeť oleo sambuc. aqua aromatica, & gallia	Sedeat in aqua cucumerũ, & stipticorum
8	Declinatio matricis	Salubris	Meridional.	Hyemale	Senilis.	Humida.	Ex humore grosso, uiscoso, obtento in aliqua parte eius	Videtur molestari ad aliquam partem eius	Cum pillulis ieræ, & cochijs	Emplastretur oleo sambuc. musco, gallia, ambra, aqua aromatica	Cũ oleo congruo: & trahat ad partẽ ortã, retineať emplastro cõueniẽti.

COMM. REIP.

1 Si cancer fit in matrice, incurabilis est. Tamen curari potest cũ medicinis prohibentibus ipsum de augmento, & dolore, & dissoluentibus modica dissolutione ad modũ subtilitatis ipsarum. Quare emplastret penes fortem dolorẽ cum portul. maluauisco recenti, coctis cum oleo ros. Et clisterizetur cũ aqua tepida, lacte mulieris, oleo ros. & aqua portul. Quod nisi mitiget dolor, & fluit sanguis: clisterizet cum succo barbæ hyrcinæ, bursæ pastoris, luto ar. cerussa plumbina, & succo plantag. & aqua plumbi dissoluti in materiã olei. Et penes mitigationem doloris emplastret uitello oui, oleo uiol. maluauisco, farina or. & dactyl. dissolutis cum mucilag. sem. lini: sed colentur, & cum eis misceantur medicinæ. Et fiat suppositorium de adipe anseris. lacte mulieris, et modico croco, & opio, infusa in eis lana. Et uitet nutrimenta calida, & id quod generat melancholiam. Cibetur uero pane bruno, carnibus hædinis, bistardis, spinacijs. Et iuuabiles sunt hi fructus. ficus, uua dulcis, pruna, poma dul. ficus pharaonis, passulæ paruç sine nucleis. Et dicitur, quod substantia collecta in caldario balnei, trita cum oleo ros. & cum ea cancer cataplasmetur, iuuabit eum.

2 Curetur rebus lenitiuis, & dissolutiuis. Et si ex ea fit manatio sanguinis, curetur cum medicinis restringentibus sanguinem. Et si petrificatur in aliquo loco, curetur cum rebus emittentibus fœtum mortuum. ut cum aqua ebullita cum lupinis, mentastro, & fenugræco.

3 Iuuant contra eas medicinæ desiccatiuæ, & ualentes contra hæmorroidas ani. Et nisi conferant, nulla fiat cura: nisi curentur cum ligatione, & ferro. Iaceat patiens super dorsum, & teneantur hæmorroidæ cum instrumento ad hoc apto. Deinde ligentur, & incidantur forcipe: & post incisionem superspargatur eis lutum ar. faba, cornu cerui usti. Sed ligatio debet fieri in radice cum filo torto serico fortiter, dimissa una ipsarum sine ligatione. Et postea superponantur plumaceoli infusi in oleo amygd. Post emplastrentur cum mica panis, oleo amygdal. & croco donec cadant de seipsis. Deinde curentur cum consolidatiuis.

4 Curetur unguento basiliconis, adipe gallinæ, & medulla tibiç uaccinæ, dissolutis cum oleo uiol. aut lilino, aut cum pice dissoluta cum uisco: & fiat suppositorium cum eis, & illiniatur locus cum eis. Cibetur nutrimentis temperatis. ut carnibus hædinis, arietinis, & iure ipsarum facto spidebeg.

5 Curentur unguento tali. Recipe ros. siccarum, cimoleç ana ʒ ij. cerussæ, litargyri ana ʒ i. terantur, liquefiat cera cum oleo ros. & misceantur. Et eo utendum est. Vel illinitione aquæ plumbi. Vel per ipsas medicinas absq; cera & oleo: & misce cum eis lutum sigill. & distempera omnia cum sapa, & oleo plumbi: & calefiant lapides, & superponantur: & suffimigium capiatur, & realiter curabuntur.

6 Si fuerint ex contusione, & humore qui emittitur de eis, est de sanguine puro: superponatur lana in succo plantaginis infusa, & inuoluta in puluere luti ar. acatiæ, nucis cypressi. Et clistere fiat cum aqua, radic. ram. palmæ, aqua ros. lacte fœminino, & oleo ros. Et bibat de trocis. carabe, cum aqua plantaginis, uel sumac. Et si emittitur sanies al. fiat clistere cum oleo ros. & uiol. tepefactis. Et si emittitur aliqua pars eruginosa, fiat clistere cum aqua or. & melle, uel decoctione fenugræc. lentium, maluauisci, furfuris ligati in panno lini, cum aqua & modico melle. Et si fortificatur dolor, fiat clistere cum lacte mulieris, modico opio, & aceto.

7 Post curam ipsam iaceat mulier, & ponatur sub sella ipsius plumaceolus, & restringat genua: & superponatur ei lana inuoluta in trifolio domestico, hippoquisti. galla, carne spinæ, & uino mixto cum acatia, succo, & ramik. Deinde impellat matrix egrediens cum temperie, & inuertatur ad locum ipsius: & superponatur pectini spongia infusa in aqua myrti, cum acatia, & ramik. Et odoret aromatica. ut suc. ambram. hac utatur per triduum. Deinde sedeat in aqua cucum. per horam. deinde reuertatur ad usum medicaminis in superpositione & supPositione. hoc fiat per triduum. Quod nisi reuertatur ad locum eius, post hæc superponatur uentosa cum igne prope umbilicum, & super latera duo. Post emplastretur pecten cum balaust. trifolio, hippoquistid. acatia, succo myrti, & plantaginis.

Cibetur cum rebus aromaticis & odoriferis: tamen extrahatur manus cum temperie, donec reuertatur matrix ad latus aliud. Quod nisi reuertatur, curetur rebus boni odoris. quia declinabit ad eas, & fugiet de rebus fœtentibus. Vnde fiat emplastrũ ex fœtidis: & emplastret loco, in quo inclinata est, & ex odoriferis in loco opposito: ut de seipsa fugiat ad locum primũ: & cum emplastro conseruatiuo in medio uentris.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Matricis, & Mammillarum.

	NOMINA	Salus, uel tior.	Regio	Tempus	Aetas	Complexio	CAVSA	SIGNVM	EVACVATIO	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Priuatio impregnationis	Salubris	Septentrion.	Autumnale	Iuuenilis	Sicca, humi.	Ex mala cõplexiõe matricis, opilatione, uel humore ĩclu-so in ea	Fluxus mẽstruorũ naturalis, et dispositio uẽtris ostendit in ipsa sterilitatem	Cum laxatione humoris ꝓhibentis	Clisterizetur cũ oleo muscellino, croco, & mastice	Suffumigetur cum nuce cipressi, & ruta sicca
2	Multus aborsus	Tior. si eũ leq̃t euacua. multa	Meridional.	Veris	Iuuenilis	Humida.	Ex caussa exteriori, uel humiditate uiscosa eam lubrificante	Siccitas mammillarũ ante aborsum, & aliq̃ caussa præcedens	Cum pillulis stomaticis, si caret fœtu.	Cũ diambra, et clisteri, oleoq̃ sambucino, & galla: deide cũ succo myrti	Clisterisẽt decoct. gallę, ramis, balaust. & succ.
3	Difficilis partus	Tim. ꝓpriẽ cũ debili uirtute	Septentrion.	Autumna.	Iuuenilis	Sicca	Ex forma mala, uel exitu malo interueniẽte, uel aëre frigido, calido, uel aliis rebus	Per interrogationem, & responsionem	Nulla fiat.	Vngatur pars inferior uentris oleo sisamino	Sternutetur cũ impositione licinij chartę in naribus
4	Retentio secundinæ, & fœtus	Timorosa	Occidental.	Autumnale	Iuueni. seni.	Sicca	Ex egressione secundinæ, uel subtilitate eius, morte fœtus ex pauco cibo, uel alia caussa	Mitigatio eius, quies eius, post modũ grauedo post lenitatẽ, & siccę mãmillæ	Nulla fiat	Fiat suppositoriũ de aristo. ro. sauina, nasturcio, tritis cũ fel le uaccino	Supponatur alkitran
5	Prohibitio impregnationis	Salubris	Septentrio.	Aestiuum	Adolescens.	Sicca	Ex parua matrice, uel paruo uentre, uel alio morbo	Cognitum est	Nulla fiat.	Saltum faciat post coitum, uelocẽ, & spissum, uel clamorem	Supponatur sal gemmę ante coitũ
6	Apostema calidum mammillarum	Salubre	Meridional.	Veris	Senesc. iuue.	Cali. & humi.	Ex condensato lacte in eis	Inflatio, duricies, dolor, & rubedo	Cum minutione saphenę	Emplastrẽt mica panis bruni, oleo ros. ouiq̃ uitello	Emplastretur farina ordei, oleoq̃ ros.
7	Sang. congelatus in mammillis	Salubris	Occidental.	Autumnale	Senescens	Sicca	Ex debilitate eius, & mutatione sang. recentis ad eum uenientis	Duricies, inflatio, pustulę, apparitio sang. in capite eius, uel earum	Cum minutione saphenę	Eemplastretur farina fabarũ, et aqua mellis	Calefiat aqua cali. & oleo sisami. sæpe
8	Apostema durum in mammillaris	Tiorosa si fortis est eius dolor	Occidental.	Autumnale	Senescens.	Sicca.	Ex sang. cõgelato, & coagulato, uel apostemate cal. nõ dissoluto	Fortis duricies, nigredo, liuiditas, & repletio uenarum	Cum decoct. epithimi	Emplastretur medulla tibię uaccinæ, & cera.	Cum cera, & oleo

1532

COMM. REIP.

1 Si ex mala cõplexione, curet̃ contrario. Si ex aliquo humore, purget̃ de ipso tumore. Et si est ex opilatione, deopilet̃: et curetur cũ eo quod confortat matricẽ, & iuuat ad impregnationẽ. Suppositoriũ tamen fiat cũ alumine scisso ℥ ij. sumac, croci xyloal. spicæ ana ℥ 1. terantur, & in corporent̃ cum melle, et infundat̃ in eis lana, & oleo ros. & supponat̃ post purgationẽ menstruorum. Et bibat de limatura eboris, et siseleos quolibet die: iuuant enim ualde. Si fuerit ex humiditate lubrificãte locũ spermatis: cortices thuris, & cyperi fracti in quantitate ana ℥ x. myrrhæ, ℥ iij. coquant̃ in lib. 1. aquæ usq; ad unc. iiij. Coletur, & clisterisef̃ matrix omni triduo.

2 Si fit ex caussa exteriori, cautela adhibeat̃ de ipsa caussa. Et si fit ex aliqua humiditate, nec est ibi aliqua ĩpregnatio, laxet̃ idem humor. deinde fiat clistere confortãs matricẽ. Et si fuerit ex uentositate, curet̃ cum diambra, & tragea facta de cimino, carui, se. apij, infusis in aceto, & torre factis ana. zinziberis, ameos ana part. 5. zucc. ad pondus omniũ. dosis ℥ iij. cum sapa. Si fit ex prouocatione menstruorũ, restringatur cum kakabra, luto cyprino, & cypero. dosis aur. 1. cum succo sumac. Aut recipe ceræ ℥ v. nasturcij, se. mentæ ana ℥ 5. coquant̃ cum rotul. 5. sapæ bene coctæ usq; ad mediũ: & misceant̃ cum eis sarcoc. & liciũ in quantitate ℥ 1. distemperent̃ cum butyro uaccino, & melle. dosis coclear. Et cibet̃ post horas nouẽ. Hoc fiat per triduum.

3 Si est ex pinguedine mulieris, uel paruitate matricis: iube ꝙ sit sollicita in partu. Et ungant̃ inferiora uentris cũ oleo: & sedeat in decoct. coro. regiæ, camomillæ. Et iaceat super uentrẽ. Et ungat̃ dorsum, matrix, & flanci cũ oleo, & cera. Et dicit̃: ꝙ fumigiũ ungulæ muli, & equi, lenem facit partũ. Si ex uirginitate mulieris, scindat̃ cum instrumẽto, aut impositione pollicis. Si ex debilitate: confortet̃ sermonib. bonis. Et si sincopisat: odoret odorifera calida, aromatica. ut muscum, galliã, & fumigiũ xyloaloes, & sandal. Cibet̃ iure carniũ, aut iure gallicul. Si ex frigiditate, sedeat in balneo, uel in loco calido: & ungat̃ cum oleo sambuc. & infundat̃ in aqua ebullita cum camomi. coro. reg. fenugræco, & sem. lini. Et bibat parum de gallia cum sapa. Si est ex caliditate aeris, infrigidetur cum flabell. & moretur in loco frigido. Et illiniatur uenter sandal. aqua ros. camphoræ. Et bibat de iulep, succo granatorum, & aqua frigida.

4 Bibat decoct. lupinoꝝ, mẽtastri, asari, fenugræ. cũ melle. Et dicit̃, ꝙ illinitio ueretri cũ alkitram, si fit coitus cũ ea, extrahit secundinã, & fœtũ mortuũ: & bibat danik 1. gallæ cũ sapa, uel fiat suppositoriũ de eo quod prouocat mẽstrua. Et nisi egrediat̃ secundina, & sit os matricis apertũ, & uideatur in aliqua parte eius: ungat̃ manus obstetricis cum oleo uiol. uel sisami, & imponat̃, & capiat̃ secundina, & extrahat̃. Et si est coniuncta cum collo matricis, trahat̃ desuper, moderate mouendo dextrorsum, uel sinistrorsum. Et si matrix est inclusa: ungat̃ cum oleo uiol. & sedeat in aqua tepida. Et extractio fœtus post medicinam difficilis est. Et possibile est, ꝙ non sustineatur uirtus, ex dolore affligente penes extractionem ipsius cum ferro.

5 Prohibet impregnationẽ suppositio cum alkitram facta. Et fumigiũ nucis cypressi, descensio ꝑ scalas cũ ueloci saltu. Et suppositio facta cũ felle thaurino, aut aqua rutæ, aut illinitio facta sup uertebrũ de se. cauliũ. Aut suppositio facta de folijs salicis, garb, aut fructu ei9. Et hoc nõ est utendũ, nisi qñ dubitat̃ sup mulierẽ de aliq̃ morbo, aut de prauitate matricis: quia illicitũ est.

6 Debet calefieri cum spongia infusa in aqua cal. mixta cum aceto. Et emplastrari cum farina ord. fabarũ, fenugræ. maluauisco, uitello oui, & oleo uiol. Et si est inflãmatio fortis, emplastretur cum oleo farinæ fabarũ, ordei, rad. granati syluestris, cum uitello oui, succo coriandri, spuiuæ, & morellæ, uel portul. Mitigata acuitate, emplastret̃ cũ cera, & oleo uiol. cũ uitello oui.

8 Calefiat cum decoct. fenugr. se. lini, & modico hyssopo. Et emplastret̃ cum sisamo, usto, bene trito, distemperato cũ melle, aut mica panis bruni, tritis cum fenugr. & distemperatis cum decoct. caricarũ, aut ficuũ. Tñ null9 fugat ipsius mãmillas. Et si accidit ipsis mãmillis aliqs morbus, emplastrent̃ cũ pisis, et nucleis passul. tritis, et distẽperatis cum aq̃ myrti, et aq̃ folioꝝ cedri.

8 Emplastrent̃ emplastro confecto cũ dactyl. coctis bene cũ aq̃, mixtis cũ farina tritici, se. lini, & maluauisci al. tritis oĩbus cũ ol. lilino. Tñ euitet̃ id q̃d gñat melãcholiã. ut sunt carnes uaccinæ, lentes, caseus, & similia. Cibet̃ gallinis, arietibus, lacte recenti, & piscibus recentibus.

De eo quod multiplicatur in eo de morbis Ancharam, & Pedum.

	NOMINA	Salus, uel tior / Regio / Tempus / Aetas / Complexio	CAVSA	SIGNVM.	EVAcuatio	CVRA regalis	CVRA leuis inuentionis
1	Sciatica	Salubris / Occidental. / Veris, autum. / Senescens / Frigida.	Ex humore grosso sanguineo, uel flegmatico	Dolor in parte syluestri de superficie coxæ usq; ad calcaneum	Cū minutiōe basilicæ, & pillulis hermodactyl. decoctione q; fructuū	Cibet̃ gallicuculis. Emplastret̃ membrū caulibus, mucillagine, & uitello oui	Vngat̃ oleo sisami, spicę, uel terpentinæ, tritis, & compressis
2	Podagra calida	Salubris / Meridional. / Veris / Iuuenilis / Calida	Ex sang. chol. rub. manante ad calcanei articulum, & digitorum	Si ex chol. fortis est dolor in calcaneo, iuuatur frigido: si est de sang. inflatio, & rube.	Cū minutione, si ex sang. cū uomitu, si ex chol.	Cibet̃ iure galliculi cocti cū aqua granati	Cibetur cibo cocto cū aqua granatorum
3	Podagra frigida	Salubris / Septentrion. / Autumnale / Senescens / Frigida	Ex flegmate, uel chol. nig. manāte ad digitos pedum	Paucus dolor calcanei, si ex chol. nig. nigredo coloris, duricies q;: si ex flegmate, color al.	Cum pillulis de hermodact. post digestionē materiæ	Cū oxymell. al. & aqua tepida, & cum uomitu	Cibetur iure cicerum
4	Dolor articulorum ex frigiditate	Salubris / Septentrion. / Autumnale / Senescens / Frigida.	Ex flegmate, uel chol. nigra manāte ad aliquē articulū	Paucus dolor, nigredo coloris: si ex melācholia, duriciēs: si ex flegmate, color. al.	Cum pillulis sitarig, & pineis post digestionem materiæ	Cum melle, & allio	Emplastretur aromatico, aloe myrrha, cimino, & se. apij
5	Dolor articulorum ex caliditate	Salubris / Meridiona. / Veris / Iuuenilis / Calida	Ex sangui. uel chol. rub. fluente ad aliquē articulum	Fortis dolor cū rubedine: iuuat̃ frigi. inflatio, si est ex sang. citrinitas, si est ex chol. rubea.	Cū minutione, si a sang. & uomitu, si a chol. rub.	Cū ptisana, & zuccaro al.	Emplastret̃ lenticulis excorticat. pisis, farina or. & aqua lactucæ, endiuiæq;
6	Nodulatio, & duricies articulorū	Salubris / Occidental. / Autumna. / Senescens / Sicca	Ex grosso humore manante ad articulos, difficiliq; dissolutione ipsius	Duricies articuli absq; dolore. Et non dissoluitur præcedens humor	Cum laxatiuo educente humorem, si expediat	Emplastret̃ adipe anatis, et gallinæ, mixtis cū maluauisco, & mucill. fenug.	Emplastretur sisamo trito, & succo maioranæ
7	Cautela de artetica frigida	Salubris / Meridional. / Veris, autum. / Senescens / Frigida	Ex debili articulo recipiente superfluitatem frigidam	Multus euentus dolorū articuli ex humore frigido	Cum pillulis de hermodactyl. uel decocti. epithimi	Cum fisticis, passulis, & zucc.	Cum iure cicerum, cocto cum origano, & cimino
8	Cautela de artetica calida	Salubris / Septentrio. / Veris, autum. / Iuuenilis / Calida	Ex debili articulo recipiente superfluitatem calidam	Multus euentus dolorū articuli ex humore calido	Cū minutiōe, & decoct. mirabol. opoponacis, uel uiol. cum zuccaro	Cibet̃ gallicu lis, bistard. pdice, coctis cum agresta, uel aq̃ granatorum	Cibet̃ extremitatibus hędor; coctor;, cucumere, pisis, & lenticulis

CVRA COMMVNIS.

1 Post minutionem debet ingredi balneum, & epithima faciat super se de aqua tepida, quolibet die per unam hebdomadam. Deinde utatur post laxationem, & corporis purgationem emplastro fenugræci triti, & distemperati cum oxymelle. Deinde post declinationem apostematis, uel doloris, utatur emplastro camomill. coronæ regiæ, maioranæ: deinde lauri cum aqua tepida. Quod nisi mitigetur, minuatur uena sciatica, quæ est sub calcaneo in parte syluestri extrinsecus. Sed ligari debet de articulo coxæ cum fascia lata: & ligatura tendat ad partes calcanei, remota ab eodem calcaneo extrinsecus per spacium quatuor digitorum fortiter, & recte stricta. Et flebotomans ponat pedem suum super pedem patientis super rem duram: & minutio fiat per longum, quia ex ea egredietur sanguis frigidus: deinde dissoluatur ipsa ligatura, & fiat alia cum plumaceolis. Et si morbus fiat ex humore flegmatico: utatur pillulis istis. Recipe agarici, turbit, aloes, hermodactyl. ana ℥ ß. pulpæ coloquin. danik ij. tritis omnibus, & distemperatis cum aqua, fomentetur. Emplastretur ancha cum mentastro, costo, & piretro, distemperatis cum syrup. mellis. Et clisterisetur cum decoctione aneti, camomillæ, rutæ: colata & mixta cum elmori, & oleo sisami tepido. Et sedeat in decoctione camomill. coronæ regiæ, rutæ. Quod nisi conferat: apponantur uentosæ super iuncturam anchæ.

2 Si est cum febre, curetur ptisana, & zuccaro, & aqua utriusque granati. Deinde fiat emplastrum cum rasura cucur. cortice melonum, & citrull. ana cum pannis infusis in aqua rof. aceto, modicoque camphoræ. Et mutentur panni totiens quotiens sunt calefacti, aut cum aqua semperuiuæ, lactucæ, mixta cum mica panis, farina ordei, & mucilag. psillij: aut fiat eum psillio, maluauisco, farina ord. uitello oui, & oleo rof. Et si est ex cholera rubea: euacuetur cum uomitu, & curetur cum potu syrup. rof. & acetosæ, & niue. Cibetur cucurbita, pisis, & spinacijs. Et si cum febre, fiat cum ptisana, aqua granatorum, & aqua cucu. arabici.

3 Vtatur melle rof. quolibet die, modico cibo ex iure cicerum. Et post aliquos dies penes digestionem humorum & urinæ, euacuetur corpus cum eo quod dictum est. Si tempus est æstiuum, cum uomitu decoctionis aneti, radic. & syrup. acet. Et emplastretur locus cum licio armoniaco, mucil. sem. lini, & farina lolij, uel cum stercore uaccino, & caprino, mixtis cum melle despumato: & lauetur locus cum decoctione camomillæ, coronæ regiæ, aneti, & mentastri. Et cibetur cum perdice cocta cum aqua cicerum.

4 Vtatur melle rof. iure cicerum, & modico nutrimento: donec digeratur humor. Deinde euacuetur cum medicamine laxatiuo, & emplastretur cum mucil. mentastri, & semine ozimi, gariofyllati, & semine lini, farina lolij ana ℥ x. mixtis cum eis ℥ i. ambræ: cimini, anisi, ana ℥ ß. mixtis omnibus cum uitello oui, fiat emplastrum. Et post digestionem hæ pillulæ sunt dandæ. Recipe mirabol. emblico. zinziberis, origani persi ana danik ij. sitarig, hermodactyl. ana danik iiij. salis indi. danik i ß. aloe ℥ ß. pulpe coloquin. danik i. terantur omnia cum aqua: deinde fiant pillulæ. Pauco motu utatur, nullo coitu, nec repletione cibi.

5 Post euacuationē emplastretur lenticulis excoriatis, tritis in aqua coriandri recentis, & campho. rad. granati syluestris, maluauisco, psilio, farina or. sand. tritis, & distēperatis cū oleo sisami, uitello oui, & modico aceto. Et post mitigationem caliditatis, utatur eo quod infrigidat, mixto cum eo quod dissoluit absque calefactione, ut farina ord. maluauisco, coro. reg. uiol. tritis, & distemperatis cum succo coriandri, aut succo citoniorū. Et nulla fiat cura cum intensa infrigidatiōe: ne ingrossetur materia, & cum difficultate dissoluatur & euacuet. Et fiat emplastrum, cum farina lentiū excorticat. pisis bis coctis, & modica camphora. Cessante dolore, si remanet grossa materia, emplastretur cum corona regia, camomil. farina ord. maluauisco, & uiolis siccis: & epithimū fiat cum aqua ebullita cū camomil. maiorana, & coro. regia. Et cibetur cum galliculis coctis cum agresta, & similibus.

6 Emplastretur cum sisamo, sem. lini, fenugræ. ana tritis, cōmixtis cum cauda liquefacta, & tatis ualet. Et dicitur, quod decoctio uulpis uiuæ in oleo omfacino, in quo balneetur membrum, dissoluit nodulos articulorum. Dicitur etiam, quod si dolor articularum sit chronicus, et non alleuietur aliquo medicamine, quod decoct. dabali claudicantis iuuat contra eum, ita quod cum pedibus ligatis bulliatur in aqua uiua cooperiente eam. Et ponatur cum ea aliqua pars carnium asini syluestris, cum ciceribus alb. & nig. & eruca ana m. i. nuce & rapa ana ℥ i. oleo bono rotul. i. ruta ℥ v. ceparum xv. numero, sem. apij, maratri, porrorum, napti ana ℥ v. coquantur usque ad tertiam, in quo iure sedeat patiens: uel teneat membra nodulata in eo tepido.

7 Euitet repletionē cibi & potus, & nauseatiuā satietatem. Euitet coitū post cibum & potum: & omnia dulcia, præter zucc. passulas paruas sine nucleis, & rob. Vtatur frequēti exercitio, & balneo: deinde fricatione competenti, & unctione olei. Et euitet sumere cibum quousque præcedens fuerit in stomacho digestus, & fructus humidos. Et continue utatur purgatione corporis. Et cibetur cum carnibus subtilibus, cum condimentis & aromatibus calidis, ut origano, carui, & cimino.

8 Euacuet corpus ante tēpus euentus morbi. Deinde corrigant nutrimēta. Et utatur perdicibus, & bistardis, & carnibus hædinis, coctis cum agresta, aut succo granatorū, aut aceto. Vtatur etiā quiete, & ocio post cibum, & exercitio ante cibum, & balneo. Euitatis reb9 dulcibus, & fructibus, proprie humidis: & coitu, proprie post repletionē cibi. Vtat euacuatione corporis facta cū uomitu, & prouocatione urinæ.

¶ INDEX TACVINOrum, & Canonum correspondentium.

TAB.		CANON.
Febris Ephimeræ	2	fol. viij
Febris Ephimeræ & Putridæ	4	x
Apostematum	6	xi
Morborum superficiei corporis	8	xij
Morborum eorundem altera	10	eo.
Morborum accidentium Capiti, & Faciei	12	xiij
Morborum Pedum, & Manuum	14	xiiij
Vulnerum, & Vlcerum	16	eo.
Combusturæ ignis, extractionis telorum, spinæ, & percussionis cum fustibus.	18	xv
Morsuum, & punctionum animalium uenenosorum.	20	xvi
Medicinarum mortiferarum	22	xviij
Earundem Tab. altera	24	eo.
Earundem Tab. tertia	26	xix
Sodæ, & specierum eius	28	eo.
Morborum Cerebri	30	xxi
Eorundem Tab. altera	32	eo.
Medullæ spinalis	34	xxiij
Palpebrarum	36	xxiiij
Earundem altera	38	xxv
Morborum Coniunctiuæ	40	xxvi
Morborum Corneæ	42	eo.
Vuæ, & Crystallinæ	44	xxvij
Neruorum Visus, & dolor. Aurium	46	xxviij
Aurium, & Narium	48	xxix
Odoratus, & Linguæ	50	xxx
Labiorum, Oris, & Dentium	52	eo.
Dentium, Gingiuarum, & Vuulæ	54	xxxi
Morborum Gutturis, Epigloti, Pulmonis, & Cannalium eius	56	eo.
Sputi sanguinis, & saniei, morborum item panniculi, costarum, diafragmatis, & Cordis.	58	xxxiij
Morborum item Cordis	60	xxxiiij
Hysophagi, & Stomachi	62	xxxv
Stomachi item	64	xxxvi
Alia de eodem	66	eo.
Tertia Tab. de eodem	68	eo. & seq.
Intestinorum, & partium inferiorum	70	xxxix
Morborum Epatis	72	xl
Hydropisis, Fellis, & Splenis	74	xli
Splenis, & Renum	76	xlij
Vesicæ, Sifac, & Testiculorum	78	xliij
Testiculorum, & Veretri	80	xliiij
Morborum Matricis	82	eo. & seq.
Eorundem altera	84	xlvi
Mammillarum	86	eo.
Ancharum, & Pedum	88	xlviij

2334 / REA.

DEA-

Menno Hertzberger Amsterdam Aug 1929

14

158 1) **Elimithar, Elluchasem,** Tacuini sanitatis. Albengnefit, De virtutibus medicinarum et ciborum. Jac. Alkindus, De rerum gradibus. Argentorati, 1531. With numerous **woodcuts by Weiditz.** Original stamped vellum, sm. in —folio. (margins waterstained and at the end with wormhole. Slightly browned generally). Bound up with: 2) **Buhahylyha, Byngezla,** Tacuini aegritudinum et morborum ferme omnium corporis humani, cum curis eodem. Argentorati, 1532. With fine woodcutborder on title. (tiny hole in some margins and some pp. waterstained) f 250.—

1) **Editio princeps,** of these interesting treatises written by Arabic doctors in the 11th century and which never were printed in that language. Cont. numerous dietical prescriptions, treatments and descriptions about massage, balneology, sleep, music, dance, etc. At the bottom of each other page highly interesting **decorations in woodcut by Hans Weiditz.** About these woodcuts represting a. o.: plants, herbs, animals, fishes, medicines, different treatments (insomnia, confinement, drunkeness, baths, etc.), see: Meyer, Gesch. d. Botanik III, p. 204. Choulant 368—70. Haeser I, 590. Vicaire 323 seq. Dodgson II, 147. **Very scarce.**

2) **Editio princeps.** Abn Ali Jahiah Ben Dschezla, known under the name of Buhahylyha was born as a Christian in Bagdad but went in 1074 to the Islam. The only known book of him is the above, giving an enumeration of all diseases (e capite ad calcem) and cures, by way of tables. **Translated by the Jewish physician Faragus or Faraguth.**

